ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
2
MARDI
2 AOUT
1977

ՀԱՅՐԱՍԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

LE NUMERO 1,30 F
52ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·912
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
52e ANNÉE — N° 13.912

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

«ՅԱՌԱՋ» 52

Ապահովաբար մամուլին գերն եւ առաքելութիւնը, կշիռն եւ ուժը սահմանող քանաձեւումներուն մէջ ամէնէն յատկանշականը, ինչպէս նաեւ բնորոշը նկատուած թերեւս ձէֆըրսընի հետեւեալ միտքը.— «Թէ ինծի վիճակուէր որոշել, թէ նախագահի է, որ ունենայ կառավարութիւն մը առանց օրաթերթերու, կամ՝ օրաթերթեր առանց կառավարութեան, վայրկեան մը իսկ չսահսմանէի ը՛սելու թէ, կը նախընտրեմ վերջինը»։

Բառախո՞ղ, մտքի մարզա՞նք, թէ տակերպ մտածողութիւն։ Ո՛չ մէկը ան – կասկած։ Որովհետեւ ճշդողը ամերիկեան պատմութեան մէկ, յատկապէս անոր կրտսեր օրերուն, իր կնիքը դրած, իր դրոշմը զետեղած պետական մեծագոյն դէմքերէն է եղած։ Մ· Նահանգներու երրորդ նախագահը (1801–1809) ձէֆըրսընն՝ իրաւաբան, հրապարակագիր, մէկն եղաւ նոյնպէս, որ բծախնդիր մօտեցումը՝ հանրութեան շահերու պահպանումի մարզին ներս, մտահոգութեանց ճամբով այն աստիճանին հասցուց, որ սահմանադրական կարգ ու սարքով ձգտեցաւ երաշխաւորել իւրաքանչիւր քաղաքացիի անհատականութիւնը։

Մ· Նահանգներու Անկախութեան Յայտարարութիւնը մշակող մարդկայնասէր դէմքին համար, որուն մտքի զաւակները իր շարս այլոց խոր ազդեցութիւն ձգելին Ուիլմընկի եւ Թորոյի վրայ, մամուլին վիճակուած էր երկրի մը սահմանադրական կառոյցը անաղարտ պահելու, տաւաքականութիւններու եւ անհատներու իրաւունքները պաշտպանելու, հոսկէ եւ հոնկէ կատարուող ոտնձգութիւնները մերկացնելու եւ զանոնք զատափետելու առաքելութիւնը։ Մէկ խօսքով՝ հանրային կեանքը իր մաքուր, վսեմ, վեհ ուղիին մէջ պահպանելու կոչումը։

Ուրեմն չգոհանալ պարզ լրատուի դեր – լով, նոյնիսկ ամբողջական եւ լայն շրջանակով։ Ոչ ալ բաւարարուիլ քաղաքական, ընկերային թէ այլ յարակից երեսներու մեկնաբանութեամբ, հետեւելով օրուան անցուդարձերուն։ Նկատի առնելով միայն շրջանի մտայնութիւնները, նախապաշարումները, արմատացած տեսակէտները։

Այլ անպայման գառնալ հանրութեան կարծիքը սրող, գաբթնող առոյգ ձայն, սեւ եւ գորշ քիծեր մատնացոյց ընող պաշտ, դրական երեւոյթները գնահատող եւ բացասական իրողութիւնները քննադատող միտք։ Արժէքներ ճշդող եւ հաստատուածներ իրենց պատուանդաններէն իջեցնող հատու զէնք։

Մամուլը, երբ իր դերին եւ կոչումին մէջ կը մնայ, առանց տատամսելու, ընկերկելու, այսինքն՝ երբ տեսակէտի արտայայտութեան միջոց կը ծառայէ, ի վերջոյ կը դառնայ շինարար ձեռք եւ վնռուած դաստիարակ։

Պահ մը մտաբերեցէք, թէ ի՞նչ պիտի ըլար, ի՞նչ կրնար ըլլալ մեծ թէ փոքր հաւաքականութիւններու, տիրակալ թէ ենթական վիճակի մատնուած երկիր – ներու եւ ժողովուրդներու կեանքը, ըսենք նաեւ պատմութիւնը, առանց մամուլի։ Առողջ մտածումի եւ կորովի կեցուածքի տէր լրատուական միջոցներու։

Յառաջ 52 տարիէ ի վեր այդ դերն է, զոր ստանձնեց այս ափերուն վրայ, զայն նկատելով առաքելութիւն։ Կոչում մըն է ասիկա, որմէ երբեք չհրաժարեցաւ մաշպատ մը իսկ։ Հակառակ տաք եւ պաղ հովերուն։

Որովհետեւ այս էր եղած հիմնադրին

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ԴԷՄ ՅՈՅՑԸ ԽԱՂԱՂ ՉԵՂԱՒ

ՄԷԿ ՄԵՌԵԱԼ, 100 ՎԻՐԱՒՈՐ

—o—

«Կանաչ» արշաւանքը «կարմիրի» վերածուեցաւ կիրակի օր երբ անիշխանական տարրեր խառնուեցան քնութեան պաշտպաններու խաղաղ ցոյցին զայն բոլորո – վին չեղեցնելով իր նպատակէն եւ դարձնելով իսկական ճակատամարտ մը։

Ցոյցը, ծանօթ է, նախատեսուած էր, բողոքելու համար, Քրէս – Մալվիլի հիւլէական կեդրոնին չինութեան դէմ։ Ֆրանսացիներէն զատ, կը մասնակցէին Գերմանացիներ, Իտալացիներ և յատուկ բնութեան պաշտպանութեան որոշած էին «քալէյ» Քրէս – Մալվիլի վրայ։ Նախատեսուած 100 հազար ցուցարարներէն, կան չուրջ 20 հազար, (50՝ ըստ կազմակերպիչներուն), անձրեւ կը սեղայ եւ Կիրակի վաղ առաւօտեան արդէն կը պարզուի որ խառնակիչ տարրեր, գերման (համակիր՝ Պատէնի խմբակին) եւ ծայրայեղ – ձախ ֆրանսական որոշած են կռիւ սաեղծել։ Բնութեան Պաշտպաններէն ոմանք, ի տես այս կացութեան, կը նախընտրեն տուն երթալ մինչ բախումները կը սաստկանան, երիտասարդ ցուցարար մը կը մեռնի (բժիշկը դիպչննութիւն պահանջած էր ճշդելու համար թէ արդի տադնապի զոհ է թէ ոչ փորէն հարուածները կերած է ինչպէս կ՝ըսուէր) եւ չուրջ 100 վիրաւոր կան, ոմանք ծանրօրէն, ասոնց կարգին նաեւ ապահովութեան ուժերէն։ Սենտիքա եւ ձախ կուսակցութիւնները չէին մասնակցած ցոյցին եւ Երկուշաբթի ալ լաւ չէին դիտեր

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ.
ԱԹՈՌԱԿԻՑ-ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

ԺԸՆԵՒ («Յառաջ»·— Հեռաձայն)

Համաշխարհային Եկեղեցիներու Խորհուրդի ընդհանուր ժողովի կեդրոնական Յանձնախումբի նստաշրջանին առթիւ Յուլիս 27ին, ժընեւ ժամանեց Մեծի — Տանն Կիլիկիոյ Աթոռակից կաթողիկոս Գարեգին Բ· որ փոխ – նախագահն է վերոյիշեալ կեդրոնական Յանձնախումբին։

Պէտք է ընդգծել թէ Գարեգին Բ· ընդունուեցաւ բացառիկ պատիւներով, Յունիսի 27ին ժամը 16ին, օդանաւին էջքէն սկսեալ։ Արդարեւ ժընեւի օդակայանը փութացած էին, Ձինքը պաշտօնապէս ընդունելու համար ժընեւի հանրապետութեան Փրոթոքոլի պետը յանուն կառավարութեան, էքլիմէնիք կեդրոնական Քարտուղարը Փրոֆ· Փոթէր, Քանատայի արքեպիսկոպոսը՝ Սքոթ, Եկեղեցիներու Համաշխարհային Խորհուրդի նախագահը եւ իր օգնականը՝ օր· Սքուզ, հայ համայնքի հոգեւոր հովիւը՝ Հ· Վազգէն վրդ· Դաթոյեան, հայկ· Սզգ· վարչութեան եւ եկեղեցւոյ վարչութեան անդամները, Լիբանանի դեսպանը՝ Ալպէր Մասիֆ, յատկապէս ժամանած Պերնէն, ժընեւի Միացեալ – Ազգերու Լիբանանեան պատուիրակութեան պետը՝ Պաննա, հայկ· համայնքի զանազան ներկայացուցիչներ եւ բազմաթիւ անձնաւորութիւններ։

Գարեգին Բ· ընդունուեցաւ օդանաւի էջքէն իսկ պաշտօնապէս եւ առաջնոր – դուեցաւ պատուոյ հիւրասրահը, ուր Աթոռակից – Կաթողիկոսին կը սպասէր բազմութիւնը։

ԺԸՆԵՒԻ ՀԱՅՕԻՍԹԵԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ Ի ՊԱՏԻՒ ԳԱՐԵԳԻՆ Բ.Ի

Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 7էն սկսեալ Օթել Տէ Պերկի մեծ հիւրասրահին մէջ, ժընեւի հայութիւնը քոքթէյով եւ ճաշով մասնաւոր ընդունելութիւն մը կազմակերպած էր ի պատիւ Աթոռակից–Կաթողիկոսին, մասնակցութեամբ աւելի քան հարիւր հոգիի։ Ներկայ էր Էջմիածնէն՝ Արսէն եպիսկ· Բերբերեան, ժընեւի հոգեւոր հովիւը՝ Վազգէն վրդ·, Սզգ· եւ Եկեղեցւոյ վարչութեանց անդամներ եւ զաղութին ծանօթ անձնաւորութիւններ, նաեւ հիւրեր Լօզանէն, Պերնէն եւ արտասահմանեան երկիրներէ (Լիբանան, Պարսկաստան, Ֆրանսա) եւ սզգ· բարեբար եւ լիբանանեան խորհրդարանի երեսփոխան Պ· Արա Երեւանեան եւ Տիկինը։

Յաջորդաբար խօսք առած են Ձուիցերիոյ Սզգ· Միութեան փոխ–նախագահ Հերման Սարեան, Վազգէն վրդ·, Գառնիկ Տէր – Յակոբեան, Արսէն եպիսկ· Բերբերեան եւ հուսկ՝ Գարեգին Բ· աթոռակից կաթողիկոսը։

Բոլորը շնորհաւորած են Աթոռակից – կաթողիկոսին ընտրութիւնը ու օծումը, յատկապէս չեշտը դնելով էջմիածնի եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռներու միասնականութեան եւ եղբայրակցութեան ոգիի անհրաժեշտութեան վրայ, կրկնելով թէ մի եւ անբաժանելի է Հայաստանեայց Եկեղեցին։

Գարեգին Բ· յոտնկայս եւ ծափահարութիւններու մէջ յիշած է Վազգէն եւ Խորէն կաթողիկոսները եւ մաղթած ա – նոնց արեւշատութիւն։

Գարեգին Բ·ի ժամանումը եւ այս ընդունելութիւնը, որ իսկապէս աննախընթաց կը նկատուի, առած է անոր տրուած պաշտօնական փայլով, խոր տպաւորութիւն թողած են տեղւոյն զաղութին վրայ։

Աթոռակից – Կաթողիկոսը ժընեւէ կը մեկնայ մինչեւ Օգոստոս 6։

«ԿԱՐՄԻՐ» ԵՒ «ԿԱՆԱՉ» ՑՈՅՑԵՐԸ

մըն է եւ իրրեւ այդ խաղաղ ցոյցերը արտօնուած են եւ Կիրակի օրուանն ալ այդպէս կ՝ըլլար եթէ մասնակցողներէն ո – մանք նախապէս ալ յայտնած չըլլային վնասելու իրենց տրամադրութիւնը։ Ըստ Նախարարին, 20 հազար ցուցարարներուն մէջ կային մօտ 1000 անիշխանական տարրեր որոնք սահմանադրութիւնը չեն ճանչնար։ Վիէնի քաղաքապետ – երեսխոփանը Լուի Մերմազ կը մեղադրէ կառավարութիւնը, որ կը մերժէ նախ – խօսիլ եւ առոր հետեւանքը կ՝ըլլայ՝ բռնութիւնը։ Իդէրի նահանգապետան ալ կ՝ամբաստանուի, որ փոխանակ բանակցելու պատերազմ վարած է։

ՔԱՒԻԻ ՄԷՋ ՏՈՂՈՎ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ մէջ սկսած են գործադրել Շաթօրայի համաձայնագիրը (1969ի Գարնան համաձայնագրին գործադրութեան ծրագիրը՝ Պաղեստինցիներու ներկայութեան մասին)։ Արաբական (սուրիական) խաղաղապահ ուժեր նոր դիրքեր կը գրաւեն քայց բախումներ եղած են քրիստոնեայ եւ պաղեստինեան ուժերու միջեւ։

Հ.Յ.Դ. ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

Հ· Յ· Դ·. Նոր Սերունդի բանակումի խումբը, որ Ուրբաթ իրիկուն մեկնեցաւ Փարիզէն Շաբաթ առաւ ժամը 11ին, ողջ–առողջ հասած էր բանակավայր, ինչպէս նոյն ժամուն հեռաձայնեցին «Յառաջ»ի խմբագրութեան։

ՕՐՀՆԱԲԵՐ ՎԱՍՏԱԿԸ

Իրապէս օրհնաբեր վաստակ մը եղաւ Յառաջի վաստակը յատկապէս մեր զաղութին համար: Օրհնաբեր՝ իր կշիռովն ու տարողութեամբը:

1925, Օգոստոս: 1977 Օգոստոս:

Տարեդարձ մը, կամ տարեվերջ մը այլ տարեդարձներու նման: Սակայն, տարեդարձներ կան, որոնց մօտէն կամ քովէն կ'անցնինք պարզ յիշողութեամբ, եւ կամ թեթեւ ժպիտով մը: Տարեդարձներ ալ կան եղակի իրենց կշիռքով, տարողութեամբ ու մեծութեամբ որոնց առջեւ կանգ կ'առնենք, կը խոնարհեցնենք մեր գլուխները, երկիւղածութեամբ, հիացումով եւ անխառն հաճոյքով:

Այդպիսին է մեր ամէնուս սիրելի բոցավա՛ռ Յառաջի տարեդարձը մասնաւորապէս մեզի՝ իր երախտաւորեալներուն համար: Ո՞ր են այդ «մասնաւորապէս երախտաւորեալ»ները: Տա՞ր: Քա՞ոս: Հարի՞ւր: Ո՛չ: Հազարնե՛ր, բազմահազարներ են անոնք որ մաս կազմեցին իր լարաւնիներուն, իր զաւակներուն: Եւ տարեցներ, ե՛ւ երիտասարդներ, ե՛ւ պարմանիներ, բոլորը, բոլորը անխտիր:

Կը խորհինք, կը մտածենք, ի՛նչ կ'ըլլար տարակիր բազմութեանց վիճակը — մանաւորապէս մեր գաղութին հոգեբարոյական վիճակը, եթէ անոր ծնունդը չողջունէինք ճի՛շդ ատենին, եթէ զայն չունենայինք իբր ղեկավար ու առաջնորդ՝ այն զժնդակ օրերուն:

Ըսուած է ասկէ առաջ, զարձեալ կրկնենք: Մեր ժողովուրդին կէսը յուզարկաւոր միւս կէսին: « Մնացորդաց »ը հալածական ու տարագիր ծագէ ի ծագ: Օտար անհաղորդ, լպրծուն պողոտաներ մեր ոտքերուն տակ: Հայ մարդը աւուր հացի կարօտ: Կարօ՛տ յատկապէս յոյսի, լոյսի, «առկայծ ճրագ»ի մը աղօտ լոյսին իր մչուշապատ ճամբան լուսաւորելու համար, ահա՛ պակասը, ահա՛ կարեւորը այդ զժնդակ օրերուն:

Ինչո՛ւ բարձրաձայն չյայտարարել, — բոցավա՛ռ Յառաջի աստուածատուր ծնունդը եղաւ այդ «առկայծ ճրագ»ը:

Տարագիր եւ հոգեբարոյապէս ընկճած բազմութիւններուն լուսաւուր, յուսատու փարոսը եղաւ անիկա: Իր հատու խօսքերը, իր բամբ ձայնին հնչիւնները յանկուցիչ պատգամներ եղան պարտեալ հոգիներուն, խանդավառեցին, կեանքի կոչեցին յուսաթլատածները: Անիկա իր խօսքին ուժովը, տաք չունչովը կրցաւ համադրել, քով-քովի բերել, միաւորել պարտասուն զանգուածները եւ չինարար, կենդանի գործի լծել զանոնք:

Եթէ արդար եւ խղճամիտ հաշուեկշիռ մը ընենք մեր հանրային, ազգային եւ կուսակցական յեղ պատերազմեան(Ա.պատ.) « Ազգային տուրք »ին չուրջ, ո՛չ մէկը, ո՛չ մէկ թերթ կամ օրաթերթ այնքան նպաստ բերած, այնքան տուրբ վճարած է օրքան Յառաջը իր 52 տարուան ընթացքին:

Իրեն ծնունդ տուող անձը, մարդը, այլ խօսքով՝ մեծ ՇԱՒԱՐՇԸ, առաքեալ ծնած էր, մարգարէ առաջնորդ ծնած էր: Այս առաքինութիւնները « ի վերուստ » տրուած էին իրեն, ու ճիշդ ատոր համար ալ իր ձայնը, իր լեզուն, իր յայտնաբերած միտքերն ու զաղափարները ճշմարիտ «Հեղնար Աղբիւր»ներ էին, թովիչ ու հասկնալի բոլորին կողմէ:

Խաղա՛ղ, կենսարար, հանդարտ կեանք մը չունէր այն օրերուն մեր զաղթաշէն խարիսխը: Մեր անվերապահ թշնամութեան, անչափելի զժբախտութեանց հետ՝ մեզի պարտադրուեցան ա՛յլ ցաւեր, ա՛յլ խոցեր խորապէս ողբերգական ու այպանելի: Մեր դեռ անբոյժ վէրքերուն առջեւ՝ նոր ցաւեր, նոր վէրքեր... Մարդիկ, հայ անուն մարդիկ, այլազան զոյնի պատմուճաններ հագած, օտար, անոտի զաղափարներով զինուած ձիարձակարանի վէրածեր էին զաղթաշխարհը մէկ ծայրէն միւսը: Նոր հովե՛ր, նոր փոթորիկներ...:

Ու կո՛ւ, կո՛ւ, կո՛ւ բոլոր ճակատներու վրայ:

Կո՛ւ մեր կուսակցութեան դէմ: Կո՛ւ մեր սրբութեանց դէմ: Կո՛ւ մեր զոհած, փառաքանած խոհալներուն դէմ: Կո՛ւ մեր սուրբերուն եւ սուրբ դրօշին դէմ: Կուիւ վերջապէս մեր «մխայեալին» դէմ: Ու ասիկա բոլոր տեսակի զատապարտելի զէնքերով:

Սուտը, կեղծիքը, ամբաստանութիւնը, ու դեռ հազար ու մէկ տեսակ շուկայի ապրանքներով զրահաւորուած ստպարկդ լինած էին անոնք եղածն ալ քանդելու: Իրենց համոզումով՝ հիմը ամբողջապէս հիմնովին պէտք էր չքանար, նորը պէտք էր կառուցուեր անոնց աւերակներուն վրայ:

Այս բոլորը դիմագրաւելու, այս բոլորին դէմ ցցուելու, զանոնք չէզոքացնելու համար կորով պէտք էր, կրնկիթէ կամք պէտք էր, անսպառ քաջութիւն պէտք էր: Ու հազար օրհներդ, հազար պատիւ իրեն: Յառաջ ունեցաւ այդ քաջութիւնը, այդ կրնկիթէ կամքը: Զարկին պատասխանեց զարկով, հարուածին՝ հարուածով: Ու եթէ այսօր ոտքի ենք եւ օտարոտի տեսութիւնները որոշ չափով հեռացած են մեզմէ՝ անիկա մեծ չափով կը պարտինք «կռուազան» Յառաջին:

Յառաջը եղաւ նաեւ դասարան, չրջուն դպրոց, լսարան: Անիկա թէ մանկտոց Ա. Բ. Գ. սովրեցուց, թէ մեծերուն, — ուսումնականներուն՝ լսարան եղաւ: Իր առօրեայ «ի պէտս զարդացելոց»ներով մեր ոսկեղինիկին ուսուցանողը եղաւ նոյն բանզէտներուն:

Եթէ չարունակէինք ըսել թէ դեռ լինէ՞ր տուաւ Յառաջը այս զաղութին եւ այլ զաղութներու, չարքը չատ պիտի երկարէր: Հոս կանգ առնենք, ու քիչ մըն ալ խօսինք այսօրուան Յառաջի մասին:

Մեզի համար, առանց կիրքի, առանց վհատաքշանքի, մեր համոզումով բան չէ փոխուած ո՛չ անոր ծաւալէն, ո՛չ անոր բովանդակութենէն, ոչ ալ մանաւանդ՝ անոր ուղղութենէն: Ըսած ենք ատենին, կրկնենք նաեւ այսօր Յառաջը Յառաջ է, տեւապէս կը մնայ Յառաջ՝ իր խդալով, իր զաղափարաբանութեամբ, իր կեցուածքով: Մեծ Հայուն կնիքը կայ անոր ճակատին ու այդ կնիքը իր ծանրութիւնը պիտի պահէ ընդմիշտ, ասոր խորապէս հաւատացողներէն ենք:

Ճի՛շդ է, փոխուած է ժամանակը, փոխուեցան անձերը: Ճի՛շդ է, հիները, տարեցները, — մեծ արժէքները — դացին, մեկնեցան. կեանքը՝ քնական օրէնքով: Ինութեան անխախտ օրէնքն է բոլոր մարդոց համար: Այսօր՝ անոնք, վաղը՝ մենք:

Բայց ողջ ըլլան նորերը, նոր նուիր – եալները: Մեր ժողովուրդին, — հայ ժողովուրդին — լմացական արշանդը ամուլ չէ եղած, չի կրնար ըլլալ այսօր ալ: Անիկա տեւապէս պտղաբերելու ընդունակ է: Մեր ամէնէն զժնդակ օրերուն հրաչոքով նուիրեալներու հոյլ մը ունեցած ենք, այսօր ալ, վաղն ալ կ'ունենանք, պիտի ունենանք, կը հաւատա՛նք ատոր:

Այսօր հրապարակի վրայ նորերը, նոր անուններ կան՝ որոնք պիտի փոխարինեն հիները, բաւական է որ դիտակցին իրենց կոչումին: Կոչումին դիտակցութիւնը մեծ առաքինութիւն մըն է, պէտք է կատրիլ անոր՝ բոլոր նուիրումով:

Կոչումը իր անսխալ պարտաղրանքները ունի, — ականջ տալու մեր պատմութեան հրամայական ձայնին: Փորձել ճանչնալ այսօրուան մարդկութեան այլակերպ դիմագիծը: Ըմբռնել, հասկնալ թէ իւրաքանչիւր « իզմ »ի եաեւ պատրանքներով լի յուսախաբութիւններ անթեղուած են: Իրեն հրամցուած ամէն գուշնաւոր պատուղ հայկական ծիրան չէ: Հասկնայ վերջապէս, որ ամէն մարդ, իւրաքանչիւր ժողովուրդ, նախ եւ առաջ իր եղունդներուն կարիքը ունի:

Հիմ չաուքը ժողովուրդէ ժողովուրդ ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ ափ մը սեփական հող ունենալու պահանջ: Օ՛, լուսաւոր նչանաբաններ, մեղրածո՛ր խօսքեր, բայի՛ կամեցողութիւններ, Քրիստոսի կամ Կանտի չրթունքները ունեցողներ չա՛տ, բայց որ անոնք բոլորն ալ «կամեցողութենէ» անդին չեն անցներ:

Երկկի Յառաջը այս մտքերը աւանդեց մեզի: Այսօրուան Յառաջն ալ նոյն մտքերուն անխախտ քարոզիչն է ու պիտի չարունակէ այդպէս մնալ. ատոր համոզուած ենք:

Յառաջը մեր հանապազօրեայ հացն է: Մեր սեղանին մնայուն ընկերը, մեր լաւին ու դէշին մասնակիցը: Ահա՛ թէ ինչո՛ւ կը սիրենք զայն, կը գուրգուրանք անոր վրայ, կը ցանկանք՝ որ անիկա ըլլայ չէն, ըլլայ բարգաւաճ, ըլլայ դիմացկուն: Ու չարունակէ իր առաքելութիւնը՝ ասկէ ետքն ալ:

Առանց Յառաջի, մեր զաղութին կեանքը պիտի նմանէր անապատի աւազին վրայ դիզուած քարակոյտի մը:

Սրտանց ողջունելով իր յիսունըերկրորդ տարեվերջը, կը մաղթենք որ անիկա ապրի, յարատեւէ երկար, չա՛տ երկար՝ մինչեւ «ի կատարումն Հայաստան աշխարհի»: Ահա՛ մեր խօսքը եւ մաղթանքը այս ոճնական օրով:

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Լիոն, Յուլիս 23, 1977

ԱՆՈՒՆԸ «ՅԱՌԱՋ» Է

Հակառակ անոր որ հայերէն չեմ կարդար, լինդի համար համայն աշխարհի ամէնէն սիրելի օրաթերթերէն մէկն է Յառաջը՝ 83, Ռիւ տ'Օթվիլ, Փարիզ 10, որու հրատարակիչն ու խմբագիրը ազգին է Շաւարշ Միսաքեանի՝ հիմնադիրը այս հռչակաւոր ու առասպելական օրաթերթին յիսունէ աւելի տարիներ առաջ:

Անոր անունը Արփիկ է: Ան ստորագրեց հրաժեշտի եւ մեծարանքի խօսքը իր տարեկան բարեկամ և հաւատարիմ աշխատակից Հրանտ – Սամուէլի մասին, որ վերջերս մեռաւ մօտաւորապէս 84 տարեկանին, ոչ հեռու իր հայրենատիւտ գրասենեակէն՝ Ռիւ Մոսիէօ լը Փրէնս « Զախ ափին » վրայ, ինչպէս Ամերիկացիները զայն կը կոչեն վերջին տարիներուն, կամ աւելի առաջ: Սքանչելի օրինակ մը հայերէն արձակի, որ ունակ դրելու բոլոր նեցայ, երբ հեղինակը զայն կարդայ բարձրաձայն խումբ մը բարեկամներու ներկայութեան. ճարտարապետ, ուսուցիչ, բանաստեղծ, հայրենասէր, խոհարար կամ չէֆ (ինչպէս որ կ'ուզէք), խմող, խօսող, երգող, կենսախնդութիւն փառաբանող, միայն հայկական դեղատնկարչութիւն հաւաքող (սկսած վարպետ ծովանկարիչ Այվազովսկիէն, աւելի ճիշդ՝ Այվազեանէն, մինչեւ Մինաս Աւետիսեան՝ վերջին տարիներու հանճարը Խորհրդային Հայաստանի, որ կուգայ Մուշէն՝ բնավայրէն այն մեծ Հայերուն, որոնց մաս կը կազմէ Արմենակ Շահմուրատեան):

Արփիկ Մխաքեան բարձրաձայն կարդայ Հրանտ Սամուէլեանի մասին գրած խմբագրականը եւ կարդացածը բանաստեղծութիւն էր՝ որեւէ լեզուով, նոյնիսկ եթէ արտասանուած հայերէնը մտաչէլի չէ ձեզի՝ (իսկ ինծի մտաչէլի է, եւ բացի քանի մը բառէ ես զայն հասկցայ ամբողջութեամբ) զուք կը հիանայիք բառերու համաչափ կշռոյթին, կարծես անոնք դիտուած ըլլային քեմապարի չարժումի ստեղծելու համար, որ միաժամանակ ողջոյն եւ մնաս բարով կը նշանակէր — ուղղուած մեծ բայց եւ բաղդատաբար անծանօթ մարդու մը, որ նաեւ սիրելի բարեկամ էր:

Յաջորդ օրը ես այցելեցի զերծակ – կրպակէտ Գրիգոր Ալամեանի, եւ ան ըսաւ

Ա. ԼԱ. ԹՈՒՐՔԱ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ...

ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ, ՖՐԱՆՍԱՅԻ «ՄԵԼՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ» ՔՈՐՍԻԿԱ ԵՒ ՄԱՍԱՄԲ ՆՈՐԻՆ...

ՀԱԹԱՑԻ ՄԷՋ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ

Այդ օրերուն Ֆրանսայի մէջ ինչե՞ր դրած, ինչե՞ր ըսած են.—

× Ֆրանսա, Հաթայը Թուրքերուն ձեռքը չի կրնար յանձնել: Այնտեղ 280 հազար Հայեր կ'ապրին: Եթէ վաղը Հաթայ Թուրքերու տիրապետութեան տակ իյնայ, Հայերը դարձեալ զաղթել պիտի պարտաւորուին: Անոնց համար տարագրութիւնը պիտի վերսկսի: Մինչդեռ Ֆրանսա պարտաւորուած է այս Հայերը պաշտպանելու (Վիւ պարբերաշրիը — Մ. Ա. Երամ. (Արամ էֆէնտի) ստորագրութեամբ յօդուածը՝ 1937 Յունուար 13):

× Հայերը Թուրքերէն միայն չարչարանք տեսած են: Եթէ Ալեքսիւրք Հաթային տիրապետէ, Բերբերհանի չուրջ մեր հաւատքած Հայերը կրկին զաղթի ճամբան պիտի բռնեն: Մինչդեռ զանոնք կիլիկիայէն հոս բերելուատեն զանոնք պաշտպանելու, անոնց համար «օջախ» մը ստեղծելու մասին խոստումներ տուած էինք (Իլլիւսթրասիոն — Ջօր. Քլէմանքրանքուր, ձէպէլարիւզի նախկին քաղաքապետերու կողմէ ստորագրուած յօդուած 1937 Փետր. 13):

× Թուրքերը կը կարծեն թէ Հաթայը գրաւելը դիւրին է: Մինչդեռ երբ հոն հասնին իրենց դէմ պիտի գտնեն 30.000 դինուած Հայեր (Մարիանն անունով թերթը, 1938 Մայիս 24):

× Սուրիոյ Հայոց պատրիարքին Պէյրութի «Էլ Բալաս» թերթին տուած եւ Ֆրանսական թերթերուն ալ կարեւորութեամբ ցրուած լուրը.— Մենք կիլիկիայէն վատաբար (բառացի ըսուած է՝ դահճաբար, որ հայերէնի, ՆԱԵԻ թրքերէնի մէջ իմաստ չունի...) վռնտուեցանք: Ջենք հաւատար որ Ֆրանսա այստեղ մեզ պիտի լքէ: Աչխարհամարտին, թրքական բռնակալութեան դէմ մեր արիւնը հոսեցուցինք Արաբներուն հետ: Հիմա մեր այս նոր հայրենիքը Արաբներուն հետ պիտի պաշտպանենք Թուրքերու դէմ», (1938 Յունիս 26):

Եւ այս բոլորէն յետոյ.— «Եթէ Թուրքերը դան, ձեզ կը կարեն, մեր կողքին անոնց դէմ զէնքի փարեցէք» ըսելով քաղաքականութիւն ըրած, Հայերը որպէս զոհ ծխք օգտագործած Ֆրանսա պատասխանատու չէ եւ Թուրքերը պատասխանատու են... Մխի՞թ կարելի է:

ՄԵՐ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐԸ ՄԵՌՑՆՈՂ ՀԱՅԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ 1975ԻՆ ՀԻՄՆՈՒԵՑԱՒ

Հայոց կռնակէն չահ ապահովելու գործը պատմութեան ընթացքին այնպէս ըլլա նական սովորութեան կարգ անցած է որ Մակարիոս անգամ այդ կը փորձէ եւ Թուրքիոյ դէմ հայ–յոյն դիմադրութիւն մը մէջտեղ կը հանէ:

Այս դիմադրութեան առաջին պաշտօնական ցոյցերուն Լէֆքօչէի կիպրոսի յունական ժողովի 1975 Ապրիլ 24ին կազմակերպած հաւաքոյթին ականատես եղած ենք: Հայերը (Ապրիլ 24ին) ամէն տարի, օսմանեան կայսրութեան Հայերուն «ոչնչացումին» առթիւ կը հաւաքուին, Թուրքերը կ'ամբաստանեն:

Ահա այդ օրը, Կիպրոսի յունական ժողովը «Հայկ. Դատ»ի իր պաշտպանութիւնը յայտարարող որոշում մը կուտայ միաձայնութեամբ: Այս որոշումին մէջ սա կէտերը յատուկ կը գծուին.

— Թուրքերու կողմէ Հայոց բնաջնջումը եւ Անատոլուէն հեռացումը ոչ մէկ չափ եւ Անատոլուէն հեռացումը ոչ մէկ պատճառի կը յենուր: Թուրքերու միակ նպատակը Հայերը ոչնչացնել եւ այսպէսով անոնց հողերը, ինչքերը ձեռք անցընելն էր:

ՍԱՄԻ ՃՈՇԱՐ

(Շար. 9)

(Թարգ.՝ Հ. Գ.)

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՔ

ՆԱԽՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՂԱՐԿՈՒԱԾ ԶԱՒԱՒ

— Ես հոս մնամ, դուն գնա՛ եւ ամուսնացի՛ր ուրիշ աղջկան հետ, որ ինծի պէս չհիւանդանայ եւ ձեզ ալ չտանջէ։

Ասոնք ըսելով՝ Ռուբէնը ոտքի ելաւ եւ ուզեց դուրս ելլել։ Ասլանը ետեւէն վազեց եւ ձեռքէն բռնելով՝ ետ դարձուց զայն։

— Ես ալ չեմ ուզեր ամուսնանալ, ըսաւ ան։ Ես ալ հոս կը մնամ քեզի հետ։

Ռուբէնը ետ դարձաւ եւ նայեցաւ Ասլանին։ Ասլանը ժպտեցաւ։

— Ես ալ չեմ ուզեր ամուսնանալ, կրկնեց

Այրի Տիկ· Լուսին – Համբարձում Տէր–ոէրեան, ժան – Անդրանիկ Տէրոէրեան եւ ընտանեկան պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, եղբօր եւ ազգականին՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ–ԺԱՔ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յուլիս 29ին, 47 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Չորեքշաբթի, Օգոստոս 3, ժամը 16·15ին Անիէռի նոր գերեզմանատունը, ուր սը լ'Էկլիզ: Հատուկ գերեզմանատունը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Պ. Պաթիւթ Խուպէսէրեան, Տիկին Անա Խուպէսէրեան եւ զաւակները՝ ժան – ժաք եւ Նուպար, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Նիկողոսեան եւ աղջիկը՝ Անի, Տէր եւ Տիկին Միշէլ Սնապեան եւ զաւակը՝ Ֆիլիփ, Այրի Տիկին Յակոբ Յարութիւնեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Թորգոմ Ներսէսեան եւ զաւակները ինչպէս նաեւ Մամուրեան, Վարժապետեան, Մինասեան, Գոշգոշեան ընտանիքները եւ այրի Տիկին Շահվերտեան եւ զաւակները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծմօր եւ ազգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԽՈՒՊՍԷՍՐԵԱՆԻ
(ծնեալ Անահիտ Ներսէսեան)

մահը, որ պատահեցաւ 67 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ, Շաբաթ, Յուլիս 30 ժամը 10ին Լիոնի Ս· Յակոբ եկեղեցին եւ մարմինը փոխադրուեցաւ Կիյօթիէռի նոր գերեզմանատունը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Առձակուղի մեկնող մեր բաժանորդներուն

Առձակուղի մեկնող մեր այն բաժանորդները որոնք կը փափաքին հասցէի առժամեայ փոփոխութիւններ կատարել, պէտք է դիմեն վարչութեան, մեկնումէ վից օր առաջ, տալով ընթացիկ եւ նոր զոյգ հասցէները եւ 5 ֆրանքի դրոշմադրոյք:

Իտալական փոստին անկանոնութիւնը կը ստիպէ մեզի որ չընդունինք հասցէի փոփոխութիւններ Իտալիոյ վրայ:

Շնորհակալութեամբ

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ԾԱՌԱՋ»Ի

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Այրի Տիկին Մամաս Եզնիկեան իր ամուսնոյն մահուան տխուր առթիւ անոր յիշատակին հետեւեալ նուէրները կ'ընէ·– 100 Ֆր· Մշակոյթի Տան Շաւարշ Մի–սաքեան սրահին, 100 Անտիլիի հանդուեան տան, 100 Կապոյտ Աչի Անիէռ – Պուա–Ֆոլոմպի մանանճիւղին, 100 Կապոյտ Աչի օդափոխութեան կայանին եւ 100 «Ծառաջ»ին:

Նոյն տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Գաֆուճեան իրենց հօր յիշատակին կը նուիրեն 100 Ֆր· Մշակոյթի Տան Ս· Թէհ–լիրեան սրահին եւ 100 ողբացեալին սիրելի «Ծառաջ»ին:

Նոյն առթիւ, Պըզանսոնէն Մուշեղ Եզնիկեան իր հօրեղբօր յիշատակին փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆր· կը նուիրէ Մշակոյթի Տան Ս· Թէհլիրեան սրահին:

(Մասնակ «Ծառաջ»էն):

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1977 – 1978 ուսումնական տարւոյն արձանագրութիւնները գերեզմանիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտներու համար: Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տեսչութեան՝

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ ԵՒ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ
ՑԵՐԵԿՆԱՑ եւ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ
1977 – 1978

Տարեշրջանի արձանագրութիւնները բացուած են:

Վարժարանը կը կիրարկէ ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը: Կարեւորութեամբ կ'աւանդուին նաեւ հայերէն ճիւղեր:

Օտար երկիրներէ եկող աշակերտները ֆրանսերէն լեզուին փութով վարժեցնելու համար մասնաւոր դասընթացքներ հաստատուած են:

ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

ECOLE TEBROTZASSERE

INTERNAT ET EXTERNAT
CLASSES PRIMAIRES
ET SECONDAIRES (1er Cycle)

Préparation au B.E.P.C.

Enseignement de la langue et de la civilisation arméniennes

DIRECTION

S'adresser à :
Direction de l'Ecole Tebrotzassère
1, Bd du Nord, 93340 LE RAINCY
(FRANCE)

Tél. : 927-01-72

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ
Ա. ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ

ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ԶՈՒՆԵՑՈՂ ՄԱՐԴԻԿ

VIENT DE PARAITRE

" Des hommes sans enfance"

D'ANTRANIK ZAROUKIAN

Traduit de l'arménien
par Sarkis Boghossian

Les Editeurs Français Réunis, Paris

ԼԻՈՆԻ
ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
1977 – 1978

Ճառաջիկայ ուսումնական տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են: Վարժարանին նպատակն է Ֆրանսայի զպրոցական յայտագրին առընթեր ջամբել աշակերտներուն քրիստոնէական եւ հայերէն կրթութիւն մը:

Նարեկեան վարժարանը ունի նաեւ մանկապարտէզ մը, յանձնուած Անարատ Յղութեան Հայ քոյրերու հոգածութեան:

× Յուլիս 3–26, հայ պատանիներու համար տարեկան կազմակերպուած կայանը Հռոմի շրջակայքի օդափոխութեան լաւագոյն վայրերէն մէկուն Գաթինոյի մէջ:

Արձանագրութեանց եւ լուսաբանութեանց համար դիմել Նարեկեան վարժարանի տնօրէնութեան·

38, Route de Collonges
69450 St. Cyr au Mont d'Or (Lyon)
Tél. : (78) 47-28-65

Հ· Բ· Ը· ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Ա Զ Դ

Յարգոյ հաստատակութենէն կը խնդրուի նկատի ունենալ, որ տարեկան արձանակուրդներու առիթով Հ· Բ· Ը· Միութեան Փարիզի դրասենեակը փակ կը մնայ ամբողջ Օգոստոս ամիսը:

Այսուհանդերձ, Միութեան կազմակերպած ղէպի Հայաստան ճամբորդութեան վերաբերեալ որեւէ հարցի կապակցութեամբ, կարելի է դիմել Հ· Բ· Ը· Միութեան դրասենեակը՝ 118, Բուրսէլ փողոց, Փարիզ 17րդ, հեռ· 924·86·71 եւ 227·12·26, Օգոստոս 25էն սկսեալ:

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88

AVEC LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose des

VOYAGES EN ARMENIE

au départ MARSEILLE

Départ Vendredi	Retour Jeudi
19 Août	01 Septembre
02 Septembre	15 Septembre

PRIX PAR PERSONNE 3150 F

Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.

IMPORTANT : *Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.*

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 50 89 12

Org. Lic. 97

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ
ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ԾԱՌԱՋ», *ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ԾԱՌԱՋ»*

« ԾԱՌԱՋ 50 »

Ժողովածոյ «Ծառաջ»ի յիսնամեայ հատորածոներէն
420 էջ, ընտիր տպագրութիւն
ԿՈՂՔ՝ ԳՈՒՆԱՁՈՒ
100 ֆր· (110 ֆր· թղթատարի ծախքով)

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ
ԲԱՑ ՏՈՄԱՐԸ (1971)
ԿՐԱԿԸ ԿՈՂՔԻՍ (1973)
(հատորը՝ 30 ֆր·)

ԵՒՐՈՊԱՑԻ
ԲՈՒՌ ՄԸ ՏՈՄՍ
(25 ֆր·)

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ (1958)
Գինն 50 ֆր·

Դիմել «Ծառաջ»ի

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՕԳՈՍՏՈՍ 3 MERCREDI 3 AOUT 1977

LE NUMERO 1,30 F

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·913

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 13.913

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Բժ. ՀԱՄՕ ՕՀԱՆՋԱՆԵԱՆ

(Մահուան 30ամեակին առթիւ)

ժամանակէ ժամանակ, թուականէ թուական պէտք է անպայման ոգեկոչել յիշատակը մեր առաքեալներուն : Ցեղափոխական, միտքի սիտան, դախտիարներու ներմուծող թէ մշակութային անդաս – աններուն հարստացուցած դէմքեր : Որովհետեւ երախտապիտութիւնը առաքինու – թիւն մըն է, որմէ պէտք չէ զերծ մնայ որեւէ սերունդ : Բայց այս չէ միակ պատճառը, որքան ալ ան ըլլայ բնական եւ նպատակ :

Ոգեկոչել յուշքը առաքեալի մը՝ կը նշանակէ մատնիպար ունենալ անոր դիմաքիը : Ընդօրինակել միտքին եւ հոգիին մեծ գիծերը : Դէմքը դարձնել դաստիարակ, ուսուցիչ : Եւ փորձել հետեւիլ ապրած ուղիին, նոյնիսկ տարբեր պայմաններու եւ միջավայրերու մէջ :

Բժ. Համօ Օհանջանեան Հ· Յ· Դաշ – նակցութեան եւ, մեր նորագոյն պատմութեան մէջ մեծատառ արձանագրուած դէմք մը եղաւ անկասկած : Երիտասարդական թարմ տարիներէն նետուեցաւ յեղափոխական քուրային մէջ՝ հայրենիքի ազատութիւնը դերիվեր դասնելով ամէն բանէ : Մաս կազմեց այն սերունդին, որ ալեկոծ եւ խռով հոգիով պայքարի դաշտ իյաւ մարտահրաւէր կարդալով բռնատէրութիւն : Սուլթաններու թէ ցարերու : Ժողովուրդի զաւակներ էին միասով եւ արիւնով : Եւ ժողովուրդին ծառայեցին անձ – նուիրաբար, առանց սակարկութեան, այլ միայն ու միայն արեան պարտքը հատուցանելու վճռակամութեամբ :

Բաֆֆիի Խենթը մատացածին տիպար մը չ : Եղակի պարագայ մըն ալ չէ : Կարելի է ըսել, թէ սերունդ մըն է, քանի ապ – դամն ու ձգտումները համազգային էին : Կռթերը բոցեր հրահրեցին եւ Խենթերու փաղանգ մը մեր մօտաւոր անցեալին ընդարձակ «արուեստի բաղում գործքեր» :

1912ին, Պետերբուրգի կայսերական Ճեմարանի բաժնին մէջ, Դաշնակցութեան մեծ եւ չընդալից դաստիարակութեան, Բժ· Հ· Օհանջանեան հայ յեղափոխականին քրոնոս դիմագիծը ցայտուն դարձուց՝ յարին դաստիարակին առջեւ : Կրեց Սի – պերիոյ տաժանակիր կեանքին դառնու – թիւնները՝ դաղափարին խնկարկու մը – լալու հաստատակամ որոշումով : Տարի – ներ եղաւ իր ժողովուրդն էր, որ անմոռաց դրախտապիտութեամբ զինք բազմեցուց իր նորակազմ անկախ եւ ազատ Հանրապետութեան բարձրագոյն պատուանդա – նին վրայ :

Պատուանդանները սակայն երկայնքի ուրեր կը դառնան յաճախ : Հոն բարձրացածներէն չատեր ուղեկորոյս դէմքերու կը վերածուին : Պատմութիւնը կ'արձանագրէ այդպիսիներու անունները, բայց ժողովուրդը կը մոռնայ զանոնք : Ուրիշներ, իրենց պայծառ դէմքը կը քանդակեն ժողովուրդին սիրտին մէջ : Այդ մասին ձա կազմեց Բժ· Հ· Օհանջանեան, որովհետեւ ազատամարտիկ թէ Հանրապետութեան նախագահ, բժիշկ թէ հանրային գործիչ եւ կուսակցական բարձրագոյն դիրքերու վրայ գտնուած դէմք ան դիտցաւ կենցաղով մնալ մաքուր, սիրտով խոնարհ եւ հոգիով աշխուժական :

Ասպետական՝ ինչպէս կ'ըլլան իրաւ հեթանոսները, վաւերական առաջնորդները :

Ահա մատնիպարը, որ քանդակուած կը նիրկայանայ պատմութեան մէջ :

Մեր սերունդը բախտաւոր եղաւ ճանչնալով ու մերձենալով Բժ· Հ· Օհանջանեանի, ինչպէս նաեւ ուրիշ մեծերու, որոնք ոչ միայն ներշնչեցին մեզ, այլ նաեւ ուղղեցին մեր քայլերը :

Ոգեկոչման տիպար ձեւն է առաքեալին դէմքը դարձնել դպրոց, դաստիարակ : Անհատական թէ հանրային կեանքին մէջ : Այս ճամբով կը մեծարուին առաքեալները :

Ժ· Մ·

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԷՆՍԻ ՇՐՇԱՊՏՈՒՕՑՏԸ ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԲԵՐԷ

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարարը՝ Սայրըս Վէնս եգիպտոսով սկսաւ մերձաւոր – արեւելեան իր շրջապտոյտը բայց ոչ ոք մեծ պատրանքներ ունի : Իարիկամեցողութիւնը չի պակսիր բայց նաեւ չի բաւեր եզք մը գտնելու համար : Նախքան ճամբայ ելլելը, ամերիկացի նախարարը յայտարարած էր «Շրջունակելով արդար եւ տեւական խաղաղութեան մը փնտռտուքը, լաւ է նկատի առնել, որ այցելելիք երկիրներուս բոլոր ղեկավարները, փափաք յայտնած են յառաջդիմութիւն արձանագրել Իրնեւի ժողովի մը դումարման ուղղութեամբ : Այս բարիկամեցողութիւնը նկատի առնելով հանդերձ՝ կը տեսնենք իրողութիւններ՝ տարակարծութիւն կայ կարեւոր հարցերու շուրջ : Պիտի չանանք պակասցնել» :

Ու երեքշաբթի օր, Վէնս կը սկսէր իր խօսակցութիւնները Սատաթի հետ, Աղեքսանդրիոյ մէջ : Անկէ եռք, ամերիկեան Պատուիրակութիւնը պիտի անցնի Սուրիա, Լիբանան, Յորդանան, Սաուտի Արաբիա եւ վերջապէս՝ Իսրայէլ :

Ամէն պարագայի մէջ, ոչ ոք լաւատես է եւ Պաղեստինցիք չեն ծածկեր որ «Մի-ացեալ Նահանգները յուսախաբ ըրած են դիրենք» : ՊԱԿի թերթը կը գրէ «Ամերիկայի Արտաքին նախարարը Մերձաւոր – Արեւելքի իր շրջապտոյտին ընթացքին «Պեկին ծրագիրը» կը տանի, վաւերա – գուած նախագահ Քարթըրի կողմէ եւ որ կը ձգտի պահել արաբական դրաւուած հողերը : ՊԱԿի պաշտօնական բանբերն ալ ըսած է «Ոչինչ թոյլ կուտայ մեզի մտածելու թէ ամերիկացի նախարարը կ'ուզէ տեսնուիլ պաղեստինցի պարագլուխներուն հետ : Եթէ ուզէր, Ուաշինկթընէն պէտք է պատրաստուէր : Բայց եթէ Պէյրութ Արաֆաթի հետ հանդիպում ուզէ, բաւի կուգայ : Բայց չենք կարծեր որ քաջութիւնն ունենայ Պաղեստինցիներուն խօսելու հմար : Միացեալ Նահանգները հրաժարեցան պաղեստինեան հայրենիքի մը ի նպաստ իրենց դիրքէն եւ ատոր համար է, որ լաւատես չենք» :

Կը մնայ սպասել ու տեսնել, առանց մեծ յոյսի :

Քաւիր մը տոլով

ՊՈԼՍՈՑ մէջ ուսանող մը սպաննուած է եւ ուրիշ մըն ալ վիրաւորուած : Իրենք մայթի վրայ էին եւ անցնող կառքէ մըն է որ կրակ բացուած է իրենց վրայ : ՏԷՄԻՐԷԼԻ կառավարութիւնը փոքր մեծամասնութեամբ մը — 219ի դէմ 229 ձայնով — վաւերացուեցաւ Ազգ· Ժողովին կողմէ : Մեծ յոյս չկայ, որ Տէմիրէլի այս կառավարութիւնը ընկ ինչ որ նախորդը չկրցաւ ընել : Մանաւանդ է որ Ցունիս 5ի ընտրութիւններէն ետք, ուր յաղթած էր Հալքը, էճեվիտ դահլճ մը կազմեց բայց մեծամասնութիւն չգտաւ Ազգ· Ժողովին մէջ :

ՔՐԷՍ–ՄԱԼՎԻԼԻ ծանր միջադէպերէն ետք 19 ցուցարարներ ձերբակալուեցան եւ պիտի դատուին Շաբաթ օր : Ասոնց մէջ՝ 11 Գերմանացի, 6 Ֆրանսացի եւ 2 Զուիցերիացի : Միւս կողմէ, Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան բանբերը ցաւ յայտնած է Ֆրանսայի, որ իր քաղաքացիներէն ոմանք այդ ձեւով վարուած ըլլան : Նոյն առթիւ երեսփոխան Մերմազ բացատրութիւն կ'ուզէ Ներքին նախարարէն Իզէռի նահանգապետին բռնած դիրքին համար : Ճարտարարուեստի նախարարն ալ ճշդեց թէ Ֆրանսայի հիւլէական ծրագիրը պիտի չարունակուի :

«ԲԵՌՆԱՏԱՄ – ԴԱՆԶԱՆԱԿ»Ը ինչպէս մկրտուած էր կառ տը Լիոնի հոլտ–ըփիճ առթիւ, գտնուեցաւ Վիլժիւիֆ բայց անշուշտ պարապ··· : Քորֆուէն եռք, ուրիշ գողութեան մըն ալ զոհ գացած է Քլէօպ – Մեռլեթերանէ, այս անգամ՝ Վիթէլ

ԼԻԲԱՆԱՆի Պաշտպանութեան նախարարը կոչ ըրաւ որպէսզի կամաւորներ արձանագրուին բանակին մէջ : Նախարարը ըսած է որ 18էն 25 տարեկան երիտասարդները թող ներկայանան Սեպ· 1էն 30 : Մանաւանդ է որ զինուորական ծառայութիւն դոյութիւն չունի Լիբանան եւ կառավարութիւնը կը փորձէ այս ձեւով բանակ մը վերակազմել : Կռիւներէն առաջ՝ 17 հազար զինուոր կար բանակին մէջ :

ՍՈՒՐԻԱ եւ Լիբանան միաժամանակ ոսնած են 31րդ «բանակի օր»ը, որ մեծ հանդիսութեանց տեղի չէ տուած Սուրիա քանի ընտրութիւններ կան, բայց Պէյրութի ամէնէն «կնճռոտ» վայրը կատարուած են՝ մահմետական եւ քրիստոնեայ գօտիներու ճիշդ սահմանին :

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Հեռատիպ)

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՆՈՐ ՊԱՀԱՍՏ ՄԸ ԾԻԾԵՌՆԱԿԱԲԵՐԴԻ ՄԷՋ

Երեւանի ճարտարապետները ատարած են 7·500 տեղնոց մարզանքի պալատի նախագիծը : Պալատը պիտի կառուցուի Ծիծեռնակաբերդի մէջ :

×

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՀԱՅ ՍԻՐՈՂՆԵՐ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Աչխատաւորներու լինքնագործ ղեղարուեստական ստեղծագործութեան համար – միութենական փառատօնի շրջագիծէն ներս սիրողներու չարժանկարներու մըցում մը տեղի ունեցած է : Դատական կազմը ոսկի մետալով պարգեւատրած է Ա· Պետրոսեանը «Ուժ էլ կայ, ուժ էլ» եւ «Գնեցէք» չարժանկարներու համար : Ա· կարգի վկայական տրուած է «Մենք Զանգեզուրից ենք» չարժանկարը պատրաստող՝ Խաչանի մշակոյթի տան ան – դամներուն, որոնց ղեկավարն է Շ· Մովսիսեան : Բ· կարգի վկայական տրուած է «Քաղաքի յուշարձանները» չարժանկարը, զոր պատրաստած է Երեւանի մեքենական – չինական գործատունը, ղեկավարութեամբ Ա· Ազիզեանի :

ԹՐՔԱԿԱՆ ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔԸ՝

ՈՒԱՇԻՆԿԹՐԷՆ ԶԷՆՔ ՉԻ՞ ՏԱՐ՝ ՈՂՋ ԸԼԼԱՑ ՄՈՍԿՈՒԱ...

—o—

ԽՄԲ·— Ամէն անգամ որ Ուաշինկթընի գլուխ բռնէ Թուրքիոյ, թուրքը կը դիմէ իր սովորական չանթաժին եւ կրկին մէջ տեղ կը դնէ Խորհ· Միութեան հետ իր դաշինքի հարցը : 1976էն ի վեր բանիցս յետաձգուած, ձգձգուած այսօր նորէն կը խօսուի այդ մասին, ինչպէս կը պարզուի Պոլսոյ թերթերէն· (Յուլիս 29)·—

ԱՆԳԱՐԱ (Կ·)·— Ամերիկա սասակացուց իր ճնշումները Թուրքիոյ վրայ, որու փոխարէն Թուրքիա որոշեց քաղաքական համաձայնագիրը ստորագրել Խորհ· Միութեան հետ : Համաձայնագիրը պիտի կրէ նաեւ ոչ–յարձակողական դաշինքի մը բնոյթը : Արտաքին նախարարութեան վերին շրջանակներէն կը հաղորդուի թէ երկուքուկէս տարիէ ի վեր Ամերիկա կը չարունակէ իր զինարգելը եւ բարեփոխած չէ իր ընթացքը, եւ անցեալ չաբթու ամերիկեան Ծերակոյտը եւ Ներկայացուչական ժողովը Թուրքիոյ արգիլեցին ամէն տեսակ զէնքի վաճառում, եւ այս կերպով աննպաստ ուղղութիւն մը տուին ամերիկեան արտաքին քաղաքականութեան :

Այս կացութեան առջեւ, Թուրք կառավարութիւնը նպատակայարմար նկատեց ստորագրել Թուրքեւխորհրդային «քաղաքական համաձայնագիրը», եւ օգտակար համարեցաւ անոր իրականացումը կարճ ժամանակի մէջ :

Արտաքին նախարարութեան իրաւասու դէմքերը կը յիշեցնեն թէ 17 Դեկտեմբեր 1925ին Փարիզի մէջ ստորագրուեցաւ բարեկամական եւ ոչ–յարձակողական դաշնագիր մը, Թուրքիոյ եւ Խորհ· Միութեան միջեւ եւ այս համաձայնագիրը յետագային երկարաձգուեցաւ մինչեւ 1945 Նոյեմբեր : 19 Մարտ 1945ին, Խորհ· Միութեան առաջարկով համաձայնութիւնը խզուեցաւ, Նեղուցներու եւ սահմաններու վրայ պահանջուած փոփոխութեանց հետեւանքով :

Երկու պետութիւններու յարաբերութիւնները ճգտուեցան եւ այս կացութիւնը չարունակուեցաւ մինչեւ 1959 : Խրուչչեւի օրով սկսաւ «Մեզմացումի շրջանը», Թուրքիոյ եւ Խորհ· Միութեան յարաբերութիւնները բարւոքեցան եւ զարգացան, մասնաւորաբար 1965ին, ուր Տէմիրէլ իշխանութեան գլուխ եկաւ : 1976ի վերջերը, «քաղաքական համաձայնագրի» մը ստորագրումը յարմար նկատուեցաւ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆՈՐ ՆՇԱՆԱԿՈՒՄ

Հայաստանի Նախարարներու Խորհուրդի պետական Պլանային կոմիտէի նախագահ եւ նախարարաց խորհուրդի տեղապահ նշանակուած է Հրանտ Սամսոնի Սաղոյեան, Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութեան Ցուլիս 22 թուակիր հրամանագրով : Նոյն պաշտօնէն «ազատած» է Լ· Ս· Թումանեան :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

Օգոստոսի խումբերը (Փարիզ, Մարսէյլ եւ Լիոն) ոգի–առողջ պելֆոնթէնի կայանը հասած են երկուշաբթի կէս օրէ ետք :

Խմբագրության հասցեն՝ Երևան 9, Զ. Քոչարի փող., 24 տուն։ Հեռ. 52-68, 52-69։
Տպագրված է Հայկական ՍՍՀ Գիտությունների ակադեմիայի տպարանում։ Երևան, Զ. Քոչարի փող., 24։
Պատվեր 1918։ Տպաքանակ 30 000։ ՀՍՍՀ պետհրատարարության տպագրության գործերի կոմիտե։
Ստորագրված է տպագրության 31.VIII։ Թուղթ 84×108 1/16։ Տպագր. 3 մամուլ։ Պայմ. տպ. 5,04։ Հրատ. 5,0։
Գինը 3 կոպ.։ Պատվերի № 1918։ ՀՍՍՀ ԳԱ տպարան։ Երևան, Զ. Քոչարի փող., 24։

ՄԱՐԴԸ ՄԻԱՅՆ ԱՐԿԱ Է

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲՐՆՈՒԹՅԱՆ ԴԱՐԱՎՈՐ ԵՎ ՀԱՅՐ

Ն. ԼՈՒՌԻԱ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀՈՂԵՐԸ ԵՎ ՀՈԳԻՆ ՄԵՐ ՄՇԱԿՈՒՅԹՈՒՆՆ Է...

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ՀՅՈՒՐԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ

Ա. ՆԱԶԱՐԵԹՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ցարական ժանտարմների առաջին հար – ւածը իջաւ Համոյի գլխին: Հարիւրաւոր ականաւոր մտաւորականների հետ նա եւս նետուեց բանտ, ուր պահուեց մինչեւ դատաքննութիւն:

1912 թ. փետրուարին, Պետերբուրգի կայսերական Սենատի, յատուկ բաժնում, տեղի ունեցաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան մեծ դատաքննութիւնը: 150 հոգի քաշուած էին դատարանի առջեւ Դաշնակցութեան անդամակցութեան համար: Ռուսաստանի ամենայայտնի փաստաբանները ստանձնած էին Դաշնակցականների պաշտպանութիւնը: Զորս տարուայ ընթացքում քաղմահատոր մեղադրական նիւթ էր հաւաքուած, որի մեկ խոշոր մասը ուղղուած էր Համոյի դէմ: Պաշտպան փաստաբանների որոշումով մի քանի հոգի միայն պէտք է խոստովանէին Դաշնակցութեան անդամ լինելը, եւ Համոն առաջինն էր նրանց մէջ: Դատարանի մէջ նա արտասանած ճառը Դաշնակցութեան մասին խորունկ ազգասիրութիւն դրծեց ոչ միայն ունկնդիրների, այլեւ դատական կազմի վրայ: Արդիւնքը — ժամանակիր աշխատանքի դատավճիռ Սիբիրում:

Պատերազմի եւ կամաւորական շարժման հետեւանքով, 1915ին, չատերի հետ, Համոն էլ ազատ արձակուեց, վերադարձաւ Կովկաս եւ, կարճ ժամանակից յետոյ, պաշտօն ստանձնեց Քաղաքների Միութեան ռազմաճակատի բժշկա – առողջապահական բաժնում՝ նպատակ ունենա – լով, առաջին հերթին, օգնութիւն հասցնել պատերազմից աղէտահար Հայերին: Վասպուրականի ազատագրութիւնից յետոյ, օրինակ, նա փութայ Վան բժշկա – խնամատարական մեծ խմբի գլխուն անցած եւ նահանջին, իր խմբով, շարունակեց խնամատարութեան գործը էջմիածնում:

Ցարական գահի տապալումից յետոյ, 1917ին, Համոն նորից նետուեց կուսակցական գործունէութեան ասպարէզ, ընտրուեց Սահմանադիր Ժողովի անդամ եւ մեկնեց Պետրոգրատ, ուր, 1918 թ. փետրուար 5ին, պիտի բացուէր Սահմ. Ժողովը: Վրայ հասաւ, սակայն, բոլշեւիկեան յեղաշրջումը, Հոկտեմբերի վերջերը, ու նա մնաց կէս ճանապարհին, Ռոստովում, ուր իր հեղինակաւոր մասնակցութիւնը բերաց հայկական գործերում: Թիֆլիս վերադարձաւ հայութեան կեանքի ամենաճնշամաժամանակին օրերին: Ռազմաճակատը փլել էր: Թուրքերը անցել էին սահմանը եւ ապատնում էին նաեւ Կովկասի հայութեան բնաջնջման: Բաթում – մում տեղի էին ունենում անպատուղ բանակցութիւններ Կովկասեան Սէյմի եւ Թրքական պատուիրակութիւնների միջեւ: Կովկասեան ազգերի միութիւնը փլչելու վրայ էր: Հայ ժողովուրդը մնամ էր մենակ, անօգնական մահացու վտանգի առջեւ: Միակ իրական ուժը այդ օրերին, որ, թերեւս, կարողանար ազէտի առաջն առնել: Գերմանիան էր: Եւ Հայոց Ազգ. Խորհուրդը չտապեց պատուիրակութիւն ուղարկել Բերլին. ծովում խեղդուողը օձին էր փաթաթւում: Այդ առաքելութիւնը յանձնւում է Համոյին եւ Սոց. Դեմոկրատ Արշակ Զոհրաբեանին:

Բարեբախտաբար, վրայ հասաւ ընդհանուր զինադադարը 1918 թ. Նոյեմբեր 11ին: Ահաւոր սպառնալիքը հեռացաւ հայկական հորիզոնից: Փարիզ մեկնեց Հայաստանի Հանրապետութեան պատուիրակութիւնը Ահարոնեանի գլխաւորութեամբ, որի մէկ անդամ նշանակուեց Համօ Օհանջանեանը: Այդ պաշտօնում նա մնաց մինչեւ 1920 թ. սկիզբը՝ մասնակից լինելով Պատուիրակութեան բոլոր աշխատանքներին:

Վերադառնալով Հայաստան՝ Համօն մտաւ Ա. Խատիսեանի դահլիճի մէջ, իբրեւ արտաքին գործերի նախարար: Բոլշեւիկների մայիսեան ապստամբութեան հետեւանքով՝ Խատիսեանի դահլիճը հրաժարուեց, եւ Մայիս 5ին իշխանութիւնը անցաւ բիւրօ – կառավարութեան ձեռքը: Համօն, որ, 1919ի աշնան Հ. Յ. Դ. 9րդ Ընդհ. Ժողովից ընտրուել էր Բիւրոյի անդամ, նշանակուեց վարչապետ:

Բիւրօ – կառավարութիւնը պաշտօնի կոչուած էր կարճ ժամանակի համար, բայց մայիսեան խռովութիւնները պրս – պելուց յետոյ էլ դէպքերը հարկադրեցին նրան մնալու իշխանութեան գլուխը: Այնուհետեւ վրայ հասաւ պատերազմը. Հայաստանը ճմլուեց թուրք – բոլշեւիկեան միացեալ ուժերի ճնշման տակ: Համոյին վիճակուեց այս դէպքերի դառնութեան բաժակը քամել ցմրուր, մինչեւ որ, Նոյեմբերի վերջերը, իշխանութիւնը փոխանցեց նոր կառավարութեան:

Խորհրդայնացումից յետոյ, երբ Համօն մի խումբ ընկերների հետ հեռացաւ Հայաստանից, վրացական սահմանին չըհասած՝ ձերբակալուեց բոլշեւիկներից եւ փոխադրուեց Երեւանի բանտը, որտեղից, հազարաւոր ուրիշների հետ, ազատուեց միայն Փետրուար 18ի յեղաշրջման շնորհիւ: Ապա՝ տարապրուեց Պարս – կաստան եւ այնտեղից Եգիպտոս՝ Գահիրէ, ուր եւ մնաց մինչեւ վերջ՝ զբաղուելով բժշկութեամբ, բայց ժամանակի եւ ուժերի մեծ մասը յատկացնելով հանրային – կուսակցական գործունէութեան, իբրեւ Դաշնակցութեան ղեկավար մարմնի անդամ եւ «Համազգայինի» նախագահ՝ յարգուած ու սիրուած բոլորի կողմից:

Մեռաւ Համօն 1947 թ. Յուլիս 31ին, եւ Գահիրէի հայութիւնը համազգային յուղարկաւորութեամբ ճանապարհ դրեց նրան դէպի յաւիտենականութիւն:

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՁԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

"Roberto Devereux"

TRIOMPHE AU FESTIVAL D'AIX

———o———

L'œuvre de Gaetano DONIZETTI est un perpétuel paradoxe. Capable du meilleur et du pire, elle étonne par la densité et l'éclat de son expression vocale. Négligeant souvent l'écriture orchestrale, elle s'empare tout à coup d'un thème pour le façonner avec une aisance déconcertante. Commandée par un instinct des plus féconds, de l'air le plus simple elle fait un moment d'exception. Dans le même instant, on dénonce son évident mauvais goût, — l'ouverture de « *Roberto Devereux* » se situe à mi-chemin entre la sérénade populaire et la musique de cirque —, et son irrésistible pouvoir de séduction. Jamais partition n'aura été plus femme !

Toujours tacitement héritière de l'influence rossinienne, la facture des opéras de Donizetti innove toutefois par son caractère dramatique. Aussi à l'aise dans l'opéra-bouffe que dans le grand opéra, Donizetti a tracé la voie à un style lyrique que, quelques années plus tard, Verdi devait conduire à son paroxysme.

Auteur de 71 opéras, Donizetti a été victime de son incorrigible facilité. Si bon nombre de ses ouvrages sont aujourd'hui oubliés, on se plait à redécouvrir ceux qui comptent parmi les plus marquants de sa carrière.

Créé le 29 Octobre 1837 au Théâtre San Carlo de Naples, «*Roberto Devereux*» aura connu un destin éphémère. Son trop court succès parisien en 1838 n'aura pas contribué davantage à sa renommée. Pourtant cet ouvrage réunit toutes les qualités d'un authentique opéra : intensité dramatique, virtuosité modelée par un italianisme toujours attachant, lyrisme aux accents généreux, souplesse de la mélodie, puissance et tendresse.

Pour imposer ce, s o m b r e d r a m e — « *Roberto Devereux* » conte les amours tragiques d'Elisabeth d'Angleterre et de Roberto Devereux, Comte d'Essex, une intrigue un peu semblable à celle de « *Marie Tudor* » de Victor Hugo —, Bernard Lefort savait qu'il lui fallait réunir un plateau d'exception. Il peut considérer son entreprise comme une réussite totale.

L'ouvrage doit son immense succès à l'interprétation exceptionnelle de Montserrat Caballe. Aucun qualificatif n'exprimera suffisamment tout le pouvoir de cette voix. Limpide, brillante, se jouant des difficultés avec une apparente désinvolture, elle sillonne la partition avec une aisance infaillible. Superbe dans l'éclat, poignante dans la tendresse, elle passe d'un forte à un piano sans faiblesse, d'un piano à un forte sans heurt. En l'écoutant, on ne sait qu'admirer de sa remarquable science du chant ou de ce don du Bon Dieu. On se trouve tout à coup confronté à une perfection r a r e. C'est le miracle permanent de cette voix unique.

A ses côtés, José Carreras n'a pas moins brillé par la richesse de son phrasé et la souplesse de son timbre chaleureux.

Servie par une voix un peu âpre, Janet Coster qui remplaçait Grace Bumbry n'en a pas moins bien défendu le rôle périlleux de Sara. Franco Bordoni fut en tout point parfait.

La mise en scène très sobre et néanmoins « lyrique » d'Alberto Fassini, les somptueux costumes de Pier Luigi Pizzi, très évocateurs de l'étiquette austère et inquiétante de la cour d'Elisabeth, la direction vivante de Julius Rudel, la qualité et la précision des Chœurs et de l'Orchestre du Capitole de Toulouse ont conduit «*Roberto Devereux*» au triomphe.

Edouard EXERJEAN

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՏԱՀԱՏԿ

———o———

Փրոֆ. Աւետիս Նազարեան, որ տարիներէ ի վեր համբաւ ստեղծած էր Վենետիկ իբրեւ քաջ երաժշտագէտ, վերջերս 230 մրցակիցներու մէջ առաջնութիւն շահած է և կոչուած իտալական ձայնաստիւղի արտասահմանի հաղորդումներու (Էմիսիոնէ էքթէրի) բաժնի դասական երաժշտութեան յայտագրերու պատասխանատու: Պիտի պատրաստէ 15–20 վայրկեան տեւող բացատրողական եւ լուսաղական յայտագրեր, որոնք անմիջապէս պիտի թարգմանուին 16 լեզուներու եւ ծառայեն մշակութային (երաժշտական) փոխանակութեանց ուրիշ ազդերու հետ:

×

Փրոֆ. Նազարեան վերջերս շահեկան դասախօսութիւն մը տուած էր Վենետիկ «հայկ. երաժշտութեան» մասին եւ Վենետիկի Իլ կածեթթինօ պնահատական տողեր նուիրուած էր այդ դասախօսութեան:

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ԱՊԱՇԽԱՐԱՆՔԸ

ՈՒՐԻՇ ԳԵՐԵԶՄԱՆ ՄԸ

— Ինչ պիտի անգնի, տէր իմ, ամէն մարդ Ռոլանի վրայ կը խօսի: Ռոլան քանի մը նաւաստիներու ինքզինքը ճանչցուցեր եւ ըսեր է անոնց որ մօտ օրէն չատ մը բաներ տեղի պիտի ունենան Վենետիկի մէջ: Լիտոյի բոլոր նաւաստիներն ու նաւազները Ռոլանի մարզիկը գործած են, բայց ի բաց անոր վրայ կը խօսին եւ անոր կը սպասեն: Այս իրիկուն հոս եկող նաւաստիներէն մէկ քանին մեր ամէնէն սիրելի դուքս Ֆոսքարիին վրայ խօսեցան եւ անոր հասցէին անանկ անվայել խօսքեր ուղղեցին որ, մազերս ցցուեցան: Ըսին որ այլեւս դուքսէն չէին վախնար, թէ դուքսը իրենց անօթի մնալուն պատճառ գործած էր, թէ անմեղները բանտարկած էր, թէ անիրաւութիւններ կը գործէր եւ ժողովուրդը կը կեղեքէր, թէ վերջապէս, Ռոլան Քանտիանօն մօտ օրէն գործի սկսելով Հանրապետութիւնը պիտի փրկէր այդ բռնապետին ձեռքէն:

— Է ըսէ նայիմ, քու կարծիքդ ի՞նչ է, եթէ աս անկծեալ Ռոլան Քանտիանօն գործի ձեռնարկելու ըլլայ, կը կարծե՞ս որ ժողովուրդը իր կողմը բռնէ, հարցուց ձէնարօ զայն ուշի ուշով մտիկ ընելէ յետոյ:

— Կ'ուզէք որ ամէն բան բացէ ի բաց ըսեմ, Տէր իմ:

— Այո՛, խօսէ՛ անկեղծ եւ համարձակ եղիր:

— Եթէ իրաւը կ'ուզէք, սա է թէ Ռոլան Քանտիանօն երեւան ելլելուն պէս բոլոր Վենետիկցիները անոր կողմը պիտի անցնին: Բայց...

– Ըսէ՛:

— Բայց բարեբախտաբար բանակը եւ ոստիկանութիւնը մեր կողմն են:

— Այո՛, բարեբախտաբար, կմկմաց ձէնարօ:

Ապա խօսքին նիւթը փոխելով հարցուց.

— Բայց դուն հիմակ ու հիմա տուած հրահանգներուս կը հետեւի՞ս:

—Կէտը կէտին, Տէր իմ: Ցաճախորդներուս քովը անանկ ցոյց կուտամ որ ես ալ Ֆոսքարիի հակառակորդներէն եմ, անոր հասցէին հայհոյանքներ տեղացը – նողներուն հետ ես ալ հայհոյել կը սկսիմ եւ երբ իմ առջեւս Քանտիանօ Դուքսին կուրացուելուն պատմութիւնը ընելու ըլլան, ես ալ ուրիշներուն պէս լալ կը սկսիմ:

— Շատ աղէկ, մրմնջեց ձէնարօ գոհունակութեամբ:

Լռութիւն տիրեց:

Ցետոյ, ձէնարօ խորունկ խորհրդածութենէ մը արթննալով չարունակեց.

— Աղէկ գիտե՞ս որ Ռոլան Վենետիկ չի գանուիր այս միջոցին:

— Այո՛, Տէր իմ, բայց Ջերզ Վասմութիւնը անշուշտ ինչ աղէկ գիտէ ուր գըտնուիլը, պատասխանեց Պարթօլօ:

— Հապա իր ընկե՞րը, հարցուց ոստիկանապետը:

— Ո՞ր ընկերը:

— Զե՞ս գիտեր, Ռոլան անբաժան ընկեր մը ունի հետը... կարծեմ անունը Սքալապրինօ է:

— Սքալապրինօ՞ն, մրմնջեց Պարթօլօ մահաշուք ժպիտով մը:

— Այո՛, եթէ չեմ սխալիր, անունը Սքալապրինօ է:

— Այդ կողմէն քնաւ հոգ մի ընէք, Տէր իմ:

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզես: Կարծեմ թէ ան ալ Ռոլանի չափ վտանգաւոր մարդ մըն է:

— Ոչ թէ «է» այլ՝ «էր»:

— Այսի՞նքն...:

— Ռոլան Քանտիանոյի Մելանօ գացած ըլլալը իմացայ, բայց Սքալապրին – նօն ես ինքս անանկ տեղ մը ղրկեցի որ, մէյ մըն ալ հոնկէ գառնալիք չունի:

— Օհօ՛, ուրա՛խ եմ, ուրա՛խ... որովհետեւ ասկէ քսան օր առաջ իրեն հանդիպեցայ եւ կը խոստովանիմ որ պինդը Ռոլանէ աւելի վտանգաւոր մէկը գտայ:

— Ի՞նչ ըսիք, Տէր իմ, ի՞նչ, ասկէ քսան օր առաջ իրե՞ն հանդիպեցաք մի՛... գոչեց Պարթօլօ գեմ գեղին կտրած տեղէն վեր ցատկելով:

— Աչքովս տեսայ, եւ մարզուկը քնաւ առանկ հեռաւոր երկիրներ ճամբորդած մէկու մը երեսը չունէր:

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱԿՕ

(Շար.)

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Կապոյտ Խաչի Շրջ· վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է կայանի ի նպաստ Տիկին Ֆ· Պահչէճեանէ 50 Ֆր· նոթօք հանդուցեալ Նշանուհի Աչճեանի յիշատակին:

×

Կրընոպլէն Այրի Տիկին Մանուկ Ան – տունեան եւ զաւակները Մարտիրոս Զոպեանի (Վիէն) մահուան քառասունքի հոգեհանգիստի առթիւ 100 Ֆր· կը նուիրեն իր սիրելի «Յառաջ»ի:

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂՋԻՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ

ԵՆԹԱՅԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ·— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել: Ուրեմն այսօրուընէ կը շարունակենք, մաս մաս հրատարակութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն·⊥

ԼՔՕ – ԱՆ – ՓՐՈՎԱՆՍ

Կիրակոսեան ընտանիք 500, Մաքինճեան ընտանիք 380, Պ·Պ· Ալբունարեան, Մաքինճեան, Անդրէասեան, Անդանոս – եան 100 ական, Պ· Պեռոյեան 30 Ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ· Խաչի Շրջ· վարչութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է օգափոխութեան կայանին ի նպաստ հեռեւեալ դումարները իր մասնաճիւղերէն·— Անիէռ՝ 20·000, Արնուվիլ՝ 8·000, Փարիզ 8·000, Իսի՝ 5·500, Լիոն՝ 5·000, Մարսէյլ–քաղաք 4·000, Սէն–Ժերմ, Կրընոպլը եւ Սեւրան 2·000ական, Վիէն եւ Վալանս՝ 1000ական Գումար՝ 58·500:

Ձեր յաջորդ արձակուրդները համար կը թելադրենք այցելել՝

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

18 օրուան ծրագրով
Մեկնում եւ վերադարձ Փարիզ

Գին՝ 3790 ֆրանք

Ճանրեալ տեղեկութիւններ ստանալու համար դիմեցէք·—

ORIENTOURS
30, RUE M. LE PRINCE PARIS 6
Tél. : 326-92-26 — 329-49-00
Lic. A. 762

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Շաւիղի մասնաճիւղի ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհի Քրիստիան Սաղաթելեանի իր կնոջմոր Թագուհի Սաղաթելեանի մահուան առթիւ եւ այս տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի չնորհակալութեամբ առացած են Պօմոն (Մարսէյլ)էն Այրի Տիկին Եղիսաբեթ Տէր Վարդանեանէ, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Տէր Վարդանեանէ եւ Տէր եւ Տիկին Կապի Մարիկեանէ 50–ական Ֆրանք·:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Շաւիղի Ս· Գր· Լ· եկեղեցւոյ վարչութիւնը, ողջացեալ Թագուհի Սաղաթելեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի չնորհակալութեամբ առացած է Տէր եւ Տիկին Կարպիս Գալաթոսեանէ 500 Ֆր·, Տէր եւ Տիկին Ստեփան Ճէպէճեանէ, Տէր եւ Տիկին Սիրուն Պարոնեանէ եւ Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Օհանեանէ 100ական Ֆրանք:

×

Տիկին Նշանուհի Աչճեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղիկի Տիկին Արփինէ Սէֆէրեան 100 Ֆր· կը նուիրէ, կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին:

Foyer Arménien de Jeunes Filles

3, Rue Guy — 69003 LYON

Le foyer arménien pour jeunes filles est dirigé par les religieuses arméniennes de l'Immaculée Conception.

Il reçoit des jeunes filles de France et de l'étranger désirant poursuivre des études secondaires ou obtenir différents diplômes et licences.

Situé au centre de LYON, il se trouve à proximité des universités, des facultés et des Beaux Arts.

Il ouvrira ses portes le :
10 SEPTEMBRE 1977

Pour les inscriptions et pour tous renseignements, s'adresser à :
Sœur Rose Candide MICHAELIAN
38, route de Collonges
69450 ST CYR AU MONT D'OR
Tél. (78) 47.28.65

ՀԱՅՐԵՆԻ ԿՏՈՒՐԸ

Անարատ Յղութեան հայ քոյրերը ուրախութեամբ կը ծանուցանեն, Ֆրանսայի եւ օտարաբնակ ազգայիններուն, մօտալուտ բացումը հայկական օճախի մը այն հայ օրիորդներուն համար որոնք կը փափաքին իրենց ուսումը յառաջ տանիլ կամ այլազան վկայականներ ձեռք ձգել:

« Հայրենի կտուրը » իր նպաստաւոր դիրքով կը գտնուի Լիոնի կեդրոնը, համալսարաններու եւ գեղարուեստական դպրոցներու մօտ:

Բացումը տեղի պիտի ունենայ Սեպտեմբեր 10ին:

Carzou

PEINTURE, AQUARELLES, DESSINS
GALERIE HORIZONS
58, Rue du Général de Gaulle
LA BAULE

ET
CHATEAU DE VAL
(*Limite Cantal-Corrèze, près de Bort-les-Orges*)

Exposition ouverte jusqu'au
20 Septembre
tous les jours

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԴԱՐԱՆ

Բացուած են 1977 – 1978 ուսումնական տարւոյն արձանագրութիւնները ցերեկոթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտներու համար: Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տեսչութեան՝

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

ՀԱՅ ԿՈՅՐԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մանկապարտէզ, Նախակրթարան
Գիշերօթիկ եւ Ցերեկեայ

167, Ave. des Caillols — 13012 Marseille
Tél. : 93-50-91

1977–78 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են:

Վարժարանս, ճանչցուած ըլլալով պատուաբեր, կը կիրարկէ Ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը· ուստի նախակրթարանի շրջանաւարտ աշակերտները կ'ընդունուին «Լիսէ»ներու մէջ առանց որեւէ քննութեան ենթարկուելու:

Անարատ Յղութեան հայ քոյրերու Միաբանութեան նպատակն է ազգիս մանուկներուն եւ պատանիներուն հայկական տոհմային դաստիարակութիւն չամբել: Այս իշխանց նուիրական կոչումին սիրով արձագանգած՝ հաստատուած են Ֆրանսա 1958ին Մարսէյլ՝ Պօմոնի կանաչադեղ արուարձանին մէջ: Ի գին մեծ զոհողութիւններու բացած են մանկապարտէզ եւ գիշերօթիկ վարժարան:

Հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն օր վարժարանիս հայ աշակերտութեան, իսկ Զորեքշաբթի օրերը առաւօտեան ժ·ը 9էն 12, քոյրերը ձրի կը նուիրեն իրենց ժամերը, օտար վարժարանները յաճախող հայ աշակերտութեան անոնց սրտին ու մտքին դրոշմելու համար Մ· Մեսրոպի ոսկեղինիկ լեզուն եւ մեր նախահայրերուն հաւատքը:

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԱՍՏԱՒՈՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

ՓԱԿ Է ՕԳՈ. 9 ԷՆ 31

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ
Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ *կարսի տէօներ*
Չորեքշաբթի իրիկուն՝ *ձիթապուր — մանքը*
Հինգշաբթի իրիկուն՝ *պատուհերին վրայ լահմաճուն ու ջի-էէօֆթէ*
Ուրբաթ իրիկուն՝ *Սու–պէօրէկ*

Եւ ամէն կիրակի առաւօտ, պատուհերի վրայ՝ խաշ:

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

TRANSTOURS organise plusieurs voyages à EREVAN

ԱՄՐԱՆ ԵՒ ԱՇՆԱՆ ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ԱՑԺՄԷՆ ԻՍԿ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԹՐԱՆՍԹՈՒՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ

ՕԳՈՍՏՈՍ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ եւ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Մարսէյլէն՝ ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ ԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ

Երթ ու դարձ օդանաւով: «Ամենիա»յի կամ «Անի»ի մէջ, առաջին կարգի սպասարկութեամբ: Կը գործադրուի հայրենի տեսարժան վայրերու այցելութեան լրիւ յայտագիրը

Արձանագրութեանց համար դիմել՝

TRANSTOURS, 28 Rue St. Roch, 75001 Paris — Tél. : 261-58-28
ուր կարելի է ներկայանալ ամէն երեքշաբթի և Ուրբաթ կէսօրէ ետք ժամը 15էն 18

Մարսէյլ՝ *դիմել Զ· ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ*
11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN, Tél. 93-04-90 et 08-31-55
Վալանս՝ *դիմել Ն· ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ*, Ալֆորվիլ՝ *դիմել Ց· ՊՕՑԱՃԵԱՆԻ:*

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
4
JEUDI
4 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 230 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.914

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 13.914

ՄԱԿԱՐԻՈՍ ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

ԿԻՊՐՈՍԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ 64 ՏԱՐԵԿԱՆ ԷՐ

ԱՌԱՍՊԵԼԱԿԱՆ ԴԷՄՔ ՄԸ

Միխայէլ Քրիսթոուլոս Մուսկոս, ա-ւելի ծանօթ Մակարիոս անունին տակ, սրտի տագնապի մը զոհ գացած է Երեք-շաբթիէն Զորեքշաբթի լուսնալիք գիշերը:

Ծնած 1913ին Անօ Փանակիօ (Կիպրոս) եւ քահանայ ձեռնադրուած 1946ին, 1948-ին կը կոչուէր Կիտիոնի եպիսկոպոս եւ այդ թուականին կը զբաղեր նաեւ քաղա-քականութեամբ եւ կ'աշխատէր Կիպրոսը կզել Յունաստանի: Այդ ուղղութեամբ ալ ա-ւելի կը գործէ երբ 1950ին կ'ընտրուի էթնարք, այսինքն կղզիին գերագոյն պե-տը: Այդ թուականէն իր եւ իր կղզիին պատմութիւնը կը նոյնանայ:

Ցիշենք թէ 1878էն ի վեր կղզին Անգլիոյ հսկողութեան ներքեւ է եւ 1914ին կը զոհոյ բոլորովին անգլիական գաղ-ութավայր: Կիպրոս գաբերու ընթացքին անցած էր արդէն ձեռք ձեռք, գաղթա-վայրը եղած էր յաջորդաբար՝ Յոյներու, փիւնիկեցիներու, յետոյ զբաւուած կամ ենթարկուած կարգով Եղիպտացիներու, Ասորեցիներու, Պարսիկներու կողմէ, փայլուն կեդրոն մը եղած է յունական եւ հելլենական քաղաքակրթութեան: Մաս կազմած է Հռոմէական (22 Ն. Ք.) եւ բիւզանդական կայսրութեանց, պահ մը զբաւած է Արաբներու կողմէ, ապա զոյն նուաճած է Ռիչառ Առիւծասիրտ, ա-պա ծախուած է Թամփլիէներուն, Կուիտոն Լուզինեանի եւ լատինական Թագաւորու-թիւն դարձած (1197): 1489ին կը յանձ-նուի Վենետիկի եւ 1571ին կը գրաւուի Թուրքերուն կողմէ, որոնք անոր վար-չութիւնը Անգլիացիներուն կը յանձնեն 1878ին:

Ծանօթ է որ կղզիին բնակչութեան մե-ծամասնութիւնը յոյն էր եւ էթնարք դառ-նալէն ետք, Մակարիոս արք. սկիզբը կողմնակից եղած էր Ենոսիսին (կղզիին կցման Յունաստանի) եւ զոր. Ղրիվասը զրած այդ ծրագրին գլուխը:

Վարպետ գլխանագէտ Յոյներու հետ եղած է պայքարելու համար Անգլիացի-ներուն դէմ եւ Յոյներու եւ Անգլիացի-ներու հետ եղած է՝ Թուրքին դէմ պայ-քարելու համար: Անգլիացիները զինքը աքսորած են բայց ի վերջոյ տեղի տուած եւ 1959ին եւ 1960ի Ցիւրիխի եւ Լոնտոնի դաշնագրերը կը նուիրագործէին Կիպրոսի անկախութիւնը, որու նախագահ կ'ընտ-րուէր Մակարիոս արք. մինչ սահմանագ-րութիւնը կը նախատեսէր որ փոխ – նա-խագահն ըլայ Թուրք մը: Բնակչութեան համեմատութիւնն էր՝ Թուրք 18 % բայց պիտի պատահեր ազէտ մը, 1974 Յու-լիսին երբ յոյն զնդապետներու ձախա-չէր եւ ձախողած պետական հարուածին հետեւանքով Թուրքերը ցամաքահանում կը կատարէին (օգտագործելով Աթլանտա-եան պաշտպանութեան ծիրին մէջ իրենց որուած ամերիկեան զէքերը) եւ կը զբա-ւին կղզիին 40 առ հարիւրը, տուն – տեղ ըլլալով, եւ տեղահան ընելով յոյն-կիպ-րացի բնակչութիւնը: Աւելի քան 200 հազար զաղթական քշուած իրենց տու-ներէն, այրերը սպանուած կամ «ան-հետացած», կիները եւ աղջիկները բռնա-բարուած, այս էր Կիպրոս 1974ը, այ-սինքն Տէր-Զօր 1915 մը: Մնացեալը դեռ քարմ է բոլորին յիշողութեան մէջ:

Առասպելական դէմք մը, հերոս մը եւ պատահելի անձնաւորութիւն մըն է որ կ'անհետանայ: Ուժեղ նկարագրի տէր, քաղաքական անձնաւորութիւն մը, որ զլուխ բռնեց Մեծն – Բրիտանիոյ եւ յաղ-թեց:

Կիպրոսի ճակատագիրը կը վարէ ներ-կայիս Խորհրդարանին նախագահը՝ Քիփ-րիանու եւ 40 օր սուգ հռչակուած է:

«ՅԱՌԱՋ» Ի ՅԱԻԱԿՅԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

ՄԱԿԱՐԻՈՍԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

«Յառաջ»ի խմբագրութիւնը ցաւակցա-կան հեռեւեալ հեռագիրը ղրկեց Փարիզի Կիպրոսի դեսպանին Զորեքշաբթի առաւօ

«Խորապէս ազդուած նախագահ Մա-կարիոսի կորուստէն, «Յառաջ» կը մաս-նակցի յոյն – կիպրացիներու սուգին եւ կը խոնարհի յիշատակին առջեւ այն ա-ռասպելական հերոսին որ եղաւ էթնարքը իր ժողովուրդին համար: «Յա-ռաջ» նաեւ թարգմանը կ'ըլլայ Ֆրանսայի Հայերուն, որմէ 1974ի թրքական յար-ձակման սեւ օրերուն ցոյց տուին իրենց համակրանքը ժողովուրդի մը, որու ճա-կատագիրը իրենէ ալ ունեցած էին 1915ին: «Յառաջ» երախտագիտութեամբ կը յիշէ այն պատգամը, զոր նախագահ Մակարիոս ղրկեց իրեն, հայկ. ցեղասպանութեան վաթսունամեակին առթիւ:

Ցարգանք իր յիշատակին:

Քանի մը տողով

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ համայնավար կուսակ-ցութիւնը բոլորովին լզեց ընկերվարա-կան կուսակցութեան հետ եւ Մարիօ Սո-արէսի հրաժարումը պահանջեց: Համայ-նավար կուսակցութեան կարծիքով ներ-կայ վարչակարգը վտանգաւոր է (եղեր) «փորթուկալեան ժողովրդավարութեան» համար:

ՓԱՐԻԶ Օգոստոսին երբեք չէր տեսած կառքի այն խճողումը զոր տեսաւ երեք-շաբթի իրիկուն Ֆոնքորտի շուրջ, որով-հետեւ ժաք Շիրաք, հրապարակը տրա-մադրած էր հետիոտն զացողներուն եւ կառքերու երթեւեկը արգիլած: Զորեք-շաբթի օր ոչ մէկ թերթ կը համար – ձակէը բացէ ի բաց տեսակէտ պարզել այդ մասին մինչ ճափոն զբօսաշրջիկները չատ զուարճացած են ու բազմաթիւ նը-կարներ առած...:

ՏԷՄԻՐԷԼԻ կառավարութեան վաւե-րացումէն ետք, բոլորը մտահոգ են ի տես Թուրքիոյ օրէ օր աւելի ալ թեքումէն: Երկու փոխ – վարչապետները՝ Էրպազան եւ Թիւրքէշ իրարու պատանդ իրենց ձեռքը կը պահեն Տէմիրէլը, որ ստիպուեցաւ արդէն բաւական զիջումներ ընել: Այս երկու ալ խմբակցութիւնները իրենց 40 երեսփոխաններով 8 եւ 5 նախարարու-թիւն ունին մինչ Տէմիրէլի Ասալէթը իր 189 աթոռներով 16 նախարար ունի: Էր-պազան իր կուսակցութեան ապահոված է Ներքին, Գիւղատնտեսական, Ճարտա-րարուեստի, Բնակութեան, Անտառներու նախարարութիւնները: Եւ Միլլի Սէլա-մէթ ծրագրած է երկրին զարկ տալ տնտե-սական եւ յարաբուանական գետնի վրայ:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Հեռատիպ)

ԿԱՐՕ ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆԻ ՆՈՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐԶԱՆԿԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Երեւանի Մատենադարանի ձեռագիր – ներու բաժնի աշխատակից Կարօ Սու-քիասեան, տասնամեայ ուսումնասիրու-թենէ մը ետք աւարտած է նոր աշխա-տութիւն մը՝ «Սպորտի զարգացումը հին Հայաստանում» նիւթին չուրջ, որ լոյս կը տեսնէ մօտերս՝ իր «Նոր նիւթեր քա-ղաքական յեղերի պատմութեան վերաբեր-եալ» գործի հետ միասին: Իր փնտռտուք-ներու մասին խօսելով հեղինակը հետեւ-եալը ըսած է. «Հին մարզիկներու մա-սին տեղեկութիւններ փնտռելու համար ուսումնասիրեցի քանի մը հազար մաշ-ղալթեայ թերթ, վերլուծեցի հարիւրա-ւոր ճարտարապետական նախշազարդեր եւ որմնանկարներ, ազգագրական աշ-խատութիւնները, արուեստի գործեր, ուր կրցայ յայտնաբերել զանազան տեղեկու-թիւններ մարզական խաղերու մասին: Հաւաքուած նիւթերով կարելի եղաւ լո-սիլ մարզանքի զարգացման մասին՝ աւե-լի քան երկու հազար տարուան ընթաց-քին»:

Երիտասարդ բանասէրի հետաքրքրու-թիւնը մարզական նիւթի մասին արթնցած է ԺԹ. դարու զօրավար Սադուն Արծրու-նիի կեանքին ծանօթանալէ ետք:

Այդ շրջանի ձեռագիրներէն մէկուն մէջ, ուր նկարագրուած է զօրավարի մենա-մարտը Մոնկոլ ըմբիշին հետ, ի մէջ այ-լոց յիշատակուած է թէ Արծրունի ըմ-բըշամարտով զբաղած է փոքր տարիքէն: Ըմբշամարտի հին դպրոցներու մասին նիւթեր հաւաքելու ատեն, թերթելով մա-զաղաթներու էջերը, Կարօ Սուքիասեան տեղեկութիւններ գտած է մարզանքի այլ ձեւերու մասին: Սարաքոնի ճամբորդու-թիւններու ծանօթ գիրքի հայերէն թարգ-մանութեան մէջ ուշադրութիւն գրաւած է սարքաւորումի մը նկարագրութիւնը, որու օգնութեամբ երկրի բնակիչները Ա-րարատի նախալեռներէն կ'իջնէին զաշ-տավայր: Սարաքոն, որ ծանօթ չէր այդ մարզական «գործիք»ին, կը նկարագրէ երկար տախտակներ, որոնք կապուած էին ոտքերուն եւ «զահուկորդներու» ձեռ-քերուն սրածայր երկու ձողեր:

Պատմահայր Մովսէս Խորենացիի եւ պատմիչ Թոմա Արծրունիի զրուածքնե-րուն մէջ բանասէրը գտած է hոբէյի եւ հեծեալ ֆութպոլի յատուկ խառնուրդի մը նկարագրութիւնը՝ ձիաւորներ երկար ձողերով գնդակը կը գլորեն կանաչ զաշ-տին վրայ: Մատենադարանի ձեռագիր-ներուն մէջէն կարգ մը աղբիւրներու վե-րայ հիմնուելով Կ. Սուքիասեան հետեւ-ցուցած է նաեւ որ հնդկական ճատրակը Հայերուն ծանօթ եղած է Դ. դարուն:

Տպագրութեան պատրաստուած գիր-քին մէջ տեղ գտած է հին աշխարհի ո-ղիմպիական խաղերու հայ մասնակցողնե-րու եւ մրցանիչ հաստատողներու հետա-քրքրական ցանկը, ուր կ'երեւին Տրդատ թագաւորի, Պապիկ Սիւնեցի եւ Տրդատ Արշակունի իշխաններու եւ այլոց անուն-ները:

×

ՀՐԱՆՏ ՄԱԹԵՒՈՍԵԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԸ

Հրանտ Մաթեւոսեանի համար վերջին ամիսները բեղնաւոր շրջան մը եղած են: Փրակա եւ Ամմա Աթա լոյս տեսած են իր գործերու հաւաքածոները, իսկ Երեւանի մէջ ժապաւէնի վերածուած են «Օգոս-տոս» եւ «Մայրը զնում է պսակելու որ-դուն» վիպակները: Հայաստանի բարձ-րադիր լեռներու մէջ գտնուող Ահնիձոր գիւղին մէջ ծնած է ու մեծցած Հրանտ Մաթեւոսեան, որ գիւղին կեանքը կը տեսնէ 13 տարեկան Աբրիկի, անոր քե-ռիի՝ Անդրոյի աչքերով, որ արդէն տա-րիքը առած մարդ մըն է, պատերազմ տե-սած: Հեղինակին արձակը ամբողջ աշ-խարհ մըն է, լեցուն՝ գոյներով եւ բոյ-րերով: Իր զրուածքներու յաջողութեան գրաւականն են ազգային եւ ստեղծագոր-ծական ինքնատպութիւնը, հիմարը եւ գրելու ազատ ձեւը: Գրագէտին երկերը թարգմանուած են բազմաթիւ լեզուներու: Հրանտ Մաթեւոսեան գրականութեամբ կը զբաղի 20 տարիէ ի վեր: Իրեն համար թանկագին են կեանքը, խաղաղութիւնը, հողի եւ գործի հանդէպ սէրը: Մօտերս հեղինակը լոյս կ'ընծայէ իր նոր վէպը:

×

ՀԱՅԱՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Աշտարակի հաղորդակցութեան եւ թղ-թատարական կեդրոնի մը կառուցման աշխատանքները վերջ գտած են: Կեդրոնը ունի ինքնաշխատ հեռաձայնի կայան մը՝ չորս հազար թիւով, նամակատուն, հե-ռագրատուն եւ այլ սպասարկութիւններ: Մինչեւ տարեվերջ Հայաստանի տարբեր քաղաքներու մէջ կը սկսին բանիլ հեռա-ձայնի նոր կայանները՝ 12 հազար թիւե-րով: Հաղորդակցութեան սպասարկու-թիւններու մէջ նորութիւն մըն է հայա-տառ հեռագրային զրութիւնը, որ նախա-տեսուած է իրագործել Հայաստանի բո-լոր շրջաններու մէջ:

×

ՎԱՀԱՆ ՄԻՐԱՔԵԱՆԻ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ ՄԷՋ

Հունգարիոյ Դեբրեցէն քաղաքի Թատ-րոնի 25ամեակին նուիրուած յոբելենական շաբաթի ծիրին մէջ՝ Երեւանի օփերայի երգիչ Վահան Միրաքեան մասնակցած է «Լա Տրավիատա»ի ներկայացման (Ալֆ-րետ ժերմոնի դերով) եւ արժանացած բարձր գնահատանքի: Յոբելենական նե-կայացումներուն մասնակցած են Արեւել-եան Գերմանիոյ, Ռումանիոյ, Լեհաստա-նի, Չեխոսլովաքիոյ, Իտալիոյ օփերա-ներու մենակատարները:

×

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐՆԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆԻ ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐԸ

*Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցած 10րդ միջազգային շարժանկարի փառատօնը Յուլիս 21ին վերջ գտած է: Փառատօնին մասնակցած են շուրջ 100 երկիրներու շարժանկարի վարպետներ: Գեղարուես-տական շարժանկարներու մրցումի դա-տական կազմը երեք ոսկէ մրցանակ տը-ւած է հունգարական «Հինգերորդ կնիքը», սպանական «Շաբաթավերջը» եւ խորհր-դային «Մխիթարն» շարժանկարներուն: Արծաթէ մրցանակներու արժանացած են ալժերական «Օմար», պուլկարական «Ա-ւազան» եւ ֆրանսական «Դղեակներու տուները» ժապաւէնները: Կարճ ժապաւէն-ներու երկու ոսկէ մրցանակները չնորհը-ւած են Արեւելեան Գերմանիոյ «Մայերի ժառանգութիւնը» եւ Սպանիոյ «Ումարի կիրճը» ժապաւէններուն: Մանկական շարժանկարներու մրցումին ոսկէ մրցա-նակ տրուած է աւստրալիական «Տղան եւ ովկիանոսը» ժապաւէնին:

ՄԵԶ ՀԱՅ ԵՆ ԱՍՈՒՄ...

«Եւ մեզանից արդ ընդունիր
երախտիքի այս խաչքուռը,
այս խաչքուռը՝ էո՛ իսկ հերկի»։

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿ
(Անկոթի Զանգակատուն)

Վեց տարի առաջ ամառուան այս օրերուն էր, երբ յոյսը արեւուն ջերմու-թեամբը կը փթթէր մեր հոգիներէն ներս, չարաշուք լուր մը, Հայաստանէն, կը դուժէր մահը Պարոյր Սեւակի։ Ուրախ օրերու հեռանկարները չքացան ու մարդիկ լացին։ Լացինք ամէնքս, անխտիր, որովհետեւ մեռնողը մերն էր, ամէնուսը։ Ու յետոյ անզօր, համակերպեցանք ճակատագրի այս անողոք խաղին եւս։ Ճակատագրապաշտ՝ միշտ ալ համակերպած ենք երկինքի տնօրինութեանց։ Պատմութիւնը վկայ՝ որ Ամենակալին ամէնէն հաճոյակատար ենթակաները եղած ենք։ Ցմրուր կրած ենք տառապանքներ, բայց աւա՛ղ, ազօթքը չէ յամքած մեր շրթներէն։ Աստուած ուզեց։ Ու ամէն անգամ մխիթարուած ենք, մտածելով որ մեկնողին հոգին պիտի ողողուի երկնային լոյսերուն մէջ։

Վեց տարի անցած է այդ օրէն, եւ իր յիշատակը դեռ կը յուզէ մեզ։ Անհետացած ցաւ մը կը խոցէ մեր սրտերը եւ արցունքը կը մնայ անզօր՝ մեղմացնելու համար մեր հոգեկան տառապանքը։ Իր-մով՝ բանաստեղծէն աւելի՝ հայկականութեան ջեփորոցն է որ կ'ողբանք։ Գնաց՝ երգը անաւարտ, կէս ձգած գործ մը՝ որուն խնկարկուն ու սպասարկուն եղաւ՝ միանգամայն։

Մեռնելէն երեք տարի առաջ, խումբ մը մտաւորականներով այցելած էր Փարիզ, ուր հրապարակային ելոյթներ ունեցաւ։

Մեծութիւններ կան, որոնք պէտք չունին տաշուած ու զեղեցիկ նախադասութիւններ հիւսելու՝ արդարացնելու համար իրենց արժէքը։ Հաղուագիւտ առիթը ունեցած ենք մեծերու հետ շփում ունենալու եւ լսելու իրենց խօսքը։ Եւ ահա, հանապազօրեայ մեր անտարբերութիւն-ներուն մէջ սփոփարար, անակնկալ այս յայտնութի՛ւնը՝ Պարոյր Սեւակ։

Կը խօսէր պարզութեամբ. բայց ամէն մէկ բառի մէջ կը զգայինք ամուր հաւատքը ըսուածին։ Չեմ կրնար ըսել, թէ խօսիլը կոչում մը եղած ըլլայ իրեն համար, բայց իրեւ պարագայական պարագրանք՝ նոյնքան նուիրական կը նկատէր խօսքը։ Կը զգար, թէ բազմութիւններ ծարաւը ունէին հայրենիքի խօսքին, եւ այդ դիտակցութիւնը կը մղէր զինքը ըսելու այն՝ ինչ որ պաշտօնական բեմբռներ չէին կրնար կամ չէին ուզեր ընել։ Իր պատգամը՝ տեւել եւ փրկել մեր դոյութիւնը, ազնուացնել ցեղը, զարգացնել մեր մշակոյթը, զօրացնել ազգային դիտակցութիւնը։

Ու խօսեցաւ Հայաստանէն, հայութենէն, մեր հոգերէն՝ ուր Հայութիւնը արմատ ձգած է դարերէ ի վեր եւ ուր հայ գեղջուկը կը շարունակէ աշխատիլ, ուր ժողովուրդը կը ստեղծէ, կ'ուռճանայ։ Թիւով փոքր, բայց չէ՞ որ մեզ «Հայ են կոչում»։ Պարոյր Սեւակ գիտակցութիւնը ունէր իր առաքելութեան։ Եկած էր հանդիպելու հայութեան միւս հատուածին՝ որով ժողովուրդ մը կը դառնայ ամբողջացած։ Եկած էր լսելու լեզու մը՝ որ Վարուժանինն էր եղած եւ որ պէտք է ապրի ու զարգանայ։ Եկած էր նաեւ լսելու, որ մեր երկիրը մեր հայրերուն չինած երկիրն է, մեր ժողովուրդին աղօթքով ու քրտինքով չաղախուած, ամէնուն, ամէնուս վերջին կայանը։ Եկած էր լսելու, որ հոս, Սփիւռքի մէջ ու հոն, Հայրենիքին մէջ, հայութեան կոտրակուած երկու հատուածները հոգեպէս եւ օրկանապէս միացնելու հրամայականը պիտի դերագոյն մեզ անջատող զազափարական տարակարծութիւններէն։

Ձերբազատիլ չուկայիկ ճղճիմ հաշիւներէն, սլանալ լեռներուն բարձունքը, զօրացնել մեր նկարագիրը մեր սարերուն օրինակով, վանել լքվանքենիզմը մեր էութենէն, վերջ տալ սարկամիտ օտարամոլութեան, մաքրել, մեռնել մեր առօրեայ բարքերը, կեղեւել մեր ունայնամտութեան կոշկոռները եւ վերջապէս գտնել եւ բիւրեղացնել մեր լեզուն՝ իրրեւ դերագոյն ազգակ մեր գոյատեւման։

Մտաւորականի մը կողմէ ըսուած այս խօսքերուն մէջ, յայտնուած միտքերէն աւելի, արտայայտուող մարդն էր նոր-բութիւնը։ Կը նայէի իր խոժոռ դէմքին, որ ոչինչ ունէր առինքնող՝ եթէ ոչ նայուածքին մէջ խորապէս զգօնացած բարութիւնը, ինչպէս նաեւ արտասանած բառերուն կշիռ տուող հաստատ ու հանգարտ համոզումը։ Աչերարաններուն մէջ համաչափօրէն նկարագրուած սուր-բերու զիմագիծերէն ոչինչ կար այդ կոշտ արտաքինին վրայ, բայց անոր եռեւ թաքնուած մաքուր, անբիծ, անձնուրաց հակներու յատուկ վեհանձն ոգին քօղի տակ կը պահէր մնայեալը։

Ահա այս մեծ հայն է որ ինկաւ, իր պայքարի ճամբուն վրայ, երբ դեռ այնքա՜ն ընելիք ունէր։

Գործը չարունակողներ պիտի գտնուին անկասկած։ Պարոյր Սեւակի ձգած պատ-ճառը պիտի փնտռեն ու գտնեն սերմերը՝ վաղուան մեր ազգային վերածնունդին։

Վարձքդ կատար, սիրելի Պարոյր, քու «Անկոթի Զանգակատուն»ը մեծ վարպետին հանդէպ տուրք մը չէ միայն, այլ իրրեւ հայ ապրելու անյաղթ վճռակամութեան մը դրաւականը, մեր նորագոյն պատմութեան վրայ նետուած կաթիլ մը լոյս, կաթիլ մը լոյս աւելցնելու նուիրական արարողութիւն մը։

Ժողովուրդներու պատմութեան մէջ նմանութիւններ քանակ չեն կազմած երբեք։ Իր մահէն վեց տարի ետք, մեր միակ մխիթարանքը այն է՝ որ Պարոյր Սեւակ գոյութիւն ունեցած է ու գործած իրրեւ Մարդ, Բանաստեղծ ու Նամանաւանդ՝ Հայ։

ԱՒԼԻՆ ՓՓՓԱԶԵԱՆ
31 Յուլիս 1977

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐԸ ՓԱՆԱՏԱՅԻ ՄԷՋ

— o —

ՄՈՆՐԷԱԼ, Յուլիս 25 («Յառաջ»)։—

Համաժողովին վերջին երկու օրերը, ամէնէն արդիւնաւորը եղան։ Քուէարեան միջազգային սկաուտական շարժումին կազմակերպական օրէնքներու բարեփոխումը, ինչպէս նաեւ յառաջիկայ 4 տարիներու պիւտճէն։ Ընտրուեցան մի-ջազգային կոմիտէի նոր անդամները վեց տարուան համար, որոնց մէջ մեր բարեկամը՝ Սըր Ուիլեըմ Կլէտըսթըն։ Յա-ռաջիկայ համաշխարհային ճեմպորին տեղի կ'ունենայ Պարսկաստանի մէջ 1979-ին, ինչպէս նաեւ սկաուտական համա-ժողովը։ Աւանդմէ զատ գծուեցան չատ մը նոր ծրագիրներ, որպէսզի սկաու-տութիւնը պահէ միշտ իր կենսունակու-թիւնը· բոլոր յանձնախումբերու մաս-նակցեցան մեր պատուիրակներէն Սերոբ Փարշեան, Վարուժան Գալֆայեան, Տի-կին Գալֆայեան, Փիլիփ Ազոյեան եւ Մի-չէլ Մեծաուրեան, որոնք իրենց բերած առաջարկներով չատ օգտակար եղան։

Հայ Արիներու Միութեան մասնակ-ցութիւնը մեծ պատուիրակութեամբ մը կարեւոր էր, ուրախ ենք որ անդամ մը եւս հայութիւնը պատուով ներկայացաւ։

Միջազգային սկաուտական աշխարհին մէջ Հայ Արիները անդամ իր եւս ամբա-սընդեցին իրենց դիրքը։

Համաժողովին փակման նախորդ պի-չերը տեղի ունեցաւ մեծ ճաշ մը, Քէպէքի կառավարութեան կողմէ, ի պատիւ հա-մաժողովի պատուիրակներուն եւ ներ-կայութեամբ կառավարութեան անդամ-ներուն։ Ճաշէն եաք ժողովրդական պար-բու յայտագիր մը՝ Ֆրանսական քանա-տական պարախումբերու կողմէ, մեծ ըն-նահատանքի արժանացաւ։

Հայ Արիներու պատուիրակութիւնը ճաշով մը հիւրասիրեց նաեւ Անգլիոյ սկաուտներու պետը՝ Սըր Ուիլեըմ Կլէ-տըսթըն, եւ չատ մտերիմ այս հաւա-քոյթի ընթացքին մեր սիրելի բարեկամը խօսեցաւ իր մեծ հօր մասին, որ հայու-թեան ամէնէն մօտ բարեկամներէն մին եղած է· խօսեցաւ նաեւ չատ մը ուրիշ ծրագիրներու մասին։

Մեր պատուիրակները իրենց կարելին ըրին ներկայ ըլլալու ամէն տեղ եւ մաս-նակցելու բոլոր աշխատանքներուն։

Համաժողովը վճակուեցաւ չաբաթ օր, նորընտիր նախագահին ճառէն եաք 500 պատուիրակները իրենց մայրենի լեզուով արտասանեցին սկաուտական խոստումը։

Եւ անգամ մը եւս խանդավառութեամբ եւ հաւատքով պատուիրակները բժշկուե-ցան իրարմէ ողջագուրումով եւ ըսելով՝ ցտեսութիւն, Պարսկաստանի մէջ։

Քանատական մամուլը մեծ տեղ տուաւ համաժողովին եւ տասնեակ մը տէրու-թեանց պետերը, որոնց մէջ Միացեալ Նահանգներու նախագահ Քարթըր ըլլա-կած էին երկար եւ զովասանական ուղերձ-ներ։

Համաժողովին գործունէութիւնը, չատ մը մեծ անձնաւորութեանց ներկայու-թիւնը, օրակարգին կարեւորութիւնը եւ համագումարին մթնոլորտը վկայեցին որ չատ յաջող եւ արժանավայել հաւաքոյթ մը ունեցանք Մոնրէալի մէջ։

×

Համաժողովին ընթացքին միշտ ուրա-խութիւնը ունեցանք Քանատայի հայ սկաուտ եղբայրներուն եւ քոյրերուն հետ չատ մը հանդիպումներ ունե-նալու։ Կիրակի, Յուլիս 24, այցելեցինք Գայլիկներուն եւ Արծուիկներուն բանա-կավայրը, Մոնրէալէն 80 քիլոմեթր հե-ռու, ուր 85 գայլիկներ եւ թեւիկներ կը բանակէին չատ գեղեցիկ բանակավայրի մը մէջ։ Շատ սիրալիր ընդունելութիւն մը ունեցանք· տիպար բանակում մը, նը-ւիրեալ խմբապետներու եւ խմբապետու-հիներու չնորհիւ։ Անցուցինք հայ սկա-ուտական անմոռանալի օր մը։

Պիտի ունենանք ուրիշ հաւաքոյթներ ալ այս չաբթուան ընթացքին, ինչպէս նաեւ հանդէս մը հայ գաղութին հետ։

Մոնրէալի հայ գաղութը չատ օգտակար հայկական գործունէութիւն մը ունի եւ իր բոլոր կազմակերպութիւնները կ'աշ-խատին գաղութը պահելու համար հայ-կական եւ հայրենասիրական մթնոլորտի մը մէջ, մեծ նուիրումով։

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

Ա ԼԱ ԹՈՒՐՔԱ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ...

ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ, ՖՐԱՆՍԱՑԻ «ՄԵԿ ՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ» ՓՈՐՍԻՓԱ ԵՒ ՄԱՍԱՄԲ ՆՈՐԻՆ...

Ա· ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏԻՆ,
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԱԿԱՏԸ...

ՀԱՑԵՐԸ ՌՈՒՍԵՐՈՒՆ ՀԵՏ ՄԻԱՆԱԼՈՎ ԹՐՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ՎՐԱՅ ՑԱՐՋԱԿԱՅ ԵՆ

Թուրքիոյ մէջ եւ Թուրքիայէն զատ-ւելով չատ մը երկիրներ ցրուած Հայե-րու թիւը երեք միլիոն է։ Հայկ· Պետու-թիւն երբ հիմնուի, ասոնք նոր Պետու-թեան հոգերուն վրայ պիտի հաւաքուին։

Կը նշանակէ որ 1,5 միլիոն Հայերու ջարդը հէքեաթ մըն էր։ Օսմանեան երկրին մէջ Հայոց թիւը մէկ միլիոն 800 հազար է կ'ըսէին։ Մէկուկէս միլիոնը ջարդած էինք։ Մինչդեռ հիմա աշխարհ կը տեղեկանար որ ոչ թէ 300 հազար, այլ երեք միլիոն Հայ մնացեր է...։

ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ ԹՈՒՐՔԵՐ

Ցետոյ, միայն ռուսահա՞ն բանակն է որ պատասխանատու էր մեր արեւելեան նահանգներուն մէջ մէկ միլիոն 400 հազար Թուրքերու սպանութեան, անօթութեան, թշուառութեան, հիւանդութեան մէջ ոչնչանալէն, զաղթի ճանապարհներուն վրայ իյնալէ։

1918 Հոկտ· 30ին Օսմ· կայսրութիւնը երբ հաշտութիւն կը սորագրէր, նոյն օրը Պօղոս Նուպար, Ֆրանսայի Արտաքին նախարար Փիքոյի, Անգլիոյ եւ Միացեալ Ազգերու նախարարներուն ուղարկած իր նամակներուն մէջ, օսմանեան բանակին պարտութեան մէջ Հայոց դերը բացատրելով ըսած էր հետեւեալը.—

« Կովկասի ռուսական կայսրութեան բանակին մէջ գտնուող 150·000 Հայերէ բացի 40 հազար կամաւոր Անդրանիկի եւ Նազարբէկովի հրամանատարութեան տակ Հայկ· Նահանգներու ազատագրութեան համար կռուած են »։

Միայն քէ Պօղոս Նուպար չի բացատրեր քէ մէկ միլիոն 400 հազար «ոչնչացուող» Թուրքերէն քանի՞ն է որ Հայերու եւ ասոնց կողմէ զինուած հայդուկներու կողմէ մեռցուած են։

ԻՆՁՈ՞Ի ՏԱՐԱԳՐՈՒԵՑԱՆ

1914 Օգոստոսին Ա· աշխարհամարտը կը սկսի։ Հոկտեմբերի վերջաւորութենէն սկսեալ Օսմ· կայսրութիւնը պատերազմի մտած է։ Նոյեմբեր 2ին Ռուսիա օսմանեան կայսրութեան պատերազմ կը յայտարարէ եւ կովկասեան ճակատը պատերազմը կը սկսի։ Ռուսական բանակին կամաւոր վազող հայկական թեւերը յարձակումներու կ'անցնէին։ Նոյնպէս արեւելեան Անատոլուի մէջ Դաշնակներն ալ հայ ժողովուրդը կը մղեն ըմբոստութեան։

Մինչդեռ Հայերու տարագրութեան մասին օսմանեան կառավարութեան հրամանագրի Թուականը՝ 1915 Յունիս 2...։

Կը նշանակէ որ Ռուսիոյ հետ պատերազմը, ինչպէս նաեւ անոնց կողքին առաջին օրէն իսկ տեղ գրաւած Հայերու ըմբոստութիւնը եօթը ամիսը անցած է...

Աչխատութիւն մը կայ, որու յառաջաբանը գրած է զօրավար Ֆրանչէ Տ'Էսպերէյ, զոր Թուրքի բարեկամ կարելի չէ ցոյց տալ։ Այդ աշխատութիւնը Ֆրանսացի հազարապետ Լարշէրի (Թրքական պատերազմը՝ աշխարհամարտի ընթացքին, Փարիզ, 1926)։ Այս գործին 395րդ էջը, Հայոց տարագրութեան մասին որոշումէն խօսուած առեն կ'ըսուի.—

«Բախումներու տեղի ունեցած չրջան-ներուն մէջ հայ ժողովուրդը բացէ ի բայ Թուրքերու հետ կը գործակցէր։ Էրզրումի նահանգի քրիստոնեաներուն մէկ մասը 1914 Դեկտեմբերէն սկսեալ կովկաս գաղթած էր»։

ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԸ ԴԱՒՆՕրԷՆ ՏԻՏՂԵՑՆՈՂ ՀԱՑԿ· ԱՆԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ...

ՀԻԹԼԷՐ «ՀՐԷԱԿԱՆ ՋԱՐԴ»Ը ԿԱՏԱՐԱԾ ԱՏԵՆ «ՀԱՑԿ· ՋԱՐԴ»ԵՐԸ ՕՐԻՆԱԿ ԱՌԵՐ Է...

Այսօր հայ քարոզիչներ, իրենց խելք սրբվեցնող Ֆրանսացի երեսփոխաններու եւ կարգ մը իրաւագէտներու աջակցու-թեամբ, երկու փուլ ունեցող իրենց պայքարը կը Ջանան մօտեցնել իրենց նպատակակէտին·

1) Նախ եւ առաջ, Թուրքերուն 1,5 միլիոն հայ Ջարդած ըլլալը, այս ցեղասպանութեան 20րդ դարու առաջին ցեղասպանութիւնը ըլլալը կ'ուզեն վաւերացնել տալ միջազգային կազմակերպութեան մը։ Այսպէսով առաջին եւ ամէնէն կարեւոր քայլը նետուած կ'ըլլայ, Թուրքիան առաջին անգամ կը մեզադրուի հայկական գործին մէջ։

ԱՄԻ ՃՈՇԱՐ

(11'- Շար·)

(Թարգ·՝ Հ· Գ·)

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՈՒՄ Ս. ԹԱԴԷԻ ՎԱՆՔՈՒՄ

Սոյն թուի Յուլիս 8էն սկսեալ մինչեւ Սեպտեմբեր 5ը, մի մեծ բանակում է տեղի ունենալու Ս. Թադէի վանքի շրջանակում, մասնակցութեամբ 58 Ֆրանսահայ ուսանողների եւ 42 իրանահայերի:

Վերոյիշեալ բանակումին մասնակցողները, այդ ընթացքում, զբաղուելու են վանքի բարենորոգութիւններով եւ ուսումնասիրութեամբ:

Աւելի լայն տեղեկութիւններ ստանալու համար մտանք ենք ունեցել. Իրանի Ազգային Բարենորոգման բանակումների Գործադիրը Մարմնի անդամ, Թեհրան համալսարանի դասատու եւ մխիթարեան ազգանուանէ ուսանողական սպասարկութեան օգնական վարիչ օր. Լինա Մելքոնեանի հետ: Առաւիսի բովանդակութիւնը տալիս ենք ստորեւ.

Հարց.— Խնդրում եմ նախ տեղեկութիւններ տուէք. Ազգային Բարեբեր գործերի աշխատանքների մասին:

Պատ.— Այս տարի Ս. Թադէի վանքի շրջակայքում պատրաստուած ճամբարը օժտուած է ապրուստի ամէնէն արդի յարմարութիւններով՝ սառցարան, հովարան, լոյս, ջուր եւ պատկերասփիւռ: Ջպէտք է մոռանանք որ վարչապետը մեծ օժանդակութիւն է ցոյց տուել մեզ հրահանգելով Արեւմտեան Ատրպատականի նահանգներին եւ Մակուի քաղաքապետին որեւէ համագործակցութիւն չխնայելու համար եւ որի արդիւնքները տեսնում ենք արդէն: Մեծ օժանդակութիւն է ցոյց տալ նաեւ Թաւրիզի Թեմական Խորհուրդը:

Հարց.— Արդեօք այս բանակումները շարունակուե՞լու են:

Պատ.— Այո, քանի, որ այդ խումբը իր հնագիտական ուսումնասիրութիւններով կարող է մեծ յայտնութիւններ ունենալ եւ եթէ այս տարի յայտնութեամբ աւարտուի, կառավարութեան կողմից, երկարատեւ ծրագիրներ են նախատեսուել նման բանակումները շարունակական դարձնելու համար:

Ֆրանսահայ խմբի վարիչ — պատասխանատուն է Պր. Գեղամ Գեւոնեանը, որի ջանքերով է կազմուել այդ խումբը:

×

Վերոյիշեալ բանակումը Իրանի «բարենորոգման բանակումներ»ից մէկն է, իսկ գործադիրը բոլոր անձերը Հայեր են, բանակումին մասնակցողները Թեհրան ա-

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ ԳՈՂՈՒԹ

ԿԻՊՐՈՍ այցելած է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Խորէն Ա. կաթողիկոս՝ Յունիս 24ին: Օդակայանին պատուոյ սրահին մէջ վինք դիմաւորած են Ազգային վարչական ժողովի անդամները, հոգեւորական դասը, Լիբանանի եւ Սուրիոյ դեսպաններու ներկայացուցիչները եւ խումբ բազմութիւն մը: կաթողիկոսը ուղղուած է Լառնաքայի Հայոց եկեղեցին, ուր կատարուած կանոնական աղօթքէն եւ օրհնութեան խօսքէն ետք, առաջնորդուած է Նիկոսիոյ Հիլթըն պանդոկը: Ծամ մը ետք Խորէն կաթողիկոս այցելած է Կիպրոսի Հանրապետութեան նախագահ Մակարիոս Արքեպիսկոպոսին, ընկերակցութեամբ՝ Արտաւազդ Արք. Թրթռեանի, Ներսէս Եպիսկ. Բախտիկեանի եւ Կիպրոսի հայ համայնքի ներկայացուցիչներու: Այցելութեան ընթացքին տեղի ունեցած է մտերմիկ եւ սիրալիր խօսակցութիւն մը: Նոյն օրը երեկոյեան, Կիպրահայ Ազգ. իշխանութիւնը ճաշ մը տուած է ի պատիւ Խորէն Ա. կաթողիկոսի:

Շաբաթ, Յունիս 25, երեկոյեան Խորէն Ա. նախագահած է Ազգային վարժարաններու տարեվերջի հանդէսին:

Կիրակի առաւօտ, մասնաւոր պատարագութեամբ Միացեալ Ազգերու Ուժերուն, Խորէն Ա. Ազգային Գերեզմանատունը գացած է ծաղկեպսակներ զետեղելու իր ծնողաց, երկու եղբայրներուն եւ քրոջ վրիմներուն վրայ: Պանդոկ վերադարձին Խորէն կաթողիկոս ընդունած է այցելութիւնը Սուրիոյ դեսպանատան ներկայացուցչին:

Երեկոյեան, Նիկոսիոյ մանկավարժական Ակադեմիայի մէջ տեղի ունեցած է Խորէն Ա.ի քահանայական ձեռնադրութեան քառասնամեակի յոբելեանը, որու բացումը ըրած է Կիպրոսի Թեմի կաթողիկոսական փոխանորդ Ներսէս Եպիսկ. Բախտիկեան: Յոբելեարին կեանքն ու գործը ներկայացուած է Տօքթ. Յարութիւն Գազանճեան, իսկ Խորէն Ա.ի անձին ու գործին մէջ հոգեւորականը ներկայացուցած է Արտաւազդ Արք. Թրթռեան: Գեղարուեստական յայտագրի գործադրութենէն ետք Խորէն Ա.ի չնորհակալութեան եւ օրհնութեան խօսքերով վերջ գտած է յոբելենական հանդիսութիւնը:

Երկուշաբթի, Յունիս 27, Խորէն Ա. ընդունած է այցելութիւնը Լիբանանի դեսպանին եւ փոխադարձած այցելութիւնը Սուրիոյ դեսպանատան ներկայացուցչին:

Շաբաթ, Յուլիս 2, առաւօտեան Խորէն կաթողիկոս, իր չքախումբով, առաջնորդուած է Մակարիոսի նախագահական ամարանոցը՝ Թրոոոս, ուր տեղի ունեցած է մտերմիկ ճաշ մը, որու ընթացքին բաժակաճառեր արտասանած են Մակարիոս եւ Խորէն Ա.:

Յուլիս 4ին Խորէն Ա. կաթողիկոս Անթիլիաս վերադարձած է:

ՊՈՒՐԿԱՋԻ մէջ (Պուլկարիա) Յուլիս 13ին մեռած է Գալուստ Գալուստեան: Ան ծնած էր 1918ին Պոլիս: 1930ին զաղթած էր Պուրկաս: Աւարտած է Սոֆիայի համալսարանը: «Երեւան» մշակութային կազմակերպութեան Պուրկազի մասնաճիւղի հիմնադիրներէն եղած է, անոր երկարամեայ նախագահը, ինչպէս նաեւ կազմակերպութեան կեդրոնական վարչութեան անդամ:

պա Թաւրիզ են մեկնելու 4 խումբերով որի առաջին խումբը Թեհրան է եկել Զոլբեքչաբթի, Յուլիս 7ին:

×

Առաջին խումբը բաղկացած 12 հոգուց դիմերեց «Արարատ» մարզաւանում, ապա առաւօտեան ժամը 8ին, ի յարգանս Իրանի փահլաւի գերդաստանի հիմնադիրի, ծաղկեպսակով այցելութիւն տուեց Մեծն Ռեզա Շահի դամբարանին: Այցելութեան ընթացքում նրանց ընկերակցում էին՝ Տիկ. Էմմա Աղայեանը, օր. Լինա Մելքոնեանը, վարչապետի ներկայացուցիչ Պր. Դարաբին, եւ իրանահայ երիտասարդութեան ներկայացուցիչներ՝ Վարդան Դաւթեանը եւ Արման Ստեփանեանը:

Խումբն ապա այցելեց Գոլեստան պալատը, որը Իրանի նշանաւոր տեսարժան վայրերից մէկն է:

Այնուհետեւ խումբը այցելեց առաջնորդանիստ Ս. Սարգիս եկեղեցին: Ի պատիւ իրենց Տիկ. Էմմա եւ Պր. Շահէն Աղայեանների կողմից Ֆրանսահայ ուսանողների պատուին Հայ Ակումբում, տրուեց ճաշ որին հրաւիրուած էին նաեւ Թեմիս Բարեխնամ Առաջնորդ Արտակ Սրք. Մանուկեանը, «Ալիք» օրաթերթի խմբագիրը՝ Նորայր Պահլաւունին եւ ազգային հաստատութեանց կողմից՝ Նորայր Էլայեանը եւ Նորայր Շահնազարեանը:

Ճաշի ընթացքում արտայայտուեցին.—

Արտակ Սրք. Մանուկեանը, Ֆրանսահայ ուսանողութեանն ընկերացող Նորվան վարդապետ Զաքարեանը, Դարաբին, Գեղամ Գեւոնեանը, Նորայր Պահլաւունին եւ Տիկ. Էմմա Աղայեանը:

Երեկոյեան ժամը 6ին, խումբը ընկերակցութեամբ իրանահայ երիտասարդ-երիտասարդուհիների, մեկնեց Թաւրիզ, ուր պիտի դիմաւորուէր Թաւրիզի Թեմական Խորհրդի անդամների կողմից:

Վ. ԴԱՒԹԵԱՆ

«Ալիք», Յուլիս 12

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ԱՊԱՇԽԱՐԱՆՔԸ

ՈՒՐԻՇ ԳԵՐԵԶՄԱՆ ՄԸ

Ձէնաբօ այս ըսելով չարախինդ ժպիտով մը Մխականին երեսը նայեցաւ:

— Օ՛ն, օ՛ն, ասոնց ամէնքն ալ կարեւորութենէ զուրկ դէպքեր են, աւելը ցոյց ձէնաբօ ոտքի ելլելով: Դուն իմ քանիցս պէս պէտք է որ միշտ քու յանդիմանդ ու բարեկամներդ գրգռես, նախորդներդ, հայր Պարթօղօ: Ռոլան Քանաքանի անունը վստահութիւն ներշնչելու է ամէնուն, ամէն ոք անանկ կարծելու է որ Ռոլանը պիտի ըլլայ վենետիկի հանրապետութիւնը եւ ժողովուրդը բռնակալութեան լուծէն ազատելու կոչումն ունեցող Մեսիան: Հասկցա՞ր:

Եւ առեղծուածային ժպիտով մը մը տածեց.

— Քիթէն բռնեցի... Ծրագիրս յաջողելու վրայ է:

Կիտօ ձէնաբօ եաին ունենալով չուտ բան Պարթօղօն, դուրս ելաւ կապելայէն:

Դուրսը, ոսոիկանապետը չարունակէ լով իր հրահանգները ըսաւ.

— Փետրուար 1ին պէտք է ամէն ատենէ աւելի պոռան, հասկցա՞ր:

— Փետրուար 1ին ի՞նչ կայ որ, Տէր իմ, հարցուց Միխականին:

— Մեր վեհափառ Տէրը Փետրուար 1ին Ադրիականի ազգային արարողութիւն պիտի կատարէ...:

Պէտք է ամէն ոք «կեցցէ՛ մեր սիրելի դուքսը, կեցցէ՛ մեծն Ֆօսքարին», պոռայ: Կ'ուզեմ որ մեծ վայելով մը տեղի ունենայ մեր ազգային մեծ տօնախմբութիւնը:

— Հասկցայ, Տէր իմ, հասկցայ:

— Սա ալ չմոռնամ որ, տուած այս վերջին հրահանգները գաղտնի պահելու որեւէ պատճառ չունիս, եթէ քեզ հարցնեն թէ արարողութեան մասին ի՞նչ հրաման տուած եմ, բացէ ի բաց իրականութիւնը ըսէ:

Այս խօսքին վրայ, ձէնաբօ հեռացաւ: Պարթօղօ, մտածկոտ, պահ մը քարացած մնաց:

Ինչպէս որ գիտէնք, Միխականին ոսոիկանութեան գլխաւոր լրտեսներէն մին էր: Պարթօղօ մեծ ազդեցութիւն ունէր նաւահանգիստին մէջ աշխատող նաւատիներուն եւ բեռնակիրներուն վրայ. իր խեղճուկ կապելային մէջ ամէն տեսակ գործեր կը կատարուէին. սա համբաւ ունէր մեծատունը գիշերանց հոն գալով սա կամ նա անձէն հրահանգներ կուտար, վաշխառու հրեաներ հոն ցօփակեաց ու ծանծաղամիտ երիտասարդներու փոխ տալիք դրամներու փոխարէն ստանալիք տոկոսներուն վրայ կը վիճաբանէին, գինու կիներ քահանաներու մաղթութիւն կուտային հոն եւ իրար գտնելէ յետոյ խանութին կռնակի գաղտնի սենեակը կ'առանձնանային: Իսկ Պարթօղօ տեղի ունեցող բոլոր խօսակցութիւնները մտիկ կ'ընէր եւ հակառակ մէկ աչք ունենալուն, աչքէն բան չէր փախչիր:

Վտանգաւոր լրտես մըն էր ան: Կիտօ ձէնաբօ թոյլ կապած էր անոր:

Միխականի Պարթօղօ ոսոիկանապետին մեկնելէն յետոյ քարափին վրայ պահ մը կանգ առաւ, բայց այս անգամ ձէնաբոյի տուած հրահանգներուն վրայ չէր որ կը մտածէր, այլ Սքալապրինոյի վրայ:

— Սխալ տեսած է, սխալ, մոլորած ակռաներուն տակէն: Չի կրնար ըլլալ, աչքին երեւցած ըլլալու է:

Ահա այս եղաւ Պարթօղօյի վերջին եզրակացութիւնը:

Այս եզրակացութեան վրայ քիչ մը հանգստացած, եւ դառնալով բայց ձըզուած դունչին ներս մտաւ, դուռը գոցեց եւ կապելան մտաւ, ուր իր սեղանին գըլուխն անցնելով սկսաւ օրուան հասոյթը հաշուել:

Այս գործը լմնցնելէ յետոյ խանութին կռնակի սենեակը մտնելով կափուլին առջեւ կանգ առաւ եւ մտածեց.

— Կարելի՞ բան է որ հոս ինկողը ապրի:

Նկուղէն կարծես թէ հեծեծանք մը լսած ըլլար, կափուլին վրայ ծռեցաւ, յետոյ բացաւ զայն, կռնակի վրայ դարձուց եւ ծունկի գալով սեւ բացուածքէն վար նայեցաւ:

Ջուրերը քաշուած էին, բայց նկուղին խորը մէկ ոտնաչափ բարձրութեամբ ջուր մնացած էր դեռ: Պարթօղօ վար ծըռեցաւ... եւ դեղնած, սկսաւ Սքալապրինոյի վերջին եզրակացութիւնը:

ՄԻՇԵԼ ԶԵՎԱԽՕ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԱ. ՍԷՆ ՍԻՒՌ ՄԵՌ (վառ)։

Վիքթորեայ կարապետեան հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ իր եղբօր

ԳԱՐԵԳԻՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

(Ֆոքօ)

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Օգոստոս 7, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին եւ այս առթիւ, իր եղբօր յիշատակին 200 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շաւիղէն Տէր եւ Տիկին Ժորժ Սաղաթէլեան եւ ընտանեկան պարագաները չընորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր ա-նոնց որոնք անձամբ, նամակով, ծաղկեպսակով կամ փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութեամբ բաժնեցին իրենց սուգը իրենց մօր եւ սիրելիին

ԹԱԳՈՒՀԻ ՍԱՂԱԹԷԼԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Յուլիս 16ի դաշտահանդէսին առթիւ, պելֆոնթէնի կայանին եղած են հետեւեալ նուէրները։

Ա. Հայրապետեան 1000, Պերճ Յակոբեան 1000, Թորանեան, Ճոլաքեան, Հաքիմեան, Տեփանեան 500ական, Ժան Փափազեան, Քէհեայեան եղբ., Գուլումեան, Փէքմէզեան, Տեփանեան, Փափազեան Մարսէլ 200ական, Փափազեան Անրի 250, Փերեք Նաթալի 150, Մատոյեան 300, Քէհեայեան, Ոմն, Ալթունեան, Ոմն, Ռ. Խաչիկեան, Պատուեան, Մարկոսեան, Վ. Յովհէփեան, Ասատուրեան, Ալեքսանեան 100ական, Ռ. եւ Ա. Ճերայեան 200, Զազարեան 50 ֆրանք։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ
ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ

Յովսէփ Գարագաշեան (Ուաթըրթաունէն) կը նուիրէ 250 ֆր. Իսի լէ Մուլինոյի Մշակոյթի Տան։

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ

ԵՆԹԱՑԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ.— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել։ Ուրեմն կը շարունակենք, մաս մաս հրատարա-կութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն։

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻ — ԿԱՐՏԱՆ, ՊԻՎԷՐ, ՄԷՅՐԻՕՑ

Հ. Բ. Ը. Միութեան կարտանի մաս-նաճիւղ 1500, Տիկին Հաղբվարդ Նաւոյեան 500, Վարդան Խմէրեան 250, Խաչատուր Զախամեան, Մի-մոն 200ական, Պ.Պ. Խաչատուր եւ Ալ-պէր Գալայճեան 220, Պետրոս Պօղոյեան 150, Պ. Պ. Գրիգոր Զախամեան, Յարու-թիւն Զախամեան, Թադէոս Գաբրիէլ-եան, Ադամ Զախամեան, Յարութիւն Ֆէրմանեան, Էլիզ Ղազարեան, Տօնապետ Տօնապետեան, Հայկազ Պօյաճեան, Մար-տիրոս Ունանեան, Տիկին Աննա Անտուա-եան, Պ. Մկրտիչ Փէթիկեան, Արշակ Պա-տիկեան, Սիրական Աւետիսեան, Օհան Տալոյեան, Կարապետ Տալոյեան, Գա-լուստեան Գէորգ, Տիկին Հայկանոյշ Ա-հարոնեան, Պ. Թադէոս Սիմոնեան, Խա-չատուր Պօղոսեան, Տէր եւ Տիկին Տէր-Գէորգեան 100ական։

Carzou

PEINTURE, AQUARELLES, DESSINS

GALERIE HORIZONS
58, Rue du Général de Gaulle
LA BAULE

ET
CHATEAU DE VAL
(*Limite Cantal-Corrèze, près de Bort-les-Orges*)

Exposition ouverte jusqu'au
20 Septembre
tous les jours

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻՒՆ
Ա Զ Գ

Յարգոյ հասարակութենէն կը խնդրուի նկատի ունենալ, որ տարեկան արձա-կուրդներու առիթով Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի գրասենեակը փակ կը մնայ ամ-բողջ Օգոստոս ամիսը։

Այսուհանդերձ, Միութեան կազմակեր-պած դէպքի Հայաստան ճամբորդութեան վերաբերեալ որեւէ հարցի կապակցու-թեամբ, կարելի է դիմել Հ. Բ. Ը. Մ.ի գրասենեակը՝ 118, Բուբսէլ փողոց, Փա-րիզ 17րդ, հեռ. 924·86·71 եւ 227·12·26, Օգոստոս 25էն սկսեալ։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ա. ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ

ՄԱՆԿՈՒԹԻԻՆ ԶՈՒՆԵՑՈՂ ՄԱՐԴԻԿ

VIENT DE PARAITRE

" Des hommes sans enfance"

D'ANTRANIK ZAROUKIAN

Traduit de l'arménien
par Sarkis Boghossian

Les Editeurs Français Réunis, Paris

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԾԱՐԱՆ

Բացուած են 1977 – 1978 ուսումնական տարւոյն արձանագրութիւնները ցերեկոթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտներու համար։ Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տեսչութեան՝

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

ՀԱՅԵՐԷՆ ՍՈՐՎԵԾՔԻ

APPRENEZ VOTRE LANGUE MATERNELLE
AVEC

LE MANUEL PRATIQUE
DE LA
LANGUE ARMENIENNE

OCCIDENTALE MODERNE

«ՁԵՌՆԱՐԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ»
(ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅԵՐԷՆ)

de H. KURKDJIAN

Une méthode bilingue facile, strictement progressive et à usage individuel
(sans professeur)
388 pages + lexique
+ un auxiliaire utile mais non indispensable : le petit disque 33 t. « L'arménien sans maître » (enregistrement des textes du premier livret).

Disponibles aux :
LIBRARIE ORIENTALE (SAMUELIAN) : 51, rue Mr. le Prince — Paris 6e
LIBRARIE PALOUYAN : 9, rue de Trévise — Paris 9e
LIBRARIE LE PETIT PRINCE: 121, Bd. St. Michel — Paris 5e

Prix du Manuel FF 40
Prix du Disque FF 10

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ
ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ», *ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ»*

« ՅԱՌԱՋ 50 »

Մաղկաքաղ «Յառաջ»ի յիսնամեայ հատւածոներէն
420 էջ, ընտիր տպագրութիւն
ԿՈՂՔ՝ ՓԱՐԻԶՈՒ
100 ֆր. (110 ֆր. թղթատարի ծախքով)

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ
ԲԱՑ ՏՈՄԱՐԸ (1971)
ԿՐԱԿԸ ԿՈՂՔԻՍ (1973)
(հատորը՝ 30 ֆր.)

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ԲՈՒՌ ՄԸ ՏՈՄՍ
(25 ֆր.)

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ (1958)
Գին 50 ֆր.

Դիմել «Յառաջ»ի

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose des
VOYAGES EN ARMENIE

au départ MARSEILLE

Départ Vendredi	Retour Jeudi
19 Août	01 Septembre
02 Septembre	15 Septembre

PRIX PAR PERSONNE 3150 F

Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.

IMPORTANT : *Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.*

Renseignements et réservations
Jacques CHELELEKIAN
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 50 89 12
Org. Lic. 97

SUPER THOMLAG

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88

ՈՒՐԲԱԹ
ՕԳՈՍՏՈՍ
5
VENDREDI
5 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ Ը_ ԹԻՒ 13· 915 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 53e ANNÉE — N° 13.915

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

EL GRECO

—o—

Ժամանակաշրջանի մը մէջ, ուր դէպքերը աւելի մեծ են քան դէմքերը, Մակարիոսի յանկարծական մահուան բացած պարապը, ալ աւելի ղալաի կը դառնայ:

Մարդը, որ մեռաւ, բեմը դրաւեց նախ իրեւ եկեղեցական բայց իր կեանքը նուիրեց առաւելաբար քաղաքականութեան: Ըստ կողմերու, պինքը ներկայացնող դրակոմները չզակեցան:

Ոմանց համար՝ Ռասփութինին, ուրիշներու՝ Մէներկրականի Քասթրօ, դեռ նոյնիսկ կերնակի: Թչնամիին համար իսկ՝ Մակարիոս հազար տարուան առաջնան ծոյն մըն է, Բիւզանդացի մը, բացա – ռիկ խառնուածքի տէր մարդ մը»: Իր ժողովուրդին համար, պարզապէս՝ փաթերուլիս (հայրիկ) եւ այդ ժողովուրդը կը զգայ այսօր իր որբութիւնը:

Ի պին կրկնութիւններու, պիտի չխուսափինք ըսելէ թէ անփոխարինելի դէմքեր կան եթէ նոյնիսկ կարելի ըլլայ, պարտադիր ըլլայ զերենք փոխարինել: Դերձ մը չարունակողը միշտ ալ կարելի է գտնել, բոլոր գործերը չարունակողներ կան, կարեւորը սակայն չարունակելու ձեւն է, ոգին է: Ցեղ պատերազմական աշխարհը անհատականութեան տէր դէմքեր տուաւ ու հրապարակի վայելուն արհեստաւորները կամ ուշիմ քաղաքացիները նոյն կաղապարէն ելած, չեն կրնար մոռցնել տալ Զրչիլներ, Ասլանլըներ, Տը Կոլներ, Մաոներ ու այսօր՝ Մակարիոս մը: Գուցէ նոյնիսկ չատ մեծ դէմք մը բաղդատմամբ իր ժողովուրդին: Կրօնաւորը նախ՝ ազդեցիկ և յարգուած, քաղաքագէտը, ապա՝ ճկուն ու խորամանկ: Միաժամանակ նկատուած ամէն – բիկան գործակալ եւ «Մոսկուայի մարդը» Մակարիոս՝ ամէն բանէ առաջ Կիպրոսի մարդն էր: Անոր անկախութեան ախոյեանը: Այն պատկառելի դէմքը, զոր ձերբակալելէ ետք, Անգլիացիք աքսորեցին մինչեւ Սէյշէլ կղզիները, բայց որու համբերատար ու նուրբ քաղաքականութիւնը, ի վերջոյ յաղթեց:

Իրեն դաւաճանողներն եղան իր իսկ հայրենակիցները, երբ 1974 Յուլիսին պետական ձախաւեր հարուածով մը, ուզեցին պինքը տապալել: Եղածը ծառայեց միայն Թուրքին ու արդիւնքը ծանօթ է: Թուրքը քիչ մը աւելի տեղաւորուեցաւ, անկարող արեւմուտքի մը մեղսակցու – թեամբ, որու քիչ չօժանդակեց խորհրդային լռութիւնը, երբեմն – երբեմն ընդհատուած հոգեչահ խօսքերով:

Կիպրոսի դատը արդար է: Ինչպէս արդար է մե՛ր դատը: Ի՞նչ օգուտ: Ահա – սիկ Մակարիոսի պէս մարդ մը, որ իր արդար դատը չալեցած, տարիներէ ի վեր աշխարհի մեծերուն պոռայ թէ անպիղծ պիտի մնայ ու չհամակերպի կատարուած իրողութեան: Բան չդիտուեցաւ:

Ու ի՞նչ կրնայ փոխուիլ հիմա, երբ այլեւս չկայ՝ պատկառելի հոգեւորականը, նուրբ դիւանագէտը, տպաւորիչ ղեկավարը, չկայ Մակարիոս՝ Ցոյնը:

«ՑԱՌԱՋ»

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱԿԱՐԻՈՍԻ ՄԱՀԷՆ ԷՏՔ՝ ՊԱՐԱՊԸ

—o—

Երբ մեծ դէմք մը անհետանայ ու նոյն մեծութեամբ անձ մը չըլլայ անմիջապէս տեղն անցնելու համար, թեկնածուները կը չատնան ու պարապը կը դառնայ «չատ – լեցուն»ը ինչպէս կը նախատեսէր Տը Կոլ իսկ, ապագայի մասին երբ կը՝ – սէր «պարապին չեմ վախնար, այլ՝ չատ – լեցունէն»:

Պայքարը սկսած է արդէն եւ նախագահական ընտրութիւնը պիտի կատարուի 45 օրէն (արդէն 40 օրուան սուզ հռչակ – ած է): Ներկայիս չորս թեկնածու կայ: Ասոնց մէջ կայ Քլերիտես, Քիփրիանու, որ իբրեւ Խորհրդարանի նախագահ ար – դէն կ'ապահովէ փոխանցման չրջանը, Փափատոփուլոս (պահպանողական):

Կ'ըսուի թէ Մակարիոս իր յաջորդը կը նկատէր Փասքալիտէսը, որ քաղաքական մանեւրի հոսանքի մը չի պատկանիր: Դեռ պարապ մը ստեղծուած է կիպրոսի ինքնավար օրթոտոքս եկեղեցւոյ գլուխը: Հոն ալ առժամապէս գործերը կը վարէ դերպ. Խրիսոսթոմոս մինչեւ նոր ընտրութիւնը:

Ամէն պարագայի մէջ, կասկած չկայ որ ապագան անորոշ է եւ մտահոգիչ: Այսօր քաղաքական կտաւի բնոյթ կ'առնէ այն ճառը, զոր Մակարիոս արտասանեց Յուլիս 20ին, Թրքական յարձակման երրորդ տարեդարձին առթիւ: Կ'առաջարկէր Կիպրոսի հարցը միջազգայնացնել, միջազգային ժողով մը գումարելով քանի երկու համայնքներու միջեւ բանակցութիւնները տեղ մը չէին հասներ: Այս ձեւն ալ իր սրտին չէր խօսեր բայց եւ չէր տեսներ:

Իր երազն եղած էր որ Կիպրոսի ժողովուրդն ըլլայ ազատ եւ չէզոք ազգ մը Թուրք եւ Յոյն քով քովի ապրին: Ձեղաւ: Բայց գուցէ յաջողեցաւ առաջքն առնել յոյն եւ թուրք պատերազմի մը, միջազգայնեցնել ուզելով հարցը:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երկուշաբթի Փալուրիոթիա եկեղեցին եւ Մակարիոս կը թաղուի Քիքքո վանքը, ուր անցուցած է իր պատանեկութեան ո – րոշ մէկ մասը:

× *Թուրքերուն մէջ, միայն Պիւլէնթ Էճեվիտն է որ ցաւակցական հեռագիր ղրկած է, այլինքն Հալքի նախագահը, որ իբրեւ վարչապետ Թուրքիոյ, 1974ին հրամայեց Թրքական ցամաքահանումը Կիպրոս: Էճեվիտ կ'ըսէ «Կը յուսամ որ Կիպրոսի երկու համայնքները պիտի հասնին միշտ խաղաղ ապրելու»:*

× *Ժիսքար տ'Էսթէն իր ցաւակցական հեռագրին մէջ տեւական խաղաղութիւն կը մաղթէ Կիպրոսի, որու առաջին նախագահն եղաւ Մակարիոս, հեղինակութեամբ եւ պոհաբերութեամբ:*

ՁԱԽԸ՝

ՄԻՇՏ ՏԱՐԱԿԱՐԾԻՔ

Արձակուրդէն վերադարձին, ժորժ Մառչէ չծածկեց, հեռատեսիլի Ա. կայանին իր տուած տեսակցութեան մէջ, թէ շատ դժգոհ է Միթերանի դիրքէն եւ յայտարարութիւններէն գլխաւորաբար ինչ կը վերաբերի պաշտպանութեան քաղաքականութեան: Ըստ Մառչէի՝ Միթերան «տկարացուցած է Ձախը եւ պէշ հարուած մը տուած անոր»:

Ծանօթ է որ ընկերվարական պարագլուխը տրամադրութիւն յայտնած էր հանրաքուէի դիմելու եւ այդ մասին է որ Մառչէ կը չեշտէ.— «Պէտք է ըսենք – դունիլ որ Միթերան այդ հանրաքուէն առաջարկելով, տկար դիրքի մէջ դրաւ Ձախը: Պէտք է ուշադրութիւն ընել, որովհետեւ մենք մեզի այդպէս սխալ քայլեր չենք կրնար թոյլ տալ: Եւ ի՞նչ պիտի ըսէ մեծամասնութիւնը, եւ արդէն սկսած է ըսել, պիտի ըսէ· «ճիշդ է Ձախը ձեզի պաշտպանութեան քաղաքակա – նութիւն մը կ'առաջարկէ, բայց վստահ չենք որ պաշտպանութեան այդ քաղա – քականութիւնը գործադրութեան դրուի, քանի որ ամէն ինչ հանրաքուէի մը կը յանձնուի...»:

Մառչէ անդրադարձաւ նաեւ Թ–ԼՅ 1ի միջադէպին (երբ Աէրօսփասիալի խմբակ մը խուժեց կայանը, տիպերու համար ժիքէլի որ իրենց մէկ զեկոյցը կարդայ) եւ ըսաւ իրեն հարցում ընող լրագրողին.— «Դուք, լրագրողներդ բա – ցարձակ երաշխիքն ունիք որ կառավա – րութեան դէմ համայնավարներուն հետ,, կարելիութիւնը կ'ունենաք մա – զդովին կատարելու ձեր արհեստը, կա – րելիութիւն զոր չունիք այսօր, լրագրողները ստիպուած են ինքնագրաքննութիւն ընել, ազատ մարդիկ չեն...»(ամէն մարդ գիտէ որ ազատ լրագրողները բոլորն ալ Մոսկուա նստած են...):

Ընկերվարականները պատասխանեցին Ազգ. քարտուղար Ժիլ Մարթինէի բերնով: Նախ զարմանք յայտնեց ի տես Մառչէի «յարձակողական» չեշտին աւելցընելով թէ ծանօթ են համայնավար դէմքերու բնաւորութեան եւ ընկերվարական կուսակցութիւնը կ'ուզէ իր բոլոր ճիգերը տրամադրել իր հակառակորդ – ներուն դէմ պայքարելու համար եւ ոչ՝ վիճելու իր դաշնակիցներուն հետ»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՀ

ՊԱՏՄԱԳԷՏ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ

Երեւանի մէջ, 56 տարեկանին իր մահկանացուն կնքած է Փրոֆ. Յարութիւն Ա. Մարտիրոսեան: Ծնած էր 1921ին Լենինական: 1938ին կը հետեւի Երեւանի պետական համալսարանի պատմութեան դասընթացքներու: 1959էն մինչեւ իր կեանքին վերջը, Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի հնագիտութեան եւ ազգագրութեան համալսարանի ամ – պիոնի վարիչ եղած է: «Հայ ժողովրդի պատմութիւն» բազմահատոր աշխատութեան առաջին հատորի հեղինակներէն եւ խմբագիրներէն է: Իր դրիչին կը պատկանի հարիւրէն աւելի աշխատութիւն – ներ որոնցմէ են «Գոլովինոյի պեղում – ները» , «Թեյշեբանի քաղաքը», «Հայաս – տանը բրոնզի եւ վաղ երկաթի ժամանա – կաշրջանում», «Ուշ բրոնզի շրջանի բնակավայրերն ու դամբանները», «Գեղամայ լեռների ժայռապատկերները», «Արգիշտիխինիլի», եւ Հայաստանի եւ Անդրկովկասի հին մշակոյթի, Ուրարտուի պատմութեան ուսումնասիրութիւններով: Փրոֆ. Մարտիրոսեան աշխատած է նախնադարեան Հայաստանի բնիկներու, ա – նոնց առասպելական պատկերացումներէն մինչեւ աստղաբաշխական, տոմարագիտական պիտեալիքներու եւ նախնադարեան պատկերագիրերու ու զաղափարագիրերու նիւթերու վրայ:

Հնագէտ Փրոֆ. Մարտիրոսեան բազմիցս արժանացած է ակադեմական պարգեւներու:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Հեռատիպ)

Ս. ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ ՆՈՐ ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Արարատ չրջանային ժողովրդական թատրոնը ներկայացուցած է Դ. Դեմիրճեանի «Քաջ Նազար» կատակերգութիւնը: Գլխաւոր դերերը ստանձնած են Նորայր Վարդանեան (Նազար) եւ Լարիսա Բարսեղեան (Ուսուհան): «Քաջ Նազար»ը բեմադրիր Սամուէլ Միքայէլեանի վեցերորդ բեմադրութիւնն է այս թատրոնին մէջ: Ամէն առաջ ան բեմադրած էր Ա. Բաքամանեանի «Վարդեր եւ արիւն», Շիրվանզադէի «Զար ոգին», Չեխովի «Արջը» եւ «Առաջարկութիւն» եւ այլ թատերախաղերը: Սամուէլ Միքայէլեան աշխատած է Երեւանի գեղարուեստա – թատերական հիմնարկութիւնը: Ներկայիս կը հեռաւէ նաեւ կոմիտաս Երաժշտական երգի դասընթացքին:

×

ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Յովհաննէս Կարնեցիի «Վասն քերականութեան» աշխատութիւնը: Գործը հասած է մեզի ԺԲ. դարու 30ական թուականներէն եւ կարեւոր կոթող մըն է, քանի կը ներկայացնէ այն ժամանակուան հայերէն լեզուի առաջին ամբողջական քերականութիւնը: Այս աշխատութիւնը մէկն է այն հարիւրաւոր մատենադպրական ու գեղարուեստական հրատարակութիւններէն, որոնք կարգի մտած են հրատարակչութեան թեմաթիք ծրագրի մէջ: Հայաստանի Ակադեմական հրատարակչութենէն տարեկան 193 գիրք ու հանդէս լոյս կը տեսնեն: Հրատարակչութեան տնօրէնը՝ Սօս Գէորգեան, հետեւեալ տեղեկութիւնները տուած է տարուած եւ տարուելիք աշխատանքներու մասին· «Վերջերս լոյս տեսան Դ. Դեմիրճեանի երկերու հատաքածոյի Բ. հատորը, հայկ· ժողովրդական հէքեաթներու Ը հատորը, «Վրթանէս Փափազեան» մենագրութիւնը, Կարինէ Խուդաբաշեանի «Հայ երաժշտութեան ուղին միաձայնութիւնից դէպի բազմաձայնութիւն» աշխատութիւնը: Լոյս տեսած են Էլվիրա Գէորգեանի «Ցարութիւն Ալամդարեան» գիրքը (ռուսե – րէն), Մարատ Թադէոսեանի «Հայ կլա – սիցիզմի տեսութիւն», ինչպէս նաեւ «Սովետական Հայաստանի մշակութային կապերը» հատաքածոն: Ներկայիս տպագրութեան կը պատրաստուին «Ա. Խաչատուրեանը արուեստի մասին» հատաքածոն, Սուրէն Աղաբաբեանի «Եղիշէ Չարենց» ուսումնասիրութեան Բ. գիրքը, Լմմա Կորմաձեանի «Զրիմի հայկական մանրանկարները», Կարինէ Կուշնարեւայի «Դուինի հին յուշարձանները» աշխատութիւնը:

ԱՐՄԱՏՆԵՐ

—o—

Ա.

Ընթերցասէրները պիտեն թէ վերջին ամիսներու ընթացքին ամերիկացի սեւամորթ դրագէտ Ալեքս Հեյլիի «Արմատները»ը վէպը ցնցեց ամբողջ աշխարհը եւ փոթորիկի մը նման ծնունդ տուաւ նոր հոսանքի մը: Այդ հոսանքը սեփական արմատները փնտռելու հոսանքն է: Կը սկսի անհատէն, կը ցատկէ ընտանիք եւ հոնկէ ալ կը տարածուի դէպի ամբողջ ժողովուրդ մը, ամբողջ ցեղ մը: Ո՞վ եմ եւ ո՞ւրկէ եկած եմ մեմ կը հարցնեն այժմ ամերիկայի սեւամորթները: Կը փնտռեն թանգարաններու արշիւներուն մէջ, կը խօսեցնեն տարիքոտները, կ'երթանմինչեւ Աֆրիկէներուն խորերը եւ երեւան հանել կը ջանան իրենց սեփական արմատները որոնցմէ փրցուեցան օր մը ահեղ քամիի մը կողմէ եւ անդին՝ նետուեցան ովկիանոսներու վրայէն: Հովերը քաշքշեցին ու տարին արմատներէն ան-ջատուած ճիւղերն ու տերեւները, ուրիշ պարտէզներու ապրանք դարձուցին զանոնք: Եւ տարիները հովի մը նման անցան այդ պարտէզներուն վրայէն, ճիւղերուն եւ տերեւներուն նոր արմատներ նետել տուին հիւրընկալ օտար պարտէզներու մէջ: Բայց ոչ թէ եօթը, այլ նոյնիսկ եթէ տասնեօթը սերունդներ անցնին պարտէզներուն մէջէն, օր մը յանկարծ ճիւղերէն մէկը ղէպի երկինք կը նայի ահ՛ւասիկ եւ հարց կուտայ ինքնիրեն. ես տարբեր եմ դրացի ծառերէն, դրացի ծառերուն պէս-տուղներէն: Իմ գոյնս ուրիշ է, իմ համս ուրիշ է, իմ տեսքս ուրիշ է: Ուրե՞մն ինչ եմ ես, ուրկէ եկած, ո՞ր սկզբնական ծառէն փրցուած ու հոս պատուաստուած եմ:

Այսօր սեւամորթները այս հարցումը կ'ուղղեն եւ որովհետեւ այդ հարցում-ները կը թափանցեն աշխարհի բոլոր պըտաուներէն եւ հետաքրքրական դարձած են, անոնք կը դառնան ուրիշ հետաքննութիւններու համար ալ է զօրու հարցումներ: Շատ մը սպիտակ ցեղեր ալ զարմանքով կ'անդրադառնան որ չեն փնտռած մինչեւ այսօր իրենց արմատները, չեն հետաքրքրուած այսպիսի հարցով մը: Քանի որ դարը, իր ամբողջ հանգստաւէտութեամբ, մարդկութիւնը նման իր մէջ հալեցնող եւ ձուլող քաղաքակրթական բոլոր կաթսաներով չէ կրցած եւ երբեք ալ պիտի չկարենայ մոռցումի տալ սա իրողութիւնը թէ մարդ նոյնիսկ եթէ քանի տարի, քառասուն տարի, երկու հարիւր տարի մոռնայ իր անցեալը, անցեալը չի մեռնիր: Անցեալը չի մեռնիր, այլ կը քնանայ ու կը սպասէ: Կը սպասէ համբերութեամբ, յամառութեամբ եւ լաւատեսութեամբ: Եթէ մէկու մը խղճմտանքին, մէկու մը հոգիին մէջ անտարբերութեամբ եւ տգիտութեամբ լռութեան տրուի ան, անոր զաւկին կամ թոռանը խղճմտանքին ու հոգիին մէջ ձայն կը բարձրացնէ օր մը: Կը զարթնու անպայման, որովհետեւ չէր մեռած: Որովհետեւ անցեալն ալ մէկն է այն այլազան յատկանիշներէն որոնք ժառանգականութիւն ունին, որոնք ծնողքէն կը փոխանցուին զաւկին, կոմպերը ուղեղն կամ չուգեղն: Ժառանգականութիւն ի՞նչ է արդէն եթէ ոչ անցեալի վերարտադրութիւնը անցեալին եւ գալը: Եւ միայն դէղին մազը, կլոր քիթը, խոշոր մաշը չէ որ պիտի ժառանգուի ծնողքէ մը, այլ նաեւ անոր անհատական եւ ցեղային անցեալը: Միայն թէ առաջինները եթէ պիտի դան ու նստին մարմնին վրայ, եթէ պիտի տեսնուին աչքերով, երկրորդը պիտի բոյն դնէ սրտին մէջ, եւ պիտի տեսնուին մէկ ան հոգիին աչքերով: Ահա՛ թէ ինչու ամուսնութեան ամէն մէկ անկողին, ծնընդաբերական ամէն ճիչ, երախայ-կան ամէն մէկ օրօրոց, խողովակներ են որոնցմէ ոչ միայն նոր կեանք մը կը սըպրդի դէպի գալիք օրեր, այլ նաեւ անցեալ մը՝ դէպի յաւերժութիւն: Կը սպրդի ու կը սպասէ յարմար վայրկեանին: Եթէ յարմար վայրկեանը ուշանայ, կը սպրդի գարձեալ դէպի ուրիշ սերունդ մը ու գարձեալ կը սպասէ: Կը սպասէ, բայց օր մը անպայման կը վերցնէ իր գլուխը: Կուգայ ու կը բացվի իր գահոյն մէջ:

Անցեալի այս անմահութիւնն է որ այսօր Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Նիւ Եորք քաղաքի Մանհաթթըն թաղի ամենափարթամ յարկաբաժիններէն մէկուն մէջ բնակող մարդը անհանգիստ կ'ընէ ու զայն կը տանի Աֆրիկէի Կամպիայի հողերուն վրայ ձուփուրէ պիւղը: Հիմա այն քամին, որ գարեր առաջ այս գե-տեզերքէն ղէպի ովկիանոսներ փչած էր, եւս գարձած է ահաւասիկ, հակառակ ուղղութեամբ կը փչէ: Կը փչէ ու կը վերցնէ փոշիները, կը պեղէ հողը, երեւան կը հանէ թաղուած արմատները:

×

Այս բոլորին մէջ չատ սիրելի բան մը կայ մեր ժողովուրդին համար: Մեր ժողովուրդը կը սիրէ «արմատ» բառը եւ այսօր մենք չատ լաւ կը հասկնանք իրենց արմատները փնտռողները: Կը հասկնանք որովհետեւ բան մը կայ որ մեզ թէ կը միացնէ այսօր իրենց արմատները փնտռողներուն, եւ թէ մեզ կը բաժնէ անոնցմէ: Մեզ կը միացնէ որովհետեւ մենք ալ խորունկ արմատներ ունինք, մենք ալ արժէք կուտանք մեր արմատներուն: Կը բաժնէ, որովհետեւ մինչ անոնք փնտռել կը սկսին իրենց արմատները, մենք կը ջանանք պահել, պաշտպանել, չկորսնցնել արդէն գարերէ ի վեր պահուած մեր արմատները:

Ռ. ՀԱՏՏԷՃԵԱՆ

(Շար. – 1)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՍՊԱՆԻԱ՝ ՆՈՐ ԱՆԿԻՒՆԱԴԱՐՁԻ ՄԸ ՍԵՄՓԻՆ

Կառավարութեան մէկ նոր որոշումը իրաւամբ հրապարակ կը դնէ այս հարցումը՝ Սպանիա նոր անկիւնադարձի մը սեմի՞ն կը գտնուի, թէ ոչ: Արդարեւ կառավարութիւնը Ներքին նախարարու-թեան ճամբով պաշտօնապէս իր հաւա-նութիւնը տուաւ Քաթալանիոյ ինքնա-վարութեան բաղձանքին: Սպանիոյ մէջ այլ շրջաններ ալ կան, որոնք նման բաղ-ձանքներ կամ նոյնիսկ պահանջներ ու-նին, ինչպէս Պասք շրջան նահանգները եւայլն: Որով սկզբունքով ասոնք եւս կ'ընդունուին, եթէ անհրաժեշտ ձեւակերպու-թիւնները կատարուին: Յամենայն դէպս, Ներքին նախարարութեան հաղորդագրու-թիւնը յստակ ճչդեց, թէ վերջնական լու-ծումը պէտք է կարգադրուի Քորթէսի (Խորհրդարան) կողմէ: Մինչ այդ փո-խանցման շրջանի մը համար սահմանուած օրինագիծով կարելի կը դառնայ «այժմէն իսկ» հաստատել շրջանային հիմնարկու-թիւններ:

Կառավարութեան որոշումին նախորդող հինգ օրերու, Թարրատելլա, նախագահը Քաթալան կառավարութեան (տարագիր) բարմաթիւ անդամներ տեսակցեցաւ Մուան Քարլոս Թագաւորին, վարչապետ Սուարէզի եւ Ներքին նախարար Ռոտոլֆօ Վիլլայի հետ:

Վերոյիշեալ հանդիպումին արձագան-գը կայ Ներքին նախարարութեան հա-ղորդագրութեան մէջ, քանի կ'ըսուի, թէ «վարչապետը մտահոգեց եւ Թարրա-տելլա համաձայնեցաւ, որ ինքնավարու-թիւն պէտք է շնորհուի Սպանիոյ բոլոր շրջաններուն»: Այսուհանդերձ, Ներքին ինքնավարութեան օրինագիծը շրջան շրջան տարբեր պէտք է ըլլայ, նկատի առնելով ամէն մէկուն պատմական եւ հոգեբանական առանձնայատկութիւննե-րը:

Մինչեւ Քորթզարանին վաւերացումը, կառավարութեան ճշգած օրինագիծով չորս Քաթալան նահանգները կրնան մի-նակ եւ առանձին շրջան մը կազմել: Վեր-ջերս ընտրուած ներկայացուցիչները չորս Քաթալան նահանգներուն՝ կրնան ստանձ-նել նահանգի ժողովի մը պարտականու-թիւնը, մինչեւ յատն ներկայացնել շըր-ջանը Պետութեան մէջ: Այս ճամբով հը-նարաւոր կը դառնայ վերահաստատումը ժենեռալիթաթի (Քաթալանի ինքնա-վար կառավարութիւնը՝ հիմնուած 1932-ին եւ որուն այժմու նախագահն է Թա-րատելլա, 78 տարեկան): Քաթալանիա ինքնավար էր մինչեւ 1938, երբ Ֆրանքօ լուծեց զայն, որովհետեւ Քաթալանացիք քաղաքացիական կռիւներու ժամանակ Հանրապետականներու զօրավիզ կեցան:

Քաթալանիա չորս նահանգներէ կազ-մուած է եւ կը տարածուի Սպանիոյ ա-րեւելեան ծովեզրին, Միջերկրական: Շուրջ վեց միլիոն բնակիչ ունի: Մեծ մա-սը քաթալան կը խօսի:

Թ. Ա. Թ.

"Cosi Fan Tutte"

AU FESTIVAL D'AIX-EN-PROVENCE

—o—

De tous les opéras de Mozart, « *Cosi fan Tutte* » reste le plus délicat à monter à cause de l'importance théâtrale du livret. La partition, du plus pur Mozart, pâlit toutefois quelque peu à côté d'une œuvre aussi puissante que « *Don Juan* ». En écoutant « *Cosi* », on pense davantage à un concerto, à une symphonie ou à un quatuor qu'à un opéra. Et si « *Cosi* » m'a toujours un peu déçu, c'est que rarement un metteur en scène a su mettre en valeur toute l'expression théâtrale de cet opéra qui est, en fait, une comédie où se rejoignent Marivaux et Musset.

Or, le « *Cosi* » représenté à Aix est un vrai régal de mise en scène. Jean Mercure qui l'a signée a réussi à animer l'ouvrage d'une merveilleuse vitalité. Tout est réglé avec harmonie. Les tableaux s'enchaînent avec un souci d'improvisation qui donne à l'ouvrage son caractère primesautier sans négliger pour autant toute l'amertume de ce conte philosophique dans lequel la vérité des sentiments s'accomode aussi de poésie.

Ce spectacle raffiné, élégant, enrichi par les très beaux décors et costumes de Radu et Miruna Boruzescu flatte l'œil tout au long de la soirée.

En revanche, la distribution appelle quelques réserves. Le travail très soigné de Valérie Masterson (Fiordiligi) et de Sylvia Lindenstrand (Dorabella) ne sert qu'imparfaitement la partition de Mozart. Leurs voix, trop amples, trop forcées pèsent sur un texte qui est toute souplesse et toute légèreté.

Leurs compères, Knut Skram (Guglielmo) et Francisco Araiza (Ferrando), traitent leur rôles avec plus de drôlerie et de talent. Knut Skram remplit le théâtre de sa voix chaude, et de son jeu dynamique. Francisco Araiza fait valoir la musicalité de son timbre très expressif. Ce jeune chanteur, né à Mexico, actuellement à l'Opéra de Karlsruhe, vient de signer un contrat de deux ans à l'Opéra

Ա. ԼԱ ԹՈՒՐՔԱ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ...

ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ, ՖՐԱՆՍԱՑԻ «ՄԵՂՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ» ՔՈՐՍԻՔԱ ԵՒ ՄԱՍԱՄԲ ՆՈՐԻՆ...

2) *Ակէ վերջ Հայկ. Հարցի գոյութիւնը պէտք է ընդունիլ տրուի մեծ պետութիւններուն: Միայն այդ կերպով է որ հաղային պահանջներուն վրայ լրջութեամբ կարելի պիտի ըլլայ կենալ:*

Սակայն հայկ. ցեղասպանութիւն կոչած դէպքերնին, ասկէ 60 տարի առաջ տեղի ունեցեր է: Այդ թուականէն առաջ դեռ ինչքան ուրիշներ տեղի ունեցեր են եւ անոնք 1915ին ալ չեն նմանիր, սիվիլ բնակչութեան սպանութիւններ եղեր են այսօր Հայկ. Դատի պաշտպանութիւնը առանձնած մեծ պետութիւնները այնպէ՞ս արեան մէջ թաթխեր են իրենց ձեռքերը:

Ահա, բոլոր ատոնցմէ հայկ. ցեղասպանութիւնը գատելու, անոր մասնայատկութիւն մը տալու անհրաժեշտութիւն եղեր է: Մեզը սորվեցնողները Հայերուն խելք մը տուեր են: Ջուլամեան եւ Թօփաքեան երկու տարիէ ի վեր Ֆրանսական ձայնապատիւէն կը գործեն:

Այսպէս,

— Հիթլէր, Բ. աշխարհամարտին Լեհաստանի մէջ կին, երախայ սպաննելու որոշում տուած աեն Թուրքերուն գործած Հայկ. ցեղասպանութենէն ներչնչուեր է. Հրեաներու սպանութեան համար ցին մէջն ալ «Հայոց Ջարդը» արթնցուցեր է գինք եւ Թալաաթ փաչայի հետագիրը քններ է եւ յետոյ հրեայ կոտորել սկսեր է:

Նոյնիսկ Հիթլէր խոստովանութիւններ ըրեր է: (Ջուլամեան (Ժան-Մարի Գառղու) իր գրքին մէջ ատիկա յառաջ կը գէ:

«Հիթլէր, 1939ին Լեհաստանը գրաւելու որոշում տուած աեն Հայկ. Ջարդերը կը յիշեցնէ եւ կ'ըսէ.— «Աթաղութեամբ եւ ուժգնութեամբ պէտք է գործենք: Իս. Իս. յատուկ խումբերուն հրամայեցի դէպի Լեհաստանի ճակատը չարժիլ եւ առանց ցաւելու կին ու երախայ կոտորել: Այսօր ո՞վ կը խօսի Հայոց Ջարդերէն...»:

Այս անձերու համաձայն այս «Ջարդ»ի գործերը Թուրքերն է որ հնարեր են եւ առաջին անգամ անոնք գործադրեր են... Եւ Թուրքերու համար «Նիւրէնպէրկի դատավարութիւն» մը չէ կազմուեր. ան-պատիժ մնացած ըլլալուն, Հիթլէր համարձակեր է նոյն ճամբէն ընթանալ:

Նոյնիսկ, հայ քարոզիչներու այս պըզտումներուն փարող սիոնական պարբե-րականի մը մէջ, Թրիպիւն ժիւիվ Հէպտօ Մայիս 1975) Պիաֆրայի Ջարդին իսկ Թուրքերը պատասխանատու են եղեր: Ո-րովհետեւ օրինակ եղած ենք...:

Եւ այս տեսակ եզրակացութեան մը կուգան.—

«1915ի զէպքերուն պատճառու եթէ պաշտօնապէս միջազգային մարմին մը Թուրքերը գատապարտէ եւ պատժէ, աշխարհի վրայ կրկին ցեղասպանութիւն կամ Ջարդ ընել մտածողները կը վախնան ատկէ, կը հրաժարին»:

Դառն գառն մի՛ ծիծաղիք: Իրենց պըզտումը այս է... Եւ աշխարհի ամէն կողմը գիրար սպաննել ձգտող մարդիկ փնտռելով իրենց գէնքերը անոնց գէմ աշխատող Ֆրանսայի կարգ մը երեսփոխաններուն ընդդրկած տեսակէտն ալ այս է...:

Միայն թէ այս գործին մէջ ալ այնպիսի խարդախութիւն մը կայ որ...:

Ֆրանսայի մէջ հայ քարոզիչներու «Հայկ. Ջարդեր»ու մասին որպէս ամէնէն կարեւոր աղբիւր յիշատակած դիրք մը կայ: Գերմանացի կրօնքի Տոքթոր (Snfբէօր աև բէոլոժի ըսել կ'ուզէ) բողոքական Եոհաննէս Լեփսիուսին «Հայկ Ջարդերու մասին գաղտնի տեղեկագրութիւն»ը: Ֆրանսացիները այս տեղեկագրութիւնը ձեռք կ'անցընեն եւ գեռ 1919ին կը հրատարակեն: Յառաջաբան ալ Ֆըրանսական քաղաքական գիտութիւններու Ակագեմիայի փրոֆեսէօրներէն Հայոց կոմմնակից Ռընէ Փինօն կը գրէ:

Ֆրանսայի գրողը իր այս յառաջաբանին մէջ (էջ 11), կը յայտնէ թէ 1915ին գերման կայսրութիւնը Տոքթ. Լեփսիուսը ուղարկած է Պոլիս, էնվէր փաչայի մօտ, Հայոց ի նպաստ ձեռնարկները ընելու նըպատակով եւ հետեւեալը կ'աւելցնէ.—

«Էնվէր փաչան Տոքթ. Լեփսիուսին կ'ըսէ.— Ես Գերմաններու Լեհաստանի մէջ ըրածները նոյնութեամբ այստեղ կրկնելով բաւականացայ»:

ՍԱՄԻ ՃՈՇԱՐ

(12 – Շար.)

(Թարգ.՝ Հ. Գ.)

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԳԱՒԱՌԷՆ

Երբ Հայը կը գնահատէ իր արժէքները

ՍԻՆ – ՌԱՖԱՅԷԼ·—

Յուլիս 10ին, կիրակին, Խոթ ա'Ազիւրի հայութիւնը ապրեցաւ յիշատակելի օր մը, անջնջելի ապրումներով: Խանդավառութեան, հպարտութեան ու գոհու – նակութեան օր մը, մեծարելով Տարօն վրդ· ձէրէճեանը:

Բացառիկ ողեւորութիւն եւ համակը – րանք վարդապետին հանդէպ որ կրցած է կարճ ժամանակուան մէջ այնքան մեծ ժողովրդականութիւն չահիլ, յարգանք ներշնչել ու մեծ խանդաղատանք ստեղ – ծել իր շուրջը:

Առաւօտեան բազմաճաշ պատարագը մատոյց Մարսէյլէն մասնաւորաբար հր – աւիրուած Գարեգին վրդ· Պէքճեան, որ իր սրտառուչ քարոզով անդրադարձաւ օրուան նպատակին, տուաւ Տարօն վար – դապետին կենսագրականը՝ իր գլխաւոր դիծերուն մէջ:

Յետ աւարտման պատարագի, Տարօն վարդապետը ներկաները հրաւիրեց ճա – շի: Եկեղեցւոյ յարակից սրահն ու պար – տէզի սեղաններու չուրջ, հրաւիրեալները հիւրասիրուեցաւ ճոխ ուտելիքներով սի – րայօժար պատրաստուած Նիսի եւ Քաննի միկինններու կողմէ:

Հրաւիրուած էին Թաղականութիւնը, Խոթ ա'Ազիւրի միութիւններու եւ կազ – մակերպութեանց ներկայացուցիչները, Ան – Ռաֆայէլի Հայկ· Տան անօրինու – թիւնը, Ֆրանսացի հոգեւորականներ եւ Տարօն վրդ·ի երկու մտերիմ Ֆրանսա – ցի հայասէր բարեկամները՝ փաստա –

---

de Zurich, après quoi, il sera engagé à l'Opéra de Stuttgart. Ses rôles de prédilection restent Don Ottavio de « *Don Juan* », Belmonte de « *L'Enlèvement au Sérail* », Tamino de« *La Flûte Enchantée* ». C'est dire qu'il se sent très proche de Mozart, bien qu'il compte à son répertoire plusieurs opéras italiens.

Complétant cette distribution, Gabriel Bacquier en Don Alfonso, toujours égal à lui-même, et Norma Burrowes, exquise Despina, entraînent leur partenaires dans le tourbillon de leur aimable complot.

Remarquable précision et parfaite unité de l'English Chamber Orchestra sous la direction soignée de Charles Mecker-ras. L'intervention très rapide de Ghislaine Thesmar n'apporte rien de plus à la représentation.

Edouard EXERJEAN

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻԻՆ

Հայ Գրականութեան Բարեկամներու Միութեան նախաձեռնութեամբ կազմա – կերպուած Ընդհ· Խորհրդակցական Ա· ժողովը տեղի ունեցաւ Յունիս 26, 1977 Կիրակի Կ· Ե· ժամը 1ին Կիւլպէնկեան Մշակութային Կեդրոնին մէջ: Ներկայ ե – ղաւ հայ մտաւորականներու ընտրեալ բազմութիւն մը, մէջն ըլլալով Նիւ Եորք Նիւ Ճըրզիէն զատ մի քանի հեռաւոր նա – հանդներէն եկողները:

Միութեան նախագահ Պ· Վարդգէս Գրիգորեան իր բացման խօսով նախ ըլ – նորհակալութիւն յայտնեց բոլոր ներկա – ներուն, յետոյ օրուան ժողովին նպա – տակը պարզելէ վերջ ժողովը պաշտօ – նապէս բացուած յայտարարեց:

Օրակարգի վրայ էին — ինչպէս մամու –

բան ժան – Փիէր Շէֆքիւթի եւ փաս · բան Ամման Կարսիա Սարպօնի, որուն գործակցութեամբ է որ վարդապետը կը պատրաստէ համայն աշխարհի մէջ գո – յութիւն ունեցող հին թէ նոր Հայաս – տանեայց Առաքելական Եկեղեցիներու պատմութեան համայնագիտարանը՝ հա – յերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով:

Վարդապետը կ'օրհնէ սեղանը ապա ճաշը կ'ընթանայ զուարթ մթնոլորտի մէջ, որու տեւողութեան մէջ ընդ մէջ խօսք առին նախ՝ Պ· Կարսիա, որ ի միջի այլոց ըսաւ. «Ինքզինքս հայ զգացի երբ ծանօթացայ հայկ· եկեղեցիներուն, կը մտքեմ առաւել բարգաւաճում անոնց, մանաւանդ Ֆրանսայի մէջ: Ապա Գա – րեգին վրդ· Պէքճեան արտայայտուեցաւ Տարօն վրդ·ի կոչումի հասնելէ ետք, ա – նոր քան տարուան կրօնական եւ ազ – գային բեղուն գործունէութեան մասին: Ցետոյ Մարսէյլէն Պ· Պօղոսեան, որ Սէնթ – Անթուանի Ս· Կարապետ եկե – ղեցւոյ աւագ սարկաւագ է, եւ քարտու – ղար բարեգործականի, վեր առաւ Տարօն վրդ·ի ձեռներեցութեան ոգին, հանրա – նուէր ձեռնարկներու իր լայն աշակցու – թիւնը:

Բոլորն ալ ներկայացուցին արժանիք – ներով մարդը՝ համայնքին կազմէ գնա – հատուած, որ գաղութին մէջ առաջ բե – րաւ համերաշխութեան եւ միասնակա – նութեան ոգի:

Ճաշէն ետք բոլորն ալ լեցուեցան պար – տէզ, ուր երիտասարդութիւնը օրուան պատշաճ հանդէս մը կազմակերպած էր· երգ, պար, ուրախութիւն, որ տեւեց մինչեւ ժամը 15:

Տարօն վրդ·ը գոհունակութեամբ լեմ ելաւ: Իր արտայայտութիւնները ամ – փոփեց մէկ մտքի մէջ.— Հայ ըլլալ, հայ մնալ, մանաւանդ լաւ հայ մնալ: Ապա իր շնորհակալութիւնները յայտնեց բոլոր հրաւիրեալներուն եւ անոնց որոնք օժան – դակեցին այս հաւաքոյթին:

Լ· ՓԱՓԱԶԵԱՆ

լով յայտարարուած էր — հետեւեալ կէ – տերը.—

1·— Հայ գրողներու եւ մտաւորական – ներու փոխ – յարաբերութեան սերտա – ցում:

2·— Հայ գրականութեան սատարող միջոցներու որոնում եւ հայ գիրքն ու հայ թերթը տարածելու հիմնական չար – ժառիթներու ստեղծում:

3·— Զարկ տալ թարգմանական գրա – կանութեան, մեր նոր սերունդին ինչպէս նաեւ օտար շրջանակներուն հայ դատա – կան գրականութիւնը ծանօթացնելու հա – մար:

4·— Ամերիկահայ գրողներու համա – գումար ունենալու ծրագրի մշակում:

5·— Ամերիկահայ հրատարակչական հիմնարկի մը հաստատում:

6·— Տեղական ժողովրդային Գրադա – րանները օժտել հայագիտական հրատա – րակութիւններով, հայ բանասէրներուն ու հայ ընթերցասէրներուն դիւրութիւն ընձեռելու համար:

7·— Հիմնադրամի մը ստեղծումի ան – հրաժեշտութիւնը նկատի ունենալ, վերեւ յիշուած հարցերուն լուծումին ու գործ – նականացումին մղում տալու համար:

Առաջարկուեցաւ ունենալ օրուան դի – ւանը: Ընտրուեցան Պ· Պ· Յակոբ Կարա – պենց Ատենապետ, Ոսկան Յովհաննէս – եան Ատենադպիր:

Վարչութեան վարիչ քարտուղար Պ· Ի· Ն· Մակարեանի զեկուցումէն յայտնի ե – ղաւ, որ սոյն ժողովին հրաւիրուած էին ծանօթ գրողներ եւ գրական հարցերով հետաքրքրուողներ առանց հատուածա – կան խորութեան: Շարք մը հրաւիրեալ – ներ բանաւոր պատճառներով ներկայ չկրնալ ըլլալնին յայտնած էին նամակով եւ հեռախօսով, աւելցնելով նաեւ իրենց համակրանքն ու յաջողութեան ջերմ մաղ – թանքները: Նամակներէն մի քանի հատ կարդացուեցան առ ի դիւրութիւն ներ – կաներուն:

Նկատելով օրակարգի հարցերուն բարդ ու բազմակողմանի բնոյթը, օրուան Ատե – նապետի առաջարկով ժողովը որոշեց, ա – ռաջին առթիւ դադրիլ թիւ 4·— Ամե – րիկահայ Գրողներու Համագումար մը ու – նենալու խնդիրը — եւ թիւ 7 —. Հիմ – նադրամի մը ստեղծումի անհրաժեշտու – թիւնը — կէտերով:

Թիւ 4 կէտի շուրջ թեր ու դէմ մտքե – րու փոխանակութենէ յետոյ, ժողովը ո – րոշեց ունենալ Հայ Գրողներու Համա – գումար մը, որուն կազմակերպական աշ – խատանքներուն համար որոշեց նաեւ ու – նենալ Յանձնախումբ մը: Այս յանձնա – խումբին կամաւոր կերպով անդամակցե – ցան, Յակոբ Կարապենց, Վահէ Օշական, Ժիրայր Սէթեարեան, Սրմէն Տօնոյեան եւ Լուսիկ Մելիքեան: Ժողովը պաշտօն եւ պարտականութիւն տուաւ Յանձնախում – բին որ շուտով ընթացք տայ հարկ եղած կազմակերպական աշխատանքներուն: Շեշտուեցաւ, որ յանձնախումբը պիտի գործէ Հ· Գ· Բ·ներու Միութեան Դիւա –

ԳԱՂՈՒԹՔ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՒԷՆՈՍ – ԱՅՐԷՍԻ Հ· Մ· Ը· Միու – թեան մասնաճիւղի յինամեակին է 1977– ին եւ 1977ը յոբելենական տարի հռչակ – ուած է գաղութին մէջ ուր արդէն սկսած են կարգ մը ձեռնարկներ այդ առթիւ: Ցիսուն տարի առաջ, Պուէնոս – Այրէսի Հայ Կեդրոնի վարիչ–քարտուղար Թադէոս Մէծատուրեանի նախաձեռնութեամբ, խումբ մը երիտասարդներ հիմը դրած են Հ· Մ· Ը· Մ·ի Պուէնոս – Այրէսի մաս – նաճիւղին: 1952ին կազմուած է Աբրիներու խումբը: Մինչեւ 1938 կազմուած էին ու – նագնդակի խումբեր Պուէնոս – Այրէսի, Վ· Ալբինայի եւ Մոնթեվիտէոյի մէջ: 1938ին Կուրբուէակա եւ Նիքարակուա փո – ղոցներուն անկիւնը մարզադաշտ մը վար – ձուած է եւ այդ առթիւ ալ կազմուած են վոլէ պոլի եւ պասքէթ պոլի խումբեր: Յաջորդ տարին, Հ· Մ· Ը· Մ·ին տրա – մադրուած է Օլիվոսի «Պադրճեան» մար – զադաշտը, ուր կարելի եղած է աւելի թափ տալ մարզական խաղերուն: Այնու – հետեւ Ռամոս Մեխիայի հողը գնուած է, որուն վրայ ակումբ մըն ալ կառուցուած է, որ մինչեւ այսօր կը ծառայէ իբրեւ հաւաքավայր – մարզադաշտ: Հ· Մ· Ը· Մ·ի Պուէնոս – Այրէսի մասնաճիւղը զոր – ծակցած է երիտասարդական այլ միու – թեանց հետ: Մարզական խումբեր այցե – լած եւ խաղեր ունեցած են Թորտուգայի, Մոնթեվիտէոյի եւ Սան Փաւլոյի խումբ – բերուն հետ: Հ· Մ· Ը· Մ·ը ամէն տարի իր մասնակցութիւնը բերած է Ափենիա երիտ· Միութեան «Շաբաթ»ին, ինչպէս նաեւ հանդիպումներ ունեցած է Լիկայի հետ: Կազմակերպութիւնը ունեցած է նաեւ մշակութային աշխատանքներ: Կազ – մակերպած է թատերական ներկայա – ցումներ· անդամները մասնակցած են դերասաններ Յովհ· Զարիֆեանի, Կարօ Խաչիկեանի, Լեւոն Յարութի եւ Մա – նուէլ Մարութեանի թատերական խում – բերուն: Կազմակերպուած են դասախո – սութիւններ, օգտուելով նաեւ քաղաքը հիւրաբերը գանուղ դէմքերէ: 1953 – 1958 հրատարակուած է «Նաւասարդ» ամսա – թերթը: Ներկայիս Հ· Մ· Ը· Մ·ի մար – զադաշտը վերածուած է հաւաքավայրի մը, ուր Շաբաթ եւ Կիրակի օրերը հա – րիւրաւոր հայրենակիցներ կը համախմբ – ուին ու հայկական մթնոլորտի մէջ ժա – մանց կ'անցնեն. Հ· Մ· Ը· Մ·ի սկա – ուտները կը մասնակցին ազգային բոլոր ոճներու եւ հանդիսութեանց:

նին հետ խորհրդակցաբար· իրաւասու է, ի հարկին իր կազմին վրայ աւելցնել ու – րիշ անդամներ, որոնք ըլլան առաւե – լապէս գրողներ:

Հ· Գ· Բ·

ՆԻՒ – ԵՈՐՔ

ՅԱՒԱՋԱՆՔԻ

ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ԱՊԱՇԽԱՐԱՆՔԸ

ՈՒՐԻՇ ԳԵՐԵԶՄԱՆ ՄԸ

Կ'երեւի թէ որեւէ դիակ տեսած չէր որ վար իջնել որոշեց եւ ոտքի ելլելով· սեղանին վրայի ճրագը առնելու համար եղին դարձաւ:

Բայց աչքերը լոչոր լոչոր բացած, մաղերը վախէն անկուած, եղած տեղը քամուած մնաց:

Հոն, Մութ անկիւնի մը մէջ, Սքա – լապինօ սեղանի մը առջեւ նստած իրեն կը նայէր:

«ԾԱՒԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (392)

— Երա՛զ է տեսածս, վսեմապայ Մխա – կանին:

— Հէ՛յ բարեկամ, քու վաղեմի բա – րեկամներդ ասանկ կ'ընդունիս, ըսաւ Սքալապրինօ հանդարտութեամբ:

— Զարմանալի՛ բան, կը տեսնե՛մ, կը լսե՛մ կմկմաց կապելային ահերը··· Ի – րա՞ւ ես եմ այս միջոցին հոս գնուղը··· Իրա՞ւ ան է ղէմս գտնուղը···

— Շտեմարանիդ մէջ անուշ հին գինի – ներ կան, ի՞նչ կեցեր ես, չիշնա՞ս հիւ մը բերես եւ հիւրիդ հրամցնես, չարու – նակեց Սքալապրինօ:

Եւ ոտքի ելլելով Պարթօլոյի վրայ քա – լեց:

Մխականին սկսաւ ետ ետ քաշուիլ:

— Շտեմարանին բերանն ալ բաց է ե – ղեր, լսի՛ր, չարունակեց Սքալապրինօ: Պատուական բարեկամդ Սանտրիկօն ան – համբեր քեզի կը սպասէ:

Պարթօլօ պատին հասած ըլլալով կռնա – կը պատին տուաւ եւ ուրուական մը դէ – մէն վանելու ձեւով մը ձեռքերը առաջ երկարեց:

Սքալապրինօ իր քովը հասած էր: Հըս – կան կը դողար· իր բնազդային կիր – քերը արթննալ սկսած էին: Դաշոյնին կո – քերը բռնեց եւ արիւնոտ տեսիլքի մը մէջ նշմարեց Պարթօլօն որ իր ոտքերուն առ –

Չեւ արիւնի ճապաղիքներու մէջ փռուած էր:

Բայց ինքզինքը զսպեց: Խեղանդամ մը, աշազուրկ մը մորթելը, իր դէմը տերե – ւի պէս դողացող մէկը խողոզելը զար – հելի արարք մը թուեցաւ իրեն:

Պարթօլօ Սքալապրինոյի վարանումէն քիչ մը զօրացած, թոթովեց·

— Սիրելի բարեկամս, ուղածդ պինի ըլլայ: Ո՞ր տեսակէն կ'ուզես, Պօրտօ՞, Պուրկօ՞նեը, Սօմի՞ւր:

Ջրանցքին Ջուրէն կ'ուզեմ, Ջրանքին Ջուրէ՛ն, գոչեց Սքալապրինօ սարսափելի քրքիջ մը արձակելով: Շնորհակալ եմ:

— Աստուած վկայ ես չէի քեզ Ջրանցք նետողը, Սանտրիկօն էր: Ես քեզի հետ ի՞նչ ունէի որ քու մեռնիլդ ուզէի: Սանտ – րիկօյի այնքան ըսի որ ատանկ բան չընէ, բայց մտիկ չըրաւ··· Գիտես որ ես քեզ եղբօր պէս կը սիրեմ···

— Ես ալ քեզ կը սիրեմ, ըսաւ Սքալապ – րինօ:

— Ուրեմն ինչ ի՞նչ կ'ուզես··· Ի՞նչ ընելու եկար հոս:

— Քեզ այնքան կը սիրեմ որ, ցաւով ականատես կ'ըլլամ քու տառապանքիդ:

— Աստուած վկայ ըրածիս վրայ զղջա – ցած եմ:

— Ես ալ եկած եմ որ քեզ զղջումէդ ազատեմ···

— Բայց···

— Պատրաստուէ՛···, պիտի մեռնիս, Պարթօլօ:

— Ո՛չ, ո՛չ, ես գիտեմ որ դուն ատանկ բան չես ըներ··· Ըրածդ կատակ է ա – նանկ չէ՞··· Խերդ անիծածս, ատանկ կատակները շատ կը սիրես, գիտեմ··· Սանկ հրամմէ, նստէ, անուշ անուշ խօ – սինք··· Գիտե՞ս հիմա ով զուրս եկաւ հոսկէ:

— Ա՜խ ի՛զձ Պարթօլօ, այս որքա՞ն կը վախնաս մահէն··· ամէն բան զուրս թա – փել սկսար···:

Իրաւ ալ, կապելային սիրոյ ակռաները իրար զարնուիլ սկսած էին· իր դէղնած դէմքին վրայ պզտ քրտինք մը խոշոր կա – թիլներ կազմել սկսած էր:

— Իրաւ որ վրազ կը մեղքնամ, չա – րունակեց Սքալապրինօ:

— Այո՛, այո՛, ես գիտեմ որ դուն բարի սիրտ մը ունիս··· ի՞նչ պէտք կայ ան – համ բաներու վրայ խօսելու··· սանկ սը – տեղը նստինք, գլուխ գլխի տանք եւ քա – նի մը զաւեթ Սօմիւրի մոմռիկ գինի ճըն – կենք···: Կ'ուզե՞ս որ ծունկի եկած նե – րողութիւն խնդրեմ···:

ՄԻՇԷԼ ՋԵՎԱՒՕ

(Շար·)

Վիէն.—

Այրլ Տիկին Արաքսի Սուքիասեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Սուքիասեան, Տէր եւ Տիկին Սիւռուէօ, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Կարապետեան (Պորտօ), Այրլ Տիկին Անիա Երանոսեան (Կրընոպլը) Տէր եւ Տիկին Միհաք Նահապետեան եւ զաւակները խնչպէսնաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ-հօր եւ ազգականին՝

ԿԻՒԼՊԵՆԿ ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆԻ

մահը:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Ուրբաթ, Օգոստ. 5, ժամը 14·15ին Սէն - Մօրիս եկեղեցին:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱԻԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՈՒՇԻՆԿԹՐՆԷՆ Ընկ. Յարութիւն Եսայեան 200 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին, իմբաղդատուն իր այցելութեան առթիւ:

×

ՇԱՒԻԼԷՆ.— Պ. Շմաւոն Պալեան 50 ֆրանք կը նուիրէ:

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ ԵՆԹԱՅԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ.— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել: Ուրեմն կը շարունակենք, մաս մաս հրատարա – կութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն:

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻ — ԿԱՐՏԱՆ, ՊԻՎՎԷՐ, ՄԷՅՐԼՕԶ

Ոմն 80, Պ. Հայրապետ Եսայեան 70 Ֆրանք, Պ. Լեւոն Կարապետեան 60 Ֆր., Պ. Վահան Տէմիրճիպաշեան, Պ. Ժաք Ֆրանճեան, Տիկին Մարկօ Սարեան, Տիկին Մարի Էօզկիւլեան, Տիկին Մարգրիտ Գորթէզ, Պ. Պ. Կիւլքէպիրեան, Պետրոս Պամամճեան, Փիլիպոս Կիւրճեան, Ժորժ Քիւրքէլեան, Տիկին Սիւզան Հայրապետեան, Պ. Պ. Արմենակ Սերոբեան, Գասպար Պարսամեան, Եղիա Յարութիւնեան, Տիկին Մարգրիտ Ղարիպեան, Պ. Պ. Մանուկ Մարտոյեան, Մկրտիչ Թչոյեան, Առաքել Առաքելեան, Ահարոն Տէմիրճեան, Անդրանիկ Տօնապետեան, Խաչատուր Քինոսեան, Երուանդ Պելտոյեան, Գրիգոր Օսիքեան, Մկրտիչ Մանթոյեան, Սուրիան Համբարձումեան, Ժաք Պալեան, Սամուէլ Համբարձումեան, Կարապետ Կոյեան, Տիկին Յակոբեան, Տիկին Մարի Թոմայեան, Պ. Պ. Սարգիս Յովհաննէսեան, Մինաս Քէշիշեան, Խաչատուր Գայաճեան, Ժաք Պետրոսեան, Սիմոն Անթոյեան, Ենովք Յովսէփեան, Տիկին Վարդանոյշ Կոկանեան, Տիկ. Հայկուհի Մկոեճեան, Տիկին Վարդուհի Գարթալեան, Տիկին Նազելի Աւետեան, Պ. Պ. Աւետիս Խաչատուրեան, Շարլ Տէր – Գէորգեան, Բենիամին Մելոան – եան, Փօլ Պետոյեան, Մարսուպ Գայա – ճան, Պարգեւ Կիւրճեան, Միհրան Կանեան 50ական ֆրանք:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

Յուլիս 16ի գաշտահանդէսին առթիւ, պէլֆոնթէյնի կայանին եղած են հետեւեալ նուէրները.

Քէպապճեան 750, Մատոյեան, Մ. Գորպիկեան, Ոսկանեան, Ալպ. Պօղոսեան 500-ական, Զալըքեան, Հրաչեան, Հաքիմ – ժաք 300ական, Պօյաճեան 250, Ագաշ – եան, Ժ. Փափազ, Գարակէօզեան, Տ. Թորոսեան 200ական, Աբթինեան, Սա – մուրգաշեան, Պառաւեան, Ոմն, Աւտոյեան, Քէչիչեան, Ֆ. Աբրահամեան, Գա – յիչեան, Ահարոնեան Մ., Մարտիրոս – եան, Ոմն, Կիրակոսեան, Տ. Աբթինեան, Գրիգորեան, Պարսումեան, Մատոյեան, Ոմն 100ական ֆրանք:

(Շար.)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ ԵՒ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ
ՑԵՐԵԿԵԱՑ ԵՒ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ
1977 – 1978

Տարեշրջանի արձանագրութիւնները բացուած են:

Վարժարանը կը կիրարկէ ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը: Կարեւորութեամբ կ'աւանդուին նաեւ հայերէի ճիւղեր:

Օտար երկիրներէ եկող աշակերտները ֆրանսերէն լեզուին փութով վարժեցնելու համար մասնաւոր դասընթացքներ հաստատուած են:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ECOLE TEBROTZASSERE

INTERNAT ET EXTERNAT
CLASSES PRIMAIRES
ET SECONDAIRES (1er Cycle)

Préparation au B.E.P.C.

Enseignement de la langue et de la civilisation arméniennes

DIRECTION

S'adresser à :
Direction de l'Ecole Tebrotzassère
1, Bd du Nord, 93340 LE RAINCY
(FRANCE)

Tél. : 927-01-72

ՑԱԽՈՒ ՀՈՂ

Պ. Լ. Ճէպիրեան, 12 Ալէ Լէոնիտ, Լը Փէրէօ, կը ծախէ իր հողերը Փարիզէն 39 քիլոմեթր, 300էն 110 ք. մեթր, մեթրը՝ 7 Ֆր. առայժմ չինութեան արտօնութիւն չկայ: Դիղեցիկ դիրք:

Հեռաձայնել՝ 324-14-96

Առձակուդի մեկնող մեր բաժանորդներուն

Առձակուդի մեկնող մեր այն բաժանորդները որոնք կը փափաքին հասցէի առժամեայ փոփոխութիւններ կատարել, պէտք է դիմեն վարչութեան, մեկնումէ վեց օր առաջ, տալով ընթացիկ եւ նոր զոյգ հասցէները եւ 5 ֆրանքի դրոշմա – թուղթ:

Իտալական փոստին անկանոնութիւնը կը ստիպէ մեզի որ չընդունինք հասցէի փոփոխութիւններ Իտալիոյ վրայ:

Շնորհակալութեամբ

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Որբերու Օգն. Մարմնին տարեկան պարահանդէսը Դեկտեմբեր 4ին:

×

Ամենուհի Գեւոնեանի Տաքսի երգերու ունկնդրութիւնը տեղի պիտի ունենայ Հոկտեմբեր 22ին, Շաբաթ ժամը 8·30ին Սալ Տըպիւսիի մէջ:

×

Կապոյտ Խաչի Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը Հոկտեմբեր 8ին:

×

Կեդրոնականցիներու տարեկան ցայգահանդէսը Նոյեմբեր 5ին:

Carzou

PEINTURE, AQUARELLES, DESSINS

GALERIE HORIZONS
58, Rue du Général de Gaulle
LA BAULE

ET
CHATEAU DE VAL
(*Limite Cantal-Corrèze, près de Bort-les-Orges*)

Exposition ouverte jusqu'au
20 Septembre
tous les jours

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

ՀԱՅ ՔՈՅՐԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մանկապարտէզ, Նախակրթարան
Գիշերօթիկ եւ Ցերեկեայ

167, Ave. des Caillols — 13012 Marseille
Tél. : 93-50-91

1977–78 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են:

Վարժարանս, ճանչցուած ըլլալով Պետութենէն, կը կիրարկէ ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը. ուստի նախակրթարանի շրջանաւարտ աշակերտները կ'ընդունուին «Լիսէ»ներու մէջ առանց որեւէ քննութեան ենթարկուելու:

Անարատ Ցղութեան հայ քոյրերու Միաբանութեան նպատակն է ազգիս մանուկներուն եւ պատանիներուն հայկական տոհմային դաստիարակութիւն ջամբել: Այս իշեղնց նուիրական կոչումին սիրով արձարձուած՝ հաստատուած են Ֆրանսա 1958ին Մարսէյլ՝ Պօմոնի կանաչագեղ արուարձանին մէջ: Ի դիմի մեծ զոհողութիւններու բացած են մանկապարտէզ եւ գիշերօթիկ վարժարան:

Հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն օր վարժարանիս հայ աշակերտութեան, իսկ Շաբաթ օրերը առաւօտեան ժ.ը 9էն 12, քոյրերը ձրի կը նուիրեն իրենց ժամերը, օտար վարժարանները յաճախող հայ աշակերտութեան անոնց սրտին ու մտքին դրոշմելու համար Ս. Մեսրոպի ոսկեղինիկ լեզուն եւ մեր նախահայրերուն հաւատքը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՓԱՐԻԶ.— Հայ Նախկին Ռազմիկներու եւ Կամաւորներու Միութիւնը կ'ողեկոչէ

ԱՆԴՐԱՆԻԿի

մահուան 50ամեակը եւ Միութեան 60ամեակը, Հոկտ. 8ին, Սալ Կավօ:

Հոկտ. 15ին ալ պարահանդէս մը կազմակերպած է Օքէլ ենթեռնիթիանթալ, ի նպաստ Փեռ-Լաչէզ կառուցուելիք յուշարձանին:

RESTAURANT EREVAN

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

ՓԱԿ Է ՕԳՈ. 9 ԷՆ 31

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ *կարսի* տէօնէր

Չորեքշաբթի իրիկուն՝ ձիթապուր — մանթը

Հինգշաբթի իրիկուն՝ *պատուհերին* վրայ լահմաճուն *ու* ջիֆթէօթթէ

Ուրբաթ իրիկուն՝ *Սու-պէօրէկ*

Եւ ամէն կիրակի առաւօտ, պատուհերի վրայ՝ խաչ:

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e)

ՓԱԿ Է ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
6-7
SAMEDI-DIMANCHE
6-7 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅԿԱԶ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՓԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13· 916

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 13.916

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ
ΕΠΙ Τῇ 60ΗΙ ΕΠΕΤΕΙΩ ΤΗΣ ΣΦΑΓΗΣ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΙΩΝ ΥΠΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ

Ἡ 60ή ἐπέτειος τῆς σφαγῆς τῶν Ἀρμενίων ὑπό τῶν Τούρκων ζωντανεύει εἰς τήν μνήμην μας τό φρικτόν τοῦτο ἔγκλημα τῆς γενοκτονίας, τό ὁποῖον ἐσχεδιάσθη καί διεπράχθη ἐπισήμως ὑπό τῆς Τουρκίας εἰς βάρος ἑνός παναρχαίου λαοῦ. Εἰς τήν πραγματικότητα τό πρόγραμμα ἐξοντώσεως τῶν Ἀρμενίων εἶχεν ἀρχίσει πολύ ἐνωρίτερον καί ἐνετάθη κατά τά τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Κατά τό 1915 ἀπεκορυφώθησαν αἱ σφαγαί καί προσέλαβον μαζικόν χαρακτῆρα. Ἐνῷ οἱ φιλελεύθεροι λαοί διεξήγαγον τόν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον ὑπέρ ἐλευθερίας, ἡ Τουρκία προέβαινεν εἰς τήν ὁμαδικήν σφαγήν καί τήν ἐξάλειψιν ἑνός εὐγενοῦς καί ἀνυπεραπίστου λαοῦ ἀπό τάς προγονικάς ἑστίας του, εἰς τάς ὁποίας ἔζη ἐπί αἰῶνας πολλούς πρό τῆς ἐμφανίσεως τῶν Τούρκων. Ἡ γενοκτονία τῶν Ἀρμενίων τοῦ 1915 ἀποτελεῖ στίγμα καί κηλῖδα εἰς τήν Παγκόσμιον Ἱστορίαν.

Λαός ἐργατικός καί προοδευτικός οἱ Ἀρμένιοι ἐδημιούργησαν λαμπρόν πολιτισμόν καί διεκρίθησαν διά τήν ἐπίδοσίν των εἰς ἔργα εἰρηνικά. Ἀλλά τήν Ἀρμενικήν Ἱστορίαν κοσμοῦν ἐπίσης καί μεγαλειώδεις σελίδες αὐτοθυσίας καί ἡρωϊσμοῦ εἰς σκληρούς ἀγῶνας προσπίσεως τῆς ἐλευθερίας των.

Σήμερον εἰς τήν Κύπρον, ὅπου πολλοί διασωθέντες ἀπό τάς Τουρκικάς σφαγάς Ἀρμένιοι εὗρον στοργικόν καταφύγιον, ἀναβιοῦν ἀπό τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1974 ἀνάλογοι φοβεραί σκηναί γενοκτονίας. Τά Τουρκικά στρατεύματα εἰσβολῆς ἐφόνευσαν καί ἐσφαγίασαν χιλιάδας Ἑλλήνας Κυπρίους καί ἐξεριζώσαν ἀπό τάς προαιωνίους ἑστίας των τά 40% τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου. Μετά τῶν Ἑλλήνων Κυπρίων συμπάσχει σήμερον καί ἡ Ἀρμενική κοινότης τῆς Κύπρου. Οἱ Ἀρμένιοι τῆς Κύπρου ἐξεδιώχθησαν ὑπό τῶν Τούρκων ἀπό τήν συνοικίαν των καί τήν ἐκκλησίαν των εἰς τήν Κυπριακήν πρωτεύουσαν καί ἔγιναν πάλιν πρόσφυγες.

Κατά τήν ὀλιβεράν αὐτήν ἐπέτειον τῆς γενοκτονίας τῶν Ἀρμενίων διερμηνεύομεν τά αἰσθήματα τῆς ἀγάπης μας πρός ὅλους τούς Ἀρμενίους, οἱ ὁποῖοι ζοῦν εἰς πᾶσαν γωνίαν τῆς γῆς, θεματοφύλακες τῆς παναρχαίας εὐγενοῦς παραδόσεώς των εἰς ἐπιδόσεις πνεύματος καί ἀρετῆς.-

+ Ὁ Κίτιων Κύριλλος

ՄԱԿԱՐԻՈՍ-Ի ՈՒՂԵՐՁԸ ՀԱՅԵՐՈՒՆ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՑՕԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ԱՄԲ·– Ինչպէս յիշած էինք առջի օր, Ապրիլեան վաթսունամեակին առթիւ, Կիպրոսի նախագահը «Ցառաջ»ի միջոցաւ ուղերձ մը ղրկած էր Հայերուն: Ի յիշատակ իր մահուան, միասին կը հրատարակենք յունարէն բնագիրը եւ հայերէն թարգմանութիւնը:

Հայկական ջարդերու 60ամեակը մեր յիշողութեան մէջ կը վերարծարծէ ցեղասպանութեան այն քամոնելի ոճիրը զոր յղացաւ եւ իրագործեց Թուրքիա ամէնէն հին ազգերէն մէկուն դէմ: Հայերու բնաջնջման ծրագիրը, իրականին մէջ չատ աւելի առաջ սկսած էր եւ ծաւալեցաւ անցեալ դարու վերջաւորութեան:

1915ին, ջարդերը հասան իրենց գագաթնակէտին եւ տարածուն քնոյթ ստացան: Մինչ ազատատենչ ժողովուրդները յանձնառու կ'ըլլային Ա. Համաշխարհային պատերազմին մէջ, պաշտպանելու համար աղատութիւնները, Թուրքիա կը ձեռնարկէր անպաշտպան եւ ազնիւ ժողովուրդի մը ջարդին, զոր քշեց իր նախնեաց օճախներէն, ուր կ'ապրէր Թուրքերու գալուստէն առաջ:

Հայերու ցեղասպանութիւնը 1915ին անպատուութիւն մըն է եւ արատ մը համաշխարհային պատմութեան մէջ:

Հայերը, գործունեայ եւ յառաջդիմաշէտ ժողովուրդ, փայլուն քաղաքակրթութիւն մը ստեղծած են եւ միշտ ուշադրութիւն գրաւած իրենց խաղաղասէր աշխատանքով: Բայց նաեւ հերոսութեան եւ զոհաբերութեան փառաւոր էջեր կը պատկերազարդեն Հայոց պատմութիւնը, ազատութեան պահպանման համար իրենց տրած կատաղի կռիւներու ընթացքին:

Այսօր, Կիպրոսի մէջ ուր ջարդերէն փրկուած Հայեր ապաստան գտած էին, կը վերապրին, 1974 Յուլիսէն ի վեր, ցեղասպանութեան ահարկու նոյն տեսարանները:

Յարձակման Թրքական ուժերը ջարդեցին հազարաւոր յոյն Կիպրացիներ եւ իրենց դարաւոր օճախներէն քշեցին կղզիին յոյն քնակչութեան 40 առ հարիւրը: Կիպրոսի հայ համայնքը կը տառապի այսօր յոյն Կիպրացիներուն հետ նոյն ցաւերէն: Թուրքերը Կիպրոսի Հայերը քշեցին կիպրական մայրաքաղաքին իրենց թաղէն եւ իրենց եկեղեցիէն: Կրկին գաղթական դարձան:

Հայերու ցեղասպանութեան այս տխուր տարեդարձին առթիւ, մեր սիրալիր ղգացումները կը փոխանցենք բոլոր Հայերուն որոնք կ'ապրին աշխարհի բոլոր անկիւնները, իրրեւ աչալուրջ պահապանները հազարամեայ իրենց ազնիւ աւանդութիւններու, կապուած մտքին եւ առաքինութեան:

24 – 4 – 1975

+ Ὁ Κίτιων Κύριλλος

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵՐՁԱԻՈՐ - ԱՐԵՒԵԼՔ

ԱՍԱՏ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ՉԷ

ՍՈՐԻՈՅ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՄԵՐԺԵՑ ՎԷՆՍԻ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐԸ

Միացեալ – Նահանգներու Արտաքին նախարարը վեց ժամ խօսելէ ետք, չկրցաւ համոզել նախագահ Ասատը, որ բացարձակապէս՝ ո՛չ ըսաւ ամերիկեան եգիպտական առաջարկներուն, զորս կը ներկայացնէր: Վէնս եւ Սատաթ համաձայնած էին որ ժընեւի ժողովը պատրաստող նախաժողով մը գումարուի իսրայէլեան վարչապետ Կոլտա, որ ոչ միայն Ամերիկացի եւ Արաբհամաձայն չեն այլեւ Արաբները իրարու մէջ, քանի Սատաթի եւ Ասատի տեսակէտները իրարմէ բաւական հեռու են:

Միացեալ – Նահանգներու Արտաքին նախարարը վեց ժամ խօսելէ ետք, չկրցաւ համոզել նախագահ Ասատը, որ բացարձակապէս՝ ո՛չ ըսաւ ամերիկեան եգիպտական առաջարկներուն, զորս կը ներկայացնէր: Վէնս եւ Սատաթ համաձայնած էին որ ժընեւի ժողովը պատրաստող նախաժողով մը գումարուի իսրայէլեան վարչապետ Կոլտայ, որ ոչ միայն Ամերիկացի եւ Արաբհամաձայն չեն այլեւ Արաբները իրարու մէջ, քանի Սատաթի եւ Ասատի տեսակէտները իրարմէ բաւական հեռու են:

Ի վերջոյ Վէնսի այս ջրջապտոյտը ցոյց կուտայ, որ ոչ միայն Ամերիկացի եւ Արաբհամաձայն չեն այլեւ Արաբները իրարու մէջ, քանի Սատաթի եւ Ասատի տեսակէտները իրարմէ բաւական հեռու են:

Սուրիոյ նախագահը արդէն վէնսէն առաջ եօթը ժամ ալ խօսած էր եռսրը Արաֆաթի հետ, որ իր կարգին ջրջապտոյտ մը կ'ընէ, նման Վէնսի, բայց հակառակ կողմէն: Կ'ըսուի թէ Արաֆաթ պաղեստինեան «նոր» գաղափարներ պարզած է Ասատի, ժընեւի ժողովին պաղեստինեան ներկայութեան մասին: Ասատ վտանգած է Վէնսի, որ իր կարգին չէ ընդունած քանի իսրայէլեան վէթօն ունի պաղեստինեան որեւէ մասնակցութեան շուրջ:

Ի վերջոյ Վէնսի այս ջրջապտոյտը ցոյց կուտայ, որ ոչ միայն Ամերիկացի եւ Արաբհամաձայն չեն այլեւ Արաբները իրարու մէջ, քանի Սատաթի եւ Ասատի տեսակէտները իրարմէ բաւական հեռու են:

ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

ԻՓՔԷՆՏԷՐՈՒՆ-ԳԼՐԳԱԱՆ ԵՒ ՎԱՓՃՓԻՒՂ

21 Յուլիս Հինգշաբթի ժամը 15ին զուարթութեամբ Բարթող Քհնյ· Մրքահեանի 37 հոգինոց ուխտաւորներ նախ Թօփպափուի Ս· Նիկողայոս եկեղեցւոյ մէջ հաւաքաբար աղօթելէ վերջ մեկնեցան դէպի Իսքէնտէրուն:

22 Յուլիս Ուրբաթ ժամը 12ին հասան Իսքէնտէրուն եւ իջան իրենց համար նախապէս պատրաստուած պանդոկը: Նոյն օրը Պատրիարք Հայրը հասաւ Իսքէնտէրուն ընկերակցութեամբ Արամ եւ Մանուէլ Աբեղաներու եւ Մինաս Ա· Սրկ· Մուրթաֆեանի եւ քաղաքին յիսուն քահանայութեամբ մնացած ղեմաւորութեամբ Բարթող Քհնյ·ի Իսքէնտէրունի Թաղ· Խորհրդոյ անդամներու եւ տեղւոյն համայնքին կողմէ առաջնորդուեցաւ Հիլթիթ պանդոկը եւ այնտեղ պիշերեց:

23 Յուլիս Շաբաթ օր Պատրիարք Հայրը իր շքախումբով եւ Իսթանպուլէն եկած ուխտաւորներու հետ խումբերով մեկնեցաւ դէպի Գըրըզլեան եւ ղեմաւորուեցաւ տեղւոյն եւ Վափըֆփիւղի Հայ համայնքին կողմէ եւ մուտք գործեց վերանորոգուած Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին եւ օծման կանոնական արարողութիւններէն վերջ մատուցուեցաւ պատարագ ձեռամբ Բարթող Քհնյ·ի: Այս առթիւ Պատրիարք Հայրը խօսեցաւ դէպի քարոզ մը որ Թրքերէնի Թարգմանուեցաւ: Բարթող Քհնյ·ի կողմէ: Պատարագի աւարտին տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն սատարողաց համար:

Նոյն օրը Պատրիարք Հայրը խմբովին մեկնեցաւ Ռէյհանիյէ եւ տեղւոյն Ենիճէ լիճին եզերքը ի պատիւ Պատրիարք Հօր ճաշ մը տրուեցաւ ուր ներկայ էին նաեւ տեղւոյն Թաղ· Խորհրդոյ անդամները զուարթութեամբ Պետրոս Այտընի եւ Հըրանդ Գարթունեանի եւ բազմաթիւ ուխտաւորները: Նոյն օրը Պատրիարք Հայրը ժամը 19ին հասաւ Իսքէնտէրունի վերապատուած Քառասուն Մանկունք եկեղեցի եւ կանոնական օծման արարողութիւններէն վերջ տեղի ունեցաւ երեկոյեան ժամերգութիւն եւ Լոյս Ջուարթ:

24 Յուլիս կիրակի առաւօտ ժամը 7·30-ին սկսաւ արարողութիւնը Քառասուն Մանկունք եկեղեցւոյ մէջ ուր ներկայ էին օտար եկեղեցականներ եւ ծովածաւալ բազմութիւն մը եւ այս առթիւ օրուան պատարագը մատոյց Մանուէլ Աբեղայ Երկաթեան իսկ երգեցողութիւնները կատարուեցան Պէյօղլուի Աստղիկ Ղալպաց դասու Ատենապետ Գրիգոր Ա· Սկը· Հրէլեանի ղեկավարութեամբ գեղաձայն ղալպաց կողմէ չատ ներդաշնակ կերպով եւ իրենց դեղեցիկ ձայներով օրուան վայելը ուեղցուցին նաեւ Նուպար Պայվէրտեան եւ Պերճ Քալֆ: Հայր Մերէն առաջ Ս· Պատրիարք Հայրը չինիչ քարոզ մը խօսեցաւ որ Թրքերէնի Թարգմանուեցաւ Բարթող Քհնյ·ի կողմէ: Պատրիարք Հայրը գնահատեց եւ օրհնեց զոյգ եկեղեցիներու համար աշխատողները եւ նուիրատուները բոլորին մաղթելով մարմնոյ եւ հոգւոյ առողջութիւն եւ գործերու յաջողութիւն: Պատրիարք Հայրը իր քարոզին մէջ լայն տեղ տուաւ նաեւ Բարթող Քհնյ·ի եւ ըլնահատեց իր տարած աշխատանքները եկեղեցւոյ վերաշինութեան գործին մէջ, գնահատելով նաեւ իր բարւոք ծառայութիւնը օրհնեց զինքը եւ իր Աստուածահաճոյ ծառայութիւններուն առ ի վարձատրութիւն չնորհեց Աստուծոյ տիտղոսը եւ պահպանիչով օրհնեց զինքը: Պատարագի աւարտին կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն բոլոր սատարողաց ննջեցելոց հոգիներուն համար: Կրօնական արարողութիւններէն վերջ ի պատիւ Պատրիարք Հօր տարբուեցաւ գեղեցիկ սիրոյ սեղան մը ուր ներկայ էին հոգեւորականներ, ուխտաւորներ եւ տեղւոյն համայնքը: Թաղ· Խորհրդոյ Ատենապետը ձան Գարթունեան յանուն Իսքէնտէրունի համայնքին չնորհակալութիւն յայտնեց Պատրիարք Հօր եւ հետեւորդներուն: Նոյն օրը ժամը 16ին Պատրիարքը մեկնեցաւ Վափըֆփիւղ եւ տեղւոյն Ս· Սատուածածին եկեղեցւոյ մէջ մատուցուեցաւ պատարագ ձեռամբ Վարդ քհնյ· Պէյլէրեանի: Գիշերը ի պատիւ Շնորհք Պատրիարքի տրուեցաւ ճաշ մը որմէ վերջ դիշերեց տեղւոյն Հոգեւոր Հովիւ Ղեւոնդ Քհնյ· Գարթունեանի բնակարանը:

25 Յուլիս Երկուշաբթի օր Պատրիարք Հայրը եւ իր հետեւորդները մեկնեցան դէպի Տիարպաքըր առաւօտ ժամը 6ին:

«ՅԱՌԱՋ» ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Արձակուրդներու հետեւանքով «Ցառաջ միտք եւ արուեստ»ի յաջորդ թիւը լոյս կը տեսնէ Սեպտեմբեր 11ին:

ՎՐԻՊԱԿ·– Զորեքշաբթի Օգոստ· 3ի «Ցառաջ»ի օրուան խօսքին, Ա· սիւնակի նախավերջին պարբերութեան 7րդ տողէն կարդալ՝ «այդ դպսին մաս կազմեց Բժ· Հ· Օհանջանեան, որովհետեւ ազատ մարտիկ թէ հանրապետութեան վարչապետ...» եւլն· եւլն:

ԱՐՄԱՏՆԵՐ

—— o ——

Բ.

Այսօր երբ այլազան անհատներ եւ հաւաքականութիւններ նոր հոսանքի մը կը յանձնուին իրենց արմատները փնտռելու, իրենց արմատները գտնելու և անոնց վրայ դուրգուրալու ուղղութեամբ, մեր ժողովուրդը դարեր առաջ գտնուած ու գուրգուրանքի արժանացած իր արմատները չհրամցնելու, գտնուելու եւ ապրեցնելու պայքար կը տանի: Կաս – կած չկայ որ արդար է այս պայքարը: Միայն տգէտն է որ չի կրնար հինին, հնութեան արժէքը: Մեր բնակարանները լեցնող իրեղէններուն, կարասիներուն ամէնէն արժէքաւորները հնութիւններն են եւ հնութեան արժէքը չգիտցող տգէտներն են՝ որ զանոնք հնավաճառներուն կը ծախեն ոչինչ գիներով, կարծելով որ փոքր – կուեցան սրահներուն մէջ աւելորդ տեղ գրաւող «փոշոտ» կարասիներէ: Անոնց մէ ամանք տարիներ վերջ կրնան արթըննալ, հասկնալ թէ ինչպիսի ահմարու – թիւն մը գործեր են ձեռքէ հանելով այն ինչ որ ամենաթանկագինն էր իրենց բնակարանին մէջ: Բայց ուշ է այլեւս: Ոչինչով ձեռքէ հանուածին տեղ ուրիշ մը գնելու համար չատ թանկ վճարել պէտք է:

Այսօր սակայն ի՛նչ մեղք որ մեր իրականութեան մէջ մեծամասնութիւն կը կազմեն իրենց բարոյական բնակարանին սրահը զարդարող հնութեան մը արժէքէն լուր չունեցող տգէտները: Ամէն անգամ որ արդիականութեան հով մը կը փչէ, հինը դուրս կը շպրտուի անեականէն: Բնակարող զարն ալ գերազանցապէս արդիականութեան զար մը ըլլալով, չատ բան դուրս չպրտել տուաւ մեր ժողովուրդին, որ հոս ու հոն ցիրուցան իր կուրծքը հիւրընկալ կը պահէ ամէն տեսակ արդիականութեան: Արդիականութեան հանդէպ հիւրընկալ կուրծք բանալը չատ զեղեցիկ է անտարակոյս: Վա՛յ այն հաւաքականութեան որ իր դռները ընդմիշտ փակած է նորին դէմ, ժամա – նակակից ամէն տեսակ հոսանքի եւ ապրումի դէմ: Բայց այս հարցին մէջ ո – մանք կը բախին ամմար ողբերգութեան մը: Թէ՛ արդիական ըլլալու, եւ թէ՛ հինին վրայ գուրգուրալու ողբերգութիւնը: Այո, չատեր կը բախին այս ողբերգութեան եւ կը փշրուին անոր պատին վրայ, չեն կրնար անդին անցնիլ: Մորհեկէ անգամ մը, մեր հիւրասրահը լեցուն է զուտական ամենաընտիր փայտով շինուած, քանդակապարզ ոսկեզօծ բազկաթոռներով եւ հիմա հիացումով կը պիտենք ցուցափեղկերը զարդարող սա պղպատէ, պրոնզէ, երկաթէ, ֆայլըրկլասէ, փլէկսիկլասէ, փլաստիքէ արդիական կարասիները, անոնց տիրանալ կ'ուզենք: Անոնց տիրանալու միակ ձեւն ալ անչուշտ այնքան թանկարժէք բազկաթոռ – ներէն փրկուիլն է, որովհետեւ պիտենք թէ այս երկու տեսակ բազկաթոռները չեն կրնար չնչել նոյն հիւրասրահին մէջ: Այդպէս ալ կ'ընենք չատ անգամ, հի – նները փողոց կը նետենք, նոյնիսկ երբ չատ լաւ պիտենք թէ քանի մը տարի վերջ նորաձեւութենէ պիտի իյնան սա ցուցափեղկերը զարդարող բոլոր այս արդիական արտադրութիւնները: Այս ողբերգութիւնը ալ աւելի անհեթեթ կը դառնայ երբ կը լքենք բազկաթոռներու աշխարհը եւ կը բարձրացնենք դէպի բոյական եւ մշակութային արժէքներու մակարդակը: Հոս ալ արդիականութիւնը դէպի եռ, դէպի մոռացում կը ղրկէ ազգային աւանդութիւնները: Այսօր ոմանք, այնքան լաւ ֆրանսերէն կամ անգլերէն խօսող Հայերու չրջանակի մը մէջ կ'ամչնան մաքուր հայերէն մը գործածելու: Ոմանք կ'ամչնան կիրակի առաւօտ դէպի ծովափները եւ պրօսավայրերը խուժող բազմութեան մը հակառակ ուղղութիւնը բռնելով եկեղեցի երթալու: Յուլիս ամսուան ընթացքին սարքուած ճաշասեղանի մը վրայ հրամցուող խաղողը մերժելով «ես Ս. Աստուածածինէն առաջ խաղող չեմ ուտեր» ըսելու: Որովհետեւ անոնք միամտաբար կը կարծեն որ լաւ ֆրանսերէնն ու անգլերէնը եւ մաքուր հարերնիզը չեն կրնար չնչել նոյն հիւրասրահին մէջ: Կամ թէ՝ մարդիկ կրնան թէ՛ արդիական ըլլալ եւ թէ՛ եկեղեցի երթալ, աւանդութիւններ յարգել: Անոնք չեն գիտեր տակաւին որ արդիականութիւնը այս պարագային է միայն որ արժէք կը չահի: Քանի որ ներող զարուս ճար – տարարուեստը աշխարհի բոլոր ցուցափեղկերը լեցուցած է հմայիչ այնպիսի իրեղէններով որոնք կը խորտակեն ապդուքիւններու դռները եւ կը մանեն ամէն տունէ ներս: Զանոնք պիտի ընդունինք մեր տուներէն ներս, բայց պիտի չարտօնենք որ անոնք դէպի փողոց քշեն մեր հայրերէն, մայրերէն մնացածները: Թերեւս պիտի հիանանք դրօսավայրի մը մէջ հիանալի ռոքնռոլ մը, փոխ երաժշտութեան ամենաուերջին եղանակները հիա – նալի պարող զոյգի մը վրայ, բայց այդ զոյգին հանդէպ մեր հիացումը պիտի կրկնապատկուի եթէ տեսնենք որ ան իր առհմիկ եւ ազգային պարերն ալ նոյնքան լաւ կը պարէ: Պիտի ըսենք որ այդ զոյգը հազար անգամ աւելի արդիական է քան թէ ուրիշ մը, որ օտարներու պարերուն մէջ մրցանիշներ կոտրելով հանդերձ իր ժողովուրդին մէկ պարը կեանքին մէջ մէկ անգամ իսկ չէ տեսած:

×

Ծառը արմատէն չի կրնար ամչնալ, չի կրնար մերժել իր արմատը: Որովհետեւ ան չի կրնար ապրիլ ուրիչ ծառի մը կոթնելով: Անարմատ ծառը, որ ուրիչ ծառի մը կը կոթնի, ոտքի կը մնայ թերեւս, բայց չուտով կը չորնայ, կը մեռնի:

Ռ. ՀԱՏՏԻՃԵԱՆ

(Շար. – 2)

ՔԱՆԱՏԱՅԻ ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԷՆ ԵՏՔ

—— o ——

Յուլիս 24ին վերջացաւ սկաուտական համաժողովը: Վերջին երկու օրերը քուէարկուեցան պատրաստուած բանաձեւերը, ինչպէս նաեւ ժընեւի կեդրոնական գրասենեակին պիւտճէն: Բաժանումէն առաջ ներկայ 500 պատուիրակները միասին արտասանեցին սկաուտական խոստումը, ամէն պատուիրակ իր մայրենի լեզուով: Ցետոյ կազմելով՝ բանակութեան չղթան, երգեցին բանակումի հրաժեշտի երգը:

Հաւանաբար համաշխարհային սկաուտական 26րդ երկամեայ հաւաքոյթը ամենաժողովուրդներէն մէկը եղաւ եւ սակայն յաջող եւ գրական արդիւնքներով:

Համաժողովը մեծ համակրութիւն ստեղծեց նաեւ Քէպէքի եւ քանատական կառավարութեան շրջանակներուն մէջ, եւ վայելեց պետական հաստատութեանց աջակցութիւնը:

Պատուիրակները երեկոյ մը հրաւիրուեցան քանատացի ընտանիքներուն մէջ, աւելի մօտէն ճանչնալու վերնեք: Աւելի քան երկու հարիւր ընտանիքներ հիւրասիրեցին, ինչպէս նաեւ իրենց բարեկամները՝ երկու կամ երեք պատուիրակներ աշխարհի չորս կողմերէն եկած:

Իսկ համաժողովին վերջին իրիկունը, Քանատացի կառավարութիւնը ճաշ մը տուաւ ի պատիւ պատուիրակներուն ներկայութեամբ երեք նախարարներու: Ճաշէ եռք տեղի ունեցան քանատական պարեր, ստեղծելով չատ զուարթ մթնոլորտ մը:

Այսպէս վերջացաւ հաւաքոյթը եւ պատուիրակները բաժնուեցան դարձեալ իրարու հանդիպելու յոյսով 1979ին թեհրանի մէջ:

×

Հայկական պատուիրակութիւնը քանի մը օր մնաց Մոնրէալ, համաժողովէն եռք, ինչ որ առիթը տուաւ իրեն աւելի ծանօթանալու Մոնրէալի հայ գաղութին հետ:

1955ին երբ Նիակարայի ճեմարանէն եռք, հանդիպած էինք Մոնրէալ հայ գաղութին, քանի մը հարիւր Հայեր էին միայն, իսկ ներկայիս տասը հազարն աւելի է իրենց թիւը: 1956էն սկսեալ գաղթած են մեծ թիւով Հայեր Կիպրոսէն եւ մանաւանդ Եգիպտոսէն, հուսկ վերջին տարիներուն Լիբանանէն եւ Սուրիայէն: Այսպէսով գաղութը ստացած է թարմութիւն եւ կենսունակութիւն, եւ գոյն պէտք է նկատել «առաջին սերունդը», որ հաստատուած է ինչպէս մեզ 1922էն 1924ի ընթացքին՝ Ֆրանսա:

Բոլորն ալ կ'աշխատին լաւ պայմաններու մէջ, հաւաքուած հայ եկեղեցիին, մշակոյթի տան եւ զանազան մշակութային կրթական եւ երիտասարդական չարժումներու մէջ:

Մշակոյթի տունը իսկական հայ կեդրոն մըն է, հանդիպումի վայր, ժողովասրահ, միութեանց կեդրոն, մարզիներու եւ սկաուտներու հաւաքատեղի:

Երախաներու և պատանիներու մեծ թիւը նկատելի է եւ հայերէնը կը տիրէ:

Մեր այցելութիւններու ընթացքին բախտ ունեցանք ծանօթանալու եւ խօսելու Հ. Օ. Մ.Ի, Համազգայինի, Նոր Սերունդի վարչութեանց անդամներու եւ հոգեւոր հովիւին հետ: Այցելեցինք իրենց ընդարձակ դրադարանը, տեսանք նաեւ մարզիկներու չահած մեծ թիւով բաժակները: Ներկայ եղանք իրենց ժողովներուն: Բոլորն ալ կ'աշխատին, նուիրուած հայ գաղութին:

Ստեղծուեցաւ նաեւ եղբայրական չերմ մթնոլորտ մը Հայ Աբլիներու Միութեան խմբապետներուն եւ Մոնրէալի խմբապետուհիներու եւ խմբապետներու միջեւ: Հաւաքոյթի մը ընթացքին ուր եղան չատ մը կարծիքներու փոխանակութիւն եւ հեռաւոր Ֆրանսայէն եկած պատերը մեծ սիրով եւ չարդանքով ընդունուեցան:

Մեր մեկնումի նախորդ օրը, Մոնրէալի սկաուտական խումբերը կազմակերպած էին հաւաքոյթ մը ի պատիւ հայ պատուիրակներուն, ներկայութեամբ բոլոր կազմակերպութեանց վարչութեան անդամներուն: Խօսեցան պատասխանատու պետերը: Բոլորն ալ վեր առնելով Հայ Աբլերը Միութեան կատարած մեծ դերը հայութեան եւ սկաուտական միջազգային աշխարհի մէջ: Մեզի կը մնար մեր չերմագին երախտապարտութիւնը յայտնել մեր հին եւ նոր բարեկամներուն, սկաուտներուն, աբլեոյհներուն, յետոյ ժրաջան եւ նուիրեալ պետերուն մաղթելով ուրիշ հանդիպումներ ալ:

Այսպէս վերջացաւ Հայ Աբլիներու Միութեան պատուիրակութեան ճամբորդութիւնը Քանատա, ուր սկաուտական համաշխարհային համաժողովին մեր վայլուն եւ չաղող մասնակցութենէն եռք, պատիւը եւ բախտը ունեցանք ծանօթանալու Մոնրէալի հայ գաղութին հետ եւ նաեւ մանաւանդ տեսնելու թէ ինչ մեծ եռանդով զանազան երկիրներու եւ դէշ պայմաններու մէջ գաղթած Հայեր կազմակերպած են հայկական դիտակից համայնք մը, ապատամիտ եւ հիւրընկալ Քանատայի մէջ:

ԳՈՒՐԳԻՆ ՄԵՍՏՈՒՐԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԱՄԷՆԷՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԵՑՈՂ ԲԵՄԱԴԻՐՆԵՐԸ ԺԵՐԱՐ ՈՒՌԻ ԵՒ **ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆ**

Ֆիլմ Ֆրանսէի կատարած մէկ ուսումնասիրութենէն կը պարզուի որ ամէնէն մեծ յաջողութիւն արձանագրող Ֆրանսացի բեմադիրներն են՝ Ժերար Ուրի, որ չորս ժապաւէնով 4 միլիոն 586·605 մուտք ունեցած է (Փարիզ եւ չրջակայքը) եւ երկրորդ դիրքի վրայ կուգայ Անրի Վերնէօյ (Աշոտ Մալաքեան) որու ամէն մէկ ֆիլմի մուտքերու միջին է՝ 682·637, որ մրցանիշ մըն է Ֆրանսայի մէջ: 5 ֆիլմերու համար, Մալաքեան 3 միլիոն 412·489 մուտք ունեցած է:

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿԱՐԱՎԱՆԸ

Ա. ԼԱ ԹՈՒՐՔԱ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑՈՑ...

ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ, ՖՐԱՆՍԱՑԻ «ՄԵՂՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ» ՔՈՐՍԻԿԱ ԵՒ ՄԱՍԱՄԲ ՆՈՐԻՆ...

Ցեղասպանութիւնը դատապարտող եւ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան Մարդկային Իրաւանց Յանձնախումբին յղուող որոշումի նախագծին մերժումը Հայերը չղագրգռած եւ մեր դեսպանութեան սպանութեամբ վերջացող ոճրագործութեան մղած է զանոնք...

Իրենց ամբողջ կեանքը «Հայկ. Հարց»ը աշխարհին պաշտօնապէս ընդունել տալ է:

Այս խարդախութիւններով «Հայկական Հարց»ը յաջողեր են մինչեւ ՄԱԿի Մարդկային Իրաւանց Յանձնախումբ բերել:

1974 Մարտ 6ին անունը Թօփաքեանի, Զուլումեանի նման (եան) ունեցող Ուկանատայի պատուիրակ «Թուհաչեան», Յանձնախումբի անունով առաջարկ մը ներկայացուցեր է: Յօդուած 30ը: Այս – ուեղ ցեղասպանութեան դատապարտու – թիւնը ձեռք կ'առնուի եւ որպէս 20րդ դարու առաջին ցեղասպանութիւն կը յիշատակուի «Հայերու ոչնչացումը» Թուրքերու կողմէ: Ժողովին գանուղ Թուրք պատուիրակի պ ն դ ա ծ առարկութիւններուն վրայ 30րդ յօդուածը չէ քուէարկուեր: Մնացեր է այնպէս:

Բայց Հայերը եւ իրենց կողմնակիցները գործը հետապնդեր են: 1975 Սեպտեմբեր 9ին, այս անգամ ալ ժընեւի մէջ մանանգէտներէ եւ իրաւագէտներէ կազմուած Մարդկային Իրաւանց երկրորդ յանձնախումբին կրկին ներկայացուցեր է նիւթը եւ այս անգամ այս յօդուածին կողմնակից եղող իրաւագէտներու թիւը բազմացեր է:

Փարիզի մէջ մեր մեծ դեսպանին եւ վարորդին, Իսմայիլ Էրէզի սպանութենէն մէկ չաբաթ յետոյ Ֆրանսայի մէջ հրատարակուող Ամենիա անուն պարբերականի Նոյեմբերի թիւին մէջ ժաք Քասպալեան, Իսմայիլ Էրէզի սպանութեան ակնարկելով սպառնալիքներ կ'ընէր եւ կ'ըսէր.—

«Պէտք չէ Հայոց համբերութիւնը սպառել: Մարդկային Իրաւանց 30րդ յօդուածին ընդունումը, Թուրք պատուիրակին ամօթալի միջամտութիւններով ցարդ կանխելի եղաւ կանխել: Սակայն հիմա, երկրորդ յանձնախումբը որդեգրեց այն տեսակէտը թէ այս յօդուածը տեղին է: Վաղը երբ քաղաքական յանձնախումբն ալ այս տեսակէտին չարի, այն ատեն «Հայկ. Չարդեր»ը պաշտօնապէս ամբողջ աշխարհի կողմէ առաջին անգամ ըլլալով ընդունուած պիտի ըլլան եւ Թուրքիոյ համար ալ այս որոշումին առջեւ ճիտը ծռելէն տարբեր միջոց պիտի չմնայ: Այս անգամ, վտանգները առանց աչքի առջեւ ունենալու պիտի չկարենայ հեռու մնալ Հայոց առաջարկած հաշտութեան սա – կարկութենէն: Եթէ այս հարցը արագութեամբ չկարզաղրուի կացութիւնը կրնայ վտանգարանալ, ձգտումը կրնայ աւելնալ եւ ժամանակի ընթացքին ալ մէկտեղ կըլլանան հանուիլ կոյղկուրայն գործադրուած» կարգ մը դէպքեր»:

Մարդկային Իրաւանց Յանձնախումբի մէջ 30րդ յօդուածը չընդունուեցաւ: Միայն այս սպառնալիքը ըլլալէն յետոյ, յաջորդող անմիջներուն մենք պէյրութի փողոցներուն մէջ Օքթայ Ճիրիթը նահատակ տուինք:

ՍԱՄԻ ՃՈՇԱՐ

(13 եւ վերջ)

(Թարգ.՝ Հ. Գ.)

ՅՈՒՆԱՔԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԸ

ՆԱԽԱՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Մեր ընթերցողները կը յիշեն, որ Յունաց Հայկական Համայնքը 1922ին, երբ Յունաստանի մէջ տեղի ունեցաւ յեղաշրջում, ինքնակոչ կառավարութեան մը կողմէ ենթարկուեցաւ հալածանքի եւ ոտնձգութեան։ Ամբողջ համայնքը, որ կը բաղկանար 200 հազարէ աւելի հոգիներէ, ստիպուեցաւ լքել իր հարիւրամեայ հաստատութիւնները եւ ապաստանիլ Յունաստանի հիւսիսային նահանգները։ Ասոնց մէջ կային նաեւ հարիւրաւոր հայ ընտանիքներ, որոնք Փոքր Ասիոյ մէջ ունեցած էին իրենց հաստատուն բնակավայրերը։

Այդ ժամանակ Յունաստանի մէջ կային 30 – 40 հայկական դպրոցներ (մասնաւոր եւ ազգային), որոնք կը գործէին ամբողջ տարին։ Ասոնց մէջ կային նաեւ երկու միջնակարգ վարժարաններ, որոնք ունէին 1000 աշակերտ։ Ասոնցմէ մէկը, որ կը կոչուէր «Ժառանգաւորաց Վարժարան», ունէր նաեւ ուսուցչական դասընթացքներ։ Ան հիմնուած էր 1846ին եւ գործեց մինչեւ 1922։ Ունէր 150 աշակերտ եւ 10 ուսուցիչներ։ Ան ունէր նաեւ հարուստ գրադարան մը։ Ուսուցչական դասընթացքները հիմնուած էին 1888ին եւ գործեցին մինչեւ 1922։ Ունէին 100 աշակերտ։ Ասոնցմէ զատ, գործեցին նաեւ 3 մանկապարտէզներ։

Յունաստանի հայկական դպրոցները ունէին իրենց ուրոյն ուսումնական ծրագիրը, որ կը համապատասխանէր Յունաստանի կառավարութեան պահանջներուն։ Ասոնց մէջ կը դասաւանդուէին հայոց լեզուն, հայոց պատմութիւնը, աշխարհագրութիւնը, հայ գրականութիւնը, հայ եկեղեցւոյ պատմութիւնը, հայ եկեղեցական երգեցողութիւնը, ինչպէս նաեւ յունարէն լեզուն, յունական պատմութիւնը, աշխարհագրութիւնը եւ այլ առարկաներ։ Ասոնց մէջ կը դասաւանդուէին նաեւ ֆրանսերէն եւ անգլերէն լեզուները։

Յունաստանի հայկական դպրոցները ունէին իրենց ուրոյն կանոնադրութիւնները, որոնք հաստատուած էին 1907ին։ Իւրաքանչիւր դպրոց կը կառավարուէր «Վարչական Մարմին»ի մը կողմէ, որ կը բաղկանար 5 հոգիներէ։ Ասոնք կ՚ընտրուէին ամէն տարի։ Ասոնց մէջ կային «Նախագահ», «Քարտուղար», «Գանձապահ», «Մի քանի Յանձնախումբեր»։ Ասոնք կը հսկէին դպրոցի ամբողջ գործունէութեան։ Ամէն տարի, Յունիս ամսուն, կը կազմակերպուէին հանդիսաւոր հանրային քննութիւններ, որոնց կը հրաւիրուէին նաեւ յունական պետական պաշտօնեաներ։ Ասոնք կը ներկայանային նաեւ դպրոցական տարեվերջի հանդիսութիւններուն։

Յունաստանի հայկական դպրոցները ունէին իրենց ուրոյն կանոնադրութիւնները, որոնք հաստատուած էին 1907ին։ Իւրաքանչիւր դպրոց կը կառավարուէր «Վարչական Մարմին»ի մը կողմէ, որ կը բաղկանար 5 հոգիներէ։ Ասոնք կ՚ընտրուէին ամէն տարի։ Ասոնց մէջ կային «Նախագահ», «Քարտուղար», «Գանձապահ», «Մի քանի Յանձնախումբեր»։ Ասոնք կը հսկէին դպրոցի ամբողջ գործունէութեան։ Ամէն տարի, Յունիս ամսուն, կը կազմակերպուէին հանդիսաւոր հանրային քննութիւններ, որոնց կը հրաւիրուէին նաեւ յունական պետական պաշտօնեաներ։ Ասոնք կը ներկայանային նաեւ դպրոցական տարեվերջի հանդիսութիւններուն։

Յունաստանի հայկական դպրոցները ունէին իրենց ուրոյն կանոնադրութիւնները, որոնք հաստատուած էին 1907ին։ Իւրաքանչիւր դպրոց կը կառավարուէր «Վարչական Մարմին»ի մը կողմէ, որ կը բաղկանար 5 հոգիներէ։ Ասոնք կ՚ընտրուէին ամէն տարի։ Ասոնց մէջ կային «Նախագահ», «Քարտուղար», «Գանձապահ», «Մի քանի Յանձնախումբեր»։ Ասոնք կը հսկէին դպրոցի ամբողջ գործունէութեան։ Ամէն տարի, Յունիս ամսուն, կը կազմակերպուէին հանդիսաւոր հանրային քննութիւններ, որոնց կը հրաւիրուէին նաեւ յունական պետական պաշտօնեաներ։ Ասոնք կը ներկայանային նաեւ դպրոցական տարեվերջի հանդիսութիւններուն։

Յունաստանի հայկական դպրոցները ունէին իրենց ուրոյն կանոնադրութիւնները, որոնք հաստատուած էին 1907ին։ Իւրաքանչիւր դպրոց կը կառավարուէր «Վարչական Մարմին»ի մը կողմէ, որ կը բաղկանար 5 հոգիներէ։ Ասոնք կ՚ընտրուէին ամէն տարի։ Ասոնց մէջ կային «Նախագահ», «Քարտուղար», «Գանձապահ», «Մի քանի Յանձնախումբեր»։ Ասոնք կը հսկէին դպրոցի ամբողջ գործունէութեան։ Ամէն տարի, Յունիս ամսուն, կը կազմակերպուէին հանդիսաւոր հանրային քննութիւններ, որոնց կը հրաւիրուէին նաեւ յունական պետական պաշտօնեաներ։ Ասոնք կը ներկայանային նաեւ դպրոցական տարեվերջի հանդիսութիւններուն։

Յունաստանի հայկական դպրոցները ունէին իրենց ուրոյն կանոնադրութիւնները, որոնք հաստատուած էին 1907ին։ Իւրաքանչիւր դպրոց կը կառավարուէր «Վարչական Մարմին»ի մը կողմէ, որ կը բաղկանար 5 հոգիներէ։ Ասոնք կ՚ընտրուէին ամէն տարի։ Ասոնց մէջ կային «Նախագահ», «Քարտուղար», «Գանձապահ», «Մի քանի Յանձնախումբեր»։ Ասոնք կը հսկէին դպրոցի ամբողջ գործունէութեան։ Ամէն տարի, Յունիս ամսուն, կը կազմակերպուէին հանդիսաւոր հանրային քննութիւններ, որոնց կը հրաւիրուէին նաեւ յունական պետական պաշտօնեաներ։ Ասոնք կը ներկայանային նաեւ դպրոցական տարեվերջի հանդիսութիւններուն։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ողբացեալ Տիկին Ա.Ճահիտ Խուպէսէբեանի զաւակները իրենց մօր յիշատակին 180 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Աչի Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհի Սրբուհի Տէր Գալուստեանի իր քրոջ Թագուհի Սաղաթէլեանի մահուան առթիւ:

×

Տէր եւ Տիկին Ասատուր Ղազեան եւ զաւակները (Փարիզ) իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Այրի Տիկին Ազնիւ Սուքիասեանի եւ զաւակներուն սիրելի ընկ. Կիւլպենկ Սուքիասեանի մահուան առթիւ եւ կը խոնարհին անոր թարմ հիրմին առջեւ:

ՐԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարսէյլի Մայր եկեղեցւոյ կրօնական ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ 7 Օգոստոս Կիրակին կը պատարագէ քաղաքս հիւանդացող Պատատաի Հայոց Մայր եկեղեցւոյ Առաջնորդ Գահանայ ԳԵՂԱՄ ՓԱՇԱՅԵԱՆ:

Սկիզբ ժամերգութեան 8·30, պատարագ 9·45ին:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Յուլիս 16ի գաշտահանդէսին առթիւ, պելֆոնթէնի կայանին եղած են հետեւեալ նուէրները.

Տէր – Յակոբեան, Մանուկեան, Զէօ – պէճճեան, Հիսայեան 50ական,, Ոմն, Արզումանեան, Բալոյեան 200ական, Մար – սէյլէն՝ Տիկիններ Թէրզիպաշեան, Տէր · Վարդանեան, Գըլըճեան, Թաչճեան, 200ական, Գորգիկեան Մ., Ամիրայեան Լ. 250ական իրենց հօր մահուան քառասունքին առթիւ, Մարկարեան, Քիւլոյեան, Արզումանեան, Ոմն, Ոմն, Մ. Զաբարեան 100ական, Ալթունեան 700, Նիկողոսեան 300, Տիւմէճեան 500, Խաչիկեան 40 տոլար, նաեւ Պ. Տէր-Եղիայեան անկողնի 200 ծածկոց, Պ. Քիւլոյեան 150 քիլօ ձմերուկ, 150 քիլօ դեղնախնձոր եւ սեխ, Վալանսի կակոյտ Խաչին 60 քիլօ ձաւար:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը փակ է ամբողջ Օգոստոս ամիսը:

ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

ՎԱՒԱՆՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի 14 Օգոստոս Կիրակի օր ժամը 9·30ին ի յիշատակ Բ. պատերազմի ոմբակոծութեան զոհ Վալանսի հայու – թեան հոգիներուն համար:

Նոյն օր Աստուածածնայ Տօնի առթիւ քառաձայն պատարագ եւ խաղողօրհնու – թիւն:

ՍԷՆ ԼՈՒ – Ս. ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի 14 Օգոստոս, պատարագ ժամը 10ին, խաղողօրհնէք ժամը 11·30ին:

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Երկուշաբթի 15 Օգոստոս պատարագ ժամը 10ին, խաղողօրհնէք ժամը 11·30ին:

Եկեղեցական այս զոյգ արարողութիւնները կը կատարէ՝ Շահան Եպս. Տէտէեան

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՏԷՍԻՆ

Կիրակի 14 Օգոստոս եկեղեցւոյս ան – ւանակոչման, Աստուածածնայ տօնին առթիւ կը կատարուի հանդիսաւոր պատա – րագ, աւանդական մատաղ եւ խաղողօրհնէք:

Երեկոյդութիւնք տեղւոյս երգչախումբին կողմէ:

Մեներգ եւ երգէոն՝ Օ. Անժէլ Կա – րապետեան:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի 14 Օգոստոսին, Վերափոխման տօնին առթիւ, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ: Յաւարտ պատարագի կը կատարուի խաղողի օրհնութիւն:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ:

ՇԱՒԻԼ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս. Աստուածածնի տօնին առթիւ Օգոստոս 14ին կիրակի օր պատարագ եւ աւանդական խաղողի օրհնութիւն:

ՍԻՆ-ԺԵՌՈՄ — Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Ս. Աստուածածնի վերափոխման տօնին առթիւ պատարագ կը մատուցուի Սէն – Ժերոմի Ս. Սահակ - Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ 14 Օգոստոս կիրակի օր:

Յաւարտ պատարագի խաղողի օրհնութիւն:

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը Հայ հասարակութեան կը հաղորդէ որ Շաբաթ 13 Օգոստոս Աստուածածնայ տօնին առթիւ խաղողօրհնէք եւ մատաղ տեղի կ'ունենայ Մոնմորանսիի Հանդստեան Տան մատուռին մէջ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Որբերու Օգն. Մարմնին տարեկան պարահանդէսը Դեկտեմբեր 4ին:

×

Ամենուհի Գեւոնեանի Տարօնի երգերու ունկնդրութիւնը տեղի պիտի ունենայ Հոկտեմբեր 22ին, Շաբաթ ժամը 8·30ին Սալ Տըպլէսիի մէջ:

×

Կապոյտ Խաչի Պանեէօ – Ֆաչանի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը Հոկտեմբեր 8ին:

×

Կեդրոնականցիներու տարեկան ցայգ – դապարահանդէսը Նոյեմբեր 5ին:

ARMENIE 77

du 1er Octobre au 15 Octobre
du 22 Octobre au 5 Novembre
du 23 Décembre au 6 Janvier 78

du 5 Août au 19 Août
(pour les jeunes de 16 à 35 ans)

Renseignements et inscriptions :

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Renseignements et inscriptions : MONDOTOURS

POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETERIES, NOUS CONSULTER

Carzou

PEINTURE, AQUARELLES, DESSINS

GALERIE HORIZONS
58, Rue du Général de Gaulle
LA BAULE

ET
CHATEAU DE VAL
(*Limite Cantal-Corrèze, près de Bort-les-Orges*)

Exposition ouverte jusqu'au
20 Septembre
tous les jours

Արձակուրդի մեկնող մեր բաժանորդներուն

Արձակուրդի մեկնող մեր այն բաժանորդները որոնք կը փափաքին հասցէի ժամանակաւոր փոփոխութիւններ կատարել, պէտք է դիմեն վարչութեան, մեկնումէ վեց օր առաջ, տալով ընթացիկ եւ նոր զոյգ հասցէները եւ 5 ֆրանքի դրոշմաթուղթ:

Իտալական փոսթին անկանոնութիւնը կը ստիպէ մեզի որ չընդունինք հասցէի փոփոխութիւններ Իտալիոյ վրայ:

Շնորհակալութեամբ

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ԱՄԱՌՈՒԱՆ ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ

առթիւ կ'առաջարկուին հետեւեալ երկերները այցելել մասչելի գինեբով 1210 ՖՐ.ԷՆ 1850 ՖՐ.

Լիքաւուան, Սուրիա

Ցորդանան Եգիպտոս

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԴԻՄԵԼ՝

ORIENTOURS

30, RUE M. LE PRINCE PARIS 6

Tél. : 326-92-26 — 329-49-00
Lic. A. 762

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ
ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ», *ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ»*

«ՅԱՌԱՋ 50»

Տպկագրաղ «Յառաջ»ի յիսնամեայ հատորածներէն
420 էջ, ընտիր տպագրութիւն
ԿՈՂՔ՝ ԳԱՌԱՋԻՒ
100 ֆր. (110 ֆր. թղթատարի ծախքով)

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ
ԲԱՑ ՏՈՄԱՐԸ (1971)
ԿՐԱԿԸ ԿՈՂՔԻՍ (1973)
(հատորը՝ 30 ֆր.)

ԵՒՐՈՊԱՑԻ
ԲՈՒՌ ՄԸ ՏՈՄՍ
(25 ֆր.)

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ (1958)
Գին 50 ֆր.

Դիմել «Յառաջ»ի

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose des
VOYAGES EN ARMENIE

au départ MARSEILLE

Départ Vendredi Retour Jeudi

19 Août 01 Septembre
02 Septembre 15 Septembre

PRIX PAR PERSONNE 3150 F

Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.

IMPORTANT : *Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.*

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 50 89 12
Org. Lic. 97

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
9
MARDI
9 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 230 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.917 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 53e ANNÉE — N° 13.917

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԷՋ

— o —

Ինուքեան պաշտպաններու դատավա-
րութիւնը աննախընթաց բնոյթ ստացաւ
առջի օր, քանի Պուրկուէնի Ատեանը 23
ժամ առանց դադարի չարունակեց նիս-
պը, մինչ դուրսը բարձրախօսներ թոյլ
կուտային ցուցարարներու որ հետեւին
դատին: Ծանօթ է որ 12 ցուցարարներ,
ձերբակալուած Քրէս – Մալվիլի արիւ-
նալի բախումներու ընթացքին կը դատ-
ւին, անոնց մէջ, եօթը Գերմանացի, 3
Ֆրանսացի եւ երկու Զուիցերացի:

Այս ամբողջ դատավարութեան ընթաց-
քին չատ յայտնի ալ չէ եղած թէ ո՞վ կը
դատէր՝ հիւլէական ձեռնարկը, ոստի-
կանութիւնը թէ ցուցարարները: Ի վեր-
ջոյ դատարանը ամբաստանեալներէն վե-
ցին բանտարկութեան պատիժներ տուած
է (վեց ամիս, կէսը յետաձգումով) չորսը
ազատ արձակուած է մինչ երկուքն ալ
բանտարկութեան դատապարտուեցան յե-
տաձգումով:

Ընդհանուր ձեւով ամէն պարագայի
մէջ, ծանր միջադէպեր չպատահեցան եւ
նոյնիսկ սիպար ցոյց մըն ալ տեղի ունե-
ցաւ նօսաք, ուր ցոյց մը կազմակեր-
պուած է ամբարտակի մը չինութեան
դէմ: Իրականին մէջ ոչ ոք ամբարտակին
դէմ էր այլ միայն ընտրուած տեղին,
որ կը խանգարէ տեսարժան վայր մը:
Կառավարութիւնն ալ կ'առարկէ, որ ու-
րիշ տեղ աւելի սուղ պիտի արժէ հար-
կատուին...:

Քանի մը տողով

ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ ծանր բախումներ տեղի ունեցած են կրկին եւ 5 մեռեալ կայ, որոնց կարգին մէկ ոստիկան: Ռումբեր նետուած են ուսանողական աչ կեդրոնէ մը: Նոյն օրը (Օգոստ. 4) միջադէպ մըն ալ պատահած է Անգարա երբ անծանօթ-ներ կրակ բացած են կառքէ մը, սպան-նելով երկու բանուորներ, որոնք կ'աշ-խատէին Ամերիկացիներու կողմէ մատա-կարարուած Միջին–Արեւելեան Թեքնիք համալսարանը եւ տուն կը վերադառ-նային:

ԿԻՊՐՈՍ Թաղեց Մակարիոս արք.ը եր-կուշաբթի առաւօտ: Ֆրանսական կառա-վարութեան կողմէ ներկայ եղաւ նախա-րար Ալէն Փէյրըֆիթ, բազմաթիւ օտար պատուիրակութիւններ ալ Նիկոսիա ժա-մանած էին բացի Թուրքիայէն քանի Ար-տաքին նախարարը՝ Զաղլայանկիլ ճըշ-դած է որ, Անգարա չի ճանչնար Մա-կարիոսը իբրեւ պետութեան նախագահ այլ՝ համայնքի մը: Զընդունիր նաեւ որ նոր նախագահ մը ընտրուի (Սեպ. 10ին որոշուած է ընտրութիւնը) այլ հասա-րակաց առժամեայ կառավարութիւն մը պէտք է ստեղծուի եղեր մինչեւ որ հա-մաձայնութիւն գոյանայ դաշնակցային

ՄԱԿԱՐԻՈՍԻ ՄԱՀԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

— o —

«Ուրախացայ, օ՛իս եղաւ»...

ԱՑՍ Է ԸՆԴՀ. ԿԱՐԾԻՔԸ

Հիւրրիյէթ հանրային կարծիքի քննու-թիւն մը կատարեր է Պոլսոյ մէջ, հաս-կընալու համար թէ ի՞նչ կը խորհի Թուր-քը Մակարիոսի մահուան առթիւ: Բա-ւական հետաքրքրական է, մանաւանդ երբ լմբագիրն ալ իր նախաբանին մէջ կ'ըսէ «իսթամպուլցիէ նախ շուարեցաւ, յետոյ ուրախացաւ, միւս կողմէ խորհե-ցաւ թէ զգայուն մարդոց համար որքա՞ն հակառակ է մահուան վրայ խընդալը...»:

Ի՞նչ կարելի է աւելցնել, ոչինչ անշուշտ եթէ ոչ խորհիլ թէ այս «զգայո՞ւն մար-դոց» համար «որքա՞ն հակառակ» եղած է հայ ջարդել, յոյն - կիպրացի ջարդել...

Հիւրրիյէթ–ի մէջ կը կարդանք.– Մա-կարիոս անունը նոյնացած է Թուրքիոյ վերաբերեալ դէպքերու եւ քաղաքակա-նութեան հետ: Այնպէս որ իր մահուան լուրը իսթամպուլցիէ նախ չուա-րեցան, յետոյ ուրախացան, միւս կողմէ խորհեցան թէ զգայուն մարդոց համար որքա՞ն հակառակ է մահուան վրայ խըն-դալը: Այս առթիւ տեսակցեցանք հա-րիւրաւոր հայրենակիցներու հետ, եւ ո-մանց կարծիքը առինք:

Րըտվան Եզեր (փաստաբան).— Մահ-ւան կարելի չէ ուրախանալ: Մարդկային զգացումներուն հակառակ է: Միայն թէ հիման մը վրայ: Դիւրին պիտի չըլլայ անշուշտ Մակարիոսի յաջորդին ընտրու-թիւնը: Թեկնածու չի պակսիր եւ այս առթիւ կը յիշուի որ իր վախճանումէն չորս օր առաջ, Մակարիոս պարսիկ լը-րագրողի մը տուած տեսակցութեան ըն-թացքին յայտնած է թէ իր միակ յա-ջորդը՝ Քիփրիանուն կրնայ ըլլալ: Կիպ-րոսի չորս կուսակցութեանց պարագլուխ-ները ժողով ըրած են եւ խօսած Մա-կարիոսի յաջորդի մը ընտրութեան չուրջ, թէ եկեղեցւոյ թէ Հանրապետութեան գը-լուխը:

«ՈՒԱՇԻՆԿԹՐՆ ՓՈՍԹ»ի երկու լրագ-րողները կը յայտնեն թէ խիստ-գաղտնի վաստաթուղթի մը համաձայն Միաց-եալ – Նահանգները որոշած են զոհել Ա-րեւմտեան Գերմանիոյ մէկ երրորդը, վարչապետի ուժերու յարձակման մը պա-րագային: Ամերիկա, անշուշտ կը հեր-քէ, Գերմանիա յուզուած է, Մոսկուա կը խնդայ:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ կառավարութեան գը-լուխը նշանակուեցաւ նոր նախարար մը, ամերիկասէր, նախկին նախարար քա-րիւղի՝ Ձամշիտ Ամուզեկարա: Նախկին նախարարապետը՝ Հովէյտա, որ այդ պաշտօնը կը վարէր 12 տարիէ կը կռչ-ուի աւելի բարձր պաշտօնի մը Աքքու-նէքին մօտ:

ՍՈԼԶԳԸՐԻԻ մէջ 11 հոգի մեռած է եւ 76 ուրիշներ ալ վիրաւորուած են երբ ռումբ մը պայթած է մեծ վաճառատան մը մէջ: Այս ոճրային արարքին տէր եղած է Զիլապվէկի Ազգ. միու-թիւնը, ըստ Սընտէյ Էքսփրէսի:

Մակարիոսի մահը մեզ կ'ուրախացնէ, ո-րովհետեւ անհետացուց մութ եւ մռայլ օրերը:

Պայան Կիւլէնայ.- Աղէկ եղաւ, Աստուծ-մէ պիտի գտնէ, չարիքներուն պատիժը պիտի կրէ: Ինշալլահ նոր մը չ'ելլեր:

Ագկիվ Էօզէն.– (քարտուղար) Չհաւա-տացի լուրին: Ակռէ առաջ ալ քանի մը անգամ այսպիսի լուրեր հրատարակուե-ցան: Այս պատճառաւ չուարեցայ: Բա-րերար մահ չէլլար, բայց կարծեմ մե-զի համար բարերար պիտի ըլլայ:

Հիմմէթ Կէօնէնճ.- (դրամատան տնօ-րէն).— Աղէկ եղաւ:

Րիչըրտ Թօմ (գրասէրջիկ).— Մա-կարիո՞ն է մեռնողը, ինծի ի՞նչ:

Կիւլիւմսէր (դրամատան պաշտօնեայ).- Շա՛տ ուրախացայ: Մարդու մը չի վայ-լէր ուրախանալ մահուան վրայ, բայց այդ կրօնաւորը չատ ցաւ քաշել տուաւ մեզի:

Սէլահէտտին Եաւրտսէվէր (վաճառա-կան).— Աչխարհ աղտոտութենէ մը ա-զատեցաւ:

Նուրէտտին Կիւլսէվէր (չարժավար).— Թուրք ազգին ամենամեծ թշնամիներէն մէկը պակսեցաւ: Մէջտեղէն վերցաւ: Ազատեցանք: Ինշալլահ, կիպրոսի խնդի-րըն ալ կը կարգադրուի:

Ահմէտ Ույկուն (փոխադրիչ).— Ի՞նչ, Մակարիոս մեռա՞ւ: Օոոոո՛օօխ: Շա՛տ ուրախացայ: Թուրքերը ամէն տառապանք կրեցին այդ փափագին ձեռքէն:

Սէֆքէր Էրմութլու (բեռնակիր).- Փա-փագը մեռաւ, հա՞, կեցցե՛ս:

Րէմզի Աքթաֆ (նպարավաճառ).- Կիպ-րոս ալ գառաւ հանգիստը: Մենք ալ մեր հանգիստը կը գտնենք այլեւս: Այդ եկե-ղեցականը չարիքներուն արմատն էր: Տա-րիներով թէ՛ իր ազգը տառապեցուց, եւ թէ մեզ:

Նեմմէ Աքթալայ (կօշկակար).— Ռատ-խոյէն երբ լսեցի, ուրախութենէս մի առ մի տղաքս համբուրեցի: Բնաւ չէի դի-տեր թէ մէկու մը մահը այսքան կ'ուրա-խացնէ մարդս:

Մէլիհ Գուքման (բժիշկ).— Եթէ կիպ-րոսի խնդիրը Մակարիոսի անձէն կախում ունի, պէտք է ուրախութեամբ ընդու-նել իր մահը: Մաղթենք որ իրեն նման մարդ մը չյաջորդէ իրեն:

Սէրաճէտտին Կէնճ (դրավաճառ).— Աղէկ եղաւ: Իր բանական մահով մեռնելն ալ Աստուծոյ մէկ պատուհասան է:

Եըլմազ Գըլըճ (ներկարար).— Ուրա-խացայ, եւ շա՛տ: Իբրեւ մարդ կը տխրիմ այս զգացումիս համար, բայց իմ եղ-բայրներս չատ բան քաշեցին իր ձեռքէն:

Հիմմէթ Տէնկեզ (վաստակաւոր).— Ե-րանի՛ թէ լաւ բաներ կարենայինք ըսել այդ կրօնաւորին ետեւէն:

Րամիզ Ուլու (պաշտօնեայ).— Կը մաղ-թեմ որ իր գործած չարիքները քաւէ ան-ձնականին մէջ: Մահն անգամ չի կրնար վրկել այս աստիճան քինախնդիր մարդ մը:

Մէլիհ Գուքման (բժիշկ).— Եթէ Կիպ-րոսի խնդիրը Մակարիոսի անձէն կախում ունի, պէտք է ուրախութեամբ ընդու-նել իր մահը: Մաղթենք որ իրեն նման մարդ մը չյաջորդէ իրեն:

Սէրաճէտտին Կէնճ (դրավաճառ).— Աղէկ եղաւ: Իր բանական մահով մեռնելն ալ Աստուծոյ մէկ պատուհասան է:

Եըլմազ Գըլըճ (ներկարար).— Ուրա-խացայ, եւ շա՛տ: Իբրեւ մարդ կը տխրիմ այս զգացումիս համար, բայց իմ եղ-բայրներս չատ բան քաշեցին իր ձեռքէն:

Հիմմէթ Տէնկեզ (վաստակաւոր).— Ե-րանի՛ թէ լաւ բաներ կարենայինք ըսել այդ կրօնաւորին ետեւէն:

Րամիզ Ուլու (պաշտօնեայ).— Կը մաղ-թեմ որ իր գործած չարիքները քաւէ ան-ձնականին մէջ: Մահն անգամ չի կրնար վրկել այս աստիճան քինախնդիր մարդ մը:

Ալի Գըլճօղլու (գործաւոր).— Անցեալ ըլլայ կ'ըսեմ թուրք ազգին եւ կիպրոսի եղբայրներուս: Աստուած բարին ընէ:

Լութֆի Սարը.– Հանգիստ մեռաւ է, սրտի տագնապով: Իր մեղսուցածներուն կրած ցաւը չքաշեց:

Նուրքէն.– Ուրախացայ, օ՛իս եղաւ:

ԸՆԿ. ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ

Օգոստ. 3ի «Ազդակ»էն ցաւով կ'իմա-նանք թէ ընկ. կարօ Սասունիի առող-ջական վիճակը ծանրացած ըլլալով, Օ-գոստոս 2ին, փոխադրուած է Զարիֆ Թաղի Տաֆքըրզ հիւանդանոցը:

Ծանօթ է որ ընկ. Կ. Սասունի քանի մը տարի առաջ կաթուած ունեցած էր բայց ցարդ տունը կը մնար, ուր հոգածու խը-նամքի տակ էր:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՑՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ՀԵԹԱՏԻՊ ՕԳՈՍՏ. 2 – 4)

«ԱՐԱՐԱՏ»Ի ԱՑՑԸ ԱՓՐԻԿԷ

«Արարատ», որ Խորհ. Մերձաւոր Արեւելեան առաջին մրցաշարքին եօթնե-րորդ տեղը գրաւեց, չորս մրցումներ կա-տարելու համար Ղանա եւ ապա Պենին կ'այցելէ:

Խումբը վերադարձին, Օգոստոս 17ին իր առաջին մրցումը պիտի կատարէ Հրազ-դանի մարզադաշտը, մրցակից ունենալով Կուբիչեւի խումբը: (Ախոյեանութեան մարձի մրցումներու երկրորդը):

×

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՍԱՐՔԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

Խորհ. Միութեան ամէնէն մեծ ջերմա-կեդրոնները այժմ կ'օգտագործեն ինք-նաշխատ այն սարքերը, որոնք պատ-րաստած են Երեւանի «Ելեկտրասարք» գործատունը: Ատոնք նախատեսուած են հսկիչի դեր կատարելու՝ ինքնաշխատ ե-ղանակով աշխատանքին կայունութիւնը ապահովել մեծ չոգեկաթսաներուն:

Սարքաշինութիւնը Հայաստանի արդիւնաբերութեան արագ զարգացող ճիւ-ղերէն մէկն է, քանի փոքրածաւալ են եւ համապատասխան մասնագէտներ կան: Այս ճիւղին օրինակ մաս կը կազմէ ժա-մացոյցի արտադրութիւնը:

×

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԻՐԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

Սեպտեմբեր մէջ, այսինքն Հան-րապետութեան Հարաւ – արեւելեան գո-տին, չահագործման յանձնուեցաւ այս – պէս կոչուած բժշկական տեխնիկայի գոր-ծատունը, որ պիտի արտադրէ առողջա – պահական ճիւղին մաս կազմող իրեր, առարկաներ:

Այս գործատունը Հանրապետութեան բժշկական արդիւնաբերութեան երրորդ կեդրոնը կը դառնայ:

ՄԵՐ ԱՑՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՑՑԵԼԵՑԻՆ...–

Հ. Մանուէլ Վ. Բոլատեան հիմնադիր-տեսուչը Թեհրանի «Ալիշան» վարժարա-նին, որ չրջապտոյտ մը կը կատարէ Եւ-րոպա եւ Ամերիկա:

Տիկին Վավա Սարգիս (Խաչատուրեան) ծանօթ նկարչուհի, որ վերջերս յաճող ցուցահանդէսներու եւ Սարգիս Խաչա-տուրեանի կեանքին ու գործին նուիրուած դասախօսութիւններ տուած է Դամասկոս, Հալէպ, Պէյրութ եւ Գահիրէ:

ԹԵՀՐԱՆԷՆ Պ. Աբամ Մուրատեան:

ՆԻՒ – ԵՈՐՔԷՆ Պ. Յարութիւն Եսայեան:

ԱՐՄԱՏՆԵՐ

— o —

(Գ. եւ վերջին մաս)

Մեր արմատները մեր կամքերէն ան-կախ են, թէ՛ ծնունդի առեն մեզի պարտադրուելէ տեսակէտէ, եւ թէ՛ զանոնք պահելու կամ մերժելու տեսակէտէ: Ինչպէս որ ոչ ոք մեր հաւանութիւնը կ'առնէ մեզ աշխարհ բերելէ առաջ, այդպէս ալ ոչ ոք մեր նախասիրութիւնը կը հարցընէ մեզի արմատ մը պարտադրելու համար: Մեր դիտակցութեան աչքերը կը բանանք եւ կը տեսնենք որ արդէն կեանքի մէջ ենք: Նմանապէս մեր դիտակցութեան աչքերը կը բանանք եւ կը տեսնենք որ այս կամ այն արմատէն կուգանք: Ոմանք կը կարծեն թէ զոնէ այդ արմատները մերժելու ազատութիւնը ունինք: Կը մերժես արմատներէդ, չես լբացներ զանոնք, կ'երթաս միանալու ուրիշ արմատներէ եկողներու: Չէ՞ որ նոյնը կրնանք ընել կեանքի նկատմամբ: Եթէ ոչ ոք մեր հաւանութիւնը առած է մեզ կեանքի բերելու առեն, զոնէ կեանքը մերժելու ազատութիւն ունինք, ամէն վայրկեան կրնանք վերջ տալ մեր կեանքին եթէ դժգոհ ենք: Փիլիսոփան այս անձնասպանութեան գուգահեռին վրայ չի կրնա՞ր գործադրուիլ ուրեմն նաեւ արմատներու անձնասպանութիւն մը: Այսպէս կը կարծեն ոմանք: Բայց ատիկա ալ ինքնախաբէութիւն է, այնպէս ինչպէս մասամբ ինքնախաբէութիւն է անձնասպանութիւնը: Նոյնիսկ անձնասպանութեան դիմողը, այս աշխարհէն հեռանալէ առաջ բաներ մը ըրած է որպէսզի կեանքը չարունակուի: Զաւակ մը թողած է, արուեստի գործ մը թողած է, հարստութիւն մը թողած է, եւայլն: Իր բացակայութիւնը չատ բան չի փոխեր այլեւս, կեանքը կը չարունակուի ուրիշ մակարդակներու վրայ, հակառակ իր մերժումին: Նոյնը արմատներու անձնասպանութեան մասին, եւ գերազանցապէս: Եթէ դուն մերժես քու արմատներդ, արմատներդ կը չարունակեն ապրիլ ուրիշ մակարդակներու վրայ, քեզմէ վերջ եկողներուն մէջ, նոյնիսկ քու զաւկիդ մէջ: Ինչ որ կը կարծես թէ մեռաւ քու մէջ, յարութիւն կ'առնէ քու զաւկիդ մէջ:

Մեր արմատները մեր կամքերէ անկախ, են, այս մասին ոչ մէկ կասկած, եւ ոնոնք մեր գոյութենէն ներս կը խուժեն երեք անխուսափելի ու անխորտակելի խողովակներէ. անհատական խողովակ, ընտանեկան խողովակ եւ վերջապէս ցեղային կամ ազգային խողովակ:

Իրրեւ անհատ, ծնած ենք այս կամ այն հողին վրայ, եւ արդէն վերջապէս: Կրնայինք ուրիշ հողի մը վրայ, աշխարհ եկած ըլլալ, ուրիշ հայրենիքի մը զաւակը ըլլալ: Իրրեւ անհատ, կրնայինք տարբեր նկարագրի մը տէր եղած ըլլալ, ցեղային այլ յատկութիւններ ժառանգած ըլլալ: Բայց այս բոլորը երազանք են: Կրնաս երջանիկ ըլլալ կամ դժպոհ, ոչինչ կը փոխուի: Կը կարծես որ կրնաս զոնէ լքել հողը որուն վրայ ծնած ես եւ հեռանալ: Կը կարծես որ կրնաս նոր հայրենիքներ որդեգրել:

Թերեւս ալ կրնաս: Բայց ի դէմս հոգեկան պատկառանքներու, պատառ պատառ եղող ներաշխարհներու, ի դէմս նոր տառապանքներու եւ դժգոհութիւններու: Ուր որ ալ երթաս, հայրենաբաղձու-թիւնը, արմատին կանչը, պիտի կրծէ հոգիդ: Եւ այնպէս մը պիտի կրծէ որ պիտի թողուս նոր հայրենիքիդ ամենա-հանդիսաւ պայմանները եւ պիտի երթաս արցունքներովդ թրջելու ծննդավայրիդ հողը: Այդ ալ վերջնական լուծում պիտի չըլլայ: Պիտի պատակառես երկուքին միջեւ, պիտի մնաս օդին մէջ:

Իրրեւ ընտանիք, ծնողքի մը զաւակն ենք արդէն եւ վերջացաւ: Ճակատագիրը մըն է զոր ոչ ոք պիտի կարենայ փոխել: Միլիոններով դիպուածներ տարիներէ, նոյնիսկ դարերէ ի վեր դեր խաղացած, քով քովի եկած են որպէսզի մենք ըլլանք ճիշդուճիշդ մեր ծնողքին զաւակը: Որպէսզի աշխարհ գանք մեզի արուած սա պայմաններուն մէջ: Այդ միլիոններով դիպուածներէն մէկը կամ երկուքը եթէ չմիջամտէին, իրենց գերը խաղացած չըլլային, ամէն ինչ կը փոխուէր: Այդ ատիճան խախուտ էր ահաւասիկ մեզ աշխարհ բերող հանգամանքներու ամբողջութիւնը: Բայց այսքան հակառակ պայմաններով եթէ անգամ մը աշխարհ եկանք, անկէ վերջ այլեւս ոչ ոք մտածելի կրնայ փոխել որեւէ բան: Լմնցաւ: Կրնանք թերեւս լքել մեր ծնողքը, հեռանալ, մոռնալ զանոնք, կամ փոխադարձաբար մեր ծնողքը կրնան մերժել մեզ, զրկել մեզ իրենց ժառանգութենէն: Կողմերը կրնան սա կամ նա պատճառաւ անհետացնել զիրար կապող կամուրջը: Ապարդիւն երազանք դարձեալ: Հոս ալ արմատին կանչը պիտի թունաւորէ ամէն ինչ: Պիտի պատակիտ հոգին, սիրտը պիտի դալարուի ղղջումներու, կսկծանքներու, կեղծ առելութիւններու եւ իրական դիրկընդխառնումներու միջեւ: Եւ հոս, քեզի արուած արմատին վրայ պիտի ուելնայ նաեւ քու տուածդ, այն զոր պիտի տաս զաւակիդ կամ զաւակներուդ: Այլեւս պիտի դառնաս ծառ մը, որ արմատներ ունի վարը եւ վերը անցեալէն եկող հողին խորը եւ դէպի ապագայ զացող օդին մէջ:

Իրրեւ ցեղի մը զաւակը, կուգանք նաեւ հաւաքականութենէ մը, ժողովուրդէ մը, եւ դարձեալ վերջացաւ: Ի՞նչ բան կը փոխուի եթէ հպարտ ենք այդ պատկանելիութենէն կամ դժբախտ: Աչխարհի վրայ ոչ մէկ հաստատութիւն նկատի պիտի առնէ մեր զգացումները մեր պատկանելիութեան նկատմամբ: Ոչ մէկ դատարան, ոչ մէկ անցագիր կամ անձնապիր պիտի մոռնայ զայն, լուսթեամբ պիտի անցնի անոր վրայէն: Եւ ամէնէն կարեւորը, մեր ցեղը, մեր արմատը անվերջ իրեն պիտի կանչէ մեզ, պարտքեր պիտի պնդէ մեր վրայ: Որքան չատ բան ուսած է ան մեզմէ, մենք ուզենք կամ ոչ: Սիրենք կամ ոչ: Արժէքը գիտնանք կամ ոչ: Եւ մենք զանոնք պիտի փոխանցենք մեր յաջորդին, ուզենք կամ ոչ, անդրադառնանք կամ ոչ, դարձեալ արժէքը գիտնանք կամ չգիտնանք: Կարծես մարդկէ այստեղ մէկմէկ գործիք են, լուսհաղորդիչ, փոխադրամիջոց, իրենց յանձնուածը ուրիշին փոխանցելու համար: Եւ այս պարտադրութիւնը, պարզապէս գործիք մը ըլլալու տպաւորութիւնը թերեւս ոմանց կրնայ զայրոյթ պատճառել, խեղճութեան եւ թշուառութեան զգացում մը յառաջացնել: Բայց նոյն այդ պարտադրութեան մէջ մեծութիւն ալ կայ, վեհութիւն մը, հիանալի առաքելութիւն մը: Նայած թէ ինչպէս ուրիշին փոխանցեցին քեզի յանձնուածը: Գիւղ մը եւս աղնուացուցի՞ր զայն, քիչ մը եւս ճոխացուցի՞ր, վառաւորեցի՞ր: Թէ ոչ լաւ չպահեցիր զայն, թափեցիր թափթփեցիր, պակասուր յանձնեցիր:

Այո, մեր արմատները կը խուժեն մեզմէ ներս, կը պոռթկան մեր մարմնին եւ հոգիին ամէն կողմը, կը ճիւղաւորուին ամէն կողմը, կը ճիւղաւորուին ամէն ըջիջէ ներս եւ մենք նոյնիսկ եթէ չզգանք անոնց ներկայութիւնը մեր մէջ, առնք կը բռնեն մեզ իրենց հզօր մատներով:

Ռ. ՀԱՏՏԷՃԵԱՆ

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅԵՐ ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

Ծօսակցական հայերէնի տարաչխարհիկ հնչիւնները կը տարածուին Սընիսայթի փողոցները, Քուինս: Ամերիկահայ համալսարանական հայկ. դրականութեան դասընթերը կը փորձեն դասել Քոլումպիայի Համալսարանը: Հայկական ժողովրդական պարերու կշռոյթը կը տրոփէ Մէնհէթընի սրահը:

Պատերազմէ աւերուած Լիբանանէ հազարաւոր Հայերու ժամանումը թարմ աւիւն ներարկած է վերջերս Նիւ Եորքի հայ համայնքին, որու ազգային ինքնագիտակցութիւնը արդէն զօրաւոր եղած է մինչ, կը դրէ ամերիկացի լրագրող Էրիք Փէյս «Նիւ Եորք Թայմս»ի մէջ:

Լիբանահայերու զանգուածային արտագաղթը դիմաւորողաբար անցեալ տարի, քաղաքագիտական վայրագ կռիւներու հետեւանքն էր, ինչպէս որ՝ աւելցուցած է լրագրողը, Հայերու նախորդ ցրուումը աչխարհի չորս անկիւնները, արդիւնք էր իրենց վրայ ի գործ դրուած լայնածաւալ վայրագութեանց, Թրքական իշխանութեան տակ գտնուող իրենց հայ-կարեւորը, մեր ցեղը, մեր արմատը անվերջ իրեն պիտի կանչէ մեզ, պարտքեր պիտի պնդէ մեր վրայ: Որքան չատ բան ուսած է ան մեզմէ, մենք ուզենք կամ ոչ: Սիրենք կամ ոչ: Արժէքը գիտնանք կամ ոչ: Եւ մենք զանոնք պիտի փոխանցենք մեր յաջորդին, ուզենք կամ ոչ, անդրադառնանք կամ ոչ, դարձեալ արժէքը գիտնանք կամ չգիտնանք: Կարծես մարդկէ այստեղ մէկմէկ գործիք են, լուսհաղորդիչ, փոխադրամիջոց, իրենց յանձնուածը ուրիշին փոխանցելու համար: Եւ այս պարտադրութիւնը, պարզապէս գործիք մը ըլլալու տպաւորութիւնը թերեւս ոմանց կրնայ զայրոյթ պատճառել, խեղճութեան եւ թշուառութեան զգացում մը յառաջացնել: Բայց նոյն այդ պարտադրութեան մէջ մեծութիւն ալ կայ, վեհութիւն մը, հիանալի առաքելութիւն մը: Նայած թէ ինչպէս ուրիշին փոխանցեցին քեզի յանձնուածը: Գիւղ մը եւս աղնուացուցի՞ր զայն, քիչ մը եւս ճոխացուցի՞ր, վառաւորեցի՞ր: Թէ ոչ լաւ չպահեցիր զայն, թափեցիր թափթփեցիր, պակասուր յանձնեցիր:

Այո, մեր արմատները կը խուժեն մեզմէ ներս, կը պոռթկան մեր մարմնին եւ հոգիին ամէն կողմը, կը ճիւղաւորուին ամէն կողմը, կը ճիւղաւորուին ամէն ըջիջէ ներս եւ մենք նոյնիսկ եթէ չզգանք անոնց ներկայութիւնը մեր մէջ, առնք կը բռնեն մեզ իրենց հզօր մատներով:

Ռ. ՀԱՏՏԷՃԵԱՆ

Թրքական հայերէնի տարաչխարհիկ հնչիւնները կը տարածուին Սընիսայթի փողոցները, Քուինս: Ամերիկահայ համալսարանական հայկ. դրականութեան դասընթերը կը փորձեն դասել Քոլումպիական Համալսարանը: Հայկական ժողովրդական պարերու կշռոյթը կը տրոփէ Մէնհէթընի սրահը:

Պատերազմէ աւերուած Լիբանանէ հազարաւոր Հայերու ժամանումը թարմ աւիւն ներարկած է վերջերս Նիւ Եորքի հայ համայնքին, որու ազգային ինքնագիտակցութիւնը արդէն զօրաւոր եղած է մինչ, կը դրէ ամերիկացի լրագրող Էրիք Փէյս «Նիւ Եորք Թայմս»ի մէջ:

Լիբանահայերու զանգուածային արտագաղթը դիմաւորողաբար անցեալ տարի, քաղաքագիտական վայրագ կռիւներու հետեւանքն էր, ինչպէս որ՝ աւելցուցած է լրագրողը, Հայերու նախորդ ցրուումը աչխարհի չորս անկիւնները, արդիւնք էր իրենց վրայ ի գործ դրուած լայնածաւալ վայրագութեանց, Թրքական իշխանութեան տակ գտնուող իրենց հայ-բենիքին մէջ, Փոքր Ասիա, Համաչխարհային Ա. պատերազմի օրերուն եւ անկէ առաջ:

Թորգոմ Աբք. Մանուկեան, Առաջնորդը Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Թեմին, նը-կատել առած է, թէ ազգային ինքնագիտակցութիւնը զօրաւոր եղած է հոն, սակայն նոր զաղթականութիւնը նոր է-րանգ մը աւելցուցած է, մերձաւոր արեւելեան երանգ մը՝ թէ՛ հոգեբանական, թէ՛ ընկերաբանական: «Պայմաններուն յարմարելու շրջան մը անխուսափելի անհրաժեշտութիւն է եւ, կը յուսանք, որ ասիկա ճակատագրական չատ փորձութիւններ պիտի չստեղծէ»:

Նիւ Եորքի Հայերու աճին նպաստած է նոյնպէս Մորմ. Միւթենէ, Ռումանիայէ եւ այլ երկիրներէ ժամանած Հայերու հոսանքը: Աբք.ը յայտարարած է, թէ չորս տարի առաջ Նիւ Եորքի շրջանի հայ գաղութը կը հաշուէր 50է 60·000 Հայ, իսկ այժմ 80է 90·000:

Այս աճին ընկերացած է, այն ինչ որ բազմաթիւ Ամերիկահայեր որակած են, ազգային ինքնագիտակցութեան զարթնումի մը խթանը: Ինքնագիտակցութիւն մը, որ համաձայն յօդուածագիրին, ընդգծուած է ամէնէ ամէն «Արարատ» եռամսեայի բացառիկ թիւով՝ «Հայերը Ամերիկայի մէջ» խորագիրով: Ամբողջութեամբ առնուած, աւելի քան 500·000 հայածինները կ'ապրին Հիւս. Ամերիկա:

Անցնող տասնամեակներուն ոմանք հայկական մականունին «եան»ը ջնջած են իրենց ընտանեկան անուններէն եւ այլազան ձեւերով վերապահութիւն յայտնած են իրենց արմատներուն հանդէպ: Բայց այս երեւոյթը, գրած է լրագրողը, վերջին տարիներուն աննկատելի դարձած է: Ազգային ինքնագիտակցութիւնը աւելցած է:

Բազմաթիւ Ամերիկահայերու համար վերազարթնումի դրդիչ հանգիսացած է յատկապէս Մայքըլ Առլէն կրտսերի 1975-ին հրատարակած Անգք Դէյլի Աբարատ, քանի մասամբ - Հայ հեղինակին ձգտումն էր եղած անձնապէս գտնել ու ճշդել, թէ ի՞նչ է Հայ ըլլալը:

Էրիք Փէյս յիշատակած է օրինակ մը, ե. Գուրամեան ըսած է, թէ «կարդալ պերքը եւ ինքզինքս նոյնացուցի ներքին բռնկանգակութեան հետ. հայ ըլլալուն մէջ չատ իւրայատուկ բան մը կայ՝ չատ հին մշակոյթ է: Հայաստան քրիստոնեայ առաջին պետութիւնն էր, եւ ասոր նման բաներ երբ կ'իմանաս երախայ տարիքէդ, երբեք չես մոռնար»:

Դիեցումը ազգային ինքնագիտակցութեան, գրած է յօդուածագիրը, բարդ հարց մըն է Հայերուն համար, որով-հետեւ, ինչպէս դիտել տուած են Հայերէն, այսօր անկախ Հայաստան չկայ, իրրեւ ազգային հայրենիք, ինչպէս Իսրայէլ Վահմութեան հետ թաղին ազնուականները ալ հոն հիւրընկալուելու առանձնաշնորհը կը վայելէին: »կեցո»ին դասը կը յառաջանար, «Ող օրհնես»ին՝ առեւտուրը, մանրաքայլ մանրաքայլ, գլուխը բայց: «Ի սկզբանէ»ին աւարտմանը պատարագուրին աւետարանը համբուրելու կ'երթար, ոսկի մը ժամուց նուիրատուութեամբ: Աշահամբոյրը հինգի կը բարձրանար երբ եպիսկոպոսը կը պատարագէր: Մենծ-Աղա բարեպաշտի այս պարտականութիւնը կատարած ըլլալուն պոհունակութեամբը սիրտը զեղուն, կը վերադառնար պահարան, հոնկէ խնդրակատար Աստուածամօր պատկերին առջեւ երեսը խաչակնքելէ յետոյ կը սկսէր դուռը երթալ, պատին փոքր ինչ չեզած քայլափոխելով: Վէգիրի մը սենեակէն մեկնած առենը, Պալա էֆէնտին կը զգուշանար քամակը ամբողջակի անոր աչքին պարզելու անբարեկիրթ վարմունքէն. իր քրիստոնէի խղճմտանքը իրեն չէր թոյլատրեր նուազ պատկառանք երեւիլ Աստուածածնին դիմաց: Դուրսը՝ մուրացիկները կը սպասէին, երբեք պատրանք չկրած ակնկալութեամբ: Թաղին նորա-փթիթ երիտասարդները կիրակնօրեայ դպրոցով սիզապանծ, ձեռքերնին գան-ձանակ ու պնակ «կու դայ կոր» կը մրմնջէին: Էֆէնտին ատոնցմէ իւրաքանչիւրին առջեւը կանգ կ'առնէր, ձեւացեալ կծծիութեան զուարճալուր սակարկութեամբ: Ու վարուն նպաստով հանդերձ. «ապրիք պատուհերս» վարձատրութեամբ մըն ալ կը փոխարինէր քնատուիքինը այդ երիտասարդներուն, զորս բարեպաշտական ոեռչանքը վաղայարոյց ըրած էր: Խորհրդարանը տուրքէ մը եաք, տուն կը վերադառնար հեռը տանելով նարտի խաղակիցներ:

Երեսուն տարիներու կիրակնօրեայ այս հանգուանաչէտ կենցաղավարութիւնը խանդարեցաւ 1890 Օգոստոս 19ին: Այդ օրը ժամուն տօնախմբութիւնը ըլլալով, չքաղիր հանդիսաւորութեամբ կը պատարագէր Թաղին քարոզիչ եպիսկոպոսը: Սպասաւորելու պատուին ալ նոր «դարիսլը» արժանացած էր, չնորհիւ իր ձայնին: Աբարողութեան պահուն, երբ «ազատութիւն եղբարց մերոց գերելոց» աղաչանքին երկինք առաքման կարգը եկաւ, Հայաստանցի ուերտէրը՝ աչքերը բոցաթորը՝ բուրվառը՝ ժողովրդին արձակեց երկնադղեցիկ պայրոյթէ մղեալ ուժգնութեամբ ու ահեղազոռ «ա՛» մը սլացուց: Հայ հոգիները մէկէնիմէկ այդ «ա՛»-ին վրայ ամբարձին, չնչասպառ հոն մնացին քարացած մեծ պատահարներու ապատող անբարբառ անձկութեան մէջ: «Զա՛ա»-ը պայթեցաւ, նրբահնծիւն մեղեդիի մը պէս թրթռաց «ո՛ւ»-ն երկնասլաց «ք՛ի՛ն»-ը ու ամպրոպա «ամէն»-ը փոթորկեց սաղարին մէջ: Երէկ՝ Ցուլիս – Տասնըհինգ էր:

Արիաթեւ քահանան հիմակ ուժգնագին կ'իջնէր իր սաւառնած բարձրունքէն: Ա՛լ սրտմտութեան մարմրկող հառաչ մըն էր իր յոխորտ կանչիւնը: Անճկակարօտ անուշութեան անլուր փղձկիւնով մըն էր որ հեծեծեց «եղբա՛րց մերոց գերելո՛ց»ը, հազար տարիներու ողորմագերս պաղատանքը առ Աստուածն հայոց: Ու հայոց տանքը առ Աստուածն հայոց: Ու հայոց հազար տարիներու յուսաբծարծ «ո՛վ ողորմեա՛»ն անգամ մը նորէն փոխասեղծութեան խնդրարկու այդ հայցուածքին: Բայց այս անգամ մոնչիւնով: Երէկ, Պոլսէն Աքեա ճամբու գրուած էր հայ խումբ մը: Շղթաներով: Խլամին պէմ պարտիսթաի վրէժխնդիրներու ջոկատը: Առաջինը:

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Շար. – 1)

ԿԱՐՄԻՐ ԺԱՄԱՈՒՈՑ

⁂

Ա.

Թաղին մէջ Քիւրքճեան Հայրապետ էֆէնտիին վրայ խօսուած առեն, «էֆէնտին» յորջորջումը բաւական կը համարէր: Ո՛չ անուն, ո՛չ մականուն: Պարզին վսեմութիւնը:

Էֆէնտին Ծատղեղէն Օրթագեղ փոխադրուած էր երեսուն տարի առաջ: Այդ երկար ժամանակամիջոցին, կիրակի մը ժամէն բացակայած չէր: Ու ա՛լ հիմակ իր սովորութիւնները բնազդի մը ճնշումովը կը վարէին ակրոնական օրերու իր կեցցաղը: Պատարագը չսկսած ժամ կ'երթար. խորհրդարանը քիչ մը կը հանդիսէր, եւ թաղին չարթուան մը գործերուն վրայ ընդհանուր տեղեկութիւններ կը տրէւէին: «Ծորհուրդ խորին»ին՝ տաճարը մտնելով չիտակ պահարան կ'անցնէր: Նոյնիսկ տարբեր նկարագրի մը տէր եղած ըլլալ, ցեղային այլ յատկութիւններ ժառանգած ըլլալ: Բայց այս բոլորը երազանք են: Կրնաս երջանիկ ըլլալ կամ դժպոհ, ոչինչ կը փոխուի: Կը կարծես որ կրնաս զոնէ լքել հողը որուն վրայ ծնած ես եւ հեռանալ: Կը կարծես որ կրնաս նոր հայրենիքներ որդեգրել:

Թերեւս ալ կրնաս: Բայց ի դէմս հոգեկան պատկառանքներու, պատառ պատառ եղող ներաշխարհներու, ի դէմս նոր տառապանքներու եւ դժգոհութիւններու: Ուր որ ալ երթաս, հայրենաբաղձութիւնը, արմատին կանչը, պիտի կրծէ հոգիդ: Եւ այնպէս մը պիտի կրծէ որ պիտի թողուս նոր հայրենիքիդ ամենահանդիսաւ պայմանները եւ պիտի երթաս արցունքներովդ թրջելու ծննդավայրիդ հողը: Այդ ալ վերջնական լուծում պիտի չըլլայ: Պիտի պատակառես երկուքին միջեւ, պիտի մնաս օդին մէջ:

Իրրեւ ընտանիք, ծնողքի մը զաւակն ենք արդէն եւ վերջացաւ: Ճակատագիրը մըն է զոր ոչ ոք պիտի կարենայ փոխել: Միլիոններով դիպուածներ տարիներէ, նոյնիսկ դարերէ ի վեր դեր խաղացած, քով քովի եկած են որպէսզի մենք ըլլանք ճիշդուճիշդ մեր ծնողքին զաւակը: Որպէսզի աշխարհ գանք մեզի արուած սա պայմաններուն մէջ: Այդ միլիոններով դիպուածներէն մէկը կամ երկուքը եթէ չմիջամտէին, իրենց գերը խաղացած չըլլային, ամէն ինչ կը փոխուէր: Այդ ատիճան խախուտ էր ահաւասիկ մեզ աշխարհ բերող հանգամանքներու ամբողջութիւնը: Բայց այսքան հակառակ պայմաններով եթէ անգամ մը աշխարհ եկանք, անկէ վերջ այլեւս ոչ ոք մտածելի կրնայ փոխել որեւէ բան: Լմնցաւ: Կրնանք թերեւս լքել մեր ծնողքը, հեռանալ, մոռնալ զանոնք, կամ փոխադարձաբար մեր ծնողքը կրնան մերժել մեզ, զրկել մեզ իրենց ժառանգութենէն: Կողմերը կրնան սա կամ նա պատճառաւ անհետացնել զիրար կապող կամուրջը: Ապարդիւն երազանք դարձեալ: Հոս ալ արմատին կանչը պիտի թունաւորէ ամէն ինչ: Պիտի պատակիտ հոգին, սիրտը պիտի դալարուի ղղջումներու, կսկծանքներու, կեղծ առելութիւններու եւ իրական դիրկընդխառնումներու միջեւ: Եւ հոս, քեզի արուած արմատին վրայ պիտի ուելնայ նաեւ քու տուածդ, այն զոր պիտի տաս զաւակիդ կամ զաւակներուդ: Այլեւս պիտի դառնաս ծառ մը, որ արմատներ ունի վարը եւ վերը անցեալէն եկող հողին խորը եւ դէպի ապագայ զացող օդին մէջ:

Իրրեւ ցեղի մը զաւակը, կուգանք նաեւ հաւաքականութենէ մը, ժողովուրդէ մը, եւ դարձեալ վերջացաւ: Ի՞նչ բան կը փոխուի եթէ հպարտ ենք այդ պատկանելիութենէն կամ դժբախտ: Աչխարհի վրայ ոչ մէկ հաստատութիւն նկատի պիտի առնէ մեր զգացումները մեր պատկանելիութեան նկատմամբ: Ոչ մէկ դատարան, ոչ մէկ անցագիր կամ անձնապիր պիտի մոռնայ զայն, լուսթեամբ պիտի անցնի անոր վրայէն: Եւ ամէնէն կարեւորը, մեր ցեղը, մեր արմատը անվերջ իրեն պիտի կանչէ մեզ, պարտքեր պիտի պնդէ մեր վրայ: Որքան չատ բան ուսած է ան մեզմէ, մենք ուզենք կամ ոչ: Սիրենք կամ ոչ: Արժէքը գիտնանք կամ ոչ: Եւ մենք զանոնք պիտի փոխանցենք մեր յաջորդին, ուզենք կամ ոչ, անդրադառնանք կամ ոչ, դարձեալ արժէքը գիտնանք կամ չգիտնանք: Կարծես մարդկէ այստեղ մէկմէկ գործիք են, լուսհաղորդիչ, փոխադրամիջոց, իրենց յանձնուածը ուրիշին փոխանցելու համար: Եւ այս պարտադրութիւնը, պարզապէս գործիք մը ըլլալու տպաւորութիւնը թերեւս ոմանց կրնայ զայրոյթ պատճառել, խեղճութեան եւ թշուառութեան զգացում մը յառաջացնել: Բայց նոյն այդ պարտադրութեան մէջ մեծութիւն ալ կայ, վեհութիւն մը, հիանալի առաքելութիւն մը: Նայած թէ ինչպէս ուրիշին փոխանցեցին քեզի յանձնուածը: Գիւղ մը եւս աղնուացուցի՞ր զայն, քիչ մը եւս ճոխացուցի՞ր, վառաւորեցի՞ր: Թէ ոչ լաւ չպահեցիր զայն, թափեցիր թափթփեցիր, պակասուր յանձնեցիր:

Այո, մեր արմատները կը խուժեն մեզմէ ներս, կը պոռթկան մեր մարմնին եւ հոգիին ամէն կողմը, կը ճիւղաւորուին ամէն կողմը, կը ճիւղաւորուին ամէն ըջիջէ ներս եւ մենք նոյնիսկ եթէ չզգանք անոնց ներկայութիւնը մեր մէջ, առնք կը բռնեն մեզ իրենց հզօր մատներով:

Ռ. ՀԱՏՏԷՃԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԵՂԱԿԱՆՔԱՀ

ՎՂՄՋՀՋՂՍՄՏ

ՏՍՐԳՀՋՂՍՄՏ

ՊՎԿՎՂՎԿ ՂՂՏ ՎՋՋՊ

ՆՀԴՍՄՀՍՈՂՍՈՄ

ՊՀՍՈՂՍՈՄՍՂՍՈՄ ՀՍՂՍՈՄՍՂՍՈՄ

Այրի Տիկին Ազատուհի Տէօվլէթեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Մոքսեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Խաչիկ Տէօվ – լէթեան, Տիկին Սոնիա Երեցեան, Տէր եւ Տիկին Յովհաննեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պահկեան եւ զաւակը, Այրի Տի– կին Արմենուհի Խաչիկեան եւ զաւակները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ա – մուսնոյն, եղբօր, տագրոջ, քեռայրին, մօրեղբօր եւ հօրեղբօր՝

ԱՒԵՏԻՍ ՏԷՕՎԼԷԹԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Օգոստ. 5ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի, այս երեքշաբթի, Օգոստ. 9, ժամը16ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին եւ մարմինը կը փոխադրուի Փէռ–Լաչէզի գերեզմանատունը ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Ոչ ծաղիկ, ոչ ծաղկեպսակ։

Մահապդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

56, rue de Boulainvilliers 75016 Paris

«ՅԱՌԱՋ»– Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Ա. Տէօվլէթեանի, ինչպէս նաեւ Տիկին Արմենուհի Խաչիկեանի եւ ազգա– կալին բոլոր պարագաներուն։

ՀՈԳԵՇՆԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այրի Տիկին Մարենոյշ Յովիկեան, Օր. Ազատի Յովիկեան, Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Յովիկեան եւ զա – ւակները (Ամերիկա), Տիկին Անժէլ Մա– նասեանի եւ զաւակները, Տէր Գարեգին եւ երեցկին Տեկելկիրեան եւ զաւակները (Պուլկարիա), Այրի Տիկին Համբարձում– եան եւ զաւակները (Լիոն, Տէսին), Յա– րութիւնեան ընտանիք, Ազատեան, Սին – տերեան, Աճէմեան (Ատոխ - Ալապա) կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշ– տօն կը կատարուի, Կիրակի, Օգոստ. 14, Պուլվ. Օտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցին ի– րենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր եւ ապգականին՝

ՅՈՎՀԻԿ ՅՈՎՀԻԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին ի յիշատակ։

Ի գիտութիւն իր յիշատակը յարգող – ներուն։

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ

ԵՆԹԱՑԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ.— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել։ Ուրեմն կը շարունակենք, մաս մաս հրատարա – կութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն։

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻ — ԿԱՐՏԱՆ, ՊԻՎԼԸՐ, ՄԷՑՐԼՕՑ

Տիկին Մարի Սավուրեան, Պ. Մարտի– րոս Թիւլէզեան 40ական, Պ. Պ. Գրիգոր Սաթոյեան, Եղիա (Մարսէյլ), Տիկին Պայծառ Մնակեան, Տիկին Եղիսա Պա – րոնեան, Տիկին Մարգրիտ Տէրոէրեան, Պ. Սեդրակ Ղարիպեան, Տիկին Հայկա - նոյշ Սողոմոնեան 30ական, Պ. Պ. Շարլ Ոսմանեան, Գուրգէն Կարապետեան, Կա– րապետ Համբարձումեան, Յարութիւն Թովմասեան, Հրաչ Ֆէրմանեան, Պետ – րոս Հայրապետեան, Յովհաննէս Գայա – ճանեան, Շամաս, Գասպար Մկրտիչեան, Տիկին Սրբուհի Մանուկեան, Պ. Հայ– կակ Թիւթիւնճեան, Տիկին Արաքսի Օսիք– եան, Տիկին Վիքթոր Մարտիրոսեան 20– ական, Պ. Անդրանիկ Քինոսեան 15, Պ.Պ. Խաչիկ Սերոբեան, Բիւզանդ Տուրզուք - եան, Կարապետ Գուշակեան, Ֆրանսուա, Ռոպէրթ, Սարգիս Ասատուրեան, Յով– կիմեան (Սափրիչ), Տիկին Վարդանոյշ Թէրզիեան, Տիկին Մարթա Թրոյեան, Պ. Ասպ Վարաեան, Նաբիկ Թոմասեան, Տիկին Անոյշ Պօյաճեան, Պ. Արշակ Քի – նասեան 10ական ֆրանք։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը փակ է ամբողջ Օգոստոս ամիսը։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼԻ

Սէն - Շամոնի Մարաշցիները իրենց մեծ հայրենակից՝ Հրանտ–Սամուէլի մահուան քառասունքի ի յիշատակ կը նուիրեն 350 ֆր. Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին, 350 ֆր. Մոնմորանսիի հանգստեան տան (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 100 ֆր. «Յա– ռաջ»ին։

Վիլէօրպանէն.— Տիկ. Սրբուհի Տէր– ոէրեան 50 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին Հրանտ – Սամուէլի մահուան քառա տունքին ի յիշատակ։

ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

ՎԱՂԱՆՑ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի 14 Օգոստոս Կիրակի օր ժամը 9·30ին ի յիշատակ Բ. պատերազմի ամբակոծութեան զոհ Վալանսի հայու – թեան հոգիներուն համար։

Նոյն օր Աստուածածնայ Տօնի առիթով քառաձայն պատարագ եւ խաղողօրհնու – թիւն։

ՍԷՆ ԼՈՒ – Ս. ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի 14 Օգոստոս ,պատարագ ժամը 10ին, խաղողօրհնէք ժամը 11·30ին։

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Երկուշաբթի 15 Օգոստոս պատարագ ժամը 10ին, խաղողօրհնէք ժամը 11·30ին։

Եկեղեցական այս զոյգ արարողութիւն– ները կը կատարէ՝ Շահան Քհնյ. Տէտէեան

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՏԷՍԻՆ

Կիրակի 14 Օգոստոս եկեղեցւոյս ան – ւանակոչման, Աստուածածնայ օրհնին առ– թիւ կը կատարուի հանդիսաւոր պատա – րագ, աւանդական մատաղ եւ խաղողօրհ– նէք։

Երգեցողութիւնք տեղւոյս երգչախում– բին կողմէ։

Մեներգ եւ երգէն՝ Օ. Անժէլ կա – րապետեան։

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի 14 Օգոստոսին, Վերափոխման տօնին առթիւ, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղե– ցւոյ մէջ, կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ։ Յաւարտ պատարագի կը կա– տարուի խաղողի օրհնութիւն։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ։

ՇԱՎԻԼ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս. Աստուածածնի տօնին առթիւ Օգոս– տոս 14ին Կիրակի օր պատարագ եւ աւան– դական խաղողի օրհնութիւն։

ՍԷՆ–ԺԵՌՄ — Ս. ՍԱՀԱԿ–ՄԵՍՐՈՊ

Ս. Աստուածածնի Վերափոխման տօնին առթիւ պատարագ կը մատուցուի Սէն – Ժերմի Ս. Սահակ - Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ 14 Օգոստոս Կիրակի օր։

Յաւարտ պատարագի խաղողի օրհնու – թիւն։

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը Հայ հասարակութեան կը հաղորդէ որ Շաբաթ 13 Օգոստոս Աստուածածնայ տօ– նին առթիւ խաղողօրհնէք եւ մատաղ տե– ղի կ'ունենայ Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան մատուռին մէջ ժամը 10ին։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ–ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Աստուածածնի վերափոխման տօնին ա– ռթիւով 14 Օգոստոսին Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը կատարուի Եպիսկոպոսական հան– դիսաւոր պատարագ եւ խաղողօրհնէք։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ։

Սկիզբ ժամերգութեան 8·30 պատարագ 10 քարոզ 11 խաղողօրհնէք 11·30։

Լ.Ա. ՍԻՈՒԹ, Օգոստ. 15 Երկուշաբթի, Ս. Կարապետ մատրան մէջ 30 ռիւ Լը– տրիւ – Ռոլէն։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

– ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆԸ – ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆԻՆ ՄԷՋ

ՊԵԼՖՈՒԹԷՆ

Կիրակի, Օգոստ. 14, ամբողջ օրը, գաչտահանդէս եւ խաղողօրհնէք կապոյտ Խաչի Պելֆոնթէնի կայանը։

Հեռաձայն՝ (82) 33–05–61

Dr. Yves TERNON
sur France-Culture

Երկուշաբթի, Օգոստ. 15ին, Ֆրանս – Քիւլթիւրի վրայ, առաւօտեան ժամը 7էն 8 փառպէլ յայտագրի ընթացքին, Տօքթ. Իվ Թերնոն կը խօսի հայկ. ցեղասպա – նութեան մասին, իր գրքին հրատարակու– թեան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Ժերմի Ս. Սահակ – Ս. Մեսրոպ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը ողբացեալ Սարգիս Մավեանի մահուան առթիւ ստա– ցած է հետեւեալ նուէրները.— Սարգիս Զէյթունեան, Եղուարդ Էհրամճեան ըն – տանիք, Սէն Մեթրի թաղեցիները, Դեր– ձմակրեան, Տէր եւ Տիկին Պալիոզեան 50– ական, Սիմոնեան եղբայրներ, Տէր եւ Տի– կին Յակոբ Մավեան 20ական, Այրի Տի– կին Ժիրայրեան, Այրի Տիկին Մանուկ – եան, Պօղոս Պարսամիկեան, Եուսուֆ – եան, Պաղտասար Տիրատուրեան 10ական, Տէր եւ Տիկին Քէհեայեան 10 եւ 10 դո– լոցին, Տէր եւ Տիկին Համբիկրեան 50 (դոլոցին), Խորէն Ուլուսեան «Յառաջ»– ին 20 ֆրանք

Սահակ Սօլաքեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Սօլաքեան, Սէ – մէրճեան ընտանիք 100ական, Տէր եւ Տի– կին Արթօ Տէր Մինասեան 50, Յակոբ Գէ– որգեան, Սարգիս Զէյթունցեան 30 ական, Մանուկեան, Ահագինեան Համբ Յակոբ, Մանկասարեան 10ական։

Կայծակ Եաղմաճեանի մահուան առ – թիւ Եաղմաճեան ընտանիք 100 ֆրանք։

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1977 – 1978 ուսում– նական տարւոյն արձանագրութիւն– ները ցերեկօթիկ եւ դիշերօթիկ ա– շակերտներու համար։ Իրենց զա– ւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տես– չութեան՝

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Ողբերու Օգն. Մարմնին տարեկան պարահանդէսը Դեկ– տեմբեր 4ին։

×

Արմենուհի Գեւոնեանի Տարօնի երգերու ունկնդրութիւնը տեղի պիտի ունենայ Հոկտեմբեր 22ին, Շաբաթ ժամը 8·30ին Սալ Տըպիւսիի մէջ։

×

Կապոյտ Խաչի Պանեէօ – Քաշանի մաս– նաճիւղի տարեկան պարահանդէսը Հոկ - տեմբեր 8ին։

×

Կեդրոնականցիներու տարեկան ցայ - գապարահանդէսը Նոյեմբեր 5ին։

SPECIAL VOYAGE ARMENIE
de Marseille
du 16 septembre au 29 septembre

CINQUANTENAIRE
NOR SEBASTIA

RÉSERVATIONS et INSCRIPTIONS
YERVANT BABOYAN
3, Campagne Perrier — 13015 MARSEILLE
Téléphone : 60.62.50
HAYAZAD MISSIRLIAN
Chemin des Campanilles — La Pomme — 13011 MARSEILLE
Téléphone : 42.80.10
KEVORK MINASSIAN
12, Boulevard Ararat — Saint-Jérôme — 13013 MARSEILLE
Téléphone : 66.'8.45 Org. Lic. 97

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
10
MERCREDI
10 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 230 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.918

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 13.918

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՔՈՒՐ ԾԵԾԵԼՈՒ ԺԱՄԸ ՇԱՏՈՆՑ ԱՆՑԱԾ Է

— o —

Յուլիս 20էն Օգոստ. 6/7, մեր ընթերցողները լայնօրէն կրցան «ճաշակել» Սամլի ձորակի յօդուածաշարքը, որ լոյս տեսած էր թրքական կիւնայտըն օրաթերթին մէջ։ Եւ հասատանեցին, որ մարդը, ձիւթ ծամելու պէս, կը ծամէ ու կը ծամծմէ իր հայրենակիցներուն ծանօթ ու անհամ յերիւրանքները, քիչ մըն ալ ուժ տալով իր վա՛ռ երեւակայութեան, մղձաւանջի պէս, ամէն կողմ հայ կը տեսնէ, մին – չեւ հեռաւոր Ուկանտաները (զոր կը շփոթէ Ռուանտի հետ...), երբ Ռուհաչեանի կը վերածէ ՄԱԿի Մարդկային Իրաւանց Ենթայանձնախումբի յատուկ զեկուցողը՝ Նիքոմէտ Ռուհաչիանքիքօ։ Տա – րբինակ զուգադիպութեամբ մը, մեզի կը յիշեցնէ Տոքթ. Իվ Թերնոնի անանուն «քաջ» նամակագիրը, որ մեր նորման – ացի բարեկամը մկրտած էր՝ Թորա – մանեան...։ Ֆրանսացի պատմաբանը այնքան փառաւոր պատասխան մը տուաւ «Յառաջ»ի այս նոյն սիւնակին (*), որ կը մնայ մեզի թելադրել բոլոր ձոչարը – ներուն, որ Գուբանի պէս, ամէն օր կարդան այդ նամակը, որ այնքան քիչ տոզերով, այնքան չատ բան կ'ըսէր։

Ձոչարի յօդուածաշարքին կէտերը պիտի չքննենք մի առ մի, քանի կարելի իսկ չէ պահանք ենթարկել լուրջ վերլուծու – մի։ Թուրք լրագրողը մեր ցաւմունք – ներուն ալ պէտք չունի ճշդելու համար պատմական անժխտելի դէպքերը, որոնք 60 տարիէ, ոչ միայն ականատես պատմա – բաններու տորադրութեամբ, հաստրներ լեցուցած են, այլեւ տեղ գտած աշխարհի բոլոր համայնագիտարաններուն մէջ։

Իուն հարցը թրքական այս կոչկոռ կապած մտայնութիւնն է մինչեւ այսօր։ հերքելու՝ անհերքելին։ Ուրեմն, լաւ – գոյն թելադրանքը զոր կրնանք ընել ձոչարին, այն է որ կարդայ, լ'ը իսկ մէկ հայրենակիցին յօդուածը, որ լոյս տե – սաւ 1975ին թրքական Փոլիթիքա շաբաթաթերթին մէջ։ Ի՞նչ կ'ըսէր այդ թուրք լրագրողը։ Անգամի մը համար՝ խելացի բաներ ։–

«Թուրքիոյ Հանրապետութիւնը ինչո՞ւ սակաւին կը շարունակէ մեղքը բաւել իր քիհիատականներուն այդ ոճիրներուն։ Ոչ խելք կը հասնի այս գործին եւ ոչ ալ արդարացուցիչ կ'ընդունի։ Այսօր, ոչ ոք կ'ելլէ ու հաշիւ կը պահանջէ Արեւելեան կամ Արեւմտեան Գերմանիայէն Հիթլերական սպանդներուն համար։ Ամերի – կացիները միլիոնաւոր կարմրամորթեր բնաջնջեցին ըսելով, ոչ ոք կ'ելլէ ներկայիս եւ ամբաստանութեան տակ կ'առնէ նախագահ Ֆորտը այդ կարգի արարքի մը համար։ Սակայն ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՌԱ – ՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՏԱՀԱՆՆԵՐԸ ԶՈՒՐԱ – ՆԱՐ ՈՒ ՉԻ ՓՈՐՁՈՒԻՐ ԲՈԼՈՐՆ ԱԼ ՀԵՐՔԵԼ... Գերմանացիներու ընթացքն ալ նոյնն է հրէական ջարդերու նկատ – մամբ։ Վիլի Պրանտ կ'երթայ հրեայ զոհերուն յուշարձանին առջեւ կը ծնրադրէ իսկ մեծ փարիզի մեր դեսպանը ետ կը կանչենք այն պատճառաբանութեամբ, որ Հայերը նահատակաց յուշարձան կանգ – նած են Ֆրանսայի մէջ...»։

Այս տողերը ստորագրողն է՝ Ալի Թա – եմ (զոր, մեր ձոչարը գուցէ Թալեաթինեան մկրտէ...) եւ այս է միայն զոր թուրքը պէտք է ըսէ այլեւս։ Թուրք մըն է նաեւ, որ Յուլիս 13ի Մոնտի մէջ, կլոր սեղան մը կ'առաջարկէր թուրք եւ հայ պատմաբաններու միջեւ։

Հոս է, միակ ու միակ ելքը եւ ցոր – չափ թուրքը չընդունի ցեղասպանու – թեան իր ոճիրը, ցորչափ թուրք ղեկա – վար մը նախ չերթայ ծնրադրել Միջեռ – նակաբերդ ու չնոտի խօսելու համար մեր հողերուն մասին, թուրքիա չի կրնար ա – զատիլ հայկ. հարցէն։ Մնացեալը՝ գրա – կանութիւն է ու բոլոր ձոչարներու ըսածներն ալ՝ ջուր ծեծել։ Իսկ ջուր ծեծելու ժամը, չատո՞նց անցած է։

«ՅԱՌԱՋ»

(*) Ա՛յս պարագային եւ ընդհանրա – պէս կը խնդրուի արտասահմանի մեր պաշտօնակիցներէն, որ արտատպումի պարագային, լրագրական տարրական պարկեշտութիւնն ունենան աղբիւրը յիշելու։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԵԿԻՆ ՆԵՂԸ ԿԸ ԴՆԷ ՎԷՆՍԸ

ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՎ ՈՐ ԻՍՐԱՅԷԼ ԿՕԳՆԷ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՔՐԻՏՈՆԵԱՆԵՐՈՒՆ

— o —

Շատ մեծ զաղտնիք չէր անշուշտ, բայց դուցէ առանը չէր, որ Իսրայէլի վարչապետը յայտարարէ որ Իսրայէլ օգնած է եւ միշտ կ'օգնէ Լիբանանի քրիստոնեա – ներուն։ Ասիկա չի դիւրացներ անշուշտ Միացեալ – Նահանգներու Արտաքին Նախարարին գործը Արաբներուն հետ, որ արդէն բաւական դժուարութիւններու բախած մանաւանդ Դամասկոս։ Ուրեմն Պեկին կը հաստատէ.– «Ոչ մէկուն համար զաղտնիք պէտք է ըլլայ, որ Իսրայէլ զինուորական օժանդակութիւն կ'ընէ Հարաւ – Լիբանանի, զանազան ձեւերու տակ։ Համաշխարհային հանրային կարծիքը պէտք է գիտնայ՝ առանց մեր օգնութեան Հարաւ - Լիբանանի քրիստոնեայ համայնքը բնաջնջուած կ'ըլլար։ Ձենք կրնար ընդունիլ որ այդ փոքրամանութիւնը, մեր սահմանին վրայ, մաքրա – գործուի»։

× Ասոր կողքին, դրական երեւոյթ մը կարելի է նկատել ՊԱԿի (Պաղեստինեան Ազատագրական Կազմակերպութիւն) տրամադրութիւնը, ընդունելու, որոշ վերապահութիւններով, ՄԱԿի 242 թիւ բանաձեւը, որ կը հաստատէ Իսրայէլի գոյութեան իրաւունքը, ապահով եւ ճանչցուած սահմաններու մէջ։ Վերապահու – թեան մասը կը վերաբերի պաղեստինեան հարցին ձեւին, քանի բանաձեւը կ'ակնարկէ այդ հարցին իբրեւ զաղթականներու հարց մը եւ ոչ՝ ազգային։ Պարզ է որ Իսրայէլ տրամադիր չէ որեւէ փոխզիջման այդ բանաձեւին մէջ։

Վէնս Երուսաղէմ հասաւ երեքշաբթի բայց պարզ է, որ Պեկին ուրիշ բան չունի ըսելիք, քան ինչ որ ըսաւ Քարթըրի քանի մը չաբաթ առաջ, այսինքն՝ բանակցութիւն առանց որեւէ նախապայմանի։

ՄԱԿԱՐԻՈՍԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱԽՕՐՈՒԹԻՒՆԸ

50 հազար հոգիի հասնող բազմութիւն մըն է, որ երկուշաբթի օր կէսօրէ ետք մասնակցեցաւ Մակարիոսի յուղարկաւորութեան։ 50 պետութիւններ ներկայացուցիչներ ղրկած էին բայց միայն Յունաստանն էր, որ պետական ղեկավար մը կը ղրկէր յանձին իր նախագահին։ Ցուզարկաւորութիւնը չեշտուած պինուորական բնոյթ ունէր թէեւ պատկառելի էր նաեւ կրօնական դասը։

Դամբանականին մէջ, Արիսթոսթոմոս եպիսկոպոսը անդրադառնալով այն լարուածութեան որ վերածնաւ կղզիին մէջ, Մակարիոսի մահով, չեշտեց թէ ժամանակը չէ կուսակցական կամ անձնական վտառամոլութեանց եւ կիրքերու ուեւէ յուց՝ «Ձեռք ձեռքի տուէք, եղբայրներ, հոս, էթնարքին զաղափին չուրջ, լաւագոյն ծաղկեպսակն է պսակելու համար իր հերոսական զիմադիծը»։

Ասած է նաեւ Քիփրիանու ըսելով թէ մինչեւ նոր նախագահին ընտրութիւնը պէտք է հաւատարմօրէն հետեւիլ Մակարիոսի քայլերուն։

Ամբողջ ժողովուրդ մըն է որ կ'ողբար իր առաջնորդը։

× Օտար եկեղեցականներու կարգին էր, դասին մէջ, Կիպրոսի Հայոց առաջնորդը։

ՄԻԹԵՐԱՆ-ՄԱՌՇԷ՝ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼԻ...

Օգոստոսեան այս խաղաղ օրերուն, Միթերան – Մառշէ բանավէճը յարմար ատիթ է անշուշտ լրագրողներուն, աւելի լայն ծաւալ տալու եղածին։ Պարզ է, որ եղածը այնքան ալ թեթեւ չէ եւ առայժմ դոնէ լաւ խղ կը քսէ մեծամասնութեան հացին։ Երկուշաբթի օր Միթերան Մաքէնին տուած տեսակցութիւնով կը պարզէր իր տեսակէտները եւ տարակարծութիւնները Մառշէի հետ։ Կը կրկնէր որ հանրաքուէն անհրաժեշտ է հիւլէական զէնքին համար քանի չի հաւատար«առանձին Ֆրանսայի մը մօրասեան զաղա – փարաբանութեան»։

Մառշէ երկար յօդուածով մը կը պատասխանէ երեքշաբթի օրուան Իւմանիթէին մէջ։ Նախ կը փորձէ համոզել թէ համայնավարները կ'ուզեն իշխանութեան զլուխ զալ եւ մաս կազմել կառավարութեան։ (Վերջերս ամէն մարդ ե՛ւ ընկերվարականները սկսած էին կասկածիլ այդ մասին եւ հարց տալ՝ արդեօ՞ք իսկապէս համայնավարները կ'ուզեն յաղթել)։ Ցետոյ կը յիշէ հիմնական տարակարծութիւնները՝ նուազագոյն նոր աշխատավարձի (սմիհ) թուական, աշխատավարձերու յաւելման կարեւորութիւն, ընտանեկան նպաստներու յաւելում, ազգայնացում՝ մեծագործութեան քարիւղի եւ փչժօ – Սիթրոյէնի եւ դրա – մագլուխի վրայ՝ տուրք։

Քանի մը տող

ՄԵԾՆ–ԲՐԻՏԱՆԻՈՅ թագուհիին համար վախ կայ հակառակ ձեռք առնուած արտակարգ միջոցներուն, Իրլանտա իր այցելութեան առթիւ։ Արդարեւ էլիզապէթ Հինգշաբթի օր Հիւսիսային Իրլանտա կ'երթայ իր յօրելեանին հանդիսութեանց կարգին եւ մահուան սպառնալիքներ կը տեղան։

ՇԱՒԼ ԱԶՆԱՒՈՒՐ մանչ մը ունեցաւ առջի օր, երրորդ զաւակն է զոր կ'ունենայ Ուլայի հետ։ Անունն է՝ Նիկոլայի։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ՀԵՌԱՏԻՊ ՕԳՈՍՏ. 2 – 4)

ԴԵՂԵՐՈՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Խորհ. Միութեան բժշկական չրջանակներու մէջ լաւ ճանչցուած անուն մըն է զանգլերոնը՝ պատրաստուած Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի նուրբ օրկանական քիմիագիտութեան հիմնարկութեան մէջ։

Այս դեղը մաս կը կազմէ այն 25 դեղերուն, որոնց յայտանաբերման և պատրաստութեան կեդրոնը վերոյիշեալ հիմնարկութիւնն է։ 25 դեղերէն 12ը արդէն կայուն կերպով կը գործածուին։ Միւս – ները դեռ փորձնական չրջանին մէջ կը գտնուին։

×

ՊԱՆԿԼԱՏԷՇԻ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԱՑԾԸ

Պանկլատէշի Մոսկուայի դեսպանը՝ Շամսուլ Հոկ, Յուլիս 27ին երեւան ժա – մանելով տեսակցած է Հայաստանի նախարարներու Խորհուրդի նախագահ Ֆ. Սարգիսեանի հետ։ Ջերմ, բարեկամական մթնոլորտի մէջ տեղի ունեցած խօսակցութենէն ներկայ գտնուած է Սրտաքին նախարար Ջ. Կիրակոսեան։– Դեսպանին ընկերակցած է դեսպանատան երկրորդ քարտուղարը՝ Շահպուտին Պույան։

×

ՍԻՐՏԻ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄԸ ՍԱՐՔԸ

Նոր սարք մը, որ պատրաստուած է Երեւանի բժշկական հիմնարկութեան մէջ, չարունակական ձեւով կը հսկէ սիրտին վիճակին վրայ։ Սարքը ինքնիրմէն տարբերակուած մը կը ներկայացնէ եւ կը հետեւի սիրտին զարկերակին համաչափութեան, վերահսկողութեան կ'ենթարկէ հիւանդին չարժումները։ Եթէ վերոյիշեալ երեւոյթներուն մէջ որեւէ վտանգաւոր կացութիւն նկատէ՝ ահազանդի ազդանչանը կը հնչեցնէ։ Միեւնոյն ա – տեն, ինքնաչխատ ձեւով գործի կ'անցնին հաչուողական մեքենաները, որոնք կը ճշդեն պարզուած կացութիւնը եւ կը սահմանեն անհրաժեշտը։

Այսօրինակ սարքը առաջինը կը նկատուի ամբողջ Խորհ. Միութեան մէջ։ Հայաստանի գիտական չրջանակները մեծ ապագայ կը վերապահեն այս սարքին, դիտել տուած է Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի թղթակից – անդամ եւ բժշկական հիմնարկութեան սրտաբանութեան ամպիոնի վրդփ. Ռ. Ստամբոլցեան։

×

ՇԻՐԱԿԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Արթիկի Հոտամ գիւղին մէջ կեանքի կոչուած է «Հայգործ» ձեռնարկութեան Արթիկի մասնաճիւղին աշխատանոցը, որու տարեկան արտադրութիւնը պիտի ըլլայ 300 քառակուսի մեթր ընտիր գորգ՝ հիւսուած ձեռքով։

Երջանիկ ժողովրդական հնագոյն արհեստներէն կը նկատուի գորգագործութիւնը։ 12 գիւղերու մէջ տնայնագործ գորգագործուհիներ իրենց աւանդական արհեստը կը փոխանցեն յետնորդներուն։

ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

—o—

Ա.

Ս. Աստուածածնի մեռնելու եւ երկինք փոխադրուելուն յիշատակն է որ կը տօնակատարուի «Վերափոխումն» կամ «Ննջումն» Ս. Կոյսին անունին ներքեւ: Եւ այս տօնը մեր Եկեղեցւոյ հինգ տասնօրեակներէն մէկն է եւ կը կատարուի Օգոստոսի 15ի մերձաւոր կիրակիին:

Աւանդութեան համաձայն, Քրիստոսի Համբարձումէն յետոյ, Ս. Կոյս Մարիամ տասնըհինգ տարի ապրեցաւ Երուսաղէմի մէջ Յովհաննէս Աւետարանիչի որդիական խնամքին ներքեւ: Ապա Ս. Կոյսը խաղաղ ու հանդիսաւոր մահ մը ունեցաւ: Քրիստոսի բոլոր առաքեալները հանդիսաւոր թափօրով մը թաղումը կատարեցին Գեթսեմանիի ձորակին մէջ: Իր թաղումէն եռօրը, երեք օր, դիւերը ու ցերեկ, հրեշտակային երգեր կը լսուէին: Թաղման ժամանակ միայն Բարթուղիմէոս առաքեալը բացակայած էր, որ իմանալով Աստուածամօր վախճանումը՝ փութայ Երուսաղէմ: Առաքեալը փափաքեցաւ անոթացման տեսնել Ս. Կոյսը վերջին անգամ: Այսպէս, միւս առաքեալներու ընկերակցութեամբ, իչաւ թաղման վայրը եւ բացին գերեզմանը, ուր չկար Ս. Կոյսին մարմինը: Այս իրողութենէն հետեւցուցին՝ թէ Քրիստոս իր խոստումը կատարելով՝ իր մայրը երկինք վերափոխած էր:

Ասոր համար Ս. Կոյսին «մահացու» բառը չենք գործածեր, այլ՝ «ննջեց», հանգնալի դարձնելու համար անոր երկինք վերափոխումը:

Այս աւանդութիւնը առաքելական շրջանէն սկսաւ անչուշտ: Եւ այսպէս Աստուածածնի ննջման տարեդարձը կը տօնուէր առաջին շրջանէն. «իբրեւ գրաւոր փաստ ունինք» Երուսաղէմեան ճառը, որ կը յիշէ զայն Դ. դարուն. այդ կը համարուի «Հնագոյնը» Աստուածածնի տօներուն: Վերափոխումը իրրեւ վարդապետութիւն ընդունած է Թ – ԺԲ. դարերուն): (1)

Հռոմէական եկեղեցին Աստուածածնի վերափոխումն ալ իր հիմնական վարդապետականց կարգը ացուց 1950ին:

Պէտք է աւելցնել նաեւ, որ Քրիստոսի նուիրուած բոլոր տէրունական տօներն ալ, այսպէս ժամանակի ընթացքին զարգացած էին եւ ապա տօնուելու սկսած. այսպէս Զատկի Յարութեան տօնը, Ս. Ծնունդը, Համբարձման տօնը, եւայլն:

Քրիստոս իր ծածուկ մեծցող սերմին առակով արդէն ըսած էր, թէ իր վարդապետութիւնը դարերու ընթացքին անպիսիօրէն պիտի աճէր, նախ խոտը, հոքը հասկը, անկէ եւս լեցուն ցորենը ծոմակեալով: Այդ նշանացի ազգաբարութեամբ, ամէնքը միասին դուրս եկան: Բակը տանող դրան առջեւ տեսան ժամկոչը, որ՝ վիզը ծուռ՝ տեղը կը մնար, էֆէնտիին հովանոցը դեռ ձեռքը: Մարդ ու կին ու աղաներուն միջեւ քաղաքական մեծ կայնեցաւ, իրր թէ հրամանի մը սպասելու համար: կացութեան փրկութիւնը հետը կը բերէր: Իր ներկայութիւնը առիթ հայթայթեց բեռանները կապանքին քակմանը: Աղնուաչուքներուն մէջ տարիքովն ու դիրքովը էն հեղինակաւորը մեղմաձայն հարցուց.

— Էֆէնտի, սուրճ մը կ'ուզէ՞ք:

Հաւանութեան նշան տուեցաւ «Հմմ»ով մը: Ժամկոչին հրամայեցին էֆէնտիին սուրճ մը բերել:

— Դուք ալ առէք, աւելցուց էֆէնտին:

— Ամէնուս ալ, ժամկոչ աղբար, երկրորդեց հեղինակաւոր աղնուաչուքը:

Ու այս առաջին յաջողութէն քաջալերուած, չարունակեց.

— Ինչ աղուոր օր. Մայի՛ս: Էֆէնտի ասօր վեր պիտի եկա՞ք:

— Իրաւ որ չէի յաեմ, եղաւ կորուկ պատասխանը:

Պերճաբարբառ արտայայտութիւն թէ՝ էֆէնտիին զայրոյթը տակաւին երկունքի մէջ էր: Անխօսուկ ալ սուրճերնին խմեցին:

Երբ ժամկոչը ֆինճանները ժողված դուրս եկաւ էր.

— Ինծի նայէ, ըսաւ էֆէնտին, սրբազանին ըսէ որ կարճ կապէ ու դայ:

Աղնուաչուքներուն մէջ տարիքովն ու դիրքովը էն հեղինակաւորը մեղմաձայն հարցուց.

—

ՀԱՐՈՒՍՏԻ ԿԱՐԳԱԽԱՓԸ

ԵԺԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ՎԱԽՃԻ

ԱՆԱՊԱՏԱԿԱՆ

— Կ՚ակնարկեմ, ծերունի պարոնը դիմաւորեց ինծի հետ, ձեր ծնողքին մասին։ Ինչպէ՞ս կ՚ապրին անոնք։ Ի՞նչ կ՚ընեն։ Ձեր հայրը ի՞նչ կ՚ընէ։

— Հայրս ալ մայրս ալ մեռած են, պատասխանեցի ես։ Ես ալ որբանոցի մը մէջ մեծցած եմ։

— Ա՜խ, ինչ խեղճ մանուկ ես դուն, ըսաւ ինծի ծերունի պարոնը։ Ես ալ որբ եղած եմ մանուկ հասակիս։ Ես ալ որբանոցի մը մէջ մեծցած եմ։ Ես ալ քեզի պէս տառապած եմ։ Ես ալ քեզի պէս ամէն բանէ զրկուած եմ։ Ես ալ քեզի պէս ամէն բանի կարօտ եղած եմ։ Ես ալ քեզի պէս ամէն բանի պէտք ունեց

Այբի Տիկին Սրբուհի Մըսըրլը, Այբի Տիրիկ Անահիտ Եվրօվա (Սոֆիա), Տէր եւ Տիկին Վասքո Տէլչէֆ (Սոֆիա), Այբի Տիկին Իսկուհի Քիւրքճեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Զաղըրօֆ (Սոֆիա), Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Հանչէր եւ զաւակը Միհրան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Մինաս Պարսամեան եւ զաւակները (Յունաստան) Տէր եւ Տիկին Զըմրըքեան եւ զաւակները (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Զաքէեան (Պոլիս), Այբի Տիկին Թագուհի Խաչիկեան եւ զաւակները, Պ. Գեղամ Աբապեան (Պոլիս), ինչպէս նաեւ Բիւսեան, Արզու - մանեան, Դաւիթեան, Հազարեան, Էր - ման, Թորոսեան, Պարսամեան, Թէմին- եան, Աչուքեան, Քիւրքճեան, Աճէմեան, Թաթարեան, Տիրատուրեան ընտանիքները կը զուգեն իրենց խիտ ներկայութիւնը մուսայն, եղբօր, մօրեղբօր ու ազգա - կանին՝

ԳԵՂԱՄ ՄԸՍԸՐԼԸԻ

մահը, որ պատահեցաւ 7 Օգոստոս 1977-ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Օգոստ. 11, ժամը 14·30ին Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցին եւ թաղումը կը կատարուի տեղւոյն գերեզմանատունը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այբի Տիկին Մարեննոյշ Մոզիկեան, Օր. Ազատի Մոզիկեան, Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Մոզիկեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տիկին Անժէլ Մանասեանեան եւ զաւակները, Տէր Գարեգին եւ երեցկին Տեկելկիրեան եւ զաւակները (Պուլկարիա), Այբի Տիկին Համբարձումեան եւ զաւակները (Լիոն, Տէսին), Յարութիւնեան ընտանիք, Ազատեան, Սիներեան, Աճէմեան (Ատոիս - Ապապա) կը յանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, Կիրակի, Օգոստ. 14, Պուլվ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցին իրենց ողբացեալ մօտանոյն, հօր, մեծ-հօր եւ աղգականին՝

ԽԱՉԻԿ ԽՈՋԻԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին ի յիշատակ։

Ի գիտութիւն իր յիշատակը յարգող - ներուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Մշակոյթի Տան յանձնախումբը ստացած է Մինաս Թէօլէօլեանէ (Պոսթոն) 50 տոլար եւ Տիկին Ամմե - նուհի Խաչիկեանէ (Ալֆորվիլ) 50 ֆր. այցելութեան առիթով։

×

Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է այբի Տիկին Մամասէ, Օր. Սիւզան Մամասէ եւ Տէր եւ Տիկին Ժ. Մամասէ 100ական ֆր. Այբի Տիկին Խուպէսէրեանի մահուան առթիւ, նոյն տխուր առթիւ Տիկին Աննա Խուպէսէրեանէ 300 ֆր. իր մօր յիշատակին։

Ձեր յաջորդ արձակուրդները համար կը թելադրենք այցելել՝

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

18 օրուան ծրագրով
Մեկնում եւ վերադարձ Փարիզ

Գին՝ 3790 ֆրանգ

Աւելցալ տեղեկութիւններ ստանալու համար դիմեցէք.—

ORIENTOURS
30, RUE M. LE PRINCE PARIS 6
Tél. : 326-92-26 — 329-49-00
Lic. A. 762

ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

ՎԱԼԱՆՆ
Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի 14 Օգոստոս կիրակի օր ժամը 9·30ին ի յիշատակ Բ. պատերազմի ամբարտաւանութեան զոհ Վալանսի հայու - թեան հոգիներուն համար։

Նոյն օր Աստուածածնայ Տօնի առիթով քառաձայն պատարագ եւ խաղողօրհնու - թիւն։

Ս· ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի 14 Օգոստոսին, Վերափոխման տօնին առթիւ, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ։ Ցաւարտ պատարագի կը կատարուի խաղողի օրհնութիւն։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ· ՍԱՀԱԿԵԱՆ։

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Երկուշաբթի 15 Օգոստոս պատարագ ժամը 10ին, խաղողօրհնէք ժամը 11·30ին։

Եկեղեցական այս զոյգ արարողութիւնները կը կատարէ՝ Շահան Եպս. Տէտէեան

Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՏԷՍԻՆ

Կիրակի 14 Օգոստոս եկեղեցւոյս ան - ւանակոչման, Աստուածածնայ տօնին առթիւ կը կատարուի հանդիսաւոր պատարագ, աւանդական մատաղ եւ խաղողօրհնէք։

Երգեցողութիւնը տեղւոյս երգչախումբին կողմէ։

Մեներգ եւ երգէոն՝ Օ. Անժէլ Կապուեան։

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅՑ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ

ԵՆԹԱՑԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ.— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել։ Ուրեմն կը շարունակենք, մաս մաս հրատարակութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն։

ՍԷՆ ՈՒԻ Ս· ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՀԱՒԱՔԱԺ ԴՈՒՄԱՐԸ

Պ. Պ. Յովհաննէսեան, Պապուչեան 50*ական, Պ. Կարապետ Քօքայեան 300, Պ. Պ. Պօղոս Յովսեփեան, Սահակ Մի - նասեան ընտանիք, Յակոբ Քէօնճեան, Մ. Դանիէլեան 200ական, Պ. Միհրան Նազարեան, Մի Ոմն (Թուլօն), Տէր եւ Տիկին Առաքելեան, Պ. Պ. Գ. Գալուստեան, Պ. Մանոյեան, Պողոսքեան, Ժամկոչեան, Մարտօ Ժամկոչեան, Բիւզանդ Մարզարեան, Նազարէթ Մարկոսեան, Յակոբ Քօթայճեան, Լեւոն Քէլէչեան, Ճանիկ Էնէսեան, Ալպեր Մարքոսեան, Յովսեփեան, Օննիկ Քէօնճեան, 100ական, Պ. Պ. Գրիգոր Փիլիկեան, Սահակ Ա- ռաքեան, Լեւոն Լեւոնեան, Պօղոս Գու - յումճեան, Ա. Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Առաքելեան Ռոպէր, Պ. Հայկ Քիւրքճեան, Տիկին Արաքսի Եաղմուրեան, Տէր եւ Տիկին Աւետեան, Պրն. Պ. Հայթայեան, Շուշանեան, Տէր եւ Տիկին Քարագեաչեան, Պ. Գառնիկ Պողոսքեան, Մու - րատեան, Պ. Պ. Պէրպէրեան, Գօգօ Ժամկոչեան, Արտաշ Պըզօհան, Յովսեփ Ինճեան, Կարապետ Զօկամճեան, Սուրէն Սիմոնեան, Սահակ Աւագեան, Չիլինկիրեան, Տիկին Տալիտա Համբարձումեան, Պ. Պ. Գեւոբլեան, Եմինեճեան 50ական, Տիկին Վարդանոյշ Նորհատեան, Պ. Պ. Ռոպէր Շէլէլէքեան, Ռոպէր Շէլէլէքեան 30ական, Մի Ոմն, Պ. Պարոնեան, Տիկին Մարկոսեան, Ժ. Եաղմաճեան, Պ. Սարգիս Կարապետեան, Տիկ. Մարկոսեան 20ական, Պ. Մխքայելեան 25 ֆրանք։

— ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆԸ —
ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆԻՆ ՄԷՋ

ՊԵԼՖՈՒԹԷՆ

Կիրակի, Օգոստ. 14, ամբողջ օրը, պաշտահանդէս եւ խաղողօրհնէք կապոյտ Խաչի Պելֆոնթէնի կայանը։

Հեռաձայն՝ (82) 33-05-61

ՓԱՐԻԶ
Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Կիրակի, 14 Օգոստոս, տօն է վերա - փոխման Աստուածածնի։

Կը մատուցուի Եպիսկոպոսական պա - տարագ։

Ցաւարտ պատարագի, կը կատարուի խաղողի օրհնութիւն։

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին· պատարագ՝ ժամը 10ին։

Երկուշաբթի, 15 Օգոստոս յիշատակ է մեռելոց։ Նոյն եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10ին, կը մատուցուի պատարագ, եւ յաւարտ պատարագի կը կատարուի հոգեհանգիստ վասն հանգուցեալ հայրերու։

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը Հայ հասարակութեան կը հաղորդէ որ Շաբաթ 13 Օգոստոս Աստուածածնայ տօնին առթիւ խաղողօրհնէք եւ մատաղ տեղի կ'ունենայ Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան մատուռին մէջ ժամը 10ին։

ԻՐԱՐՍԷՅԼԻ Ս· ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Աստուածածնի վերափոխման տօնին առթիւ 14 Օգոստոսին Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը կատարուի Եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ եւ խաղողօրհնէք։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ։

Սկիզբ ժամերգութեան 8·30 պատարագ 10 քարոզ 11 խաղողօրհնէք 11·30։

ԼԱ ՍԻՈՒԱ, Օգոստ. 15 Երկուշաբթի, Ս. Կարապետ մատրան մէջ 30 ռիւ Լըտրիւ — Ռոլէն։

ՇԱՎԻԼ
Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս. Աստուածածնի տօնին առթիւ Օգոստոս 14ին կիրակի օր պատարագ եւ աւանդական խաղողի օրհնութիւն։

ՍԷՆ-ԺԵՌՈՄ — Ս· ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Ս. Աստուածածնի Վերափոխման տօնին առթիւ պատարագ կը մատուցուի Սէն - Ժերոմի Ս. Սահակ - Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ 14 Օգոստոս կիրակի օր։

Ցաւարտ պատարագի խաղողի օրհնութիւն։

ՍԷՆ ԼՈՒ — Ս· ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի 14 Օգոստոս ,պատարագ ժամը 10ին, խաղողօրհնէք ժամը 11·30ին։

ՆԱՀԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Որբերու Օգն. Մարմնին տարեկան պարահանդէսը Դեկտեմբեր 4ին։

×

Արմենուհի Գեւոնեանի Տարօնի երգերու ունկնդրութիւնը տեղի պիտի ունենայ Հոկտեմբեր 22ին, Շաբաթ ժամը 8·30ին Սալ Տըպիւսիի մէջ։

×

Կեդրոնականցիներու տարեկան ցայգահանդէսը Նոյեմբեր 5ին։

Dr. Yves TERNON
sur France-Culture

Երկուշաբթի, Օգոստ. 15ին, Ֆրանս - Քիւլթիւրի վրայ, առաւօտեան ժամը 7ին 8 փառալեղ յայտագրի ընթացքին, Տոքթ. Իվ Թերնոն կը խօսի հայկ. ցեղասպա - նութեան մասին, իր գրքին հրատարակութեան առթիւ։

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վարչութիւնը ուրախութիւնն ունի ծանուցանելու իր կեդրոնին նորակառոյց մատրան մօտալուտ օծումը,

ԿԻՐԱԿԻ 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Երեկոյեան ժամը 16ին

Foyer Arménien de Jeunes Filles

3, Rue Guy — 69003 LYON

Le foyer arménien pour jeunes filles est dirigé par les religieuses arméniennes de l'Immaculée Conception.

Il reçoit des jeunes filles de France et de l'étranger désirant poursuivre des études secondaires ou obtenir différents diplômes et licences.

Situé au centre de LYON, il se trouve à proximité des universités, des facultés et des Beaux Arts.

Il ouvrira ses portes le :

10 SEPTEMBRE 1977

Pour les inscriptions et pour tous renseignements, s'adresser à :

Sœur Rose Candide MICHAELIAN
38, route de Collonges
69450 ST CYR AU MONT D'OR
Tél. (78) 47.28.65

ՀԱՅՐԵՆԻ ԿՏՈՒՐԸ

Անարատ Յղութեան հայ քոյրերը ուրախութեամբ կը ծանուցանեն, Ֆրանսայի եւ օտարաբնակ աղջկայիններուն, մօտալուտ բացումը հայկական օճախի մը այն հայ օրիորդներուն համար որոնք կը փափաքին իրենց ուսումը յառաջ տանիլ կամ այլազան վկայականներ ձեռք ձգել։

« Հայրենի Կտուրը » իր նպաստաւոր դիրքով կը դտնուի Լիոնի կեդրոնը, համալսարաններու եւ գեղարուեստական դպրոցներու մօտ։

Բացումը տեղի պիտի ունենայ Սեպտեմբեր 10ին։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

AVEC LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose des

VOYAGES EN ARMENIE

au départ MARSEILLE

Départ Vendredi	Retour Jeudi
19 Août	01 Septembre
02 Septembre	15 Septembre
16 Septembre	29 Septembre
30 Septembre	13 Octobre

PRIX PAR PERSONNE 3150 F

Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.

IMPORTANT : *Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.*

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 50 89 12
Org. Lic. 97

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
11
JEUDI
11 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋԱՆԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·919

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 13.919

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՍՐԱՅԷԼ Ո՛Չ Կ'ԸՍԷ

ՎԻԵՆԻ ԱՆԿԱՐԵԼԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

Մինչ Վիեննա լաւատես էր, որ կրցած էր որոշ զիջումներ ձեռք ձգել Պաղեստին - ցիներէն, Իսրայէլ ժամանումէն անմի - ջապէս ետք, կը հաստատէր թէ անտեղի էր այդ լաւատեսութիւնը քանի Մենախեմ Պեկին անզիջող դիրք կը բռնէ։ Արդարեւ, Իսրայէլի նախարարապետը չուզեր լսել իսկ պաղեստինեան մասնակցութեան մը մասին ժընեւի ժողովին եւ ոչ ալ պաղեստինեան Պետութեան մը մասին։

ՊԱԿը, ինչպէս դրած էինք ընդունած էր 1967 Նոյեմբեր 22ի ՄԱԿի Թիւ 242 բանաձեւը, կարգ մը վերապահութիւն - ներով։ Այդ բանաձեւը, որ կը հրահան - գէր Իսրայէլի պարպել, գրաւած բոլոր հողերը, պարզ է մեռեալ տառ մնաց, ինչպէս ՄԱԿի չատ մը ուրիշ բանաձե - ւեր, որոնք կը մխիթարեն հաւանաբար տարագրողները եւ՝ այդքան։ Բայց նոյն բանաձեւը կը ճշդէ որ Իսրայէլ («ընդհանուր իրաքանչիւր պետութիւն») պէտք է ապ - րի ապահով սահմաններու մէջ։ Ինչ որ սակայն անընդունելի կը մնար ՊԱԿի հա - մար, բանաձեւին այն կէտն է որ կը նա - խատեսէ «արդար կարգադրութիւն մը իրագործել գաղթականներու հարցին», ինչ որ պաղեստինեան հարցը կը տա - նափակէ միայն գաղթականի հար - ցի մը մէջ։ ՊԱԿի բաները ճշդած է ան - շուշտ որ վերոյիշեալ բանաձեւին ըն - դունելիը իրենց կողմէ իբրեւ հիմ ժը - նեւի ժողովին, երբեք չի նշանակեր որ ՊԱԿը ճանչցած կ'ընէր Իսրայէլը։ Բան - բերը՝ Մահմուտ Լապատ աւելցուցած է։ «Ձենք ուզեր արդեօք մը ըլլալ խաղաղու - թեան։ Կ'ուզենք ճկուն ըլլալ բայց ոչ ի վնաս մեր օրինաւոր իրաւունքներուն, մեր հայրենիքին համար։ Ժընեւ չենք եր - թար մեր բոլոր խաղաթուղթերը բացած։ Մեղի համար, Իսրայէլի վերջնական ճա - նաչումը կրնայ ըլլալ միայն չատ երկար եւ բարդ բանակցութիւններէ ետք»։

Բայց Իսրայէլ, ընդհակառակն կը կարծացնէ իր դիրքը եւ Արտաքին Նա - խարար՝ Մոշէ Տայեան չատ յստակ կեր - պով պարզած է Իսրայէլի դիրքը նախա - բարին... «Ձենք հանդուրժեր իսկ հին սահմաններուն վերադառնալու գաղա - փարին։ Ձենք ընդունիր պաղեստինեան հայրենիքի կամ ինքնութեան որեւէ գա - ղափար եւ կը խորհիմ թէ ուրիչ լաներ ալ կան որոնց նոյն ձեւով չենք նայիր Ամերիկացիներուն հետ»։

Ի վերջոյ այլեւս պարզ կը դառնայ, որ իրաց այս կացութեան մէջ, ժընեւի մէջ ոչ մէկ ժողով կրնայ գումարուիլ Հոկ - տեմբերին։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԴԺԳՈՒՀ ԵՆ

—o—

Երեքշաբթի իրիկուն, Մոնտ լոյս ըն - ծայած էր համաձայնագրի նախագիծ մը, որ կը վերաբերի ազգ. պաշտպանու - թեան եւ որ ձեռք ձգուած է Զախի ժո - ղովին Յուլիս 28ի նիստին։ Ծանօթ է, որ Զախի երեք հոսանքները քանի մը չա - բաթ է նստած են այժմէականացնելու հա - մար Համաբակաց Ծրագիրը։ Արդ, Զո - րեքշաբթի առտու, Իւմանիթէի մէջ, Շառլ Ֆլիթերման, որ կը գլխաւորէ հա - մայնավար պատուիրակութիւնը «Անպար - կեշտ ռազմավարութիւն մը» խորագրին տակ չատ խիստ կերպով կը դատապար - ատէ նախ Մոնտի խմբագրութիւնը, ապա իր երկու «ընկերակիցները» որոնք այս հրապարակումով արդեօ՞ք կ'ուզեն Մոնտի մեղսակցութեամբ անելի մէջ ղնել բա - նակցութիւնները։ Մոնտի հրապարակած փաստաթուղթին համաձայն համայնա - վար կուսակցութիւնը կարգ մը զիջում - ներ ըրած է մինչ Իւմանիթէի յօդուածա - գիրը կ'ըսէ որ վերջնական ոչ մէկ բա - նաձեւ կայ ներկայիս եւ վիճաբանութիւն - ները կը չարունակուին։

Քանի մը տող

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ – ԻՐԼԱՆՏ. պատերազ - մական վիճակի մէջ էր Զորեքշաբթի առ - աւօտնէ իսկ, էլիզապէթի ժամանումէն քանի մը ժամ առաջ։ Ընդհանուր ձեւով չատ «խելացի» գործ մը չի նկատուիր Մեծն - Բրիտանիոյ թագուհիին այս այ - ցելութիւնը, որ միայն գրգռութեան ձեւ կ'առնէ, երկրին մթնոլորտին մէջ։ 32 հա - զար բրիտանացի զինուոր, թռչուններ եւ հազարումէկ միջոցներ ձեռք առնուած են պաշտպանելու համար թագուհին։ Բայց չի թուիր որ կաթողիկէ Իրլանտացիները մահափորձ կատարեն (թէեւ միշտ «Ղա - դրիս» մը կրնայ ըլլալ) էլիզապէթի դէմ, միջադէպեր ու բախումներ կրնան տա - կայն աւելորդ զոհերու թիւը աւելցնել։

ԱԼԷՆ ՓԷՐԸՖԻԹ, որ Ֆրանսան կը ներկայացնէր Մակարիոսի յուղարկաւո - րութեան, կիպրոսէն մեկնելէ առաջ ցաւ յայտնած է Թուրքերու «բռնի ուժով» կատարած արարքներուն համար եւ նոյն ձեւով կատարուղ փորձերուն վերաբա - նալու համար Ֆամակուստայի յունական մասը։ Շեշտած է.– «Նման արարքներ չեն օժանդակեր կարգադրելու կիպրոսի հարցը, աւելի կը դժուարացնեն կղզիին կացութեան կարգաւորումը եւ յարաբե - րութիւնները երկու համայնքներուն մի - ջեւ»։

ՀԱՐԱՒ – ԼԻԲԱՆԱՆԻ մէջ, առջի օր կրկին հրացանաձգութիւն տեղի ունեցած է Պաղեստինցիներու եւ քրիստոնեաներու միջեւ։ Ըստ ՊԱԿի քրիստոնեայ ուժերը փորձած են բայց չեն կրցած գրաւել Բա - րին գիւղը, իսրայէլեան սահմանէն ոչ չատ հեռու։

ՊՈՒԱ-ՏԸ ՊՈՒԼՈՆԵի մէջ իր տեսակին մէջ աննախընթաց առեւանգում մը կա - տարուած է առջի օր երբ 4 – 5 ծպտուած չարագործներ կ'առեւանգեն դրամատան տէր՝ Մալէր։ Բայց ամէն ինչ չուտ կը կարգադրուի քանի առեւանգողները այլ պատճառներով հսկողութեան տակ էին եւ հետապնդումի կ'ենթարկուին անմիջա - պէս։ 3 ժամ յետոյ մարդը կ'ազատի ու կը ձերբակալուին էլի Քոհէն, Ժան Բեհ - լիվանեան 45 տարեկան, Ռենոզա, Սան - սալոն, Կրացեր, 2 Թորթոզա, Կէճ։

ՄՈՍԿՈՒԱ. բաւական մտահոգ է այն չը - փումներէն զորս Սպանիոյ համայնավար կուսակցութիւնը ունի ամերիկացի դիւա - նագէտներուհետ։ Այս ձեւով Կրեմլինը առիթ կը գտնէ աւելի սաստկացնելու իր արշաւը Սանթիակօ Քարիլոյի դէմ։ Մատ - րիտի մէջ կը հերքեն թէ Քարիլօ տե - սակցութեան որեւէ ծրագիր ունենայ ա - մերիկացի դեսպանին հետ, ոչ ալ Ուա - շինկթըն երթալու նպատակ։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ՀԵԹԱՏԻՊ ՕԳՈՍՏ· 2 – 4)

ՕՓԵՐԱՑԻ ՍՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑԻՆ ՆՈՐ ՇԷՆՔԸ

Երեւանի պետական երաժշտանոցին ա - րընթեր գործող օփերայի արուեստա - նոցը օժտուեցաւ նոր շէնքով մը։ Տունը ունի 400 աթոռով սրահ, փորձերու եւ յարդարանքներու սենեակներ, ճեմա - սրահ։

Տան մէջ տեղի պիտի ունենան հա - մերգներ, պետական քննութիւններ, ուսուցումի սահմանուած երեկոյթներ, ինչպէս նաեւ ուսանողներու միջոցով օ - փերայի ներկայացումներ։

×

Ակադ· Ա· ՂԱՐԻԲԵԱՆԻ ԱՆՈՒՆՈՎ ԴՊՐՈՑ

Հայաստանի Նախարարներու Խորհուր - դին որոշումով, Արտաշատ քաղաքի Ապե - ղարդ գիւղին դպրոցը վերամկրտուեցաւ Ակադեմական Արարատ Ղարիբեանի ա - նունով։ Ակադեմականը այդ գիւղը ծնած եւ այդ միջնակարգ դպրոցը յաճախած է։

×

ԱԼԺԵՐԱՑԻՆԵՐՈՒ ԱՃՑԸ

Գանի մը օրով պաշտօնական այցելու - թիւնով Հայաստան գտնուեցաւ Ալժերիոյ պաշտօնական կուսակցութեան՝ Ազատա - գրութեան Ազգ· ձակատի պատասխանա - տուներ, Մոհամմէտ Կելաշիի գլխաւո - րութեամբ։

Այցելութեան ընթացքին ծանօթացան Երեւանի տեսարժան վայրերուն, Մատե - նադարանի ձեռագիրներուն եւայլն։ Գա - ցին նաեւ Թալին եւ Սեւան։

×

ՀԱՅ ԾԱՆՐԱԲԱՐՁԸ ՑԱՂԹԱԿԱՆ

Լենինականի Եուրի Վարդանեան Փե - տայի մէջ յաղթական հանդիսացաւ կէս - ծանրութեան ճիւդին մէջ, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի ազգային խումբերու մրցու - մին ընթացքին։

Բարձրացուց 152,5 քիլօ ծանրաձող, իսկ հրելու ճիւղին մէջ 190 քիլոյի ար - դիւնք ապահովեց։ Երկամարտի մէջ Վար - դանեանի մրցանիշն եղաւ 342,5 քիլօ։

×

ՃԱՏՐԱԿ

Համաշխարհային 21րդ ուսանողական ողիմպիականին, Խորհ· Միութեան հա - քականին մաս պիտի կազմէ միջազ - գային գրոսմայստեր Ռաֆայէլ Վահան - եան։ Աշխարհի պատանեկան մրցումնե - րուն մէջ ախոյեան հանդիսացած է, իսկ 1974ին Խորհ· Միութեան։

×

ՀՐԱՇԱԳՈՐԾ ԱՇԽԱՐՀ ՄԸ

Եօթանասուն փիղ իրենց ուղեկիցներով կ'անցնին... տասը միլիմեթր երկարու - թեամբ մարդու մազէ պատրաստուած կամուրջին վրայէն։ Հէքեաթ մըն է ասի - կա, որ վերջ կը գտնէ, երբ մարդ իր աչ - քը կը հեռացնէ մանրադիտակէն։ Ասիկա եղուարդ Ղազարեանի վերջին աշխա - տանքներէն մէկն է։ Ցուցադրութեան դըր - ած է Դիլիջանի գաւառական թանգա - րանը։ 17 ցուցանմոյշներուն համար լուց - կիի տուփը չատ մեծ պիտի գար։ Միայն մանրադիտակով կարելի է թափանցել հե - ղինակին հրաշագործ աշխարհը՝ միջնա - դարեան ականաւոր փիլիսոփայ բանաս - տեղծներու, դիանականներու եւ երգա - հաններու 62 դիմանկարներու պատկերա - սրահը։ Ատոնք վեց միլիմեթր մազի վրայ կատարուած իւղաներկ նկարներ են։ Այլ յօրինումով մը, վարպետը մարդու մա - պին ներսը «չինած» է մարզադաշտ մը, ոտնագնդակի մրցումով մը։ Մարզիկ - ները պատկերացուած են արժէքաւոր քարերու փոշիի կէտերով։

×

ՆՈՐ ԵՌԱՆԿԱՐ ՄԸ

Սարգիս Մուրադեան եռանկար մը գը - ծած է՝ «Սարգարապատի ճակատամար - տը» անունով։ Ասիկա կը նկատէ իր լա - ւագոյն ստեղծագործութիւններէն տեկը։

Նկարիչը, որ վերջերս գաւիթնակիր ղար - ձած է, ցայսօր ստեղծագործած է աւելի քան 500 նկարներ՝ բանուորներու, գիւ - ղացիներու, դիտութեան եւ մշակոյթի գործիչներու դիմանկարներ, նկարազար - դած է գաւառական գրողներու աշխատու - թիւնները։

Ստեղծագործութիւններէն չատերը այ - ժըմ մաս կը կազմեն Տրետեակեան պատ - կերասրահին, Մոսկուայի արեւելեան ժո - ղովուրդներու արուեստներու թանգարա - նին, Հայաստանի եւ Խորհ· Միութեան այլ պատկերասրահներու մնայուն նկատ - ուած եւ ցուցադրութեան դրուած նկար - ներուն։

×

ՑՈՒՇԱՐՁԱՆ

Ղափանի շրջանի Բեխ գիւղէն 1941 – 1945ին ռազմաճակատ մեկնած են 90 զին - ուորագրեալներ։ Ասոնցմէ 40ը ետ չեն վե - րադարձած։ Ասոնց յիշատակին յուշար - ձան մը չինած են համագիւղացիները։

×

ՀԱՅԿ· ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐ ՕՍԼԹԱՑԻ ՄԷՋ

Հիւսիս - Օսլթական ինքնավար Հան - րապետութեան մայրաքաղաքին՝ Օրջոնի - կիձէ, տեղի ունեցած են Հայկական հա - մանուագի օրերը՝ մասնակցութեամբ հայ երգահաններու, գլխաւորութեամբ Հա - յաստանի երգահաններու միութեան նա - խագահ է· Միրզոյեանի։

Երկու համերգներու ընթացքին տեղա - կան համանուագի խումբը նուագած է է· Միրզոյեանի «Տօնական նախերգանք»- էն եւ Գ· Հախինեանի «Մխիթար» բա - մասարէն, ինչպէս նաեւ էդ· Բաղդասար - եանի Ջութակի եւ նուագախումբի «Ռափ - սոտին», Ռ· Դաւթեանի «Ֆանթաստիկ պատկերները»։ Նուագած են նոյնպէս հա - տուածներ Արմէն Տիգրանեանի «Անոյշ» օփերայէն։

Պաշտօնական ընդունելութեան արժա - նացած են Հայաստանի երաժիշտներու պատուիրակները։

ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

—o—

(Բ. եւ վերջին մաս)

Առաջինը եղաւ Մարկոս Աւետարանի – չը՝ որ գրեց իր Աւետարանը 65 թուա – կաններուն, զոհացում տալու համար յու – նա – հռոմէական հեթանոսութենէն դար – ձած քրիստոնեայ հասարակութեան պա – հանջքին, որուն կը փափաքէին վճռակ իրենց հաւատացած Յիսուսի կեանքին, վարդապետութեան, Յարութեան մասին, եւլն.: Աւետարանը կը սկսի Յովհաննէս Մկրտիչի մկրտութենէն: Ոչ մէկ խօսք Յիսուսի ծննդեան մասին: Յետոյ Մատ – թէոս գրեց իր Աւետարանը 68 – 70 թուականներուն միջեւ: Աւելի կը խօսի Քրիս – տոսի ծննդեան մասին միայն Յովհէփի կողմէն դիտուած: Երրորդը պիտի ըլլար Ղուկաս Աւետարանիչը, որ գրեց իր Աւե – տարանը 70 – 75 թուականներուն միջեւ, ուր լայնօրէն նկարագրեց Յիսուսի ծը – նունդեան դէպքերը Մ. Կոյսին կողմէ ներ – կայացուած: Իսկ 95 թուականներուն, Յովհաննէս Աւետարանիչ գրելով իր Աւե – տարանը, տեսակ մը պիտի ամբողջաց – նէր նախորդները: Եւ պիտի չեչտէր. «Եւ ուրիշ շատ բաներ ալ կան, զորոնք Յի – սուս ըրաւ, որոնք եթէ մէկիկ մէկիկ գրուած ըլլային՝ կարծեմ թէ աշխարհս ալ բաւական պիտի չըլլար պարունակե – լու այն գիրքերը՝ որ գրուած ըլլային» (Յովհ. ԻԱ. 25):

Ուրեմն չորս Աւետարանիչները քիչ բան պատմած են մեր Տիրոջ մասին: Ինչպէս ըսի, սկզբնական շրջանին բոլոր պատ – մութիւնները, պատգամները միայն բե – բանացի աւանդութեան երկար ժամանակ. այսպէս անգիր կերպով սերունդէ սե – րունդ փոխանցուելէն մինչեւ որ օր մը գրի առնուեցան եւ կոչուեցան «աւան – դութիւն»: Ուրեմն աւանդութեան սկիզ – բը առաքելական ծագում ունի, այս է ամէնէն կարեւորը անշուշտ: «Եւ որպէս աւանդեցի ձեզ, աւանդութիւնն ունի – ցիք» (Ա. Կորնթ. ԺԱ. 2): Թարգ. «Ինչպէս աւանդեցի ձեզի, աւանդութիւնը կը պա – հէք»: «Եւ ուրիշ բաներ ձեզի եկած ա – ռենս պիտի պատուիրեմ» (Ա. Կորնթ. ԺԱ. 34): Ինչ որ կը նշանակէ՝ որ Առաքեա – լին քարոզած ճշմարտութիւնը, իր պատ – ւիրած սովորոյթները կամ օրէնքները մի – այն գրուած չեն, այլ շատ բան «պատի – րած» է, այսինքն աւանդած է, որոնք սակայն չեն գրուած: Ուրիշ առթիւ ալ, Յովհաննէս առաքեալը կը գրէ. «Շատ բան ունէի ձեզի գրելու, բայց չուզեցի թուղթով ու մելանով գրել, վասնզի յոյս ունիմ, որ ձեզի գամ, եւ բերան առ բե – րան խօսիմ» (Բ Յովհ. 12): Ուրիշ տեղ մը նաեւ. «Եւ երբ այս թուղթը ձեր մէջ կարդացուի, ապա Լաւոդիկեացոց եկե – ղեցւոյ մէջ ալ կարդալ տուէք, եւ դուք ալ Լաւոդիկիայէ եկած թուղթը կարդա – ցէք» (Կող. Դ 16): Այսպէս պատուէր կուտայ Պօղոս առաքեալ՝ Կողոսացիներ – ուն: Դժբախտաբար, սակայն, Լաւո – դիկեացոց յիշեալ այս թուղթը մեզի չէ հասած, չենք գիտեր որ Առաքեալը ին – չե՛ր գրած կամ աւանդած պիտի ըլլար մեզի: Այս բոլորը կը փաստեն՝ թէ ա – ռաքեալները իրենց գրածներէն զատ շատ բաներ աւանդած են եկեղեցիին, որ պա – հած եւ իր կարգին աւանդած է զայն ե – կող սերունդներուն: Առնցմէ օրինակ մը. «Երանելի է տալը՝ քան թէ առնելը» (Գործ. Ի 35): Յիսուս ըսած էր այս ե – րանելութիւնը, որ սակայն Աւետարաննե – րուն մէջ չէ յիշուած, այլ Պօղոս առաք – եալ միայն կը յիշէ աւելով մը: Թե – րեւսասոր նման շատ մը պատգամներ, ճշմարտութիւններ կային, որոնք բերա – նացի կը դործածուէին քարոզի ընթաց – քին. դժբախտաբար, սակայն, գրի չեն առնուած: Բարեբախտաբար այս վերս – յիշեալ երանութիւնը Պօղոս առաքեալին յիշուած ըլլալով, վաւերական կը դատ – նայ, թէ ոչ եթէ, աւանդութիւն է ըսե – լով՝ պիտի չընդունէին կարգ մը եկեղե – ցիներ:

Ահա այս աւանդութիւնն է որ մեզի կը տրվեցնէ Աստուածամօր վերափոխման ճշմարտութիւնը: Եթէ երբեք Աստուա – ծամայրը երկինք վերափոխուած չըլլար, ինչո՞ւ առաքեալները սկզբնական շրջա – նին սուտ եւ մանաւանդ «հակասուրբ – գրային» պատմութիւնները պիտի հնա – րէին ժողովուրդին մէջ, անոնք ալ իրենց կարգին այս աւանդութիւնը յաջորդ սե – րունդին պիտի աւանդէին՝ եթէ հիմ կամ ճշմարտութիւն չունենար: Եւ ասոնք պարզապէս սուտ վկաներ պիտի ըլլա – յին՝ հաստատելով թէ Քրիստոս իր Մայ – րը երկինք վերափոխած էր: Հոս կրնանք պատշաճեցնել Պօղոս առաքեալի բերած փաստը Քրիստոսի Յարութեան վկանե – րուն մասին (Ա. Կորնթ. ԺԵ 15), որ շատ կը յարմարի մեր պաշտպանած թեզին հետ:

Ասկէ զատ, այս վերափոխման վար – դապետութիւնը «հակասուրբգրային» կո – չուած է, ըսի կարգ մը եկեղեցիներու կողմէ: Սակայն ինչպէս ասիկա հակա – սուրբգրային կրնայ ըլլալ, քանի որ հին ուխտին մէջ արդէն ունինք երեք անձեր, որոնք արդէն երկինք վերափոխուած էին: Այսպէս. «Հաւատքով Ենովք երկրէ փո – խադրուեցաւ որպէսզի մահ չտեսնէ. եւ տեղ մը չէր գտնուեր, վասնզի Աստուած փոխադրեց զայն. քանզի անոր փոխադ – րուելէն առաջ վկայուեցաւ թէ Աստու – ծոյ հաճելի էր» (Եբր. ե 24): Ապա եղիա մարգարէին հրեղէն կառքերով երկինք փոխադրուիլը (Դ.Թագ. Բ 11–12): Վեր – ջապէս Մովսէս մարգարէին մահը եւ եր – կինք փոխադրուիլը: «Մինչեւ այսօր Մովսէսի դերեզմանը մարդ չգաւս» (Բ Օրց. Լ. Դ. 8): Յուդա առաքեալն է որ կ'ամբողջացնէ զայն. «Բայց Միքայէլ հրեշտակապետը երբ Սատանայի դէմ դը – նելով Մովսէսի մարմնի համար կը վի – ճէր...» (Յուդ. 9):

Այս համարով ի յայտ կուգայ մեզի պարերու ընթացքին պահուած աւանդու – թիւն մըն ալ: Մովսէսի կեանքի եւ դեր – ծունէութեան մասին հնգամատեանի չորս գիրքերը (Ելից, Ղեւտ., Թուոց, Բ Օրց.), որոնք երկաբօրէն եւ մանրամասնօրէն գրած են. այս համարը, սակայն, չի պա – տնուիր ոչ մէկ տեղ: Ուրեմն Յուդա ա – ռաքեալ այս իրողութիւնը կը քաղէ դա – րերու ընթացքին հասած բերանացի ա – ւանդութենէն:

Այս վերի օրինակներով կը տեսնենք թէ Քրիստոսի մայր ըլլալը հարիւրաւոր չէ անպայման երկինք վերափոխման հա – մար: Ինչպէս Ենովքի համար կը կար – դանք. «Աստուծոյ հաճելի էր», «Աստու – ծոյ հետ քալեց». այսքան միայն: Իսկ Աստուածամօր համար՝ Աստուծոյ մայր եղած ըլլալը՝ բաւական է կարծեմ, ա՛լ ուրիշ բան գրուցելու հարկ չկայ: Եւ վեր – ջապէս՝ «Վանզի ո՞վ գիտցաւ Տիրոջ միտքը, կամ ո՞վ անոր խորհրդակից եղաւ» (Հռոմ. ԺԱ. 34):

ՎԱՉԷ ՎՐԴ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԵԻՍ

—o—

Թրքական գիւղի մը մէջ ապաստան գը – տած, դոյութիւննիս քարշ կուտայինք որ – պէս թուրք: Կէսօրէ ետք մըն էր, դուռը գարնուեցաւ, կ'երթամ բանալու: Հայ կին մըն է: Վեց կամ եօթը ամսուան ե – րեխան գրկած, եկած է թուրք աղային օգնութիւն խնդրելու ոչ թէ իրեն՝ այլ զաւկին համար: Եկած է այն յոյսով, որ աքսորի նախօրեակին, թուրք ազա կոչ – ւածը՝ իր տունն էր կանչած, իր ունե – ցած ամբողջ կարասիները, զարդեղէն կամ դոհարեղէն, արջառը, եւայլն իրեն յանձնելու համար, պատուոյ խոստումն առնելով, որ «եթէ վոթորիկը անցնի եւ դուք տուն վերադառնաք ձեզի կը վե – րադարձնեմ ինչ որ ձեղմէ առած եմ»:

Հայ կինը աքսորէն ողջ էր մնացած, եւ աղային պատուոյ խօսքին վստահելով եկած էր անոր դուռը բախելու, իր զաւկին համար օգնութիւն մը առնելու յոյսով:

Դառնացած սրտով եւ ընկճուած երե – ւոյթով, կը նայիմ այդ կնոջ եւ իր երա – խային: Մայրը լաթի մը մէջ՝ քանի մը թութ սեղմելով, երախային բերանն է դը – րած, որ ազահօրէն կը ծծէ, մերթ ինծի՝ մերթ մօրը նայելով:

Մինչ այդ աղային տղան յայտնուե – ցաւ. 30 տարեկանի մօտ՝ հսկայ մը: Կը – նոջը՝ հոդ դտնուելուն պատճառը հար – ցուց: Խեղճ կինը ըսաւ այն՝ ինչ որ մենք ըսինք: Թուրքին երեսին ժպիտ մը ու – րուագծուեցաւ: Չեմ գիտեր ինչո՞ւ պի – տոյին արտայայտութիւն մը նշմարեցի այդ ժպիտին մէջ: Առաւ երախան թե – ւերուն մէջ, սկսաւ բաներ մը խօսիլ, եւ օրօրել այնպէս ինչպէս մայր մը զաւա – կը գրկած կը խօսի եւ կը զուարճացնէ զորովագին շարժուձեւերով: Անմեղ եւ ուժասպառ դէմքին վրայ փոքր ժպիտ մը երեւցաւ: Մայրն ալ նոյնպէս ուրախա – ցաւ, երախտագիտական զգացումով տա – րուած, կը նայի թուրքին, որ երախան կ'օրօրէր թեւերուն մէջ: Այս չարժումը կրկնուեցաւ քանի մը անդամ ապա երա – խան նորէն վերցուց:

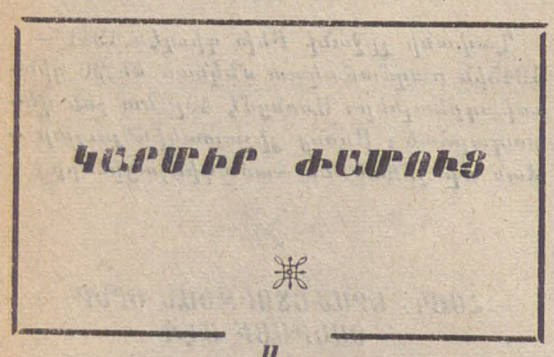
Չեմ գիտեր ինչպէս բացատրել, բնազ – դաբար այդ րոպէին, աչքերս հանդի – պեցան թուրքին աչքերուն, որոնք վայրկ – եան նայուածքի կը նմանէին: Այս անգամ, երախան, փոխանակ թեւերուն մէջ պահելու, ամբողջ ուժովը նետեց 4 – 5 մեթր հեռաւորութեան վրայ, քանի մը գարշելի հայհոյանքներ ալ շպրտե – լով խեղճ մօրը երեսին:

Մայրը խելայեղ վազեց զաւկին վրայ «վա՛խ զաւակս ճչալով», եւ սկսաւ հե – կեկալ: — Քեզի չարիք մը չըլլի, թոլ բան չտայիր: Եւ անհասկնալի բառե – րով, զաւակը ուժով սեղմած թեւերուն մէջ, երախային ճակատը, երեսները կը համբուրէր, երախային կեանք տալ կ'ու – զէր: Բայց, բայց... ուշ էր:

×

Դառնացած սրտով այս դէպքը պատ – մեցի այն բժիշկներուն, որոնք դիս կան – չած էին որպէս թարգման՝ վիրաւորուած թուրք բանուորի մը համար: Բժիշկները չատ բան դիտէին 1915ի Թրքական վար – րպետութիւններու մասին: Բայց ականա – տեսի վկայութենէն հետաքրքրուած, սկսան զանազան հարցումներ ընել, ո – րոնց կը պատասխանեմ հակիրճ կեր – պով.. Հրեշտակին Թալէաթէն՝ մինչեւ յա – տին հովիւին կատարած քայլագործու – թիւնները: Կը թողում թուրքը բժիշկնե – րուն մօտ եւ կը վերադառնամ գործիս:

Երիտասարդ Եւհովսալ մը մօտեցաւ ինծի: Ծանօթ մեր ողբերգութեան՝ ուզեց մխիթարել զիս: «Մենք լաւ կը ճանչնանք Թուրքերը», եւ պատմեց այն խժդու – ժութիւնները որոնց զոհ գացած են իրենք 150 տարի առաջ: Ու երկար պատմեց Թուրքերու կատարած վայրագութիւն – ներու, Թալատ ու կողոպտուներու մասին: 150 տարի է անցեր, սերունդներ են փո – խուած, բայց Եւհովսալեանները չեն մոռցած անցեալի դառն պատմութիւնը, որուն վը – րայ Թրքական սեւ ստրկմ է կնքուած: Ե – րիտասարդ Եւհովսալի խօսքերն առիթ տուին անգամ մը եւս, որ անդրադառնամ Աստիա Վէֆայի անդլերէն լեզուով գր – քոյկին, եւ որ «Յառաջ» Փետրուար 27,

ԿԱՐՄԻՐ ԺԱՄԱՒԱԺ

Ա.

— Վերան արջը ո՞վ է, էֆէնտի, հար – ցուց քմծիծաղով մը եպիսկոպոսը, որ բան մը չէր հասկցած:

Ա՛յ հեռու կարգէն, սա ասօրուան գա – րիպը:

— Տէր Յուսիկ հա՞յրը կը հարցնէք, էֆէնտի, ընդդիմախօսեց եպիսկոպոսը, չեչտին մէջ արտայայտելով դժգոհու – թիւնը, զոր կը զգար Աստուծոյ պաշտօ – նէին նկատմամբ անհարկի լեզուի մը դէմ: Ու չարունակեց. Երեք օր է:

Ո՞վ գրկեց:

— Ով պիտի գրկէր որ, Պատրիարք – քարանէն յանձնարարագրով եկաւ, միւս պանդուխտը արդէն գացած ըլլալուն:

— Էհ, ալ ասանկ տանեն հոս գրկելիք ուրիշ մարդ չգտա՞ն:

— Ինչ կայ, էֆէնտին, ինչ եղաւ, ինչ ըրաւ, հարցապնդեց եպիսկոպոսը ակներեւ սրտնեղութեամբ:

— Ինչ կայ մի, ինչ եղաւ մի, ինչ ըրաւ մի: Ինծի՞ կը հարցնէք, սրբազան: «Ականջս ունին եւ ոչ լսեն. աչս ունին ոչ տեսանեն»:

— Ինչ որ կայ, կ'աղաչեմ պարզօրէն ըսէիք, էֆէնտի, խնդրեց եպիսկոպոսը: Այս քահանային նկատմամբ եթէ առա – ջուց բան մը գիտէք այդ ուրիշ խնդիր է:

Պզտիկ ազնուաչուք մը, որուն աչքը պատուհանն էր, այդ րոպէին նշմարելով պանդուխտը որ խնդրակատարէն կ'ելլէր, էֆէնտիին իմացուց:

Ներս կանչեցէք, հրամայեց էֆէնտին:

Հայաստանցի տէրտէրը եպիսկոպոսին առջեւը խոնարհութիւն ըրաւ, ու ներ – կանները համահաւասար «ողջոյն»ով մը բարեւելէ յետոյ, ոտքի վրայ մնաց: Է – ֆէնտին նստիլ հրամայեց: Տէրտէրը չլսե – լու զարկաւ: Ոտքի վրայ կեցած էր ի յանգանս եպիսկոպոսին եւ ոչ թէ աշխար – հականի մը: Դիրքի փոփոխութեան հրա – մանը նուիրապետական բարձունքէն կը սպասէր: Պարտաճանաչ մեծարանքի այս համարձակ արտայայտութիւնը զարիսին վրայ հրաւիրեց եպիսկոպոսի բարեացա – կամ արամադրութիւնը:

— Նստէ, տէր հայր, նստէ, հրամայեց դաչն ձայնով:

Տէրտէրը սրբազանին առջեւ խոնարհե – լով նստաւ: Քանի մը վայրկեանի լռու – թենէ յետոյ, էֆէնտին.

— Հրամանքդ ո՞ր տեղէն ես, տէրտէր, հարցուց, հատիկ հատիկ արտասանելով իւրաքանչիւր վանկ:

— Տոմուզ դեղէն, պատասխանեց տէր Յուսիկ, առանց «ծառայ եմ, էֆէնտի» նախաբանին՝ որ պանդուխտներուն բե – րանը պարտաւորիչ էր:

— Տոմուզ դեղէ՞ն հըմ, մրթմրթաց էֆէնտին քթին տակէն: Ու բարձրաձայն.

— Է, հոս ալ գիտե՞ս ուր է:

— Սթանպօլ էֆ՞:

— Հա՛, ատ ալ գիտես եղեր: Աղէ՛կ ա – ղէկ: Է, Հասան փաշան ալ գիտե՞ս ով է:

Ուսերը վեր թօթվելով, երեսը պատին դարձուցած, պանդուխտը արհամարհան – քով մը մրմռաց.

— Է, ես ի՞նչ գիտեմ, ո՞վ է: Ո՛վ կ'ու – զէ թող ըլլայ: Աշխարհիս երեսը չունէն չատ Հասան փաշա կայ:

Եկեղեցականները սկսան մօրուքնին չո – յել: Էֆէնտին պարտաւորուեցաւ լայնկեկ թաչկինակի մը օժանդակութեանը դիմել, արքայապիղծ յանդգնապանութիւնը էլը – ւած ըլլալու համար: Ազնուաչուքները քը – թերնուն տակէն ամմա հէօտիկ ա փափը – ացին իրարու: Էֆէնտին իր թաչկինակը ծալելով, չարունակեց ծանրութեամբ.

Ա՛ս Հասան փաշան քու գիտցածներէդ չէ՛, տէրտէր: Պէյ՛կթաչի Հասան փա – շան է:

Սպառնացայտ չեչտը զոր էֆէնտին «Պէյ՛կթաչ»ին զարկաւ, թէեւ ժողովա – կաններու երեսները մթագնեց, բայց ըլ – նաւ ներգործել չկրնար Հայաստանի տէրտէրով վրայ, որ ա՛լ աս անգամ պոռթ – կաց:

— Է՛, ես ի՞նչ ընեմ, որ տեղինը կ'ուզէ թող ըլլայ: Հասան փաշա մըն ալ մեր խաստապան կայ: Եւ ամէնքս, ես քեզի բան մը ըսեմ. ատանկ սուրբ օրով մեծ մեղք է, պատերազմէն յետոյ անհատատ չու – նեցուն անունները բերանիս առնելով ծո – մերնիս ապրելը:

Ու հատատացեալ քրիստոնէի խղճմը – տանքի խայթէն տանջուած, ոտքի ելաւ ու եպիսկոպոսէն մեկնելու հրաման խնդ – րեց: Սրբազանը խորհրդաւոր հարցումնե – րուն չարժադիթն իմանալու ինքն ալ հե – ռաքրքիր, խնդրուած թոյլտուութիւնը ղացաւ:

Էֆէնտին հարցումներն ու վճիռները ա – նայալայլակ չարունակեց, առանց չուտա – վոյթ գոհացում չնորհելու իր շուրջը պ – տոյթ գոհացում չնորհելու իր շուրջը պ – նուող հետաքրքիրներուն անհամբերու – թեանը.

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Շար. – 3)

La Symphonie des Mille de MALHER

A ORANGE

—o—

Quelques mois avant sa mort, Malher assiste à l'immense succès de son œuvre la plus gigantesque. En effet, la Huitième Symphonie, dite « *Symphonie des Mille* » par le souci publicitaire de l'impresario Emil Gutmann, mobilise un effectif musical impressionnant. Près de 800 musiciens réunissant deux orchestres et trois formations de chœurs occupent la scène pendant une heure et demie.

Cette Symphonie se compose de deux parties : le Veni Creator et la Scène Finale du Second Faust de Gœthe. Entreprise énorme où les forces de la vie et de la mort livrent un de ces combats que Malher entretient avec toute la fièvre de son tempérament. Nature pessimiste, esprit tourmenté ,Malher déchaîne dans ses partitions des flots d'amour et d'amertume, ses espérances et ses regrets, sa résignation, mais aussi une sorte de sérénité qui atteint au détachement.

Le matériau musical employé est à la mesure de ses aspirations. Toutefois, dans cette Symphonie-fleuve, l'inspiration, inégale, pâtit d'une prolixité qui suspend parfois l'intérêt. Ainsi le début et la fin, aux accents puissants, imposent à l'œuvre un éclat et une majesté en tout point remarquables. Mais que de longueurs, que de passages à vide, que de redites dans la deuxième partie ! On est loin de la perfection des trois premières symphonies et de la beauté tragique des 5ème, 6ème et 7ème symphonies.

A Orange, cette œuvre a trouvé cependant son espace scénique.

La qualité des chœurs New Philharmonia de Londres, des Stadtischen Musikvereins de Dusseldorf et des Chœurs d'enfants de Paris a imposé à la Symphonie son unité vocale. Admirable ensemble de ces voix qui, dans la diversité de leur tessiture, ont servi la partition avec autant de conviction que de brio.

En revanche, les solistes ont été moins convaincants. Hormis Nadine Denize et Siegmund Nimsgern, sans reproche, Marita Napier à la voix ample mais d'une justesse approximative dans les aigus, Heather Harper, Birgit Finnilä, assez pâles, Alberto Remedios, timide et Harald Stamm qui remplaçait John Macurdy n'ont pas donné toute la mesure de leurs moyens.

L'Orchestre National de France et le Nouvel Orchestre Philharmonique ont manqué de cohésion, sans parler de quelques décalages de tempi regrettables.

Vaclav Neumann a déployé toute sa ferveur et sa fougue malhériennes pour défendre une œuvre qu'il connait fort bien.

Edouard EXERJEAN

Մարտ 1ի եւ 2ի թիւերուն մէջ ողբացեալ պատմաբան Հրանտ – Սամուէլ արժանի պատասխանը տուած էր այդ յեղեղուկ անձին :

Մարդը պատմութիւն է քրքրեր ու «փաստերի տուեալներով» կը գրէ, որ Հայերը կողոպտած ու կարդած են Ութարտայիները եւ տեղատարուած անոնց երկիրը, իր ուզած ձեւով պատմական թուականներ հնարելով, ինքն ալ չհատալով իր գրածներուն :

Պ՛ոյ Ահմեթ Վէֆիկ : Երիտասարդ Եուկոսլաւի խօսքերը անդրադառնալ տուին ձեր գրածին : Իմ կողմէ թէպզրանք մը, քանի որ այդքան խոր հմտութիւն ունիք որպէս պատմաբան՝ անգլերէն գրքոյկ մըն ալ գրեցէք պատկերացնելու համար 150 տարի առաջ, խեղճ թուրք ժողովուրդին դէմառն պատահած չարիքներու եւ բարբարոսութիւններու մասին, որոնք կատարեցան Պալքանեան Ազգերու կողմէ : Ցիշատակեցէք բոլոր դէպքերն ու անիրաւութիւնները : Պալքանեան ժողովուրդներն ու աշխարհը, անգամ մը եւս կրնաք խնդացնել տալ :

Մ. ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԼՐԱՓԱՐ ԱՓՈՒԼԱՓԻ

–Ֆրանեւխորհրդային Մշակութային փոխադարձ վոխանակութիւններու հովանիին տակ Փարիզի Կրան Փալէի մէջ բացուած է «60 տարուան խորհրդային ներկայութիւն» ցուցահանդէսը :

90 նկարիչներու 111 գործերուն մէջ կը գտնուին չոյս հայ նկարիչներ մէկական գործով : Մ. Սարեան, Մհեր Աբեղեան, Մինաս Աւետիսեան եւ Նալբանդեան :

Ցուցահանդէսը կը տեւէ մինչեւ Սեպտեմբեր 12 :

ԱՐԱ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

—o—

Ինպէս մամուլով հաղորդուած էր ա-տենին, հայրենի վաստակաւոր արուեստագէտ Արա Յարութիւնեան Փարիզ եկած էր, անցեալ ամիս, դիմազրական հերոս Միսաք Մանուչեանի համար պատրաստած կիսանդրին մամէքը ներկայացնելու : Այս առթիւ, հայ նախքին դիմազրականներու բարեկամական միութիւնը ընդունելութիւն մը կազմակերպած էր, Հ. Բ. Ը. Մ.ի Ալեք Մանուկեան մշակութային կեդրոնը :

Իր գործերուն ըուսանկարները սրահի երկու պատերուն վրայ, Միսաք Մանուչեանի կիսանդրին դահէ փսրճ – օրինակը, վարպետին ձեռքով փարիզ յօրին – ւած ,պատուանդանի մը վրայ զետեղուած՝ ներկայացուած էր : Ն ա խ ա գ ահ Պ. Պազրճեան, երեկոյթին բացումը կատարեց՝ ի ներկայութեան հայ, ֆրանսացի եւ օտար դիմազրականներու եւ ազգա – յիններու : Բարի գալուստի խօսքերէն եաք, իր հիացումը յայտնելով վարպետին բեղուն տաղանդին, ըսաւ թէ՝ տե – սած էր իր գործերէն չատեր հայրենիքի մէջ, բայց հաճոյքը չէր ունեցած հոն իրեն հանդիպելու : Ապա նախագահին հրաւէրով, բարեկամական միութեան կողմէ խօսք առաւ Պ. կարպիս Թուլումճեան, որ ներկայացուց Արա Յարութիւնեան արուեստագէտը որպէս հայրենի երկրի լաւ արտադրութիւն, ծնած Երեւան 1928ին, մայրաքաղաքի Գեղարուեստի համալսա – րանէն ստացած իր արուեստագիտական ուսումը, հոն ապրող, ընտանիք կազմած եւ անցած ստեղծագործական բազմաղիւն ճամբայ : Վարպետը երեւոյթները ղիտելու եւ գտնելու առողջ էրատե – սութեան եւ լաւատեսութեան տէր է : Թուեց անոր գործերը՝ Կոմիտասի արձանէն (1955) մինչեւ Մուսա Լերան յուշարձա – նը՝ (1976) համանուն հերոսամարտին նուիրուած : Իր տաղանդին եւ մուրճին արգասիքներն են, Մայր Հայաստան 22 մեթր բարձրութեամբ՝ պատուանդանով 56 մեթր պատկառազդու կոթողը, Երե – բունի Երեւանի թանգարանի հարթաքանդակները, Թամանեան 89րդ հերոսական զօրաբաժինի զոհուած հայ մարտիկնե – րու յուշարձանը՝ Սեբաստափոլի մօտ, Սայաթ Նովայի արձանը, եւ ուրիշներ, մանաւանդ Սարգարապատի ընդարձակ համալիր - յուշարձանը, հոյակապ կո – թողում՝ հերոսական հայութեան դէր – մարդկային խիզախումին, յանուն վե – րապրումի, ազատութեան եւ գոյատեւ – ման :

Ցուցադրուեցաւ Հայ – կինոյի կողմէ պատրաստուած՝ վարպետին նուիրուած խօսուն եւ յատուկ երաժշտութեամբ փաստանկարներով յաջող ժապաւէնը մը :

Ապա, յարգելի հիւրին էր խօսքը : Ներս ունիմ, այսինքն Աւագ հաւատացքունէը :

— Բայց ... Տէր իմ ... :

— Նստեցէ՛ք ըսի : Այնքան անձնական մէկը չէք որ Դուքսին դէմը ոտքի կենաք : Բացատրի, ձեւակերպութեան ալ պէտք չմը – նաց : Դուք խելացի, վճռական, կորովի եւ հաւատարիմ անձ մըն էք եւ այս չորս յատկութիւնները դժուար է մէեւնոյն անձին մէջ գտնելը ... : Աւելի բարձր աստիճանի արժանի առաքինութիւններ են ա – տոնք :

Ձէնարօ նստաւ :

Դուքսը քանի մը րոպէ պտըտեցաւ սրահին մէջ, յետոյ, իր մեծ ու պերճաշուք թիկնաթոռին վրայ տեղ գրաւելով ըսաւ.

— Այլեւս ծիրանաւորին վրայ չխօսինք երբ որ կ'ուզէ այն ատեն թող գայ ... :

— Ուզած ատենը չի կրնար գալ, Տէր իմ, այլ կրցած ատենը :

– Ինչո՞ւ ուզած ատենը չկարենայ գալ, հարցուց Ֆօսքարի կարճառօտով :

— Անոր համար որ ծիրանաւորը ճամբորդած է այնպիսի տեղ մը ուրկէ անկարելի է վերադառնալ, Վսեմաշուք Տէր : Գոնէ ես այդպէս համոզուած եմ : Հակառակ անոր որ իմ վրայ չեմնար գայս ձեզի ըսելու պարտականութիւնը, թոյլ տըէք որ ըսեմ թէ ... :

— Հապա որո՞ւ կ'իյնայ ... :

– Ես ոտիկանապետ եմ, բայց իմ պետը ունիմ, այսինքն Աւագ հաւատացքունէը :

– Բայց լաւ գիտէք թէ Աւագ հաւատացքունէը հրաժարական տուած է : Բացատրի, ի՞նչ պէտք կայ Տանտօլոյին սպասելու, ան իր մեծահամբաւ պապերուն անարժան մէկ ժառանգորդը եղաւ, թոյլ ու տկար մարզկային խլեակ մը, որ որեւէ որոշում չի կրնար տալ : Խօսեցէ՛ք, բացէ ի բաց խօսեցէ՛ք :

— Այո, դժբախտաբար Աւագ հաւատացքունէին պաշտօնը թափուր մնացած է այս միջոցին ... մինչդեռ ամէն տեղէ աւելի այսօ՛ր է որ վճռական ու կորովի անձի մը պէտք ունի հանրապետութիւնը :

— Այսինքն ձեզի պէս մէկու մը, այնպէս չէ, ըսաւ Դուքսը :

— Ես այդ պատիւին արժանի չեմ, Տէր իմ :

– Ձէնարօ՛, եթէ ներկայ պարագան – րուն մէջ լինէի ծառայէիր, այսինքն հանրապետութեան ծառայել ուզէիր այնպէս ինչպէս որ պիտի ծառայէր իր անունին արժանի հաւատացքունէ մը, վստահ եղէք որ ցնորական յոյս մը պիտի չըլլայ ոըըսած յոյսս :

ՄԻՇԷԼ ՋԵՎԱՀՕ

(Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի կեդրոնական վիճակագրական վարչութեան տուեալներով Ցուլիսի վերջ մթերուած է չուրջ 15·630 թոն գետնախնձոր, տարեկան ծրագրին գրե – թէ մէկ քառորդը : Անցեալ տարուան նոյն ժամանակաշրջանին համեմատութեամբ ասիկա 3·600 թոնով աւելի է : Կոլտնտեսութիւնները եւ պետական տնտեսութիւնները մթերումի վայրերը առաքած են 25·570 թոն բանջարեղէն, 16 տոկոս աւելի քան անցեալ տարի : Արդէն իսկ մթերուած է 25·300 թոն պտուղ, որ կը կազմէ ծրագրին 27 տոկոսը եւ անցեալ տարուան բաղդատմամբ տասը հազարէն աւելի է :

Գետնախնձորի, կաղամբի, պտուղի վաճառքն ալ աւելի է անցեալ տարուան բաղդատմամբ : Թէեւ արդիւնքները լաւ են, բայց դեռ պահանջը գոհացում չի տար : «Հայպտուտրանչարաւը» անցեալ տարուան համեմատութեամբ մթերած է 1·236 թոն աւելի գետնախնձոր, սակայն Երեւանի մէջ վաճառքը պակաս է 413 թոնով, բանջարեղէնինը՝ 1·800 թոնով, կաղամբինը՝ 1·625 թոնով : Երեւանի բաժին ինկած լոլիկը միայն 150 թոն եղած է :

Պարտականութիւն յանձնուած է առեւտուրի նախարարութեան, որ աճած առատ բերքը ժամանակին եւ լաւ որակով բնակչութեան տրամադրութեան տակ դրուի :

սեցաւ իր կեանքի եւ ստեղծագործութեանց մասին : Զգտած է արտայայտել մեր ժողովուրդի բազմադարեան մշակոյթն ու հանճարը : Մշակութային թէ պատմական դէմքերու եւ դէպքերու նուիրուած քանդակները անոնց վաւերականութեան վկայութիւններն են, նաեւ պատգամ՝ սերունդներուն հպարտ եւ արժանի ըլլալու իրենց նախնիքներու բարձր մշակոյթին, եւ զայն պաշտպանելու պատկառութեամբ :

Օր. Արաքսի Գամբեթեան Աբրահամէ, Տիկին Աստղիկ Սարաֆեան՝ Յակոբեանէ արտասանութիւններով խանդավառեցին ներկաները :

Նախկին Ռազմիկներու Միութեան նախագահ Պ. Գէորգ Պազրճեանի շնորհակալութեան խօսքերէն եաք ուղղուած յարգելի հիւրին եւ ներկաներուն, վերջ դրաւ երեկոյթը :

Ծ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ԱՊԱՇԽԱՐԱՆՔԸ

ԵՐԿՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ

Դուքսը պահ մը մտածելէ յետոյ, ժպտելով ըսաւ.

— Ձէնարօ, դուք վարպետ ու ճարպիկ մարդ մըն էք :

— Նորին Վսեմութիւնը պիտի կրնու իր բարութիւններով, մխիթարեց ոտիկանապետը պետը այս անգամ քիչ մը աւելի խոնարհելով :

— Եւ ո՞ւր կը կարծէք թէ ապաստանած ըլլայ Պէմպօ :

— Նորին ամենապատուութիւնը հոմ փախած է, պատասխանեց ոստիկանապետը պետը վերջին բառը ենթադնելով :

Հոո՞մ : Ինչո՞ւ Միլանօ եւ կամ Վըենոա ապաստանած չըլլայ, եւ հոմ երթայ :

— Տարակոյս չկայ թէ Ձեր Վսեմութիւնը լմացած է թէ այս վերջին տարիներս Հոմէական պերճաշուք մը եկած հաստատուած է Վենետիկ, ուր պերճաշուք կեանք մը վարել սկսած է :

— Էմբէրիան, կմկմաց Դուքսը դեղնելով :

— Այո՛, Վսեմաշուք Տէր, Էմբէրիան : Եւ եթէ չեմ սխալիր, Պէմպօ խորհրդատուը եւ գաղտնի կապերով կապուած պիտի ըլլայ Էմբէրիայի եւ ներկայիս պատճառներ պիտի ունենայ Էմբէրիայի քով ապաստանելու : Սա ալ կայ որ Էմբէրիայի Հոմ մեկնած օրը Պէմպօ մէկէն ի մէկ անհետացաւ : Եղրակացութիւն հանելը դժուար պիտի չըլլայ, Տէր իմ :

Դուքսը ոտքի ելաւ :

Ձէնարօ կարծելով թէ Ֆօսքարի պինդը ճամբելու համար ոտքի ելած էր, դուրս ելլելու չարժում մը ըրաւ :

Բայց Ֆօսքարի ձեռքի չարժումով մը զայն վար դրաւ :

— Մի՛ երթաք, Պարոն, խօսելիքներ ունինք, ըսաւ : Նստեցէ՛ք :

ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

ՎԱԼԱՆՍ
Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի 14 Օգոստոս Կիրակի օր ժամը 9·30ին ի յիշատակ Բ· պատերազմի ոմբակոծութեան զոհ Վալանսի հայու – թեան հոգիներուն համար:

Նոյն օր Աստուածածնայ Տօնի առիթով քառաձայն պատարագ եւ խաղողօրհնու – թիւն:

Ս· ՃԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի 14 Օգոստոսին, Վերափոխման տօնին առիթիւ, Լիոնի Ս· Ճակոբ եկեղեց– եայ մէջ, կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ: Ճաւարտ պատարագի կը կա– տարուի խաղողի օրհնութիւն:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ· ՍԱՀԱԿԵԱՆ:

ՍԻՆԹ ՄԱՐԿԻԹ Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Երկուշաբթի 15 Օգոստոս պատարագ ժամը 10ին, խաղողօրհնէք ժամը 11·30ին:

Եկեղեցական այս զոյգ արարողութիւն– ները կը կատարէ՝ Շահան Եպս· Տէտէեան

Ս· ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՏԷՍԻՆ

Կիրակի 14 Օգոստոս եկեղեցւոյս ան – ւանակոչման, Աստուածածնայ տօնին առ– թիւ կը կատարուի հանդիսաւոր պատա – րագ, աւանդական մատաղ եւ խաղողօրհ– նէք:

Երգեցողութիւնք տեղւոյս երգչախում– բին կողմէ:

Մեներգ եւ երգէն՝ Օ· Անժէլ կա – րապետեան:

ՓԱՐԻԶ
Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ

Կիրակի, 14 Օգոստոս, տօն է վերա – փոխման Աստուածածնի:

Կը մատուցուի Եպիսկոպոսական պա – տարագ:

Ճաւարտ պատարագի, կը կատարուի խաղողի օրհնութիւն:

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին· պատարագ՝ ժամը 10ին:

Երկուշաբթի, 15 Օգոստոս յիշատակ է մեռելոց: Նոյն եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10ին, կը մատուցուի պատարագ, եւ յա– ւարտ պատարագի կը կատարուի հոգե– հանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց:

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը Հայ հասարակութեան կը հաղորդէ որ Շաբաթ 13 Օգոստոս Աստուածածնայ տօ– նին առիթ խաղողօրհնէք եւ մատաղ տե– ղի կ'ունենայ Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան մատուռին մէջ ժամը 10ին:

ԻՐԱՐՍԷՅԼԻ Ս· ՍԱՀԱԿ–ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Աստուածածնի վերափոխման տօնին ա– ռիթով 14 Օգոստոսին Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը կատարուի Եպիսկոպոսական հան– դիսաւոր պատարագ եւ խաղողօրհնէք:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ:

Սկիզբ ժամերգութեան 8·30 պատարագ 10 քարոզ 11 խաղողօրհնէք 11·30:

ԼՒՈՆ ՍԻՈՒԱ, Օգոստ· 15 Երկուշաբթի, Ս· Կարապետ մատրան մէջ 30 ռիւ Լը– արբիւ – Ռոլէն:

ՇԱՎԻԼ
Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս· Աստուածածնի տօնին առիթիւ Օգոս– տոս 14ին Կիրակի օր պատարագ եւ աւան– դական խաղողի օրհնութիւն:

ՍԻՆ–ԺԵՌՈՄ — Ս· ՍԱՀԱԿ–ՄԵՍՐՈՊ

Ս· Աստուածածնի Վերափոխման տօնին առիթիւ պատարագ կը մատուցուի Սէն – Ժերմէի Ս· Սահակ - Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ 14 Օգոստոս Կիրակի օր:

Ճաւարտ պատարագի խաղողի օրհնու – թիւն:

ՍԷՆ ԼՈՒԻ -– Ս· ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի 14 Օգոստոս ,պատարագ ժամը 10ին, խաղողօրհնէք ժամը 11·30ին:

– ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆԸ – ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆԻՆ ՄԷՋ

ՊԵԼՖՈՒԹԷՆ

Կիրակի, Օգոստ· 14, ամբողջ օրը, ղաչտահանդէս եւ խաղողօրհնէք կապոյտ Խաչի Պելֆոնթէնի կայանը:

Հեռաձայն՝ (82) 33-05-61

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Սէն ժերմէի վարչու – թիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Այրի Տիկին Ալիս Տէր Մինասեանէ եւ զա– ւակներէն 100, Տէր եւ Տիկին Մանուկ – Նանէ 100 Ֆր·, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ փեսային Նազարէթ Տէր Մինասեանի մահ– ան տարելիցին առթիւ:

Ստացած է նաեւ Տէր եւ Տիկին Գնաճ– եանէ 30, Տէր եւ Տիկին Ճակոբեանէ 10, իրենց հօր եւ քեռայրին կիրակոս Կիրա– կոսեանի մահուան 20րդ տարելիցին առ– թիւ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

ՀԱՅ ՓՈՅՐԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մանկապարտէզ, Նախակրթարան
Գիշերօթիկ եւ Ցերեկեայ

167, Ave. des Caillols — 13012 Marseille
Tél. : 93-50-91

1977–78 տարեշրջանի արձանագրու – թիւնները սկսած են:

Վարժարանս, ճանչցուած ըլլալով Պե – տութենէն, կը կիրարկէ ֆրանսական ամ– բողջական ծրագիրը· ուստի նախակրթա– րանի շրջանաւարտ աշակերտները կ'ըն – դունուին «Լիսէ»ներու մէջ առանց որեւէ քննութեան ենթարկուելու:

Անարատ Յղութեան հայ քոյրերու Մի– աբանութեան նպատակն է ազդիլ մա – նուկներուն եւ պատանիներուն հայկական տոհմային դաստիարակութիւն ջամբել: Այս իշենց նուիրական կոչումին սիրով արձարծուած՝ հաստատուած են Ֆրանսա 1958ին Մարսէյլ՝ Պօմոնի կանաչադեղ ար– ուարձանին մէջ: Ի պին մեծ զոհողութիւն– ներու բացած են մանկապարտէզ եւ դի– շերօթիկ վարժարան:

Հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն օր վարժարանիս հայ ա– շակերտութեան, իսկ Շաբաթ օրերը առաւօտեան ժ·ը 9էն 12, քոյրերը ձրի կը նուիրեն իրենց ժամերը, օտար վարժա – րանները յաճախող հայ աշակերտութեան անոնց սրտին ու մտքին դրոշմելու համար Ս· Մեսրոպի ոսկեղինիկ լեզուն եւ մեր նախահայրերուն հաւատքը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Որբերու Օգն· Մարմնին տարեկան պարահանդէսը Դեկ– տեմբեր 4ին:

Dr. Yves TERNON
sur France-Culture

Երկուշաբթի, Օգոստ· 15ին, Ֆրանս – Քիւլթիւրի վրայ, առաւօտեան ժամը 7էն 8 փառպեղ յայտագրի ընթացքին, Տոքթ· Իվ Թերնոն կը խօսի հայկ· ցեղասպա – նութեան մասին, իր գրքին հրատարակու– թեան առթիւ:

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վարչութիւնը ուրախութիւնն ունի ծանուցանելու իր կեդրոնին նորակա– ոյց մատրան մօտալուտ օծումը,

ԿԻՐԱԿԻ 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Երեկոյեան ժամը 16ին

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ
ԵՆԹԱՑԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ·— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել: Ուրեմն կը շարունակենք մաս մաս հրատարա – կութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն:

Ս· ԺԵՌՈՄ Ս· ՍԱՀԱԿ ՄԵՍՐՈՊ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ս· Ժեռոմ Ս· Սահակ Մեսրոպ եկեղե– ցիի Վարչութիւն 4·000, Պ· Արշամ Պա – պեան 3000, Պ· Պ· Սեդրակ Սամուէլ – եան ,Սէրժ Սվասլեան 1000ական, Պ· Տէր Մինասեան եղբարք, Զէյթունեանց ըն – տանիք, Պերճ Կարապետեան, Ռուբէն Ա– սարլըդեան, Թուլումճեան եղբարք, Վար– դան Պանոիկեան, Վասպուրական Հայ – րենակցական Միութիւն Մարսէյլ, Շալ– ճեան ընտանիք, Բարիք Կիւլէսեան, Սի– րունեան ընտանիք (Անսէր), Տիկին Վեր– ժին Դաւիթեան եւ Որդիք, Ժան Թոքաթ– լեան, Մխիթարեան ընտանիք, Տիկին Բաս– թըրմաճեան, Պրն· Ժ· Մակարեան 500 – ական, Պ·Պ· Խաչիկ Խաչիկեան, Սարգս Զէրչեան 400ական Ֆրանք:

(Շար·)

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄ Ս· ԿՈՅՍԻՆ

Կիրակի 14 Օգոստոս ժամը 11ին ձայն նաւոր պատարագ եւ խաղողօրհնէք:

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՈՍՏԱՆ

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՏՈՒՆ — ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

1976 — 1977 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Փարիզի Համալսարանական Միջազգա– յին Ոստանի Մարի Նուպար Հիմնարկու– թեան Հայ Ուսանողական Տունը կ'ըն – դունի Ֆրանսայէն եւ արտասահմանէն հայազգի ուսանող – ուսանողուհիներ՝ ո– րոնք կը փափաքին իրենց ուսումը չա – րունակել Փարիզի Պետական Համալսա – րանի 13 մասնաբաժիններէն որեւէ մէկի կամ այլ բարձրագոյն մասնագիտական հիմնարկի մը մէջ:

Բացառապէս կ'ընդունուին նաեւ կա տարելագործման նպատակով Փարիզ ժա· մանող հայկական վարժարաններու ու – սուցիչ – ուսուցչուհիներ:

Ընդունելութեան պայմանները՝

Ա·— Աստասահմանէն թեկնածուն պար– տի ունենայ երկրորդական լրիւ ուսման վկայականը՝ (պաքալօրէա), կամ համա– պատասխան վկայագիրը: Այս կապակցու– թեամբ կարելի է դիմել·

Service des équivalences de diplômes
Centre Châtelet 4, rue Jean-Calvin
75005 Paris (FRANCE)

Բ·— Նախընտրութիւն կը տրուի այն թեկնածուներուն որոնք բարձրագոյն ու– սման ընթացքի մէջ են:

Գ·— Թեկնածուն պարտի արձանագ – րուած ըլլալ Փարիզի ուսումնական հաս– տատութեան մը մէջ:

Դ·— Հայ Ուսանողներու Տունը ունի եր– կու հոգիանոց եւ մէկ հոգիանոց սենեակներ: Այս վերջիններուը հնութեան կարգով կը տրուին Տան մէջ արդէն բնակութիւն հաս· տատած ուսանողուհիներէն՝ անոնց որոնք ցուցաբերած են ուսումնական յաջողու – թիւններ:

Ե·— Երկու հոգիանոց սենեակներու պա– րագային ծախքերու ամսական մասնակ– ցութիւնն է՝ անձ ըլլուկ 300 Ֆր: Մէկ հո– գիանոց սենեակներու պարագային՝ 400 Ֆրանք, իսկ ուսուցիչներու տրամադ· րուած սենեակներուն համար որպէս ծախքերու մասնակցութիւն կը պահանջի ամսական 600 Ֆր·

Զ·— Ոստանի բնակիչները իրաւասու են վայելելու՝ ուսանողական ճաշարան՝ մատչելի գիներով, մարզադաշտ, լողա– ւազան եւլն: Հայ Ուսանողներու Տունը ունի իր սեփական մատենադարան–ըն – թերցասրահը, հաւաքասրահը եւ կը կազ· մակերպէ հայերէն ու ֆրանսերէն լեզուի դասընթացքներ:

Է·— Դիմումները պէտք է կատարել՝ Առաջին կիսամեայի ընդունելութեան հա– մար ամէնէն ուշ մինչեւ 20 Սեպտեմբեր 1977:

Երկրորդ կիսամեայի ընդունելութեան համար՝ ամէնէն ուշ մինչեւ 10 Յունուար '1978:

Ը·— Հայ Ուսանողներու Տան քարտու– ղարութեան կողմէ թեկնածուներուն կը ղրկուի յատուկ հարցաթերթ՝ բոլոր ման· րամասնութիւններով:

Թ·— Թեկնածուներուն ընդունման որո– շումը կը պատկանի Մարի Նուպար Հայ Ուսանողական Տան Ընդունման Յանձնա– խումբի իրաւասութեան:

ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՏԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
Maison des Etudiants Arméniens
Fondation MARIE NOUBAR
57, boulevard Jourdan
75014 Paris (FRANCE)

ՈՒՐԲԱԹ
ՕԳՈՍՏՈՍ
12
VENDREDI
12 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

53րդ ՏԱՐԻ – ԹԻՒ 13·920 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — N° 13.920

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԷԼԻԶԱՊԷԹ Բ. ՀԻՍԻՍԱՑԻՆ ԻՐԼԱՆՏԱ

— o —

ԱՌԱՋԻՆ ՕՐԸ
ՄԻՋԱԴԻՊԵՐ ԵՒ ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐ

Ինչպէս պրած էինք, իր յոբելեանին հանդիսութեանց կարգին է, որ Էլիզապէթ Բ. պարտէզը նաեւ Հիւսիսային Իրլանտա այցելել ինչ որ ոչ միայն անխոհեմութիւն այլեւ մանաւանդ դրգռութիւն մը կը նկատուէր: Բրիտանիա արքայական եռախթով է, որ Զորեքշաբթի առաւօտ թագուհին, որուն կ'ընկերանայ գահակից իշխանը՝ Փիլիփ կը հասնէր Իրլանտա: Պէտք է ըսել թէ Էլիզապէթ, նաւէն թռած մը անցած է հասնելու համար Հիլսպորօ: Նոյն իրիկունը ընդունելութեան ներկայացող 2500 հիւրերը ծայրէ ծայր կը խուզարկէին, նոյնիսկ լուցկիի տուփերը կը թօցուէին, մնաց որ առանց մէկ կարեւոր մասն ալ ոստիկան էր: Նոյն առեն Պելֆաստի մէջ հսկայ ցոյց մը տեղի կ'ունենար, որ ըստ լրագրողներուն նմանութեան միայն մէկ կէտ ունէր թագուհիին կարտըն Լ Փարքիին հետ՝ մասնակցող – ներու թիւը 2500:

Այս ցոյցին առեն է որ ծանր բախումներ տեղի ունեցած են ոստիկանութեան եւ կաթոլիկ ցուցարարներուն միջեւ, փողոց փողոց եւ բազմաթիւ վիրաւորներ կան, որոնց մէկ մասը՝ ծանր վիճակի մէջ է:

Քանի մը տող

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ եւ Իսրայէլի միջեւ ամէն ինչ յուսահատական բերնոյթ չառաւ ինչպէս կը նախատեսուէր եւ կարելի եղաւ առաջնային առաջքն առնել: Իսրայէլի նախարարապետը «արաբական Մայն Քամֆ» որակած էր պահինեան սահմանադրութիւնը որ կը ձեւով թիւ 20 յօդուածին մէջ .— «Հրեաներու Պաղեստինի հետ պատմական եւ ոգեկան կապերու վրայ հիմնուած յանձնառութիւնները· խառոր կը համեմատին պետութեան մը սահմանադրական տարրերու ճշդրիտ ըմբռնումին հետ»: Աւելի ուշ Պեկինի յայտարարութենէն կը թըւէր թէ ամերիկացի նախարարը կարգ մը պիտումներ ըրած է Իսրայէլի: Աւելի բան մը չըսուիր առայժմ:

ԵԽՐՈՊԱՅի քանի մը ընկերվարական պարպելութիւնները ժողովի նստած են կրեակի մէկ վանքին մէջ: Կը մասնակցին Միթերան, Սոարէս, Պրանտ:

ԵԹՈՎպիոյ մէջ կացութիւնը չատ ծանր է եւ կրնայ ըլալ որ էրիթրէի եւ Օգադէնի կեռիլաները միջազգայնանան: Օտար զինուորները օգնութեան կը հասնին եթովպական բանակին քանի այս վերջինը չատ նեղ կացութեան մատնուած է:

ՏԷՄԻՐԻԼ Կ'ամբաստանէ Միացեալ Նահանգները, որ Ցունաստանի կողքին են

ՀԱՅԿ. ԱՀԱԲԵԿՉԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՄԱՐԴԱՍՊԱՆՆԵՐ Կ'ՕԳՏԱԳՈՐԾԵՆ ԵՂԵՐ...

— o —

ՄՄԲ.— Պրիւսէլէն, Ալի Պիրանտ հեռեւալ յօդուածը ղրկած է Միլլիէթին (Ցուլիս 17) եւ զայն խորագրած .—«Հայկ. ահաբեկչական կազմակերպութիւնները իրենց ոճիրները վարձկան մարդասպաններու գործել կուտան»:

Պրիւսէլէն Մ· Ալի Պիրանտ կը հաղորդէ·—

Վատիկանի մօտ Թուրքիոյ ատենադպան Թահա Ճարըմի ահաբեկումով Թուրք դիւանագէտներու դէմ կազմակերպուած արշաւը կ'ընդարձակուի: Երբ մէկ կողմէ անմարդկային նախաօրինակ ոճիրներ բուն առիթով պապը, կրօնական եւ պետական անճնաւորութիւններ կը դատապարտեն այդ արարքները, պէտք չէ մոռնալ թէ յառաջիկայ ամիսներուն նոր եւ մահեղուկ ոճիրներու դործադրութեան հաւանականութիւնները կան: Ասոր պատճառ ցոյց կը տրուի հետեւեալը, թէ «Այսօրուան անտարբեր կեցուածքը հետեւանքն է օտար երկիրներու ոստիկանութեան յանցաւորները հետապնդելու չկամութեան եւ ընդհանուր առմամբ թուրք դիւանագէտներու տեղական ապահովութեան պաշտօնեաներուն անտարբերութեան»:

Եւրոպայի ապահովութեան պաշտօնատարները այն տեսակէտը կը բաժնեն թէ պաշտպանութեան եւ ոճրագործները հետապնդելու պարտականութիւնները ըստ տանձնողները թոյլ վերաբերմունք ցոյց կուտան: Երբ ոճրային արարքները չեն լուսաբանուիր, խնդրոյ առարկայ կը դառնան տուեալ երկրի ապահովութեան հարցն ու հեղինակութիւնը:

Թէեւ թուրք դիւանագէտներու դէմ չբռնկուող ահաբեկումները, պաշտօնապէս չեն լուսաբանուիր, տիրական է այն կարծիքը թէ մէկ կամ քանի մը մոլեռանդ հայկական խմբաւորումներ, կարգ մը նեցուկներու օժանդակութեան եւ պաշտպանութեան տակ, կը կազմակերպեն այս ահաբեկումները:

Այս հարցով մօտէն հետաքրքրուղ պատասխանատուներու համաձայն, հայկական կազմակերպութիւն մը, Ամերիկայի եւ Եւրոպայի հարուստ Հայերէն դրամ հանգանակելով, ոճիրները փրոֆեսիոնալներու մարդասպաններու դործել կուտայ: Այսպէսով կազմակերպութեան նիւթական չհաշուի անունի փոփոխութիւն կատարելով, Թուրքիոյ դէմ հայկ· մէկէ աւելի կազմակերպութեանց պայքարի տպաւորութիւն ձգելու նպատակը կը հետապնդէ: Ապահովութեան պատասխանատուներ սակայն, կը յայտնեն թէ միայն մէկ կազմակերպութեան հետ դէմ յանդիմանի կը գտնուին:

Ցարդ վեց թուրք դիւանագէտներու դէմ կատարուած ահաբեկումներուն ոճն ու ահաբեկիչներու հրապարակէն կորսուիլը այն համոզումը կը ներշնչեն, թէ անոնք ամաքէօր ոճրագործներ չեն, այլ փրոֆէսիոնալ մարդասպաններ:

Օտար երկիրներու թուրք դիւանագէտները անհանգստացնելն ու ահաբեկումները՝ կարգ մը չհաղէանները գործիք ծառայեցնելու նպատակի կողքին, մեծ չափով հայկական հարցը կենդանի պահել կը նպատակադրէ: Երբ պատմական իրականութիւնները այսօր բացէ ի բաց յայտնի են, բացայայտ է նաեւ հանրապետական Թուրքիոյ հաշտարար քաղաքականութիւնը, արդեօ՞ք օգուտ մը կ'ապահովէ՞ն ապարդիւն մնալու դատապարտուած այս արարքները:

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՆԵՑՈՒԿ

Ահաբեկումները իրագործելու համար Միացեալ Նահանգներու եւ Եւրոպայի հարուստ Հայերէն դրամ ապահովելու կողքին, ըստ հարցը հետապնդող մասնագէտներուն, ոճրագործները այլ ազգութիւններէ եւս նեցուկ կը գտնեն: Վերջին երեսփոխան է, ապա նահանգապետ Ալեքսանդրապոլ: Բոլշեւիկեան յեղափոխութենէն ետք կ'անցնի Պարսկաստան ինչպէս դաշնակցականներու մեծ մասը, ապա Փարիզ եւ յետագային վերջնապէս՝ Պէյրութ: Փարիզ եղած չրջանին, կապնաւորաբար աշխատակցած է «Ցառաջ»ի, նոյնիսկ դրած է խմբագրականներ Շաւարշ Միսաքեանի բացակայութեան:

Քանիցս եղած է Հ· Ց· Դ· Գերագոյն Մարմնի անդամ եւ պատասխանատու պաշտօններ վարած կուսակցութեան մէջ, մասնակցած է Ընդհ· ժողովներուն: Պէյրութի մէջ, երկար տարիներ հայ գրականութիւն դասաւանդած է Համազգայինի Նշան Փալանճեան ճեմարանը: Մինչեւ իր առողջական վիճակի քայքայումը, իրեն յանձնուած էր նաեւ Բպղին գրականի ամառգրի պատասխանատու խմբագրի պաշտօնը:

Ողբացեալ ընկ· Սասունի ունի նաեւ գրական կարեւոր վաստակ մը եւ կարելի է ըսել թէ իր գրականութիւնը բազմաճիւղ էր: Իր գլխաւոր գործերն են.— «Սասունցի Դաւիթ», «Լեռներու խոր – հուրդը», «Պատմութիւն հայ գրականութեան», «Գալուստ Անգլիասեան, ամբողջական գործեր» (Վիգէն Գլակ Ծածկանունով), «Սարերու Աչքանը» (Գէորգ Զաւուշ), «Պատմութիւն Տարօն աշխարհի», «Փետրուարեան ապստամբութիւնը»: Աշխատակցած է նաեւ դաշնակցական մամուլին, քաղաքական յօդուածներով:

Ընկ· Սասունի առիթն ունեցաւ նաեւ հայրենիք այցելելու:

Ընկ· կարօ Սասունիի մահով, դէմք մը եւս կ'անհետանայ այն սերունդէն, որ Ապրիլեան սեւ օրերէն ետք, բախտ ունեցած էր ողջունելու Հայաստանի անկախութիւնը, ապա Սիւրմալուի մէջ, հայկ· չունչ ու ոգի ներչնչած յաջորդող սերունդներուն:

Մեր ցաւակցութիւնները իր զաւակներուն՝ Սուրէնի, Վիգէնի եւ Բարգէնի, ինչպէս նաեւ մեր աշխատակից Օր· Մանուկ Մեծատուրեանի:

ՈՉ ԵՒՍ Է ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

ԱՆԾԱՄԱՆՑԵԼԻՆ

ԽՄԲ.— Սեպտեմբեր 5-ին կը լրանայ Ազգային Ժողովի նախագահ Ֆրանսուա Ժիրարտէն ծանր հիւանդութենէ մը ետք մահուան դատապարտուած Ժորժ Մարշէ Պոմպիտուի կառավարութեան ստեղծման 7-րդ տարեդարձը։ Ֆրանսայի մէջ ամէն ինչ կը փոխուի, բայց ոչ Ժիրարտ։ Ան կը մնայ նոյն ինքնավստահ, ինքնագոհ, ինքնաբաւ, ինքնակեդրոն, ինքնասէր, ինքնահաճոյ, ինքնամոռաց, ինքնամոլ, ինքնամոլար, ինքնամոլեալ, ինքնամոլեցուցիչ, ինքնամոլեցուցչական, ինքնամոլեցուցչականօրէն, ինքնամոլեցուցչականօրէնութիւն։

Ժիրարտ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱՐԳԵՐ

ՆԱԽԱՀՈՂՎԱԾՆ

ԲՈՀՈՒՆ ԿԱՐԻՆԵԱՆ

— Մրսեմ թայ ի հյուսլ պոլսի, — ասաց Տէր, բայց ձեռս ոտքերս սկսան դողալ, նայ ես ոտ ու ոտ եմի ի հեղատ մոսիե ու ձեռքերս ալ ամա ինձմե ոչ մի գործ կուգա: Ցետ մտայ մեր օթասը ու պառկեցայ անկողնի մեջ: Ամա ինձի ոչինչ կուգար քնանալ: Ամեն վայրկեան կարծես ինձի կուգային ձերբակալելու: Ամեն ոտնաձայնի ականջ կուտայի, ամեն դռան զարկի կսպասեի: Ամա ոչ ոք եկաւ: Ես ալ ոչ ոքի հարցուցի, ոչ ոքի բան ըսի: Ամեն ինչ ինքնին պիտի պարզուէր: Ես ալ ոչինչ գիտէի: Ինչ որ ըրի, ինչ որ ըսի, ինչ որ գրեցի, ամենը ինքնաբերաբար ելած էր սրտէս, ոչ ոքի հետ խորհրդակցած էի, ոչ ոքի հետ ծրագրած էի: Ամեն ինչ ինքնին եկած էր, ինքնին գացած էր: Ես ոչ մէկ մեղք ունէի, ոչ մէկ յանցանք: Ինչո՞ւ պիտի վախնայի: Ինչո՞ւ պիտի ամչնայի: Ինչո՞ւ պիտի ծածկուէի: Ինչո՞ւ պիտի փախչէի: Ես ոչ մէկ բանի համար կը զղջայի, ոչ մէկ բանի համար կը ամչնայի: Ես

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վիէննա.— Վիէննի Հայ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ, Այրի Տիկին Արաքսի Սուքիասեանի, Տէր եւ Տիկին Հ.Սուքիասեանի, Տէր եւ Տիկին Ժէրար Սիւրմէօ, Տէր եւ Տիկին Կ. Կարապետեանի (Պօրտօ) Տէր եւ Տիկին Մ. Նահապետեանի (Կրընոպլը), Այրի Տիկին Ա. Երանոսեանի եւ բոլոր պարագաններուն, իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ աղգականին՝ ողբացեալ Կիւլպենկ Սուքիասեանի մահուան առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Վիէննա.— Կապ. Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ ընկեր Կիւլպենկ Սուքիասեանի մահուան առթիւ հետեւեալ գումարները ի նպաստ գպրոցին: Այրի Տիկին Հեղինէ Թորոսեան 30, Ֆր., Այրի Տիկին Սաթըմըճեան Մաքրուհի 50, Ղեւոնդ Թորոսեան (Կրընոպլը) 50:

Ձիհանյահեան Լեւոն Հ. Յ. Դ. Գ. Ի. վէքեան Ակումբին, Կապոյտ Խաչի գըրոցին եւ «Յառաջ»ին բարգաւաճման 30-ական Ֆրանք:

×

Վերապատուելի Ամենայն Մխիթեանի մահուան առթիւ Տիկին Ա. Պապեան 100 ֆրանք կը նուիրէ Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան փոխան ծաղկեպսակի (ատենապետ «Յառաջ»էն):

Dr. Yves TERNON
sur France-Culture

Երկուշաբթի, Օգոստոս 15ին, Ֆրանս-Քիւլթիւրի վրայ, առաւօտեան ժամը 7էն 8 փառալեղ յայտագրի ընթացքին, Տոքթ. Իվ Թերնոն կը խօսի Հայկ. ցեղասպանութեան մասին, իր գրքին հրատարակութեան առթիւ:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
13, Rue du Perche — Paris (3e)

ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄ Ս. ԿՈՁՍԻՆ

Կիրակի 14 Օգոստոս ժամը 11ին ձայն նուագով պատարագ եւ խաղողօրհնէք:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՊՐԻՍԼԻՆ Տէր եւ Տիկին Ն. Տէվ-լէթեան իրենց ազջկան Սեդայի ընդ Վիգէն Փափազեանի ամուսնութեան ուրախ առթիւ 1000 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի:

×

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Պ. Սեդրակ Ճամուշեան 50 Ֆր., նաեւ Մարսէյլէն համակիր մը 100 Ֆրանք:

×

ՊԷՅՐՈՒԹ ամն, խմբագրատուն իր այցելութեան առթիւ 100 Ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 200 Ֆր. Տիկ. Ա.Տէբոյեանէ, իր և ամուսնոյն, մշեցի հարազատներու յիշատակին:

Հ. Բ. Ը. Մ.
ՋՈՒԻՑԵՐԱԿԱՆ ԻՐԱՒԱՎԻՃԱԿ՝ ԼՕԶԱՆ

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէն ու պատկան մարմիններէն նկատի ունենալ որ ամառնային արձակուրդի այս եղանակին, Հ. Բ. Ը. Միութեան Ջուիցերական Իրաւավիճակով Ընկերակցութեան գրասենեակը՝ Լօզան, փակ կը մնայ այս տարի՝ Օգոստոս 1էն 31ը:

ԱՄԱՌՈՒԱՆ
ՁԵՐ
ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ

առթիւ կ'առաջարկուին հետեւեալ երկիրները այցելել մասչելի գինեբով 1210 ՖՐ.ԷՆ 1850 ՖՐ.

Լիբանան, Սուրիա
Յորդանան Եգիպտոս

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԴԻՄԵԼ՝

ORIENTOURS
30, RUE M. LE PRINCE PARIS 6
Tél. : 326-92-26 — 329-49-00
Lic. A. 762

ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ
ՎԱԼԱՆՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի 14 Օգոստոս կիրակի օր ժամը 9.30ին ի յիշատակ Բ. պատերազմի ամբարտաճանճութեան զոհ Վալանսի հայրենակիցներուն համար:

Նոյն օր Աստուածածնայ Տօնի առթիւ քառաձայն պատարագ եւ խաղողօրհնութիւն:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի 14 Օգոստոսին, Վերափոխման տօնին առթիւ, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, կը մատուցուի հանդիսաւոր պատարագ: Յաւարտ պատարագի կը կատարուի խաղողի օրհնութիւն:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ:

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Երկուշաբթի 15 Օգոստոս պատարագ ժամը 10ին, խաղողօրհնէք ժամը 11.30ին:

Եկեղեցական այս զոյգ արարողութիւնները կը կատարէ՝ Շահան Քհնյ. Տէտէեան

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ — ՏԷՍԻՆ

Կիրակի 14 Օգոստոս եկեղեցւոյս ան-ւանակոչման, Աստուածածնայ տօնին առթիւ կը կատարուի հանդիսաւոր պատարագ, աւանդական մատաղ եւ խաղողօրհնէք:

Երգեցողութիւնք տեղւոյս երգչախումբին կողմէ:

Մեներգ եւ երգէն՝ Օ. Անժէլ Կապլանեան:

ՓԱՐԻԶ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Կիրակի, 14 Օգոստոս, տօն է վերափոխման Աստուածածնի:

Կը մատուցուի Եպիսկոպոսական պատարագ:

Յաւարտ պատարագի, կը կատարուի խաղողի օրհնութիւն:

Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8.30ին. պատարագ՝ ժամը 10ին:

Երկուշաբթի, 15 Օգոստոս յիշատակ է մեռելոց: Նոյն եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10ին, կը մատուցուի պատարագ, եւ յաւարտ պատարագի կը կատարուի հոգեհանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց:

ԻՐԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ԱՒԱԳ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Աստուածածնի վերափոխման տօնին առիթով 14 Օգոստոսին Մայր եկեղեցւոյ մէջ կը կատարուի Եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ եւ խաղողօրհնէք:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ:

Սկիզբ ժամերգութեան 8.30 պատարագ 10 քարոզ 11 խաղողօրհնէք 11.30:

ԼԱ ՍԻՈՒԹԱ, Օգոստոս 15 Երկուշաբթի, Ս. Կարապետ մատրան մէջ 30 ռիւ Լը-տրիւ – Ռուէն:

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ
ԵՆԹԱՅԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ.— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ցրանեսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել: Ուրեմն կը շարունակենք, մաս մաս հրատարակութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն:

Ս. ԺԵՌՈՄ Ս. ՍԱՀԱԿ ՄԵՍՐՈՊ ԵԿԵՂԵՑԻ

Գաբլանեան ընտանիք եւ ընկերութիւն, Պ. Պ. Մարտիրոս Կարապետեան, Ժորժ Գասպարեան ընտանիք, Մարզար Մարտիրոսեան 300ական, Պ. Պ. Սեդրակ Սամուէլեան, Հրանդ –Սամուէլեան, Մանկեան ընտանիք, Պրն. Արմենակ Գումրուեան 250ական, Պ. Պ. Մինասեան եղբարք, Կարապետ Ճանիկեան, Կ. Խաչի Ս. Ժեռոմի մասնաճիւղ (Մարսէյլ), Պ. Պ. Հմայեակ Սարըեան, Ժորժ Կարապետեան, Բիւզանդ Կարապետեան, Յարութիւն Ռուբէն Ժամկոչեան, Ժորժ Փէհլիվանեան, Յարութիւն Կարապետեան, Ռէյմոն Ահարոնեան, Գոգոյեան եղբարք, Տէր Կարապետեան, Յակոբ Մարգարեան, Մասիս Զիլէքեան, Տիգրան Մուշեղեան, Կիրակոս Սվասլեան, Տիկին Սառա Իմռոռնեան, Պ. Սեպուհ Հաթէմեան, Պ. Պ. Ուզունեց եղբարք, Ներսէսեան ընտանիք 200ական, Պ. Սուրէն Կիրակոսեան, Գէորգ Մէսճեան, Համբարձում Ենովքեան, Տիկին Մարի Ուզունեց 150ական Ֆրանք:

(Շար.)

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը Հայ հասարակութեան կը հաղորդէ որ Շաբաթ 13 Օգոստոս Աստուածածնայ տօնին առթիւ խաղողօրհնէք եւ մատաղ տեղի կ'ունենայ Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան մատուռին մէջ ժամը 10ին:

ՇԱՎԻԼ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս. Աստուածածնի տօնին առթիւ Օգոստոս 14ին կիրակի օր պատարագ եւ աւանդական խաղողի օրհնութիւն:

ՍԷՆ-ԺԵՌՈՄ — Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ

Ս. Աստուածածնի Վերափոխման տօնին առթիւ պատարագ կը մատուցուի Սէն-Ժերոմի Ս. Սահակ - Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ 14 Օգոստոս կիրակի օր:

Յաւարտ պատարագի խաղողի օրհնութիւն:

ՍԷՆ ԼՈՒ – Ս. ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի 14 Օգոստոս ,պատարագ ժամը 10ին, խաղողօրհնէք ժամը 11.30ին:

ՊՕՄՈՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի առաւօտ, պատարագ ժամը 10ին, ժամը 11.30ին խաղողօրհնէք:

– ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆԸ – ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԿԱՅԱՆԻՆ ՄԷՋ
ՊԵԼՖՈՒԹԷՆ

Կիրակի, Օգոստ. 14, ամբողջ օրը, ղաշտահանդէս եւ խաղողօրհնէք կապոյտ Խաչի Պելֆոնթէնի կայանը:

Հեռաձայն՝ (82) 33-05-61

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ
ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ», *ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ»*

«ՅԱՌԱՋ 50»

Ծաղկաքաղ «Յառաջ»ի յիսնամեայ հատորածոներէն
420 էջ, ընտիր տպագրութիւն
ԿՈՂՔ՝ ԳԱՐԱՋՈՒԻ
100 ֆր. (110 ֆր. թղթատարի ծախսով)

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ
ԲԱՑ ՏՈՄԱՐԸ (1971)
ԿՐԱԿԸ ԿՈՂՔԻՍ (1973)
(հատորը՝ 30 ֆր.)

ԵԻՐՈՊԱՑԻ
ԲՈՒՌ ՄԸ ՏՈՄՍ
(25 ֆր.)

ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ (1958)
Գին 50 ֆր.

Դիմել «Յառաջ»ի

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose des
VOYAGES EN ARMENIE

au départ MARSEILLE

Départ Vendredi	Retour Jeudi
19 Août	01 Septembre
02 Septembre	15 Septembre
16 Septembre	29 Septembre
30 Septembre	13 Octobre

PRIX PAR PERSONNE 3150 F

Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.

IMPORTANT : *Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.*

Renseignements et réservations
Jacques CHELELEKIAN
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 50 89 12
Org. Lic. 97

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
13-14
SAMEDI-DIMANCHE
13-14 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·921

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 13.921

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԿ. ԱՀԱԲԵԿՉԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՄԱՐԴԱՍՊԱՆՆԵՐ Կ'ՕԳՏԱԳՈՐԾԵՆ ԵՂԵՐ...

———o———

(Բ. եւ վերջին մաս)

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԲԱԽԱՐԱՐ ԶԱՓՈՎ ԶԻ ՀԵՏԱՊՆԴԵՐ

*Եւրոպայի մէջ կատարուած ոճիրները Եւրոպայի ոստիկանութեան կողմէ լուրջ չեն հետապնդուիր եւ, այսպէսով անոնք ահաբեկչական կազմակերպութիւններուն օժանդակած կ'ըլլան: Ֆրանսայի մանապէտ մը, Ֆրանսայի մէջ ձեռք ձգուած հետքերն ու փաստերը կարելի եղածին չափ հետապնդումի եւ հետաքրքրութեան առարկայ չդառնալուն իրրեւ փաստ հետեւեալ յայտարարութիւնը կատարած է. «Բանի մը օրուան ընթացքին եւ ուզած վայրկեանին ոճրագործներ յայտնաբերող Եւրոպայի ոստիկանութիւնը, դեպքը կը լուսաբանուէր եւ բամպակի թելի նման կը բակուէր: Բայց եւ այնպէս, չիրագործուեցաւ...: Վիեննայի մէջ բան լուռթիւն, բաւ չկայ: Առայժմ, թուրք դիւանագէտներու եւ ահաբեկիչներուն թղթածրարները գզրոցը նետուած են. Թուրք կառավարութեան ալ անհրաժեշտ տեղեկութիւնը չի տրուիր: Մինչդեռ, *Ինթերփոլի* գործակցութեամբ, մինչեւ հիմա արդիւնքի մը հասնելու աշխատանքներ կատարուած ըլլալու էին: Յարդ Թուրքիոյ արտաքին ներկայացուցիչներէն երկուքին ահաբեկիչները միայն ծանօթ են: Առնցմէ առաջինը Լոս Անճելըսի դեսպանն է, ոճրագործ հայը ցմահ դատապարտուած է: Ոճիրը բացէ ի բաց կատարած էր: Երկրորդը, Ցիւրիխի թուրքիոյ Աշխատանքի եւ Զբօսաշրջիկութեան կառավարչի դրամատան վրայ կատարուած ահաբեկումն է: կարելի է ըսել որ գաղիերական ապահովութեան պաշտօնեաները լուրջ աշխատանք տարած են: Դրամական օժանդակութիւն ընող հայկական ծագումով գաղիերիացին տակաւին բանտը կը գտնուի... ահաբեկիչները լի-բանահայեր են: Ասոնց ինքնութեան ճշդումը գաղիերիական ոստիկանութեան յաջողութիւնը կը բազմապատկուի երբ բանտարկուած Հայուն հարցաքննութիւնը խորանայ: Այս հարցով երբ ոճիրները գործած երկիրներու ոստիկանութեան հետ սերտ գործակցութիւն հաստատուի եւ հարցը լրջօրէն ջննուի, կարելի կ'ըլլայ յաջողութիւններ ձեռք ձգել եւ այն ատեն ամէն տեսակ ապտոտ լաթեր կը յայտնաբերուին»:

ԹՈՒՐՔԻԱ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹԻՒՆԸ
ԱԻԵԼՑՆԵԼՈՒ Է

*Օտար երկիրներու ոստիկանութեան անտարբերութեան պատճառը Թուրքիոյ հետաքրքրութեան պակասն է: Նոյն մասնագիտական նախանձախնդրութիւնը չի ցուցաբերուիր Թուրքիոյ կողմէ: Ինչո՞ւ: Ասոր պատասխանը կը տրուի հետեւեալ տողերուն մէջ. «Եթէ Անգարան զօրաւոր եւ ազդու ճնշում չբանեցուի, յանցապարտները կարելի չէ չեռք ձգել: Երկրի մը ոստիկանութիւնը անտեղեակ է այլ երկրի մը ոստիկանութեան աշխատանքներուն, հետեւաբար արդիւնքն ալ բաւարար չըլլար: Լոս Անճելըսի ատեպետոսին եւ օգնականին ահաբեկու-մէն մինչեւ Վատիկանի ատեպետոսին ահաբեկումը կատարուած արարքներուն համար թուրք պատասխանատուներ հետեւեալ յայտարարութիւնը կրկնեցին. «*Պատասխանատուները անպայման պիտի գտնենք, անոնց արիւնը դեռին պիտի չթողունք, մեր վրէժը ահաւոր պիտի ըլլայ*»: Այս յայտարարութիւններուն եւ դէպքերուն վրայէն բաւական ժամանակ անցնելէ ետք, Թուրքիայէն ուղարկուած եւ ընդհանրապէս օտար լրագրութիւն անտեղեակ պատասխանատուն ալ, տեղական ոստիկանութեան մամլոյ տեղեկագրութիւններէն անդին չանցնող ծանօթագրութիւններով կը գոհանայ եւ երկիր կը վերադառնայ: Մինչդեռ Թուրքիա ապահովութեան շատ գօրաւոր կազմակերպութիւն մը ունի, որ դէպքերու լուսաբանութեան եւ յայտնութեան մէջ դերակատար կրնայ ըլլալ: Հարցը հետաքրքրութիւնը աւելցնելու մէջ կը կայանայ»:

ԲԱԽԱՐԱՐ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԿԸ ՎԱՐԵԼԷ՞

Օտար երկիրներու մէջ Թուրք ներկայացուցիչներու եւ ներկայացուցչութիւններու պաշտպանութիւնը վերջին տարի-ներուն կ'աւելնայ: Մէկ կողմէ տեղական ապահովութեան միջոցները կ'աւելնան, միւս կողմէ Թուրքիա չէնքի եւ անձնակազմի ապահովութեան պահանջներուն դոհացում տալու կ'աշխատի: Միայն թէ արտասահմանի Թուրք ապահովութեան պաշտօնեաներու նշանակումները անհրաժեշտ մակարդակով չեն կատարուիր: Մինչդեռ չօշափելի եւ նպատակին ծառայող նշանակումներ կարելի էր ընել: Այս չէ կատարուած: Մինչ Սելամէթական ներքին գործոց նախարար Աբդիւրզէք դաղափարակից մարդիկ նշանակուած են: Ներկայի ապահովութեան միջոցները աւելի կատարելագործելու համար լայն իմաստով մասնագէտներով փոխանակուելու են նախապէս ուղարկուածները: Ապահովութեան միջոցներուն նպատակը պէտք է ըլլայ Թուրք ներկայացուցիչներու պաշտպանութիւնը: Մեր ներկայացուցիչները ահաբեկումներուն լրջութեան եւ կարեւորութեան գիտակից են եւ արթուն: Միայն թէ այս արթնութիւնը տեւական պէտք է ըլլայ: Գործը պէտք չէ թուլցնել: Յարձակումը ե՞րբ եւ ո՞ւրկէ պիտի գայ կարելի չէ գուշակել: Անձնական պաշտպանութիւնն ալ իր դերը ունի. միայն ոստիկանութեան պէտք չէ վստահիլ:

Ի՞ՆՉ ՊԷՏՔ Է ԸՆԵԼ

Կատարելիք անհրաժեշտ բաները վերը դասաւորուած են: Անհրաժեշտ է զանոնք համադրել եւ պակասները լրացնել: Մասնագէտները հետեւեալ կէտերու շուրջ կը նոյնանան իրենց տեսակէտներով.

«Առարկայական ընտրութեամբ, ապահովութեան աւելի կարող պաշտօնեաներու միջեւ գործակցութիւնը աւելցնել. օտար երկիրներու ապահովութեան պատասխանատուներուն հետ սերտ գործակցութիւն հաստատել եւ յանցապարտները երեւան հանելու համար աւելի գործնական միջոցներու դիմել. դիւանագիտական կապեր հաստատել, միայն պաշտպանութեան նպատակին չծառայել եւ այդպէս գործել, մասնաւորաբար միջազգային հանրային կարծիքին ներկայացնել պատմական իրողութիւնները, բազմապատկուած քարոզչութեամբ հակադրուիլ եւ լուսաբանել՝ այնպէս որ «իրրեւ թէ հայկական ցեղասպանութիւնը» քանի մը չհաղթանդամներու եւ հաղորդողներու չրջանակներուն տեղծած մէկ հարցն է, անոր պատմական իրականութեան անհաշտ եւ անհամապատասխան ըլլալը տարածել: Ահաւասի՛կ, այն առեն այսօրուան չհաղորդողներուն դերձանը չուկայ կարելի է հանել: վրէժ եւ «իրրեւ թէ ցեղասպանութիւն» ցնորքները բոլորովին ապարդիւն կը դառնան: Վրէժը, ոխակալութեան չհաղորդումը մարդկութիւնը միա՛յն հաւածելու կը ծառայեն:

Ահաբեկումներն ու յարձակումները կը նպատակադրեն մեր ազգային միութիւնը հարուածել: Ազգային հարց մըն է: Այնպէս որ օտար երկիրներու մէջ մեր ներկայացուցչութիւններուն եւ ներկայացուցիչներուն հանդէպ ձեռնարկուած մահադուկ յարձակումներուն եւ ազգային ապահովութեան սպառնացող քանդիչ քարոզչութեանց դէմ մեր բոլոր ուժով պայքարելու եւ զգուշաւորութեան միջոցներ առնելու ենք:

ԱՍՏՈՒԱԾԱՄԱ՛Ր

«...Ահա կաթիլ մի կաթին բումդ
կուսութեան յանձն իմ անձրեւեալ...»

ՆԱՐԵԿԱՑԻ

կաթնածաղիկ ու կապտերակ գիշերին մէջ,
մեղեսիկի փոշի մըշուշն ըլլամ ըսփիւռ,
եւ առիգածն արծաթ՝ ջուրին վրայ հալանի.
ու ձա՛յն ըլլամ, ըլլամ ծաղիկ, ըլլամ գեփի՛ւռ՝
ամէն իրի հընչիմ փափուկ թեւերով գէջ:
Ըլլամ չրվէժ, ըլլամ գետափ մը գեղանի,
ըստուե՛րն ըլլամ խնկագունած այգիներուն,
կամ գետերու հողմիկ աւաչն, ու գետաձայն
հովին անցքը՝ երկնասլացիկ կատարներէն:
կաթնածաղիկ ու կապտերակ գիշերին մէջ
պատկե՛րն ըլլամ սրբազնացած ես համայնին.
օղամանեա՛կ մ'ըլլամ ես թանկ եւ անմարմին,
ու շուշփայ մը՝ հաղորդութեսնըդ կաթնածիր:
Գետէն անդին կանչե՛ս ինծի. Անցի՛ր, անցի՛ր.
մեծ դիւթութեան կայծակ մը տաս մըթար հոգւոյս,
ա՛հ, չըզայթի՛մ կոհակն ի վար ցընորբներուս.
թող համբուրէ՛ աչքըս ջահումն աչքերուդ կոյս,
ու չըզայթի՛մ կոհակն ի վար ցընորբներուս:
Ահա՛ մագլիմ պիտի ցաւիս սարակն ի վեր.
երազներու սատափ ճամբէն ցրուէ ամպեր.
եւ իղձերուս կապոյտին վրայ, վարդ ամպը դուն,
վարդ ամպն եղիր՝ մերթ լուսինկաւ պատմուճանող.
դո՛ւն, աստուածեան գեղեցկութեան արփաւո՛ր հարս,
սրբութեան կո՛յսը ձիւնածիր ու հըրավարս:
Գիշերին մէջ կ'իջնէ դեռ ուղխը լուսեղէն,
կաթիլ մը կաթ՝ ծովացած բու սրբութենէն.
ու տե՛ս, ահա՛, կը մանկանա՛մ, Աստուածամայր,
ու տե՛ս, ահա կը մանկանա՛մ գիշերին մէջ՝
ուր լըսեցի ես աստուածեան ձայնին վայրէջ՝
որ կը շաչէր աստուածարեալ հոգւոյս համար:

ՄԻՍԱԿ ՄԵԾԱՐԵՆՑ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉ տօնին առթիւ «Ցառաջ» լոյս չի տեսներ երկուշաբթի Օգոստոս 15 (երեքշաբթի Օգոստ· 16ի թիւ) եւ խմբագրատունը փակ է շաբաթավերջին: Մեր յաջորդ թիւը՝ Չորեքշաբթի՝ Օգոստ· 17:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Քաւի մը տողով

«ՆՈՐԻՆ ԿՈՒԳԱՄ» ըսած է Անգլիոյ Թագուհին Իրլանտացիներուն, ձեւով մը ապաւրէզ կարդալով խռովին (հանրապետական բանակ): Ճիշդ է որ ծանուցուած ղրկերգութիւնները տեղի չունեցան, բայց նաեւ էլիզապէթ չատրան չտեսաւ, ոչ երկրէն, ոչ ժողովուրդէն: Մեկնելէն առաջ կոչ մըն ալ ըրաւ խաղաղութեան:

ՄԻԱՑԵԱԼ – ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ եւ Փանամա համաձայնագիր մը ստորագրեցին ըստ որում, 2000ին Փանամայի Ջրանցքը Փանամայի պիտի յանձնուի:

ՊՈԼՍՈՑ մէջ ուսանող մը սպաննուած է առջի օր, ձախ հոսանքի պատկանող:

ՀԻՒՍԷՑՆ թագաւորը իր գահակալութեան 25ամեակը տօնեց:

ՍՊԱՆԻՈՑ Օվիէտո քաղաքին մէջ, դարուս մեծագոյն կողոպուտներէն մէկը եղաւ առջի օր, երբ սպանական իշխանութիւնները կ:որակեն «ոճիր մը պատմութեան դէմ, Աստուածայք դէմ, Սպանիոյ դէմ»: Արդարեւ չուրջ 100 թանկարժէք քարեր ղողցուած են Մայր Տաճարէն (600 միլիոն ներկայ Ֆրանք արժողութեամբ):

ԵՍ ԳԱԽԱՌԷՆ ԿՈՒԳԱՄ...

Որավետեւ «մի գիրք մի ազգ է» եւ լուսաւոր թերք մի ամբողջ ժողովրդի պատմութիւն:

Արեւոտ առաւօտ մը, արեւուն ճառագայթներն ալ հոգիիս մէջ, մաքուր նըման ջրվէժներու զուլալ ջուրին լեռնե - րուն, խանդավառ ու կրակուրոյ աչքերով, ես կ'երթայի դէպի տպարիւրը լոյսին:

Ես կ'երթայի փնտռելու դաւառի լուսաւոր ճրագը: Եւրոպայի միակ հայկաբերդը: Պատանի եւ պղնձագոյն մորթով, որը տղայ մը:

Դէպի Փարիզ ու ես ինձի հարց կուտայի՝ ամօթխած տղայ, անճարակ ալ - գայ, դուն ի՞նչ գործ ունիս, Փարիզ: Բայց ներսս կ'այրէր խորհրդաւոր բոց մը, անդամ մը տեսնել՝ լոյսերու քաղաքը: Ինչե՞ր, ինչե՞ր կը պատմէին այդ պերճախօս ու դունագարդ քաղաքին մասին ու պատենական երեւակայութիւնս իննի պէս կը բոցավառէր:

Ու ես կ'երթայի փնտռելու դաւառի ճրագը՝ լուսավայր, միշտ կրկնելով՝ անճարակ տղա՛յ, դուն ի՞նչ գործ ունիս Փարիզ:

Մամուռէն առած, ճամբան կորնգուցած ճամբորդի մը նման, կ'երթայի: Փարիզ: Փարիզ՝ անծանօթ քաղաք, անծանօթ մարդիկ: Ներքին ուրախութիւնս, սակայն սահման չունէր: Ի՞նչպէս պիտի գտնեմ՝ Հայոց միակ հայկաբերդը:

Ժամերը, ժամերը թափառելէ յետոյ, կը փնտռեմ վայրը՝

Le Seul Quotidien Arménien en Europe : Haratch.

Ու կը խորհիմ, ես անճարակ դիւղացի, դեռ թոթովախօս հայերէնի, ի՞նչպէս պիտի ներկայացնեմ ինքզինքս:

Հին ու անհրապոյր փողոցի մը մէջ հեռուէն կը տեսնեմ, հեռաւոր լոյսի մը նման ու սիրտս, յանկարծ, կը կենայ: Կը մտնեմ ու կը բարձրանամ նեղ սանդուխներէն վեր, դաւ մը-կը գտնեմ: Ու դարձեալ դաւառացիի մտայնութեամբ ամօթխած, ներքնապէս կը սկսիմ, այրիլ: Աստուած իմ, ես ի՞նչպէս պիտի ներկայացնեմ ինքզինքս:

*Մենք, դաւառի տղիս ու մաքրարոյր աղաքս, անկին յարգանք մ'ունէինք, այդ չրջանին, մտքի ու գրչի մեր ախտանիշ - րուն հանդէպ: Կը զգայինք թէ անոնք ալ փոխադարձ եղբայրական հեզ կարօտ մ'ունէին: Նման մտածումներու մէջ թաղ - ւած էի երբ յանկարծ՝ «մտէ՛ք» լսեցի: Հաղիւ մտած, չուրջս կը նայիմ ու վա - րանում՝ առաջին հարցումս կ'ըլլայ՝ հոս է՞ «Յառաջ»ի խմբագիրը: Զոր ու կարուկ, ինձի անծանօթ դէմք մը՝ ո՛չ, կը պա - տասխանէ: Երբ ինքզինքս կը ներկայացնեմ ու կը յայտնեմ թէ դաւառէն կու - գամ, կ'ըսէ իր անունը՝ Լեւոն Գեւոն - եան: Ոչ անմիջապէս զիս կը տանի խմբագրին մօտ ու կը ներկայացնէ վարպետին: Ահա, մա՛րդը, գրիչը՝ մատներուն, կքած դէղ մը թուղթերու վրայ, տարուած խորհուրդներու մեհեանին, հետ, Հայոց լեզուի փանփուչանները կը ցանէր: Գլուխը կը բարձրացնէ, անժպիտ ու խոժոռ դէմքով մարդ մը կը դանեմ դէմս: Գեւոնեան կը ճշդէ՝ դաւառէն է: Ու յանկարծ առաջին խօսքը կ'ըլլայ՝ «Դո՛ւն ես այդ պզտիկ հատակովդ, որ այդքան մե՛ծ - մե՛ծ բաներ կը գրես»: Ես անճարակ դաւառացի, աչքերուն մէջ լոյս կը փնտռեմ, լուռ կը մնամ մինչ ինք հարց կուտայ ինձի «Ինչո՞ւ Փարիզ եկած ես»: Շեշ - տակի կը նայի ինձի եւ հապճեպ ժպտալով կ'աւելցնէ.— «Գնա՛, դաւառ վերա - դարձիր, տե՛ս Լեւոն, պղնձագոյն դէմ - քը, դեռ Թարմութիւն կայ, կարմրու - թիւն կայ, աչքերը ճիշդ ու ճիշդ կը վայլին մեր անոյշ լեզուին պէս: Գնա՛ դա - ւառ»:

Այդ օրը, հոն տեսայ նաեւ ինձի դեռ անծանօթ դէմքեր՝ Զամալեան, Անհանդարտ ու ժպտուն, Կ. Սասունի, Հ. Սամուէլ, Նարդունի:

Իրիկուան, ուշատեն կը բաժնուիմ ու Փարիզը իմ երեւակայութեանս մէջ լոյսի փոխարէն ուրիշ պատկեր մը կ'ունենայ երեւակայութեանս մէջ:

Փարիզ: Հայ մտաւորականութեան անշուք գերեզմանատունը:

Ու կրկին, հարց կուտամ ես ինձի՝ անլեզու ու ամօթխած տղայ, դուն ի՞նչ գործ ունիս Փարիզ:

Ուշ է ու կը սկսիմ զգալ անօթութիւնս: Այո՛, անօթի եմ բայց դրամ չունիմ: Ունենալ քանի մը ֆրանքս յիմարօրէն ձեռքէս առած էր հայ խանութպան մը՝ ոգեւորեալ Պալասպահեանը: Անշուշտ ես ալ փոխարէն գրկած էի Վարուժանի «Հէ - թանոս Երգերը», «Ու ես իմ կեանքէս հնալածուած խաւարին մէջ, կ'արտասուէի...»:

Կը թափառէի, փողոց փողոց անօթի չուներու նման: Չեմ յիշեր, ուր կարդացած էի անմահ Զարդարեանի Դամփռը.— «Քալէ՛ վէսօրէն, քալէ՛ բարձրավիզ, ո՛վ Դամփռ, այս միջակութիւններու՝ որ չամչնար վհհանձնութեան եռեւէն հալչելու»:

Դուն ի՞նչ գործ ունիս, Սէնի ափին, ա՛յ տղայ: Ես դաւառէն կուգայի: Մեսրոպեան մշտավառ ճրագը տեսնելու, բոցավառ լոյսը դիտելու ու մուրացկանի իմ հոգիովս այբուբենը քիչ մը աւելի սիրելու: Կ'ուզէի քիչ մը լոյս ազերսել վարպետէն, այդ խրոխտ մարդէն, որ - մէկ ու կը յայտնեմ թէ դաւառէն կուգամ, կ'ըսէ իր անունը՝ Լեւոն Գեւոնեան: Ոչ անմիջապէս զիս կը տանի խմբագրին մօտ ու կը ներկայացնէ վարպետին: Ահա, մա՛րդը, գրիչը՝ մատներուն, կքած դէղ մը թուղթերու վրայ, տարուած խորհուրդներու մեհեանին, հետ, Հայոց լեզուի փանփուչանները կը ցանէր: Գլուխը կը բարձրացնէ, անժպիտ ու խոժոռ դէմքով մարդ մը կը դանեմ դէմս: Գեւոնեան կը ճշդէ՝ դաւառէն է: Ու յանկարծ առաջին խօսքը կ'ըլլայ՝ «Դո՛ւն ես այդ պզտիկ հատակովդ, որ այդքան մե՛ծ - մե՛ծ բաներ կը գրես»: Ես անճարակ դաւառացի, աչքերուն մէջ լոյս կը փնտռեմ, լուռ կը մնամ մինչ ինք հարց կուտայ ինձի «Ինչո՞ւ Փարիզ եկած ես»: Շեշտակի կը նայի ինձի եւ հապճեպ ժպտալով կ'աւելցնէ.— «Գնա՛, դաւառ վերադարձիր, տե՛ս Լեւոն, պղնձագոյն դէմքը, դեռ Թարմութիւն կայ, կարմրութիւն կայ, աչքերը ճիշդ ու ճիշդ կը վայլին մեր անոյշ լեզուին պէս: Գնա՛ դաւառ»:

Այդ օրը, հոն տեսայ նաեւ ինձի դեռ անծանօթ դէմքեր՝ Զամալեան, Անհանդարտ ու ժպտուն, Կ. Սասունի, Հ. Սամուէլ, Նարդունի:

Իրիկուան, ուշ ատեն կը բաժնուիմ ու Փարիզը իմ երեւակայութեանս մէջ լոյսի փոխարէն ուրիշ պատկեր մը կ'ունենայ երեւակայութեանս մէջ:

Փարիզ: Հայ մտաւորականութեան անշուք գերեզմանատունը:

Ու կրկին, հարց կուտամ ես ինձի՝ անլեզու ու ամօթխած տղայ, դուն ի՞նչ գործ ունիս Փարիզ:

Ուշ է ու կը սկսիմ զգալ անօթութիւնս: Այո՛, անօթի եմ բայց դրամ չունիմ: Ունենալ քանի մը ֆրանքս յիմարօրէն ձեռքէս առած էր հայ խանութպան մը՝ ոգեւորեալ Պալասպահեանը: Անշուշտ ես ալ փոխարէն գրկած էի Վարուժանի «Հէ - թանոս Երգերը», «Ու ես իմ կեանքէս հնալածուած խաւարին մէջ, կ'արտասուէի...»:

Կը թափառէի, փողոց փողոց անօթի չուներու նման: Չեմ յիշեր, ուր կարդացած էի անմահ Զարդարեանի Դամփռը.— «Քալէ՛ վէսօրէն, քալէ՛ բարձրավիզ, ո՛վ Դամփռ, այս միջակութիւններու՝ որ չամչնար վհհանձնութեան եռեւէն հալչելու»:

Դուն ի՞նչ գործ ունիս, Սէնի ափին, ա՛յ տղայ: Ես դաւառէն կուգայի: Մեսրոպեան մշտավառ ճրագը տեսնելու, բոցավառ լոյսը դիտելու ու մուրացկանի իմ հոգիովս այբուբենը քիչ մը աւելի սիրելու: Կ'ուզէի քիչ մը լոյս ազերսել վարպետէն, այդ խրոխտ մարդէն, որ -

ՍԵՐ ԱՆՑԵԱԼԻ ՊԱՐԾԱՆՔՆԵՐԷՆ

ԱՐՄԵՆԱԿ ՇԱՀ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Պատմութեան մէջ, մեծ երգահաններ, ինչպէս Մոցարթ, Պէթհովէն, Շուպէրթ եւ ուրիշներ, Ջանացած ու գործ են, կարող երգիչներ ու երգչուհիներ՝ իրենց երգը կամ երգախաղերը, անթերի արժեւորելու համար, եւ այս երգիչները, երգած են, այն զգացումներով ու երանգներով, ինչ որ թելադրած է իրենց՝ ելած ժըչտադէտ – երգահանը:

Կոմիտաս Վարդապետ եւս, ունեցաւ մեծ բախտը, մեր տոհմիկ երգերը հարազատօրէն ցոլացնելու, տաղանդաւոր երգիչի մը՝ հայադրոշմ ձայնով: Այս երգիչը կը կոչուէր Արմենակ Շահ – Մուրատեան: Զարմանա՛լի եւ սրամտաբանական երեւոյթ մըն է արդարեւ, երբ Շահ-Մուրատեան «Օրհնեա՛լ է Աստուածը» եւ կամ ուրիշ մեղեդի մը կը մեներգէ, մեր մէջ, յուզումի հետ, խառն վերացում մը յառաջ կուգայ, վասնզի ինքնաոիպ այդ ձայնին մէջ՝ հայ դեղջուկին դրոշմը կամ թրթռացումը կը լսենք որոշապէս:

Նոյն յուզիչ ու գրաւիչ ձայնը աւելիով ունեցած է՝ Կոմիտաս Վարդապետ: Այն ալ, իր կարգին, հայ երգը ապրեցուցած է, եւ այն ո՛չ առանց յուզման: Ականատեսներ եւ ժամանակակից - ներ կը վկայեն որ, դժուար թէ, Կոմիտասը երկար տարի ունկնդրել կարենար մէկը, առանց յուզուելու եւ նոյնիսկ՝ արտասուելու:

Մենք սակայն, մեր յօդուածին նիւթ պիտի ընենք, Արմենակ Շահ – Մուրատեանը՝ որ պատիւ բերած է իր կենդանութեան, թէ իր մեծանուն Վարդապետին, եւ թէ՛ իր տաղանդաւոր ազգին, որ պինքը այդպիսի ձայնով մը օժտած է:

Ելդիչ - բանաստեղծ Յակոբ Յ. Աստուրեան իր «Կոմիտաս Վարդապետ եւ Հայր Երգը» աշխատասիրութեան մէջ «Նոր Գիր Թիւ 4 1940» թերթէն, հետեւեալ պարբերութիւնը յառաջ կը բերէ «Մեծ բարեբախտութիւն մը եւ բարեբախտ զուգադիպութիւն մըն էր, որ Շահ-Մուրատեան, ծաղկեցաւ Կոմիտասի օրով: Առանց Կոմիտասի, հաւանաբար պիտի չըլլա՛ր ան, իսկական հայ երգիչը որ եղաւ: Եւ մեր ս ե ր ո ւ ն դ ի ն համար որ գինքը չէ՛ լսած կամ տեսած, կոմիտասն ալ փոխադարձաբար, եւ որոշ չափով մը՝ պիտի երկար տանէն մնար, մի քանի տեսարաններու մէջ, մեզի բերելու երգիչներու քմայքին ենթակայ՝ խաչեալ մը, առանց Շահ – Մուրատեանի առաջնորդող՝ հայերգի չունչի նախընթացին, առանց իրապէս հասկցուելու: Ապերբեւ, առաջինն էր Շահ – Մուրատեան, առաջին հայ երգիչը արեւմտեան իմաստով եւ արեւմտեան չափանիշով, որ կոմիտասը թարգմանեց այնպէս, ինչպէս կոմիտասն ալ, իր երգերով, թարգմանեց, Հայ հոգին՝ իր իսկութեամբն ա - նեղծ:*

Եթէ կոմիտաս հայ երգին Մեսիան եղաւ, Շահ – Մուրատեան եղաւ անոր Առաքեալը»:

Վերի տողերը, չափազանցուած չեն երբեք: Վասնզի, իսկապէս Շահ - Մուրատեան եղաւ, այն միակ երգիչը, որ Հայու հարազատ հոգիով, զգացումով, եւ հայերի չունչով, մեր հոգիներուն ալքերուն մէջ սփռեց հայ գեղջուկին երգը, այն գեղջուկին, որ դիտէ հիանալիօրէն բանահիւսութեան ու քերթողութեան ար-

պէսզի խարխաբելով չքալէի: Բայց վարպետը անժպիտ մնաց: Գնա՛ դաւառ, եղաւ իր վերջին խօսքը: Ու պահ մը, ես զգացի թէ իր խօսքերը աղբիւրի պէս լուսաւոր էին ու յստակ:

Այդ օրը, անզգաստ կ'անձրեւէր: Ես՝ անօթի էի ու թափթփած հագուստներով կը սպասէի որ անձրեւին սաստկութիւնը մեղմանար:

Աղօտ լոյսին ներքեւ, երկու զոյգեր թաց հագուստներով, գիրկնխառն կ'ուղին սիրոյ պաղարեր այդիէն պտուղներ քաղել: Ուշ ատեն, ես պանդոկս վերադարձայ: Կը սարսռայի ,ամբողջ մարմինս կը դողար: Ես, դաւառէն կուգայի: Եւ, ահա, դաւառ կը վերադառնամ: Գաւառ՝ խնարհներու օճախը, ամբաւիրներու վաթանը, անուտ չրթներու աղբիւրը, լոյսի ու հաւատարմութեան տաճարը:

«Ա՛հ, վառ պահեցէք յիշատակը ձեր - րանց որոնք մեր գիրն ու քանը զարդա -

հանդարտացմանը բարեգուշակ նշանն էր:

— Հիմակ «ինտոր ընելու է»-ն սորվեցա՛ր եա, տէր հայր, ա՛լ երթաս բարով: Տէր ընդ քեզ, ըսելով հրահանգիչ էֆէնտին, պանդուխտ քահանան արձակեց:

— Էֆէնտի, յայտարարեց տէրտէրը ոտքի ելլելով, առանկ խօսքերէն ես բան մը չեմ հասկնար: Սրբազանը եթէ կը հաճի թող հրաման տայ, ու ա՛լ կիրակի օրերը ես սպասաւորութիւն չընեմ:

— Է, էն աղէկն ալ ատ կ'ըլլայ, քրիմընչեց էֆէնտին սրտնեղութեամբ:

Պանդուխտը եպիսկոպոսին առջեւը խոնարհութիւն ըրաւ, երկու քահանաներ առանձինն ողջունեց, եւ աշխարհականներուն ալ ընդհանուր մէկ բարեւ մը տալով դուրս ելաւ:

— Զայն բարբառոյ յանապատի, անոր համար կը քաշեն եա, ըսաւ հեղինակաւոր աղնուաշուքը իր քովիններուն:

Էֆէնտին ա՛լ խոնջ ու վատառակարեկ: Ժամացոյցը հանեց, նայեցաւ եւ «օ՛» մը քաշուց, իբր զարմացքին արտայայտութիւնը ժամանակին յառաջացմանը համար: Անմիջապէս ոտքի ելլելով, «հրամեցէ՛ք սրբազան հայր» հրաւէրը կարդաց եպիսկոպոսին: Քանի մը «հրամեցէք» ալ բոլոր ներկայ գանուողներուն ուղղեց:

Ի վարուց անտի, Հայրապետ էֆէնտին ժամուն ծանօթ բութեան օրը իր բնակարանը կ'երթայ մեծահաս սեղանի չուրջ

բեցին ու անցան» պիտի ըսէր հայ գրականութեան Թուխ Աբամազը:

Ու, ես հեռացայ, լոյսի քաղաքէն: Մի պահ ըրի, մեր այբուբենին հպարտ վարպետին խօսքերը:

Եւ ահա, հեռու, լոյսի եւ իմաստութեան քաղաքէն, լսեցէ՛ք ինձի, ո՛վ լոյսի եւ իմաստութեան ասպետներ: Ես, անօթի էի ու իմ սիրտս իմ հոգիիս հետ՝ առաւօտ լոյս է, արեգակն արդար, ամէն առաւօտ, լոյս եւ իմաստութիւն կը սփռէ:

«Սորվեցուր ինձ, պսակէ էրնարս
Հասկերով,
Ձի կալին մէջ, գով շուրին տակ ուռիին
Ահա՛ կը նստիմ ու նրուագներս կը
ծընի՛ն»

Ես, դաւառէն կուգամ:

ՍԱՐԳԻՍ ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

5 Օգոստոս 1977

ԿԱՐՄԻՐ ԺԱՄՈՒԻՑ

⁂

Ա.

Էֆէնտին չուրջը աչք մը նետեց. դէմքերը այլափոխեալ տեսաւ: Հոգ չէ. թող իրենք ալ քաչէին: Կէս ժամէ ի վեր ինքն ալ կը տառապէր իր իշխանութեան դէմ ըղվզումի նշաններէն: Կը զգար թէ իր ազդեցութեանը սկարացումը Օրթագէղին աղետաբեր պիտի ըլլար: Անզլուխ մնալով իր թագն ալ անխոհեմութեան պիտի մղուէր: Ինքն իր մէջը փրկչի կոչումի զգացողի պիտակցութեամբն էր որ ուղած էր Օրթագեղը փորձանքի դէմ ապահովել: Հիմակ որ ա՛լ նպատակին հասած ըլլալ կը կարծէր, հարկ տեսաւ մեղմանալ: Կապը կտրելու չէր. ուստի խօսքն անուշութեամբ պանդուխտին ուղղեց.

— Հիմա, տէր հայր, ինձի մտիկ ըրէ որ ըսեմ, յայտարարեց: Ես սմէնէն նախանձախնդիրն եմ եկեղեցական արարողութիւններու, բայց «հարկը օրէնքը կը լուծէ» ըսեր են: Ու դառնալով մեւս եկեղեցականներուն աւելցուց.

— Ես քիչը կ'ըսեմ, դուք շատը հասկըցէք:

— Բայց ի՞նչպէս ընելու է հիմակ, ըսեմ, պատասխանեց էֆէնտին, ու տէր Յուսիկին դառնալով իր հրահանգները տուաւ.

— Սա «ա»-ն բերնէդ կամացուկ մը կը հանես, հազալով մը: Մարդ ենք, հազերնիս կը բռնէ, ան ալ մեզք չէ՝ եա: «Զատ»ը կ'ուտես: Կ'ուտես տէրտէրը, կ'ուտե՛ս, չէ նէ ա՛ն մեզի կ'ուտէ: «Եղբարց մերոց»-ին հատը քիչ մը կ'անցնի: «Գերեւլոց»-ին վրայէն, լիտաեւր՛վ: Էֆէնտիմ, գերեւլոց ըլլալ չեն ուզեր նէ, Թո՛ղ խեղճերնին գլուխնին կենան: Փառք Աստուծոյ, մենք ալ հայ քրիստոնեայ ենք, մեզի՞ ինչու գերեւլոց չեն ըներ: Էֆէ՛մ:

— Անանկ է եա՛, անանկ է եա՛, ձայնեց նորէն աշխարհականներու խմբերեզը միանուագ. ու բարեխրատն ալ չարունակեց.

— «Եւ չնորհ յառաջիկայ»-ին եկա՞ր մի, քեզի խուլա՞ն խուլա՞ն իգիւն, պոռա ուպոռա. կ'ուզես նէ Թող ձանղ մինչեւ Շնորհք էֆէնտիին տունը հասնի:

Ընդհանուր քրքիջ մը պատասխանեց այս կատակաբանութեան, որ էֆէնտիին

Ջը կը համակեր պատարագատուր սրբազանը, քահանայից դասը, խորհուրդը ու երեւելիները:

Օրուան միջադէպն այս հնաւանդ սովորութիւնը չխանգարեց: Էֆէնտին իր առաջին ցնցումէն ուշաբերելէ յետոյ, ինքզինքն իր վրայ ջանք ըրած էր ծանր խնդիրը անուշ տեղ կապելու, գոնէ առժամապէս, որպէսզի հանդիսաւոր ուրախութիւնը չհարամնայ:

Սէնքը դուրս ելան խմբովին: Բակը դեռ երիտասարդները կը սպասէին, պանձանակը ձեռքերնին: Էֆէնտին գոհացուցանողք, բայց մունջ ըներան: Կը սպասէին եւ մուրացկիներն ալ, անոնք ալ ուրախացուց:

*Թաղին միւս քահանաներն եւս եկան մի քանի խումբերով, որուն կցուեցան՝ քանի մը քայլ անջրպետով՝ լուսարարը, դպրապետը, դպիրները, ժամկոչ մը: Խորհրդապետը, դպիրները, ժամկոչ մը: Խորհրդապետը, դպիրները, ժամկոչ մը: Խորհրդ

ՅՈՒՆԱՍԻ ԿԱՐԳԸ

ՆԱԶԱՆԻՆԿԱՅԻ ՎԱԽՏԸ

ՆԱԶԱՆԻՆԱՊԱՏՈՒՄ

– Չկա խոչընդոտ, որ մենք չհաղթահարենք, ամուսին, – ասաց Նազանին, ջերմորեն սեղմելով նրա ձեռքը:

– Նկատի ունես մի ուրիշ կին, որ ավելի ուժեղ է քեզ համար, քան ես եմ, չէ՞, – ժպտալով հարցրեց Ռուբենը:

– Ոչ, ես նկատի ունեմ մեր սերը, որ ավելի ուժեղ է, քան ամեն մի կին, որ կարող է ինձ փոխարինել քո կյանքում, – պատասխանեց Նազանին:

Ռուբենը ուզում էր ինչ-որ բան ասել, բայց հանկարծ լսվեց զանգի ձայնը: Նազանին վեր թռավ տեղից և վազեց դեպի դուռը: Ռուբենը նրա հետևից:

Դռան մոտ կանգնած էր Ռուբենի ընկերը՝ Ռոբերտ Ստեփանյանը:

– Ներողություն, որ ձեզ անհանգստացնում եմ, – ասաց նա, – բայց ես ստիպված եմ ձեզ ասել, որ ձեր ընկերները ձեզ են սպասում:

– Ես գիտեի, որ դուք կգաք, – ասաց Նազանին, – ուստի պատրաստել եմ ընթրիքը: Ներս եկեք:

– Ներողություն, տիկին, ես չեմ կարող ընդունել ձեր հրավերը, ես շտապում եմ, – պատասխանեց Ռոբերտը:

– Ինչպե՞ս, ինչո՞ւ, – զարմացած հարցրեց Նազանին:

– Ես ստիպված եմ ձեզ ասել, որ ձեր ամուսնու

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ Տիկին Ասատուր Քղեղեան (Փարիզ) իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տէյիրմէնճեան ընտանիքին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Ոսկիան Տէյիրմէնճեանի *յանկարծական մահուան առթիւ։*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Ազգ. Մխիթեան վարչութիւնը շնորհակալու-թեամբ առած է հետեւեալ գումարները.–

Հ. Ապասեանի մահուան քառասունքին առթիւ՝ Այրի Տիկ. Ապասեան 1000, Քլէրմօն – Ֆէրանէն եւ Լիոնէն Տէր եւ Տիկին Կ. Պէրպէրեան 250, Պ. Նաթոլէոն Պիւ-լիւքեան 1000 Ֆրանք։ Այրի Տիկին Յ. Ալապեանի մահուան քառասունքին առթիւ՝ Ալապեան ընտանիք 300 եկեղեցիին եւ Օր. Ժ. Ալապեան 50 դպրոցին։ Տիկ. Պերճուհի Թօրիկեան 300ական եկեղեցիին եւ աղքատախնամին։ Տիկին Ն. Տէյիրմէնճեան իր Թոռան Յովսէփի ծննդեան առթիւ 300 դպրոցին։ Կարինէ Տէր Վարդանեանի մկրտութեան առթիւ՝ Պրն. Վ. Վարդանեան 200, Պ. Ե. Վարդանեան 50։ Պր. Պ. Պէճիտեան, իր զաւկին Վահէի պսակին առթիւ 200։ Ոմն 200։ Այրի Տիկին Անահիտ Խուպէսէրեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի Պ. Ճ. Պահատուրեան 100, Տէր եւ Տիկին Իվէրթա 100 եւ Պր. Պ. Գօշգունեան 50։ Զիլինկիրեան Միշէլի պսակին առթիւ, Պ. Գ. Մխեան 100։ Տիկին. Ե. Գարագաշեանց 100։ Տիկին Ա. Խաչատուրեան, իր Թոռան պաքալորէայի յաջողութեան առթիւ 100։ Տիկին Տիմիճեան եւ Տիկին Տէրտէրեան 50ական եկեղեցիին։ Պ. Վ. Ջալըգեան եւ Պ. Գրիգորեան 50ական դպրոցին։ Զ. Կարապետեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, Պր. Պ. Գապգճեան 30։ Տիկին Զ. Պօյաճեան 20։

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1977 – 1978 ուսումնական տարւոյն արձանագրութիւնները գերեկօթիկ եւ դիչերօթիկ աշակերտներու համար։ Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տեսչութեան՝

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

20էն 30 տարեկան հայ կին մը, սթենոտաքթիլօ եւ երկու լեզուն գիտցող՝ հայերէն եւ անգլերէն։ Դիմել՝

Jacques CHELELEKIAN
Voyage Wasteels
87, La Canebière Marseille
Tel : (91) 50 - 89 - 12

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ

ԵՆԹԱՑԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ.— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել։ Ուրեմն կը շարունակենք, մաս մաս հրատարա-կութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն։

Ս. ԺԵՌՈՄ Ս. ՍԱՀԱԿ ՄԵՍՐՈՊ
ԵԿԵՂԵՑԻ

Պ. Պ. Միսաք Աւտոյեան, Սիմոն Աւտոյեան, Մելքոն Թոքաթլեան, Հմայեակ Կարապետեան, Մաքսուտ Էզբէնտէրեան, Միսաք Ժամկոչեան, Վազգէն Աւիկեան, Հ. Էսքիճեան, Ժոզէֆ Կլրիթլեան, Կարապետ Ադէմեան, Տիկին Էքսէրճեան, Տէր եւ Տիկին Հոթոթեան, Տիկին Անտոնեան Մարի, Պ. Աբրահամ Մանկասարեան, Տիկին Անահիտ Կասուճեան, Պ. Ժորժ Պէտէչեան, Պ.Պ. Մարկոսեան եղբարք, Պ. Մամուրեան Ստեփան, Էօրտէքեան ընտանիք, Պ. Ենովքեան Սանթը, Պ. Վարդգէս Խաչատուրեան, Անթուան Սվասլեան, Կարպիս Սվասլեան, Պ. Յովհաննէս Մանուկեան, Տոնաթէն, Նուպար Ինճեան, Յովհաննէս Մինասեան, Յովհաննէս Պանտիկեան, Գասպար Արզումանեան, Ժաք Կիւրկէրեան, Յակոբ Աղէմեան, Ժանօ Սուքիասեան, Հայկ Մըկըրտիչեան, Սամուէլեան եղբարք, Տիգրան Մանուկեան, Անդրանիկ Թումայեան, Համազասպ Արմաեան, Կարապետ Մինքայէլեան, Տիկին Հայկանոյշ Գումյումճեան, Պ. Փառէն Սէֆէրեան, Էյնուր Ահարոնեան, Արմենակ Հիւսեան, Երուանդ Հէրիքնապեան, Տիկին Գարապետիլեան, Պիպեռեան եղբարք, Շամահեան, Գարեգին Թաշճեան, Սարգիս Թաշճեան, Այրի Տիկին Զալըքէօքեան, Յակոբ Ճըրըգեան, Տիկին Մանուկեան, Պ. Խաչատուր Զաքոյեան, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէսեան 100ական ֆրանք։

(Շար.)

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ ԵՒ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ
ՑԵՐԵԿԵԱՑ եւ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ
1977 – 1978

Տարեշրջանի արձանագրութիւնները բացուած են։

Վարժարանը կը կիրարկէ ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը։ Կարեւորութեամբ կ'աւանդուին նաեւ հայերէի ճիւղեր։

Օտար երկիրներէ եկող աշակերտները ֆրանսերէն լեզուին փութով վարժեցնելու համար մասնաւոր դասընթացքներ հաստատուած են։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Carzou

PEINTURE, AQUARELLES, DESSINS
GALERIE HORIZONS
58, Rue du Général de Gaulle
LA BAULE

ET
CHATEAU DE VAL
(Limite Cantal-Corrèze, près de Bort-les-Orges)

Exposition ouverte jusqu'au
20 Septembre
tous les jours

ECOLE TEBROTZASSERE

INTERNAT ET EXTERNAT
CLASSES PRIMAIRES
ET SECONDAIRES (1er Cycle)

Préparation au B.E.P.C.
Enseignement de la langue et de la civilisation arméniennes

DIRECTION
S'adresser à :
Direction de l'Ecole Tebrotzassère
1, Bd du Nord, 93340 LE RAINCY
(FRANCE)
Tél. : 927-01-72

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Որբերու Օգն. Մարմնին տարեկան պարահանդէսը Դեկտեմբեր 4ին։

×

Կեդրոնականցիներու տարեկան ցայգահանդէսը Նոյեմբեր 5ին։

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ
ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ՈՍՏԱՆ

ՀԱՑ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՏՈՒՆ — ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

1977 – 1978 *ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ*

Փարիզի Համալսարանական Միջազգային Ոստանի Մարի Նուպար Հիմնարկութեան Հայ Ուսանողական Տունը կ'ընդունի Ֆրանսայէն եւ արտասահմանէն հայազգի ուսանող – ուսանողուհիներ՝ որոնք կը փափաքին իրենց ուսումը շարունակել Փարիզի Պետական Համալսարանի 13 մասնաբաժիններէն որեւէ միոյ կամ այլ բարձրագոյն մասնագիտական հիմնարկի մը մէջ։

Բացառապէս կ'ընդունուին նաեւ կատարելագործման նպատակով Փարիզ ժամանող հայկական վարժարաններու ուսուցիչ – ուսուցչուհիներ։

Ընդունելութեան պայմանները՝

Ա.— Արտասահմանէն թեկնածուն պարտի ունենալ երկրորդական լրիւ ուսման վկայականը՝ (պաքալօրէա), կամ համապատասխան վկայագիրը։ Այս կապակցութեամբ կարելի է դիմել.

Service des équivalences de diplômes
Centre Châtelet 4, rue Jean-Calvin
75005 Paris (FRANCE)

Բ.— Նախընտրութիւն կը տրուի այն թեկնածուներուն որոնք բարձրագոյն ուսման ընթացքի մէջ են։

Գ.— Թեկնածուն պարտի արձանագրուած ըլլալ Փարիզի ուսումնական հաստատութեան մը մէջ։

Դ.– Հայ Ուսանողներու Տունը ունի երկու հոգինոց եւ մէկ հոգինոց սենեակներ։ Այս վերջինները հնութեան կարգով կը տրուին Տան մէջ արդէն բնակութիւն հաստատած ուսանողներէն՝ անոնց որոնք յուցաբերած են ուսումնական յաջողութիւններ։

Ե.— Երկու հոգինոց սենեակներու պարբերական ծախքերու ամսական մասնակցութիւնն է՝ անձ ելլուլ 300 Ֆր. մէկ հոգինոց սենեակներու պարբերական՝ 400 Ֆրանք, իսկ ուսուցիչներու տրամադրուած սենեակներուն համար որպէս ծախքերու մասնակցութիւն կը գանձուի ամսական 600 Ֆր.

Զ.— Ոստանի բնակիչները իրաւասու են վայելելու՝ ուսանողական ճաշարան՝ մատչելի դիներով, մարզադաշտ, լողասրան եւլն։ Հայ Ուսանողներու Տունը ունի իր սեփական մատենադարան–ընթերցասրահը, հանգստասրահը եւ կը կազմակերպէ հայերէն ու ֆրանսերէն լեզուի դասընթացքներ։

Է.— Դիմումներ պէտք է կատարել՝ Առաջին կիսամեայի ընդունելութեան համար՝ ամէնէն ուշ մինչեւ 20 Սեպտեմբեր 1977։

Երկրորդ կիսամեայի ընդունելութեան համար՝ ամէնէն ուշ մինչեւ 10 Յունուար 1978։

Ը.— Հայ Ուսանողներու Տան քարտուղարութեան կողմէ թեկնածուներուն կը ղրկուի յատուկ հարցաթերթ՝ բոլոր մանրամասնութիւններով։

Թ.— Թեկնածուներուն ընդունման որոշումը կը պատկանի Մարի Նուպար Հայ Ուսանողական Տան Ընդունման Յանձնախումբի իրաւասութեան։

ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՏԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Maison des Etudiants Arméniens
Fondation MARIE NOUBAR
57, boulevard Jourdan
75014 Paris (FRANCE)

ARMENIE 77

du 1er Octobre au 15 Octobre
du 22 Octobre au 5 Novembre
du 23 Décembre au 6 Janvier 78

du 5 Août au 19 Août
(pour les jeunes de 16 à 35 ans)

Renseignements et inscriptions :

mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66
Renseignements et inscriptions : MONDOTOURS
POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETERIES, NOUS CONSULTER

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU
Parking : 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ
Ա. ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ

ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ
ՉՈՒՆԵՑՈՂ ՄԱՐԴԻԿ

VIENT DE PARAITRE

" Des hommes sans enfance "
D'ANTRANIK ZAROUKIAN
Traduit de l'arménien
par Sarkis Boghossian
Les Editeurs Français Réunis, Paris

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
17
MERCREDI
17 AOUT
1977

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

LE NUMERO 1,30 F

53ՐԴ ՏԱՐԻ Ի– ԹԻՒ 13· 922 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 53e ANNÉE — N° 13.922

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ

ՔՈՐՍԻԿԱ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

Բոլորը համաձայն են ընդունելու հա– մար, որ Ֆուռհանիի համախմբումը յա– ջողութիւն մըն էր քորսիքացի ինքնա· վարապաշտներուն համար, մանաւանդ երբ այս հսկայ բազմութեան առջեւ, յանկարծ մէջտեղ կ'ելլէր ու խօսք կ'առ· նէր Մաքս Սիմէոնի, անձատողական շար– ժումին «ուղեղը», որ տարի մըն է մաքին է, փնտռուած Ֆրանսայի բոլոր ոստիկա· նութիւններէն: Նման ելոյթ մը չէր կըր– նար չհանդաւատեղ բազմութիւնը քանի Սիմէոնի ապարդէն կը կարդար իշխա – նութիւններուն եւ յայտնելէ ետք թէ պատրաստ էր պայքարը շարունակելու, կամովին բանտ երթալու եթէ հարկ ըլ· լար:

Ապա, շրջապատուած թիկնապահներով, կ'անհետանար: Եւ դեռ Սիմէոնիի եւ իր խմբակին պահանջները շատ համեստ կը թուին, քանի կը սահմանափակուին ինք· նավարութեան կառոյցի մը, մինչ Քոր· սիքական Ազատագրութեան Ազգային Ճա– կատը պարզապէս անկախութիւն կ'ուզէ:

X Հանրաժողովէն առաջ տեղի ունեցած ահաբեկչական մէկ արարք հառեւեսի – լ պրկած է կղզիին աւելի քան կէսը եւ 12էն 18 ամիս աշխատանք (եւ 30 միլիոն) հարկ է վերաշինելու համար ցանցը:

X Պոնափարթիստ կուսակցութիւնը եւ Այաչոյի Թաղապետութիւնը բոլորովին կը դատապարտեն անձատողական տեսա– կէսները եւ Ֆուռհանիի հանրաժողովէն հաք, ուր չուրջ 10 հազար հոգի կար, նոր կոչեր ըրած են «խելօք» կենալու: Ասոնք ալ մտադիր են ցոյց մը կազմակեր– պելու մասնակցութեամբ բոլոր այն Քոր· սիքացիներուն, որոնք «վճռապէս կը մեր· ժեն ինքնավարութեան արկածախնդրու – թիւնը»:

ԿԻԳՐՈՍ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՔԻՓՐԻԱՆՈՒԻ ՇՈՒՐՋ

Մակարիոսի վախճանումին ստեղծած նոր կացութիւնը պատճառ է որ յոյն – կիպրացիները աւելի աջալուրջ ըլլան եւ նուազին նոր բարդութիւններ ստեղ – ծելէ: Այսպէս քաղաքական չորս խմբակ– ցութիւնները ներքին անհամաձայնութիւններ չստեղծելու համար, համաձայնեցան որ նախագահութեան իրենց թեկնածուն ըլ· լայ՝ Սփիրոս Քիւփրիանու 45 տարեկան, որ պարագլուխն է Դեմոկրատ կուսակ· ցութեան: Քլերիտէս յայտարարեց թէ իր դիրքը փոխած է (այսինքն այլեւս թեկ– նածու չէ) որովհետեւ (չենք ուզեր ներ– քին լարուածութիւն ստեղծել Մակարիոսի մահէն անմիջապէս ետք»: Համաձայնաւոր եւ ընկերվարական կուսակցութիւնները ալ որոշած են զօրաւիգ կենալ Քիւփրիա – նուի թեկնածութեան: Համաձայնաւոր կու· սակցութիւնը իր դիրքը կը բացատրէ յայտնելով թէ իրենք եթէ փորձեն իշխա· նութիւնը ձեռք առնել Թուրքերը ամբողջ կղզին կը գրաւեն:

ԻՏԱԼԻԱ

ՆԱՅԻ ՔԱՓԼԷՐԻ ՓԱԽՈՒՍՏԸ

Հռոմի հիթլերական ոստիկանութեան նախկին պետը՝ Հերպէրթ Քափլէրը, որ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտը· ւած էր 335 հոգիի ջարդին համար, յա– ջողած է փախիլ Հռոմի այն հիւանդա – նոցէն, ուր փոխադրուած էր աղիքի քան– սէրին պատճառով:

70 տարեկան, Հերպէրթ Քափլէրը այ – լեւս միայն 46 քիլօ կը կշռէր, ու կինը կրցած է ամուսինը փախցնել, պարզա· պէս կէս գիշերին, դուռին վրայ դնելով ազդարարութիւն մը՝ «անհանգիստ չընել ժամը 10էն առաջ»: Ապա, մեծ պայու· սակի մը մէջ դրած է ամուսինը ու առած– տած: Իտալիա իրար անցած է բայց երթ ինչպէս կը կարծուի նացի նախկին գնդապետը Աբեւմտեան Գերմանիա է, գերմանական սահմանադրութիւնը չի նա– խատեսեր իր հպատակներուն արտայանձ– նումը: Ուրեմն, ներկայիս գերմանական ոստիկանութիւնը պարզապէս կը փնտռէ փախստականը Էնթերփոլի դիմումին վը– րայ:

Քափլէրը դատապարտուած էր իբրեւ պատասխանատու 335 հոգիի մահուան: Ասոնք ջարդուած էին իբրեւ փոխ-վրէժ մահափորձի մը, որու զոհ գացած էին 30 գերման զինուորականներ:

Քաւի մը տողով

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Արտաքին նախարարը, որ ափրիկեան շրջապտոյտ մը կը կատարէ խիստ կերպով «տեղը դրած է» Մոսկուան, որ ծանր յարձակումներ կ'ընէր Ֆրանսայի ափրիկեան քաղաքականութեան մասին: Թաս կ'ըսէր ... – « Հարաւի Ափրիկէն մին– չեւ մէկ տարի պիտի կարենայ հիւլէա – կան 100 ռումբ չինել չնորհիւ Ֆրանսայի հետ կնքուած հիւլէական պայմանագրու– թեան, անցեալ տարի»: Ֆրանսայի նա · խարարը ըսած է թէ կը դատապարտէ այդ տուրը, Ֆրանսա հիւլէական կեդրոն մը ծախած է, այսինքն գործատուն մը ելեկտրականութիւն արտադրելու համար:

«ԼԸ ՄԱՔԻՆ» օրաթերթին կատարել տուած մէկ հանրային կարծիքի քննու – թեան համաձայն, եթէ հիմա ընտրու – թիւն կատարուի Ֆրանսայի մէջ, Ձախը կը յաղթէ ձայներու 54 առ հարիւրի հա· մեմատութեամբ:

ՄԻԹԵՐԱՆ կը քննադատէ համայնա – վարներու յարգանքի պակասը ուրիշ – ներու նկատմամբ: Ծանօթ է որ ընկերվա· րական պարագլուխը կրեատէ է, ուր Մի– քիս Թէոտորաքիսի հրաւէրով եւ ուրիշ քիս Թէոտորաքիսի հրաւէրով եւ ուրիշ ընկերվարական պարագլուխներու հետ կը մասնակցի հանդիպումի մը, որու թեման է «ընկերվարութիւնը եւ մշակոյթը»:

ՊԱՊԸ իր մօտալուտ մահը ոգեկոչած է պատարագի մը ընթացքին, հակառակ ա– պատարագի մը ընթացքին, հակառակ ա– նոր որ երեւութապէս լաւ կ'երեւայ: Պօ· ղոս Զ· աթթրազէ կը տառապի, 80 տարե– կան է:

ՀԱՅԿ. ՀԱՐՑԸ ԵՒ ԹՐՔԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻ ԲԱՆԱԿԸ ՆԱՄԱԿՈՎ ՄԸ ՓԱՐԹԸՐԷՆ ԹՈՐՔԻՈՑ ՄԷՋ «ՀՈՂ» ՈՒԶԵՑ» կը գրէ Թերթիւման

Վերոյիշեալ խորագրին տակ Թերթիւ – ման կը գրէ·Ւ

«Խմբակ մը, որ կը կրէ «Հայաստանի Ապատագրութեան Գաղտնի Հայկական Բանակ» անունը, Միացեալ Նահանգներու Հանրապետութեան նախագահ Քարթըրէ պահանջած է որ մարդկային իրաւունք– ներու համար իր մղած պայքարը ընդար– ձակէ, Թուրքիոյ մէջ մայր հայրենիք մը ապահովելու համար Հայոց: Նամակը փարիզէն ղրկուած է թղթատարով եւ հոն գրուած է·

–« Թուրք պետութիւնը վաթսուն տա– րիէ ի վեր բռնագրաւած է այն հողերը, որոնց վրայ մեր նախահայրերը ապրած են խաղաղութեան մէջ եւ առնուազն հա– պար տարի մարդկութեան ծառայած: Թուրքերու բռնագրաւումը կը շարու · նակուի»:

« Նամակին մէջ գրուած է առանձնա– պէս· Հայկական գրաւեալ հողերուն վը – րայ մէկուկէս միլիոն Հայեր կ'ապրէին, անոնց մեծագոյն մասը աքսորուեցաւ եւ մնացեալն ալ սպանուեցաւ Թուրքիոյ կողմէ, եւ այս կերպով այդ հողերը գը· րաւուեցան:

« Գաղտնի Հայկական Բանակը, յայտ– նած է նաեւ թէ իրենք պատասխանատու են Վատիկանի մեծ դեսպան Թահա Ճա· բըմի սպանութեան, որ պատահեցաւ 9 Յունիսին:

« Պէյրութի մէջ կ'ապրին 400 հազար Հայեր, աշխարհի ամենամեծ հայ հա – ւաքականութիւնը, որուն քաղաքական պետերը կը հաւատան թէ այդ գաղտնի կազմակերպութեան հետ որեւէ կապ չու· նին, եւ չեն մասնակցիր այդ պահանջ – ներուն եւ գործուած արարքներուն:

« Հայկական Գաղտնի Ահաբեկչական կազմակերպութիւնը նամակ ղրած է Եու– նայթըտ – Փրէսի Պէյրութի ղրասենեակ – կին, եւ առանձնապէս նախագահ Քար · թըրի, որպէսզի պաշտպանէ մարդկային իրաւունքները եւ կարելի ըլայ Թուր – քիոյ մէջ հայկական պետութիւն մը հիմ· նել·

« Ահաբեկչական կազմակերպութիւնը հաղարդած է թէ, եթէ իր այս պահանջը չիրագործուի, Հայերը ամէն միջոցի պի– տի դիմեն, այս հողերուն ետիրանալու եւ իրենց գոյատեւումը պահպանելու հա – մար»:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՑՈՒՄ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԻՍՆԵՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Հայաստանի պետական ճաղի նուագա· խումբը Երեւան վերադարձած է 15 նուա– դահանդէսներ տալէ ետք Արեւելեան Գեր– մանիոյ զանազան քաղաքները: Նուագա · հանդէսներէն մէկն ալ տեղի ունեցած է Արեւմտեան Պերլին:

Խմբավար Կ· Օրբելեան Երեւան վե – րադարձին յայտնած է, թէ Սեպտեմբե – րին նուագախումբը պիտի մասնակցի Հա· յաստանի մայրաքաղաքը տեղի ունենա – լիք Հնդկական օրերուն եւ այնուհետեւ պիտի մեկնի Լուբլիանա, Եուկոսկաւիա, մասնակցելու համար ճաղի միջազգային փառատօնին:

57ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ ՍԵՒՐԻ ԴԱՇՆԱԳՐԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵՔ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ՀԵՌԱԳԻՐԸ ՓՈՒԼԹ ՎԱԼՏՀԱՑՄԻ

—o—

Սեւրի դաշնագրի (10 Օգոստ· 1920) 57րդ տարեդարձին առթիւ, հայկ· ֆա – դաեական երեք կուսակցութիւնները պաշ· տօնական հեռագիր մը ղրկած են Միաց – եալ – Ազգերու Ընդհ· քարտուղար Քուրթ Վալտհայմի: Նոյնիմաստ հեռագիրներ պիտի ղրկուին նաեւ դաշնագիրը ստորագ· րող պետութեանց ղեկավարներուն; յատ· կապէս Միացեալ Ի– Նահանգներու եւ Ֆը· րանսայի նախագահներուն:

Ստորեւ Վալտհայմի ղրկուած հեռագ· րին պատճէնը, զոր կ'արտատպենք, Ազ· դակի Օգոստոս 10ի թիւէն:

ՏՈՒԹՈՐ ՔՈՒՐԹ ՎԱԼՏՀԱՑՄ
ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒ · ԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ

Նորին Վսեմութիւն,

Ձեր ունեցած տարի առաջ, Օգոստ· 10ին, կը ստորագրուէր Սեւրի դաշնագիրը Դաշնակիցներու եւ Թուրքիոյ կողմէ: Այս դաշնագրով կը ստեղծուէր Անկախ Հայ· կական Հանրապետութիւն:

Սեւրի դաշնագիրը չգործադրուեցաւ:

Հայ ժողովուրդի ցեղասպանութեան պատասխանատուները կը մնան անպա – ատիժ:

Այս առիթով ՄԱԿի ուշադրութեան կը յանձնենք թէ հայ ժողովուրդը տակաւին կը սպասէ արդարութեան, որ այս պա – րագային կը նշանակէ հայկական պատ · մական հողերու վերադարձը Թուրքիոյ կողմէ իրենց իրաւատէրը՝ հայ ժողո – վուրդին, հայկական ցեղասպանութեան դատապարտութիւնը, ինչպէս նաեւ՝ մէկ ու կէս միլիոն կեանքերու եւ անհաշիւ նիւթական ու մշակութային վնասներու հատուցումը:

ՄԱԿի Ուխտը կը յայտարարէ, իբրեւ հիմնական սկզբունքներ, ժողովուրդնե – րու ինքնորոշման իրաւունքը եւ կը դա· տապարտէ ուժի գործածութիւնը եւ ա– նոր հետեւանք եղող հողային բռնագրա – ւումները: Առաւել· Ընդհանուր ժողովը որդեգրեց մարդկութեան դէմ ոճիրներու Անժամանցելիութեան Օրէնքը: Հետեւա – բար ՄԱԿը պէտք չէ հանդուրժէ որ համ ժողովուրդի նկատմամբ, առաջին Աշխար– համարտի ընթացքին կատարուած անար– դարութիւնը չարունակուի:

Թուրքիան քաջալերութիւն գտաւ այն իրողութեամբ, որ չպատժուեցաւ իր կող· մէ կազմակերպուած հայկական ջարդե · րուն համար — ջարդեր՝ որոնք բնութա– դրուեցան իբրեւ քաներորդ դարու առա· ջին ցեղասպանութիւնը: Ան կը շարու – նակէ իր ցեղասպանական քաղաքակա · նութիւնը այսօր, սեղմումներու ենթար · կելով հայ ժողովուրդի մնացորդացը Թուրքիոյ մէջ, ամբողջովին անտեսելով Մարդկային տարրական իրաւունքները: Թոյլատրելի չէ որ Թուրքիան չարունա– կէ անտեսել ՄԱԿի սկզբունքները:

Պէտք է պարտադրել որ ան վերադարձնէ բռնագրաւուած հողերը եւ հատուցում կատարէ: Խաղաղութիւնը Մէջին Արե – ւելքի մէջ կարելի չէ մնայուն նկատել, այնքան ատեն որ արդարութիւն չէ կա· տարուած հայ ժողովուրդին:

ՀԱՅ ՑԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒ – ՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ,
ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՀԱՆ ՏԵՐՏԵՐՅԱՆԻ ՄԵՂՍԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՎԱՂԸ

Նիկոլայ Հակոբի Ղուկասյանը ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի ֆիզիկայի ֆակուլտետի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի բաժինը։ Ուսման տարիներին նա ակտիվ մասնակցություն է ունեցել համալսարանական գիտական ընկերության աշխատանքներին։ Ղուկասյանի գիտական հետաքրքրությունների շրջանակը ընդգրկում է ռադիոֆիզիկայի, ռադիոտեխնիկայի, էլեկտրոնիկայի, ինչպես նաև ռադիոտեղորոշման և ռադիոնավիգացիայի հարցերը։

Ղուկասյանը հրատարակել է 15 գիտական աշխատություններ, որոնցից 5-ը՝ ԽՍՀՄ և արտասահմանյան հանդեսներում։ Նրա գիտական աշխատանքները ստացել են միջազգային ճանաչում։ Նա ԽՍՀՄ գյուտերի և հայտնագործությունների կոմիտեի կողմից ստացել է 3 հեղինակային վկայական։

Ղուկասյանը ներկայացրել է «Ռադիոտեղորոշման և ռադիոնավիգացիայի սարքերի ընդհանուր տեսություն» թեմայով դոկտորական ատենախոսություն։ Ատենախոսությունը պաշտպանվել է 1976 թվականի ապրիլի 19-ին։

Ղուկասյանին շնորհվել է ֆիզիկա-մաթեմատիկական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան։

ՀԱՅ ԳԻՏՆԱԿԱՆ ՄՏՔԻ ԱՌԱՋԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՆՐԱՀԱՎԱՔԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայ գիտնական հրատարակչության հրատարակած գրքերի ցանկում ընդգրկված են հայ գիտնականների առաջավոր աշխատանքները տարբեր ճյուղերի գծով։ Գրքերը հրատարակվում են հայերեն, ռուսերեն և օտար լեզուներով։

Հանրահավաքագրությունում կարելի է ձեռք բերել հետևյալ գրքերը.

Ա. Ալեքսանյան, Ա. Ալիխանյան, Ա. Ալիխանյան, Ա. Ալիխ

ՎԺԱԿԱՏՈՒ ԱՍՏՂԱՅԻՆ

ՎԵՐՋԱՑՈՒՄ

ՆԱՊՈԼԵՈՆ ՖՈՒՍԵ ՎԱԽՋԻ

ՆԱԳԼՈՒԾՈՔ

Ֆրանսիական վաճառականի մը տունը, որ գտնվում էր Մարսելի նավահանգստի մոտ, ամբողջ օրը լի էր աղմուկով ու շարժումով։ Ներսի սենյակներում, որոնց պատուհանները նայում էին ծովին, հավաքված էին տան տերը՝ Ժան Ֆուսե վաճառականը, նրա կինը՝ Ժանետ Ռենալը, նրանց դուստրը՝ Ժյուլին, և նրանց մտերիմ ընկերները։ Ամենքն էլ ուրախ էին, որ Ժյուլին վերադարձել էր Մարսել, որտեղ նա ծնվել էր և մանկությունն անցկացրել։ Ժյուլին տասնվեց տարեկան էր, երբ նրան ուղարկեցին Փարիզ՝ ազնվական աղջիկների մի գիշերօթիկ դպրոց։ Այնտեղ նա ստացավ ազնվական դաստիարակություն, որ նրան պետք էր լինելու հետագայում։ Ժյուլին հիմա տասնութ տարեկան էր, և ծնողները նրան կանչել էին տուն, որպեսզի ամուսնացնեն։

Ժյուլին ուրախ էր, որ կրկին տեսնում էր ծնողներին, ընկերներին, ծանոթ տեսարանները, բայց նա տխուր էր, որովհետև գիտեր, որ ստիպված է լինելու հրաժարվել այդ ամենից։ Նա գիտեր, որ ամուսնանալու է մի մարդու հետ, որին չի սիրում, և որ ամուսնանալուց հետո ստիպված է լինելու ապրել Փարիզում, հեռու իր ծնողներից, հեռու Մարսելից, հեռու իր ծննդավայրից։

Ժյուլին ուրախ էր, որ տեսնում էր ծնողներին, ընկերներին, ծանոթ տեսարանները, բայց նա տխուր էր, որովհետև գիտեր, որ ստիպված է լինելու հրաժարվել այդ ամենից։ Նա գիտեր, որ ամուսնանալու է մի մարդու հետ, որին չի սիրում, և որ ամուսնանալուց հետո ստիպված է լինելու ապրել Փարիզում, հեռու իր ծնողներից, հեռու Մարսելից, հեռու իր ծննդավայրից։

— Ինչո՞ւ ես այդքան տխուր, Ժյուլի,— հարցրեց մայրը։— Ինչո՞ւ ես այդքան տխուր, երբ ամենքն ուրախ են քո վերադարձից։

— Ես ուրախ եմ, մայրիկ, որ կրկին տեսնում եմ ձեզ և մեր հին ընկերներին,— պատասխանեց Ժյուլին,— բայց ես տխուր եմ, որովհետև գիտեմ, որ ստիպված եմ լինելու հրաժարվել ձեզանից և ամուսնանալ մի մարդու հետ, որին չեմ սիրում։

— Ինչո՞ւ ես այդպես խոսում, Ժյուլի,— ասաց հայրը,— ինչո՞ւ ես ասում, որ չես սիրում այն մարդուն, որին մենք ընտրել ենք քեզ համար։ Նա հարուստ է, ազնվական, և ես համոզված եմ, որ նա կսիրի քեզ։

— Ներեցեք, հայրիկ, որ ես ձեզ չեմ հնազանդվում,— պատասխանեց Ժյուլին,— բայց ես չեմ կարող ամուսնանալ մի մարդու հետ, որին չեմ սիրում։

— Ժյուլի, ես ուզում եմ, որ դու ամուսնանաս նրա հետ, որին մենք ընտրել ենք քեզ համար,— ասաց հայրը։

— Ներեցեք, հայրիկ, ես չեմ կարող ամուսնանալ նրա հետ, որին չեմ սիրում,— պատասխանեց Ժյուլին։

— Ես ուզում եմ, որ դու ամուսնանաս նրա հետ, որին մենք ընտրել ենք քեզ համար,— կրկնեց հայրը։

— Ներեցեք, հայրիկ, ես չեմ կարող ամուսնանալ նրա հետ, որին չեմ սիրում,— կրկն

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ողբացեալ Գեղամ Մքսքրլիի մահուան տխուր առիթով, Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան մատուռին վերնութեան համար. Տիկին Արշալոյս Ճանաչեան 50 ֆր., Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Մանուկեան 50 ֆր.

ԲՈՑԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ

Հայ Նախկին Դիմադիր. Բարեկ. Միութիւնը հրաւիրուած է ԱՆԱՖրի (Ֆրանս. դիմադրութիւն) հետ բոցի արարողութեան, 23 Օգոստոս Ուրբաթ երեկոյեան ժամը 18ին: Միութիւնս սիրով կը հրաւիրէ Փարիզի Հայութիւնը երեն հետ մասնակցելու Ֆրանսայի ազատագրութեան զոհերու յիշատակին յարգանքի այս արարողութեան:

Ժամադրավայր՝ Շան զ'Էլիզէի եւ Պալզաք փողոցի անկիւնը:

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ

ԵՆԹԱՑԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ.— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել: Ուրեմն կը շարունակենք, մաս մաս հրատարակութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն:

Ս. ԺԵՌՈՄ Ս. ՍԱՀԱԿ ՄԵՍՐՈՊ ԵԿԵՂԵՑԻ

Պ.Պ. Վարդգէս Խոզեան, Ստեփան Ղազարեան, Սամուէլ Տէրմիքայէլեան, Բենիամին Հաճըմկրեան, Օննիկ Քէօսէեան, Արա Մնացականեան, Յակոբ Ահագին - եան, Ռիպո, Զալըգէօքեան, Կառլիէռ, Ժան Միքայէլեան, Ժան Արթինեան, Թոմմա Թոմմասեան, Վարդան Փափազ - եան, Այրի Տիկին Մարգրիտ Տապանեան, Պ. Ռուպէր Կիւլէմքրեան, Թորոս Նիկո - դոսեան, Գուրուեան եւ Որդիք, Պ. Յա - կոբ Պէրպէրեան, Այրի Տիկին Աւետեան, Պ. Պ. Ծերուն Մէլէմէթճեան, Ռուբէն Ասարլըղեան, Շիրինեան, Ներսէսեան, Յակոբ Յակոբեան, Էթիէն Մէսթճեան, Տօքթ. Ռապըճեան, Պ. Ժորժ Բուրուտեան, Բուրուտեան ընտանիք, Նագաչեան, Պ. Ալպէռ Եղիազարեան, Տիկին Վարդուհի Թաշճեան, Պ. Շապուհ Պողեան, Սարգիս Զալըգեան, Սեդրակ Մանուկեան, Արա Թայիկեան, Թորոս Գաբրիէլեան 50ական, Պ.Պ. Բիւզանդ Ենովքեան, Տէր - Մովսէսեան 40ական Մանուկեան ընտանիք, Տիկին Աւետիսեան, Պ. Անդրանիկ Թորոսեան, Բարգէն Լժատհարեան, Պարոնեան, Տիկին Ֆրանսիզքօ 30ական, Պ. Վահրամ Գայէէրեան, Տիկին Վերոնիկ Այրճեան, Պ. Ոսկիան Շէրպէթճեան, Տիկին Գոհարիկ Ահարոնեան, Պ. Յովհաննէս Զուրուքեան, Երուանդ Մկրտիչեան, Տիկին Կիրակոսեան, Պ. Օսքան Շէրպէթճեան 20ական, Պ. Բաղքալ Տէր - Պետրոսեան, Ժորժ Քալֆեան 10ական ֆրանք:

(Շար.)

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը փակ է ամբողջ Օգոստոս ամիսը:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՆՈՐ ՍԱԼ ՄԸ

ՆՈՐԱՅՐ

կ'երգէ 12 ժողովրդական երգեր.—
Առանալու համար կարելի է դիմել հետեւեալ հասցէներուն.—

Paris
LA CAPPADOCE
3, Rue Marivaux,
Tél. : 742-83-65
EREVAN
26, Rue Bergère
Tél. : 770-85-81
AIDE - SOCIALE
77, Rue Lafayette
Tél. : 878-02-99
LIBRAIRIE PALOUYAN
9, Rue de Trévise
Tél. : 523-24-97
LIBRAIRIE SAMUELIAN
52, Rue Mr le Prince
Tél. : 326-88-65
ALTOUNIAN ONNIK
130, Rue Jeau-Jaurès
Arnouville les Gonesse
987-08-73
Marseille
MAGARIAN
9, Place des Vergers
Garge les Gonesse
Tél. : 986-49-71
MAISON DE LA CULTURE
12-14, Rue Saint Bazile
Tél. : 50-15-09
JOURNAL ARMENIA
2, Place de Gueydon
Gardanne
Lyon
Super-Marché Bahadourian
20, Rue Villeroy
Tél. : 60-32-10

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose des
VOYAGES EN ARMENIE

au départ MARSEILLE

Départ Vendredi	Retour Jeudi
30 Septembre	13 Octobre
30 Decembre	12 Janvier 1978

JOUR DE L'AN ET NOEL A EREVAN

PRIX PAR PERSONNE 3150 F

Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.

IMPORTANT : *Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.*

Renseignements et réservations
Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 50 89 12
Org. Lic. 97

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ
ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ԾԱՌԱՋ», ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ԾԱՌԱՋ»

«ԾԱՌԱՋ 50»

Ծաղկաքաղ «Ծառաջ»ի յիսնամեայ հատաքածոներէն
420 էջ, ընտիր տպագրութիւն
ԿՈՂՔ՝ ԳԱՌՋՈՒ
100 ֆր. (110 ֆր. թղթատարի ծախքով)

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ
ԲԱՑ ՏՈՄԱՐԸ (1971)
ԿՐԱԿԸ ԿՈՂՔԻՍ (1973)
(հատորը՝ 30 ֆր.)

ԵՒՐՈՊԱՑԻ
ԲՈՒԽ ՄԸ ՏՈՄՍ
(25 ֆր.)

ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ (1958)
Գին 50 ֆր.

Դիմել «Ծառաջ»ի

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

20էն 30 տարեկան հայ կին մը, սթենոտաքթիլօ եւ երկու լեզուն գիտցող՝ հայերէն եւ անգլերէն:

Դիմել՝
Jacques CHELELEKIAN
Voyage Wasteels
87, La Canebière Marseille
Tel : (91) 50 - 89 - 12

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Որբերու Օգն. Մարմնին տարեկան պարահանդէսը Դեկտեմբեր 4ին:

×

Կեդրոնականցիներու տարեկան ցայգապարահանդէսը Նոյեմբեր 5ին:

×

Արմենուհի Գեւոնեանի Տարօնի երգերու ունկնդրութիւնը տեղի պիտի ունենայ Հոկտեմբեր 22ին, Շաբաթ ժամը 8·30ին Սալ Տըպիւսիի մէջ:

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1977 – 1978 ուսումնական տարւոյն արձանագրութիւնները ցերեկոյթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտներու համար: Իրենց պահանջները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տեսչութեան՝

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

Հ. Ռ. Ը. Մ.

ԶՈՒՒԻՑԵՐԱԿԱՆ ԻՐԱՒԱՎԻՃԱԿ՝ ԼՕԶԱՆ

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէն ու պատկան մարմիններէն նկատի ունենալ որ ամառնային արձակուրդի այս եղանակին, Հ. Ռ. Ը. Միութեան Զուիցերական Իրաւավիճակով Ընկերակցութեան գրասենեակը՝ Լօզան, փակ կը մնայ այս տարի՝ Օգոստոս 1էն 31ը:

TRANSTOURS organise plusieurs voyages à EREVAN

ԱՄՐԱՆ ԵՒ ԱՇՆԱՆ ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ԱՁԺՄԷՆ ԻՍԿ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՄԱՄՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԹՐԱՆՍԹՈՒՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱՒ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ

ՕԳՈՍՏՈՍ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ եւ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Մարսէյլէն՝ ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ ԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ

Երթ ու դարձ օդանաւով: «Արմենիա»յի կամ «Անի»ի մէջ, առաջին կարգի սպասարկութեամբ: Կը դործադրուի հայրենի տեսարժան վայրերու այցելութեան լրիւ յայտագիրը

Արձանագրութեանց համար դիմել՝

TRANSTOURS, 28 Rue St. Roch, 75001 Paris — Tél. : 261-58-28
ուր կարելի է ներկայանալ ամէն երեքշաբթի և ուրբաթ կէսօրէ եաք ժամը 15էն 18

Մարսէյլ՝ *դիմել Զ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆի*
11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN, Tél. 93-04-90 et 08-31-55
Վալանս՝ *դիմել Ն. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ*, Ալֆորվիլ՝ *դիմել Ց. ՊՕՑԱՃԵԱՆի:*

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e)

ՓԱԿ Է ՕԳՈՍՏՈՍԻՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
18
JEUDI
18 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅՐԱՏԻ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — 13· 923

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 13.923

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Քաւիւ մը տողով

ՄԻԹԵՐԱՆ չատ վճռական չէ՛ղոտ, ըսաւ Ֆրանսական ձայնասփիւռէն, որ «պէտք չէ արուեստական տարակարծութիւններ աւելցնել բնական տարակարծութենէ վրայ»: Ընկերվարական պարպուխը աւելցուց թէ անշուշտ բնական է որ տարակարծութիւն ըլլայ հասկան է որ տարակարծութիւն ըլլայ հասմայնավարներու եւ ընկերվարականներու միջեւ, տարբեր կուսակցութիւններ են եւ կարգ մը կէտերու չուրջ՝ չատ տարբեր:

ՓԱՐԻԶԻՆ ԼԻՊՔԻԻ հարցը վերջապէս կարգադրուեցաւ ապառադրելով նաեւ փարիզեան մամուլը, որ տաղնապի սկիզբէն ի վեր (29 ամիս է) ձեւով մը պատանդն էր ստեղծուած անել կացութեան: Համաձայնութիւն գոյացած էր ի վեր – նոյ թերթին տնօրէնութեան և Սէ·ժէ·թէ· Գիրքի քանուրներու միջեւ: Յուլիս 11ին բայց միայն Օգոստ· 16ին է որ կառավարութիւնն ալ վաւերացուց:

ԷՎԻՍ ՓՐԷՍԼԻ, ռոճիկ ստքան մեռաւ 42 տարեկանին, զոհ սրտի տաղնապի մը: Փրէսլի, որ շաբաթը 40 տոլար չահող բեռնատարի վարորդ մըն էր, կարճ ըըջանի մը մէջ հրապարակը գրաւեց եւ այսօր աւելի քան 300 միլիոն սալ ծախած է: կուռք մը դարձած էր երիտասարդու թեան մը համար, նման ձէյմս Տինի: Հսկայ հարստութիւն դիզած, Փրէսլի քանի մը տարի է սրտի անհանգստութիւններ ունեցած էր արդէն:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ կառավարութիւնը նախընթրեց որ Գերմանիոյ վարչապետը Վերնա չերմայ Ուրբաթ օր, ուր պիտի տեսնուէր նախարարապետ Անդրէոթթիի հետ քանի Քափլէրի հարցը լարուած մթնոլորտ մը ստեղծած է: Աւրղարեւ հաստատեցաւ որ Քափլէրը Արեւմտեան Գերմանիա է, Ցած – Սաքսի չրջանը, ուր ազատ է այլեւս: Այս կէտն է որ կը վերադիվէ բոլոր անոնք որոնք չեն մոռցած նացիական ոճիրները եւ չեն ընդունիր, որ պահ մը կուգայ, ուր այլեւս կարելի չէ հալածել մարդ մը, որ գերեզմանին դուռը հասած է: Հոս՝ ներողամիտ կամ պարզապէս մարդկային ըմբռնումը կը նկատուի գաւաճանութիւն մը հանդէպ նացիներու զոհերուն: կը թուի թէ Քափլէրի համար (եւ իր հայրենիքին) լաւագոյն լուծումն է, որ ժամ առաջ մեռնի:

ԲԱՖՈՒԻ մէջ (Ազրբէյճան) դատախազ մը 15 տարիխնամ վարչակարգի արդելափակման կայանի դատապարտուած է կաշառակերութեան համար, ըստ Բակինսկի Ռատիոյի:

ՀԱՑԱՍՏԱՆի կոմունիստ թերթը (ռուսերէն) իր կարգին կը յայտնէ թէ երեք դատաւորներ դատապարտուած են կաշառակերութեան համար: 13,8, և 10 տարի «ազատութենէ զրկում» սահմանուած են դատախազի մը, իր կցորդին եւ քննիչ դատաւորի մը:

ՎՐԱՍՏԱՆի մէջ կամաճուրդիա, զրպէօ, որ նախագահն է Հելսինքիի համաձայնագրի վրացական խմբակին, եւ Ապրիլեն ի վեր ձերբակալուած է, կամա –

ՌԱՄԱՏԱՆԸ ԵՒ ԾՈՄԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ

— o —

Ինքերնէշրնել Հերբլտ Թրիպիւնի Գահիրէի թղթակիցը կը գրէ իր թերթին...

Գահիրէէն կը բողոքեն, որ ամբողջ խալամ աշխարհի մէջ Րամատանի սուրբ ամսուան ծոմապահութեան օրէնքը կ'ոտնակոխուի ամէն տեղ:

Գուբանը միայն երկու բացառիկ վիճակներ կ'ընդունի, որոնց գոյութիւնը կ'արտօնէ հաւատացեալ խալամին ընդհատել իր ծոմը: Առաջին բացառութիւնը կ'ընդգրկէ բոլոր հիւանդութիւնները, իսկ երկրորդը՝ դէպի Մէքքէ ուխտագնացութիւն ընողները: Այս երկրորդ օրէնքը հիմնուած է հին պայմանավիճակի մը պահանջներուն վրայ, — ուխտագնացը, հին օրերուն, ուղտերով կը ճամբորդէր դէպի Մէքքէ, եւ եթէ չուտէր ու մանաւանդ չխմէր, կը մեռնէր անապատին մէջ:

Նոր Րամատանը կը սկսէր Օգոստ· 15ին եւ ուրեմն քանի մը օր առաջ բոլոր այն խորամանկ մահմետականները, որոնք կ'ուզէին խուսափիլ լրենց վրայ պարտադրուած ծանր օրէնքներէն, սկսած են կրօնական ծուղակէն փրկուելու միջոցներ փնտռել:

Գահիրէի գայթակղած կրօնական իշխանութիւնները կ'ըսեն, թէ չատ մը անձեր, կը հետեւին օրինակին թէհնիսն այն մասնագէտին՝ որ իր թժիշկին փոքր կաշառք մը կը վճարէ, որպէսզի ան վկայէ թէ ինք չի կրնար իր պաշտօնը կատարել, Գահիրէի արեւին տակ, առանց ուտելու եւ մանաւանդ ջուր խմելու: (Անշուշտ ոչ – խալամ մը կրնայ առանց բժիշկի վկայութեան ալ ընդունիլ սա տրամաբանական իրականութիւնը, որ 35 - 40 աստիճան արեւին տակ կարելի չէ ժամերով փրո – ֆէսիօնել ոճով թենիս խաղալ, առանց ջուրի...):

Մեծահարուստ Աբարներ ուրիշ ձեւերով կը խուսափին Րամատանէն: Օրի – նակ՝ Սաուտի Աբաբիոյ մէջ, ուր կրօնական օրէնքը այնքան խիստ է, որ հանրային խարազանումի կ'ենթարկուին օրէնքը ոտնակոխողները, այս օրերուն չատ զբաղած կ'ըլլան օդային ճամբորդութեան բոլոր գիծերը: Ժամանակին, այս գիծերը չատ խճողուած կ'ըլլային ուխտագնացներ եւ հաւատացեալներ փոխադրելով: Շատ մը հաւատացեալներ կը վերադառնային անապատային այս երկիրը, հոն, իրենց ընտանիքին հետ տօնելու համար այս սուրբ տօնը: Բայց այս օրերուն՝ զբաղած են հարուստ Աբարներ, դէպի ուրիշ երկիրներ փոխադրելով, երկիրներ՝ ուր ծոմի դիմած է Թիֆլիզի բանտին մէջ, ուր կը գտնուի:

ՀԱՐԱՒ – ԼԻԲԱՆԱՆի մէջ, կռիւները վերսկսած են եւ կը թուի որ Շաթօրայի համաձայնագիրը չի յարգուիր քանի կողմերը իրենց զէնքերը չեն յանձնած լիբանանեան օրինաւոր ուժերուն:

ՔՈՐՍԻԲԱՑի ծայրայեղ տարրեր՝ 3 անդամ «Քորսիքական Ազգային Ազատագրութեան Ճակատի» որոնք մաքին են սոսկալի վորաբար, մամուլի ասուլիս մը տուին (երեսնին ծածկուած) եւ սպառնացին կարծրացնել իրենց դիրքը կղզիին եւ նաեւ մայր–հողին վրայ:

ուր իսլամ մը կրնայ մեկդի դնել իր կրօնքի բոլոր պահանջները, եւ ուզածը ընել, առանց հանրային պախարակութեան ու կրօնական հեղինակութիւններու պատիժներուն ենթարկուելու:

Գահիրէի մէջ, բնակչութեան մէկ երրորդը գոնէ չի հետեւիր օրէնքին, կ'ըսէ կառավարութիւնը, եւ այս չատ կը մտահոգէ զայն, որովհետեւ այս երկիրը կը յենի Սուտի Աբաբիոյ, այսինքն՝ ամէնէն մաքրակրօն եւ խստապահանջ իսլամ երկրի տնտեսական օգնութեան վրայ: Միւս-ժամանակ, Եգիպտոսի (ինչպէս ընդհանրապէս իսլամ չատ մը երկիրներու մէջ), դէպի աջ եւ դէպի խստապահանջ ու մաքրակրօն կրօնք չարժում մը կայ, որ նոյնիսկ ահաբեկչական արարքներու պատճառ կ'ըլլայ: (Օրինակ՝ նախկին կրօնական Գործոց նախարարին սպանութիւնը, որուն դրդապատճառը, բացատրեցին կրօնամոլները, անոր կրօնական հարցերու հանդէպ ցոյց տուած թուլամորթիւնն էր):

Րամատանը ամէն տարի նոյն օրը սկսող եւ վերջացող տօն մը չէ, քանի որ իսլամ կրօնական օրացոյցը լուսնային ամիսներու վրայ հիմնուած է, եւ ոչ արեւմուտքի մէջ բնական նկատուող 30–31 օր ունեցող ամսուան վրայ: Այս պատճառով ալ, 25 տարիներու ընթացքին գոնէ 9 Րամատան ամառուան տաք ամիսներուն կը տօնուի: Այս տարուան տօնը, մանաւորապէս ճնշիչ պիտի ըլլայ Եգիպտոսի եւ Սաուտի Աբաբիոյ մէջ, քանի որ Օգոստոսի կէսին կը սկսի, երբ մին – չեւ 40 աստիճան ցոյց կուտայ ջերմաչափը՝ յաճախ:

Շատ մը Գահիրեցիներ հսկայ ճաշեր ուտելով կ'անցընեն իրենց ժամանակը, խնջոյքներով՝ որոնք երբեմն կը սկսին երեկոյեան ու չեն դադրիր մինչեւ առաւօտ: Անկէ առաք, հագիւ մի քանի ժամ քնանալով, գործի կը վերադառնան աշխատաւորներն ու պաշտօնեաները, որոնք սովորաբար դանդաղ չարժող են արդէն, ա՛լ աւելի դանդաղաչարժ են ամառնային Րամատանի օրերուն: Նոյնիսկ կառավարութիւնը որ կը փորձէ այս տարի խստապահանջ ըլլալ, կ'ընդունի կեանքի իրականութիւնները եւ կ'արտօնէ որ պետական գործատեղիները ուշ բացուին եւ կանուխ փակուին:

Թ. Ա. Թ.

ՏՔՐՈՒՆԻ-ԷՏՈՒԱՐ ԳԱՎԷԶԵԱՆ

Սոր ցաւով իմացանք Էտուար Գավէզեանի մահը, որ պատահած է Օգոստ· 10ին, փարիզեան հիւանդանոց մը, ուր կը դտնուէր քանի մը չաբաթէ:

Ծնած Մոսկուա 1931ին, վասպուրականցի ծնողքէ (կրտսէր զաւակն էր զաղթիս ծանօթ՝ Մխիթար Գավէզեան ընտանիքին), Էտուար փայլուն ուսում կատարած էր Փարիզ (Քաղաքական Գիտութիւններ), Օքսֆորտ (ուր դասընկերը եղած է Ալեռանակից – կաթողիկոս Գարեգին Բ·ի եւ Փրոֆ· Շաւարշ Թորլեկեանի) եւ վերջապէս՝ միջազգային իրաւաբանութիւն՝ Լա Հէյ: կարճ ըըջան մը պաշտօնավարեցէ եռաք Կիւլպենկեան Հիմնարկութեան մէջ (Լիզպոն) կը մտնէր Եուներնայթըտ Փրէս, որու փարիզի գրասենեակին տնօրէնը պիտի կարգուէր քանի մը ամիսէն: Մամուլի ամերիկեան այդ գործակալութեան մէջ պատասխանատու պաշտօններ վարած էր յաջորդաբար՝ Փարիզ, Լոնտոն, Լիզպոն, Պէյրութ, Հռոմ:

Մեր ցաւակցութիւնները իր կնոջ, իր քոյրերուն՝ Ալիսի եւ Անահիտի, իր եղբայրներուն՝ Արիսի եւ Տելեմաքի այս դառն կորուստին առթիւ:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ՀԵՌԱՏԻՊ)

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՎԷՊԻՆ ԼԱՏԻՇԵՐԷՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Լաւվիայի «Լիեսմա» հրատարակչականը լատիշերէն 15 հազար տպաքանակով լոյս ընծայած է Վիկտոր Բալայեանի «Քանդուած նկուղին զաղտնիքը» վէրքը, որ ոստիկանական վէպ մըն է: Այս վէպը առեղին լոյս տեսած էր «Գարուն» ամսագիրին մէջ եւ արժանացած էր Հայաստանի Ներքին նախարարութեան առաջին մրցանակին

×

ԳԻՒՂԻՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

Դարզալա գիւղին մէջ Յակոբ Մանուկեան ճանչցուած է իբրեւ գիւղին «մշա – կոյթի նախարար»ը: Արդարեւ, երկար տարիներ աշխատելով տեղւոյն մշակոյթի տունը, վարելով տնօրէնի պաշտօնը, գիւղին պատմութիւնը արձանագրած է մատեանի մը մէջ, օրինակ թէ՝ տեղացիները հազար ութ հարիւր այսինչ թուականին ինչէն հոն գաղթած են այսքան թիւով...

Տարիներու ընթացքին հաւաքած է նաեւ կենցաղի, երկրագործական բնոյթի իրեր, գործիքներ, ամանեղ, պղինձէ կաթսաներ եւայլն: Եւ հաստատած է երկրագիտական թանգարան մը:

Հանրային պարտէզին մէջ փոքրիկ տնակի մը մէկ սենեակը կը ներկայացնէ Թանգարանը:

×

ԼՈՒՍԱՄՓՈՓՆԵՐ

Կիրովականի գործատան մէջ պատրաստուող երկու լամբով լուսամփոփները պետական որականիշ ստացան, այսինքն՝ իրրեւ որակ լաւ նկատուեցան: Կիրովականի «Վուսատեխնիկ» գործատունը կ'արտադրէ 43 տեսակ էլեկտրական իրեր: 26ը կը նկատուի լաւ որակի:

×

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Երեւանի մէջ տեղի ունեցած է ազատ ըմբշամարտի մրցում մը Օսաքա (Ճափոն) քաղաքի արհեստակցական միութեան ըմբշամարտներու եւ «Սեւան» մարզական ընկերակցութեան մարզիկներու միջեւ:

Բոլոր ճիւղերուն մէջ ալ յաղթանակը Հայերուն վերապահուած է:

×

ՈՏՆԱԳՆԴԱԿ

Նորհ· Միութեան ախոյենական երկրորդ դասի մրցաշարքին մէջ Երեւանի մարզական հիմնարկութեան ակումբը, կամ՝ ինչպէս կ'անուանուի՝ Ֆիզկուլտուրայի ինստիտուտի սպորտային ակումբ (Ցիստա) երեք կօլերով, բոլորն ալ առաջին կիսախաղին, պարտութեան մատնած է Լենինականի Շերակ խումբը: Այս վերջինը իր դասին մէջ երկրորդ տեղը կը զբաւէր, իսկ Երեւանի խումբը նոյնպէս երկրորդ, բայց... ցանկին վարէն:

Խաղի արդիւնքը եղած է՝ 3 - 2, ի նպաստ Երեւանցիներուն:

ՆԱԽԸՆԹԵՐՑՈՒՄ ՊԼԼՏԵԱՆԻ ՔԵՐԹՈՂՈՒԹԵԱՆ

Այս քերթուածը համա – զրուխիւն մըն է, որ քաղաքի մը, քաղաքներու եւ մարդերու ողբերգութիւնը կը պատմէ եւ քերթումի արարքը կը տրամէ: Առա – ջին իսկ էջին վրայ կը հանդիպինք այս «տրամել» բային. ան կը վերաբերի միա – ժամանակ հրացանի փողի վերածուած արեւի եւ աւերի - յատկանշական՝ նոր – բառաստուերիւն — ու զրողական արարքի: Տրաման միաժամանակ դործողութիւն է եւ զրուխիւն. դէպքերու եւ զրուխեան արամը միասնաբար ու տիպէ՛քիֆ յարաբերութեամբ մը կ՛իրագործուի էջի տարածքին: Ի զուր չէ որ «վրիպած զընդակներ ու վանկեր վրիպած» համազրօրէն կը ներկայացուին, մեւնոյն առաջին էջին վրայ:

Նաեւ այս պատճառով, առարկայական նկարագրութիւն մը չէ Տեղագրութիւնը, որ կենդանի պատկերներ սեւեռէր Պէյրութի ողբերգութենէն եւ վաստագրական պատմութիւնը ընէր քաղաքական պատերազմին, ինչպէս հին մեր պատմիչները կը ներկայացնէին անցեալի ողբերգութիւնները կամ ժամանակակից զրողներ կը պատմեն երէկի սարսափները: Նորակերպ դիւցազներգութիւն մըն է, որ հոգիի մը, դիտակցութեան մը մէջ անդրադարձող տպաւորութիւններու եւ պատկերներու թելադրանքը կը բերէ մեզի:

Համամարդկային է անոր տարողութիւնը եւ հայկական. ո՛չ միայն որովհետեւ մարդկայինը կ՛ընդգրկէ հայկականը եւ նա՛եւ հայկական է Պէյրութը, այլ որովհետեւ զրող եսը, որ կ՛անդրադառնայ քանդումին, հայ է իր ապրումով ու լեզուով: Մարտը, բրտութի՛ւնը առհասարակ, վկայութիւնն է մարդ - զաղանի յաւիտենական ախորժագործութեան եւ մարդ – զոհի մարտիրոսութեան, բայց եւ հայ մարդու կրած բռնութեան:

Զրող եսը մարդոնն է, հայուն, լիբանանցիին: Հեռաւոր, բայց զգայուն վկայ, յուշերով շրջող Պէյրութի մէջ եւ այլ քաղաքներու, երեւակայութեամբ մանանեխից կռիւներու աւերին, տունը - րու մէջ քանդուած մարդերու անդոհին, պատահարը վերապրող դիտակցութիւն մըն է ան: Հմայքի պէս անդիմադրելի քաշողութիւն մը, ժամանակի ու միջոցի զանցումով, հակիլ կուտայ զինք մարդկային ողբերգութեան վրայ:

Բայց այս եսը բանաստեղծական ես մըն է՝ առարկայական արամը, տեղերու քանդումը իբրեւ քերթողական հնարաւորութիւններու չլսուած ընկալող:

Այսպէս է որ կը հանդիսադրուի արաքին վայր մը, փուած երեւակայութեան առաջ, աչքին խօսող եւ աչքին համար ներկայացուած, բայց նաեւ ներաշխարհային խորութիւն մը, ուր ապրումները ներքնաբուխ պատկերներու ցանց մը կը ձեւացնեն: Զոյգ այս աղբիւրներէն եկող տարրերը միասին կը դրուին մատեանի էջերուն վրայ, կ՛ըլլան մեր կարդացած քերթուածը:

Տեղագրութեան բնոյթը սահմանել փորձող այս տողերը կը բերին նաեւ, ներքիմացաբար, քերթողութեան ըմբռնումը, որ հեղինակինն է: Բանաստեղծութիւնը նախագոյ ապրումի մը արտայայտու – թիւնը չէ բառերով, այլ զրութեան պատճառ իսկ եւ զրութեամբ իրագործուող «ներկայ» արարք. Հեղինակի դիտակցութեան մէջ կը զոյակցին մարդկային համատարած կատակերգութիւնը, հայկական ամբողջ լինելութիւն մը, բազմատարր աշխարհագրութիւն մը նաեւ, որ հնագարեան Պերիթոսը կ՛առընչէ ժամանակակից Պէյրութին, հոռմէական Պոմպէին հայկական Դունկին: Հոն կ՛ընդգրկուին նաեւ զանազան պահերու կրուած տպաւորութիւններ, խառ ու խառ բարդուած իրարու վրայ, քով քովի զոդուած իրարու, կազմելով բազմացանց հիւսք մը, որ ա՛լ կապ չունի ժամացուցային ժամանակին եւ առարկայական միջոցին հետ ու կը ներկայացնէ պարզապէս ներքին ընթացքն ու պահը, որուն հարկատու կը մնայ իրագործուղ քերթուածը:

Միեւնոյն բազադիր կառոյցը ունի նաեւ լեզուն, միաժամանակ նիւթը եւ միջոցը քերթուածին, որով կը արամէ հեղինակը: Գրաբարեան տարրեր, զրական աշխարհաբար եւ խօսակցական ու գործնական հայերէնի նմոյշներ, թելադրական բառախաղեր ու յատկանշական նորաբանութիւններ կ՛առնեն իրենց հիւսքին մէջ օտար լեզուներէ վերցուած մասնիկներ, կը յօրինեն բացառիկ հնարաւորութիւն – ներով օժտուած լեզու մը, որ յարմար - բազոյն գործիքն է տեղագրութեան համար մեզը արամը հաղորդելու կոչուած:

Յատկին հեղնանքով մը, որ յատկապէս պոռոտախօս լոզունգներու համար տպերն կրկնումին եւ լեզուական խաղերու թելադրած անհեթեթութեան մէջէն կը զգացուի, Պլլտեան կը փորձէ սեւեռել հմայազերծ իրականութիւն մը եւ պատրանաթափ հոգեվիճակ մը: Ցոռեսես է մեծնոլորտը քերթուածին, որ միաժամանակ կը բառադրէ անանկութիւնը զազափարական արժէքներուն եւ անզօրութիւնը բանին:

Վերջին էջին վրայ. քերթուածը կը յանգի անյոյս հաստատումի մը.

ոչ մէկ արեւ ժայթքող բաց կոյուղիէն
որ միաժամանակ ու զուգահեռ կերպով

կը թելադրէ փարատումը քերթողական հնարաւորութիւններուն.

Ոչ մէկ տուն այլեւս լեզուին մէջ
Ոչ ոքի
Ոչ մէկ տուն ուր բառերը վայրէին

բեկումը կը խորանայ համատարած ժլատումին մէջ, վէրքի պէս կը կոտրայ կրկնուղ բառերու յաճախանքով: Մատեանը կը փակուի բանաստեղծութեան անկարելիութեան հաստատումին վրայ:

Կարծես ատոցած ենք պատասխանը հարցումին, որ կը բերէր մեզի կասկածը հեղինակին անզօրութեան՝ բառերուն զօրաշարժը կազմակերպելու դէպքին դէմ: Համատարած վերիվայրումին մէջ կը կորսուի ամեն ինչ, կը կորսուի նա՛եւ քերթողութիւնը:

Բայց քանաստեղծին անզօրութիւնը եւ բանաստեղծութեան անկարելիութիւնը թառադրող այս խօսքերով իսկ կը ստեղծուի բանաստեղծութիւնը: Համատարած քանդումի այս համապատկերին դիմաց, իր վհատութիւնը զառնագրող քերթողի բեկումին դէմ, կը կանգնի իրագործուած քերթուածը: Գրելու անկարելիութիւնը ահմանելու փորձը կը դառնայ ի վերջոյ քերթուածը անկարելիին:

ԳՐ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

(Շար. 2)

ԱՆՈՒԱՆԻ ՈՒՐԱՐՏԱԳԷՏԸ՝ ՓՐՈՖ. Յ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

— o —

Պատմագէտ – հնագէտ փրոֆ. Յարութիւն Մարտիրոսեան, որ Յուլիսի վերջ յանկարծամահ եղաւ 56 տարեկանին («Յառաջ» Օգոստոս 5) հմուտ ուրոյր – տագէտ մըն էր եւ, իր հետաքրքրու – թեանց հորիզոնները յատկապէս տարածած էին Հայոց լեռնաշխարհի նախնադարեան ժողովուրդներու, անոնց քաղաքակրթական – մշակութային ոլորտ – ներուն, ցեղագրական կազմաւորման եւ յարակից հարցերու քննութեան ու ուսումնասիրութեան վրայ:

Հարկ է նկատի ունենալ, թէ այսպէս անուանուած անյիշատակելի ժամանակ – ներու պատմագրութիւնը, այն որ կ՛ընդգրկէ Հայաստանի պատմութիւնը սկզ – բնական օրերէն մինչեւ Գ. դար, Ք. Ե., վերջին տասնամեակներուն առաւել խոր լուսաբանութեանց ենթարկուեցան: Հ. Մ. Զամչեան, Հ. Ա. Գարագաշեան, Յ. Մանանդեան, Ն. Ադոնց, յիշելու համար դլխաւորները, համալից ուսումնասիրութեանց ճամբով վերլուծումի ենթարկած էին արդէն մեր նախնադարեան անցեալը, ճշդելով անոր հիմնական ժամանակաշրջանները, ի մի հաւաքելով եւ ապա լուրջ սեւեռումի ենթարկելով զրաւոր աղբիւրները, պատմագրական բնոյթի բոլոր փաստերը եւ, միեւնոյն ատեն, ահմանելով ժամանակագրական ու տեղագրական սահմանները:

Վերջին մէկ – երկու տասնամեակները սակայն, հնագիտական շատ կարեւոր յայտնաբերումներու դէմ յանդիման զբերին պատմագէտ թէ հնագէտ: Նորու – թիւններէն մեծ մասը հաստատեցին վերյուշեալ պատմագէտներուն ժամանակագրական ահմանումները եւ անոնց մեկնաբանութիւնները, իսկ միւս մասը, նոյնքան կարեւորը, ի յայտ բերաւ նոր փաստեր եւ տուեալներ յիշեալ զարաշրջաններու մասին:

Այսպէս՝ մինչեւ քանի մը տասնամեակներ առաջ պատմագէտ – հնագէտները համաձայն էին որ Հայաստանի նախնադարեան – համայնական ընկերութեան մասին:

Վերջին տարիներու պեղումները հազարամեակներու անցեալ մը բացայայտեցին, անցեալ մը, որ կ՛ընդգրկէ հնադոյն քարեդարէն մինչեւ անապաղպղնձի դարաշրջանը, մէջն առնելով զանազան ողկող միջին քարի եւ պղնձաքերեզարեան շրջանները: Պարզուեցաւ, օրինակ, որ Հայաստանի լեռնաշխարհը հանդիսացած է միջին քարեդարու մշակոյթի կեդրոններէն մէկը:

Ակադ. Ս. Երեմեանի, Ս. Սարդարեանի, Է. Խանզադեանի եւ քանի մը այլ անուններու կողքին, փրոֆ. Յարութիւն Մարտիրոսեան կարեւոր դէմքերէն մէկն եղաւ, որ պատմագիտական հիմունքներով, քանի չօշափելի վկայութիւնները հրապարակի վրայ էին, Հայաստանի նախնադարեան բնիկներու ոչ միայն պատմական հոլոյոյթները արձանագրեց, այլեւ ատոնց հոգեւոր մշակութային դանձերն ու անոնց առանձնայատկութիւնները պարզեց:

Փրոֆ. Յ. Մարտիրոսեան չատ լայն դիծերու մէջ քննութեան առնելով նախնադարեան ժողովուրդներու կրօնքը, ծէսերն եւ արուեստը, (*) դիտել տուաւ, թէ հին քարեդարեան հազարամեակներուն, կենդանական աշխարհէ հաւի հոսցած մարդ էակը չէ ունեցած կրօնք եւ արուեստ, ծիսակատարութիւններ եւ հաստատութիւններ: Ատոնց սաղմերը երեան եկած են մեր թուականէն մօտաւորապէս 50էն 35 հազար տարի առաջ, երբ մայրական տոհմով համայնքներ ստեղծուած են:

Կրօնական ըմբռնողութեան ամէնէն նախնական ձեւերէն մէկն է եղած տոտեմականութիւնը: Այս մտածողութիւնը տակաւ առ տակաւ արմատ ձգած ու ծաւալած է մայրական համայնքին մէջ հաստատուած արենակցական զօրաւոր կապերու, սերնդագործութեան, կին – մայր յարաբերակցութեան եւ այլ պատճառներով: Ծնունդ առած է տոհմի պաշտպետը, այլ խօսքով ընդհանրական ծագման խորհրդանիշը, որ կրնայ ըլլալ կենդանի մը, բոյս մը, երեւոյթ մը, առարկայ մը, ինչպէս նաեւ մարդ մը: Տոհմի պաշտպետը կրնայ ըլլալ նաեւ մեռած մարդ մը, որ ապրած է տոհմին մէջ եւ ունեցած է մեծ ազդեցութիւն:

Տոհմի պաշտպետին հետ կապուած են տարբեր արարողութիւններ, որոնք կը կատարուին տարուան որոշ ժամանակներու: Ասոնք կրնան ըլլալ ամենամեայ տօներ, որոնց ընթացքին տոհմի անդամները կը հաւաքուին իրենց պաշտպետին շուրջ, կը կատարեն զոհաբերութիւններ, կ՛ուտեն ընդհանուր ճաշ, կը պարեն, կ՛երգեն, կը խնդան, կը զուարճանան, կը մոռնան իրենց հոգսերը, կը մոռնան նոյնիսկ թշնամութիւնները, որոնք կրնային ունենալ տոհմերը իրարու հետ:

Տոհմի պաշտպետին հետ կապուած են նաեւ տարբեր արգելքներ, որոնք կը կոչուին տոհմական արգելքներ: Ասոնցմէ ամենէն տարածուածը կը վերաբերի տոհմի պաշտպետին անունին: Տոհմի անդամները չեն կրնար արտասանել իրենց պաշտպետին անունը, ինչպէս նաեւ չեն կրնար ուտել իրենց պաշտպետին միսը, եթէ ան կենդանի մըն է: Ասոնք կրնան ըլլալ նաեւ ուրիշ արգելքներ, որոնք կը վերաբերին տոհմի անդամներու ամուսնութեան: Տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի պաշտպետին հետ կապուած կիներու հետ:

Տոհմական կարգերու ամենէն ուշագրաւ կողմերէն մէկն է տոհմական ամուսնութիւնը: Ան կը կայանայ նրանով, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ամուսնութիւնը կրնայ կատարուիլ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութիւնը կրնայ կատարուիլ երկու ձեւերով: Առաջին ձեւը կը կոչուի զոյգ տոհմական ամուսնութիւն: Ասոր համաձայն երկու տոհմեր կ՛ամուսնանան միմեանց հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Երկրորդ ձեւը կը կոչուի շղթայ տոհմական ամուսնութիւն: Ասոր համաձայն երեք կամ աւելի տոհմեր կ՛ամուսնանան միմեանց հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան ամենէն կարեւոր կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան երկրորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան երրորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան չորրորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան հինգերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան վեցերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան եօթերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան ութերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան իններորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան տասներորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան տասնմէկերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան տասներկուերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան տասներեքերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան տասնչորսերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան տասնհինգերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան տասնվեցերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան տասնեօթերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան տասնութերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան տասնիններորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քսաներորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քսանմէկերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քսաներկուերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քսանեռերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քսանչորսերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քսանհինգերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քսանվեցերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քսանեօթերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քսանութերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քսանիններորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան երեսներորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան երեսնմէկերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան երեսներկուերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան երեսներեքերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան երեսնչորսերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան երեսնհինգերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան երեսնվեցերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան երեսնեօթերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան երեսնութերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան երեսնիններորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քառասներորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քառասնմէկերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քառասներկուերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քառասներեքերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քառասնչորսերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քառասնհինգերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմական ամուսնութեան քառասնվեցերորդ կողմերէն մէկն է այն, որ տոհմի անդամները չեն կրնար ամուսնանալ իրենց տոհմի անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ամուսնանալ միայն ուրիշ տոհմերու անդամներուն հետ: Ասոնք կրնան ըլլալ հարեւան տոհմեր, որոնք կրնան գտնուիլ նոյն ցեղին մէջ կամ ուրիշ ցեղերու մէջ:

Տոհմ

ԳԱՄԻ եւ մխանականութեան միտքը։ Եւ, որովհետեւ, այդ դարաշրջանի մարդոց համար բարդ հարցերը նկատուած են վճռանքի եւ մահուան, տոհմական սկզբնաւորութեան եւ կազմութեան խնդիրը — նները, մշակած են այն պարզունակ դասըպարը, թէ տոհմը գոյութիւն ունեցած է մինչ, առաջին օրէն իսկ, եւ սերած է իրմէ առաջ ապրած կենդանիէ մը, բոյսէ կամ առարկայէ։

Այդ դարաշրջաններուն ձեւաւորուած եւ նոյնպէս մեռելներն ու նախնիքները պաշտամունքի առարկայ դարձնելու դասիքարը։ Ասոր էութիւնն այն է եղած, որ արդեան նկատուած քարայրներու մէջ կարգիկ կը պահէին իրենց նախնիքնե — րուն ոսկորները խորհրդանշող իրեր եւ ա — նոնց կը վերագրէին այլազան ընդունա - կութիւններ, կարողութիւններ եւ ուժեր։ Ֆրոֆէսէօրին հասատատումով Հայաստա — նի մէջ հոգեւոր մշակոյթի նմանօրի — նակ յուշարձաններ դեռ չեն գտնուած, սակայն ազգագրութեան եւ բանահիւսութեան մէջ պահպանուած նիւթերը ցոյց կուտան, թէ ձեւով ու բովանդակու — թեամբ նմանօրինակ հին պատկերացում - ներ դոյութիւն ունեցած են նաեւ մեր հայրենեաց վրայ։

Ասոր յաջորդած է բնութեան տարերքին նկատ ուժերուն առջեւ անճարկած մարդուն դիւականացած գերբնական ոգիները, այլ խօսքով՝ ոգեպաշտութիւնը։ Մինչ բնութեան հանդէպ իր ունեցած վախէն ա — ռաջնորդուելով է, որ նախնադարեան մարդը փորձած է ապաւինիլ ոգորմա — ծութեանը գինք շրջապատող բնութեան՝ գիշերապելով արեւին, պաշտամունքի առարկայ դարձնելով հողը, ջուրը, գո - նի մատուցանելով ասոնց։ Հմայութիւնն ալ մը եղած է ազդելու կենդանի — նրան վրայ։

Գրիգ. Ց. Մարտիրոսեանի պատկե — րացումով, նախնադարեան տիեզերական ընթացքումները, պաշտամունքներն ու տատապաքները ընդհանուր ձեւով զար — գացման, բիւրեղացման բարձր աստիճան հասած են ուշ անդապղինձի եւ հին երկաթի դարաշրջաններուն։ Անդապղինձի նախնիքները այն հաւատքը գոյացուցած են, թէ ծովուն խոր, ջրային այլ կենդանիներու կարգին կը ծնին, կ'ապրին եւ կը բազմանան ա — ռասպելական դիւցազուններ, յաւերժա — հարներ, դիցուհիներ, երկրային կենդանիներու նմանող յուլեր, իմաստուն ձիեր եւայլն։ Շատեր՝ զօրավիգ, պաշտպան կը կենան մարդոց։ Վերոյիշեալ դարաշրջաններուն է նոյնպէս, որ ձեւաւորուած տիեզերքի հիմնական տարրերը՝ երկինք, երկինք, ջուր, արեւ, աստղեր, առանձին — առանձին պաշտելու դաղափարը գլխաւորը մնալով մինչ արեւը։

Անդենական կեանքի մը պատկերա — ցումն եւ մաս կազմած է անդապղինձի դարաշրջանի մեր նախնիքներուն հաւատալիքներուն։

Մեր կողմէ խտացումի բովէն անցած այս հատատումներն ու պատկերացում — ները, պարզ է, որ Փրոֆ. Յարութիւն Մարտիրոսեանի դրչին տակ չատ երկար եւ մանրազնին վերլուծումի ենթարկուած են, համապատասխան փաստարկութիւն — ներով, մեկնաբանութիւններով։ Առաւել չահեկանն այն է, որ Փրոֆէսէօրը պատմագիտական տեսութիւնները հմնատուած է Հայաստանի մէջ կատարուած պե — ղումներու չօչափելի տուեալներով, կէտ առ կէտ եւ մանրամասն նկարագրելով գտնուածք։ Աւելին, անոր ուսումնասիրութեան ոլորտը կը տարածուի նախնադարեան չրջաններէ մինչեւ Գ. դար, պար — զելով Ուրարտուի եւ ապա Հայ ժողովուրդի հատատալիքներն ու Պանթէոնին մաս կազմած չաստուածները։ Կրօնականին աղերսած է արուեստը, իր այլազան ե — րեսներով, գոյց տալով կապը նաեւ հոգեւոր մտածումին եւ տեղծագործու - թեան մէջեւ, միշտ պատմական հիմունք — ներով։

Մերը՝ պարզ փորձ մըն էր քանի մը տողով սեւեռելու Փրոֆ. Յարութիւն Մարտիրոսեանի, անուանի ուրարտագէ — տին, հարուստ վաստակին մէկ էջին վերաբայ, իր մահուան առթիւ։

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) Աչքի առաջ ունինք Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի պատմութեան հիմնարկութեան 1971ին լոյս ընծայած «Հայ ժողովրդի Պատմութիւն» Ա. հատորին 10րդ գլուխը՝ «Պաշտամունքը, կրօնը եւ արուեստը նահապետական Հայաստանում» մենագրական բաժինը, շարադրուած Փրոֆ. Յարութիւն Մարտիրոսեանի կողմէ։

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԷՋԵՐԷՆ

Խումբ մը հայերու պատկերը Մոլտովիցա վանքին պատին վրայ

— o —

Պուքովինայի մէջ (Վերին Երկիր) կը գտնուին պատմական եւ արուեստի արժէքաւոր յիշատակարանները, որոնք կը յիշեցնեն ռումէն ժողովուրդի փառահեղ անցեալը, ազգային էութիւնը պահպանելու պայքարը եւ որոնք կ'արտայայտեն Մոլտովացիներու ստեղծագործ տա - ղանդը։

Պատմական Վերին Երկիրը եղած է կեդրոնավայրը Մոլտովայի աւատական եւ եկեղեցական պետութեան։ Սուչաւա եղած է Աթոռանիստ քաղաք, ուր կը գըտնուէր Մոլտովայի եւ Սուչաւայի Միտ — րոպոլիտութիւնը։ Պուքովինա եկած են Մարամուրէշի իշխանները, որոնք հիմ — նած են Մոլտովայի Իշխանապետութիւնը։

Վանքեր կառուցանելու չարժումը սկըսած է Ալեքսանտրու Ձէլ Պուն իշխա — նին օրով, երբ չինուած են Պնթրիցա, Փրոպոթա, Մոլտովիցա եւ Հումոր վանքերը։

Տեղաւորուած մեկուսացած գօտիներու մէջ, ուրկէ կը մեկնէին առեւտրական ճամբաներ, օժտուած կարեւոր կալուած — ներով, ամրացուած, արուեստի գանձեր պահած, վանքերը կարեւոր դեր մը կը կատարէին քնական հարստութիւնները չահագործելու մէջ եւ միանգամայն պինտորական չատաջապահի դերը։ Ասոնք էին նաեւ բնութագիծերը Մոլտովիցա վանքին, որ անտեսական, ընկերային եւ մչակութային գործունէութեան կեդրոն մըն էր։

Այս վանքին արտաքին նկարները կը համապատասխանէին պետական քաղա — քականութեան պաշտօնական ծրագրի մը։

Այս առթիւ, կարելի է խօսիլ նաեւ վերջին Դատաստանը նկարին մասին, ուր մեռեալներու յարութեան եւ դատաստանի կոչ ընող հրեշտակներու դրուագը կ'արտայայտէ, մէկ կողմէ, մինչեւ դարու ժողովուրդի գաղափարը արդարութեան մասին եւ, միւս կողմէ, կը սահմանագծէ օրթոտոքսներն այլ աղդերէ, ինչպէս՝ Հրեաները, Թուրքերը, Թաթարները կամ կաթոլիկէ ազգերը։

Մոլտովիցա վանքին «Վերջին Դատաստանը» նկարին մէկ կողմը կը ներկա — յացնէ զանազան ազգերու խումբեր, ընդ որս նաեւ Հայեր, որոնք պատկանելով քրիստոնեայ ուրիշ եկեղեցիի մը, չեն տեղաւորուած ո՛չ դժոխքի եւ ո՛չ ալ դրախտի մէջ, այլ առանձին խումբ մը կը կազմեն։ Հայերու խումբը հնաւորութիւն ընծայած է անանուն նկարիչին ազգագրական ուսումնասիրութիւն մը ընելու վառ եւ ճոխ երանգաւորումով։

Հայերու խումբին դլուխը կը գտնուի վեղարով սեւազդեստ եպիսկոպոս մը, ձախ ձեռքը ունենալով եպիսկոպոսական դա — տազան մը։ Անոր հետեւը զանազան տա — րիքներով այրերու խումբը հազած է ըստ ընկերային վիճակի, երկար վերարկու — ները քոնուած են լայն գօտիներով, կը — լուխնին ունենալով մուչտակով եզերուած գդակները։ —

Սպորտ – Թուրիզմ հրատարակչութեան 1976ին լոյս ընծայած Եոն Միքլէսայի «Հաղցր Պուքովինա» գեղեցիկ հատորին մէջ գտնուող արտատպումը կայ ազգագրական այս խումբին, նկարուած արտաքին որմին վրայ Մոլտովիցա վանքին։ Վանքը կառուցուած է 1532ին եւ նկարները չինուած են 1537ին անանուն տա — ղանդաւոր վարպետի մը կողմէ։

ԱՆԱՀԻՏ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

«Նոր կեանք»

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Խորհ. Միութեան տարբերեայ անհատական առաջնութեան համար, որ տեղի ունեցաւ Մինսկի մէջ, յաղթողի պատ — ուանդաններուն վրայ, առաջին եւ երրորդ տեղերը բարձրացան երեւանցիներ՝ Շահարչ եւ Կամօ Կարապետեան եղբայրնե — րը։ Համաչխարհային մրցանիշներ կոտրած, միջազգային կարգի վարպետ Շահարչ Կարապետեան ախոյեան դարձաւ, չնչասարգով 100 մեթր կտրելով, իսկ Կամօ արժանացաւ բրոնզէ մետալի։

×

Ամաթէօր Պասքէթպոլի Միջազգային Դաշնակցութիւնը բարձր կոչումներ չընորհեց տարբեր երկիրներու չարք մը մրցավարներու։

Այսպէս, միջազգային մրցավարի կոչումի արժանացաւ նաեւ Հայաստանի Ֆիզկուլտուրի եւ սպորտի կոմիտէի բաժնի վարիչ Ժ. Բաղդասարեան։

×

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Սոֆիայի մէջ տեղի ունեցած երիտասարդ ծանրաբարձներու եւրոպական ա — խոյենական մրցումներուն կողքին դումարուած է ծանր աթլեթիքի եւրոպական դաշնակցութեան համագումարը։

Մասնակցած են 32 երկիրներու ներկայացուցիչներ։

Հաշուետու ժամանակաշրջանին իրենց մատուցած ծառայութիւններուն համար ոսկէ չքանչաններով եւ վկայականներով պարգեւատրուած են ծանր աթլեթիքի միջազգային դաշնակցութեան նախագահ Գ. Շէլին (Աւստրիա), եւրոպական դաշնակցութեան թեքնիք յանձնախումբի նախագահ Ի. Լանդ (Անգլիա) եւ եւրոպայի դաշնակցութեան փոխ – նախագահ Գարիչ Կարապետեան։

Հայաստանի ծանր աթլեթիքի դաշնակցութեան նախագահը՝ Գ. Կարապետեան, ընտրուած է մարզական համապատասխան ճիւղին եւրոպական դաշնակցութեան առաջին փոխ – նախագահը։

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ԱՊԱՇԽԱՐԱՆՔԸ

ԵՐԿՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ

— Ձեզի համար կ'աշխատէի, Ֆօս — քոր։

— Գիտեմ, անճնուէր բարեկամս, դիտեմ, եւ ասոր համար թեթեւ պիտի ըլլայ յանդիմանութիւնս։ Բայց պէտք է միանայինք թէ Պէմպոյի մեկնելէն ի վեր ձենէ ուրիշ ճշմարիտ բարեկամ չէր մնացած քովս եւ դոնէ չարաթը մէյ մը այցելելու էիք։

— Այսօր Ձեզի նոր ցանկ մը բերի, ըսաւ Ալթիէրի։

— Դարձեա՞լ աքսոր, դարձեա՞լ ձեր բակալութիւն, մրմնջեց Ֆօսքարի դժգոհութեամբ։

— Միայն այդ մէկոգով կարելի պիտի ըլլայ հաստատ հիմերու վրայ դնել Ձեր իշխանութիւնը, Ֆօսքարի։ Ի՞նչ եղեր էք, ինչո՞ւ առաջուան կորովիդ, քաջութիւնդ վճռականութիւնդ կորսնցուցեր էք։

— Բայց հանրապետութիւնիս տակառնալու վրայ է։ Վենետիկի մէջ մարդ չմնաց, դիտել տուաւ Ֆօսքարի։ Պատրիցիները մեծ մասը փախաւ, բանտերը բանտարկեալներով խճողուած են, երկու ամսուան մէջ տասնըհինգ հոգի դէպ — խատուեցաւ։ Երբ չարաթը մէյ մը Վենետիկի մէջ պտոյտի կ'ելլեմ, կը տեսնեմ թէ մահոդիչ լռութիւն մը կը տիրէ չուրջս, մինչեդեռ առաջ փողոց եղած ատեններ ամէն կողմէ կեցցէներու եւ ծափահարութեանց փոթորիկները կը պայթէին։ Այժմ սակայն հեռուէ ձայներ կը լսեմ մէյմը, սա տեսակ սպառնական աղաղակները կը հնչեն ականջիս՝ «Ալ կը սաւէ որքան արիւն թափել տուիր, ալ կը բաւէ որքան արցունք հոսեցնել տուիր, մինչեւ ե՞րբ տուգի մէջ պիտի մնանք այսպէս»։

— Կորովի քայլ մը եւս պիտի առնենք որ վերջինը պիտի ըլլայ, դիտել տուաւ Ալթիէրի։ Եւ եթէ այս գործն ալ կատարելու ըլլաք, կրնանք ապահով ըլլալ թէ փետրուար 1ին տեղի ունենալիք արարողութիւնը աննախընթաց պիտի ըլլայ։ Կ'երդնում թէ այն օրը բովանդակ Վենետիկը ոտքի պիտի ելլէ Ձեզ փառաբանելու համար։

— Ամէն կողմէ կը լսեմ թէ ինծի անգթութիւն կը վերագրեն, ի՞նչպէս կ'ուզէք այժմ որ այսպիսի անգթութիւն մը եւս գործեմ։ Բայց քանի որ անհրաժեշտ է...։

Այս ըսելով, Ֆօսքարի Ալթիէրիի երկարած գուցակը բացաւ։

— Ո՞վ, ո՞վ, ա՞ս ալ, ա՞ս ալ գուցակին մէջն է, մրմնջեց գուցակին մէջի անունները կարդալով։ Ո՛հ, ի՛նչ վատութիւն, ի՛նչ ցածութիւն, դեռ երէկ հոս էր եւ իր հաւատարմութեան վրայ երդում պատառ կ'ըլլար։ Երեսունը ութ հոգի են եղեր... ես ալ կը կարծէի թէ աւելի պիտի ըլլային...։

— Ապստամբները եւ ըմբոստները միայն ատելք են, Տէր իմ, վենետիկի մը նահեալ բնակչութիւնը Ձեզի հաւատարիմ է, մէջ բերաւ Ալթիէրի։

— Վենետիկի մնացեալ բնակչութի՛ւնը, մրմնջեց Դուքսը։

Ալթիէրի ոտքի ելլելով ըսաւ.

— Երեք օրէն առած նախագահական միջոցներուս մասին տեղեկութիւններ պիտի բերեմ Ձեզի, յետ այնու միշտ թիկնապահ զօրքերով եւ նիզակակիրներով պիտի չրջապատուիք։

— Իմ սիրելի եւ հաւատարիմ բարեկամս, Ձենէ ուրիշ անկեղծ սրտակից չունիմ քովս, ըսաւ Դուքսը ընդհանուր հրամանատարը մինչեւ դուռ առաջնորդելով։

Եւ երբ ետին դարձաւ, տեսաւ թէ կիտոճէնարօ վարագոյրին տակէն դուրս ելլելով կ'ըսէր.

— Վսեմաչուք Տէր, քիչ առաջ հարցուցիք թէ ո՞վ ձերբակալել պէտք էր ամէնէն առաջ, ահա այդ հարցումին պատասխանը հիմա պիտի կրնամ տալ, ձերբակալութիւնը պէտք է սկսիլ այն մարդէն, որ քիչ մը առաջ հոսկէ դուրս ելաւ...։

— Ալթիէրիէ՛ն, գոչեց Դուքսը դեմ դիմին կտրելով։

— Այո՛, Վսեմաչուք Տէր, ընդհանուր հրամանատարէն։

— Բացատրութիւն տուէք, Պարոն, անմիջապէս բացատրութիւն տուէք թէ ի՞նչ ըսել կ'ուզէք, որովհետեւ այնպէս կը կարծեմ թէ կամ սխալ եւ կամ ձեր խելքին եկած է։

ՄԻՇԵԼ ԶԵՎԱԿՕ

(Շար.)

Այբի Տիկին Խոսրով Գավէզեան եւ աղջիկը՝ Անի – Նաթալի, Տէր եւ Տիկին Արիս Գավէզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տելեմաք Գավէզեան եւ զաւակը, Օր. Ալիս Գավէզեան, Տիկին Անահիտ Գավէզեան, եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները սրտի անհուն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ հօրեղբօր՝

ԽՈՍՐՈՎ ԳԱՎԷԶԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Օգոստ. 10ին, 46 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ ընտանեկան մտերիմ շրջանակի մէջ եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Պանէես - Փարիզիէնի գերեզմանատան ընտանեկան դամբարանը։

37, rue du 8 Mai 1945 94110 ARCUEIL

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ.Երուանդ Աժտերեան եւ զաւակները, Տիկին Սիրուհի Սուճեան (Սէնթ - Էթիէն) Տիկին Արշալոյս Գըլըճեան (Սէնթ–Էթիէն), Տէր եւ Տիկին Ժաք Սուճեան (Ամերիկա), Տիկին Ալիս Ճիզմէճեան եւ զաւակները (Զուիցերիա), Տէր եւ Տիկին Պարոյր Ճիզմէճեան եւ զաւակները (Պուէնոս-Այրէս) կը ծանուցանեն թէ հոգեհանդստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Օգոստ. 21, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց կնոջ, մօր եւ քեռկինին՝

ՍԻՐԱՐՓԻ ԱԺՏԵՐԵԱՆԻ

մահուան Բ. տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն աղբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այբի Տիկին Սրբուհի Մըսըրլը, չնորհակալութիւն կը յայտնէ ամէն անոնց, որոնք անձամբ կամ դրաւոր, վշտակից եղան իր ամուսնոյն,

ԳԵՂԱՄ ՄԸՍԸՐԼԸԻ

մահուան առթիւ։

Սոյն առթիւ կը նուիրէ, Առնուվիլի եկեղեցիին 100, Կապոյտ Խաչի կայանին 100, «Ծառայ»ին 100, Եղուարդ Արզումանեան կարմիր Խաչի կայանին 100 ֆր.։ (Տառնալ «Ծառայ»էն)։

Ձեր յաջորդ արձակուրդներուն համար կը թելադրենք այցելել՝

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

18 օրուան ծրագրով
Մեկնումէ եւ վերադարձ Փարիզ

Գին՝ 3790 ֆրանք

Աւելցնել տեղեկութիւններ ստանալու համար դիմեցէք.—

ORIENTOURS
30, RUE M. LE PRINCE PARIS 6
Tél. : 326-92-26 — 329-49-00
Lic. A. 762

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Շաւիղի «Արշուեան» խումբի ընկերները կ'ողբան մահը վեթերան, հաւատաւոր ընկեր

ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻԻ

հիմնադիրներէն «Արշուեան»ին եւ յաւակցութիւն կը ներկայացնեն իր զաւակներուն Սուրիկին, Վիգէնին ու բոլոր հարազատներուն։

×

ԻՄԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան Կոմիտէն կ'ողբայ իր խումբի նախկին անդամ՝

ԸՆԿ. ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻԻ

մահը եւ յաւակցութիւնները կը ներկայացնէ ողբացեալին զաւակներուն։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Ա. Պապեան 100 ֆր. կը նուիրէ Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան Գեղամ Մրսպըլեանի մահուան առթիւ (տառնալ «Ծառայ»էն)։ (Ձեղուած՝ Օգոստ. 12ի թիւին մէջ լոյս տեսած ազդին)։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

20էն 30 տարեկան հայ կին մը, սթենոտաքթիլօ եւ երկու լեզուն գիտցող՝ հաւերժն եւ անգլերէնն։

Դիմել՝

Jacques CHELELEKIAN
Voyage Wasteels
87, La Canebière Marseille
Tel : (91) 50 - 89 - 12

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կեդրոնականցիներու տարեկան ցայգադաշտահանդէսը Նոյեմբեր 5ին։

ԲՈՑԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ

Հայ Նախկին Դիմադրը. Բարեկ. Մխիթարեանը հրաւիրուած է ԱՆԱՖՐԻ (Ֆրանս. դիմադրութիւն) հետ բոցի արարողութեան, 23 Օգոստոս Զորեքշաբթի ժամը 18ին։ Մխիթարեանս սիրով կը հրաւիրէ Փարիզի Հայութիւնը իրեն հետ մասնակցելու Ֆրանսայի ազատագրութեան զոհերու յիշատակին յարգանքի այս արտայայտութեան։

Ժամադրավայր՝ Շան զ'Էլիզէի եւ Պալզաք փողոցի անկիւնը։

ԼԻՈՆԻ
ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
1977 – 1978

Ցառաջիկայ ուսումնական տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են։ Վարժարանին նպատակն է Ֆրանսայի զպրոցական յայտագրին առընթեր ջամբել աշակերտներուն քրիստոնէական եւ հայեցի կրթութիւն մը։

Նարեկեան վարժարանը ունի նաեւ մանկապարտէզ մը, յանձնուած Անարատ Ցղութեան հայ քոյրերու հոգածութեան։

× Ցուլիս 3–26, հայ պատանիներու համար տարեկան կազդուրման կայանը Հռոմի շրջակայքի օդափոխութեան լաւագոյն վայրերէն մէկուն Գաթինոյի մէջ։

Արձանագրութեանց եւ լուսաբանութեանց համար դիմել Նարեկեան վարժարանի տնօրէնութեան.

38, Route de Collonges
69450 St. Cyr au Mont d'Or (Lyon)
Tél. : (78) 47-28-65

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ

ԵՆԹԱՑԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ.— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել։ Ուրեմն կը շարունակենք, մաս մաս հրատարակութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն։

ՊՈՒԼՓԱՐ ՕՏՏՕ Ս. ՑԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

Պուլփար Օտտօ Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ վարչութիւն 2000, Օրիորդ Մատլէն Ճէլալեան, Օր. Մատլէն Ճէլալեան 1000. ական, Պ. Պետրոս Հաշմանեան 500, Պ. Մազուտ Ցարութիւնեան 400, Պ. Հայրապետեան, Տիկին Արաքսի Գույումճեան, Պ. Պ. Թովմաս Քէօսէեան, Յակոբ Սահակեան, Այբի Տիկին Արաքսի Զաքարեան, Պ. Սահակ Արութիւնեան, Պաղտասարեան, Գէորգեան ընտանիք, Այբի Տիկին Արաքսի Սուքիասեան, Այբի Տիկին Զուարթ Աւետիսեան, Պ. Քէօսէեան, Տէր եւ Տիկին Ալէն Տէլլըռւա, Հայկ Սարգիսեան 200ական, Պ. Պ. Ռոպէր Սուքիասեան, Անդրանիկ Ծաչատուրեան, Ալշակ Մխիթարեան, Ստեփան Գէօմիւրեան, Լեւոն Մարուքեան, Յովսէփ Արզումանեան, Հնչակ Մազաքեան 150ական ֆրանք։

(Շար.)

«ԾԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

Մահազդ	120 ֆր.
Հոգեհանգիստ	60 ֆր.
Շնորհակալիք	60 ֆր.
Յաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, նշանտուք	60 ֆր.
Ծնունդ	60 ֆր.
Կը փնտռուի	20 ֆր.
Կ'ուզուի	30 ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ։ Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել Թերթին վարչութեան։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ ԵՒ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ՑԵՐԵԿԵԱՑ եւ ԴԻՇԵՐՕԹԻԿ
1977 – 1978

Տարեշրջանի արձանագրութիւնները բացուած են։

Վարժարանը կը կիրարկէ ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը։ Կարեւորութեամբ կ'աւանդուին նաեւ հայեցի ճիւղեր։

Օտար երկիրներէ եկող աշակերտները ֆրանսերէն լեզուին փութով վարժեցնելու համար մասնաւոր դասընթացքներ հաստատուած են։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ECOLE TEBROTZASSERE

INTERNAT ET EXTERNAT
CLASSES PRIMAIRES
ET SECONDAIRES (1er Cycle)

Préparation au B.E.P.C.
Enseignement de la langue et de la civilisation arméniennes

DIRECTION

S'adresser à :
Direction de l'Ecole Tebrotzassère
1, Bd du Nord, 93340 LE RAINCY
(FRANCE)

Tél. : 927-01-72

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը փակ է ամբողջ Օգոստոս ամիսը։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

RESTAURANT EREVAN
ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ԵՐԵՒԱՆ
26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

ՓԱԿ Է ՕԳՈ. 9 ԷՆ 31

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ
Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ կարսի տէօշէր
Չորեքշաբթի իրիկուն՝ ձիբապուր — մանթը
Հինգշաբթի իրիկուն՝ պատուհերին վրայ լահմաճուն ու ֆի-ֆէօֆթէ
Ուրբաթ իրիկուն՝ Սու–պէօրէկ

Եւ ամէն կիրակի առաւօտ, պատուհերի վրայ՝ խաշ։

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՍՈՐՎԵՑԷՔ ՀԱՅԵՐԷՆ ՍՈՐՎԵՑԷՔ

APPRENEZ VOTRE LANGUE MATERNELLE
AVEC

LE MANUEL PRATIQUE
DE LA
LANGUE ARMENIENNE
OCCIDENTALE MODERNE

«ՁԵՌՆԱՐԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ»
(ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅԵՐԷՆ)
de H. KURKDJIAN

Une méthode bilingue facile, strictement progressive et à usage individuel (sans professeur)

388 pages + lexique
+ un auxiliaire utile mais non indispensable : le petit disque 33 t. « L'arménien sans maître » (enregistrement des textes du premier livret).

Disponibles aux :
LIBRARIE ORIENTALE (SAMUELIAN) : 51, rue Mr. le Prince — Paris 6e
LIBRARIE PALOUYAN : 9, rue de Trévise — Paris 9e
LIBRARIE LE PETIT PRINCE: 121, Bd. St. Michel — Paris 5e

Prix du Manuel FF 40
Prix du Disque FF 10

ՈՒՐԲԱԹ
ՕԳՈՍՏՈՍ
19
VENDREDI
19 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

53րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13· 924 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — N° 13.924

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԸ ՎԵՐՋԱԼՈՅՍԸ

— o —

Քնութեան օրէնքով մէկ առ մէկ կը վերջին այն հաստաբուն կաղնիները, որոնք կրկին հայրենի բարձունքներու վրայ թէկ ծորձորներու կամ դաշտերու մէջ ժողովուրդի մը բարօրութեան համար կը վարդին, իսկ յետոյ՝ տարագիրը, օտար հողիզոններու տակ, աքնադին ծառայամտութեամբ Մնացորդացին ազգային դիմագիծը կերտեցին: Սառարեցին հայկականութեան ոգիի պահպանման: Ալեվին՝ զարգացման:

Ծնորհիւ այդ նուիրեալներուն է, որ մեր մօտաւոր պատմութեան մէջ արձանագրուեցան հոգեպարար էջեր: Լուսա – որ թուականներ: Ամէն մէկը այդ նը – վիրեալներէն, գործօն պատմագիրը դարու երկկուան իրաղարձութեանց: Շատ յաճախ հպարտութիւ: Ազատամարտի օրերէն մինչեւ հայկական ազատ եւ անկախ պետականութեան կերտումի ճգնաժամային տարիները: Եղեռնով մեր հայրենիքին վիճակուած անձեւ քաոսը չատ չուտով չքացաւ: Ազգային դիմագիծին վերահաստատումը պատմական Հայաստանի մէկ փոքր հողաշերտին վրայ չափելի իրականութիւն դարձաւ:

Մեր վերերան ընկերը՝ Կարօ Սասունի, այդ սերունդին մաս կազմեց: Ոգեշնչող գործօն դէմք դարձաւ: Ոչ մէկայն իր ծննդավայրին Տարօն աշխարհի մէջ, այլեւ յետագային, հայ կամաւորական գունդերու ռազմական գործունէութեանց ընթացքին: Հոն ուր ոտքին կլոբը սպառնային երեւաց, Կարօ Սասունի չատ չատերու նման առաջին դէրքերու վրայ գտնուեցաւ:

Բայց այլապէս յիշատակելի պիտի մնան Հայաստանի անկախ եւ ազատ Հանրապետութեան կերտումի օրերը: Սար – մարտապատ մինչեւ Թալինի ամրոցին գրաւումը: Հայաչարհն էր, որ վերահաստատեցաւ Լեռնահայաստանէն մինչեւ Երեւանի մերձ վայրերը, անցնելով Թարալազեզէն եւ Ճըղնելի ձորերէն: Եւ դէմ տարածուելով Արագածի լանջերն եւ ապի հեռուները:

Ազատամարտի սերունդը գարձաւ հայ պետականութիւն կերտող սերունդ: Պայքարելով արտաքին եւ ներքին ոսոխներու դէմ: Որպէսզի մեր ժողովուրդը նոր պարբը դիմաւորէ ամէնօրեայ պայծառ լուսաշողներով:

Պէտք է ընդգծել նաեւ Կարօ Սասունի եւ այլ սերունդի փաղանգին միւս անանձնական դէմքերու մեծ նպաստը Սփիւռքի ազգային – քաղաքական առողջ դիմագիծի կերտումին մէջ: Ամառտա – նիլ կաղնիները էին, այլ սակայն անոնց մօտ նկատելի էր միշտ հայրենի ընձաւ – խարէնն պիրկ եւ ջինջ դիմագիծը: Հայրենիքն էր, որ չարժական պատառի մը նման կը պաշտէր իրենց հետ: Եւ սե – րունդներ հասակ նետեցին այլեւայլ ծագերու տակ, այդ հայաբոյր նկարները ունենալով իրենց աչքերուն առջեւ:

Կարօ Սասունի չաղկապ մը եղաւ երկրի եւ օտար հողերու վրայ հաստատուած հայ գանգուածներուն միջեւ: Տիրականը, նը – պիրականը մնաց միշտ մօրենական կա – պիրականը մնաց միշտ մօրենական կապ իրարացուածը: Որովհետեւ Սարերու Ալանին՝ Գէորդ Չաւուշի ամրակուռ ժայռին նման կեցուածքը, արծուային հայեացքը, թիկնեղ ուսերն, այլ մանաւանդ Սասնայ Ծռերու վերապահուած խոյանքները, անջնջելի կնիքներու պէս դրոշմուած մնացին մեր վերերան ընկերոջ էութեան մէջ:

Ֆէտայիին դէմքն է, որ փոխանցեց մեզի, հպարտութեամբ, սիրով եւ դուրդուրանքով: Ինչպէս Աշիկ Դաշտենց՝ առաւել գրական չեչտով, Հայաստանի երիտասարդութեան:

Գաղափարապաշտ եւ նուիրեալ: Ծառնուած քով՝ յեղափոխական: Համոզում – ներով իր ժողովուրդին ազատ ապրելու իրաւունքը դաւանող: Նաեւ՝ ընկերվարական եւ ժողովրդավարական հակում – ներ ունեցող չատ չատերէն մէկն եղաւ Կարօ Սասունի: Ահա թէ ինչու երիտասարդական տարիներէն մինչեւ ծերու – թեան ալեւոր օրերը նուիրեալ գինուորագրեալը մնաց Հ. Յ. Դաշնակցութեան:

Ծառայեց իր հայրենիքին եւ ժողովուրդին: Ամէնուր եւ ամէն ժամ:

Երախտապիտութեամբ պիտի յիշենք իր անունը եւ անոր աղերսուող գործը:

Ժ. Մ.

ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՒԹԻԻ

ԽՈՐԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ԵՒ
ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԱՓՈՒԱԿԻՑ-ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՑԱԻԱԿՑԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Խոր վիշտով իմացանք մահը հայ ժողովուրդի արժանաւորագոյն զաւակներէն եւ բազմավաստակ ազգային գործիչ, մըտաւորական եւ զրագէտ՝ Կարօ Սասունիի:

Կ'աղօթենք առ Ամենաբարին Աստուած իր հոգւոյ խաղաղութեան եւ երանական կեանքին համար:

Թող Աստուած իր նուիրումի ոգին վերածէ ներչնչման աղբիւրի հայ նոր սերունդին համար, որպէսզի իր գաղափարական անձնուիրութիւնը չարունակուի սերունդէ սերունդ ի պարծանս իր պաշտած հայ ժողովուրդին:

Սրտազգաց վշտակցութիւնները կը յայտնենք իր զաւակներուն եւ իր գաղափարի ընկերներուն:

ԽՈՐԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

×

Սրտի խոր կսկիծով լսեցինք մահը հայ գպրութեան սպասարկու՝ վաստակաւոր Կարօ Սասունիի:

Վստահ ենք, որ իր հասարակական, քաղաքական, գրական, մտաւորական եւ ուսուցչական գործունէութիւնը հայ ժողովուրդի արդի պատմութեան մէջ պիտի ունենայ իր յատուկ եւ արժէքաւոր տեղը:

Իր հաւատաւոր կեցուածքը, իր անխոնջ եւ աննահանջ նուիրումը հայ ժողովուրդի մշակութային ժառանգութեան եւ սրբազան Դատին՝ օրինակելի կտակ մը պէտք է դառնայ գալիք սերունդներուն:

Սրտալից աղօթք իր յոգնատանջ հոգիին երանական խաղաղութեան համար. յարգանք իր անմահ յիշատակին եւ անկեղծ ցաւակցութիւն իր զաւակներուն եւ գաղափարական հաւատակիցներուն ու նուիրեալներուն:

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԱՓՈՒԱԿԻՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔՈՆՔՈՐՏԻ ՀԱՄԱՐ ՆՈՐ ԱՐՏՕՆՈՒԹԻԻՆ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ ԻՋՆԵԼՈՒ

ԲԱՑՁ ...
ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴՆԵՐԸ ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՈՒՆԻՆ

— o —

Քոնքորտի Նիւ – Եորք լքնելու վերաբերող դատական կռիւը կը չարունակուի եւ նոր յոյս մը ծագեցաւ առջի օր, երբ չորս ամսուան ընթացքին, երկրորդ անգամ ըլալով, դատաւորը՝ Փոլաք, հրահանգեց Նիւ – Եորքի իշխանութեանց որ արտօնեն գերձայն օդանաւին Քենըտի օդակայանը իջնել:

Այս վճիռը արդիւնքն է Յուլիս 12ի նիստին, որ դատարանած էր վերաքննիչ Ատեանին դիմումին վրայ եւ վճիռին մէջ (40 էջ...) դատաւորը կը չեշտէ, որ 17 ամսուան պայմանաժամը զոր կ'ուզեն իշխանութիւնները որոշում տալու համար Քոնքորտի մասին չափազանցուած է եւ անարդար եւ կ'աւելցնկէ.– Որոշում տալու մերժումը թոյլ չտուաւ նաեւ օգնաւին, որ ցոյց տայ թէ ընդունելի է միջազգային այս օդակայանին վրայ»: Վճիռը անշուշտ գործադրելի է, բայց քանի վերաքննութեան դիմում կայ, դատական պայքարը դիւրին – դիւրին չի վերջանար եւ նոյնիսկ եթէ Քոնքորտ կըրկին յաղթէ վերաքննութեան ատեն, յայտնի չէ թէ ե՞րբ կը սկսի փորձի 16 ամսուան շրջանը:

Քաւի մը տուով

ՄԻԹԵՐԱՆ – ՄԱՌՇԷ «Թերթօնը» կը չարունակուի եւ Հինգշաբթի օր, ժորժ Մառշէ «ժողովրդավարութիւն» խորագրով յօդուածով մը, Իւմանիթէի մէջ, կը պատասխանէ ընկերվարական պարագլուխին, եւ մերժելէ ետք Միթերանի վերադրումները, կ'ըսէ թէ համայնավար կուսակցութիւնը կ'ուզէ որ ժողովրդավար վճռականութիւնը տեղի ունենայ: Տարակարծութիւնները արուեստական չեն, կ'ըսէ Մառշէ ու կ'եզրակացնէ.— «Ինչպէս կը տեսնուի հարցը կը վերաբերի չատ կարեւոր խնդիրներու, որպէսզի ատնոնց խուսափողական ձեւ չտրուի: Պէտք է ծեծուին եւ վճռուին օր–ցերեկով բոլոր չահակիցներու մասնակցութեամբ: Այս մեթոտը կը կոչուի՝ ժողովրդավարութիւն»: Այսպէս ուրեմն, համայնավար պարագլուխն է, որ ժողովրդավարութեան դաս կուտայ ընկերվարականին:

ՄԻԱՑԵԱԼ – ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը ըսած է էլվիս Փրէսլիի մահուան առթիւ «իր մահը մեր եկրիրը կը զրկէ մեր մէկ մասէն: Եզակի էր եւ անփոխարինելի»: «Աբքան», որ Պիթըլսներէն եւ Ռոլինկ Սթոնսներէն առաջ հիսթերի առեղծած էր ամբոխներու եւ մանաւանդ ամերիկեան երիտասարդութեան մօտ, զոհ գացած է, կ'ըսեն նիհարնալու համար

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ՀԵՌԱՏԻՊ)

ԳՈՒՍԱՆ ՇԵՐԱՄԻ ԱՆՈՒՆՈՎ

Հայաստանի նախարարներու Խորհուրդին որոշումով Լենինականի թիւ 5 երաժշտական դպրոցը այսուհետեւ պիտի կրէ Գուսան Շերամ անունը: Գուսանին իրական անունն է Գրիգոր Տալեան:

×

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

Աւելի քան 100 նախագիծեր ներկայացուած են Ճարտարապետներու Տունը, ցուցահանդէսի մը ընթացքին: Վերջին 5 տարիներու կառուցուած տուներու, մարզարաններու եւ հանրային սպասարկութեանց կեդրոններու նախագիծ – կրկնօրինակներն էին:

Աչնան Երեւանի մէջ պիտի կազմակերպուի Հանրապետութեան Ճարտարապետներու ցուցահանդէսը, որու ընթացքին լաւագոյն նախագիծերը մրցանակներ պիտի ստանան:

×

ԺԱՊԱՒԷՆԻ ՅՈՒՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Մսկուայի կեդրոնական հեռատեսիլը ներկայացուցած է «Երեւան» հեռատեսիլի ժապաւէններու արուեստանոցին պատրաստած «Ժառանգորդներ» ժապաւէնը: Նիւթն է երկաթուղիի վարորդներու ընտանիքի մը կեանքը:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՈՂԱՑԻՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐՈՒ ՑԱՏԱԿԱԳԻԾԸ

Հողագործութեան հիմնարկութեան մասնագէտները պատրաստած են Հայաստանի հողային աղբիւրներու յատակագիծը, որ կարեւոր նպաստ մը պիտի ըլլայ հողերու բանիմաց օգտագործման համար:

Ասոր անհրաժեշտութիւնը առաւել չափով նկատելի է, երբ ի մտի ունենանք, թէ Հայաստան քարքարոտ երկիր մըն է եւ անճ գլուխ հաշուով դիւղատնտեսուԹեան պիտանի հողը 0,5 հեկտար է, այսինքն՝ խորհրդային մէջինէն չորս անդամ նուազ:

ԱՐԱՐԱՏ 3-0 ՅԱՂԹԵՑ ԿՈՒԻԼԻՍ ՍՈՎԵՏՈՎԻ

— o —

Գութպոլի խորհրդային 40րդ ախոյեանութեան դարձի երկրորդ մրցումն ունեցաւ Ալարատ, Օգոստ· 17ին, իր դաշտին վրայ եւ Օի դէմ 3 կէտով յաղթեց Կուիլիս Սովետովի:

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԸ ՎԵՐՋԱԼՈՅՍԸ

— o —

Քնութեան օրէնքով մէկ առ մէկ կը վերջին այն հաստաբուն կաղնիները, որոնք կրկին հայրենի բարձունքներու վրայ թէկ ծորձորներու կամ դաշտերու մէջ ժողովուրդի մը բարօրութեան համար կը վարդին, իսկ յետոյ՝ տարագիրը, օտար հողիզոններու տակ, աքնադին ծառայամտութեամբ Մնացորդացին ազգային դիմագիծը կերտեցին: Սառարեցին հայկականութեան ոգիի պահպանման: Ալեվին՝ զարգացման:

Ծնորհիւ այդ նուիրեալներուն է, որ մեր մօտաւոր պատմութեան մէջ արձանագրուեցան հոգեպարար էջեր: Լուսա – որ թուականներ: Ամէն մէկը այդ նը – վիրեալներէն, գործօն պատմագիրը դարու երկկուան իրաղարձութեանց: Շատ յաճախ հպարտութիւ: Ազատամարտի օրերէն մինչեւ հայկական ազատ եւ անկախ պետականութեան կերտումի ճգնաժամային տարիները: Եղեռնով մեր հայրենիքին վիճակուած անձեւ քաոսը չատ չուտով չքացաւ: Ազգային դիմագիծին վերահաստատումը պատմական Հայաստանի մէկ փոքր հողաշերտին վրայ չափելի իրականութիւն դարձաւ:

Մեր վերերան ընկերը՝ Կարօ Սասունի, այդ սերունդին մաս կազմեց: Ոգեշնչող գործօն դէմք դարձաւ: Ոչ մէկայն իր ծննդավայրին Տարօն աշխարհի մէջ, այլեւ յետագային, հայ կամաւորական գունդերու ռազմական գործունէութեանց ընթացքին: Հոն ուր ոտքին կլոբը սպառնային երեւաց, Կարօ Սասունի չատ չատերու նման առաջին դէրքերու վրայ գտնուեցաւ:

Բայց այլապէս յիշատակելի պիտի մնան Հայաստանի անկախ եւ ազատ Հանրապետութեան կերտումի օրերը: Սար – մարտապատ մինչեւ Թալինի ամրոցին գրաւումը: Հայաչարհն էր, որ վերահաստատեցաւ Լեռնահայաստանէն մինչեւ Երեւանի մերձ վայրերը, անցնելով Թարալազեզէն եւ Ճըղնելի ձորերէն: Եւ դէմ տարածուելով Արագածի լանջերն եւ ապի հեռուները:

Ազատամարտի սերունդը գարձաւ հայ պետականութիւն կերտող սերունդ: Պայքարելով արտաքին եւ ներքին ոսոխներու դէմ: Որպէսզի մեր ժողովուրդը նոր պարբը դիմաւորէ ամէնօրեայ պայծառ լուսաշողներով:

Պէտք է ընդգծել նաեւ Կարօ Սասունիի եւ այլ սերունդի փաղանգին միւս անանձնական դէմքերու մեծ նպաստը Սփիւռքի ազգային – քաղաքական առողջ դիմագիծի կերտումին մէջ: Ամառտա – նիլ կաղնիները էին, այլ սակայն անոնց մօտ նկատելի էր միշտ հայրենի ընձաւ – խարէնն պիրկ եւ ջինջ դիմագիծը: Հայրենիքն էր, որ չարժական պատառի մը նման կը պաշտէր իրենց հետ: Եւ սե – րունդներ հասակ նետեցին այլեւայլ ծագերու տակ, այդ հայաբոյր նկարները ունենալով իրենց աչքերուն առջեւ:

Կարօ Սասունի չաղկապ մը եղաւ երկրի եւ օտար հողերու վրայ հաստատուած հայ գանգուածներուն միջեւ: Տիրականը, նը – պիրականը մնաց միշտ մօրենական կապ իրարացուածը: Որովհետեւ Սարերու Ալանին՝ Գէորդ Չաւուշի ամրակուռ ժայռին նման կեցուածքը, արծուային հայեացքը, թիկնեղ ուսերն, այլ մանաւանդ Սասնայ Ծռերու վերապահուած խոյանքները, անջնջելի կնիքներու պէս դրոշմուած մնացին մեր վերերան ընկերոջ էութեան մէջ:

Ֆէտայիին դէմքն է, որ փոխանցեց մեզի, հպարտութեամբ, սիրով եւ դուրդուրանքով: Ինչպէս Աշիկ Դաշտենց՝ առաւել գրական չեչտով, Հայաստանի երիտասարդութեան:

Գաղափարապաշտ եւ նուիրեալ: Ծառնուած քով՝ յեղափոխական: Համոզում – ներով իր ժողովուրդին ազատ ապրելու իրաւունքը դաւանող: Նաեւ՝ ընկերվարական եւ ժողովրդավարական հակում – ներ ունեցող չատ չատերէն մէկն եղաւ Կարօ Սասունի: Ահա թէ ինչու երիտասարդական տարիներէն մինչեւ ծերութեան ալեւոր օրերը նուիրեալ գինուորագրեալը մնաց Հ. Յ. Դաշնակցութեան:

Ծառայեց իր հայրենիքին եւ ժողովուրդին: Ամէնուր եւ ամէն ժամ:

Երախտապիտութեամբ պիտի յիշենք իր անունը եւ անոր աղերսուող գործը:

Ժ. Մ.

ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՒԹԻԻ

ԽՈՐԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ԵՒ
ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԱՓՈՒԱԿԻՑ-ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՑԱԻԱԿՑԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Խոր վիշտով իմացանք մահը հայ ժողովուրդի արժանաւորագոյն զաւակներէն եւ բազմավաստակ ազգային գործիչ, մըտաւորական եւ զրագէտ՝ Կարօ Սասունիի:

Կ'աղօթենք առ Ամենաբարին Աստուած իր հոգւոյ խաղաղութեան եւ երանական կեանքին համար:

Թող Աստուած իր նուիրումի ոգին վերածէ ներչնչման աղբիւրի հայ նոր սերունդին համար, որպէսզի իր գաղափարական անձնուիրութիւնը չարունակուի սերունդէ սերունդ ի պարծանս իր պաշտած հայ ժողովուրդին:

Սրտազգաց վշտակցութիւնները կը յայտնենք իր զաւակներուն եւ իր գաղափարի ընկերներուն:

ԽՈՐԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

×

Սրտի խոր կսկիծով լսեցինք մահը հայ գպրութեան սպասարկու՝ վաստակաւոր Կարօ Սասունիի:

Վստահ ենք, որ իր հասարակական, քաղաքական, գրական, մտաւորական եւ ուսուցչական գործունէութիւնը հայ ժողովուրդի արդի պատմութեան մէջ պիտի ունենայ իր յատուկ եւ արժէքաւոր տեղը:

Իր հաւատաւոր կեցուածքը, իր անխոնջ եւ աննահանջ նուիրումը հայ ժողովուրդի մշակութային ժառանգութեան եւ սրբազան Դատին՝ օրինակելի կտակ մը պէտք է դառնայ գալիք սերունդներուն:

Սրտալից աղօթք իր յոգնատանջ հոգիին երանական խաղաղութեան համար. յարգանք իր անմահ յիշատակին եւ անկեղծ ցաւակցութիւն իր զաւակներուն եւ գաղափարական հաւատակիցներուն ու նուիրեալներուն:

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԱՓՈՒԱԿԻՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔՈՆՔՈՐՏԻ ՀԱՄԱՐ ՆՈՐ ԱՐՏՕՆՈՒԹԻԻՆ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ ԻՋՆԵԼՈՒ

ԲԱՑՁ ...
ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴՆԵՐԸ ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՈՒՆԻՆ

— o —

Քոնքորտի Նիւ – Եորք լքնելու վերաբերող դատական կռիւը կը չարունակուի եւ նոր յոյս մը ծագեցաւ առջի օր, երբ չորս ամսուան ընթացքին, երկրորդ անգամ ըլալով, դատաւորը՝ Փոլաք, հրահանգեց Նիւ – Եորքի իշխանութեանց որ արտօնեն գերձայն օդանաւին Քենըտի օդակայանը իջնել:

Այս վճիռը արդիւնքն է Յուլիս 12ի նիստին, որ դատարանած էր վերաքննիչ Ատեանին դիմումին վրայ եւ վճիռին մէջ (40 էջ...) դատաւորը կը չեշտէ, որ 17 ամսուան պայմանաժամը զոր կ'ուզեն իշխանութիւնները որոշում տալու համար Քոնքորտի մասին չափազանցուած է եւ անարդար եւ կ'աւելցնկէ.– Որոշում տալու մերժումը թոյլ չտուաւ նաեւ օգնաւին, որ ցոյց տայ թէ ընդունելի է միջազգային այս օդակայանին վրայ»: Վճիռը անշուշտ գործադրելի է, բայց քանի վերաքննութեան դիմում կայ, դատական պայքարը դիւրին – դիւրին չի վերջանար եւ նոյնիսկ եթէ Քոնքորտ կըրկին յաղթէ վերաքննութեան ատեն, յայտնի չէ թէ ե՞րբ կը սկսի փորձի 16 ամսուան շրջանը:

Քաւի մը տուով

ՄԻԹԵՐԱՆ – ՄԱՌՇԷ «Թերթօնը» կը չարունակուի եւ Հինգշաբթի օր, ժորժ Մառշէ «ժողովրդավարութիւն» խորագրով յօդուածով մը, Իւմանիթէի մէջ, կը պատասխանէ ընկերվարական պարագլուխին, եւ մերժելէ ետք Միթերանի վերադրումները, կ'ըսէ թէ համայնավար կուսակցութիւնը կ'ուզէ որ ժողովրդավար վճռականութիւնը տեղի ունենայ: Տարակարծութիւնները արուեստական չեն, կ'ըսէ Մառշէ ու կ'եզրակացնէ.— «Ինչպէս կը տեսնուի հարցը կը վերաբերի չատ կարեւոր խնդիրներու, որպէսզի ատնոնց խուսափողական ձեւ չտրուի: Պէտք է ծեծուին եւ վճռուին օր–ցերեկով բոլոր չահակիցներու մասնակցութեամբ: Այս մեթոտը կը կոչուի՝ ժողովրդավարութիւն»: Այսպէս ուրեմն, համայնավար պարագլուխն է, որ ժողովրդավարութեան դաս կուտայ ընկերվարականին:

ՄԻԱՑԵԱԼ – ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը ըսած է էլվիս Փրէսլիի մահուան առթիւ «իր մահը մեր եկրիրը կը զրկէ մեր մէկ մասէն: Եզակի էր եւ անփոխարինելի»: «Աբքան», որ Պիթըլսներէն եւ Ռոլինկ Սթոնսներէն առաջ հիսթերի առեղծած էր ամբոխներու եւ մանաւանդ ամերիկեան երիտասարդութեան մօտ, զոհ գացած է, կ'ըսեն նիհարնալու համար

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ՀԵՌԱՏԻՊ)

ԳՈՒՍԱՆ ՇԵՐԱՄԻ ԱՆՈՒՆՈՎ

Հայաստանի նախարարներու Խորհուրդին որոշումով Լենինականի թիւ 5 երաժշտական դպրոցը այսուհետեւ պիտի կրէ Գուսան Շերամ անունը: Գուսանին իրական անունն է Գրիգոր Տալեան:

×

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

Աւելի քան 100 նախագիծեր ներկայացուցած են Ճարտարապետներու Տունը, ցուցահանդէսի մը ընթացքին: Վերջին 5 տարիներու կառուցուած տուներու, մարզարաններու եւ հանրային սպասարկութեանց կեդրոններու նախագիծ – կրկնօրինակներն էին:

Աչնան Երեւանի մէջ պիտի կազմակերպուի Հանրապետութեան Ճարտարապետներու ցուցահանդէսը, որու ընթացքին լաւագոյն նախագիծերը մրցանակներ պիտի ստանան:

×

ԺԱՊԱՒԷՆԻ ՅՈՒՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

Մսկուայի կեդրոնական հեռատեսիլը ներկայացուցած է «Երեւան» հեռատեսիլի ժապաւէններու արուեստանոցին պատրաստած «Ժառանգորդներ» ժապաւէնը: Նիւթն է երկաթուղիի վարորդներու ընտանիքի մը կեանքը:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՈՂԱՑԻՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐՈՒ ՑԱՏԱԿԱԳԻԾԸ

Հողագործութեան հիմնարկութեան մասնագէտները պատրաստած են Հայաստանի հողային աղբիւրներու յատակագիծը, որ կարեւոր նպաստ մը պիտի ըլլայ հողերու բանիմաց օգտագործման համար:

Ասոր անհրաժեշտութիւնը առաւել չափով նկատելի է, երբ ի մտի ունենանք, թէ Հայաստան քարքարոտ երկիր մըն է եւ անճ գլուխ հաշուով դիւղատնտեսուԹեան պիտանի հողը 0,5 հեկտար է, այսինքն՝ խորհրդային մէջինէն չորս անդամ նուազ:

ԱՐԱՐԱՏ 3-0 ՅԱՂԹԵՑ ԿՈՒԻԼԻՍ ՍՈՎԵՏՈՎԻ

— o —

Գութպոլի խորհրդային 40րդ ախոյեանութեան դարձի երկրորդ մրցումն ունեցաւ Ալարատ, Օգոստ· 17ին, իր դաշտին վրայ եւ Օի դէմ 3 կէտով յաղթեց Կուիլիս Սովետովի:

ՍԱՀՄԱՆԱԳԾԻՐ ՀԱՅ ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ

(9· Ի ՀԵՏԶԲ ԱՇՈ)

Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի պատմության մեջ ուշագրավ տեղ է գրավում 1862 թ. Զեյթունի ապստամբությունը, որը ցույց տվեց, որ հայ ժողովուրդը ոչ միայն ունակ է ինքնապաշտպանության, այլև հարձակման անցնելու, երբ ստիպված է լինում ազատագրական պայքար մղել ինքնակալ բռնակալության դեմ։ Զեյթունի ապստամբությունը ցույց տվեց նաև, որ հայ ժողովուրդը ոչ միայն ունակ է ինքնապաշտպանության, այլև հարձակման անցնելու, երբ ստիպված է լինում ազատագրական պայքար մղել ինքնակալ բռնակալության դեմ։

Զեյթունի ապստամբությունը ծագեց ոչ թե պատահական, այլ օբյեկտիվ պատճառներով։ Ինչպես հայտնի է, 1860-ական թվականներին Թուրքիայում ընթանում էր ազատագրական շարժում, որի ալիքը տարածվեց նաև Զեյթունում։ Զեյթունցիները, որոնք ունեին հարուստ ազատագրական ավանդներ, ոգևորված էին այդ շարժումով։ Նրանք ուզում էին ազատվել թուրքական լծից, ստեղծել ինքնավար կառավարություն։ Զեյթունցիները ուզում էին ունենալ իրենց ընտրած կառավարիչը, ինչպես նաև ուզում էին ազատվել հարկերի ծանր լծից։

Զեյթունցիների ազատագրական պայքարի ոգևորիչ կենտրոնը Հայրիկ Մուրադյանն էր։ Նա ծնվել էր Զեյթունում 1830 թ. և ուներ հարուստ կյանքի փորձ։ Նա եղել էր Զեյթունի ազատագրական շարժման ղեկավարներից մեկը։ Նա ղեկավարել էր 1858 թ. Զեյթունի ապստամբությունը, որի ժամանակ Զեյթունցիները ազատագրել էին իրենց քաղաքը։ Հայրիկ Մուրադյանը ունեցել էր նաև ռազմական փորձ։ Նա եղել էր Ղրիմի պատերազմի մասնակից։ Նա ծառայել էր թուրքական բանակում, ուր հասել էր մինչև կապիտանի կոչում։ Հայրիկ Մուրադյանը ունեցել էր նաև դիվանագիտական փորձ։ Նա եղել էր Զեյթունի ներկայացուցիչը Կ. Պոլսում։ Նա ծանոթ էր Թուրքիայի ներքին և արտաքին քաղաքականությանը։ Նա գիտեր, որ Թուրքիան ներքին դժվարությունների մեջ է գտնվում, և որ Եվրոպան ուզում է օգտագործել այդ դրությունը։ Նա գիտեր, որ Թուրքիան ուզում է ճնշել ազատագրական շարժումները, որպեսզի Եվրոպան չկարողանա միջամտել։

Զեյթունցիները ուզում էին ազատագրվել թուրքական լծից, ստեղծել ինքնավար կառավարություն։ Զեյթունցիները ուզում էին ունենալ իրենց ընտրած կառավարիչը, ինչպես նաև ուզում էին ազատվել հարկերի ծանր լծից։

Զեյթունցիների ազատագրական պայքարի ոգևորիչ կենտրոնը Հայրիկ Մուրադյանն էր։ Նա ծնվել էր Զեյթունում 1830 թ. և ուներ հարուստ կյանքի փորձ։ Նա եղել էր Զեյթունի ազատագրական շարժման ղեկավարներից մեկը։ Նա ղեկավարել էր 1858 թ. Զեյթունի ապստամբությունը, որի ժամանակ Զեյթունցիները ազատագրել էին իրենց քաղաքը։ Հայրիկ Մուրադյանը ունեցել էր նաև ռազմական փորձ։ Նա եղել էր Ղրիմի պատերազմի մասնակից։ Նա ծառայել էր թուրքական բանակում, ուր հասել էր մինչև կապիտանի կոչում։ Հայրիկ Մուրադյանը ունեցել էր նաև դիվանագիտական փորձ։ Նա եղել էր Զեյթունի ներկայացուցիչը Կ. Պոլսում։ Նա ծանոթ էր Թուրքիայի ներքին և արտաքին քաղաքականությանը։ Նա գիտեր, որ Թուրքիան ներքին դժվարությունների մեջ է գտնվում, և որ Եվրոպան ուզում է օգտագործել այդ դրությունը։ Նա գիտեր, որ Թուրքիան ուզում է ճնշել ազատագրական շարժումները, որպեսզի Եվրոպան չկարողանա միջամտել։

Զեյթունցիները ուզում էին ազատվել թուրքական լծից, ստեղծել ինքնավար կառավարություն։ Զեյթունցիները ուզում էին ունենալ իրենց ընտրած կառավարիչը, ինչպես նաև ուզում էին ազատվել հարկերի ծանր լծից։

Զեյթունցիների ազատագրական պայքարի ոգևորիչ կենտրոնը Հայրիկ Մուրադյանն էր։ Նա ծնվել էր Զեյթունում 1830 թ. և ուներ հարուստ կյանքի փորձ։ Նա եղել էր Զեյթունի ազատագրական շարժման ղեկավարներից մեկը։ Նա ղեկավարել էր 1858 թ. Զեյթունի ապստամբությունը, որի ժամանակ Զեյթունցիները ազատագրել էին իրենց քաղաքը։ Հայրիկ Մուրադյանը ունեցել էր նաև ռազմական փորձ։ Նա եղել էր Ղրիմի պատերազմի մասնակից։ Նա ծառայել էր թուրքական բանակում, ուր հասել էր մինչև կապիտանի կոչում։ Հայրիկ Մուրադյանը ունեցել էր նաև դիվանագիտական փորձ։ Նա եղել էր Զեյթունի ներկայացուցիչը Կ. Պոլսում։ Նա ծանոթ էր Թուրքիայի ներքին և արտաքին քաղաքականությանը։ Նա գիտեր, որ Թուրքիան ներքին դժվարությունների մեջ է գտնվում, և որ Եվրոպան ուզում է օգտագործել այդ դրությունը։ Նա գիտեր, որ Թուրքիան ուզում է ճնշել ազատագրական շարժումները, որպեսզի Եվրոպան չկարողանա միջամտել։

Զեյթունցիները ուզում էին ազատվել թուրքական լծից, ստեղծել ինքնավար կառավարություն։ Զեյթունցիները ուզում էին ունենալ իրենց ընտրած կառավարիչը, ինչպես նաև ուզում էին ազատվել հարկերի ծանր լծից։

Զեյթունցիների ազատագրական պայքարի ոգևորիչ կենտրոնը Հայրիկ Մուրադյանն էր։ Նա ծնվել էր Զեյթունում 1830 թ. և ուներ հարուստ կյանքի փորձ։ Նա եղել էր Զեյթունի ազատագրական շարժման ղեկավարներից մեկը։ Նա ղեկավարել էր 1858 թ. Զեյթունի ապստամբությունը, որի ժամանակ Զեյթունցիները ազատագրել էին իրենց քաղաքը։ Հայրիկ Մուրադյանը ունեցել էր նաև ռազմական փորձ։ Նա եղել էր Ղրիմի պատերազմի մասնակից։ Նա ծառայել էր թուրքական բանակում, ուր հասել էր մինչև կապիտանի կոչում։ Հայրիկ Մուրադյանը ունեցել էր նաև դիվանագիտական փորձ։ Նա եղել էր Զեյթունի ներկայացուցիչը Կ. Պոլսում։ Նա ծանոթ էր Թուրքիայի ներքին և արտաքին քաղաքականությանը։ Նա գիտեր, որ Թուրքիան ներքին դժվարությունների մեջ է գտնվում, և որ Եվրոպան ուզում է օգտագործել այդ դրությունը։ Նա գիտեր, որ Թուրքիան ուզում է ճնշել ազատագրական շարժումները, որպեսզի Եվրոպան չկարողանա միջամտել։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ՅԱԳՈՒՆՈՒԿՅԱՆ ՎԱԽՅԱ

ՅԱԳՈՒՆՈՎՈՂՈՒՄ

— Ես ձեզ, տիկին Ալիսա, ուզում եմ ներկայացնել մի մարդու, որ ինձ համար շատ թանկ է: Նա ինձ կյանք է տվել, ես նրան պարտական եմ ամեն ինչով: Ես նրան սիրում եմ ավելի, քան ինքս ինձ: Ես նրա համար ամեն ինչի պատրաստ եմ: Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ անել: Ես նրա համար կարող եմ մեռնել: Ես նրա համար կարող եմ սպանել: Ես նրա համար կարող եմ գողանալ: Ես նրա համար կարող եմ սուտ երդվել: Ես նրա համար կարող եմ դավաճանել: Ես նրա համար կարող եմ ամեն ինչ անել: Ես նրա համար կարող եմ մեռնել: Ես նրա համար կարող եմ սպանել: Ես նրա համար կարող եմ գողանալ: Ես նրա համար կարող եմ սուտ երդվել: Ես նրա համար կարող եմ դավաճանել:

— Ես ձեզ, տիկին Ալիսա, ուզում եմ ներկայացնել մի մարդու, որ ինձ համար շատ թանկ է: Նա ինձ կյանք է տվել, ես նրան պարտական եմ ամեն ինչով: Ես նրան սիրում եմ ավելի, քան ինքս ինձ: Ես նրա համար ամեն ինչի պատրաստ եմ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վիէն.— Այրի Տիկին Աբաքսի Սու – քիասեան, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Սու – քիասեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժերար Սիւրսիւճ եւ զաւակները չնորհա – կալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, ո – րոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, նամա – կով, հեռագրով եւ փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութեամբ մասնակցեցան իրենց սուգին, իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ–հօր եւ ազգականին՝

ԿԻՒԼՊԵՆԿ ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆԻ

մահուան տխուր առիթիւ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Կրքնօպլի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Մ. Նահապետեանի եւ Այրի Տիկին Ա. Երանոսեանի, ողբացեալ Կիւլպենկ Սու – քիասեանի մահուան տխուր առիթով:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Այրի Տիկին Սիրարփի Գ. Թովմասեան կը նուիրէ «Ցառաջ»ին 100 ֆր. Ալեխս Տէօվլէթեանի մահուան առիթիւ փոխան ծաղիկի:

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ

ԵՆԹԱՑԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ.— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել: Ուրեմն կը շարունակենք, մաս մաս հրատարա – կութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն:

ՊՈՒՎՎԱՐ ՕՏՏՕ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

Տէր եւ Տիկ. Գէորգ Պաղտասարեան 120, Պ.Պ. Պալեան, Պօղոսեան, Մուրատեան, Գրիգոր Գէորգեան, Տէր Յուսիկեան, Մարթիրոս Խաչատուրեան, Մովսէս Մար – տիրոսեան, Յակոբեան, Տիկին Պլոյեան, Պ. Ժիրայր Կիւլեան, Կիւլեան, Գառնիկ Ասատուրեան, Խաչատուր Սուլթանեան, Նշան Քհնյ. Գալուստեան, Պ. Սարգիս Խոզիկեան, Վահէ Յակոբեան, Մուրատ Ալպէր Օհանեան, Անդրանիկ Սարգիս – եան, Սոլաքեան, Գարակեհվուրեան, Փօլ Բարսեղեան, Կապի Տիլսիզեան, Այրի Տիկին Անթարամ Ժամկոչեան, Այրի Տի – կին Շնորհիկ Ժամկոչեան, Օրիորդ Սիմոն Խոզիկեան, Պ. Յակոբ Յակոբեան, Այրի Տիկին Թուրֆանտա Կիւլեան, Այրի Տի – կին Մաքրուհին Տօնիկեան, Այրի Տիկին Սաթենիկ Ասատուրեան, Այրի Տիկին Ա – ստատուրեան, Պ. Պ. Ժան Շալճեան, Տա – պէս Օհանեան, Աբաչն Ժամկոչեան, Տա – րագճեան ընտանիք 100ական ֆրանք:

(Շար.)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Ա. ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ

ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ԶՈՒՆԵՑՈՂ ՄԱՐԴԻԿ

VIENT DE PARAITRE

"Des hommes sans enfance"

D'ANTRANIK ZAROUKIAN

Traduit de l'arménien
par Sarkis Boghossian

Les Editeurs Français Réunis, Paris

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՆՈՒԷՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ոմն բարեպաշտուհի մը մեծ արկածէ մը ազատելուն առթիւ կը նուիրէ.— Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան 200, Մոնմորանսիի Հոնգաեան Տան 200, Կապ. Խաչի կայանին 200 ֆրանք (առա – նալ «Ցառաջ»էն) եւ 200 ֆր. «Ցառաջ»ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ Ազգ. Վարչութիւնը չնորհակալութեամբ առացած է Այրի Տիկ. Սիրարփի Գ. Թով – մասեանէ, իր ամուսնոյն Գրիգոր Թով – մասեանի մահուան 4րդ տարելիցին առ – թիւ 500 ֆր. եկեղեցւոյ պայծառութեան եւ 500 ֆր. դպրոցին համար:

Foyer Arménien de Jeunes Filles

3, Rue Guy — 69003 LYON

Le foyer arménien pour jeunes filles est dirigé par les religieuses arméniennes de l'Immaculée Conception.

Il reçoit des jeunes filles de France et de l'étranger désirant poursuivre des études secondaires ou obtenir différents diplômes et licences.

Situé au centre de LYON, il se trouve à proximité des universités, des facultés et des Beaux Arts.

Il ouvrira ses portes le :
10 SEPTEMBRE 1977

Pour les inscriptions et pour tous renseignements, s'adresser à :
Sœur Rose Candide MICHAELIAN
38, route de Collonges
69450 ST CYR AU MONT D'OR
Tél. (78) 47.28.65

ՀԱՅՐԵՆԻ ԿՏՈՒՐԸ

Անարատ Յղութեան հայ քոյրերը ու – րախութեամբ կը ծանուցանեն, Ֆրանսայի եւ օտարաբնակ ազգայիններուն, մաս – նաւոր բացումը հայկական օճախի մը այն հայ օրիորդներուն համար որոնք կը փա – փաքին իրենց ուսումը յառաջ տանիլ կամ այլազան վկայականներ ձեռք ձգել:

« Հայրենի Կտուրը » իր նպաստաւոր դիրքով կը գտնուի Լիոնի կեդրոնը, հա – մալսարաններու եւ գեղարուեստական դպրոցներու մօտ:

Բացումը տեղի պիտի ունենայ Սեպ – տեմբեր 10ին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Որբերու Օգն. Մարմնին տարեկան պարահանդէսը Դեկ – տեմբեր 4ին:

ԲՈՑԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ

Հայ Նախկին Դիմադր. Բարեկ. Միու – թիւնը հրաւիրուած է ԱՆԱՔՐԻ (Ֆրանս. դիմադրութիւն) հետ բոցի արարողու – թեան, 23 Օգոստոս Ուրբաթ Յունիս 18ին: Միութիւնս սիրով կը հրաւիրէ Փա – րիզի Հայութիւնը իրեն հետ մասնակցելու Ֆրանսայի ազատագրութեան զոհերու յիշատակին յարգանքի այս արարոյժ – առութեան:

Ժամադրավայր՝ Շան պ'Էլիզէի եւ Պալ – զաք փողոցի անկիւնը:

Carzou

PEINTURE, AQUARELLES, DESSINS
GALERIE HORIZONS
58, Rue du Général de Gaulle
LA BAULE

ET
CHATEAU DE VAL
(*Limite Cantal-Corrèze, près de Bort-les-Orges*)

Exposition ouverte jusqu'au
20 Septembre
tous les jours

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը փակ է ամբողջ Օգոստոս ամիսը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

Մահազդ	120 ֆր.
Հոգեհանգիստ	60 ֆր.
Շնորհակալիք	60 ֆր.
Յաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, նշանտուք	60 ֆր.
Ծնունդ	60 ֆր.
Կը փնտռուի	20 ֆր.
Կ'ուզուի	30 ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատա – րակելի եւ սովորական ծաւալով ազ – դերու համար են, չորրորդ էջ: կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել Թերթին վարչութեան:

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose des
VOYAGES EN ARMENIE

au départ MARSEILLE

Départ Vendredi	Retour Jeudi
30 Septembre	13 Octobre
30 Decembre	12 Janvier 1978

JOUR DE L'AN ET NOEL A EREVAN

PRIX PAR PERSONNE 3150 F

Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.

IMPORTANT : *Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.*

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS

87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 50 89 12

Org. Lic. 97

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1977 – 1978 ուսում – նական տարուան արձանագրութիւն – ները ցերեկօթիկ եւ գիշերօթիկ ա – շակերտներու համար: Իրենց զա – ւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տես – չութեան՝

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՈՍՏԱՆ

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՏՈՒՆ — ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

1977 – 1978 *ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ*

Փարիզի Համալսարանական Միջազգա – յին Ոստանի Մարի Նուպար Հիմնարկու – թեան Հայ Ուսանողական Տունը կ'ըն – դունի Ֆրանսայէն եւ արտասահմանէն հայազգի ուսանող – ուսանողուհիներ՝ ո – րոնք կը փափաքին իրենց ուսումը չա – րունակել Փարիզի Պետական Համալսա – րանի 13 մասնաբաժիններէն որեւէ միոյն կամ այլ բարձրագոյն մասնագիտական հիմնարկի մը մէջ:

Բացառապէս կ'ընդունուին նաեւ կա – տարելագործման նպատակով Փարիզ ժա – մանող հայկական վարժարաններու ու – սուցիչ – ուսուցչուհիներ:

Ընդունելութեան պայմաններ՝

Ա.— Արտասահմանէն թեկնածուն պար – տի ունենայ երկրորդական լրիւ ուսման վկայականը՝ (պաքալօրէա), կամ համա – պատասխան վկայագիր: Այս կապակցու – թեամբ կարելի է դիմել.

Service des équivalences de diplômes
Centre Châtelet 4, rue Jean-Calvin
75005 Paris (FRANCE)

Բ.— Նախընտրութիւն կը տրուի այն թեկնածուներուն որոնք բարձրագոյն ուս – ման ընթացքի մէջ են:

Գ.— Թեկնածուն պարտի արձանագ – րուած ըլլալ Փարիզի ուսումնական հաս – տատութեան մը մէջ:

Դ.— Հայ Ուսանողներու Տունը ունի կր – կու հոգինոց եւ մէկ հոգինոց սենեակներ: Այս վերջիններս հնութեան կարգով կը տրուին Տան մէջ արդէն բնակութիւն հաս – տատած ուսանողուհիներէն՝ անոնց որոնք ցուցաբերած են ուսումնական յաջողու – թիւններ:

Ե.— Երկու հոգինոց սենեակներու պա – րագային ծախքերու ամսական մասնակ – ցութիւնն է՝ անձ գլուխ 300 ֆր. մէկ հո – գինոց սենեակներու պարագային՝ 400 ֆրանք, իսկ ուսուցիչներու տրամադ – րուած սենեակներուն համար որպէս ծախքերու մասնակցութիւն կը պահանջուի ամսական 600 ֆր.

Զ.— Ոստանի բնակիչները իրաւասու են վայելելու՝ ուսանողական հաշարան՝ մատչելի գիներով, մարզադաշտ, լողա – ւազան եւլն: Հայ Ուսանողներու Տունը ունի իր սեփական մատենադարան–ըն – թերցասրահը, հաւաքասրահը եւ կը կազ – մակերպէ հայերէն ու ֆրանսերէն լեզուի դասընթացքներ:

Է.— Դիմումները պէտք է կատարել՝ Առաջին կիսամեայի ընդունելութեան հա – մար ամէնէն ուշ մինչեւ 20 Սեպտեմբեր 1977:

Երկրորդ կիսամեայի ընդունելութեան համար՝ ամէնէն ուշ մինչեւ 10 Յունուար '1978:

Ը.— Հայ Ուսանողներու Տան քարտու – ղարութեան կողմէ թեկնածուներուն կը ղրկուի յատուկ հարցարան՝ բոլոր ման – րամասնութիւններով:

Թ.— Թեկնածուներուն ընդունման որո – շումը կը պատկանի Մարի Նուպար Հայ Ուսանողական Տան Ընդունման Յանձնա – խումբի իրաւասութեան:

ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՏԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
Maison des Etudiants Arméniens
Fondation MARIE NOUBAR
57, boulevard Jourdan
75014 Paris (FRANCE)

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
20-21
SAMEDI-DIMANCHE
20-21 AOUT
1977

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 230 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 30

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 13·925

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 13.925

ԿԻՊՐՈՍ, ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՍԱԼԶՊԸՐԿԸՐ

—o—

Սալզպըրկըր, ամերիկացի ծանօթ լրագրողը, երկար տեսնէ ի վեր հետաքրքրուած է յոյն – թուրք վէճերով (ինչպէս նաեւ՝ հազուագի՛տ մարդ, հայկական խնդիրներով)։ Իր այս հետաքրքրութիւնը կը պարտի մասամբ իր ընտանիքի շատ բարձր դիրքին, այսինքն՝ այն իրականութեան որ անոնք կը տիրապետեն Նիւ-Եորֆ Թայմզին, Ամերիկայի ամենարձակ վարկ ունեցող օրաթերթին։ Այս թերթը 30 տարիէ ի վեր արտօնու-թիւն տուած է իրեն՝ թափառելու, իր տպաւորութիւնները արձանագրելու, իր դիտողութիւնները արտայայտելու եւ նոյնիսկ իր նախապաշարումները... մեծ հանրութեան մը առջեւ արծարծելու։ Երկրորդ համաշխարհային պատերազմին եւ անկէ յետոյ Սալզպըրկըր եգիպտական չուրջ ուր նաեւ ծանօթացած է Հայերու. նախօրեակին մը՝ որ չարունակած է Նիւ Եորքի մէջ, ուր իր հարուստ բարեկամներէն ոմանք Հայեր են։ Այս երկար բարեկամութիւնը մի քանի «օպուտ» ունեցած է մեզի՝ Հայերուս, եւ կը չարունակէ ունենալ։

Նախ՝ Սալզպըրկըր գրած է վէպ մը, «Վատի Վաճառականը», որուն հերոսը Հայ մըն է, եւ որ շատ համակրանքով կարտայայտուի Հայութեան հանդէպ։ Այս վէպը տեսնին բաւական լայն ժողովրդականութիւն վայելեց։ Երկրորդ, Սալզպըրկըր այս տարուան Ապրիլի, Նիւ-Եորք Թայմզի խմբագրական էջին վրայ տեղ յօդուած մը, ուր արտայայտուե-ցաւ թուրք դեսպաններու ահաբեկման մասին, եւ ըսաւ՝ որ գոյէ ժամանակը եկած է, որ Թուրքիա ընդունի իր քաղաքական պատասխանատուութիւնը։ Երրորդ, եւ այս կէտ մըն է, որուն պէտք եղածին չափ չէ անդրադարձած հայ մամուլը, Սալզպըրկըրի ազդեցութիւնը՝ Նիւ Եորքի խմբագրական կազմին վրայ, պատճառ եղաւ որ քաղմանայ Թիւը խորհրդային Հայաստանի մասին գրուած կըտորներու։ Վերջին մէկ տարուան ընթացքին, վեց երկար յօդուած տեղ տուաւ Նիւ Եորք Թայմզը խորհրդային Հայաստանի մասին, որոնցմէ մէկը... ճամբորդական, զուտ ինքնին էջին վրայ տպուած «գովերգ» մըն էր։

Այժմ, Սալզպըրկըր նորէն վերադարձած է պնդ հետաքրքրող նիւթին, ուր պիտի չաբթուան ընթացքին երկու յօդուած տորադրած, Թուրք – յոյն պայքարի ու կիպրոսեան թնճուկի մասին։ Կուզենք անդրադառնալ վերջինին պատճառներուն, ընտրել եւ չեչտել որոշ կէտեր։

Սալզպըրկըր կը գրէ թէ կիպրոսի խնդիրը, ինչպէս արեւելեան խնդիրներու մեծամասնութեան նման, կը ծագի պատմութեան հին կարգադրութիւններէն, որոնք որոշ դժուար դրայիճակներ լուծելու աեն, ուրիշներ ստեղծած են։ Տարնապալից պայմաններու տակ չարժող մարդիկ տրիպուած են ընդունիլ պատմութեան պահանջած նախաձեռնութիւնները, առանց ունենալու անոնց հետեւանքներու ճանապարհութիւնը։ Այսպէս՝ կ'ըսէ Սալզպըրկըր, յիսուն տարի առաջ Աթաթիւրք, հետեւողական Թուրքիոյ մէջ ժողովրդավարական կարգերու պակասով, երկու կուսակցութիւն ստեղծեց, իր հրամանով։ Այս թափանիթ քաղաքական արարքը՝ կը չեչտէ Սալզպըրկըր, արմատական պատճառ էր կիպրոսի ներկայ խնդրի անլուծելի մնալուն։

Ուրիչ երկուութիւն մըն ալ կայ, կ'ակնարկէ Սալզպըրկըր, որ անելի առջեւ կը դնէ միջազգային քաղաքագիտութիւնը։ Այս ստեղծուած է 1960ական թուականներուն, երբ «կիպրոս» ու «կիպրացի» բառերը իբր – թէ – պետական վաւերագրում մը ստանան։ Այս պիտակները ան-շուշտ չէին կրնար յաւէտ ծածկել յոյն – թուրք հինաւուրց տարբերութիւնը։ Այդ դժբախտ Հանրապետութեան հիմնադրէն ի վեր ինքզինքը կիպրացի սեպող չէ եղած, – եղած են միայն Յոյներ ու Թուրքեր։

Այսօր, երբ ազգային երկուութեան պատճառով ստեղծուած դէպքերը իրարամատով մը բաժնած են կիպրոսեան կռուախնճոյրը, լուծումը միայն կարելի է ակնկալել թուրք – յունական համաձայնութենէ մը։ Յունաստան՝ որ բաժնուած էր երկուքի, իր նախկին զինուորական ռէժիմին ու անոր հակառակորդ ձախի եւ կեդրոնի միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւններուն պատճառաւ, այժմ կարելի է միացած համարիլ։ Սակայն Թուրքիա, նոյնիսկ վերջին ընտրութենէն եաք, միայն կրցաւ երկրորդ երկուութիւն մը ստեղծել, – այս է Տէմիրէլ – Էճեվիտ բաժանումը, որ իսկապէս նոյնիսկ աւելի հատուածներու բաժնուած Թուրքիոյ մը իրականութիւնը հաղիւ կը զօղարիկէ։

Սալզպըրկըր, որ կը յարգէ Տէմիրէլի լարախաղացի ճարպիկութիւնները, չի հաւատար, որ նոյնիսկ ան կրնայ լուրջ համաձայնութիւն ստեղծել Թուրքիոյ այսօրուան քաղաքական վիճակին մէջ։ Ակնարկելով էրպազանին, որուն անունը՝ Սալզպըրկըր կ'ըսէ հեղնանքով, «բանա-լի» կը նշանակէ, ան կը թելադրէ թէ այս «բանալին» ու իր յետամնաց Միւլի Սե-լամէթ կուսակցութիւնը կղպանք ու արգելք են խնդիրներու լուծման։ Սալզպըրկըր այս կուսակցութիւնը կ'որակէ «ժամանակավրէպ եւ կրօնամոլ, ու անուս գիւղական դասակարգի մը միջնադարեան բնազդներուն դիմող»։

«Թուրքէշ կուսակցութիւնը, Միլլի Հարէքէթ», կ'ըսէ Սալզպըրկըր, «ունի իբր առաջնորդ նախկին զինուորական մը որ գաւեր ծրագրելով կ'անցընէ իր ժամանակը, նէօ – ֆաշիստ է, ազգայնամոլ եւ ցեղապաշտ, որ կ'օրօրուի Թրքական ազգային փառքի մասին անուցանած իր երազներով. միջոցին իր երիտասարդ հետեւորդները կը զինէ ահաբեկչական զէնքերով»։

«Այս երկու խմբաւորումներն ալ», կ'աւելցնէ Սալզպըրկըր, «հասարակաց մէկ կէտ միայն ունին Տէմիրէլի հետ,- կ'ուզեն պետական կազմին տիրել կառավարութեան մաս կազմել։ Սակայն այս տեսնին չի կրնար ծածկել սա իրականութիւնը, որ ամէնէն հիմնական որոշումներու շուրջ համաձայնութիւն չեն կրնար ստեղծել։ Ուրեմն՝ Աթաթիւրքի ստեղծած երկու կուսակցութեանց դրեթէ հաւասար ժողովրդականութիւն վայելելը պատճառ կ'ըլլայ որ երկրին տնտեսական վիճակը չարունակ վայրէջքի մը թափին յանձ-նուի, մինչ ներքին ապահովութիւն չէ մնացած երկրի մը մէջ ուր աջ եւ ձախ զիրար կը սպաննեն, իսկ արտաքին քաղաքականութիւն չկայ՝ տեղքայլէ ան-դին»։

«Այս անկայուն վիճակը այլեւս երկար չի կրնար տեւել», կը մտածէ Սալզպըրկըր, «որովհետեւ Աթաթիւրքի ստեղծած հիմնական քաղաքական կառոյցները քայքայման վտանգի տակ են այլեւս։ Էճեվիտ, որ առաջնորդն է ամենամեծ կուսակցութեան (սակայն առանց մեծամասնութեան) վերջերս ամբաստանած է հակառակորդ կուսակցութիւններէն երկուքը – թէ որո՞նք, յայտնի չէ – ըսելով որ 1975էն ի վեր անոնք մէկ նպատակ միայն ունին, կ'ուզեն քանդել քեմալական յեղափոխութեան կերտած կառոյցը»։

«Էճեվիտ շատ մը միջոցներ փորձեց, նոյնիսկ թելադրեց Տէմիրէլի՝ որ դուրս ձակցին երկու մեծ կուսակցութիւնները, սակայն այս առաջարկը մերժուեցաւ»։ Ես, կ'աւելցնէ Սալզպըրկըր, որ ծանօթ է իր տեսակցութիւններով, «հարցուցի Էճեվիտին թէ ինչո՞ւ իտալական լուծումէն օրինակ չառնեն։ Հոն՝ իտալացի հասարակական կառավարութեան մաս չեն կազմեր պաշտօնապէս, սակայն Դեմոկրատ Քրիստոնեաներու կառավարութիւնը լուրջ չարժում չի կրնար ընել, առանց խորհրդակցելու Համայնավարներուն հետ»։

«Այդպիսի լուծում մը», կը պատասխանէ Էճեվիտ, «կրնայ թոյլ տալ կամ իմ կուսակցութեանս, եւ կամ Տէմիրէլին, որ վարչ կառավարութիւնը, բաւական յաջող կերպով։ Սակայն Տէմիրէլ հակառակ է որեւէ դործակցութեան։ Կը վախնայ որ նման ժամանակաւոր համերաշխութիւն մը իր իսկ կուսակցութենէն քուէ կոր-սընցնել տայ իրեն»։

Էճեվիտ՝ Սալզպըրկըրի կ'ըսէ բացայայտօրէն որ կիպրոսի խնդիրը լուծելու համար, եւ Եգէականի բանակցութիւն-ներու խնդիրն ալ դիւրացնելու յոյսով, քանի մը անգամ նման «իտալական» լուծում մը առաջարկած է Տէմիրէլի, ու մերժուած է։

Սալզպըրկըր հետաքրքրական փոփոխութ մը կ'արձագանգէ։ «Թուրքիոյ մէջ կան չատեր», կ'ըսէ, որոնք կը հաւատան թէ Տէմիրէլ կը յուսայ խնդիրը ծանրացնել, այն յոյսով որ Թուրք բանակը կը ստիպուի միջամտել, ինչպէս ըրաւ 1960ին եւ 1971ին։ «Ես», կ'աւելցնէ Սալզպըրկըր, «նման վարկածի չեմ հաւատար»։ Թրքական բանակը բացայայտօրէն չի փափաքիր ձեռք առնել իշխանութիւնը, եւ Սալզպըրկըր կը յուսայ որ «իտալական» կոչուած լուծումը նախընտրելի պիտի թուի Թուրքիոյ կառավարութեան, քանի որ մխուս ապահէնը «ինտոնէզիական» լուծումն է։ Այդ ածականը, կ'ըսէ Սալզպըրկըր, կը գործածուի այն Թուրքերուն կողմէ, որոնք չեն ուզեր մօտակայ անցեալի զինուորական «պետական հարուածներուն» բացէ ի բաց ակնարկել, եւ ուրեմն այս որակումը կը գործածեն, անդրադառնալով Ինտոնէզիոյ զինուորական կառավարութեան, որ կէս-բռնատիրական է, աւելի ճիշդ օլիկարշի մըն է։

Ա. Թ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Քանի մը տող

ՖՐԱՆՍԱՑԻ. Արտաքին նախարարը հրաժարեցաւ Թանզանիի երեք օրուան այցելութենէն եւ ետ եկաւ, ի նշան բողոքի հակաֆրանսական այն ցոյցերուն, որ եղան իր ժամանումին իսկ։ Նախարարը Տար Էս – Սալամի օդակայանն իսկ ստորակայ եղաւ բուռն ցոյցերու ուսանողներու կողմէ, որոնք ցուցատախտակներով եւ հակաֆրանսական նշանախօսքերով դիմաւորեցին զինքը։ Ֆրանսացի նախարարը պահանջեց որ կառավարութիւնը պաշտօնապէս ներողութիւն խնդրէ, ինչ որ «անընդունելի» դտնուեցաւ եւ երբ նախարարը մեկնեցաւ, իրեն պարզապէս «երթաս բարով» ըսին։

ՓԱՐԻԶ, Ամայի կամուրջին վրայ կայծակնահար եղաւ կին մը իսկ ամուսինն ալ միայն վիրաւորուեցաւ։ Նման արկած մը աննախընթաց կը նկատուի Փարիզի մէջ։

ՊՈԼՍՈՑ ԹԵՐԹԵՐԸ (Օգոստ. 8) կը գրեն թէ հեղեղները մեծ աւերներ գործած են Կարս եւ Վան։ Վան – Զօթաք ցամաքային ճամբան դադրած է, հազար ոչխար խեղդուած, 6 հոգի մեռած են եւ կ'ըսուի թէ չորս զբօսաշրջիկներ ալ կորսուած են։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏ ՊԱՌ պատասխանած է ժորժ Մառչէի մէկ չնորհաւորական գիրին, ուղղուած մամուլի բանուորներու սենտիքային (Գիրքի Սէ·ժէ·Թէ) եւ ուր կ'ըսէր թէ Փարիզիէն – Լիլլերէի հարցին մէջ յաղթանակ տարուած է որովհետեւ Փարիզի բոլոր օրաթերթերուն մէջ համայնավար բջիջներ կան։ Պառ կ'ըսէ թէ նման կացութիւն մը սպառնալիք մըն է մամուլի ազատութեան։

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

ՄԱՀՈՒԱՆ Գ. ՏԱՐԵԼԻՑ

Եղաւ երեք տարի։ Ժամանակը կ'անցնի կ'ըսենք, մինչ ժամանակը չէ, անշուշտ, որ կ'անցնի, այլ՝ մենք։ Ու օրէ օր, կը մօտենանք ճակատագրական այն հանգրուանին, ուր հասաւ մեր յաւէտ սիրելի Շահնուրը, 1974, Օգոստ· 20ին։

Ցոռեռեսութիւն չէ անդրադառնալ տրամաբանական անխուսափելի ելքին։

Այդ նոյն իրատես եւ զուարճ տափակ, տրամաբանութեամբ է, որ այսօր իսկ, կրնանք կրկնել, որ Շահնուր չէ մեռած, քանի կա՛յ ու կը մնայ՝ իր գործը։

Ապագայ սերունդները, թերեւս, թուականներու մեր հաւատարմութիւնը չունենան յիշելու համար իր ծննդեան կամ մահուան օրերը։ Կարեւոր չէ։ Կարեւորն այն է, որ ապրի ի՛ր գործը, այսինքն՝ Շահնուր։

Այսօր, հաւանաբար քիչ մը աւելի քան մեւս օրերը, 3 տարիէ ի վեր, Շահնուրի բարեկամները տխրութիւն մը կը զգան, բայց առիկա զգացական մասն է։ Կը մընայ՝ միւսը, այսինքն անձէն անդին՝ գործը։

Իր մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ, մեր այս թիւով, այդ գործն է, որ կը խօսի կամ այդ գործին մասին է, որ կը խօսի։

Շահնուրի դրական վաստակը սկսաւ «Յառաջ»ով, 1929ին, երբ Թերթօնի ձեւով, Շաւարշ հրատարակեց «Նահանջը Առանց Երգի»ն, սփիւռքեան այն եզակի վէպը, որ արձագանգ գտաւ սերունդէ սերունդ։ Ու վերջացաւ, նաե՛ւ «Յառաջ»ով, 1974ի ամառը (Յուլիս 27), երբ իր մահուընէ հազիւ երեք չաբաթ առաջ լոյս տեսաւ, այս նոյն էջին վրայ, իր վերջին գրութիւնը, նուիրուած Յարութ Կոնստանդեանի «Բանաստեղծութեամբ» հատորին՝ «Բայց երազն էր զերհզօր»։

Ու թող երազը մնայ միշտ զերհզօր։

«ՅԱՌԱՋ»

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

ՄԱՀՈՒԱՆ Գ. ՏԱՐԵԼԻՑ

Une poésie réinventée

L'œuvre d'Armen Lubin

par Arthur ADAMOV

Qu'est-ce qu'un vrai poète ! Selon quels critères peut-on en juger ! N'est-ce pas d'abord, en dehors de tout jugement, une affaire de cœur, de sensibilité, de chair, de nerfs !

Armen Lubin est un vrai poète, un des rares en tout cas qui s'engage entièrement dans tout ce qu'il écrit. C'est à dessein que j'emploie ce mot d'engagement, au sens de : projection dans l'écriture d'un certain nombre d'états, affectifs et autres, vécus avec une intensité unique et restitués avec la même intensité.

Armen Lubin ne parle jamais que de ce qu'il a vécu personnellement, en d'autres termes de ce qu'il a souffert. Rien de plus injuste que les critiques souvent adressées à Armen Lubin, « cet homme qui ne parle que de son lit d'hôpital ». Mais que peut-on objecter au lit d'hôpital quand celui-ci devient vraiment un centre du monde, unlieu où il se passe des choses qui ne peuvent se passer ailleurs ? Si la maladie est continuellement présente dans l'œuvre d'Armen Lubin, c'est sous la forme d'une douleur qui n'est pas seulement celle du corps ou de l'âme ou de n'importe quoi, mais qui est la douleur d'être.

« La seule réalité qui s'impose à nous, est une réalité insoutenable, absurde et parfaitement inutile... Lors que l'homme devient réel... alors les bêtes malfaisantes valent exactement les bêtes bienfaisantes. Il n'y a qu'une seule chose qui compte, la bête, c'est-à-dire la vie. Le mal, c'est l'éclosion à la vie ». (1)

Ce qui tout d'abord frappe dans cette œuvre, c'est la réinvention d'un espace, les rapports et les proportions des objets, leur déformation et la déformation du mouvement. Peu importe qu'Armen Lubin ait été amené à cette vision par les longues stations qu'il doit et doit toujours supporter sur les lits plats des hôpitaux. Ou plutôt si, cela importe beaucoup. N'est-ce pas cette singulière « situation » qui lui a permis d'écrire :

Ainsi s'épanouissent dans un espace réduit
Des liserons fantaisistes et des capucines
Et aussitôt l'espace cesse d'être réduit.(2)

La poésie d'Armen Lubin, c'est la conscience du prisonnier, enfermé, limité, borné ; et pour qui le temps et l'espace ne sont plus des concepts mais des choses à réinventer :

Dépassé le barrage, je m'appelle aujourd'hui
Moi qui m'appelai jusque-là hier ;
La lame des profondeurs s'échappe, très claire... (3)

Temps, espace, mort, ces trois choses sont toujours inséparables. La vieille idée qui torture les hommes tient précisément à cette trinité mystérieuse. Que le temps et l'espace continuent à être quand la mort rend impossible de le concevoir c'est là un thème qui n'est pas près d'être épuisé. Armen Lubin y a puisé comme tant d'autres.

Frustré de la vie extérieure dite normale, privé des petites consolations qui amenuisent si bien le temps et le fragmentent, Armen Lubin restitue aux moindres gestes, aux moindres actes qui entourent sa vie infirme le caractère solennel propre aux cérémonies.

L'usage du mot « procès » fait par Kafka a attiré notre attention sur l'autre sens de ce mot au caractère inexorable et qui révèle ses liaisons secrètes avec la justice. Le « processus » d'une maladie, n'est-ce pas l'image d'une accusation, d'un plaidoyer, d'un acquittement, d'une condamnation. C'est bien ainsi que le ressent Armen Lubin, à la fois témoin et accusé en sursis. Mais l'idée de justice ou d'injustice qui s'attache nécessairement à la fatalité d'une maladie n'est-elle pas liée aussi profondément à l'image d'un payement dont les lois échappent à la compréhension puisqu'on ignore qui bénéficie du payement et pourquoi on paye.

Mais il ne faudrait pas conclure de tout cela qu'Armen Lubin écrive de la « poésie philosophique ». Il est au contraire un de ceux qui font le mieux éclater l'inanité de toute explication en matière poétique :

Quand reviennent porteurs de lances
Les novembres pluvieux
Un chien savant, chien immense
Fait des comptes mystérieux.
Il compte, il compte, il recommence
Tous les chagrins s'appellent absence
Les chagrins porteurs de lances. (4)

Ici, toute tentative de commentaire ne parvient jamais qu'à effleurer la surface. La confession devenue invisible, les pensées précises qu'elle a fait naître, rentrent dans l'ombre. Il ne reste plus que des signes indéchiffrables, de grandes figures mystérieuses qui s'imposent dans l'ignorance.

« *Combat* » 18 août 1949

(1) Revue 84, juin 1949.
(2) et (3) Revue 84, n° 2, 1947.
Armen Lubin est un poète d'origine arménienne, venu jeune en France et que depuis plusieurs années une tuberculose osseuse immobilise.
(4) « Le passager clandestin », *Ed. Gallimard.*

ԱԻԱԳ ՈՒՐԲԱԹ

(ՀԱՏՈՒԱԾ)

—o—

«Հայաստան, Մխիթարեան, Անկախութեան, Հայկական դրականութեան, Անցեալ, Ներկայ, այս բոլորը միս հալածեցին ու կը հալածեն ամէն օր աւելի յամախադէպօրէն, քան թէ Savon-Cadum-ը Galerie Lafayetteը, BouletBernot-ն:

Ուզեցի գտնել լուծումը այս բոլորին, ուզեցի գտնել լուծումի մը յոյսը: Բայց ինչպէս այն մանչուկը որ նախ մեղմաձայն «Մայրիկ» կը պոռայ, և յետոյ ձայնը կը բարձրացնէ կոկորդը պատռելու աստիճան, որովհետեւ ամէն րոպէ՝ կ'անդրադառնայ որ իրապէս եւ վերջնապէս կորսուած է անտառին մէջ, ան այդ մանչուկին նման ես աղաղակեցի: Ցետոյ սկսայ վազվզել ամէն ուղղութեամբ, լնկայ ցախերու, մացառներու մէջ, զարնուեցայ ծառերու, արիւնեցայ: Աբիւնէս կուրցած՝ եղայ անդութ, ամէն յոյս մը, յոյս մը... «Մայրիկ, մայրիկ»:

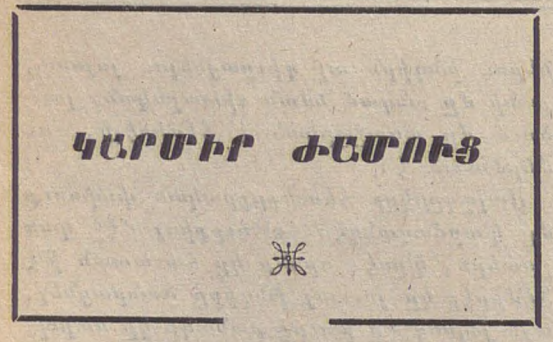
Բայց կայ ու կը մնայ բնութիւնը:

Հիմա լինկեր եմ քերթիս բերնիս վրայ, մատներս ու դէմքս թաղեր եմ հողին մէջ ու կը շնչեմ: Միտքս, սիրտս, մարմինս կը թրթռան ճիշդ այն չափով, ճիշդ այն կշիռով, լինչպէս կը թրթռայ տաք օդը՝ տանիքի մը գինկին վրայ:

Խաղաղութիւն, խաղաղութիւն: Միայն դուք էք որ կրնաք միս վրկել, միայն դուք էք որ ինձ խաղաղութիւն կուտաք, եւ ես կը պաշտեմ ձեզի օդ, Ջուր, լոյս, ես կը պաշտեմ ձեզի Saint Thomas, Saint François, Saint Bernard: Կուտամ սէրս քեզի խմաստուն արքայ, սիրելի Sertillange: Ինքզինքս յանձնեցի մտայղութեան,, խռովութեան, ալեկոծումի, բայց կրկին կը վերադառնամ ճգնոտիպ խաղաղութեան: Ան միս «Կլիմայ»իդ մէջ, ան միս 37 աստիճան Ջերմութեան մէջ, ատեր ինձի չապիկներէդ մին: Պոռչտուքս աւելորդ էր, քանի որ գիտեմ թէ ոտքերուս տակ հող չկայ, շուրջս ամբոխ չկայ, ձայնիս արձագանգը չկայ: Բայց դուն արդարացուր ըսելով,

— «Այն որ նպատակ մը կ'ընդունի, ճեռով մը կ'ընդունի նաեւ՝ ճամբան: Եւ նոյնիսկ եթէ չհասնի այդ ճամբուն, ի կրնար իր սիրտը հոն չդրկել»:

Ով Sertillange ես ցաւս լացի պէտք եղածէն չատ եւ լաւ է որ դուն միս յանդիմանես ըսելով.— «Որքան ալ որ նուազ խորունկ հոգի ունենանք, կը խորխոտանք նանք խոր անձկութիւններով· կը սիրենք ըսելով թէ ճմռուած, խորտակուած ենք, եւ անհանդուրժելի ծայրայեղութիւններու հասած: Այո, խրատունք ունիս, ես չատ ընդհանրացումներ կատարեցի եւ անգութ

ԿԱՐՄԻՐ ԺԱՄՈՒՏ

Բ.

— Քեզի ի՞նչ ըրին որ անոնց զարկիր, կը հարցնէին:
— Բան մը չըրին:
— Է, ինչո՞ւ զարկիր:
— Անհաւատ են:

Գեղին տէրտէրը մօրուքին տակէն խնդալով կը մրթմրթար.

— Սրիկ փչիկ պզտիկուց յայտնի է:

Հայրը գեղին հարուստը, հեռեւարար եւ խոհեմութեան մարմնացումը, քանի մը ապտակով կը վարձատրէր տղուն կրօնամոլութիւնը:

«Ատանկ մեծնայ նէ, օր մը ամբողջ գեղին գլխուն վորձանք պիտի բերէ», կ'ըսէր: Ու տէրտիրոջը վրայ վազելով կը պահանջէր զաւկին խիստ ապաշխարանք դնել: Տէր Թաղէոս սակայն Գաբոյին կը խնայէր, միտքը զայն լրեն փեսայացնել ըլալու էր: Տղուն հայրը հարուստ էր, այսինքն՝ գեղին երկու մեծագոյն արտերուն տէրը, ու զաւակն ալ մէկ հատիկը: Քահանան ալ աղջիկ մը ունէր միայն: Օրին մէկն ալ երկու կողմէն համեցան խնամիանալու:

Գաբրիէլը ապագային իր աներոջը պիտի յաջորդէր: Տէրտէրը սկսաւ իր փեսացուին կարդալ սորվեցնել: Աշակերտը քիչ առնէն վարժապետին բոլոր դիտցածը լինքն ալ սորվեցաւ: Կարդալու արդէն ուրիշ բան չկար, բայց եթէ ժամական մէկ երկու դիրք: Սակայն տէր Թաղէոս ուրիշ հատոր մըն ալ ունէր, կըլորիկ, գունդիկ, սեւուկ կողքով, զոր երբեք տղուն ձեռքը տալ ուզած չէր: Գաբօն քանի մը անգամ զայն ընդունչմատած էր, ու օր մըն ալ չամարձակած էր խնդրել: Իրր պատասխան՝ ապաշխարանքի ենթարկուեցաւ: Տէրտէրը լինքն իսկ ամէն անգամ որ այդ դիրքը բանար, «մեղա՛յ, մեղա՛յ» կը գոչէր: Ո՛չ ժամարար եղած օրերը, ո՛չ ոտն օրերը զայն անտուկէն դուրս կը հանէր: Բայց Գաբօն այդ խորհրդաւոր հատորը օր մը ձեռքն ունեցաւ: Տէրտէրը գինքը գործի մը համար քաղաք գրկած էր. բան մոռցած ըլլալուն՝ ճամբէն ետ դարձաւ ու չիտակ ատրհրոջը տունը գնաց: Մարդը դուրս ելած էր, դիրքը բաց թողած, ակնոցն ալ վրան: Որմէ՞ն գաղտնի պահէր, ուրիշ կարդալ գրել գիտցող չկար: Գաբօն գրքին վրայ լինկաւ, նախ կողքը կարդաց, ոսկեզօծ խոշոր տառերը՝ «Աստուածաչունչ»: Սկսաւ թղթատել: Դիւրութեամբ կը հասկնար, ուսոի և համ կ'առնէր լինքզինքն ընթերցումին տուած՝ կը մոռնար որ տէրտէրը կրնար յանկարծ դալ. երբ մէկէնիմէկ «վայ անիծեալ» բացական չութիւն մը լսեց, ու երեսին ապտակ մը չառաչեց: Տէրտէրը դիրքը տղուն ձեռքէն յափշտակեց, ու նոյնհետայն իր արտը երթալով կրակ վառեց եւ Աստուածաշունչը խարուկեց, յիշելով «վա՛յ մարդոյն այնմիկ, որը ձեռն դայցէ դայթակղութիւն»: Երբ դիրքը կը վառէր, տէրտիրոջը աչքերն ալ լեցուեցան:

Աչխարհարար Աստուածաշունչն էր: Օրին մէկը անծանօթ մը գեղն եկած էր, իշուն վրայ հեծած, հետն ալ պայուսակ մը: Տէրտէրը փնտռելով, մէկտեղ նստեր խօսեր էին: Այցելուն աստուածաշունչը մէկը կ'երեւնար, անուշ լեզու: Երբ պիտի մեկնէր, պայուսակը բացաւ, մէջէն դիրք մը հանեց եւ տէրտէրին նուիրեց: Վրան «Աստուածաշունչ» գրուած էր. քահանան դիրքը պատռաւ ու ճակտին դրաւ: Աստուածաշունչ անունը լսած էր, երեսը տեսած չէր: Մարդը քանի մը հատ ալ ձգել ուզեց, բայց տէրտէրը անօգուտ համարեց զանոնք ընդունիլ. կարդալ գիտցող ուրիշ ոչ ոք կար: Մարդը մեկնելու եղաւ. տէրտէրն ալ հիւրին կ'ընկերանար: Ճանապարհին հանդիպեցան խումբ մը գեղացիներու որոնք տէրտէրին «օրհնեա՛» ըսին ու գովինին ալ բարեւեցին: Ասիկա օտարական ըլլալով, իրենց ուշադրութիւնը գրաւեց: Մոմբին մէջէն մէկը մարդուն դէմքը յիշել կը թուէր, ուշի ուշով երեսը նայեցաւ, ու մէկէնիմէկ գոչեց.

— Պատուելի, դուն հոս ի՞նչ բան ունես:

Քանի մը չաթաթ առալ քաղաքը անոր հանդիպած էր, կռուի մը առեն, որուն ինքն ալ միշամտելով՝ մէկ երկու բռունցք ալ պատուելիին գլխուն ինք իջեցուցած էր.

— Հո՞ս ալ Տիրոջը խօսքին համար կռիւ կը ես, հա՞, չարունակեց: Ու տէրտէրին դառնալով գոռաց.

— Տէրտէր, աս մարդը բոլո՛ր է. դուն աստր հետ ի՞նչ բան ունիս:

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Շար. 9)

ՅՈՒՄԱՆ ՓԱՓՈՒՐԸ

ՆԱԶՂՈՒԽԿՅԱՆ ՎԱԽՁ

ՆԱԶՂՈՒՄՊԱՉՈՒՀԻ

Ձեռնարկ իսկական ամերիկյան ոճով ամուսնանալու համար։ Ինչպես ընտրել հարսնացու, ինչպես ամուսնանալ առանց օժիտի, ինչպես ապահովել ընտանեկան երջանկություն։ Ինչպես ամուսնալուծվել, եթե ամուսնությունը չի հաջողվել։ Ինչպես ամուսնանալ նորից, եթե առաջին անգամ չի հաջողվել։ Ինչպես ամուսնանալ հարուստ այրիի հետ, եթե ինքդ աղքատ ես։ Ինչպես ամուսնանալ աղքատ այրիի հետ, եթե ինքդ հարուստ ես։ Ինչպես ամուսնանալ ամուսնացած կնոջ հետ, եթե ինքդ ամուսնացած ես։ Ինչպես ամուսնանալ ամուսնացած տղամարդու հետ, եթե ինքդ ամուսնացած ես։ Ինչպես ամուսնանալ ամուսնացած տղամարդու հետ, եթե ինքդ ամուսնացած չես։ Ինչպես ամուսնանալ ամուսնացած կնոջ հետ, եթե ինքդ ամուսնացած չես։ Ինչպես ամուսնանալ ամուսնացած տղամարդու հետ, եթե ինքդ ամուսնացած ես։ Ինչպես ամուսնանալ ամուսնացած կնոջ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայրենակցական Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը

ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻԻ

մահուան առթիւ ցաւակցութիւններ կը ներկայացնէ իր զաւակներուն եւ պարագաններուն եւ փոխան ծաղկեպսակի 200 Ֆրանք կը նուիրէ Լիբանահայ ազէտեալներուն եւ 50 Ֆր. «Յառաջ»ին (ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները փոխան ծաղկեպսակի Գեղամ Մըսըրլըի յուղարկաւորութեան առթիւ. Այրի Տիկին Սրբուհի Մըսըրլը 100, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Կէվրէկեան 100, Տէր եւ Տիկին Վարդան Մանկասարեան 100, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Թօրունեան 100, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Մանուկեան 50, եւ Պ. Առաքել Թաթուլեան 100 Ֆր. Յարութիւն Ճէրանեանի մահուան առթիւ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը փակ է ամբողջ Օգոստոս ամիսը։

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1977 – 1978 ուսումնական տարւոյն արձանագրութիւնները ցերեկօթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտներու համար։ Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տեսչութեան՝

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

Carzou

PEINTURE, AQUARELLES, DESSINS
GALERIE HORIZONS
58, Rue du Général de Gaulle
LA BAULE

ET
CHATEAU DE VAL
(*Limite Cantal-Corrèze, près de Bort-les-Orges*)

Exposition ouverte jusqu'au
20 Septembre
tous les jours

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ

ԵՆԹԱՑԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ.— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել։ Ուրեմն կը շարունակենք, մաս մաս հրատարակութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն։

ՊՈՒՎԱՃ ՕՏՏՕ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

Պ.Պ. Յակոբ Հայրապետեան, Մարսէլ Կարապետեան, Գլոտ Յակոբեան, Սիլվարդ Յակոբեան, Սարգիս Ամատանեան, Ֆելիքս Խոշկիւլեան, Կարապետ Մարտիրոսեան, Հրանդ Ճորոյեան, Ռոպէր Կիրակոսեան, Պետրոս Սահակեան, Այրի Տիկին Արմենակ Մարտիրոսեան, Այրի Տիկին Մարի Ղազարեան, Պ. Սիմոն Շահրիկեան, Տիկին Արքնազ Մկրտիչեան, Պ. Յակոբ Շալճեան, Գէորգ Դաւիթեան, Փոլ Յակոբեան, Այրի Տիկին Կոնոյեան, Տիկին Կօշկակարեան, Տէր եւ Տիկին Փիէր Փանթէնեան, Տէր եւ Տիկին Յուսիկեան, Պ. Գարասանճեան, Այրի Տիկին Մորիս Այվազեան, Պ. Պ. Արթիւր Դարբինեան, Գէորգ Կոնոյեան, Տիրան Տէրտէրեան, Գրիգոր Ամերիկեան, Քրիստափոր Մարտիրոսեան, Թագուր Յովակիմեան, Վ. Ազարեան, Միհրան Ղազարեան, Ժ. Տ. Յակոբեան, Կարիպեան, Եօրկանճեան, Ֆէրիկեան, Վարդան Դաւիթեան, Օրիորդ Մարի Պէրպէրեան Սաղըրեան, Պ. Գուրմուրեան, Պ. Պօղոս Գէդէվեան, Տէր եւ Տիկին Անուրեան, Տէր եւ Տիկին Սիւրան Անուրեան, Տէր եւ Տիկին Թումանեան 100 ական Ֆրանք։

(Շար.)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

Մահազդ	120 Ֆր.
Հոգեհանգիստ	60 Ֆր.
Շնորհակալիք	60 Ֆր.
Ցաւակցութիւն	25 Ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 Ֆր.
Հարսնիք, նշանտուք	60 Ֆր.
Ծնունդ	60 Ֆր.
Կը փնտռուի	20 Ֆր.
Կ'ուզուի	30 Ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ։ Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել Թերթին վարչութեան։

ՅՈՅԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ

Հայ Նախկին Դիմադրը. Բարեկ. Միութիւնը հրաւիրուած է ԱՆԱՓՐԻ (Ֆրանս. դիմադրութիւն)։ հետ բոյլ արարողութեան, 23 Օգոստոս Չորեքշաբթի ժամը 18ին։ Միութիւնս սիրով կը հրաւիրէ փարիզի Հայութիւնը իրեն հետ մասնակցելու Ֆրանսայի ազատագրութեան զոհերու յիշատակին յարգանքի այս արտայայտութեան։

Ժամադրավայր՝ Շան զ'Էլիզէի եւ Պալզաք փողոցի անկիւնը։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Որբերու Օգն. Մարմնին տարեկան պարահանդէսը Դեկտեմբեր 4ին։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ ԵՒ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ
ՑԵՐԵԿԵԱՑ եւ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ
1977 – 1978

Տարեշրջանի արձանագրութիւնները բացուած են։

Վարժարանը կը կիրարկէ ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը։ Կարեւորութեամբ կ'ուսանդուին նաեւ հայերէն ճիւղերը։

Օտար երկիրներէ եկող աշակերտները ֆրանսերէնէն լեզուին փութով վարժեցնելու համար մասնաւոր դասընթացքներ հաստատուած են։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ECOLE TEBROTZASSERE

INTERNAT ET EXTERNAT
CLASSES PRIMAIRES
ET SECONDAIRES (1er Cycle)

Préparation au B.E.P.C.
Enseignement de la langue et de la civilisation arméniennes

DIRECTION

S'adresser à :
Direction de l'Ecole Tebrotzassère
1, Bd du Nord, 93340 LE RAINCY
(FRANCE)

Tél. : 927-01-72

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ
ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ», *ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ»*

«ՅԱՌԱՋ 50»

Ծաղկաքաղ «Յառաջ»ի յիսնամեայ հատորածոններէն
420 էջ, ընտիր տպագրութիւն
ԿՈՂՔ՝ ԳՈՇԱՋՈՒՐ
100 Ֆր. (110 Ֆր. թղթատարի ծախքով)

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ
ԲԱՑ ՏՈՄԱՐԸ (1971)
ԿՐԱԿԸ ԿՈՂՔԻՍ (1973)
(հատորը՝ 30 Ֆր.)

ԵՒՐՈՊԱՑԻ
ԲՈՒՌ ՄԸ ՏՈՄՍ
(25 Ֆր.)

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ (1958)
Գին 50 Ֆր.

Դիմել «Յառաջ»ի

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ
Ա. ՅԱՌՈՒԿԵԱՆ

ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ԶՈՒՆԵՑՈՂ ՄԱՐԴԻԿ

VIENT DE PARAITRE

"Des hommes sans enfance"
D'ANTRANIK ZAROUKIAN
Traduit de l'arménien
par Sarkis Boghossian
Les Editeurs Français Réunis, Paris

Հ. Ռ. Ը. Մ.

ՁՈՒԻՑԵՐԱԿԱՆ ԻՐԱՒԱՎԻՃԱԿ՝ Լօզան կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէն ու պատկան մարմիններէն նկատի ունենալ որ ամառնային արձակուրդի այս եղանակին, Հ. Ռ. Ը. Մ. Միութեան Ձուիցերական Իրաւավիճակով Ընկերակցութեան գրասենեակը՝ Լօզան, փակ կը մնայ այս տարի՝ Օգոստոս 1էն 31ը։

ARMENIE *77*

du 1er Octobre au 15 Octobre
du 22 Octobre au 5 Novembre
du 23 Décembre au 6 Janvier 78

du 5 Août au 19 Août
(pour les jeunes de 16 à 35 ans)

Renseignements et inscriptions :

mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66
Renseignements et inscriptions : MONDOTOURS
POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETERIES, NOUS CONSULTER

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
23
MARDI
23 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋԱԳԻՍ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·926 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — N° 13.926

ԸՆԿ. ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հ· Ց· Դաշնակցութեան Լիբանանեան ընտանիքը սգաւոր էր Շաբաթ Օգոստոս 13ին: Ակումբները կը պատրաստուէին յարդանքի իրենց վերջին տուրքը տալու ընկ· Կարօ Սասունիի:

Գոյժին արձագանգած էին թէ՛ Լիբա – նահայ մեր թերթերը եւ թէ տեղական մամուլը· Լիբանանեան հանրային կար – ծիքը եւս կը բաժնէր սուգը:

Կէսօրէ ետք ժամը 3·30ին, քաղաքի Ս· Նշան Մայր եկեղեցին արդէն իսկ մեկ – ւեղած էր հանդուցեալ ընկերոջ անմի – ջական պարագաները եւ Դաշնակցական մամլիններու եւ կոմիտէութեանց ներկա – յացուցիչները:

Հ· Ց· Դ· Լիբանանի Երիտասարդական Միութեան եւ Հ· Ց· Դ· Զաւարեան Ու – սանողական Միութեան երիտասարդ ըն – կերները, սուգի համազգեստով, ստանձ – նած էին ընդհանուր կարգապահութիւնը:

Յաջորդաբար սկսան ժամանել պաշ – տօնական անձնաւորութիւնները, պետա – կան երեսփոխանները, հայկական յարան – ւանութեանց ներկայացուցիչները, Ս· Դ· Հնչակեան եւ Ռամկավար Ազատական կուսակցութեանց պատասխանատուները եւ հայկական կազմակերպութեանց եւ միութեանց պատասխանատուները:

Ժամը 4ին, եռագոյնով ծածկուած դա – գաղը բերուեցաւ ամերիկեան հիւանդա – նոցէն եւ, ղեկավար ընկերներու կողմէ, ուսամբարձ տարուեցաւ եկեղեցի:

Լիբանանի Հայոց առաջնորդ Տաճատ Արք· Ուրֆալեանի գլխաւորութեամբ, միաբաններու եւ քահանաներու դասը կատարեց յուղարկաւորութեան արարո – ղութիւնը, ընկերակցութեամբ Ս· Նշան Մայր եկեղեցւոյ դպրաց դասին:

Յուղարկաւորութեան եկեղեցական ա – րարողութիւններու աւարտին, ընկ· Կարօ Սասունիի անձին ու գործին անդրա – դարձող դամբանական մը խօսուեցաւ Ա – ռաջնորդը, որ չեշտեց հանդուցեալին Ժո – ղովրդային Մարզ ըլլալու հանգամանքը, թէ՛ իր գրականութեան եւ թէ իր ազգա – յին · քաղաքական գործունէութեան մէջ:

Ապա՝ զարձեալ ղեկավար ընկերներու կողմէ, դագաղը ուսամբարձ դուրս հան – ւեցաւ եկեղեցիէն եւ գրուեցաւ մեռե – լակառքին մէջ: Ինքնաշարժներու մեծ քափօրը սկսաւ շարժիլ նախորդուած նահապարհով եւ ուղղուեցաւ դէպի Պուրճ Համուտ:

Արմենիա փողոցէն մինչեւ Թրիփոլի պո – ղոտայի ծայրամասը՝ յուղարկաւոր թա – փօրը դիմաւորուեցաւ հոծ բազմութիւն – ներու կողմէ, որոնք միանալով թափօրին, իրենց կարգին ուղղուեցան դէպի ազգա – յին գերեզմանատան մուտքին գանուող պանդիսի կայանը:

Հոն հասնելով՝ ինքնաշարժներու թա – փօրը կանգ առաւ, դագաղը հանուեցաւ մեռելակառքէն եւ ուսամբարձ առաջ – նորդուեցաւ դէպի մատուռ, Հ· Ց· Դ· Կոմիտէութեանց ներկայացուցիչներուն եւ ապա Լեռնական ընկերներու կողմէ:

Գերեզմանատան մէջ էր միայն որ սգա – կիր բազմութեանց բուն տարողութիւնը դժուար դարձաւ: Տասնեակ հազարներու հասնող ժողովուրդ մը ողողած էր գե – րեզմանատան շրջափակը: Հակառակ ա – մառնային տաք օդին, սգակիրները խըտ – ւած էին մատրան շուրջ, յուղարկա – ւորութեան արարողութեանց մօտէն հե – տեւելու եւ յաւիտենական հրաժեշտի վեր – ջին պահերուն հաղորդակից դառնալու յուզմամբ:

Եկեղեցական արարողութիւններէ ետք, մեծ հանդուցեալին անձն ու գործը քնու – ցող եւ արժեւորող դամբանական – ներով յաջորդաբար ելոյթ ունեցան տոքթ· Ց· Գեղարդ («Բագին» ամսագրի խմբագրութիւն), ընկ· տոքթ· Ե· Դոնիալ – եան (Համազգայինի կեդր· Վարչութիւն), ընկ· Գ· Նգրուրեան (Հ· Ց· Դ· Լիբանանի կեդր· Կոմիտէ) եւ ընկ· տոքթ· Բարգէն Փափազեան (Հ· Ց· Դ· Բիւրօ):

Ընկ· Կարօ Սասունիի գրական – մտա – ւորական, ազգային - հանրային եւ քա – ղաքական – կուսակցական գործունէու – ութեան լոյսին տակ, դամբանախօսները ընդհանուր արժեւորումը կատարեցին ամբողջ եօթանասուն տարի հայ ժողո – վուրդի ծառայութեան նուիրուած վաս - տակաշատ գործիչին: Ցաւ յայտնեցին որ իր սերունդի մէջ մեծ նուիրեալներու օրինակով, ընկ· Կարօ Սասունի ինք եւս կը փակէ աչքերը՝ հայրենիքէն հեռու եւ ազատագրումի օրուան սպասումը սրտին:

Ցոյս յայտնեցին եւ վերանորոգեցին ա՛յն ուխտը, որ անձնուրացներու եւ անմահ – ներու այդ սերունդին աւանդը ապրող կտակ մը պիտի մնայ Հայութեան նորա – հաս սերունդներուն համար, այնքան ա – տեն որ մեծ երազի ճամբուն վրայ աչ - խարհով մէկ սփռուած անձնդիր հայոր – դիներու ցիրուցան ճաիւնները դեռ չեն մէկտեղուած Արարատի լանջերուն: Վեր – ջապէս, չեչոը դրին ընկ· Կարօ Սասունիի վաստակին մէջ ներդաշնակուած զինքի եւ գրիչի անփոխարինելի միութեան վրայ, անոր եռին տեսնելով Հայաստանն ու հայկականութիւնը խօսքով ու գործով պաշտպանելու սուրբ յանձնառութիւնը:

Ամբողջ գերեզմանատունը կը շնչէր Մեծերու Սերունդին խորախորհուրդ ա - նդով: Տարեց թէ երիտասարդ, յու – զումը ընդհանուր էր եւ թելադրական: Եւ երբ Զաւարեանական տղոց կողմէ գա – գաղը ուսամբարձ դուրս բերուեցաւ մա – տուռէն, դէմքերուն վրայ զգալի էր ըզ – պուած յոյզերու խառնուրդը:

Կարգապահ շարքերով դագաղը տարուե – ցաւ Հ· Ց· Դ· Պանթէոն, ուր թաղման արարողութիւններէն ետք, Զաւարեան – կան տղաքը, յատուկ արարողութեամբ վերջուին եռագոյնը եւ ծալելով՝ զայն յանձնեցին Հ· Ց· Դ· Բիւրոյի ներկա – յացուցիչին: Ճիշդ այդ պահուն սաստնոյի մամիկ կը, որ տեղ գրաւած էր Պանթէո – նին մօտ, սկսաւ տոհմիկ եղերերգի մը, որ իր մեղմ բայց խորունկէն եկող հըն – չականութեամբ՝ հայրենի հարազատ մթնոլորտը աստիճան մը աւելի խօսե – ցուց ներկաներու սրտին մէջ:

Այնուհետեւ, դագաղը զետեղուեցաւ պանթէոնին մէջ, սգակիր բազմութեանց սրտերէն հոսող «Վէրթերով լի, ջան փե – տայի» յեղափոխական երգի խռովայոյզ եղանակով:

Ամէնէն զժուարին պահն էր: Դագաղը յանձնուած էր հողին եւ այլեւս պէտք էր բաժնուիլ: Սգակիրները կը հեռանային գերեզմանատունէն, բայց միշտ եռեւ նա – յելու ու կորսուածը վերագտնելու հոգե – վիճակ մը կը խռովէր անոնց հոգիները:

Գերեզմանատան ելքին, մեծ հանդուց – եալին երկու որդիները եւ Հ· Ց· Դ· Բիւ – րոյի ու Հ· Ց· Դ· Լիբանանի կեդր· Կո – միտէի ներկայացուցիչները ընդունեցան պաշտօնական հիւրերու ցաւակցութիւն – ները: Ցուղիչ էր յատկապէս ցաւակցու – թիւնը Թուրքիոյ Քիւրտերը ներկայացնող պատուիրակի մը:

Ընկ· Սասունիի յուղարկաւորութեան եւ թաղման արարողութեանց արձագանգ հանդիսացան տեղական կարգ մը օրա - թերթեր:

«ԱԶԴԱԿ»

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԱ. ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԷՆ ԵՏՔ՝ ՆՈՐ ԶԻՆԱՍՏԱՆ ՄԸ

— o —

ՍԱՅՐԸՍ ՎԷՆՍ ՓԵՔԻՆ ԴՆԱՑ

Կուսակցութեան ԺԱ· համագումարէն ետք, Զինաստան նոր հեռանկարներով կը պատրաստէ ապագան: Արտակարգ խան – դավառութեամբ է որ ժողովուրդը տօնած է այս համագումարին վերջաւորութիւնը: Համագումար մը, որ նուիրագործեց չա – փաւոր հոսանքին յաղթանակը: Կեդրո – նական կոմիտէն իր առաջին լիակատար նիստը դումարած է նախագահութեամբ Հուա – Քուա - Ֆէնկի մինչ ժողովուրդը, դոյզդոյն ծաղիկներով կը տողացնէր փո – ղոցները:

Այս մթնոլորտին մէջ է որ Փեքին կը ժամանէր Միացեալ – Նահանգներու Ար – տաքին նախարարը, ապահովելով առաջին չափումը Քարթըր ղեկավարութեան յետ – մաոյական Զինաստանին հետ:

Քանի մը տող

ԼԻԲԱՆԱՆԻ մէջ կրկին բուռն կռիւներ տեղի ունեցած են քրիստոնեաներու եւ ձախ մահմետականներու (Ճոմպլաթի հո – սանք) միջեւ: Կողմերը, անշուշտ, տար – բեր ձեւով կը ներկայացնեն եղածը: Կը թուի թէ բախումները սկսած են Պրիէն գիւղը, պատարագէ մը ետք, քրիստոնեայ եկեղեցւոյ դուրսը բայց մեկը միւսին վը – րայ կը ձգէ նախաձեռնութեան պատաս – խանատուութիւնը: 15 մեռեալ կայ: Հա – րաւ Լիբանանի մէջ ալ հրացանաձգու – թիւններ կան պաղեստինեան եւ քրիս - տոնեայ ուժերու միջեւ:

ՊՈՆԻ մաքսային Յատուկ Հիմնարկին համաձայն կանկերու պատերազմ մը ծա – գելու վրայ է Զինացիներուն եւ Թուրքե – րուն միջեւ հեռոյինի չուկային հակա – կշռին համար, Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ:

ՓԻԼՐ ՔՈՒՒՊ «ժողովրդական ձակատի» վերջին դէմքերէն մեկը մեռաւ 81 տարե – կանին: Քանիցս նախարար եղած էր, մա – նաւանդ Լէոն Պլումի կառավարութեան մէջ:

ԹԱՆԶԱՆԻՈՑ նախագահը յայտարա - րած է թէ «անհերեւակայելի է որ Ֆրան – սայի Արտաքին նախարարը պահանջէ որ ներողութիւն խնդրուի իրմէ մինչ ինք է որ ներողութիւն պէտք է խնդրէր, Ֆրանսա – յի ափրիկեան քաղաքականութեան հա – մար»:

ԿՐՈՒՇՕ ՄԱՐՔՍ, «Մարքս եղբայրնե – րու» վերջինը մեռաւ առջի օր 86 տարե – կանին:

ԿԻՊՐՈՍԻ ինքնավար եկեղեցւոյ արքե – պիսկոպոսի պաշտօնին հաւանաբար ընտ – րուի դէպք· Արխիեպիսկոպոս, իբրեւ յա – ջորդը՝ Մակարիոսի:

ՍՊԱՆԻՈՑ մէջ չատ բուռն հակաֆրան – սական ցոյցեր տեղի ունեցած են Ափա – լաթաքիի ազատ արձակուելուն է նպաստ: Պասքը, բանտարկուած է Մարսէյլ եւ Մատրիտ կ'ուզէ որ Ֆրանսա իրեն վերա – դարձնէ Ափալաթակին, որ բազմաթիւ սպանութեանց մասնակցած է Սպանիա:

ՀԱՅ ԴԱՏԸ ԵՒ ԹՐՔԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

—o—

Օգոստոս 15էն ի վեր Թրքական կիւնայ – ւոյն օրաթերթը,, որ ըստ երեւոյթին չա՛տ կը հետաքրքրուի հայկ– հարցով նոր (եւ նոյնքան երկար) յօդուածաշարքի մը ձեռ – նարկած է:

Թերթին թղթակիցը՝ Էրթուղրուլ Ապա – ալ տեսակցութիւններ ունեցեր է «Հայ քաղաքական գործիչներու հետ» (ի՛ր խո – րագիրն է) եւ յաջորդաբար կուտայ այդ տեսակցութիւնները:

Մեր յաջորդական թիւերով, կ'անդ – րադառնանք այս յօդուածաշարքի:

ԱՐԱՐԱՏ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ ԲԿՍԱ-ԷՆ 2-3

—o—

Խորհրդային Ֆուտպոլի 40րդ ախոյե – նութեան դարձի մրցումներու Օգոստոս 21ի արդիւնքներն են..

Երեւանի Հրազդան դաշտին վրայ Արա – րատ 2ի դէմ 3 կէտով պարտուեցաւ ԲԿՍԱ–ԷՆ (Մոսկուա): Միւս արդիւնք – ներն են.— Դինամօ (Կիեւ) 0ի դէմ 8 կէ – տով յաղթած է Զերնոմորեցի (Օդեսա), Դինամօ (Թիֆլիզ) եւ Դինամօ (Մոսկուա) 1 – 1, Կայրաթ 3ի դէմ 4 կէտով յաղթած է Զենիթի (Լենինգրատ), Դնեպր 0ի դէմ մէկով պարտուած է Շախտեորէն եւ Բա – քուի Նեֆթչին 1 – 0 յաղթած Կրիլիա - սովետովի:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ՀԵՌԱՏԻՊ).

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀիՒՆ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Սիտնէյի մէջ, Աւստրալիա, տեղի ունե – ցած դաշնակահարներու միջազգային մրցանակի հանդիպումին մասնակցած են 18 երկիրներու 38 երիտասարդ դաշնա – կահարներ :Երկրորդ տեղը դրաւած է, դա – տակազմին որոշումով, Երեւանցի Սվետ – լանա Նաւասարդեան:

×

ՀՄԲՇԱՄԱՐՏ

Հմբշամարտի ախոյենական մրցաշարքը, Խորհ· Միութեան համար, տեղի ունեցած է Բաքու: Արծաթեայ չքանչանը ապահո – ված է Ցարութիւն Ցարութիւնեան: Անա – պագրինճինը՝ Գագիկ Աղամալեան:

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Վերջերս խմբագրատուն այցելեցին.—

ՊԷՑՐՈՒԹԷՆ Գրիգոր Շահինեան, Ֆը – րանսական գրականութեան դասախօս Հա – մազգայինի Նշան Փալանճեան ձեմա – րանը:

ՄԻՍՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԷՆ, փրոֆ· Յակիկ Թէօլէօլեան, Բաղդատական գրա – կանութեան դասախօս Ուեզլէյեան համալ – սարանը:

ՊԷՑՐՈՒԹԷՆ Տէր եւ Տիկին Ս· Անթոյ – եան:

«ՓՆՁԱՀ»Ը ԵՒ ՆԱԽԱԳԱՀ ՀՅՈՒՍԻՆ

— Հա՛, նո՛ւ ասե՛ք ինչ կայ հոսող ջրի մասին։

Ծանոթ ատենաբանը ձեռքերն իրարու շփեց ու ըսաւ.

— Ինծի համար, որ ամբողջ կեանքս ալ ջրաղացի մօտ անցուցած եմ, ջուրը միշտ ալ հետաքրքրական նիւթ մը եղած է։ Ինչպէս որ ամէն մարդ գիտէ, ջուրը կրնայ ըլլալ ազատ, կամ ալ կրնայ ըլլալ կապուած։ Ազատ ջուրը կը հոսի գետերու, առուներու, ջրվէժներու մէջ, իսկ կապուած ջուրը կը գտնուի ամանի մը մէջ։ Ես ալ ինքզինքս կապուած ջուրի պէս կը զգամ, որովհետեւ ամբողջ կեանքս ալ ամանի մը մէջ անցուցած եմ։ Ամանը ինծի համար ջրաղացն է։ Ես ալ ջրաղացին մէջ ապրած եմ։ Ինչպէս որ ամէն մարդ գիտէ, ջրաղացը ջուրով կը շարժի։ Ես ալ ջրաղացին մէջ ապրած եմ, ուրեմն ես ալ ջուրով կը շարժիմ։ Ինչպէս որ ամէն մարդ գիտէ, ջուրը կրնայ ըլլալ ազատ, կամ ալ կրնայ ըլլալ կապուած։ Ազատ ջուրը կը հոսի գետերու, առուներու, ջրվէժներու մէջ, իսկ կապուած ջուրը կը գտնուի ամանի մը մէջ։ Ես ալ ինքզինքս կապուած ջուրի պէս կը զգամ, որովհետեւ ամբողջ կեանքս ալ ամանի մը մէջ անցուցած եմ։ Ամանը ինծի համար ջրաղացն է։ Ես ալ ջրաղացին մէջ ապրած եմ, ուրեմն ես ալ ջուրով կը շարժիմ։ Ինչպէս որ ամէն մարդ գիտէ, ջրաղացը ջուրով կը շարժի։ Ես ալ ջրաղացին մէջ ապրած եմ, ուրեմն ես ալ ջուրով կը շարժիմ։ Ինչպէս որ ամէն մարդ գիտէ, ջուրը կրնայ ըլլալ ազատ, կամ ալ կրնայ ըլլալ կապուած։ Ազատ ջուրը կը հոսի գետերու, առուներու, ջրվէժներու մէջ, իսկ կապուած ջուրը կը գտնուի ամանի մը մէջ։ Ես ալ ինքզինքս կապուած ջուրի պէս կը զգամ, որովհետեւ ամբողջ կեանքս ալ ամանի մը մէջ անցուցած եմ։ Ամանը ինծի համար ջրաղացն է։ Ես ալ ջրաղացին մէջ ապրած եմ, ուրեմն ես ալ ջուրով կը շարժիմ։ Ինչպէս որ ամէն մարդ գիտէ, ջրաղացը ջուրով կը շարժի։ Ես ալ ջրաղացին մէջ ապրած եմ, ուրեմն ես ալ ջուրով կը շարժիմ։

Ա.

Տէրտէր Յարութ, սիսեռ խաչէպաշ, «Տէր դիցէ, տաճկի դիցէ» աղաւոտ – փափկիկ, տկար մի հոգի։ Ամէն ինչ կ՚ուզէ ներել։ Ամէն ոճրագործ կը համարէ իր զաւակը, որուն համար ինքն ալ պատրաստ է մեռնելու։ Ան ոչ միայն ներողամիտ է, այլ նաեւ ներողութիւն կը խնդրէ իր զաւակներուն համար։ Ան կ՚ըսէ, որ մարդիկ չեն գիտեր թէ ինչ կ՚ընեն, եւ որ Աստուած ալ պէտք է ներէ անոնց։ Ան կ՚ըսէ, որ Աստուած ներելու համար է, որ ներէ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀՄ ՎՍԿԱԿԱՆ

ՆԱՖՏԱՅԻՆ ՀԱՆՔԱՆՔ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՖՏԱՅԻՆ ՀԱՆՔԱՆՔԻ ՎՍԿԱԿԱՆ ՆԱՖՏԱՅԻՆ ՀԱՆՔԱՆՔԻ

Ալ ինչ ասեմ, որ ամեն անգամ, երբ ես ուզում եմ ինչ-որ բան ասել, ինձ ասում են, որ ես ուզում եմ ինչ-որ բան ասել։ Ես ուզում եմ ասել, որ ես ուզում եմ ասել, որ ես ուզում եմ ասել, որ

Հանըմեան, Գափլանեան, կռա ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ–մօր՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԳԵՂՈՒՀԻ ՀԱՆԸՄԵԱՆԻ
(ծնեալ Յովհաննէսեան,
քոյրը՝ Զապել Եսայեանի)

մահը, որ պատահեցաւ Օգոստ. 19ին, 83 տարեկանին։

Պ. Արտաշէս Աթթարեան, Տէր եւ Տիկին Ստեփան Աթթարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վարուժան Աթթարեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Քնար Կէվրէքեան, Տէր եւ Տիկին Սերոբ Կէվրէքեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Արմենուհի Գրգոշեան, եւ Պզտիկեան, Գրգոչեան, Լպկեան, Աթթարեան, Տէտէեան ընտանիքները կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, մեծ–մօր, քրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿ. ՆՈՒՒԻԶԱ ԱԹԹԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Կիրակի, Օգոստ. 14ին Թուլոնի մէջ։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Թուլոնի մէջ Օգոստ. 17ին, ընտանեկան սեղմ շրջանակի մէջ։

«ՅԱՌԱՋ» ։– Մեր ցաւակցութիւնները Պ.Պ. Արտաշէս Աթթարեանի, Վարուժան Աթթարեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՍԻՆ – ՇԱՄՈՆ ։– ՍԻՆԹ–ԷԹԻԷՆ ։

Հ. Ց. Դ. Անտոք — Վարուժան Կոմիտէն կսկիծով կ'ողբայ «Սարերու Աղան»ի հեղինակին՝ եւ անվախ գործիչին։

Կարօ Սասունի

մահը։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ԼՕԶԱՆԷՆ Զիւրիւքճիչեան ընտանիքը 200 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին փոխան ծաղկեպսակի Գեղամ Մ'ըսքրլըի մահուան առթիւ։

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Աւետիս Տէօվլէթեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Արմենուհի Խաչիկեան եւ նուիրէ.– Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին 40 ֆր., Ալֆորվիլի Մշակոյթի Տան 40, Ալֆորվիլի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին 30, «Յառաջ»ի 30, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէսեան Փարիզի Մշակոյթի Տան 40, Փարիզի Կապոյտ Խաչին 40, Մօնմորանսիի Հանգստեան Տան 30, «Յառաջ»ին 30, Տիկին Մոլ Որբերու Օգնութեան Միութեան 30, Փարիզի եկեղեցիին 30 ֆր. (ստանալ «Յառաջ»էն)։

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ

ԵՆԹԱՑԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ.— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել։ Ուրեմն կը շարունակենք, մաս մաս հրատարակութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն։

ՊՈՒՎԱՐ ՕՏՏՕ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

Տիկին Եսթէր Սարգիսեան 85, Սոլաքեան Յովսէփեան ընտանիք 70, Այրի Տիկին Մարիամ Նուբեան 60, Կիմիւշեան 55, Պ.Պ. Քիւսէեան, Ապտալեան, Թըն–կըրեան, Քէօսէեան, Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Ալանեան, Ճիհանեան, Տէր եւ Տիկին Տիւիճեան, Մուրատ Ինճէեան, Այրի Տիկին Սաթենիկ Օհանեան, Ժան Մելքեան, Այրի Տիկին Սիրուն Սահակեան, Տիկին Մխիթիմ Սարգիսեան, Այրի Տիկին Սեբաստոյ Գիւլբեան, Այրի Տիկին Սեբմա Մխսաքեան, Պ. Ժան Սէֆէյեան, Այրի Տիկին Զարուհի Պարտեան, Պ. Ռուբէն Մանուկեան, Գաբրիէլեան ընտանիք, Պ. Յովսէփեան, Պետրոս Պետրոսեան, Սըմպատեան Գրիգոր, Տէր եւ Տիկին Մինասեան, Տիկին Ճէնիփեան, Պ. Յովհաննէս Աֆարեան, Խաչիկ Պէկեան, Ժան Պէկեան, Խոմոնա Գէորգեան, Մելքոն Քէօսէեան, Լեւոն Այվազեան, Ժան Յովհաննիսեան, Օհան Զէյլիպեան, Այրի Տիկին Սիրուհի Ադամեան, Պ. Մկրտիչ Անանեաքեան, Տիկին Փայլածուն Սարգիսեան, Պ. Բարսեղ Ինքնապապեան, Այրի Տիկին Էլմաս Սարգիսեան, Պ. Մինաս Հայոյեան, Համազասպ Սէթեան, Այրի Տիկին Մաթիքեան, Այրի Տիկին Վեհանոյշ Մանուկեան, Պ.Պ. Սարգիս Գուլումճեան, Ճէզվէճեան, Յովհաննիսեան, Գալայճեան, Յարութիւնեան, Գասպարեան, Տէր եւ Տիկին Սահակեան, Պ. Նալպանտեան, Տիկին Գասպարեան, Պ. Հէքիմեան, Սարգիս Թաշճեան, Գրիգոր Մատէոսեան, Վարդան Զարուքեան, Տիկին Ադնիւ Կարիպեան, Պ. Պօղոս Ինճէեան, Այրի Տիկին Փերուզ Ամատունեան, Պ. Հէնրի Ասլանեան, Աւետիս Թաշճեան, Պարոյր Ստեփանեան, Մկրտիչեան, Ալիքսանեան ընտանիք 50ական ֆրանք։

(Շար.)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Որբերու Օգն. Մարմնին տարեկան պարահանդէսը Դեկտեմբեր 4ին։

×

Կեդրոնականցիներու տարեկան ցայգապարահանդէսը Նոյեմբեր 5ին։

×

Կապոյտ Խաչի Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը Հոկտեմբեր 8ին։

ԲՈՑԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ

Հայ Նախկին Դիմադր. Բարեկ. Միութիւնը հրաւիրուած է ԱՆԱՓՐԻ (Ֆրանս. դիմադրութիւն) հետ բոցի արարողութեան, 23 Օգոստոս երեքշաբթի ժամը 18ին։ Միութիւնս սիրով կը հրաւիրէ Փարիզի Հայութիւնը իրեն հետ մասնակցելու Ֆրանսայի ազատագրութեան զոհերու յիշատակին յարգանքի այս արտայայտութեան։

Ժամադրավայր՝ Շան զ'Էլիզէի եւ Պալզաք փողոցի անկիւնը։

ԱՄԱՌՈՒԱՆ
ՁԵՐ
ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ

առթիւ կ'առաջարկուին հետեւեալ երկիրները այցելել մատչելի գիներով 1210 ՖՐ.ԷՆ 1850 ՖՐ.

Լիբանան, Սուրիա
Յորդանան եգիպտոս

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ԴԻՄԵԼ՝

ORIENTOURS
30, RUE M. LE PRINCE PARIS 6
Tél. : 326-92-26 — 329-49-00
Lic. A. 762

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը փակ է ամբողջ Օգոստոս ամիսը։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

Մահազդ	120 ֆր.
Հոգեհանգիստ	60 ֆր.
Շնորհակալիք	60 ֆր.
Ցաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, նշանտուք	60 ֆր.
Ծնունդ	60 ֆր.
Կը փնտռուի	20 ֆր.
Կ'ուզուի	30 ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ։ կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել Թերթին վարչութեան։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

20էն 30 տարեկան հայ կին մը, սթենոտաքթիլօ եւ երկու լեզուն գիտցող՝ հայերէն եւ անգլերէն։

Դիմել՝

Jacques CHELELEKIAN
Voyage Wasteels
87, La Canebière Marseille
Tel : (91) 50.89.12

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1977 – 1978 ուսումնական տարւոյն արձանագրութիւնները ցերեկօթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտներու համար։ Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տեսչութեան՝

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

Foyer Arménien de Jeunes Filles

3, Rue Guy — 69003 LYON

Le foyer arménien pour jeunes filles est dirigé par les religieuses arméniennes de l'Immaculée Conception.

Il reçoit des jeunes filles de France et de l'étranger désirant poursuivre des études secondaires ou obtenir différents diplômes et licences.

Situé au centre de LYON, il se trouve à proximité des universités, des facultés et des Beaux Arts.

Il ouvrira ses portes le :
10 SEPTEMBRE 1977

Pour les inscriptions et pour tous renseignements, s'adresser à :

Sœur Rose Candide MICHAELIAN
38, route de Collonges
69450 ST CYR AU MONT D'OR
Tél. (78) 47.28.65

ՀԱՅՐԵՆԻ ԿՏՈՒՐԸ

Անարատ Յղութեան հայ քոյրերը ուրախութեամբ կը ծանուցանեն, Ֆրանսայի եւ օտարաբնակ ազգայիններուն, մօտալուտ բացումը հայկական օճախի մը այն հայ օրիորդներուն համար որոնք կը փափաքին իրենց ուսումը յառաջ տանիլ կամ այլազան վկայականներ ձեռք ձգել։

« Հայրենի Կտուրը » իր նպաստաւոր դիրքով կը գտնուի Լիոնի կեդրոնը, համալսարաններու եւ գեղարուեստական դպրոցներու մօտ։

Բացումը տեղի պիտի ունենայ Սեպտեմբեր 10ին։

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose des
VOYAGES EN ARMENIE

au départ MARSEILLE

Départ Vendredi	Retour Jeudi
16 Septembre	29 Septembre
30 Septembre	13 Octobre
30 Decembre	12 Janvier 1978

JOUR DE L'AN ET NOEL A EREVAN

PRIX PAR PERSONNE 3150 F

Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.

IMPORTANT : *Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.*

Renseignements et réservations
Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 50 89 12
Org. Lic. 97

RESTAURANT EREVAN
ՀԱՅԱՍՏՈՒՆ
ԵՐԵՒԱՆ
26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

ՓԱԿ Է ՕԳՈ. 9 ԷՆ 31

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիներ

երկուշաբթի՝ *կարսի տէօներ*
Չորեքշաբթի իրիկուն՝ *ձիթապուր — մանթը*
Հինգշաբթի իրիկուն՝ *պատուէրին վրայ լահմաճուն ու չի–էօփթէ*
Ուրբաթ իրիկուն՝ *Սու–պէօրէկ*

եւ ամէն կիրակի առաւօտ, պատուէրի վրայ՝ խաշ։

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ՀԱՅՐԱՏԻ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՅՐԱՏԻ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

ՀԱՅՐԱՏԻ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13· 927 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — N° 13.927

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
24
MERCREDI
24 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ ՆՈՐ ՀԱԼԱԾԱՆՔ՝ ՓԻԽՏԵԼՈՒ ԴԷՄ

—o—

Միացեալ Ազգերու Մարդկային Իրա – ւունքներու Յանձնախումբը նոր լուրեր առած է, զորս Անգլիոյ «հակա - գե– րութիւն» կազմակերպութիւնը փոխան – ցած է ժընեւի: (Այս կազմակերպութիւ– նը, որ հիմնուած է մօտ երկու դար ա– ռաջ՝ սեւերու գերիվարութեան դէմ պայ- քարելու համար, այժմ նուիրուած է ա– յլեւ տեսակի վայրագութիւններու դէմ պայքարի):

Նոր հասած լուրերը կ'ըսեն թէ Իրաքի բանակի զօրամասերը կը յարձակին քըր– տական գիւղերու վրայ, բոլորովին հիմ– նաւտակ կ'ըլնեն ու կ'աւերեն զանոնք, գիւղացիներէն շատեր կը չարչարեն ու անոնք կը գնդակահարեն:

Նոր յանձնախումբը ունի ենթայանձ – նախումբ մը, Միացեալ Ազգերու փոք - մասնութիւններու պաշտպանութեան հիմնուած, որ պահանջած է Իրաքի կա– ւարութենէն արտօնութիւն, որպէսզի անդրոյն վրայ քննութիւններ կատարէ:

Փաթրիք Մոնթկոմըրի, «Հակա–վերու– թիւն ընկերութեան» նախագահը, զանա– զան մանրամասնութիւններ կը շարու - նակէ յանձնել ենթայանձնախումբի ու – ղղութեան: Յուլիս 28ին, կը հաստատէ ան, Իրաքի կառավարութիւնը քրտաբնակ երեք շրջաններու մէջ գիւղերու հիմնա – յատակ կործանումը կազմակերպած եւ կատարած է: Հիւսիսային (այսինքն քըր– տաբնակ) Իրաքի Շուման, Ցալա Տեզա եւ Պարզան շրջաններուն մէջ բանակի հըր – ետիները եւ պիլտոզըր մեքենաները 63 գիւղ կը կործանեն մէկ օրուան մէջ, ըստ Մոնթկոմըրիի: Պարզան շրջանը, ան - ցաղ, քիւրտ հրոսակներու առաջնորդ եւ ապստամբական հերոս Մուլա Մուսթաֆա Պարզանիի շրջանն էր, ուր դրեթէ ամա– պատեան դրոյթ մը կը տիրէր եւ Պարզանի հակայ վարկ ունէր իբր «աչ– քերի»ըէյլս եւ առաջնորդ, 1920ական թը– ականներէն ի վեր:

Մոնթկոմըրի կը հաստատէ նաեւ որ Իրաքեան կառավարութեան նպատակն է գիւղերը տեզահան ընել եւ զանոնք տրուել Իրաքի հարաւի արաբ բնակչու – թեան մէջ, անոնց հողերուն տիրանալու եւ անոնց հաւաքականութիւնը, կենցաղը ու մշակոյթը ջնջելու յոյսով: «Ծերեր, հիւանդներ եւ երախաներ բռնութեամբ դուրս կը քաշուին իրենց տուներէն, զին– ուրական բեռնատար կառքերու վրայ կը դրուին եւ հազար քիլոմեթր հարաւ կը ղրկուին», կ'ըսէ Մոնթկոմըրի:

Միաժամանակ, կ'աւելցնէ ան, փաստա– թուղթերու վրայ հիմնուելով, վկայու – թիւններ կան բազմաթիւ ազգութիւններէ ո– րոնց ցոյց կուտան որ Քիւրտերը կը չար– չարուին, անոնց մարմինները կը հա - տանուին (մութիլէյշ) նոյնիսկ ողջ եղած առներին, եւ յաճախ կը գնդակահարուին:

Անցեալ տարուան Դեկտեմբեր 26ին, քիւրտ հրոսակներու խումբ մը կը յար– ձակի Իրաքեան բանակի մէկ զօրամասին, Շաղհասանի շրջանին մէջ: Յաջորդ օրը, կը պատմէ Մոնթկոմըրի, իրաքեան բա– նակը նոր օժանդակ ուժերով կը վերա– դառնայ, կը մոնչ մօտակայ գիւղ մը, ուրկէ փախած էին բոլոր պինուրական արարքի ջիրաւերը, եւ նախ կը հրամայէ գիւղի ծերերուն եւ կիներուն որ սպան – ալ Իրաքցիներու զինակները երթան հա– ւաքեն բանտարկներու դաշտէն: Այս կա– տարուած, 32 ծեր, կին ու փոքրիկ այ– սինքն՝ գիւղին մէջ մնացած բնակչու – թեան ճնշիչ մեծամասնութիւնը, կը գըն– դակահարեն: Մոնթկոմըրի նոյնիսկ ունի ցանկ մը, որ կուտայ զոհերու անունները:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

ՆՈՐ ԿՌԻԻՆԵՐ

ԱԶԳ ՎՃԵՐԶՆԱԳԻՐ ԿՈՒՏԱՅ ՍԱՐԳԻՍԻ

—o—

Ինչպէս գրած էինք երէկ բաւական ծանր կռիւներ ծայր առած են առջի օր Պրիէհ, Շուֆի շրջանի մէկ գիւղը, ուր հեզեհանդիստեան պաշտօն մը կը կա – տարուէր ի յիշատակ քրիստոնեայ քժիշկի մը, զոր արաբական խաղաղապահ ու – ժերը սպաննած էին սխալմամբ: Ըստ քրիստոնեաններուն, երբ եկեղեցիէն դուրս կ'ելլէին, Տիւրզիները կրակ բացած են իրենց վրայ: Տիւրզիներն ալ ճիշդ հա – կառակը կ'ըսեն եւ կը պնդեն, որ քրիս- տոնեաները օդին մէջ կրակած են, ինչ որ զրգռութիւն մը նկատուած է իրենց կողմէ: Դեռ կայ ուրիշ բացատրութիւն մը եւս, Տիւրզիները բուռն յարձակումի մը ձեռնարկած են Մթուլեհ քրիստոնեայ գիւղին վրայ եւ ետ մղուած են: Ամէն պարագայի մէջ, 17 մեռեալ կայ (11 քրիստոնեայ, մեծ մասամբ կիներ եւ երա– խայ) եւ 19 վիրաւոր:

Այս միջադէպերը, որոնց անշուշտ տե– ղական բնոյթ կը տրուի պատճառ են, առնուազն որ յետաձգուի Շթօրայի (Ցու– լիսին) համաձայնագրին երրորդ մասը, որ կը նախատեսէր ֆետայիներու քաշուի– լը իսրայելեան - լիբանանեան սահմանա– յին գօտիէն:

Միւս կողմէ քրիստոնեայ աշը կը սպառ– նայ հրապարակ հանել իր քաղաքացի– քերը եթէ կառավարութիւնը կարգն ու կանոնը չվերահաստատէ Շուֆի մէջ: Աւելկա անուղղակի վերջնագիր մըն է նա– խագահ Սարգիսի:

Քանի մը տողով

ՊՈԼՍԷՆ 100 քիլոմեթր դէպի աւելեւք, բլուրէ մը ինկած է զբօսաշրջիկներու հանրակառք մը, որ Թրքական Էվրէն գոր– ծակալութեան հաշուոյն 18 զբօսաշրջիկ կը պտըտցնէր: 6 մեռեալ կայ (2 Թուրք՝ վարորդը եւ առաջնորդը, Ֆրանսուհի մը եւ երեք պելժիացի), 3 հոգի ողջ-առողջ ելած են կառքէն բայց 11 հոգի ալ ծան– րօրէն վիրաւորուած է:

ՓԵՓԻՆ հասած առեն, Սայրըս Վէնս տեղեկացաւ նախագահ Հուայի ճառին, ուր կեդրոնական կոմիտէի նամագահը կ'ըսէր թէ ամէնէն առաջ Ուաշինկթըն պէտք է խոչ Ֆորմոզի հետ եւ իր ուժերը քաշէ կղզիէն: Թայվանը, կ'ըսէ Հուա նը– ւիերական մէկ հոդամասն է Չինաստանի եւ վճռած են զայն ազատագրել: Հոայի համար, ներկայիս, խաղաղութեան ըս – պառնացող ամէնէն մեծ վտանգը՝ Խորհ· Միութիւնն է:

ԻՏԱԼԻՈՑ մէջ սարսափի կեանք մը կ'ապրին զերման զբօսաշրջիկները, որոնք թէ յարձակումի կ'ենթադրուին եւ թէ նեւթական վնասներ կը կրեն, կառքերը կրակի կը տրուին եւլն· եւլն: Ասիկա ան– շուշտ իբրեւ հետեւանք Քափլէրի փա – խուստին: Սպանիոյ մէջ ալ հակա–ֆրան– սական ցոյցերը կը շարունակուին: 25 կառք կրակի տրուած է:

«ԿԻՒՆԱՅՏԸՆ»Ի ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԱՆՁՆԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԵՏ

ԽՄԲ·– Ինչպէս հաղորդած էինք մեր նախորդ թիւով, թրքական *Կիւնայտըն* օրաթերթը տեսակցութիւններու շարք մը հրատարակած է «հայ բաղաքական գոր– ծիչներու» հետ: Կը չակերտենք այս որա– կումը, որ կը պատկանի թուրք թղթա – կիցին համի, ինչպէս մեր ընթերցողները պիտի տեսնեն շատ չի թուիր համապա – տասխանել ճշմարտութեան: Մեր իրա - կանութեան դժբախտ երեսներէն մէկն ալ այն է, որ ամէն Հայ ինքզինքին իրա – ւունք տուած է խօսելու համայն Հայու– թեան անունով և տէր կանգնելու Հայ Դա– տին: Երբ մարդ չունի Հայրենիք մը, որ իրաւունքն ունենայ խօսելու իր ժողո – վուրդին անունով, երբ մարդ չունի խակ սփիւռքի կեդրոնական մարմին մը, որ խօսի իր ցիրուցան ժողովուրդին անու - նով, կը պատահի, ինչ որ կ'ըլլայ *Կիւ– նայտընի*մը պարագային, ամէն հայ ինք– նակոչ ղեկավար կը դառնայ: Բայց նախ կարդանք այս տեսակցութիւնները, յե – տագային վերապահելով, անոնց մասին՝ մեր խօսքը:

Կ'արտատպենք Պոլսոյ հայ մամուլէն·

Կիւնայտընի Թղթակիցը, Էրթուղրուլ Ապպայ, Օգոստ· 15ին սկսեալ կը հրատա – րակէ տեսակցութիւններու շարք մը, ար– տասահմանի «հայ քաղաքական դործիչ – ներու» հետ, որոնք իրենք զիրենք կը նը– կատեն «հայկական գաղին» ներկայա – ցուցիչները եւ ղեկավարները, եւ որոշած են մինչեւ վերջը մղել իրենց պայքարը: Թղթակիցը կը չեշտէ թէ հակաթուրք թշնամութիւնը հրահրելու համար Հա – յերը կը կանան սիրաշահիլ նաեւ Միաց– եալ Նահանգներու Հանրապետութեան նախագահը, Ճիմի Քարթըր: Կը հրա – տարակէ լուսանկար մը, ուր կ'երեւին նա– խագահ Քարթըր, իր կողքին ունենալով ամերիկայի Հայութեան մեծահարուստ – ներէն Սեթ Մամճեանը, Ապօրիա պան– դոկին մէջ տարբուած հացկերոյթի մը ընթացքին: Ամերիկահայ միլիառատէրը կը չանայ աննպաստ մթնոլորտ մը ստեղ– ծել Թուրքիոյ եւ Թրքութեան դէմ, եւ Հայոց քարոզութիւնը ընել: Տարբեր նը– կարի մը մէջ կ'երեւի գարձեալ նախա – գահ Քարթըր, Ամերիկայի Բարեգործա– կան Միութեան նախագահ Եդուարդ Մարտիկեանի հետ, նոյնպէս հաւաքոյթի մը ընթացքին:

— Հայերը, – կ'ըսէ Կիւնայտընի Թղթա– կիցը, այնքան ազդեցիկ գործօնէու – թիւն մը ցոյց կուտան որ առեն առեն նախագահ Քարթըրի գնահատանքին կ'ար– ժանանան: Հայերը կը չհապաղցնեն այս գնահատանքը, եւ առիթ կը գտնեն Թուր– քիոյ դէմ քանի մը խօսք ըսելու:

Էրթուղրուլ Ապպայ կարեւորութիւն ու– նեցած է տեսակցելու Հայոց կրօնապետ Թորոմ Արք· Մանուկեանի հետ, Նիւ — Եորքի Հայոց եկեղեցիին մէջ: Կրօնա – պետը օգնած է իրեն, որպէսզի կապ եւ շփում հաստատէ հայ քաղաքական գոր– ծիչներու հետ:

Անոնցմէ Եդուարդ Պօղոսեան, որ ար– տօնատէրն է Հայոց ամէնէն լուրջ եւ փնտռուած մէկ թերթին, Արմինիքըն Րի– փօրթըրի, իրեն ցոյց տուած է քանի մը հատը այն անթիւ անհամար նամակներէն, որոնց մէջ Հայերը կ'ըսեն·— Պիտի չա– րունակենք սպաննել Թուրք դիւանագէտ– ները, մինչեւ որ կարենանք բանակցիլ Թուրք կառավարութեան հետ: Թուրքերը պարտաւոր են մեզմէ «ներողութիւն» խնդրել, 60 – 70 տարի առաջուան Ջար– *ղերուն համար: Որքան ատեն որ ներս – ղուխիւն չեն խնդրեր, Հայերու զայրոյթը չի հանդչիր»:*

Կիւնայտընի Թղթակիցը կը նկարագրէ Թորոմ Սրբազանի հետ ունեցած հան – դիպումը, որով գինքը բարեկրթութեամբ ընդունած է եւ յետոյ դիւրացուցած է իր գործը: Թղթակիցը տեսակցած է նախ Թրքաստէր ամերիկահայու մը, վաստակա– ւոր գնդապետ Ճորճ Հայկ Զամիչեանի հետ, 75 տարու, որ 1911ին գաղթեր է Անթէփէն եւ չէ մոռցեր Թրքերէնը: Զա– միչեան գինքը ըրկած է Եդուարդ Պօղոս– եանի, որուն չնորհիւ կարելի եղած է մի առ մի տեսակցիլ հայ գործիչներուն հետ:

×

Կիւնայտընը կը չարունակէ իր Թղթա – կից երթուղրուլ Ապպայի հարցազրոյցը, Թրքութեան դէմ գործող արտասահմանի հայ գործիչներու հետ, եւ կուտայ հե– տեւեալ մանրամասնութիւնները·—

— Վաստակաւոր գնդապետ Ճորճ Հայկ Զամիչեանի մէջոցաւ, ժամադրութիւն ա– ռի Արմինիքըն Ռիփորթըրի արտօնատէր Եդուարդ Պօղոսեանի հետ, եւ դարձեալ Նիւ Եորք գացի: Թերթին խմբագրա – տունը կը գտնուի Նիւ Եորքի Ֆլաչինկ Թաղամասին մէջ, Մէնհէթընէ քառա – սուն վայրկեան հեռու: Երկուշաբթի առ– աւօտ, ժամը ճիշդ 10ին, գացի Պօղոս - եանի խմբագրատունը, մեծ չէնքի մը առջնայարկը, մէկ կողմը լուսանկար – չատուն, միւս կողմը Թերթին խմբագր– կան բաժինը եւ Պօղոսեանի աշխատա – Թեան սենեակը: Իր տիկինն ալ կ'օգնէ իրեն:

Երբ ներս մտայ, նախ իր քարտուղարը, աւելի վերջ տիկինը միս դիմաւորեցին ու տարին Պօղոսեանի աշխատութեան սեն– եակը: — Հիմա պիտի գայ, ըսին:

Երկու վայրկեան վերջ Պ. Պօղոսեան գուս եկաւ, նստաւ իր սեղանին առջեւ եւ որպիսութիւնս հարցուց: Ըսաւ թէ կըր– ցածին չափ օգտակար պիտի ըլլայ ինծի:

— Որքան որ ձեր մամլոյ կցորդը չու– զեց ինծի օժանդակել, ես իմ օգտակա– րութիւնը չեմ պլանար լրագրող պաշտօ– նակցի մը, — ըսաւ Պօղոսեան:

Հարցուցի թէ ի՛նչ ուղեր է մեր մամ– լոյ կցորդէն:

— Թուրք կառավարութեան մեծամեծ – ներէն մէկուն հետ տեսակցիլ Հայկական հարցի մասին, պատասխանեց: Տարիներ անցան, դրական կամ ժխտական պատաս– խան մը իսկ չստացայ: Ինչեւիցէ, կա – րեւոր չէ այլեւս:

Իր հրատարակած չաբաթաթերթին մէկ քանի օրինակները ցոյց տուաւ: Անոնցմէ մէկուն մէջ տեսայ խմբանկար մը, նախա– գահ Քարթըրի հետ, որուն ի պատիւ հացկերոյթ մը տուեր են Նիւ Եորք, Ա– թօրիա պանդոկին մէջ:

— Հացկերոյթին մասնակցելու համար պէտք էր հազար տոլարի օգնութիւն մը ընել եւ ստացագիրը ցոյց տալ: Իմ դրամս հայ մեծահարուստ մը վճարեց, եւ ես ալ ներկայ եղայ հացկերոյթին: Քարթըրի հետ քաշուած են այս լուսանկարները: Սրդէն Քարթըր եւս Օգոստոսին Սպիտակ Տան մէջ նախաճաշ մը պիտի տայ Հայոց:

Եդուարդ Պօղոսեան միջահասակ է եւ միջին տարիքով: Անկեղծ եւ սրտաբաց անձ մը երեւոյթը ունի, իր ամբողջ ըն– թացքներով:

(Շար· 1)

ԿՐԵՏԻ 1977

(Ի. Եր. Վերջին մաս)

«ԶՍԵՐԻՐ ՄՈՏՍՓԱԼ ԱՂՋԿՈՒՄԸ Է»

Ծուռտ ցցվել էր ընկել, գլուխ ու ականջ ոտքերի տակ էր ու ոչ մի հնար չկար դուրս գալու համար։ Ինչքան ես էի ուզում, որ ինձ ոչ ոք չնկատի, այնքան ավելի էի զգում, որ ինձ են նայում։ Ես ինձ զգում էի ինչպես մի ծանր, ոչ շարժական առարկա, որ ինչ-որ մեկը ինչ-որ տեղ է դրել։ Ես ինձ զգում էի ինչպես մի ծանր, ոչ շարժական առարկա, որ ինչ-որ մեկը ինչ-որ տեղ է դրել։

— ... ...

— Ո՞վ, ասում, ես նախկին ֆրանսիական գաղութներից մեկի հյուսիսում։

— ... ...

— Ֆրանսիայի հարավում։

— ... ...

— Ֆրանսիայի հյուսիսում։

— ... ...

Ուրախ ցցվել էի, որ ինձ ոչ ոք չի նկատում, ոչ ոք ինձ չի նայում, ոչ ոք ինձ չի հետաքրքրվում։ Ես ինձ զգում էի ինչպես մի ծանր, ոչ շարժական առարկա, որ ինչ-որ մեկը ինչ-որ տեղ է դրել։ Ես ինձ զգում էի ինչպես մի ծանր, ոչ շարժական առարկա, որ ինչ-որ մեկը ինչ-որ տեղ է դրել։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ «ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐ» ԱԻՏՐԻՈՑ ԿԱՅԱՆԸ

— o —

Վիէննայի պերճ պողոտաներէն եւ լը – մրեղէնի խանութներէն մօտաւորապէս 30 քիմոներ արեւելք դանուղ դաղթա – կայան մը տարօրինակ «զբօսաշրջիկներ»ու հաւաքատեղին դարձած է այս ամառ:

«Զբօսաշրջիկները» Արեւելեան Եւրո – պացիներ են՝ Լեհեր, Չեխեր, Հունգա – րացիներ եւ Ռումանացիներ: Բոլորն ալ անմեղ ճամբորդութիւնները փախուս- տի մէջոց գլուխնուցած են:

Ամրողջութեամբ հաշուած 24 ազգերու ներկայացուցիչներ կան հոն: Դաղթա – կայանի վարիչ կարլ Ռատէքի հաւաս – տացումով, ոչ ոք կը մերժուի: Զորս տարիէ ի վեր 40 Ուկանտացիներ դեռ հոն կայք հաստատած են: 1700 Ուկանտացի- ներ չեզոք երկիր նկատուած Աւստրիա փախուստ տուած էին այդ թուականին, երբ իսկ Ամին իշխանութիւնը ձեռք առած էր:

Դաղթակայանը կը դանուի 172 Զիւ – դիներ. ասոնք իրենց կարգին փախուստ տուած են, երբ աջակցմեան պինուռա - կաններ իշխանութեան ատր դարձած են: Բնակիչներուն մաս կը կազմեն 36 Հար. վիէննացիներ, համալսարանական թի – ւով ուսեղներ եւ Իրաքցիներ:

Դաղթակայանը, որ անցեալին պինուռ – քական դպրոց մը եղած է, կառուցուած է 1903ին, Աւստրեւ – Հունգար արքու – թիւնի կողմէ: 1938ին Նացիները հաս - տատած են, զայն վերածելով քաղա – քական դաստիարակութեան կեդրոնի մը: Համալսարցային Բ. Պատերազմէն ետք ուսերը հաստատուած են: 1956էն ասդին է, որ դաղթակայանի վերածուած է, ա- պաստան տալու համար Արեւելեան Եւրո- պայի փախստիներուն: Թէեւ չինուած է 2000 հոգիի նախատեսութեամբ, սակայն մինչեւ 5·000 Հունգարներու ապաստան տնդիսացած է Հունգարական ըմբոստու- թեան ընթացին, խորհրդային բռնատի - րութեան դէմ:

1968ին մօտաւորապէս 4·000 Չեխեր ա- պաստանած են հոն, երբ Ռուսերը Փրակա մտած են: Ընդհանուր հաշուով 1956էն ցայսօր 300·000 հոգի կայանը իբրեւ բը- նակավայր օգտագործած է, կարճ կամ երկար ժամանակամիջոցով:

Այս ամառ մեծ թիւով Արեւելեան Եւ- րոպայէ փախստականներ եկած են: Ցու- լիսին ժամանած են 100 Լեհեր եւ 80 Չե- խեր:

Չեխ զոյգ մը բացատրած է, թէ ի՞նչ ձեւով երկրէն դուրս եկած են: «Մենք քաղաքականութեամբ չէինք զբաղեր եւ երբեք Արեւմուտք գացած չէինք: Որով կասկած չյարուցանեցինք, երբ ճամբոր- դելու ՝արտօնութիւն խնդրեցինք: Կնոջս մայրը որոշ կապեր ունէր եւ կաշառքով յաջողեցանք Աւստրիոյ ճամբով Իտալիա այցելելու արտօնութիւն ձեռք ձգել: Ընդ- հանրապէս չեն թողուր, որ ընտանեօք ճամբորդեն: Պատանդ պահելու դրու – թիւնը կը կիրարկեն: Ցամենայն դէպս յաջողեցանք դուրս ելլելու վիզա ապա – հովել»:

Հարիւրաւորներ նոյն միջոցին զիմած են: Շատեր Եուկոսլաւիոյ ճամբով եկած են, որովհետեւ Եուկոսլաւ - Աւստրիա սահմանապլուխը խիստ հսկողութեան են- թակայ չէ: Պելկրատ եւ Վիէննա չեզոք դիրք կը բռնեն:

Աւստրիացիք չեն սիրեր խօսիլ այս դաղթակայանին մասին: Պատճառներէն մէկն այն է, որ տիրական արտայայ - տութիւնը կայանին մէջ հակահամակրա – վարական է, իսկ Աւստրիա կը փորձէ չեզոք երկրի մը դիրքը պահպանել:

Չեխ մանադէտ մը կ'ըսէ, թէ կ'ուզէ կարելի եղածին չափ հեռանալ համայ- նավար երկիրներու սահմաններէն: Որո - շած է Աւստրալիա երթալ:

Դաղթակայանը կը դանուի Թրայշքիր- խըն:

Թ. Ա. Թ.

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՌԱՄՍԵԱՅ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ
ՎԱՒԵՐԱԳՐՈՒՄԻ ԿԵԴՐՈՆԻՆ – ՄԻԼԱՆՕ

1977 Փետրուար – Մայիս եռամսեայ ըն- թացքին՝ Միլանոյի Հայ Մշակոյթի Ու- սումնասիրութեան եւ Վաւերագրումի կեդրոնին աշխատանքները կրնան դաս- ւորուիլ հետեւեալ ձեւով.

Ա.- Դիւանական եւ վաւերագրային դոր- ծունէութիւններ

Բ.— Հրատարակչական գործունէու – թիւն

Գ.— Ծաւալումի գործունէութիւն

Դ.— Մշակութային փոխյարաբերու – թիւններ Սովետ. Հայաստանի հետ

Ե.— Դիտական պրպտում

Ա.— Դիւանական աշխատանքը կայա – ցած է գլխաւորապէս՝ դիտարշաններու ընթացքին նախապէս պատրաստուած գը- ծագրանդակներուն (ըլլիֆ) դասաւորու- մին մէջ: Ակնկ զատ՝ չարունակուած է չրջանակագատրել եւ դասաւորել լուսա- պատկերներու նոր առաղձը:

Բ.— Հրատարակչական մարդին մէջ՝ պատրաստուած է ՀԱՅ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵ - ՏՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԱՁՕՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ չար- քին Թ. 15 պրակը որ վերջերս լոյս տե- սաւ: Այս պրակին աշխատակցած են հե – տեւեալ հեղինակները. ՄԱՆՈՒՉԱՐԵԱՆ վաղ միջնադարեան նորայայտ վեցակոճ եկեղեցի մը Թալինի շրջանին մէջ. ԿԱ- ՐԱՊԵՏԵԱՆ, Գանձասարի ճարտարապե - տութիւնը. ՍԻՐՈՒՆԻ, Հայ – Ռումա – նական առընչութիւններ: Ողբացեալ Սի- րունիի յօդուածը յետ–մահու հրատա - րակութիւն մըն է՝ իտալերէն թարգմա – նութեամբ՝ հեղինակին ռումաներէն լեզ- ուով պատրաստած բնագրին վրայէն: Միւս երկու յօդուածներն ալ հայերէն եւ ռու- սերէն լեզուներով յանձնուած են կեդրո- նին՝ ուր կատարուած է անոնց իտալերէ- նի թարգմանութիւնը: Այս անտիպ նը – պատներէն զատ՝ պրակին մէջ լոյս կը տեսնէ իտալերէն թարգմանութիւնը Տ. Գուլամճեանի երերուքի բազիլիկային վերաբերեալ յօդուածին՝ որ ժամանակին հրատարակուած էր «Հասկ»ի մէջ: Հուսկ պրակին մէջ կը դտնենք մատենանշումը Ս. Հռիփսիմէի տաճարին կից վերջերս կատարուած գիւտին՝ երկու բաժանմունք- քով միանաւ ուելի հին եկեղեցիի մը:

— Ակնկ զատ լոյս տեսաւ նաեւ նոյն չարքին 16րդ պրակը՝ որ կը պարունակէ Պերկամոյի մէջ 1975ի Յունիսին կայացած Հայ Արուեստի Ա. Միջազգային Համա – ժողովին նկատմամբ հայ եւ օտար մա- մուլներուն մէջ լոյս տեսած արձագանգ- ները:

Յառաջացած վիճակի մէջ է միեւնոյն Համաժողովին Գործերուն ամբագրու - թիւնը, արդէն գրեթէ ամբողջութեամբ չարուած. փորձերը ուղարկուած են յօղ- ւածներու հեղինակներուն, սրբագրու – թեան համար:

— Մօտ ատենէն լոյս կը տեսնէ Տոքու- մէնթի Տի Արխիթեքթուրա Արմէնա (Հայ ճարտարապետութեան վաւերագրիրներ) եռալեզու եւ գունագեղ չարքին Թ. 9 պրա- կը՝ նուիրուած Երերուքի բազիլիկա – յին:

Գ.— Հայ Մշակոյթի դասընթացքները, կազմակերպուած Միլանոյի մեծագոյն Համալսարաններէն «Սաքրոյ Խուօրէ»ի մէջ, չարունակուած են կանոնաւորաբար՝ ունկնդիրներու ուշադիր եւ հետաքրքիր մասնակցութեամբ եւ ձեռնհասօրէն կա- տարուած դասախօսութիւններով: Ասոնք ալ, իրենց կարգին, պիտի ամփոփուին առանձին պրակի մը մէջ՝ որ լոյս պի- տի տեսնէ Հետազօտութիւններու չարքին մէջ:

— 25 Մայիսին, Կեդրոնի աշխատակից- ներէն եւ Թորինոյի Համալսարանին ճար- տարապետութեան մասնաճիւղի դասա – խօսներէն՝ Տոքթ. Ճուլիոյ Ենի դասա – խօսութիւն մը ունեցած է Միլանոյի «Հայ Տուն»ին մէջ՝ իբր նիւթ ունենալով՝ Սբբ- բանկարը Արեւելքի միջնադարեան քրիս- տոնեայ արուեստին մէջ:

— 1 Յունիսին, դարձեալ «Հայ Տուն»ին մէջ դասախօսութիւն մը ունեցած է Հայ եկեղեցական երաժշտութեան մասին՝ Հ. Ներսէս Վրդ. Տէր Ներսէսեան, խմբագ- րապետ «Բազմավէպ»ի եւ եւ դասապետ Ս. Ղազարի վանքին:

— 7 Յունիսին, միշտ «Հայ Տուն»ի մէջ Հայկական զորգերու մասին հմտալից դասախօսութիւն մը կատարած է՝ Թո- րինոյի Համալսարանին դասախօսներէն՝ Տոքթ. Տոնաթելլա Ռոնքէթթա Պուսոլա – թի:

Դ.— Սովետական Հայաստանի մէջ կազ- մուելու վրայ է ժամանակակից ճարտա- րապետութեան թանգարան մը: Կազմա- կերպողները զիմած են Միլանոյի Հայ – կական Կեդրոնին՝ խնդրելով որ ստանձը- նեն այս գործին արտաստմանի մէջ հե- տազոտումը եւ համակարգումը: Արդէն չփոխ հաստատուած է Իտալիոյ զանա- զան քաղաքներու անուանի ճարտարա – պետներու հետ, խնդրելով անոնցմէ՝ գը- ծագրութիւններ, գծաքանդակները, լու – սապատկերները եւ այլն. Իտալիոյ ժամա – նակակից ճարտարապետութեան վերա - բերեալ: Մինչեւ այսօր Կեդրոն հասած է արդէն հարուստ առաղձ մը՝ որ ղրկուած է Երեւան մաս կազմելու համար նորա- կազմ թանգարանին:

Երեւան ղրկուած այս առաղձով, 3 Յունիսին, Երեւանի «Հայ ճարտարա – պետներու Տան» սրահին մէջ բացուած է ցուցահանդէս մը: Բացումին ներկայ գտնուած է Միլանոյի Կեդրոնին վարիչ փրոֆ. Ատրիանոյ Ալփակոյ – Նովելլոյ: Հոծ բազմութիւն մը մասնակցած է բաց- ման հանդէսին: Ցուցահանդէսին կազմա- կերպութեան, որ պիտի տեւէ մէկ ամիս, իրենց թանկագին աջակցութիւնը բերած են նաեւ՝ Երեւանէն Տոքթ. Արմէն Զար- եան, համակարգիչ Հայ – Իտալ մշակու – թային կապերու, ճրտ. Արծուիկ Դրիդոր- եան, նախագահ Հայ ճարտարապետներու Տան, եւ Իտալիայէն՝ ճրտ. Ալպերթօ Փենսա:

Ե.— Դիտական պրպտումի մարդին մէջ, առաջ տարուած է Պարսկաստանի Հայ ճարտարապետութեան կոթողներուն դի- տական վերլուծումը ՝փրոֆ. Ա. Ալփա- կօ – Նովելլոյի առաջնորդութեամբ. ը- րացած են արդէն եկեղեցիներու չափա- գրութիւնները ,զոր պատրաստած է ճրտ. Նիչէ Վեքիոնի, ինչպէս նաեւ Սամսա – ոի չրջանին հայերէն արձանագրու – թիւններու ընթերցումը՝ փրոֆ. Կապ – բիելլա Ուլուհոճեանի կողմէ, պատաս – խանատու Պոլոնիայի Համալսարանին Հա- յագիտութեան դասընթացքներուն: Այս բոլորը նիւթ պիտի կազմեն Պարսկահայ կոթողներու մասին առանձին պրակի մը՝ որ դարձեալ լոյս պիտի տեսնէ, մօտերս, Հետազօտութիւններու չարքին մէջ:

ՔՈՒՐՏՈՒՂԱՐՈՒԹԻՒՆ
Հ. Մ. Ռ. Վ. ԿԵԴՐՈՆԻ

Միլանօ, Յունիս 1977

«ԱՒԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (404)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ԱՊԱՇԽԱՐԱՆՔԸ

ԵՐԿՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ

Ալթիէրի եւ միւս դաւադիրները հոն էին, որոնք դէպի իր կողմը քանի մը քայլ առնելով յարդական կեցուածք մը առին:

Ցօսքարիի աչքերը պահ մը փայլակ – ներ արձակել սկսան, հրաման մը տալու ձեւով իր պահակազօրքին յիանպետին կողմը դարձուց դէմքը, բայց նչմա – րելով ձէնարօն որ անկիւն մը ոտքի կե- ցած ուղղակի իր աչքերուն մէջ կը նա- յէր, պաղարիւնութիւնը վերստացաւ:

Դիմագիծերը հանդարտ վիճակ մը ստա- ցան եւ սկսաւ ժպտելով դաւադիրներուն յարդական խօսքերուն պատասխանել:

— Վսեմաչուք Տէր, Աղրիականի տօ – նախմբութեան օրը մօտեցած է, խօսք ա- ռաւ Ալթիէրի: Աւրթողութեան բոլոր մանրամասնութիւնները որոշուեցան բա- ցի մէկէն, չենք գիտեր թէ ձերդ Վսե – մութիւնը ո՞ր զրահաւորը պիտի նստի այն օրը:

— Ծովակալութեան զրահաւորը, չէ՞, պատասխանեց Դուքսը: Սովորութիւնը այդպէս չէ՞, սիրելիս:

Ալթիէրի յաղթական ժպիտ մը ունե – նալով խոնարհեցաւ: Իսկ ձէնարօ ակռա- ներուն տակէն մռնչաց.

— Այլեւս հանդարտ սրտով կրնամ մեկ- նիլ:

Եւ ձեռքերը չփիլով դուրս ելաւ:

— Աղէկ միտքս իմկաւ, սիրելի ու ար- ժանաւոր բարեկամս, չարունակեց Դուք- սը խօսքը Ալթիէրիի ուղղելով: Կը փա- փաքիմ որ դուք եւ մեր գահին բոլոր բա- րեկամները ծովակալութեան օրը քովս դտնուին. կ'ուզեմ ձեր բոլորին ալ պատ- ուոյ բաժին հանել: Դո՛ւք ալ, պարոն – ներ, կը յուսամ որ բոլորդ ալ ներկայ կ'ըլլաք:

Եւ ժպտելով, հանդարտ ու անդրդուե- լի, դաւադիրներու երկու չարքերուն մէ- ջէն անցնելով իր յարկաբաժինը քաչուե- ցաւ:

ԱՐԱԹԻՄՈՍԻ ՇԱՀԱԴԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Թող մեր սիրելի ընթերցողները բարե- հաճին տասնըհինգ օր եւս երթալով վերա- դառնալ այն եղերական դիչերուան ուր Արաթիմոսի ապարանքին մէջ Պիանքա անձնասպան եղաւ, ուր Պէմպօ Հռոմ փա- խաւ եւ ուր Ռոլան եւ Սքալապրինօ իր եռեւէն խնկան:

Մեր ընթերցողները անշուշտ չեն մոռ- ցած թէ այս դէպքերէն քանի մը ժամ առաջ Լմբէրիան ալ Վենետիկէն մեկնած էր, չեն մոռցած նաեւ թէ պերճաղիճը հրաման տուած էր իր գործակատարին ծախել իր տունին բոլոր կարասիները. բացի ոսկեզօծ չրջանակով Ռոլանի մեծ պատկերէն:

Այն օրը Արաթիմոս իր տան մէջ պա- տահած զարհուրելի դէպքերէն սարսա – փահար մնացած էր: Ռոլան Քանտիանօ մրրիկի մը պէս յանկարծ իր գլխուն վը- րայ պայթած էր, հսկան Բէրինայի սեն- եակին դուռը խորտակած էր, Պիանքա մեռած դտնուած էր եւ Պէմպօ փախած էր...:

Ռոլանի եւ Սքալապրինոյի դուրս ել – լէն յետոյ, տունին բոլոր ապատաւոր- ներն ու սպատուհները Պիանքայի դիա- կին գտնուած սենեակը խուժած էին:

Արաթիմոս վախէն սկսաւ դողալ եւ սպատաւորներուն դառնալով հրամայեց պատնէշել ապարանքին բոլոր դուռներն ու պատուհանները, ատրճանակներով եւ հը- րացաններով զինուիլ եւ խիստ հսկողու- թիւն կատարել, չմոռցաւ ուելցնել նաեւ թէ իր ձեռքովը պիտի խեղդէր այն ան- խոհեմը որ առտու ըլլալէ առաջ դուռ մը կամ պատուհան մը բանալու աներե- սութիւնը պիտի ունենար:

Այս հրամանները անմիջապէս գործագ- րուեցան:

Այդ միջոցին, Բէրինա ընկերներուն օգ- նութեամբը Պիանքան մահճակալ մը փո- խադրեց. յետոյ, յարկաբաժինին բոլոր սենեակները պատելով դասդ ծաղիկները ծաղկամաններէն խլեց եւ բերաւ վազա- մեռիկ մանկամարդուհիին վրայ սփռեց:

ՄԻՇԵԼ ԶԵՎԱԿՕ

(Շար.)

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՋ

Օգոստոսի Դաշտահանդէսին
(Պելֆօնթէն)
Նուիրատուներու ցանկը

Ոմն 400, *Բաչիկեան* 50, *Տիկին Թո – րոսեան, Պալիկեան, Մարաշլեան* 100 - *ական, Օր. Քնարիկ* 50, *Տիկին Ա. Քոր – սաք* (*Պրիւտէլ*) 500, *Ոմն* 500, *Պայրամ – եան* 500, *Պեռոյեան* 200, *Մարտիկեան* 100 *Մելքոնեան* 100, *Ճըլոյեան* 50, *Աբրա – համեան* 100, *Տ. Պալեան* 100, *Տիկին Ա. Բազումեան* 500, *Նազարեան* 50, *Աբրա- համեան* 100, *Պուժաքլի* 100, *Ուզուն* 50, *Տիկին Հ. Թորոսեան* 50, *Մարտիրոսեան* 300, *Երէցեան* 50, *Սերաֆեան* 200, *Փա – փազեան* 100, *Դարբինեան* 50, *Ճէբրանեան* 100, *Կ. Յովսէփեան* 200, *Եղիկեան* 50, *Մ. Գորգիկեան* 200, *Նաճարեան* 100, *Բամպուկեան* 200, *Տօնապետեան* 50, *Զա – լիքեան* 50, *Արթինեան* 50 *ֆրանք*:

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ

ԵՆԹԱՑԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ.— Լիբանանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել: Ուրեմն կը շարունակենք, մաս մաս հրատարա – կութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն:

ՊՈՒՎԱՐ ՕՏՏՕ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

Պ. Պ. Սիրունեան, Ալպէր Գուշում – ճեան, Մարտիկեան, Լեւոն Մարտիկեան, Սարգիսեան, Յակոբ Պոյաճեան, Թէճիր- եան ընտանիք, Փափազեան ընտանիք, Պ. Սամուէլ Մանասարեան, Թորոս Դանիէլ– եան, Այրի Տիկին Մարգրիտ Մելքոնեան, Այրի Տիկին Կոթհիէր, Բազուճեան ըն – տանիք, Տէր եւ Տիկին Հայրապետեան, Պ. Արշակ Գասպարեան, Օրիորդ Անահիտ Յուսիկեան, Տէր եւ Տիկին Մարիամէթ Ժորժէթ Կոնյեան, Այրի Տիկին Ալթուն Մեսրոպեան, Պ. Պ. Զաքիկեան, Յա - կոբ Մարտիրոսեան, Միշէլ Աբրահամ – եան, Վռամ Յարութիւնեան, Տիկին Փե– բուզ Վարդանեան, Պ. Կարապետ Ճիհան– եան, Այրի Տիկին Գայեանէ Գարրիէլ – եան, Պ. Թագուոր Արամեան, Այրի Տիկ· Երանոսեան, Տէր եւ Տիկին Փիլիկեան, Այրի Տիկին Խօժէնի Երեմեան, Տէր եւ Տիկին Պոտուրեան, Տիկին Ճէբրանեան, Պ. Ժոզէֆ Պօղոսեան, Տիկին Պաղտասար- եան, Պ. Խաչիկ Մանուէլեան 40ական, Տէր եւ Տիկին Սարգիսեան 45, Պ.Պ. Տէր– Մարտիրոսեան, Իսքէնտէրեան, Փիլիկ – եան, Տիկին Միրէյ Սուքիասեան, Պ. Փիէր Պարոնեան, Ժան Վարդանեան, Գա– զանովա, Գարամեան, Տիկին Կարապետ – եան, Գասպարեան, Պ. Ժամկոչեան, Տէ– միրճեան, Պ. Ռէյմոն Սարգիսեան, Տէր եւ Տիկին Բարսեղեան, Այրի Տիկին Աննա Երէցեան, Պ. Գէորգ Սահակեան, Ժորժ Փափազեան, Ժան Գասպարեան, Այրի Տիկին Կարապետեան, Այրի Տիկին Գէն– ճիրեան, Պ. Գասպար Կօշկակարեան 30– ական ֆրանք:

(Շար.)

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Իսիի Ս. Մարիամ – Աստուածածին եկե– ղեցին շնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ Ազատի Օհաննէսեանի մահուան առթիւ հետեւեալ դրամարները ի նպաստ եկեղեցւոյ պայ - ծառութեան.— Տէր եւ Տիկին Առաքել Սե– րոբեան 100 *ֆր.*, *Պ. Պարգեւ Սերոբեան* 100 *ֆրանք*:

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1977 – 1978 *ուսում– նական տարւոյն արձանագրութիւն– ները ցերեկօթիկ եւ գիշերօթիկ ա– շակերտներու համար: Իրենց զա– ւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տես– չուհիեան՝*

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Որբերու Օգն. Մարմնին տարեկան պարահանդէսը Դեկ– տեմբեր 4ին:

×

Կեդրոնականցիներու տարեկան ցայ – գապարահանդէսը Նոյեմբեր 5ին:

×

Կապոյտ Խաչի Պանեէօ – Քաշանի մաս– նաճիւղի տարեկան պարահանդէսը Հոկ – տեմբեր 8ին:

ԼԻՈՆԻ

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

1977 – 1978

Ցառաջիկայ ուսումնական տարե– շրջանի արձանագրութիւնները սկը– սած են: Վարժարանին նպատակն է Ֆրանսայի ղպրոցական յայտագրին առընթեր ջամբել աշակերտներուն քրիստոնէական եւ հայեցի կրթու – թիւն մը:

Նարեկեան վարժարանը ունի նաեւ մանկապարտէզ մը, յանձնուած Ա– նարատ Ճղուեթեան հայ քոյրերու հոգածութեան:

× *Ճուլիս 3-26, հայ պատանիներ– ու համար տարեկան կազդուրման կայանը Հռոմի շրջակայքի օդափո– խութեան լաւագոյն վայրերէն մէ – կուն Գաթինոյի մէջ:*

Արձանագրութեանց եւ լուսաբա – նութեանց համար դիմել Նարեկեան վարժարանի տնօրէնութեան.

38, Route de Collonges
69450 St. Cyr au Mont d'Or (Lyon)
Tél. : (78) 47-28-65

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ ԵՒ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ
ՑԵՐԵԿՆԱՑ ԵՒ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ
1977 – 1978

Տարեշրջանի արձանագրութիւնները բաց– ուած են:

Վարժարանը կը կիրարկէ ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը: Կարեւորութեամբ կ'ուսանզուին նաեւ հայեցի ճիւղեր:

Օտար երկիրներէ եկող աշակերտները ֆրանսերէն լեզուին փութով վարժեցնե– լու համար մասնաւոր դասընթացքներ հաստատուած են:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ECOLE TEBROTZASSERE

INTERNAT ET EXTERNAT
CLASSES PRIMAIRES
ET SECONDAIRES (1er Cycle)

Préparation au B.E.P.C.

Enseignement de la langue et de la civilisation arméniennes

DIRECTION

S'adresser à :
Direction de l'Ecole Tebrotzassère
1, Bd du Nord, 93340 LE RAINCY
(FRANCE)

Tél. : 927-01-72

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը փակ է ամբողջ Օգոստոս ամիսը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

Մահազդ	120 ֆր.
Հոգեհանգիստ	60 ֆր.
Շնորհակալիք	60 ֆր.
Յաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, նշանտուք	60 ֆր.
Ծնունդ	60 ֆր.
Կը փնտռուի	20 ֆր.
Կ'ուզուի	30 ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատա– րակելի եւ սովորական ծաւալով ազ– դերու համար են, չորրորդ էջը: Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է: Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել Թերթին վարչութեան:

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՋՈՒԻՑԵՐԱԿԱՆ ԻՐԱՒԱՒԻՃԱԿ՝ ԼՕԶԱՆ

Կը խնդրուի յարգոյ հասարակութենէն ու պատկան մարմիններէն նկատի ունե – նալ որ ամառնային արձակուրդի այս եղանակին, Հ. Բ. Ը. Միութեան Ջուի– ցերական Իրաւավճռակով Ընկերակցու– թեան գրասենեակը՝ Լօզան, փակ կը մնայ այս տարի՝ Օգոստոս 1էն 31ը:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

20էն 30 տարեկան հայ կին մը, սթենո- տաքթիլօ եւ երկու լեզուն գիտցող՝ հա- յերէն եւ անգլերէն:
Դիմել՝

Jacques CHELELEKIAN
Voyage Wasteels
87, La Canebière Marseille
Tel : (91) 50 - 89 - 12

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

ՀԱՅ ՔՈՅՐԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մանկապարտէզ, Նախակրթարան
Գիշերօթիկ եւ Ցերեկեայ

167, Ave. des Caillols — 13012 Marseille
Tél. : 93-50-91

1977–78 տարեշրջանի արձանագրու - թիւնները սկսած են:

Վարժարանս, ճանչցուած ըլլալով Պե- տութենէն, կը կիրարկէ ֆրանսական ամ- բողջական ծրագիրը. ուստի նախակրթա- րանի շրջանաւարտ աշակերտները կ'ըն - դունուին «Լիսէ»ներու մէջ առանց որեւէ քննութեան ենթարկուելու:

Անարատ Ճղուեթեան հայ քոյրերու Մի- աբանութեան նպատակն է ազգիս մա - նուկներուն եւ պատանիներուն հայկական տոհմային դաստիարակութիւն ջամբել: Այս խզենց նուիրական կոչումին սիրով արձարձուած՝ հաստատուած են Ֆրանսա 1958ին Մարսէյլ՝ Պօմոնի կանաչազեղ պո- ուարձանին մէջ: Ի պին մեծ զոհողութիւն- ներու բացած են մանկապարտէզ եւ դի- շերօթիկ վարժարան:

Հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն օր վարժարանիս հայ ա- շակերտութեան, իսկ Շաբաթշաբթի օրերը առաւօտեան ժ.ը 9էն 12, քոյրերը ձրի կը նուիրեն իրենց ժամերը, օտար վարժա - րանները յաճախող հայ աշակերտութեան անոնց սրտին ու մտքին դրոշմելու համար Մ. Մեսրոպի ոսկեդինիկ լեզուն եւ մեր նախահայրերուն հաւատքը:

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ
ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ», *ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ»*

«ՅԱՌԱՋ 50»

Մաղկաքաղ «Ցառաջ»ի յիսնամեայ հատւածոներէն
420 էջ, ընտիր տպագրութիւն
ԿՈՂՔ՝ ԳՆԱՁՈՒ

100 ֆր. (110 ֆր. թղթատարի ծախքով)

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ
ԲԱՑ ՏՈՄԱՐԸ (1971)
ԿՐԱԿԸ ԿՈՂՔԻՍ (1973)
(հատորը՝ 30 ֆր.)

ԵՒՐՈՊԱՑԻ
ԲՈՒՌ ՄԸ ՏՈՄՍ
(25 ֆր.)

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ (1958)
Գին 50 ֆր.

Դիմել «Ցառաջ»ի

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
25
JEUDI
25 AOUT
1977

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·928

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 13.928

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՀ ԱԼԵՔ ԽԱԶՈՒՆՑԻ

Երեւանի մէջ իր մահկանացուն կնքած է դրագէտ, բանաստեղծ եւ Թարգմա – նիչ՝ Ալեք Խաչունց (Ալեքսանդր Խորէնի Խաչատրեան)։ Ծնած էր 1934ին, կիրթ – ւարած է Երեւանի հա – մալսարանի բանասիրական ճիւղը զոր ա – ւարտած է 1962ին 1961ին իսկ լոյս տեսած է իր առաջին ժողովածուն՝ կանաչ Արա – ևիս։

Համալսարանն աւարտելէ ետք, ղրա – ւած է մանկավարժութեամբ, լրագրու – թեամբ եւ 1965 – 73 շրջանին եղած է «Հայաստանի աշխատաւորուհի» հան – դէսի գրականութեան եւ արուեստի բաժ – նի վարիչ։

Իր գլխաւոր գործերն են՝ Քաղցրանուագ է հողը, Սպասիր մի ճիչ, Ասք Արեւային Պարտու Մասին, Ճակատագիր (1975)։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Քանի մը տողով

ՕԳՈՍՏՈՍ 18ի Անգարայի արուարձան – ներու Մամաքի մէջ կը սպաննուի 21 տա – րեկան ալակողմեան ուսանող մը, Եսատ Տէլճ։

Ուսանողը, որ Անգարայի ուսուցչա – կան – մանկավարժական համալսարանի դասընթացքներուն կը հետեւէր, Մամաքի կամուրջէն անցած ատեն զոհ կ'ըլլայ զինուած անձերու արագահարուածնե – րուն։

Թուրք ոստիկանութիւնը մատնոց է որ այս դէպքով կրնայ փոխ – վրէժներու ամ – րողջ շարք մը սկսիլ, եւ ուրեմն խիստ միջոցներ ձեռք առած է։ Ոստիկանապետ Նազմի Իլիպել յայտարարեց որ իր մար – միկը կասկածելի չէնքերու եւ բնակա – րաններու խուզարկութեանց ընթացքին պատասխանատուներէն մի քանին ձեր – բակալուած են, իսկ միւսները կը հե – տապնդուին։

ՆԱՒԱՌԱՀ ԺԻՍԷՔՍԻ տ'ԷՍԹԷՆ որ հա – րաւային Ալպեաններէն շրջապտոյտ մը կատարեց «վերան քաղաքականութիւն» մը պահանջելու համար, յայտարարեց թէ ալեւոր Ֆրանսացիները աւելի լաւատես – ական պիտի պահուին հիւլէական հարցե – րէ։ Այս առընչութեամբ խորհուրդ մը պիտի ստեղծուի վիտուններու, փորձա – կաններու եւ բնութեան պաշտպաններու։ ԺԻՒԼԻՆ կը հերքուի Լոնտոնի «Հակա – դեմութիւն» կոմիտէի լուրերը ինչ կը վե – րաբերի Բիւրտերու ջարդին։ (Տե՛ս «Ճա – ռագի երկտող թիւը)։ Այս հերքումը կատարած է Իրաքի հիւսիսային քրտա – կան ինքնավար շրջանի գործադիր խոր – հուրդի նախագահ եւ քրտական Դեմոկ – րատ Կուսակցութեան քարտուղար՝ Աք – բարի։ Ըսած է թէ ատիկա Իրաքէն փա – խած քանի մը ըմբոստներու խելապա – տանքն եղած է։

ԿԻՊՐՈՍԻ Արտաքին նախարարը բողոք ուարձացուցած է ՄԱԿի մօտ, Թրքական այն որոշումին դէմ որու նպատակն է Ղպղճավայրի» վերածել Ֆամակուստայի նաւահանգիստին ամէնէն արտադրական

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ՀԵՌԱՏԻՊ)

ԱՐԱՐԱՏ – ԿՐԻԼԻԱ ՍՈՎԵՏՈՎ ԽԱՂԸ (*)

Արարատ՝ Հրազդան մարզադաշտը կ'ըն – դունէր Կրիլիա Սովետով խումբը, Օգոս – տոս 17ին։

Սկիզբէն իսկ, դաշտի տէրերուն կը պատկանէր խաղի նախաձեռնութիւնը եւ մրցակիցը մատնոդիչ վիճակներ չէր կըր – նար ստեղծել։ Այսպէս կուչուիչեւցիները անընդհատ կը պաշտպանուէին եւ մերթ ընդ մերթ կը դիմէին հակագրոհներու։ Նոյն – իսկ պատահեցաւ որ ասոնցմէ մէկը կոլի վերածուէր երբ բերդապահ Ղազարեան ձեռքը հասած գնդակը թող կուտար եւ մրցակից Այրապով զայն կը « զամէր » բերդածողին։ Երեւանցիները բազմաթիւ նպաստաւոր առիթներ կը ստեղծէին։ Բայց 30րդ վայրկեանին է միայն, որ Յարութիւնեան Պաւլովէն գնդակը կը խը – լէր եւ առանձին կը հասնէր բերդապահ Բլոխինի առջեւ, յաջողելով նշանակել ա – խոյեանական իր առաջին կէտը։ Օրուան լաւագոյն խաղացողն էր սակայն Նաղար Պետրոսեան ,որ մասնաւորապէս եռան – դուն էր։ Մերթ աջ, մերթ ձախ եզրերը յայտնուելով, խուճապի կը մատնէր մըր – ցակից պաշտպանները։

44րդ վայրկեանին Նաղար իր ճարպե – տութիւններով գնդակը կը հասցնէր Խա – չատրեանի, որ անկիւնի նեղ անցքէ քաշ – ւած յաջող հարուածով արդիւնքը կը հասցնէր 2 – 0ի։ Երրորդ կէսն ալ Պետ – րոսեանի գերազանցութեան արդիւնքն էր։ Գնդակը կը ստանար կեդրոնէն, մէկը միւսին եռեւէն. չորս մրցակիցներէ կ'ա – զատէր, կը հասնէր հակառակորդի պաշտ – պանութեան հրապարակը ու յաջող փո – խանցում մը կ'ընէր իրեն հետ վազող Յովհաննէսեանին, որ չատ գեղեցիկ եւ ուժգին հարուածով կ'ամրապնդէր «Արա – րատ»ի յաղթանակը։

(*) Արդիւնքը տուած էինք «Ճառագ»ի Օգոստոս 19ի թիւով։

×

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻՈՒԹԻՒՆ

Ցունուարէն ցայսօր Հայաստան այցե – լած են մօտ 20·000 զբօսաշրջիկները։ Եկած են Միացեալ Նահանգներէ, Ֆրանսայէ, Լիբանանէ, Սուրիայէ, Դաշնակցային Գերմանիայէ, Աւստրիայէ, Դանիայէ, Պելժիայէ եւ քանի մը այլ երկիրներէ։

Կը նախատեսուի, որ տարուան ըն – թացքին զբօսաշրջիկներու թիւը չհասնի հազարէ աւելի ըլլայ։

«ԿԻՒՆԱՅՏԸՆ»Ի ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԱՆՁՆԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԵՏ

ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒՆ ՍՊԱՆԻՉՆԵՐԸ

Իրեն հարցուցի թէ ովքե՞ր սպաննեցին Թուրք մեծ դեսպանները։

— Իմ համոզումովս, - պատասխանեց Պօղոսեան, – Թուրք դեսպաններու դէմ մահափորձ սարքողները Լիբանանի եւ Սուրիոյ կազմակերպութիւններէն եկած Հայեր են։Փոքրաթիւ երիտասարդական խմբակներ են, որոնք լաւ կազմակեր – պուած են սակայն։ Միայն թէ Թուրք դեսպանները սպաննողները Քիւրտեր եւ կամ ձախակողմեան հակում ունեցող Թուրքեր ալ կրնան ըլլալ։ Հաստատուած չէ թէ որո՞նք սպաննած են զանոնք, հե – տեւաբար վճռական բան մը չեմ կրնար ըսել։ Մնաց որ մենք, Հայերս, հակա – ռակ ենք բռնութեան եւ սպանութեան։ Միայնթէ չենք կրնար ամէն առթիւ ան – ձահարել կրթուա երիտասարդները։ Մեր ձեռքը բան մը չկայ…։ Ինչ կը վերա – բերի տարիքոտ Եանըգեանի, մեռնելէ առաջ ուզեց հերոսանալ եւ այդ նպա – տակով սպաննեց Թուրք դիւանագէտնե – րը։ Ես իրեն հարցուցի.— Ինչքա՞ն էր 62 տարիէ ի վեր։ Եանըգեանի արարքին դէմ եսալ, միւս Հայերն ալ ընդվզեցանք։ Թուրք կառավարութիւնը պէտք է հաս – կացողութիւն ցոյց տայ Հայոց հանդէպ եւ պէտք է ընդունի թէ Օսմանեան շրջա – նին մեծթիւով Հայեր ջարդուեցան։ Թուրք կառավարութիւնը Օսմանցիներու անունով թող ներողութիւն խնդրէ, եւ այս կը բաւէ, — կրկնեց Պօղոսեան։ 1915ի հայկական ջարդը մենք միշտ կրնանք ա – պացուցանել։ Միայն թէ Թուրքերը չեն կրնար հակառակը փաստել։ Այդ օրե – րուն մէկուկէս միլիոն Հայ ջարդուեցան։ Օրինակի համար, իմ մեծ հայրս 1896ին Խրթանոցուլի մէջ սպաննուեցաւ։ Գեր – մանները միլիոնատուր Հրեայ սպաննեցին, բայց ներողութիւն խնդրեցին եւ խնդիրը փակուեցաւ։ Հիմա բարւոք յարաբերու – թիւններ կը մշակեն Իսրայէլի հետ։ Տե – սաք թէ սպառնական նամակներ կը ստա – նանք, կ'ըսեն թէ պիտի չարունակեն սպաննել Թուրք դեսպանները։ Մինչեւ որ Թուրք կառավարութիւնը ասուլիս մը ունենայ Հայոց հետ։

— Շատ աղէկ, ենթադրենք որ այդ – պիսի ասուլիս մը տեղի ունենայ Հայոց հետ, ո՞վ պիտի ներկայացնէ Հայերը։ Ո՞վ է անոնց պետը։

— Ձեզի տամ անունը, Տընիզ Փախազ – եան, – պատասխանեց Եղուարդ Պօղոս – եան։ Ան բաներէն է բոլոր Հայերուն եւ թէ մեծ յարգանք կը վայելէ մեր կողմէ։ Մէկ բառով, ամբողջ Հայոց համար ա – մենակարեւոր անձնաւորութիւն մըն է։

Կիւնայտընն կը հրատարակէ Թրքատեաց ծերակուտական Քէնըտիի մէկ լուսանը – կարը, Փրոֆ· Տընիզ Փախազեանի հետ, որ Հայ Վարչական Խորհուրդին նախա – գահն է։ Կիւնայտընն կ'աւելցնէ թէ Քէ – նըտի Յոյներէն վերջ սկսաւ Հայերն ալ սիրաշահիլ։ Կը հրատարակէ նոյնպէս Թրքատեաց եւ ծերունի Զամիչեանի նը – կարը։

×

Կիւնայտընի Թղթակից Էրթուղրուլ Ապ – պայ կը չարունակէ իր յօդուածաշարքը եւ հարցազրոյցը արտասահմանի հայ քա – ղաքական գործիչներու հետ եւ կուտայ հետեւեալ մանրամասնութիւնները·

— Արմինիըն Ռիփորթըրի արտօնատէր

Պօղոսեան սպէտս չարունակեց·· Ըսի թէ Հայոց ներկայացուցիչն է Փրոֆ· Տընիզ Փախազեան, Ուաշինկթընն կը բնակի, Մի – ջնկընի համալսարանը Պատմաբանութեան Փրոֆ· է եւ բոլոր Հայոց բաներէն է։ Միեւնոյն ատեն նախագահը Հայաստանի Վարչական Խորհուրդին։ Շատ կարեւոր անձնաւորութիւն մըն է եւ ան միայն կրնայ մանրամասն եւ չհագզգռական տեղեկութիւններ տալ ձեզի։

— Ինչպէ՞ս կրնամ տեսակցիլ իրեն հետ։

Կը ջանամ ձեզի համար ժամադրութիւն առնել իրմէ։

Պօղոսեան աւելցուց·— Թուրքերէն եթէ հոզ առնենք իսկ, Ամերիկայէն քանի մը Հայ միայն կրնայ հոն երթալ, մեծա – մասնութիւնը հոս կը մնայ։ Առաւաւելն Ռուսիոյ Հայերը կարս կամ Արտահան կ'երթան։ Պատճառն այն է որ ամերի – կահայերու ընկերային ապրելակերպը չատ լաւ է։ Ամերիկայի մէջ մէկ հատիկ Հայ աղքատ չենք կրնար տեսնել։

— Հայերու այդ ուժը ինչէ՞ն է։

— Վաթսուն տարիէ ի վեր Ամերիկա ենք, երեսուն տարուան ընթացքին չատ ուժեղացանք, մանաւանդ Ֆրանսայի, Լի – բանանի եւ Սուրիոյ Հայերը մեզի աւելի զօրացուցին։ Դրամ ունինք, հարուստ ենք, եթէ Թուրքիա մերժէ քանակցիլ մե – զի հետ, հետեւանքը իրեն աննպաստ կ'ըլլայ։ Կրնաք վստահ ըլլալ թէ այս դոր – ծը այսպէս չի մնար։

—Ի՞նչ կրնայ ըլլալ։

— Այն ատեն մեր մեծահարուստնե – րուն եւ Քոնկրէսի անդամներուն միջո – ցաւ մեր ազդեցութեան տակ պիտի առ – նենք ամերիկեան կառավարութիւնը։ Մեր ուժը օրէ օր կը զարգանայ, եւ այս կա – ցութեան մէջ Ամերիկան իրը զէնք պիտի գործածենք Թուրքիոյ դէմ։ Ուշ կամ կա – նուխ օր մը պիտի ըլլայ այս բանը։

Ամերիկայի մէջ սա պահուս կէս մի – լիոն Հայեր կ'ապրին։ Քանի տարիէն ա – նոնց թիւը մէկ միլիոնը պիտի անցնի, Լիբանանէն, Սուրիայէն, նոյնիսկ Իս – թանպուլէն Հայերը գունդ գունդ Ամե – րիկա կուգան։ Մորհեցէք անգամ մը։ Մէկ միլիոն մեծահարուստ Հայեր ամերիկեան տնտեսութիւնը իրենց ազդեցութեան տակ պիտի առնեն, եւ ան պիտի ստիպուի տեղի տալ։ Ակռկ զատ երեք միլիոն Յոյ – ներ կան, որոնք Թուրքերու դէմ զայրա – ցած են, Կիպրոսի եւ Եգէականի վէճե – րուն առթիւ։ Յոյներուն հետ եթէ գոր – ծակցինք, թէ՛ անոնց եւ թէ մեր գործին ծառայած կ'ըլլանք։ Յոյներուն հետ միա – սին աշխատելով, աւելի դիւրաւ չարժ – ման կը մղենք ամերիկեան կառավարու – թիւնը։ Իրրեւ օրինակ կրնամ յիշել ամե – րիկեան «պինարդելը», որ արդէն իսկ ու – ւաւ առաջին պատուը։ Ներկայիս ամե – րիկեան Քոնկրէսին մէջ ծագումով յոյն բաւականաչափ անդամներ կան, բոլորն ալ ազդեցիկ։ Ծագումով Հայ անդամներ ալ կան, եւ կառավարութեան կրնան ազ – դել։ Անոնք յառաջիկային չատ օգտակար կրնան ըլլալ մեզի։

Շնորհակալութիւն յայտնելով բաժնուե – ցայ Պօղոսեանէ։

(Շար· – 2)

ՏԵՍՆԱԿՑԱԿԱՆ ԲԱՋՈՒՄՆԵՐ ՂՎԱՀՈՎՀՈՒՆՈՒՄ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՒՂԵՐՈՒՄ

ՀԱՅՐ ԱՆՈՒՆԸ

Ամօթ — 1977թ. Ցուլալուի լայն ժողովուրդը իւր գիւղատնտեսական ապրանքները, ծխախոտ, տնտեսական մթերքներ (կաթնակերտ, ալեւրի, մսի եւ կաթնամթերքի) վերջ չէ տեսած տարեկան տասնապատկուող գնաճերուն։ Ամէն ինչ կը թանկանայ, բացի աշխատանքի ուժէն։ Ամէն ինչ կը թանկանայ, բացի ստրուկ

ՀԱՄԱՅՆԱՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀՈՍՈՎՈՄՆ

— Մեր ամենամեծ ուրախությունն այն է, որ ամեն տարի մեր հոգևոր հովիվները մեզ համար նոր գանձեր են գտնում, նոր ճշմարտություններ են հայտնաբերում, որոնք մինչև այդ ոչ ոքի հայտնի չեն եղել։ Ահա այսօր էլ ես ունեցա մի հոգևոր հանդիպում, որի ընթացքում ինձ համար նոր ճշմարտություններ բացահայտվեցին։ Ես հանդիպեցի մի մարդու, որը ոչ միայն ինձ, այլև ամբողջ աշխարհին ապացուցեց, որ ինքը ոչ թե մարդ է, այլ հրեշտակ

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դաշնակցութեան Լիոնի Վարանդեան խումբի ընկերներու անունով կուգանք խնդարհիլ մեր վաստակաւոր մեծ ընկերոջ՝

ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻԻ

թաղմ հոզակոյտին առջեւ եւ մեր ցաւակցութիւնները կը յայտնենք իր զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն:

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ ԽՈՒՄԲԻ ԸՆԿԵՐՆԵՐ

×

Կը խնդարհինք «Սարերու Ալան» գէնքի եւ գրչի յեղափոխական, մեծ Հայու.

ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻԻ

դագաղին առջեւ, կը բաժնենք վիշտը իր ընտանեկան պարագաներուն եւ զաղափարի ընկերներուն:

Ցաւակցութիւններ Ֆրանսայի չորքանի Տարօն – Տուրուբերանի Հայրենակցական – կան քոյր միութեան բոլոր անդամներուն:

ՄԱՐՍԷՅԼ.- ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ
ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆՏՐ.
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԼԻԲԱՆԱՀԱՑ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ

ԵՆԹԱՑԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ.— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել: Ուրեմն կը շարունակենք, մաս մաս հրատարակութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն:

ՊՈՒՎՎԱՐ ՕՏՏՕ Ս. ՑԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

Տիկին Մարի Քէօսէեան, Այրի Տիկին Վէրժին Քէօսէեան 25ական, Պ. Պ. Պաղդըճեան, Ժամկոչեան, Տէր եւ Տիկին Տորիա, Պ. Խորանեան, Սահակեան, Ուղունեան, Փիէր Աբրահամեան, Ցակոբ Քէլէչեան, Ալպէր Վարուժանեան, Տիկ. Սիմոն, Տէր եւ Տիկին Ցարութիւնեան, Պ. Դերձակեան, Արթինեան ընտանիք, Այրի Տիկին Գաբրիէլեան, Տէր եւ Տիկ. Ձինուճիւեան, Պ.Պ. Բենիամին Ունանեան, Ցակոբ Ղազարեան, Գրիգոր Պօղոսեան, Ժողէֆ Սանթուրեան, Գրիգորեան, Մելքոնեան, Տիկին Եղիսաբէթ Սիմոնեան 20ական ֆրանք:

(Շար.)

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ՆԻՄ.— Տիկին Համբարձումի Գրիգորեան, Տիկին Աղաւնի Պանոէզեանի մահուան քառասունքին առթիւ կատարուած հոգեհանգիստին առթիւ, փոխան ծաղիկի 100 Ֆր. կը նուիրէ «Ծառայ»ին:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վալանսի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհի Կօշկակարեանին, իր քրոջը մահուան առթիւ:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայրենակցական Միութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ, Այրի Տիկին Խտուար Գալէզեանի եւ անչկան Աննի – Նաթալիի, Տէր եւ Տիկին Արիս Գալէզեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Տելեմաք Գալէզեանի եւ զաւկին, Օր. Ալիս Գալէզեանի, Տիկին Անահիտ Գալէզեանի, եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, հօր–եղբօր՝

ԷՏՈՒԱՐ ԳԱԼԷԶԵԱՆԻ

դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Կապոյտ Խաչի Պելֆոնթէնի կայանի Շրջ. խումբը Փարիզ կը վերադառնայ Օգոստ. 30 Երեքշաբթի օր երեկոյեան ժամը 18ի առեններբը:

Փորթ տ'Օրլէան Ավընիւ Փօլ Ափել:

×

ԼԻՈՆ.— Օգոստոսի խումբի երախանեբը կը վերադառնան Օգոստ. 28ին, ժամը 18 – 18·30ին Հայոց եկեղեցիին առջեւ՝ 295 ռիւ Պուալօ:

Foyer Arménien de Jeunes Filles

3, Rue Guy — 69003 LYON

Le foyer arménien pour jeunes filles est dirigé par les religieuses arméniennes de l'Immaculée Conception.

Il reçoit des jeunes filles de France et de l'étranger désirant poursuivre des études secondaires ou obtenir différents diplômes et licences.

Situé au centre de LYON, il se trouve à proximité des universités, des facultés et des Beaux Arts.

Il ouvrira ses portes le :
10 SEPTEMBRE 1977

Pour les inscriptions et pour tous renseignements, s'adresser à :
Sœur Rose Candide MICHAELIAN
38, route de Collonges
69450 ST CYR AU MONT D'OR
Tél. (78) 47.28.65

ՀԱՅՐԵՆԻ ԿՏՈՒՐԸ

Անարատ Ցղութեան հայ քոյրերը ուրախութեամբ կը ծանուցանեն, Ֆրանսայի եւ օտարաբնակ ազգայիններուն, մօտալուտ բացումը հայկական օճախի մը այն հայ օրիորդներուն համար որոնք կը փափաքին իրենց ուսումը յառաջ տանիլ կամ այլազան վկայականներ ձեռք ձգել:

« Հայրենի Կտուրը » իր նպաստաւոր դիրքով կը գտնուի Լիոնի կեդրոնը, համալսարաններու եւ գեղարուեստական դպրոցներու մօտ:

Բացումը տեղի պիտի ունենայ Սեպտեմբեր 10ին:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՓՐԱՆՍ. ՋԱՅՆԱՍՓԻՒՌԻՆ

Կիրակի, Օգոստ. 28, ժամը 8ին, Ֆրանս-Փիւլթիւբէն յայտագիրը նուիրուած Սայաթ – Նովայի:

Կը մասնակցին՝ Ռուբէն Մկիւք, Ժերար Տէհէեան եւ Սայաթ - Նովա համոյթը:

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1977 – 1978 ուսումնական տարւոյն արձանագրութիւնները ցերեկօթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտներու համար: Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տեսչութեան՝

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

20էն 30 տարեկան հայ կին մը, սթենոտաքթիլօ եւ երկու լեզուն պիտոյդ՝ հայերէն եւ անգլերէն:
Դիմել՝

Jacques CHELELEKIAN
Voyage Wasteels
87, La Canebière Marseille
Tel : (91) 50 - 89 - 12

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ՝ՆԵՐ
ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՑԱՌԱՋ», *ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՑԱՌԱՋ»*

« ՑԱՌԱՋ 50 »

Ծաղկաքաղ «Ծառայ»ի յիսնամեայ հատաքածոներէն
420 էջ, ընտիր տպագրութիւն
ԿՈՂՔ՝ ԳԱՌՋՈՒ
100 ֆր. (110 ֆր. թղթատարի ծախքով)

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

ԲԱՑ ՏՈՄԱՐԸ (1971)
ԿՐԱԿԸ ԿՈՂՔԻՍ (1973)
(հատորը՝ 30 ֆր.)

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԲՈՒՌ ՄԸ ՏՈՄՍ
(25 ֆր.)

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ (1958)
Գին 50 ֆր.

Դիմել «Ծառայ»ի

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը փակ է ամբողջ Օգոստոս ամիսը:

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

Մահազդ	120 ֆր.
Հոգեհանգիստ	60 ֆր.
Շնորհակալիք	60 ֆր.
Ցաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, նշանտուք	60 ֆր.
Մկնդ	60 ֆր.
Կը փնտռուի	20 ֆր.
Կ'ուզուի	30 ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ: Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է: Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել Թերթին վարչութեան:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ
Ա. ՅԱՌՈՒԿԵԱՆ

ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ԶՈՒՆԵՑՈՂ ՄԱՐԴԻԿ

VIENT DE PARAITRE

" Des hommes sans enfance"
D'ANTRANIK ZAROUKIAN
Traduit de l'arménien
par Sarkis Boghossian
Les Editeurs Français Réunis, Paris

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Որբերու Օգն. Մարմնին տարեկան պարահանդէսը Դեկտեմբեր 4ին:

×

Կեդրոնականցիներու տարեկան ցայգապարահանդէսը Նոյեմբեր 5ին:

×

Կապոյտ Խաչի Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը Հոկտեմբեր 8ին:

×

Ամենուհի Գեւոնեանի Տարօնի երգերու ունկնդրութիւնը տեղի պիտի ունենայ Հոկտեմբեր 22ին, Շաբաթ ժամը 8·30ին Սալ Տըպիւսիի մէջ:

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose des

VOYAGES EN ARMENIE

au départ MARSEILLE

Départ Vendredi	Retour Jeudi
16 Septembre	29 Septembre
30 Septembre	13 Octobre
30 Decembre	12 Janvier 1978

JOUR DE L'AN ET NOEL A EREVAN

PRIX PAR PERSONNE 3150 F

Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.

IMPORTANT : *Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.*

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS

87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 50 89 12

Org. Lic. 97

ՈՒՐԲԱԹ
ՕԳՈՍՏՈՍ
26
VENDREDI
26 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ Հ_ ԹԻՒ 13· 929 — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — 53e ANNÉE — N° 13.929

ԵՐԵՒԱՆ ⇐⇒ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ՀԵԹԱՏԻՊ)

ԱՐԱՐԱՏ — ԲԿՍԱ ԽԱՂԸ (*)

Օգոստ· 21ին Արարատ իր դաշտին վրայ կ'ընդունէր ԲԿՍԱ. խումբը, ախոյեան դարձի մրցումներու չարքին։

Առաջին կիսախաղին, կողմերը ցուցադրած են հանդարտ խաղարկութիւն մը։

Երկրորդ կիսախաղին կացութիւնը կը փոխուէր եւ պայքարը սուր բնոյթ կ'առնէր։ 48րդ վայրկեանին Եուրի Զեռնո - կով, որու արընթաց անցումները չատ վտանգաւոր էին, զարպասի մերձաւոր շրջանը յայտնուեցաւ եւ երեք պաշտպան - ներու եւ բերդապահ՝ Գագիկ Ղազարեանի կիրճէ անհաճոյութենէն օգտուելով բաւ հաշիւը։ Երկու վայրկեան ետք, Յովհաննիկ Խաչատրեան վտանգում մը կ'ընէր Քերոբեանին, որ կը յաջողէր հաւասարեցնել արդիւնքը։ Ուշագրաւ էր հիւրերուն երկրորդ կոլը։ Լէոնիդ կը տիրանար Նազարեանի մէկ փոխանցումին, գնդակը կը հասցնէր դաշտի կեդրոնէն դէպի առաջ վազող Զեռնոկովին, որ 25 մեթրէ անպատճառելի հարուածով գնդակը կը զետեղէր զարպասին մէջ։ Դրեթէ նոյն հետաքրքրութենէն, Բորիս Կուպէյկինը երրորդ կոլը կը յաջողէր։ Խաղի վերջին 15 վայրկեանները անցան «Արարատ»ի դուռն գրոհներով։ Արարատցիներու չատ մը առիթներէն միայն մէկը արդիւնք ունեցաւ։ Երեւանցիներու խմբապետ՝ Սերգէյ Բոնդարենկոն կ'արձանագրէր երկրորդ կոլը։

Մրցավարին վերջին ազդանշանը կ'ընդհատէր «Արարատ»ի վերջին գրոհը։ Մրցումին ներկայ էր Խորհ. Միութեան ոտնագնդակի հաւաքականին ասղ մարզիչ Նիկիտա Սիմոնեան, որ լաւագոյն խաղացողի համար սահմանուած մրցանակները կը յանձնէր Եուրի Զեռնոկովին եւ Երեւանցի պաշտպան Ա. Մովսիսեանին։

Այս խաղէն ետք Արարատ ունի 19 կէտ (18 հանդիպում) եւ կը պահէ 7րդ տեղը ընդհ. դասաւորումին մէջ։ Առաջին դիրքի վրայ է Կիեւի Դինամօն, որ յաղթելէ ետք Զերնոմորենցի Օի դէմ 8 կէտով, ունի 25 կէտ։

Արարատի յաջորդ մրցումը՝ Օգոստոս 26ին, Մոսկուայի մէջ, Դինամօ-ի դէմ եւ 30ին Լենինգրատ, տեղւոյն Զենիթի դէմ։

Արարատ Սեպտ· 3ին, իր դաշտին վրայ կ'ընդունի Բաքուի Նեֆթչին։

(*) Արդիւնքը տրուած ենք «Յառաջ»ի Օգոստ· 23ի թիւով։

×

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԵՐԱԽԱՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՃԱՄԲԱՐՆԵՐԸ

Լիբանահայ երախաներու խումբ մը, բաղկացած 125 հոգիէ, Հայաստան ժամանած է մէկ ամիսով ճամբարները հանգստանալու համար։

Կիրովականի Արաեկ անունը կրող ճամբարն ալ 84 երախաներ ընդունած է արտասահմանի տասը երկիրներէ՝ Ֆրանսա, Միացեալ· Նահանգներ, Իրաք, Սուրիա, Քանատա, Յորդանան, Աւստրիա, Կիպրոս եւ Լիբանան։

Իրարն ալ առիթ պիտի ունենան ծանօթանալու հայրենի բնութեան, տեսարժան վայրերուն։

ԿԻՆԵՐՈՒ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հայաստանի ընկերաբաններ հարցա - թուղթեր բաժնած են կիներու չրջանակ - ներու մէջ, կարգ մը հարցումներու պատասխանը ունենալու համար։

Պարզուած է, թէ մեծ մասը կը փափաքի ընտանեկան յարկին տակ ունենալ 3 - 4 զաւակ։ Կը նախընտրեն ամուսնանալ 22 տարեկանին եւ մինչ այդ հետեւիլ մէկնակարգ կամ բարձրագոյն ուսման։ Իրենց աշխատավարձը չատ կարեւոր կը նկատեն ընտանեկան պւիւճէին մէջ։ Տասը կիներէն ինը իրենց զաւակները կը յանձնեն կամ մտադիր են յանձնելու մսուրներու եւ մանկապարտէզներու խը - նամքին։

×

ՍԱՐԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍ

«Մարտիրոս Սարեան» թանգարանի նախաձեռնութեամբ եւ պատրաստութեամբ յոբելենական բնոյթի ցուցահանդէս մը տեղի պիտի ունենայ ի մօտոյ։ Թանգարանը ի պահ ղրուած եւ ցուցադրութեան հանուած 70 նկարները կ'արտացոլեն Հայաստանի կեանքը 1921էն սկսեալ, քանի անոնք արուեստի ճամբով պատկերաց - ւած հազուագիւտ «վաւերագիրներ» կը նկատուին։

Ցոբելենական բնոյթի ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են նկարիչին այն նկարները, որոնք կը զտնուին խորհրդային պատկերասրահները եւ արտասահմանի անձնական սեփականութիւն եղող շրջանակները։ Անոնց մէկ մասը առաջին անգամ ըլլալով պիտի ցուցադրուի երեւան։ Իոլորն ալ տեղ պիտի գտնեն Սարեանի նուիրուած նկարացանկին մէջ։

×

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԻ ՍԵՄԻՆ

Տարեկան արձակուրդէն ետք, անգամ մը եւս հրապարակ պիտի գայ Հայաստանի հեռատեսիլի եւ ձայնասփիւռի ջութակահարներու նուագախումբը։

Շուրջ քսան տարի առաջ էր, որ Երեւանի երաժշտանոցի պատանիներ ջութակահարներու խումբ մը կազմելով հրապարակ եկան։ Երեւոյթը գնահատուեցաւ։ Տարիներու ընթացքին խումբը միատնաբար մարզուելով այժմ դարձած է երաժշտասէր հասարակութեան կողմէ սիրուած նուագախումբ մը։ Ղեկավարն է Գէորգ Ադէմեան։

×

ԱՐԱԳ ԱՃՈՂ ԸՆԿՈՒԶԵՆԻՆԵՐ

«Ընկուզենի անկողը ընկոյզը չի ճա - չակեր», կ'ըսէ ժողովրդական առածը։ Այս կարծիքը հերքել ուզեցին կիրովականի կեդրոնական փիտահետազօտական անտառի փորձակայանին մասնագէտները։ Կատարուած աշխատանքներուն շնորհիւ, այսինքն, պատուաստումներու եւ ընտրութիւններու միջոցաւ տեսնուեցաւ, որ ընկուզենիին պտղաբերութեան ժամանակը կարելի է կրճատել 3 - 4 անգամով։ Արդարեւ, այժմ, Զորագրիւրի անտառատնտեսութեան մէջ աճած սերմնաբոյսերը կրնան պտղաբերել ոչ թէ 20 տարի ետք, ինչպէս կ'ենթադրուի, այլ ընդամէնը 7–8 տարիէն։

Առաջին հազար տունկերը պիտի յանձնուին Շամչադինի, Իջեւանի եւ քանի մը այլ վայրերու անտառային տնտեսութիւններուն, ինչպէս Յոսրովի արգելանոցին։ Ներկայ ծրագրով 100 հեկտար տարածութիւն պիտի գրաւեն նոր ծիլերը։ 1980ին՝ 600 հեկտար։

«ԿԻՆԱՅՏԸՆ»Ի ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԱՆՁՆԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԵՏ

Տասը օր վերջ գայի տեսնել նորէն Հայոց Կրօնապետը, Թորգոմ Արք· Մանուկեան։

Ինք ժողովի մէջ էր, եւ իր երիտասարդ քարտուղարուհին խնդրեց որ սպասեմ տասը վայրկեան։ Գեղեցիկ աղջիկ մըն էր։ Մէջոց մը դլուխը վերցուց եւ ըսաւ.

— Գիտէ՞ք, ես Իսթանպուլցի եմ, տասը տարի առաջ հոս եկայ, բայց հօրեղբայրս դեռ Իսթանպուլ է, Թաղսիմ, ինքնաշարժի վաճառականութիւն կ'ընէ։

Մենք այսպէս կը խօսակցէինք, երբ Թորգոմ Սրբազան լուր ղրկեց որ ինծի կը սպասէ։ Այս անգամ ղէմ առ ղէմ եւ առանձին խօսակցեցանք։ Երբ կարդը եկաւ թուրք դեսպաններու սպանութեան, Թորգոմ Արք· խնդալով ըսաւ թէ չատ վստահութիւն չունի լրագրողներուն վրայ եւ հետեւեալ դրաւոր յայտարարութիւնը տուաւ·

— « Որքան ատեն որ վճռական փաստեր չկան, անիրաւ եւ անպատասխանատուբնթացք մը պիտի ըլլար այդ դէպքերը վերագրելմիակ անհատի մը եւ կամ միակ հաւաքականութեան մը։ Այս է մեր համոզումը։ Մեր դիտցածը այն է որ որեւէ վճռական փաստ չկայ, հաստատելու համար թէ այդ սպանութիւնները դործուած են Հայոց եւ կամ հայկական կազմակերպութեան մը կողմէ։ Իրրեւ թէ հեռաձայնով թերթերուն ըսուեր է թէ հայկական կազմակերպութիւնները իւրացուցած են այդ արարքները։ Իսկապէս Հայե՞ր են հեռաձայնողները, այս մասին ալ փաստ չկայ։ Անթիւ անհամար ենթադրութիւններ կան, եւ անիրաւութիւն պիտի ըլլար այդքան ծանր յանցանքի մը պատասխանատուութիւնը վերագրել մանաւանդ խմբակի մը։ Անշուշտ, ոճիրները մարդկութեան դէմ գործուած մեծագոյն յանցանքներն են, ոչ մէկ դէպքավար դէմք, մանաւանդ ոչ մէկ հոգեւորական կրնայ արդարացնել զանոնք»։

Իրրեւ կրօնաւոր մը, Թորգոմ Արք· Մանուկեան չէր ուզեր աւելի խօսիլ, ուստի իրմէ ուզեցի Տընիզ Փափազեանի հասցէն։ Հեռաձայնով հարցուց եւ տեսուչէ թէ Ուաշինկթըն չէր, եւ երկու օր վերջ պիտի դար։ Երկուշաբթի օր պիտի ընդունէր զիս։

Կիւնայտըն այս յօդուածաշարքին մէջ կը հրատարակէ նոր լուսանկարներ, ո - րոնցմէ մէկուն մէջ կ'երեւի Տընիզ Փափազեան, ծաղումով յոյն ծերակուտական Սարպէնեսի հետ, տարբեր լուսանկարի մը մէջ երիտասարդ հայուհի մը, Լինտա Մելքոնեան, որ օդնականն է Սպիտակ Տան խօսնակ Թոմըս Օ'Նէյլի։

(Շա· 3)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԻՊՐՈՍ՝ ԱՌԱՆՑ ՄԱԿԱՐԻՈՍԻ

Տէնքթաշ կրկին կը սպառնայ եւ Միլլիէք օրաթերթի Նիկոսիոյ թղթակիցին յայտարարած է բա ցէկ բաց·— «Թուրք կիպրական պետութիւնը իր տահմանները կը փակէ եթէ յոյն – կիպրական համայնքի ապագայ պետը ճանչցուի իբրեւ կիպրոսի պետութեան ղեկավար»։ Աւելի չհետեւելով, Տէնքթաշ կ'ըսէ որ այդ միջոցին պիտի դիմէ եթէ Սեպտեմբերին, Յոյներու ընտրած ղեկավարը կիպրոսի Հանրապետութեան նախագահ հռչակուի եւ իբր այդ ճանչցուի միւս երկիրներուն կողմէ։ Տէնքթաշ կ'աւելցնէ թէ կիպրոսի Թուրքերը այլ միջոցներ ալ ձեռք պիտի առնեն, որոնք կրնան երթալ մինչեւ Թուրք կիպրական դաշնակցական պետութեան անկախութեան հռչակումը։

Քաւիլ մը տոպով

ԺՈՐԺ ՍԵԿԻ, ՍԷ·ԺԷ·ԹԷ·ի Ընդհ· քարտուղարը յայտարարեց թէ Զաիլի յաղթանակի պարագային, նուագադոյն (ամատկան) աշխատավարձը, որ ծանօթ է ամիճ կրճատումով պէտք է 2400 ֆրանքի բարձրանայ (ընկերվարական եւ համայնավար ներկայիս կը վիճին այդ մասին եւ ընդհակառակները չեն կարծեր որ կարելի ըլլայ 2200էն աւելի որոշել)։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ եւ Վիլնիուսի (Լիթուանիա) մէջ ձերբակալութեանց նոր շարք մը սկսած է։ Երեք անձեր ձերբակալուած են, որոնք անդամ էին Հելսինքիի համաձայնագրի հսկողութեան կոմիտէին։ Ներկայիս 12ի կը հասնի Հելսինքիի համաձայնագրի կոմիտէներու ձերբակալուած անդամներու թիւը։

ՖՐԱՆՍ. 2ի դէմ 4 կէտով յաղթեց Համպուրկի խումբին, բասկետպոլական հանդիպումի մը ընթացքին, Փարիզ տէ Փրէնս։

ՅՈՐՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ոտնագնդակի 36րդ բաժակի աւարտական մրցումին կը մասնակցէին Մոսկուայի երկու խումբեր՝ Տորպեդօ եւ Դինամօ։

Դինամօն յաղթեց 1 – 0 ով։ Ցրդ անդամն է որ այս խումբը կը տիրանայ այդ բաժակին։

ՌՈՒՄԲԵՐ ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻՆ ՎՐԱՑ

— o —

Մեր երկուան թիւով, կարճ լուրերու բաժնին մէջ հաղորդած էինք որ ռումբեր պայթած են Գում–Գաբուի թաղամասը։ Էսթղիէք-ըտ Փրէսի մէկ հեռագիրը կը ճըշդէ որ երեք ռումբեր պայթած են միաժամանակ Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանը եւ երկու ռումբեր ալ հայկական երկու ուրիշ հաստատութեանց մէջ։

Փոքր վնասներ կան եւ ոչ մէկ զոհ։ Ոչ ոք տէր եղած է արարքներուն։

ՏԵՍԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ ԲԱԺՈՒՆԿԱՆՈՑ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ՄԻ ՀԱՐՍԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ Պատմության ինստիտուտի գիտական աշխատող Ա. Ղազարյանը հրատարակել է «Պատմություն մի հարսի մասին» (Ծաղկաձոր, 1977 – 78 ուսումնական տարեշրջանի աշխատանքներ) խորագրով գրքույկը, որտեղ ներկայացված են Ծաղկաձորի միջնակարգ դպրոցի աշակերտների ուսումնասիրությունները։

Գրքույկի առաջին հատվածում հեղինակը պատմում է, թե ինչպես է ծնվել գաղափարը, ինչպես են ընտրվել հարցերը, ինչպես են կազմակերպվել ուսումնասիրությունները։ Ապա ներկայացված են աշակերտների ուսումնասիրությունները։ Ուսումնասիրությունների հիմնական մասը կազմում են ավագ դպրոցի աշակերտների հուշերը։ Նրանք հավաքել են ինչպես հարսի, այնպես էլ նրա ծնողների, հարազատների, հարևանների հուշերը։ Ուսումնասիրությունների հիմնական մասը կազմում են ավագ դպրոցի աշակերտների հուշերը։ Նրանք հավաքել են ինչպես հարսի, այնպես էլ նրա ծնողների, հարազատների, հարևանների հուշերը։

Գրքույկի վերջին հատվածում հեղինակը ներկայացնում է ուսումնասիրությունների արդյունքները։ Նա գրում է, որ հարսի մասին պատմությունները հավաքելու գործում մեծ դեր են խաղացել ուսուցիչները։ Նրանք են ղեկավարել աշակերտների աշխատանքները, նրանք են օգնել նրանց հանդիպումներ կազմակերպել հարսի հարազատների, հարևանների հետ։ Ուսուցիչները օգնել են նաև հարցերի ընտրության, հարցաշարերի կազմման հարցում։

Գրքույկի հեղինակը գրում է, որ հարսի մասին պատմությունները հավաքելու գործում մեծ դեր են խաղացել ուսուցիչները։ Նրանք են ղեկավարել աշակերտների աշխատանքները, նրանք են օգնել նրանց հանդիպումներ կազմակերպել հարսի հարազատների, հարևանների հետ։ Ուսուցիչները օգնել են նաև հարցերի ընտրության, հարցաշարերի կազմման հարցում։

Գրքույկի վերջին հատվածում հեղինակը ներկայացնում է ուսումնասիրությունների արդյունքները։ Նա

ՆԱԽԱՊԱՏՎԱԾ ՎՈՍՎՈՄՈՎ

ՆԱՅՈՒՄՊՈՒՐՈՒ ԿԱՏԱՂԸ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ

Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆԻ

Ա

Ամառվա տաք մի կեսօր էր։ Ես ու Ռուբոն ոտաբոբիկ վազում էինք Ղարաքիլիսայի ձորով։ Ռուբոն ինձնից մեծ էր երեք տարով, բայց ես նրան չէի զիջում ոչ վազքով, ոչ ուրիշ խաղերով։ Ես ու Ռուբոն ամենամտերիմ ընկերներ էինք։ Ամեն օր միասին էինք խաղում, միասին էինք գնում ջրհոր, միասին էինք գնում ձորը ոչխարներ արածեցնելու։

Ռուբոն ինձ ասաց, որ գնանք Ղարաքիլիսայի ձորի ամենավերջի ծառերի տակ, որտեղ ինքը մի բան է տեսել։ Ես հարցրի, թե ի՞նչ է տեսել, բայց նա ոչինչ չասաց, միայն ասաց, որ գնանք, ինքը կասի։ Ես էլ ավելի հետաքրքրվեցի։ Ինչ-որ բան էր տեսել, որ չէր ուզում ասել։ Ես ավելի էի հետաքրքրվում։ Ինչ-որ բան էր տեսել, որ չէր ուզում ասել։ Ես ավելի էի հետաքրքրվում։

Ռուբոն ինձ ասաց, որ գնանք Ղարաքիլիսայի ձորի ամենավերջի ծառերի տակ, որտեղ ինքը մի բան է տեսել։ Ես հարցրի, թե ի՞նչ է տեսել, բայց նա ոչինչ չասաց, միայն ասաց, որ գնանք, ինքը կասի։ Ես էլ

ՅԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով անկեղծ ցաւակ – ցութիւններ կը յայտնէ կարօ Սասունեի մահուան տխուր առթիւ իր զաւակներուն եւ իր քեռիին՝ ընկերուհի Մանիկ Մե – ծատուրեանի:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Ղուկասեան (Մոնթրէօյլ) Տիկին Աշճեանի կսկծալի մահուան առթիւ 100 ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ին փոխան ծաղիկի:

ՆՈՒԷՐ

ՆԻՍԷՆ Տիկին Անոյշ Չիլինկիրեան իր աղջկան Զարուհի Ալանեանի ամուսնութեան 25ամեակին առթիւ 100 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը փակ է ամբողջ Օգոստոս ամիսը:

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1977 – 1978 ուսումնական տարւոյն արձանագրութիւնները ցերեկոթիկ եւ դիշերօթիկ աշակերտներու համար: Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տեսչութեան՝

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՖՐԱՆՍ. ՋԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Կիրակի, Օգոստ. 28, ժամը 8ին, Ֆրանս–Փիւլթիւրէն յայտագիրը նուիրուած Սայաթ – Նովայի:

Կը մասնակցին՝ Ռուբէն Մելիք, Ժե – բար Տէտէեան եւ Սայաթ - Նովա Համոյթը:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ
ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Կապոյտ Խաչի Պելֆոնթէնի կայանի 2րդ խումբը Փարիզ կը վերադառնայ Օգոստ. 30 երեքշաբթի օր երեկոյեան ժամը 18ի առեններըը:

Փորթ տ'Օրլէան Ավընիւ Փօլ Ափել:

×

ԼԻՈՆ.— Օգոստոսի խումբի երախանեերը կը վերադառնան Օգոստ. 28ին, ժամը 18 – 18·30ին Հայոց եկեղեցիին առջեւ՝ 295 ռիւ Պուալո:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

Մահազդ	120 ֆր.
Հոգեհանգիստ	60 ֆր.
Շնորհակալիք	60 ֆր.
Ցաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, նշանտուք	60 ֆր.
Ծնունդ	60 ֆր.
Կր փնտռուի	20 ֆր.
Կ'ուզուի	30 ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ: Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել Թերթին վարչութեան:

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Վարչութիւնը ուրախութիւն ունի ծանուցանելու իր կեդրոնին նորակառոյց մասրան մօտալուտ օծումը,

ԿԻՐԱԿԻ 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Երեկոյեան ժամը 16ին

Հ. Ռ. Ը. Մ.

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ՈՍՏԱՆ
ՀԱՑ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՏՈՒՆ — ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
1977 – 1978 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Փարիզի Համալսարանական Միջազգային Ոստանի Մարի Նուպար Հիմնարկութեան Հայ Ուսանողական Տունը կ'ընդունի Ֆրանսայէն եւ արտասահմանէն հայազգի ուսանող – ուսանողուհիներ՝ որոնք կը փափաքին իրենց ուսումը շարունակել Փարիզի Պետական Համալսարանի 13 մասնաճիւղերէն որեւէ միոյն կամ այլ բարձրագոյն մասնագիտական հիմնարկի մը մէջ:

Բացառապէս կ'ընդունուին նաեւ կատարելագործման նպատակով Փարիզ ժամանող հայկական վարժարաններու ուսուցիչ – ուսուցչուհիներ:

Ընդունելութեան պայմանները՝

Ա.— Արտասահմանէն թեկնածուն պարտի ունենալ երկրորդական լրիւ ուսման վկայականը՝ (պաքալօրէա), կամ համապատասխան վկայագիր: Այս կապակցութեամբ կարելի է դիմել·

Service des équivalences de diplômes
Centre Châtelet 4, rue Jean-Calvin
75005 Paris (FRANCE)

Բ.— Նախընտրութիւն կը տրուի այն թեկնածուներուն որոնք բարձրագոյն ուսման ընթացքի մէջ են:

Գ.— Թեկնածուն պարտի արձանագրուած ըլլալ Փարիզի ուսումնական հաստատութեան մը մէջ:

Դ.— Հայ Ուսանողներու Տունը ունի երկու հոգինոց եւ մէկ հոգինոց սենեակներ: Այս վերջինները հնութեան կարգով կը տրուին Տան մէջ արդէն բնակութիւն հաստատած ուսանողներէն՝ անոնց որոնք ցուցաբերած են ուսումնական յաջողութիւններ:

Ե.— Երկու հոգինոց սենեակներու պարբաձային ծախքերու ամսական մասնակցութիւնն է՝ անճ գլուխ 300 ֆր. մէկ հոգինոց սենեակներու պարագային՝ 400 ֆրանք, իսկ ուսուցիչներու տրամադրուած սենեակներուն համար որպէս ծախքերու մասնակցութիւն կը գանձուի ամսական 600 ֆր.

Զ.— Ոստանի բնակիչները իրաւասու են վայելելու՝ ուսանողական ճաշարան՝ մատչելի գիներով, մարզադաշտ, լողասզան եւլն: Հայ Ուսանողներու Տունը ունի իր սեփական մատենադարան–ընթերցասրահը, հաւաքասրահը եւ կը կազմակերպէ հայերէն ու ֆրանսերէն լեզուի դասընթացքներ:

Է.— Դիմումներ պէտք է կատարել՝ Առաջին կիսամեայի ընդունելութեան համար ամէնէն ուշ մինչեւ 20 Սեպտեմբեր 1977:

Երկրորդ կիսամեայի ընդունելութեան համար՝ ամէնէն ուշ մինչեւ 10 Յունուար 1978:

Ը.— Հայ Ուսանողներու Տան քարտուղարութեան կողմէ թեկնածուներուն կը ղրկուի յատուկ հարցաթերթ՝ բոլոր մանրամասնութիւններով:

Թ.— Թեկնածուներուն ընդունման որոշումը կը պատկանի Մարի Նուպար Հայ Ուսանողական Տան Ընդունման Յանձնախումբի իրաւասութեան:

ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՏԱՆ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Maison des Etudiants Arméniens
Fondation MARIE NOUBAR
57, boulevard Jourdan
75014 Paris (FRANCE)

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ
ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ», ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ»

«ՅԱՌԱՋ 50»

Մաղկաքաղ «Յառաջ»ի յիսնամեայ հաւաքածոներէն
420 էջ, ընտիր տպագրութիւն
ԿՈՂՔ՝ ԳԱՌԶՈՒ
100 ֆր· (110 ֆր· թղթատարի ծախքով)

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

ԲԱՑ ՏՈՄԱՐԸ (1971)
ԿՐԱԿԸ ԿՈՂՔԻՍ (1973)
(հատորը՝ 30 ֆր·)

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԲՈՒՌ ՄԸ ՏՈՄՍ
(25 ֆր·)

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ (1958)
Գին 50 ֆր·

Դիմել «Յառաջ»ի

Ձեր յաջորդ արձակուրդներուն համար կը թելադրենք այցելել՝

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

18 օրուան ծրագրով
Մեկնում եւ վերադարձ Փարիզ
Գին՝ 3790 ֆրանք
Ցաւելեալ տեղեկութիւններ ստանալու համար դիմեցէք·—

ORIENTOURS
30, RUE M. LE PRINCE PARIS 6
Tél. : 326-92-26 — 329-49-00
Lic. A. 762

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՆՈՐ ՍԱԼ ՄԸ

ՆՈՐԱՅՐ

կ'երգէ 12 ժողովրդական երգեր·—
Ստանալու համար կարելի է դիմել հետեւեալ հասցէներուն·—

Paris
LA CAPPADOCE
3, Rue Marivaux,
Tél. : 742-83-65
EREVAN
26, Rue Bergère
Tél. : 770-85-81
AIDE - SOCIALE
77, Rue Lafayette
Tél. : 878-02-99
LIBRAIRIE PALOUYAN
9, Rue de Trévise
Tél. : 523-24-97
LIBRAIRIE SAMUELIAN
52, Rue Mr le Prince
Tél. : 326-88-65
ALTOUNIAN ONNIK
130, Rue Jeau-Jaurès
Arnouville les Gonesse
987-08-73

Marseille
MAGARIAN
9, Place des Vergers
Garge les Gonesse
Tél. : 986-49-71
MAISON DE LA CULTURE
12-14, Rue Saint Bazile
Tél. : 50-15-09
JOURNAL ARMENIA
2, Place de Gueydon
Gardanne

Lyon
Super-Marché Bahadourian
20, Rue Villeroy
Tél. : 60-32-10

Carzou
PEINTURE, AQUARELLES, DESSINS
GALERIE HORIZONS
58, Rue du Général de Gaulle
LA BAULE

ET
CHATEAU DE VAL
(*Limite Cantal-Corrèze, près de Bort-les-Orges*)

Exposition ouverte jusqu'au
20 Septembre
tous les jours

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
27-28
SAMEDI-DIMANCHE
27-28 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 200 Ֆ	Վեցամսեայ	110 Ֆ·
Արտասահման	Տար· 230 Ֆ·	Հատը	1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13· 930

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 13.930

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՌՈՒԽԲ ՄԸ ԿԸ ՊԱՅԹԻ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԿԵԴՐՈՆԸ

— o —

Հինգշաբթի առաւօտեան վեցուկէսին է որ առաք մը պայթած է փլաս տէ Քանոնի մօտ բանջարեղէնի չուկան եւ զոհերու թիւը անորոշ կը մնայ : Պաշտօնական աղբիւրներու համաձայն 3 մեռեալ կայ եւ 12 ծանր վիրաւոր : : Ասիկա պատճառ է անելու որ մթնոլորտը կրկին լարուած թոյթ առնէ : Քանի մը օր առաջ, Շուքի մէջ էր որ տիւրքի պարագլուխ մը կը սպանուէր եւ քիչ ետք տիւրքի – քրիստոնեայ բախտակիցներու հետեւանքով 17 մեռեալ կար : Այս նոր միջադէպը կը պատահէր ճիշդ այդ տեղն, երբ քրիստոնեայ դիւարվարները 3 օրուան ժոդով մը կը սկսէին էհտէն, որու կը հրաւիրէին անկիպէս պինուորական պետերը : Կ'ըսուի թէ ընդհանուր զօրակոչ կը պատրաստուէր լինչ որ կը հաստատէ նաեւ թէ Նոյեմբերէն է վեր, ամէնէն ծանր տարեդարձին նախ է որ կը ծագէր : Քրիստոնեայ դեկավարները, մէջն ըլլալով՝ Շամուն, կը կարծէին թէ եթէ կառավարութիւնը հարկ եղած միջոցները ձեռք չառնէ քրիստոնեաներուն պաշտպանելու համար, իրենք իսկ իրա միջոցներ ձեռք կ'առնէին :

Քանի մը տող

ԿԻՊՐՈՍի կառավարութիւնը դիմում կատարեց Ապահովութեան Խորհուրդին, քննելու համար «Թուրքիոյ բռնաբարումները ՄԱԿի բանաձեւերուն եւ Անգարայի պատրուակած իրողութեանց» քաղաքականութիւնը, որու վերջինն է՝ Ֆամակուստայի գաղթավայրացումը» :

ՓԱՐԻԶի ազատագրման 33րդ տարեդարձը տօնուեցաւ Հինգշաբթի օր : Զանազան հանդիսութիւններ տեղի ունեցան եւ ծաղկեպսակներ դրուեցան դիմադրական գոհերուն : Շիրաք ճառ մըն ալ արտասանեց եւ չէշտեց որ այսօր ալ «արտաքին այլ տեսակի վտանգներ կը սպառնան եւ հարկ է ինչպէս 44ին մերժել լքուելու բոլոր ձեւերը» : Համայնավարները կը բողոքին որ Շիրաք չատ ընտրական բը – նոյթ տուաւ այս տարեդարձին :

ՄԱՌԵԼ երկար տեսակցութիւն մը տուած է Մաչէ եւ յայտնած է մէջ այլոց թէ Զաիրի յաղթանակին պարագային դէշ աչքով չի նայիր Եւրոպական նախաձեռնութեան :

ԳՈՐԾԱՏԻՐՈՒԹԵԱՆ Ազգ· Խորհուրդի նախագահը՝ Սէրքաք ըսաւ որ համայնավարներու յարձակումները ընկերվարական կանոններու վրայ, չինծու են եւ կը ձգտին միայն այն տպաւորութիւնը թողուլ որ ընկերվարականները ապահովութիւն ներշնչող մարդիկ են :

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՌ կը չարունակէ Ֆրանսայի իր շրջանը աշխատանքի հարմար : Պարզ է որ ընտրական բնոյթ ունին բոլոր նման շրջագայութիւնները, արդէն երբ Աշխատանքի նախարարը կ'աղաչարարէ որ գործ տան երիտասարդներուն եթէ կ'ուզեն որ մեծամասնութիւնը շահի, ամէն ինչ ուելի յստակ կը դառնայ :

ՅՈՐՀՐԴԱՅԻՆ նոր փառերդը սորվիլը առաջին պարտականութիւնը պիտի ըլլայ 50 միլիոն խորհրդային դպրոցականներու համար : Ծանօթ է որ 20 տարիէ ի հին փառերգին մէկ տունը կ'երգուի միայն երաժշտութիւնը կ'օգտագործուէր քանի բառերը չատ գովաբանական էին Սթալինի համար :

ԱՆԴՐԱՅԱՅԻՆ հասած լուրերու համաձայն անախորժ մթնոլորտ մը կը տիրէ Թրքական բանակին մէջ, որովհետեւ Տէմիրէլ կը փորձէ միջամտել բարձրաստիճան սպաներու նշանակումներուն մէջ, ինչ որ սկզբունքով միայն զինուորականներու հարց է :

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳՈՒՄ-ԳԱԲՈՒԻ ՌՈՒՄԲԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

ՊՈԼՍԷՆ վերադարձող հայ ճամբորդ մը, Ուրբաթ առաւօտ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կուտար մեզի Պատրիարքարանի վրայ կատարուած ահաբեկչական արարքին առթիւ :

Դէպքը պատահած է երեքշաբթի առաւ ժամը 1·30ին եւ մէկական ռումբ պայթած է Պատրիարքարանը, Մայր եկեղեցին եւ Պէզճեան վարժարանը : Կը հաստատուի որ վնասները միայն նիւթական են, բոլոր ապակիները ջարդուփշուր եղած են :

ՈՒՐՈՒԿՈՒԷ՝ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐՈՒ ԱԽՈՑԵԱՆ ԵՐԿԻՐԸ

Մռնեւ արձագանգ կը հանդիսանայ Պէն Ուիթըքէրի ներկայացուցած տեսլականը Ուրուկուէ :

Անգլիոյ ներկայացուցիչը՝ ՄԱԿի փոքրամասնութեանց պաշտպանութեան եւ խտրականութիւնները կանխարգելող ենթայանձնախումբին, ժընեւի մէջ յայտարարած է, թէ Ուրուկուէյն է, որ ներկայիս քաղաքական բանտարկեալներու ամենէն բարձր տոկոսը ունի աշխարհի մէջ : Ուիթըքէրի համաձայն, վեց հարիւր Ուրուկուէյցիներէն մէկը քաղաքական բանտարկեալ է եւ մօտ երեք միլիոն բնակչութիւն հաշուող այս երկրէն, 1973ին ի վեր, 400·000 հոգի հեռացած է, աւելի ճիշդ՝ խոյս տուած է :

Արժանթին, մէկ քաղաքական բանտարկեալ ունի 1·200 անձի հաշուով : Բուպա՝ մէկ քաղաքական բանտարկեալ 1·300ի եւ Չիլի մէկ՝ երկու հազարի հաշուով : 1973ին ցայսօր, զինուորականներու իշխանութեան գլուխ գալէն ի վեր, Ուրուկուէի մէջ առնուազն 22 հոգի մեռած է չարչարանքներու հետեւանքով : Ասիկա հաստատած է : Եզակի երեւոյթ չէ նաեւ, որ «անընդունելի տեսակէտեր» ունեցած ըլլալու ամբաստանութեամբ մէկը մինչեւ տասը տարի բանտը մնայ :

Համաձայն Ուիթըքէրի, խոշտանգումներու եւ սպանութիւններու երեւոյթներ կան Ուրուկուէ, Չիլի, Արժանթին եւ Փարակուէ : Բոլորն ալ ոստիկանութեան ձեռքով կատարուող : «Թեթեւ» չարչարանքի, «բռնութեամբ տեղեկութիւններ քաղելու» միջոցներ ի գործ կը դրուին Հիւս· Իրլանտա :

Պէն Ուիթըքէրի կարծիքով դուրսէն դրկուած քննիչներ, թերեւս միջազգային կարմիր Խաչի անդամներ, կրնան պատճառ դառնալ, որ վերջ տրուի մարդկային իրաւանց բռնաբերումներուն Հար· Ափրիկէի Հանրապետութեան, Ուրուկուէի, Ուկանտայի, Չիլիի, Փարակուէի, Պրազիլի, Արժանթինի եւ Մերձ· Արեւելքի մէջ :

Նպատակայարմար դատած է նաեւ, որ ՄԱԿը մարդկային իրաւանց հատանական բռնաբարումներու մասին քննութեան մը ձեռնարկէ Արեւելեան Թիմոր, Արեւմտ· Սահարա, ինչպէս նաեւ Եւրոպա, յատկապէս Չեխոսլովաքիա :

«ԿԻՒՆԱՅՏԸՆ»Ի ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԱՆՁՆԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԵՏ

Կիւնայտընի Թղթակից Էրթուղրուլ Ապայ կը չարունակէ .— Թորգոմ Սրբազանի հարցուցի թէ չկա՞ր ուրիշ ականաւոր հայ մը, որուն հետ տեսակցիմ, Տընիզ փափաղեանէ առայ :

— Քեզ ծանօթացնեմ Նիւ Եորքի Պարնարտ Քօլէճի տնօրէնուհի Տիկին Մարճօրի Յովսէփեանի հետ, — պատասխա – նեց : Կը խորհիմ թէ ընդարձակ տեղեկութիւններ կրնայ տալ քեզի :

Հեռաձայնը բացաւ եւ գտաւ Տիկ· Յովսէփեանը : Ըսաւ թէ վաղն առաւ գիս պիտի ընդունի վարժարանի տնօրէնութեան սենեակին մէջ : Շնորհակալութիւն յայտնեցի Թորգոմ Մանուկեան Սրբազանի որ մինչեւ սանդուխին գլուխը ընկերացաւ ինծի եւ ողջերթ մաղթեց :

Տիկին Մարճօրի Յովսէփեան միջին տարիքով կին մըն է, անգլերէն եւ ֆրանսերէն գիտէ, ընտանիքը Թուրքիայէն է, ամուսնացած եւ երկու զաւակներու մայր : Աչխատանքներ եւ պրպտումներ կը կատարէ, Թուրքերու կողմէ ջարդուած Հայերու մասին : Նոյնիսկ դիրք մըն ալ ունի, ուր կը պնդէ թէ 1922ին Թուրքերը դիմամբ հրկիզեցին Իզմիրը, լոկ Հայերը մահացնելու համար : Յովսէփեան այս դիրքը երկասիրած է, Ֆրանսական, անգլիական եւ ամերիկեան դիրքերէ օգտուելով : Մարճօրի Յովսէփեան եւս հեղինակաւոր ձայն ունի հայ հատագական – նութեան մէջ, յետպատային ճշդեցի տարբեր անձերէ : Տիկին Յովսէփեան սպէս խօսեցաւ .

— Դերմանները միլիոնաւոր Հրեաներ սպաննեցին, բայց այս խժդժութեանց առթիւ ներողութիւն խնդրեցին Իսրայէլէ : Այնոց սիրտը առին : Մինչդեռ Թուրքերը կ'ուրանան եւ չեն ընդունիր թէ ջարդեցին Հայերը : Ներողութիւն չեն խնդրեր, «ցաւ կը զգանք» չեն ըսեր : Թերեւս կը զանուին Հայեր, որոնք Թուրքերէն հող կը պահանջեն : Ես այդպիսի Հայերուն «յիմար» կ'ըսեմ եւ անոնց պէս չեմ խորհիր : Նաեւ չեմ կարծեր որ չատ մը Հայեր Ամերիկայի իրենց կեանքը ձգելով կարս կամ Արտահան երթան : Ամերիկայի բոլոր Հայերը բարւոք ապրելակերպ մը ունին : Միայն թէ մեզի հետ բարեկամանալու համար առաջին քայլը պէտք է Թուրքերը նետեն, Դերմաններուն նման : Հայերը կը պնդեն թէ Թուրքերը կիպրոսի մէջ Յոյներուն ալ սիեւնոյն բանը ըրին : Այս պատճառաւ է որ Ամերիկայի Յոյներուն հետ միանալով՝ կը բողոքեն անոնց դէմ : Ակէ զատ, Թուրքիայէն եկած Հայերը կը յայտնեն թէ Թուրքիա լայն իրաւունքներ չի տար իրենց եկեղեցիներուն եւ վարժարաններուն : Տարբեր պարագայ մըն ալ կայ : Թուրքերը չարունակ ահաբեկումի մթնոլորտ մը կը ստեղծեն Հայոց դէմ : Օրինակ, ինչո՞ւ Թուրքիա չեն մտցներ Հայոց մասին իմ գրած մէկ գիրքը : Եթէ Թուրքերը Հայոց ջարդերու մասին ներողութիւն խնդրեն, ոչ ոք դրամ եւ հատուցում պիտի ուզէ : Արդէն ի՛նչ կրնայ տանել, Թուրքիոյ ելմտական կացութիւնը լաւ չէ, հինգ դահեկան վճարելու կարողութիւն չունի :

Տիկին Յովսէփեան յետոյ ցոյց տուաւ իսալացի լուսանկարիչի մը կողմէ Անատոլուի մէջ քաշուած դունաւոր լուսանկարներ եւ չարունակեց .

— Նայեցէք սա լուսանկարներուն, Անատոլուի մեր եկեղեցիները աւերակ դարձեր են, մեր յիշատակարանները խղճալի վիճակի մէջ են : Այսպէս ըլլալով հանդերձ Թուրք կառավարութիւնը չի թողուր որ անոնք վերանորոգուին : Մինչդեռ Թուրքիոյ մէջ մեր ամէն մէկ յիշատակարանը եւ եկեղեցին բարեզարդ եւ խնամեալ վիճակի մէջ է : Թուրքիա եթէ մեր այդ սրբավայրերը եւ յիշատակարանները վերանորոգէ եւ Հայոց բանայ· չահառուրը նորէն ինք կ'ըլլայ : Լոկ Ամերիկայէն հարաւոր Հայեր իբր զբօսաշրջիկ կուգան զունդ զունդ, եւ այս կերպով տվիզ կը հոսի Թուրք եղբայրներուն : Չեմ պիտեր թէ ինչո՞ւ այսքան պարզ բան մը անդամ չեն խորհիր : Ես գացի աչքերովս տեսայ : Թուրքիոյ Հայ եկեղեցիներու վիճակը Թուրքիոյ տաճարներուն բոլորվին հակառակն է, բարեզարդ եւ Հայոց պաշտամունքին առջեւ բաց :

— Շատ աղէկ, Թուրք մեծ դեսպան – ներուն սպանութեան ի՞նչ կ'ըսէք :

— Թուրք դեսպանները սպանողները թերեւս Հայեր չեն : Կրնայ ըլլալ երկու խենթ Հայ, թերեւս Հելլէն մը, եւ կամ Թուրք մը զուգէ : Չէ հաստատուած որ Հայերն են : Միմիայն մէկը հեռաձայնով բաներ մը ըսեր է . . . : Արդէն այս սպանութիւնները դէշ օրինակ կ'ըլլան մարդկութեան :

ՀԱՑՈՑ ՋԱՐԴԸ

Մարճօրի Յովսէփեան յանկարծ խօսքը փոխեց եւ չարունակեց .

— Չկայ Հայկական որեւէ ընտանիք, որուն կէսը ջարդուած չըլլայ Թուրքերու կողմէ :

— Շատ աղէկ, Հարցուցի, Թուրքերը ինչո՞ւ Հազարաւոր Հայեր սպաննեն առանց որեւէ դրդապատճառի :

— Պարզ է, – պատասխանեց Տիկ· Յովսէփեան, — Հայերը ինչպէս ամէն գարու, այն ատեն ալ մասնագէտ էին իրենց ասպարէզին եւ արհեստներուն : Այս պատճառով Թուրքերը մեռցուցին զանոնք, այդ գործերը անոնց ձեռքէն խլելու համար : Ակէ զատ, արտասահմանէն Հազարաւոր Թուրք զաղթականներ կուգային Օսմանեան կայսրութիւն, պէտք էր անոնց տեղ գտնել եւ այս նպատակով մեռցնել Հայերը, անոնց տունն ու տեղը յանձնել զաղթականներուն : Այդ չրջանի Հայ կամաւորները Ֆրանսացիներու եւ Անգլիացիներու կողքին կռնդնած էին, Թուրքերը դաշնակցած էին Գերմաններուն հետ : Հայերը արդարեւ կ'ուզէին որ Թուրքիա յաղթուի պատերազմին մէջ : Այս ալ տարբեր դրդապատճառ մը եղաւ իրենց մահացումին համար : Գալով Եարդնեանի, տարիքոտ եւ խենթուկ մարդ մըն էր, պիտեր թէ իր Հայրն ու մայրը սպաննուած էին Թուրքերու կողմէ, ուզեց վրէժ լուծել, Թուրք պիւանագէտներ մեռցնելով :

(Շար· 4)

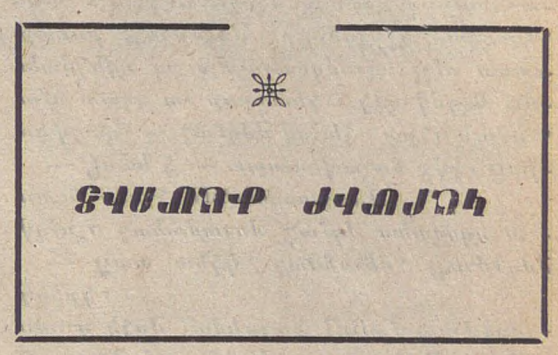
ՅԻՕՆԱՄԵԱԿ
ԱՆԴՐԱՆԻԿ-Ի
ՄԱՀՈՒԱՆ

Օգոստոս 30ին, կը լրանայ Անդրանիկի մահուան յիսնամեակը :

Այս առթիւ «Ցառաջ»ի յաջորդ թիւը (Երեքշաբթի Օգոստ· 30) ամբողջովին նուիրուած է ազգային հերոսին յիշատակին :

Նոյն օրը (Երեքշաբթի Օգոստ· 30) ժամը 13ին, այց՝ իր շիրիմին (Փէռ-Լաշէզ) :

ՏԵՍՆՈՂՈՒՀԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐԸ ՀԵՏ ՎԱԶԵՑԱԾ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԽՈՐԻՐ ԱՇՈՒՆՔ

Ա. Ա. Ա.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՏԱՌ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՍՈՎՈՒՅԹԻՒՆ

— Ախո՛ր, ինչո՞ւ ես ուզում, որ ես ձեզ ասեմ, թէ ինչ եմ ես մտածում ձեր մասին, երբ ես գիտեմ, որ ես էլ չէ՛ որ ասեմ՝ դուք ինձ չէք հաւատալ, ինչպէս որ ես էլ չեմ հաւատում ձեզ, երբ դուք ինձ ասում էք, թէ ինչ էք մտածում իմ մասին։ Ես գիտեմ, որ ես էլ ձեզ նման եմ մտածում, ուրեմն ինչո՞ւ ես ուզում, որ ես ձեզ ասեմ, թէ ինչ եմ մտածում ձեր մասին։

Ես ուզում եմ, որ դուք ինձ ասէք, թէ ինչ էք մտածում ձեր մասին, որովհետեւ ես գիտեմ, որ դուք էլ գիտէք, թէ ինչ եմ ես

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻՒ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հայ Մշակոյթի Տան յանձնախումբի վարչութիւնը կ'ողբայ ազգային անճնուէր գինուոր, մտաւորական եւ կրթական մշակ՝

ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻՒ

մահը:

×

Հարաւային Ֆրանսայի Ազգ. Վարչութիւնը կը սգայ այգ. գործիչ եւ մտաւորական՝

ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻՒ

մահը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզահայ Տիկնանց Մխիթեան Որբերու Օգնութեան մարմինը փոխան ծաղկեպակի հետեւեալ գումարները ստացած է Աւետիս Տէօվլէթեանի մահուան առթիւ.— Պ. Բարսէղ Պօղոսեան 100, Գասպար Պօղոսեան 100, Պ. Նշանեան 300, Տիկին Անժել Ղազարեան 50, Պ. Տէ – ոհեան 100, Մերոտանեան 100, Սերժ Քոբասան 50, Պ. Գ. Քորասան 20, Մին 20, Ռենիէ 50, Ոմն 10 ֆրանք:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

ՀԱՅ ՔՈՅՐԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մանկապարտէզ, Նախակրթարան
Գիշերօթիկ եւ ցերեկեայ

167, Ave. des Caillols — 13012 Marseille
Tél. : 93-50-91

1977–78 տարեշրջանի արձանագրութիւնները սկսած են:

Վարժարանս, ճանչցուած ըլլալով Պետութենէն, կը կիրարկէ ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը. ուստի նախակրթարանի շրջանաւարտ աշակերտները կ'ընդունուին «Լիսէ»ներու մէջ առանց որեւէ քննութեան ենթարկուելու:

Անարատ Ցղութեան հայ քոյրերու Միաբանութեան նպատակն է ազգիս մանուկներուն եւ պատանիներուն հայկական տոհմային դաստիարակութիւն ջամբել: Այս իջեւանց նուիրական կոչումին սիրով արձարձուած՝ հաստատուած են Ֆրանսա 1958ին Մարսէյլ՝ Պօմոնի կանաչագեղ արուարձանին մէջ: Ի դիմ մեծ զոհողութիւններու բացած են մանկապարտէզ եւ գիշերօթիկ վարժարան:

Հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն օր վարժարանիս հայ աշակերտութեան, իսկ Շաբաթ-Կիրակի օրերը առաւօտեան ժ.ը 9էն 12, քոյրերը ձրի կը նուիրեն իրենց ժամերը, օտար վարժարանները յաճախող հայ աշակերտութեան անոնց սրտին ու մտքին դրոշմելու համար Ս. Մեսրոպի ոսկեղինիկ լեզուն եւ մեր նախահայրերուն հաւատքը:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վարչութիւնը՝ ողբացեալ Թադուհի Սա – զաթելեանի մահուան առթիւ չնորհակալութեամբ ստացած է 20ական ֆր. Այրի Տիկին Թէֆար Պօղոսեանէ եւ Այրի Տիկ. Մարիամ Սարեանէ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Տաճկի Հայր. Միութեան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է 100 ֆր. հայրենակից Սերուէր Հայրապետեանէ եւ Տէր եւ Տիկին Սարգիս Գուլումճեանէ՝ իրենց կնոջ, մօր եւ զոքանչին՝ եադուք Հայրապետեանի (ծնեալ Կոստոյեան) մահուան չորրորդ տարելիցին առթիւ, փոխան հոգեհանգիստի:

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած են 1977 – 1978 ուսումնական տարւոյն արձանագրութիւնները ցերեկօթիկ եւ դիշերօթիկ աշակերտներու համար: Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տեսչութեան՝

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Կապոյտ Խաչի Պելֆոնթէյնի կայանի 2րդ խումբը փարիզ կը վերադառնայ Օգոստ. 30 երեքշաբթի օր երեկոյեան ժամը 18ի առեներով:

Փորթ ա'Օրլէան Ավընիւ Փօլ Ափել:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կեդրոնականցիներու տարեկան ցայգադարձահանդէսը Նոյեմբեր 5ին:

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Վարչութիւնը ուրախութիւնն ունի ծանուցանելու իր կեդրոնին նորակառոյց մատրան մօտալուտ օծումը,

ԿԻՐԱԿԻ 25 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Երեկոյեան ժամը 16ին

Varoujan SARKISSIAN
sevan voyages lyon

VOUS PROPOSE : ses voyages pour toutes destinations à des prix très étudiés

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ԷՆ 15

VISITEZ L'ARMENIE

du 1er au 15 Octobre

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66
Licence Br 72 056 — Téléphone 60 13-66 — Téléx 900287
Licence organisatrice : A 529

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ
ՁԵՐ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ», ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ «ՅԱՌԱՋ»

«ՅԱՌԱՋ 50»

Ծաղկաքաղ «Յառաջ»ի յիսնամեայ հաւաքածոներէն
420 էջ, ընտիր տպագրութիւն

ԿՈՂՔ՝ ԳԱՌԱՋՈՒ

100 ֆր. (110 ֆր. թղթատարի ծախքով)

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

ԲԱՑ ՏՈՄԱՐԸ (1971)
ԿՐԱԿԸ ԿՈՂՔԻՍ (1973)
(հատորը՝ 30 ֆր.)

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԲՈՒՌ ՄԸ ՏՈՄՍ
(25 ֆր.)

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՕՐԵՐ ԵՒ ԺԱՄԵՐ (1958)
Գին 50 ֆր.

Դիմել «Յառաջ»ի

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Որբերու Օգնութեան Մարմնին տարեկան պարահանդէսը Դեկտեմբեր 4ին:

×

Կապոյտ Խաչի Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը Հոկտեմբեր 8ին:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

Մահազդ	120 ֆր.
Հոգեհանգիստ	60 ֆր.
Շնորհակալիք	60 ֆր.
Ցաւակցութիւն	25 ֆր.
Փոխան ծաղկեպսակի	25 ֆր.
Հարսնիք, նշանտուք	60 ֆր.
Ծնունդ	60 ֆր.
Կը փնտռուի	20 ֆր.
Կ'ուզուի	30 ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ: կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական եւ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose des

VOYAGES EN ARMENIE

au départ MARSEILLE

Départ Vendredi	Retour Jeudi
16 Septembre	29 Septembre
30 Septembre	13 Octobre
30 Decembre	12 Janvier 1978

JOUR DE L'AN ET NOEL A EREVAN

PRIX PAR PERSONNE 3150 F

Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.

IMPORTANT : *Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.*

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS

87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 50 89 12

Org. Lic. 97

ARMENIE 77

du 1er Octobre au 15 Octobre
du 22 Octobre au 5 Novembre
du 23 Décembre au 6 Janvier 78

du 5 Août au 19 Août
(pour les jeunes de 16 à 35 ans)

Renseignements et inscriptions :

mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64

sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Renseignements et inscriptions : MONDOTOURS

POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETERIES, NOUS CONSULTER

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
30
MARDI
30 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13· 931
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — N° 13.931

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

...ՄԻՆՉԵՒ ՈՒՋԱՆ, ՁՕՐԱՎԱ՛Ր

—o—

Ձօրավա՛ր, մանկութեանս օրերէն, ուխտի եմ եկած ձեզի, Փէռ - Լաչէզ ու ձեզ չեմ գտած: Շիրիմը չէ կարեւորը: ծիլը է, մեծ մեռելներու, այս հսկայ պերճմանատան մէջ, ժամանակին Փա - րիզի Հայերը յուշարձան մը բարձրացու - ցեր են ձեզի: Երկար ամիսներ, տարիներ, սրճարանէ սրճարան, տարագիր զաւակ - ները տարաբախտ ժողովուրդի մը, ժո - ղովներ գումարեր են լաւագոյնն ընելու համար ու յանգեր են այս ձախողապոյն արձանին: Վրան ալ գրել տուեր են՝ Ազգային հերոս՝ զօրավար Անդրանիկի, կանգնուած ազգ· հանգանակութեամբ, 1945:

Ձօրավա՛ր մանկութեանս օրերէն, սոր - ւցուցին ինծի, որ դուք, մեր ազատա - գութեան պայքարին խորհրդանիշն էք ու ես ձեզ պաշտեցի, մանկական ջեր - մանդութեամբ: Յետոյ, երբ Փարիզի լծծուն պողոտաները զառնութիւն տուին արմատախիլ իմ հոգիիս, կրկին եկայ Փէռ - Լաչէզ, բայց ձեզ չգտայ:

Ինքնուկրակ ձիու մը վրայ հեծած, չրնպատուած ձեզի հետ կապ չունեցող մեռելներով, ձեր նայուածքին մէջ բար - կութիւն տեսայ ու լսեցի ձեր ձայնը, որ կ'ըսէր.— «Ես ի՞նչ գործ ունիմ, հո՛ս»:

Ճիշդ է, զօրավա՛ր, ի՞նչ գործ ունիք հոս: Մէկ օտար հողէն միւսը, դուք ու - նեցաք երկու փառաւոր յուղարկաւորու - թիւն, բայց կարեւորը՝ երրորդ մըն էր, Հայրենիքի հողին վրայ ու այդ մէկուն արժանացաք, քանի մեր ունեցած Հայ - րենիքը իր մեռելներուն իսկ տէր չի կըր - նար ըլլալ: Մնացիք հո՛ս, հեռու Հայաս - տանի լեռներէն ու ձորերէն: Ու աւելի քան երբեք զգացիք՝ թէ ձեր գործը կէս մնաց:

Ու դեռ կէս կը մնայ:

Ցիսուն տարի եառք, ոչ Հայրենիքը ամ - րողջացած է, ոչ ալ՝ Հայութիւնը:

Մանկութեանս օրերէն, զօրավար, ես յաճախ ուխտի եկայ ձեզի, Փէռ - Լաչէզ, բայց ձեզ չգտայ: Երբեմն առատ ջուր թափեցի ձեր շիրիմին, վասնզի ըսած էին ինծի թէ այդպէս փափաքած էիք: Չեմ գիտեր թէ ձեր հոգին ու սիրտը, քիչ մը զովացա՞ն:

Այսօր, կրկին, ուխտի կուգամ ձեզի, զօրավար, ջուր եւ ծաղիկ բերելու, բայց նաեւ սա ըսելու՝

Ձօրավա՛ր, ես անցեալ տարի Հայաս - տան գացի: Գացի մինչեւ Ուջան, ուր ձիւնին Սասունցիները արձան մը բարձ - րացուցեր են ձեզի: Առանց ժողովի, դու - ցի նաեւ առանց պաշտօնական արտօնու - թեան: Լա՛ւ ըրեր են: Ու, Զօրավար, դի - տէք ի՞նչ պատահեցաւ: Ես ձեզ վերջա - պէս գտայ, հո՛ղ Հայրենի այդ քաշուած ձիուին անկիւնը, ու հասկցայ թէ շիրիմ - ները կարեւոր չեն: Թող երեւան դեռ հո՛ս, Փէռ - Լաչէզ, ձգէ ձեր մարմինը: Հոդ չէ: Ես գիտեմ հիմա, որ դուք Ուջան էք, ձեր չուրջը՝ լեռն ու ձորը Հայաս - տանի, ձեր չուրջը՝ գիւղացիները Հայաս - տանի, կոշտ ձեռքերով, տաք աչքերով ու լայն սրտով:

Ձօրավա՛ր, մանկութեանս օրերէն, ես ձեզի փնտռած էի Փէռ - Լաչէզ ու չէի գտած: Բայց ահա՛, վերջապէս ձեզ գտայ, հո՛ն, հո՛ն Ուջանի այդ գիւղը: Ու հա - մոզուեցայ, զօրավա՛ր Հայոց որ ձեր գոր - ծը կէս չի մնար, քանի կա՛յ ժողովուրդն Հայոց:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ

1927 — 1977

ԻՐ ԱՐՋԱՆԸ՝ ՈՒՋԱՆ

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՅՍ ՄԷԿՆ ԱԼ, ՕՏԱՐ ՀՈՂԻ ՎՐԱՅ

—o—

Հերոսը որ կը թաղուի այսօր, օտար հողի վրայ, ունեցաւ փառքի եւ պառնու - թեան օրեր:

Փառք՝ Հայաստանի խստաչունչ սա - րերու վրայ· «իբրեւ արծիւ»: Դառնու - թիւն՝ քաղաքի մէջ, իբրեւ զինքը վար դրած մարդ, որ ակռայ կը կճռտէ, դոր - ծր կիսատ մնալուն համար:

Ժողովուրդի զաւակ էր Անդրանիկ, անոր բոլոր հարազատ յատկանիշներով:

Անսեթեւեթ, յաճախ կոպիտ ողջմտու - թիւն, տոկուն կամք, եւ ծարաւ՝ սան - ձարկակ ազատութեան:

Այս պատճառով ալ, պէտք չէ չատ զարմանալ անոր վրիպումներուն համար:

Ձինքը չհասկցողներ ուզեցին իբրեւ դրամագլուխ ծառայեցնել այդ վրիպում - ները: Մինչեւ այսօր ալ, այդ լպրծուն գետնին վրայ կեցեր են, առանց ըմբռնե - լու որ առով ոչ թէ կը բարձրացնեն, այլ կը փոքրացնեն հերոսը:

Որովհետեւ, եթէ Անդրանիկ զառնացաւ իր ընկերներէն եւ անկիւն մը քաշուե - ցաւ, «պառաւ»ներուն հաճոյք պատճա - ռելու համար չէր:

Ընդհակառակն: Եւ եթէ կարելի ըլ - լար կարդալ մարդոց սիրտը այնպէս ինչ - պէս կը թղթատենք ու կը կարդանք գիրք մը, ապահովաբար սրտաբեկութեան չատ աւելի ծանր փաստեր պիտի գտնենք:

Երբ նայինք իր պատկերին վերջինը, զոր ունինք մեր ձեռքին տակ, ի՞նչ կը տեսնենք:

Ո՛ւր այն խստագիծ Հայդուկը, պող - պատէ նայուածքով եւ պիրկ ջիղերով, եւ ո՛ւր սա տժգոյն, նկուն ղիմագիծը:

Տարի՞քն է որ կատարած է այդ այլա - փոխումը:

Բայց Անդրանիկ նոր չծերացաւ:

Հիւանդո՞ւթիւնը.— Սակայն տարիներէ ի վեր հիւանդ էր ան, սաստկօրէն կը տառապէր, յաճախ կը մռնչէր յօդացաւի չարչարանքներէն, եւ դէմքը նորէն ամուր էր, իսկ նայուածքը արու:

Գիտութիւնը անճար է, մարդոց սիրտը վերլուծելու: Բայց այն սերունդը որ Անդրանիկներով անաւ ու ծաղկեցաւ, այն սերունդը հազար պատմութիւն կը կար - դայ այս դէմքին վրայ, մանաւանդ 1920 - էն յետոյ:

Ամէնէն առաջ կը տեսնէ անոր անզօր կատաղութիւնը, տարիներու հերակլեան պայքարին եւ սա ժժգոյն մանրանկարին առջեւ:

— Հայրենիք մը՝ ոչ ազատ, ոչ ալ ան - կախ: Երկիր մը, որ իր թափառական զաւակներն անդամ համբանքով կը զատէ, տասը հազարին մէկ համեմատութեամբ, այն ալ պատահաբար:

Հայաստան մը, վերջապէս, որ ոչ իսկ իր մեռելներուն տէր կ'ըլլայ...

Ցետոյ կը լսէ անոր հառաչանքն ի խո - րոց սրտի, սա ջոջ ու չքեղ թափօրին առջեւ որ պար բռնած է իր բոլորտիքը, եօթը - ութ տարիէ ի վեր, մինչ լման ե - րեսուն տարի լսել անդամ չէր ուզեր իր անունը, երբ ինք իսկական դերին մէջ էր, եւ լեռ ու ձոր կը թնդացնէր իբրեւ «Անդրանիկը Քալ»:

Ցետոյ...: Բայց կը բաւէ:

Մեռել մը կը թաղենք օտար հողի վը - րայ, եւ լա՛ւ է որ կարճ կապենք:

Հերոսը հանդիստ չունեցաւ, երբ կռիւ - ները դադրեցան:

Հանդիստ չի կրնար ըլլալ եւ՛ այսօր, հակառակ բոլոր հանդիսաւոր յուղար - կաւորութեանց եւ չքեղ դամբարանե - րուն:

Ուրիշ ռազմիկներ ոչ մէկը ունեցան, ոչ միւսը:

«Ոչ փող զարկինք, ոչ արձագանգ լեռ - նաոյզ»:

Բայց դոնէ ինկան Հայրենի լերան վը - րայ, բուռ մը հողի տակ:

Անդրանիկը թաղելով Փէռ - Լաչէզի մէջ, կաղնեփայտէ անտուկով, մեր ուխտը պիտի ըլլայ ոչ թէ յուշադրել զայն իբրեւ հին փառքի ամուլ յիշատակարան մը, ինչպէս Լեւոն Լուսինեանը, այլ իբրեւ կենդանի մասունք մը, որ ուժ եւ հա - ւատք պիտի կարենայ թմրութեան դա - տապարտուած հոգիներուն մէջ:

Իր դամբարանը պէտք է դառնայ ներ - շընչարան մը, որպէսզի աւելի ամուր քա - լենք դէպի Անդրանիկներու երազը,— դէպի Հայրենիքի եւ ժողովուրդի ազատութիւնը:

Շ·

29 — 1 — 1928

Քանի մը տող

ՀՈՆՈԼՈՒԼՈՒԻ մէջ բացուած է յիմա - բարուժութեան 6րդ համաշխարհային համագումարը: Այս անգամ ժողովը քա - ղաքական բնոյթ ալ կ'առնէ քանի կը խօս - ւի Որհ· Միութեան մէջ կիրարկուած «յիմարաբուժութեան եւ պատժական բը - ժշկութեան» մասին:

ՊՈԼՍՈՑ ոսոիկանութիւնը երեւան հա - նած է Թուրքիոյ «ժողովրդական ազա - տագրութեան ճակատ եւ կուսակցութիւն դաշտի կազմակերպութեան» ցանց մը: 21 հոգի ձերբակալուած են: Կ'ամբաս - տանուին ահաբեկչական արարքներու մասնակցած ըլլալու յանցանքով:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ մէջ պաղեստինեան կեդ - րոնական խորհուրդի արտակարգ նիստը վերջ գտած է առջի օր եւ այս առթիւ հրատարակուած է ղեկոյց մը, ուր կրկին անգամ կը չեշտուի Ապահովութեան Խոր - հուրդի թիւ 242 բանաձեւին բացարձակ մերժումը:

ՊԷՅՐՈՒԹի մէջ երկու օրուան ժողովէ ետք, քրիստոնեաները 12 կէտերէ բաղ - կացած յայտարարութիւն մը հրապարա - կեցին, ուր կը դատապարտեն Պաղեստին - ցիները իբրեւ «յարձակող» եւ կը չեշտեն թէ անոնց հեռացումը Հարաւային Լիբա - նանէն միակ լուծումն է մթնոլորտի մեղ - մացման:

ԱՆԴՐԱՆԻԿԸ ՔԱՋ՝ ԻՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՎ

ԳՐԵՑ՝ ՎԱՉԳԷՆ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

Ամէն անգամ, ու այդ կը պատահի յաճախ, երբ այս նուիրական գարձած անունը մէջս յուշեր կ'արթնցնէ՝ ազգային եւ անձնական, հին կարօտներ կը վառէ: Երբ լռած երդերու թրթիռը կը զգամ չրթներուս, երբ խոհերս անոր նուիրուած են. որ եւ է խօսակցութիւն եւ ընթերցում երբ կը կատարուի այդ ամենասքանչելի անունին մասին, ինձ համար ան յեղլի իրականութիւն մըն է, որ այդ ամէնը արձագանգներն են մեր հերոսներուն կողմէ համախմբուած անլսելի ղօղանջի մը՝ Անդրանի՛կ, Անդրանի՛կ, Անդրանի՛կ:

Արդարեւ, մեր սերունդի մանկական, պատանեկան հէքեաթներուն չարքին մէջ, նոյնքան աքանչացում պրդռոզ՝ զովաբանուած այդ էակները՝ հայրենի բնութեան էն անհրապոյր խորշերուն մէջ կծկուած, անոր ցրտաշունչ կատարնե րուն վրայ թառած մերթ, կը մարմնէին նոյնպէս սուրբ նպատակի մը ի խնդիր:

Այն օրերուն, պատմողը, եթէ իրա ւամբ կրնար անհասկնալի հոչակել անոնց էութիւնը լրջութեամբ մարդ արարած, սակայն անոնց գոյութիւնը, ինչպէս նաեւ անոնց հէքեաթին վերջաւորութիւնը պիտի չմնար անատոյգ, մղուած պայքարին արդիւնքը պիտի ըլլար չօչափելի՝ պիտի լսէինք չեզոքոմբը արձնարբու բռնապետի մը ապալումին, որ եթէ ոչ միմիայն, այլ առաւելապէս իրենց գործն եղաւ:

Ու ախո՛ս, հայ միտքն է որ այդ պահուն մնաց դանդաղ, անճրկեցաւ ու չարժեցուց հայ բազուկին, հայ հերոսներուն զոհաբերութիւնը, անոնց չարքաշ կեանքովն ու մարմնական ճարտարութիւննե րովը ձեռք բերուած արդիւնքը:

Այսօր, անոնց հէքեաթը վերջ գտած է, գայն կերտողներուն կեանքն ալ: Մեզ կը մնայ հերոսներէն անջնջելի յիշատակներ, անոնց գոյութենէն և գործերէն փաստեր, ուսոի մեզ ներշնչող ոգիներ միայն:

Արդարեւ, ո՞վ, եւ ի՞նչպէս կրնայ մէկը, հերոսներու միջեւ բաղդատութիւններ կատարել:

Ի՛նչ մեծ յոգնութիւն պիտի ըլլար զանոնք չարել սահմաններու վրայ, երբ կինք հասնող բարձրութենէն նոյնիսկ սկսելով անոնցմէ ամէնէն համեստ կարծուածին անուանագրումը, երբ անոնցմէ ամէն մէկը, իր յօժար կամքով, վասն հայրենեացց, կը նուիրէ ինչ որ իր միակ թանկագին սեփականութիւնն է, համարժէք ամէն էակի պարագային՝ կեանքը:

Եւ ի՛նչ էր այդ «վասն հայրենեաց»ը:

Բուռ, բուռ հողեր, անոնց վրայ դարերով, հաւատարմօրէն, պարկեշտօրէն քրտինք թափող մարդիկ, որոնք ահա վերջապէս, կ'ուզէին իրենց վզին թառած, անկէ արիւն քաշող ըզկղներէն ձերբազատիլ, այդ սրբազան կոչումը ընդգրկած անձնազոհ՝ սեփական զաւակներուն ձեռքով:

Եւ մեր ժողովուրդին այդ համեստ ու առաքինի տղաքն էին որ ուզեցին իրենց յիշատակը յաւերժացնել, և զին իրենց գերագոյն զոհաբերութեան, ուզեցին իրենց անունները ամփոփել միակ անունի մը մէջ: Իրենք նոյնքան հերոս, համեստութեան վերջին ապացոյց մըն ալ տուին, համոյն պատիւը կոչել փափաքեցան Անունի մը որ իրենց Անդրանիկն էր եւ ըրին գայն մեր ամենուս Անդրանիկը:

Եւ անոր հանդէպ իր հաւատարմներուն յարգանքը եղած է խոր, նաեւ անկեղծ, ոչ մէկ տրտունջ այդ յաջող ընտրութենէն յետոյ, զրած են գայն անփչրելի պատուանդանի մը վրայ, այլ հերոսներու վկայութիւններով զմռսուած:

— Ինչո՞վն է Անդրանիկ «Շէֆ», երբ ինքն ու իր միւս ընկերները նրանցից ոչինչով պակաս չեն:

Կը հարցնէ հայ մեծ զրագէտ մը, մեծ հայ հերոսի մը:

— Ճանըմ, ի՞նչ կը հարցնես: Ան զլխաւոր է, չէ՞ մէկը պէտք է զլխաւոր լինի: Իշակ ան յարմար եղաւ...

— Նա ձեզնից ոչ աւելի քաջ է եւ ոչ...

— Ճանըմ, հէմ քաջ է, հէմ խելացի, աչք ունի: Սար ու ձորով կ'անցնինք, ամէն մէկն իր ճամբան կը քալէ, Անդրանիկ ամէնքիս ճամբան: Աննման դիրք բռնել զիտէ թշնամիին դէմ, ու մենք վստահ ենք որ դա լաւագոյնն է:

Ի՛նչ աւելի հեղինակաւոր վկայութիւն կարելի է աւելցնել, երբ գայն արտա յայտողն է Սեբաստացի Մուրատը, բոլոր գինք ճանչցող քաջերուն կողմէ «Հայոց Աքիլէսը» տիտղոսին արժանացած:

Ուրեմն նա ֆալ էր եւ զգաստ, ու լիուլի արժանացուցած է իրեններուն ընտրութիւնն ու վստահութիւնը:

Իսկ հայրենի երկին ճանաչողութիւնը, անոր ժողովուրդին բոլոր խաւերուն հետ իր ունեցած չփումը, անոր բնակիչնե րուն կեանքի պայմանները, տակաւին իր ինքնութիւնը պահելով ապրելու յամառ որոշումին ծանօթութիւնը, Անդրանիկի հոգւոյն մէջ պիտի խտացնէին Հայուն զոհողութեան առողջ քնագդը, զոր այնուհետեւ ցոլացած կը գտնենք իր բոլոր ձեռնարկներուն մէջ, որ գինքը առաջնորդող ուղին պիտի լուսաւորէ՝ անշեղ, անկասելի:

Ու նաեւ, այդ ճանապարհէն ընթանալու յառուկ՝ տոկուն կամք:

Եւ իր մարզեղէն էութիւնը, ներառած ռազմագործ իշխանաւորներէն արծածուած հնոցին մէջ, կոփուեցաւ լինչպէս պող պատը, հայ ժողովուրդի մասնիկներուն վրայ թափուած հարուածներուն ուժովը:

Քաջ, զգաստ, հայու բնազդով զե գուն, տոկուն կամք՝ եղան Անդրանիկի անձին յատկանիշները:

Մեր օրերու բացառիկ երեւոյթն եղաւ: Անոր տարուբեր կեանքը՝ մէկ քանի տասնամեակներ:

— Շապին – Գարահիսարէն Ամերիկա: (1866 – 1927)

— Մանկութիւն, պատանեկութիւն, անձկութիւն:

— Վիշտ, կարօտ, ցասում:

— Հայրենանուէր Ասպետ, Ֆէտայինե րու առաջնորդ:

— Թերահաւատ եւ զգոյշ, խոհականութեան տարիներ հայրենիքէն հեռու:

— Ազգային վերելքի պայքարին մէջ:

— Կիսատ թողուած գործի մասին աւազդում:

Իր ազգանունէր գործօն կեանքը, խտացած է երկու կարճատեւ շրջաններու մէջ, մէկը միւսէն բեղուն, արգասաւոր, երախտաշատ:

Առաջինը:

Գետին փռուած Ազգ. արժանապատուութիւնը վերականգնելու տարիներն են:

Անդրանիկ կը փութայ միանալու, Հայոց լեռներն իրենց մէկ ապաւէն ընտրած այն Ասպետներուն, որոնց վառա պանծ ներկայացուցիչն է Աղբիւր Սերոբ՝ համայն ընտանեօք: Որոնց սրբազան նը պատակն է, սատուել, ահաբեկել ու պատժել՝ հայը անզուսպ պատուհասող պե տական հովանիին ներքեւ գործող ոճրագործները:

Աղբիւր Սերոբի եւ իր համահաւասարներու ծոցին մէջ Անդրանիկի ինքնաճին յատկանութիւնները կը զարգանան: Իր բերած համեստ բաժինը կ'ուռճանայ հայ ֆէտայիին պարտադրուած դժնդակ պայմաններուն բերմամբ, կ'աշակերտէ կեանքը կռող ամենաբարձրագոյն դպրոցին՝ որու խարխուլ, բայց թեայ դասախոսական ամպիոններէն կը լսուէր մահուան ճիչերը, որբացածներու ցասում, զրաստի վիճակին բերուած չքաւոր հայ մշակներուն հեւքը, եւ անշուշտ հայ ազգին օրհասը վճռող ճիւաղներուն դէմ մարտի հրաւիրող ահազանգի կոչերը:

Անոնց մարանջումներէն կան հերոսականութիւններ, որոնք եթէ միշտ ալ մեր սրտերը հպարտ ըրած են եւ որոնք նամանաւանդ առենին, մահացողներուն եւ տանջուողներուն համար եղած են սփոփանք՝ աղօթքի եւ մխիթարութեան մըր, մունջներ:

Ֆէտայիին ինքնամոռացութեան ժամանակներն էին: Հաւատաւոր իր կոչումին, ժուժկալ, չարքաշ, թշուառին հանդէպ պաշտպանի դերին մէջ ասպետական, իր անձին խնամքը անտեսող, իր զէնքը վայրկեան, փամփշտակալը լեցուն պահելու հոգը զերվերը, տիւ եւ գիշեր անհատապար կռուի պատրաստ: Ուսումփում՝ այո՛: Անձնատուութիւն երբեք:

Անոնց կողմէ փնտռուած կռիւները քիմահաճ չեն: Անոնց յաջող ելքին համար թափուած հոգածութեան մէջ բարոյական արժէքն է տիրապետողը՝ անոր տալիք ազգային օգուտը:

Առաջին շրջանէն, 1890էն յետոյ, երկու դրուագ միայն:

Ջեռնասուներն են վիհապանդ հոգիի մը՝ Աղբիւր Սերոբին: Աբի են ընկերները, ձեռնարկին բարի, նախանձելի բարի:

Ու յանկարծ չկայ, իր անձին օրինակովը պիրենք թրծած մեծ Առաքելը՝ անակընկալ զոհ անարդ դաւադրութեան մը, ազգակիցի մը անօրինակելի դաւաճանութեան:

Ո՞վ պիտի չկարենայ երեւակայել նման հերոսի մը կորուստին առթած դառնութիւնը, վհատութիւնը տակաւին: Թէև կան իր հոգիին կորիւնները:

Ու կը գցուի արդէն Անդրանիկ:

Աղբիւր Սերոբին սպանիչին գլուխը ան կը պարտցնէ Հայոց լեռներու վրայ, խըրճիթէ խրճիթ, որոնց բուխերիկներէն ծուխը նոյնքան թանձր՝ կրկին կը բարձրանայ, հայ ընկճուած ոգին թռիչք կ'առնէ: 1899:

Այս յանդուգն ահարեկչութեան բարոյակա՞նը:

Որ պետական ոճրագործն անպամ, ինչքա՞ն հզօր ըլլայ իր անձին յատկացուած պաշտպանութիւնն ու պատիւը, ղերծ չ ֆէտայիի վրէժխնդրական պատիժէն, ինչպէս նաեւ դատաճանը:

Ցոյց տալ որ պայքարին յաջող վերջաւորութիւնը կը պահանջէ անընկճելի կամք եւ հաւատք:

Կայ ուրեմն Անդրանիկ՝ գլխաւորը, կէչիկիւզեանի, Շէնիկ Սեմալ, Տալորիկի եւ այլ անհատապար ընդհարումներուն:

Ցուլիս 1905: Ինչո՞ւ Առաքելոց վանքին կռիւը: Քմահաճ կամ սխալ որոշո՞մ, բնաւին:

Դարուն սկիզբն է: Մշոյ դաշտը լեցուն է թուրք զաղթականներով, զինուորներով: Ասպատակութիւն հայ գիւղերու վրայ, թալան, առեւանգում, սպանութիւններ: Կրօնափոխութեան քրոջչութիւն որուն ընդառաջ կ'երթան խումբ խումբ, հայ ժողովուրդին յուսալքուած ու ինքզինքին անպաշտպան զտած տարրերը:

Անհրաժեշտ է հակազդել: Անդրանիկի գլխաւորութեամբ, ընդամէնը վաթսուն տասներեք, գաղտնապահ պատրաստութենէ յետոյ կամովին կը պաշարուին վանքին մէջ:

Հոն կ'ամբրանան երկարատեւ կռիւի պատրաստ, որ ժողովուրդին սիրտ տան, ընկճուած յուսահատ հոգիները զօտեպնդեն, հայ դիմադրական ուժին եւ ահաբեկիչներուն գոյութիւնը փաստեն, ամէն կարգի հարստահարիչներուն առջեւ, օտար մարզպաններուն, հայակեր պետութեան, «Քրիստոնեայ Եւրոպայի» լսողներուն:

Բոլոր յարձակումներուն յաջող դիմադարձութիւն: Քանըմէկ օր: Ֆէտայիները 4 զոհ, թշնամիէն հարիւրաւորներ: Դաժան ձմեռ է: Օսար հիւպատոսներ մօտէն հետեւած են կռիւներուն, միակ ելքը բանակցութիւնն է, որուն Անդրանիկ հաւատք չընծայեր:

Անճատուութեան կոչերուն ահա իր պատասխանը: Մարդ կը տարուի տարուսկսելու թէ ո՞վ է խօսողը: Հայկը՝ Բելի՞ն: Սասնայ Դաւիթը՝ Մսրայ Մելիքի՞ն: Վարդանանք՝ Ցաղկերովի՞ն:

«... Երբ մեր երկրին մէջ մտնեն 1895ի Մայիսեան բարենորոգումները: Երկար կռիւի ուժ ունինք: Մեզ ձեռք ձգել չէ կրնար եւ մինչ այդ ձեզմէ հազարաւորներ կը զգեսնուին: Լսա՞ծ էք որ մենք կարաւան զարնենք, թուրք մը, քիւրտ մը սպանենք որ անմեղ ըլլան: Եւ մեզ վնասհասցնողներէն երբ ալ ըլլայ մեր վրէժը կը լուծենք, մենք կամ մեզ յաջորդներու ձեռքով...»:

Արժանաւորապէս վերազնահատուած Առաքելոց վանքի ձեռնարկը, հայ պատանիի ընթերցանութեան գրքին դաստիարակիչ էջերը հարստացնող տուեալներ ունի:

Հոն կան զմայլելի օրինակներ, անձնազոհութեան, ազգային չահերու պահպանութեան, զաղտնապահութեան եւ կարգապահութեան, զեկավարութեան եւ գոյց տուճ ռազմական կարողութեան անկէ զերվերը՝ պատասխանատուութեան զգացումի:

Ցառաջադրուած նպատակին հասնելէ յետոյ, որուն մէջ տիրապետող գիծն է քաղաքականը, անոր յաջող կողմին պահպանումը Անդրանիկի հանճարեղ ռազմաւորութիւնն է:

Առանց զոյգն կորուստի հայ ուժերը յանկարծ կ'անհետին, ինչպէս հէքեաթներու մէջ, ափ ի բերան թողելով օսար ականատեսները, հեղնելով թշնամին մանաւանդ՝ երբ ան կ'ակնկալէր ժան եւ վերջնական յաղթանակ մը:

Տակաւին լսել մը զրուագները, որոնց թուումը երկար է, կը փաստեն որ ֆէտայիները եւ Անդրանիկ իրենց վստահացած զժուարին առաքելութիւնը լ զրած են, զիտակցութեամբ, պատով եւ յաջող:

Անհրաժեշտ է մանրակրկիտ ուսումնասիրութիւններէ վերջ, համառօտել եւ տարածել այդ չրջանի արարքներուն բոլորական եւ պատմական խմաստը:

Որքան ալ քիչ ըլլան այժմ, Սփիւռքի մէջ անշուշտ, հայերէն կարդացողներու թիւը, պիտենք որ տակաւին անոնցմէ շատեր, եթէ ոչ միշտ, հետզհետէ գոյց տըլած են եւ կուտան թերահաւատ վերաբերմունք եւ մտածելակերպ, որ ոչ միայն ճիշդ չէ, այլեւ ազգավնաս՝ զի մեր հասկորզի ջաղանգին ջուր տանող:

(Շար. – 1)

Անդրանիկի ծննդավայրը՝ Շապին – Գարահիսար

ՔԱՋ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ
1927 ՕԳՈՍՏՈՍ 30

Շապին Գարահիսարի բազմաթիւ հերոս զաւակներէն ամէնէն սիրուածը հիա – ցուածն ու երգուածը: Քաջ մակդիրը ո՞վ ուսաւ իրեն չի գիտցուիր, հաւանաբար իրեն նման ժողովուրդի ծոցէն ծնած չի նական մը որուն հոգին այրած էր սրտին մէջը կուտակուած վրէժի ու անիրաւու – թեանց կրակէն:

Ու Անդրանիկն էր որ պիտի լուծէր այդ վրէժը, քաջ Անդրանիկը որուն մէկ ոտքը Մանոյ տարերուն վրայ էր մինչ Տարօն, որ մը հոս էր օր մը հոն բաւ էր որ կռիւ կենար... Զուր տեղը չէր որ կռուի սի – րած որակած էին զինքը:

Շապին Գարահիսարի Մէջին թաղէն էր: եկեղեցւոյ ծննդոց արձանագրութեան մատրան մէջ կնունքի թուական նշա – նակուած էր 1866ը: Արձանագրուած է նաեւ որպէս Անդրանիկ Օզանեան որդի Թորոս ու Մարիամ Օզանեանի: Գեղջկուհի Մա – րիամ ծնած պահուն կրնա՞ր երեւակա. յել թէ մահկանացուի կողերէն անմահի մը ծնունդ կուտար...:

Անդրանիկ չուտով կորսնցուցած է իր մայրը ու մեծցած անհուն զուրզուրան – քով իր քրոջ Նազելիին որուն հանդէպ, մինչեւ իր մահը, հերոսի իր սրտին մէջ տէր ու երախտագիտութիւն պահեց:

Հայրը առաղձագործի արհեստանոց մը ունէր: Հոն, ըստ սովորութեան, ժա – մանակ մը հօր արհեստը կիւրարկած է պատանի հերոսը:

1880ին, երբ դեռ հազիւ 14 տարու պա – տանի էր, ներկայ կ'ըլլայ Թարգմանչաց Տօնի նախորդ կիրակին Թեմի առաջնորդ – ական տեղապահ Սարգիս քահանայ Ներ. սէսեանի մէկ քարոզին: Ան աւուր պատ – շաճի քարոզելէ ետք, այս օրը ոտն պա – հել, խանութները զոցել. առեւտուրով չզբաղիլ:

Կեսարացի հայ մը. Կարապետ Թո – րոսեան. թերեւս անտեղեակ Առաջնորդի քարոզէն, կը բանայ իր խանութը: Անդ – րանիկ, տարեկից երկու ընկերներու հետ կ'երթայ ու կը հրամայէ փակել խանու – թը: Աղմուկ ու իրարանցում: Կը մի – ջամէջ ոստիկանութիւնը ու Անդրանիկը, իր երկու ընկերներով կը տանին բանտ: Առաջնորդը կ'ուճապարէ միջամտել ու տը – ղաքը կ'ապառէ բանտէն:

Հինգ տարի ե՞տք, երբ դեռ կուսակ – ցութիւնները պաշտօնապէս գոյութիւն չունէին Գարահիսարի մէջ, կարգ մը ըմ – բոստ մարդոց նախաձեռնութեամբ կը կազմուին ինքնապաշտպանութեան խում – բեր: Անդրանիկ անոնց մխացողներուն ա – ռաջիններէն կ'ըլլայ:

Վոամշապուհ քահանայ Քիւլաբեան, որ իր երեսկնոջ մահէն վերջ մինչեւ Աբգե – պիսկոպոսութեան հասաւ — տղաները կը տանի քաղաքէն դուրս ու Տիքմէն Սարին կողին պտուտղ Սուրբ Սարգիս ուխտա – վայրին մէջ անոնք յեղափոխական մկր – տելէ ետք, խրատներ կուտայ ու կը թուէ իրենց պարտականութիւնները:

Ինքնաւնական թուականներուն Անդ – րանիկ գաղտնօրէն կը մտնէ Պոլիս ու կը ծանօթանայ ղեկավար դէմքերու հետ: Ակէ ետք է որ զինքը կը դանենք կով – կասեան ճակատի վրայ ու հայդուկային խումբերու հետ: Վան, Տարօն, Ախլաթ, հայրենի լեռները ալ ապաստան են իրեն: Սերոբ կը գնահատէ զինքը ու կը յանձ – նարարէ աչքերնին անոր վրայ պահել: Մեծ ապագայ կը գուշակէ ան անոր հա – մար... Մարզարէ չէր որ օրերէն օր մը, իր հաւնած տղան, իր մահուան վրէժը պի – տի լուծէր Ապիւլէն իր իսկ ձեռքով կըտ – րելով անօրէնն քիւրտին գլուխը:

Հայ ժողովուրդը, իր անվրէպ բնազ – դով, ճանչցաւ անոր մեծութիւնը ու իր ողջութեան իսկ երգեր յօրինեց զաւին – պակ դրաւ անոր գլխուն ու մաղթեց որ անմահ մնայ իր կռուի սիրահար որդին:

Տարիներու իր գործունէութեան ըն – թացքին, Հայաստանի նուիրական հողին վրայ հոյակապ ընկերներ ու գործա – ւակիցներ ունեցաւ: Փոքր ուժերով մեծ գործեր տեսաւ ու տնել կացութիւններէ դիտցաւ դուրս գալ:

Սերոբ, Մուրատ, Գէորգ, կայծակ Ա – ռաքել ու բազմաթիւ ուրիշներ սիրեցին զինքը ու ի հարկէ հնազանդեցան:

Իրը խմբապետ, կը պահանջէր երկա – թէ կարգապահութիւն ու իր զինքի ըն – կերները, անմոռանչ կը հպատակէին ի – րեն: Կռուի մէջ ալ հնազանդած են իր կարգադրութիւններուն որովհետեւ վստահ են եղած թէ Անդրանիկի կարգադրու – թիւնը անվրէպօրէն լաւագոյնն է եղած: Ան լաւ կը ճանչնար Հայաստանի ամէն մէկ թիզ հողը ու պիտէր ամէն թու – փի, փոսի ու դիրք դրաւելու յարմարու – թիւն ունեցող քարի տեղը:

Մէկ սէր ունէր առելութիւն է կրած իր սրտին մէջ: Սէր դէպի հայժողո – վուրդը — մանաւանդ անոր խոնարհ զա – սը – ու առելութիւն դէպի թուրքը:

Բազմաթիւ հաւատքներ կան իր կեանքի ու գործին նուիրուած որովհետեւ չատ գործ է տեսած: Որքան որ գիտեմ իրեն նուիրուած գործերէն վերջինն է հան – դիսացեալ Եղիշէ Քաջունիի Անդրանիկի եւ Հայկական առանձին հարուածող զօրա – մասի հետ հաւատքը որ կը պատմէ իրրեւ կամաւորական խումբերու հրամանատար Անդրանիկի գործունէութիւնը Առաջին Ընդհ. Պատերազմի ընթացքին:

Հոյակապ պատմութիւն մըն է, բայց մեր կարծիքով ամենամեծ ծառայութիւնը զոր Անդրանիկ Հայութեան մատոյց այդ օրերուն, իր ներկայութիւնով, թաթա – րական վտանգէն փրկելն է բազմահազար հայ գաղթականութիւնը եւ Գօրխի ու Ջրջանի Հայութիւնը:

Այդ դրքին մէջ կը բացատրուի նաեւ Անդրանիկի Երեւանի վրայ քալելու ա – ռասպելին կամ արարքին բացատրու – թիւնը որ կ'ապացուցանէ թէ ինչ խոր սի – րով կը սիրէր իր տղաները... Անոնցմէ երբեք չպահանջեց ընել ինչ որ ինք անձ – նապէս պիտի վարանէր ընել...

Մեռաւ 1927ին, Օգոստոս ամսու 30ին Գալիֆորնիոյ Սաքրամանթօ քաղաքի Զիքօ անուն ջերմուկային գաւառակին մէջ:

Գործս կէս մնաց, եղաւ իր վերջին խօսքը:

ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ

Նիւ – Եորք Օգոստ. 77

ԵՍ ՏԵՍԱՅ ԱՆԴՐԱՆԻԿԸ

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

Ա.յսպէս, ուրեմն, անհամար բազմու – թիւն մը, լուռ եւ երկիւղած, հետեւեցաւ Անդրանիկի դագաղին, փարիզի եկեղե – ցիէն մինչեւ Փէռ – Լաշէզի գերեզմա – նատունը:

Ոտքի վրայ էր ամբողջ Փարիզի գա – ղութը:

Կարելի չէր չփղճկիլ ու միանգամայն չհպարտանալ, տեսնելով անծայրածիր թափօրը սա լուսացնցուղ պողոտաներուն վրայ, Փարիզի ամէնէն աղնուապետական թաղամասերուն մէջ, եկեղեցիի քակէն մինչեւ Քոնքորտի հրապարակը եւ անդին:

Բազմութիւն մը ներկայացուցչական — հայ ժողովուրդը ինք — եւ յարգալիր ու կարգապահ:

Տեսակ մը արշաւ, որուն առջեւ զար – մանալի չէ որ բազմաթիւ Ֆրանսացիներ կանգ կ'առնէին ու կը հարցնէին:

— Ո՞վ է մեռնողը:

Եւ երկու տեղեկութիւն բաւական էր, որպէսզի բաժնուէին յարգանքով եւ հա – մակրութեամբ:

Անհանգստացած էր ցոյցը, իր կերպարան – քով եւ պատկառանքով: Եւ կ'ուզէինք որ այդպէս ալ մնար: Այսինքն ուրիշ առեն չհարկադրուէինք չքեղ այլ օտար պո – ղոտաներու վրայ պտըցնելու մեր մե – ռելները, Հայաստանի ազատագրական ճամբուն ռահվիրաներն ու ռազմիկները:

Քրիստափորը, Սօֆիայի մէջ, Զաւար – եանը՝ Պոլիս եւ յետոյ Թիֆլիս, Անդ – րանիկը՝ Ամերիկա եւ հիմա Փարիզ...

Ամուլ են այս պողոտաները, մեր ար – ցունքին ու հպարտութեան համար: Հայ – րենիքի հողն է որ կրնայ արդասաւորել երկուքն ալ:

Եւ սակայն, այս տարագիր թաղումն անգամ, նոր խռովք մը հոսեցուց «զա – ղութահայ» կոչուած բազմութեան երակ – ներուն մէջ, եւ թօթվեց անոր հոգին:

Պէտք էր ներկայ ըլլալ թափօրին, եկե – ղեցիէն մինչեւ գերեզմանատունը. պէտք էր դիտել առժամեայ դամբարանին քո – ղրտիքը, քարերուն եւ ծառերուն տեսե – խնդասած բազմութիւնը, իմանալու հա – մար այն անպատմելի սարսուռը, որ հա – մակած էր բոլորը:

Վշտի արցունք զագաղին առջեւ, հը – պարտութեան արցունք ի տես կարմիր – կապոյտ - նարնջագոյն դրօշին որ կը ծա – ծանէր Ֆրանսականին հետ կողք – կողքի:

Այո՛, այդ բազմութիւնը խորապէս կը զգար, որ Անդրանիկները կռուեցան ու ինկան, որ ամբողջ սերունդ մը խղդուե – ցաւ արեան մէջ, բայց անոնց հոգին կը չարունակէ մռնջել ու փոթորկել մեզ: Ա – նոնք միայն իրենց վիշտը ձգեցին մեզի, այլեւ թանձրացեալ, ձեւ ու մարմին առած իրականութիւն մը, — մանրանկար հայ – րենիք մը եւ անոր ազատութեան ու ամ – բողջացման խորհրդանշանը, — հայկա – կան եռագոյնը, այսօր տարագիր՝ ինչպէս մեր մեռելները, բայց միշտ կենդանի, ինչպէս անոնց կռակը:

Անդրանիկի թաղումն անգամ կը թըն – դացնէր լեռ ու ձոր — այս անգամ Փա – րիզի պողոտաները: Եւ ապահովաբար ա – նոր դամբարանն ալ, որքան խոր փորուած ըլլայ եւ որքան ամրակուռ, պիտի սարսէ մեզ, ամէն անգամ որ վեհերոտ շար – ժումներ ունենանք:

Աշխարհի բոլոր կրանիտները չեն կըր – նար լռութեան դատապարտել Անդրանիկ – ները, երբ անոնք մեզի ձգած են ուխտ մը, եւ դրօշակ մը, — կարմիր ինչպէս արիւնը մեր քաջորդիներուն, կապոյտ՝ ինչպէս ազատ երկինքը մեր աշխարհին, եւ նա – րընջագոյն՝ ինչպէս մեր արդասաբեր դաշտերուն խաղաղութիւնը:

Շ.

31 Յունուար 1928

«ԹԱՂՈՒՄՆ ՔԱՋՈՐԴԻՈՅՆ»

—o—

Անդրանիկի յուղարկաւորութիւնը Փարիզ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ

ԴԱԳԱՂԸ ԵՒԱԳՈՑՆՈՎ ԾԱԾԿՈՒԱԾ,
ԹԱՓՕՐԸ ԵՒԱԳՈՑՆԻՆ ԵՏԵԻԷՆ

Ցունուար 29ին, Փարիզի եւ արուարձաններու Հայութիւնը, մէկ սիրտ մէկ հոգի համազգային մեծ յուղարկաւորութիւն կատարեց ազգային հերոս Անդրանիկի: Փարիզի Հայերը երբեք այսքան հոծ բազմութեամբ իրարու խմբուած եւ հին զաղութի ջոջ անդամները զարմանքով կը հարցնէին իրարու թէ այս բոլորը Հայե՞ր են:

Առաւօտ կանուխէն ժան – Կուժոն փողոցը լեցուած էր արդէն եւ եկեղեցին ասեղ ձգելիք տեղ չէր մնացած: Պատարագը տեղի ունեցաւ քառաձայն: Պատարագիչն էր Վռամշապուհ Եպիսկոպոս: Ժամերգութիւնները վերջացան կէսօրին: Սակայն բազմութիւնը չէր բաժնուեր:

Ժամը 13ին, եկեղեցիին մէջտեղը պատրաստուեցաւ չքեղ մահարեմ մը, որուն վրայ դրուեցաւ Անդրանիկի արծաթազօծ մետաղեայ քանդակազարդ դագաղը, պատրաստուած Ամերիկայի մէջ: Եկեղեցիէն ներս կ'առնուէին միայն պաշտօնական ներկայացուցիչներ, որոնք իրենց անուններըը կը տառրագրէին մատնաւոր թուղթերու վրայ:

Ֆրանսայի Պատերազմի Նախարարութեան կողմէ ներկայ էր գնդապետ Ֆուազէ, Փարիզի զին. կառավարիչ զօրավար Կուրսյի կողմէ հազարապետ Տիւմօն, Արտաքին Նախարարութեան կողմէ Փարիզի երեսփոխան Էտուար Սուլիէ, Հ. Հ. Պատուիրակութեան փոխ – նախագահ Պ. Ալ. Խատիսեան, Հայ Կաթողիկէ Համայնքապետ Հ. Պ. վրդ. Քէշիշեան, Փարիզի Կաթողիկէ Առաջնորդարանի ծերունի ներկայացուցիչը, Հայազիտական Ընկ.եան կողմէ Փրոֆ. Ֆրէտէրիք Մաքլէռ, Ֆրանսական եւ Հայ մամուլի ներկայացուցիչներ, Հայ Կամաւորական Միութեան անդամներ, Անդրանիկի զինուորները, Թեւերուն վրայ ճերմակ լայն ժապաւէններով, եւ ուրիշ միութեանց ներկայացուցիչներ ու հրաւիրեալներ:

Դասին մէջտեղ ծրաւած էին Անդրանիկի այրին Տիկ. Նուարդ, քրոջ ազգիկը եւ զաւակները:

Ցուղարկաւորութեան արարողութենէն առաք, զամբանական խօսեցաւ Վռամշապուհ Եպիսկոպոս, յիշեց թէ ինք Շապին Գարահիսարի մէջ ուսուցիչը եղած էր Անդրանիկի, երբ դեռ պատանի էր, նը – կարագրեց անոր ըմբոստ հոգին փոքր տարիքէն եւ արտասուաթոր՝ յարգանքի խօսքեր ըրաւ անոր յիշատակին:

Ցետոյ խօսեցաւ Մանչեսթըրէն Պ. Տիրան Տէվլէթեան:

Ժամը 14ին դագաղը եկեղեցիէն դուրս հանուելով դրուեցաւ չքեղ մեռելակառքի մը մէջ: Դագաղին վրայ ծածկուեցաւ կարմիր, կապոյտ եւ նարնջագոյն եռագոյնը: Ցետոյ կազմուեցաւ յուղարկաւորական թափօրը: Առջեւէն կ'երթար պատակիր կառքը: Ծաղկեպսակները զբօսած էին՝ «Դրօշակ»ի եւ «Յառաջ»ի խմբագրութիւնները, Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը, Հ. Ց. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէն, Շապին Գարահիսարի Ռազմիկ Հայրենակցական Միութիւնը, Զափահաս Որբերու Միութիւնը, Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամաւորական Միութիւնը, Արարատ մարզական Միութիւնը, Ռամկավար կուսակցութիւնը, Փարիզի եկեղեցիին Թաղականութիւնը, Հայ Տիկնանց Միութիւնը, Սեբաստիոյ Հայրենակցական, Անդրէասի (Շ. Գարահիսար) Հայրենակցական Միութիւնը, Սոճա կօշիկի գործատունը եւ ուրիշներ:

Ծաղկեպսակներուն կը հետեւէր պատգաւակիր կառքը, որուն ետեւէն Անդրանիկի նախկին զինուոր Թաւխան Արզար Կովկասեան տարազով՝ Թաւիշէ բարձի վրայ կը տանէր Անդրանիկի պատուանշանները:

Հ. Ց. Դ. Փարիզի Շրջանային Կոմիտէի կարգադրութեամբ, երեք հայկական եւ երեք Ֆրանսական դրօշակներ կը հետեւէին դագաղին: Ու եռագոյնին ետեւէն անհամար թափօր մը, կին, երախայ, երիտասարդ, ծեր, ամէն հասակէ ու դասակարգէ: Այս վսեմաշուք թափօրը Ժան – Կուժոն փողոցէն սկսաւ չարժիլ եւ մտաւ Շան գ'Էլիզէի պողոտան ու կտրելով Քոնքորտի հրապարակը, մտաւ Ռիվոլի փողոցը եւ Պաստիլլի ճամբով ուղղուեցաւ դէպի Փէր - Լաշէզի գերեզմանատունը, ուր հասաւ ժամը 15·45ին:

Ճամբու ընթացքին օտար բոլոր անցորդները յարգանքով կը խոնարհէին եւ հարցումներ կ'ուղղէին:

Գերեզմանատան մէջ ուրիշ բազմութիւն մը կանխաւ խռնուած էր արդէն: Իսկ թափօրին ժողովուրդը ամփիթատրոնի ձեւով տեղաւորուեցաւ գերեզմանաքարերուն վրայ, Անդրանիկի փոսին չուրջ բազմութիւնը սեղմուած էր եւ ասեղ ձգելիք տեղ չէր մնացած:

Դագաղը դրուեցաւ փոսին մօտ՝ միշտ եռագոյնով ծածկուած եւ եռագոյնով շրջապատուած: Վռամշապուհ Եպիսկոպոս կարդով խօսք առաւ նախապէս ոչուած կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներուն:

Առաջին խօսողն եղաւ Պ. Համբարձում Մարմարեան, Ֆրանսական բանակի Հայ կամաւորներու միութեան կողմէ, Ֆրանսերէն: Համառօտ կենսագրութիւնն ըրաւ Անդրանիկին, պատմեց անոր կռիւները Պալքանեան պատերազմի եւ Կովկասեան ճակատին վրայ:

Ցետոյ Զափահաս Որբերու Միութեան կողմէ խօսեցաւ ընկ. Մ. Քիւրքճեան, որ ըսաւ.

«Անդրանիկ ճառագայթն էր, որ կը տաքցնէր ու կը լուսաւորէր հայ որբերուն երկինքը: Ու ճառագայթը չի թաղուիր: Անդրանիկ ալելի բան ճառագայթ մըն էր: Անիկա եղաւ խորհրդանշանը անհիրաւուած, զրկուած ու տանջուած հայ որբերու մե՛ծ երազին: Ու մենք կը հաւատանք, որ խորհրդանիշները կ'ապրին յաւիտեան. անոնք մահ չունին: Մենք հայ որբերս այդ խորհրդանշանները թաղած ենք մերիոգիին մէջ: Մի՛ ըսէք մեզի թէ եկած էք կատարելու Անդրանիկի թաղումը: Մի՛ ըսէք թէ Անդրանիկ մեռած է: Ան կը սաւառնի հայ որբերու հոգիին մէջ: Մեր բոլորին սրտին մէջ կը բնաւայ Անդրանիկը: Պիտի պահենք միշտ ծաղիկներու մէջ»:

Ցետոյ եկեղեցիի հոգաբարձութեան կողմէ Պ. Ա. Զօպանեան կարդաց նախ հայերէն, յետոյ Ֆրանսերէն ճառեր: Ցայտնեց հայ ժողովուրդի յուզումն ու ցաւը մեծ հերոսի մահուան առթիւ: Յիշեց Հայերուն եղած անխրաւութիւնները: Այսօր, ըսաւ մեր ձեռքը չէ Թրքահայաստանը, որուն համար այնքան տարիներ կռուեցաւ Անդրանիկ եւ ուր պէտք է որ հանգչէր իր մարմինը:

«Յառաջ»ի կողմէ խօսեցաւ ընկ. Շաւարշ Մխաքեան.

«Անդրանի՛կ ահեղ էիր, անոսասն եւ անխոցելի, երբ կը սաւառնէիր սար ու ձոր:

«Գաղաթը սպանեց ինձ:

« Գաղաթը կաթիլ – կաթիլ համեց ըմբոստ աւիշը հու խռովայոյզ սրտիդ:

«Եւ մենք հազիւ կը զսպենք մեր արցունքները:

... «Հայրենակիցներ, մեռել թաղելու եկեր էք օտար հողի վրայ: Եւ ի՞նչ փառք ու շուքով: Եւ ի՞նչ բազմութեամբ...

Ահաւասիկ մայրեր, որ մինչեւ գերեզման եկեր են իրենց երախաներով, եւ երի – տասարդներ որ կը հետեւին կրակոտ աչքերով: Ուրեմն անոնք կը հաւատան Անդրանիկներու անյաղթ բազուկին... Պարզ դագաղ մը չէ այս, այլ խորհուրդ մը, խտացումը մեր վերջին հառաչուն տարիներուն եւ պայքարներուն:

«Եւ այստեղ նորէն կը յիշեմ Փարաքիպայի նիչը· «Աստուած, ամէն բանի մէջ ֆո կամքը ըլլայ, միայն թէ Հայը լուծի տակ չի լայ»:Եւ այն սերունդը որ հաւատաց Անդրանիկներու ազատամարտին, այն սերունդը անգամ մըն ալ կ'ուխտէ ճգնիլ որպէսզի «Հայը լուծի տակ չլայ» եւ որպէսզի գոնէ չզրկուինք մեր մեռելները մեր հայրենիքին մէջ թաղելու մխիթարութենէն»:

«Դրօշակ»ի կողմէ խօսեցաւ ընկ. Արշակ Ջամալեան.

«Ես կը խօսիմ յանուն ա՛յն Դրօշակին,

Անդրանիկ մեռաւ Քալիֆորնիա, 1927 Օգոստ. 30ին: 1928 Յունուար – ին մարմինը կը փոխադրուէր Փարիզ (հատանաբար Հայաստան թաղելու ծրագրով) ուր, Յունուար 29ին, կիրակի, կը կատարուէր իր երկրորդ յուղարկաւորութիւնը:

Այս էջին վրայ՝ իբրեւ նիւթ պատմութեան համար, յուղարկաւորութեան նկարագրութիւնը եւ այդ առիթի գրուած թռուցիկ մը:

Ա. եւ Գ. Էջ, երկու խմբագրական Շաւարշէն, մէկը թաղումի նախօրեակին, միւսը՝ թաղումի վաղորդայնին:

որուն բեմէն առաջին անգամ խօսեցաւ Անդրանիկ հայ ժողովուրդին հետ, ա՛յն Դրօշակին, որուն շունչին եւ հմայիչ տակ գործեց Անդրանիկ եւ դարձաւ մեծ մարդ: Առանց կուսակցական եւ յարաբերական – կան խտրութեան, այստեղ համախմբուած այս խռնուն բազմութիւնը ցոյց կուտայ թէ Անդրանիկ յաղթած է մեզ: Կը հա - մոզէ մեզ թէ հայ ժողովուրդը կը գնա – հատէ այլեւս իր ազատագրութեան ճամբուն վրայ զոհաբերուող հերոսները: իր ընկերներուն պէս չնահատակուեցաւ կռիւի դաշտին վրայ, նակայն անիկա կը նահատակուէր ամէն օր տեսնելով հայ ժողովուրդին ծով տառապանքը: Անդրանիկ իր մահով դաս մը կուտայ մեզի»:

Ցայտագրին համաձայն, «հուսկ բանք»ը Շապին Գարահիսարի Ռազմիկ Հայրենակցական Միութեանն էր, որուն կողմէ խօսեցաւ ընկ. Ցարութիւն Պուռնազեան.

«Անտառներու մռնչող առիւծ, սարեր ու ճախրող արծիւ, դուն մեր ծննդավայրի ըմբոստ եւ հերոս զաւակը, մեր ժողովուրդի ցաւերուն արժան ծնունդը.

Ռու փառդ չէ կերտուած հեռաւոր Քալիֆորնիոյ մէջ, ռու փառդ կը սկսի Սասունի եւ վասպուրականի մէջ ու հոն կը վերջանայ: Քեզի կրնան պաշտել միայն անոնք որոնք կը պաշտեն ռու յեղափոխութիւնդ: Ծունկի պիտի գան ու ուխտեն միայն անոնք, որոնք համոզուած են թէ մեր սեփական բազուկներով միայն անկախութիւն կը գտնենք:

Ու մենք, վստահ ենք, որ երբ հոգիդ ճանկռտող ցաւերդ ինձ թոյլ չտուին արտասանել մահուան անկողնին մէջ, բայց դու ըսիր ռու հոգւոյդ խորէն.

«Կ'ուզեմ որ իմ աճիւններս հանգչին Աբաճսի կամ Զանգուի ափին, իմ սի - րելի ժողովուրդիս մէջ, որուն ազատութեան համար կռուեցայ»:

Յօդուածներու չարքը վերջացած էր, սակայն Փարիզի Հայ Կաթողիկէ Համայնքապետ Հ. Պետրոս վրդ. Քէշիշեան, յուզուած համազգային յարգանքի այս տեսարանէն, խօսք առնելով ըսաւ.

«Բոլոր տպաւորութիւնները կարճ կը տեւեն: Անդրանիկի դագաղին շուրջ մենք այսօր ուխտ մը եւ երդում մը ունինք ընելիք: Մենք այսօր հայրենիք չունինք, փաստն այն է թէ Անդրանիկ կը թաղուի օտար հողի մէջ: Մենք պէտք է ուխտենք որ հանգրուան առ հանգրուան մեր հե – րոսը օր մը պիտի տանինք անկախ Հայաստան: Անդրանիկ իր ամբողջ կեանքի տառապանքներուն հանգիստը այժմ մահուան մէջ գտաւ: Բայց մենք այդ հանգիստը չէ որ կ'ուզենք: Մենք կը փափաքինք հանգիստ ունենալ այս աշխարհին մէջ, կ'ուզենք ունենալ մեր սեփական, ազատ եւ անկախ հայրենիքը, որպէսզի ողջերու հետ մեր մեռելներն ալ կարենանք ամ – փոփել հոն: Լա՛ւ եղաւ որ Անդրանիկի մարմինը բերուեցաւ հոս, այլասերման այս կեդրոնը, ուր մեր երիտասարդու - թիւնը ամէն օր կ'ուծանայ ու կը փճա – նայ: Անդրանիկի դամբարանը պիտի ըլլայ փարոս մը, որ պիտի լուսաւորէ մեր ճամբան, և ուր ուխտի պիտի գանք միշտ՝ կրկնելու համար մեր հաւատքը դէպի հայրենիքի ազատագրութիւնը»:

Անդրանիկի զինուորները եւս ըսին իրենց խօսքը: Մանուկեան հրաւիրեց իր

ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐ, ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԱԳԻՐ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐ,

Ամբողջ քառորդ դար, հայ ազատագրական արիւնոտ ու դաժան պայքարը խորհրդանշող ու հայ հերոսներու ամէնէն արի ու ամէնէն դեղեցիկ դէմքերէն մէկը հանդիսացող Քաջ Անդրանիկի յուղարկաւորութեան նշխարները հասած են Փարիզ:

Տարադիր ու հայրենազուրկ հայ ժողովուրդը պէտք է որ արժանավայել կերպով կատարէ իր սիրած ու իր հերոսական պատմութեան մէկ կարեւոր դրուագը արտայայտող Անդրանիկի յուղարկաւորութիւնը:

Հ. Ց. Դաշնակցութեան տեղական մարմինը ձեզ կը հրաւիրէ առանց խտրութեան, խուռն բազմութեամբ յարգել մեծ Հայուն յիշատակը, հաւաքուելով այս կիրակի ժամը ճիշդ մէկ ու կէսին, Հայոց եկեղեցիին հրապարակը, Հայաստանի Հանրապետութեան եռագոյն դրօշակին չուրջ թափօր կազմելու եւ լռութեամբ ու երկիւղածութեամբ հետեւելու համար դագաղին:

Հայրենակիցնե՛ր, ո՛չ մէկ ուրիշ ցոյց կրնայ այնքան ազդեցիկ ու արժանի ըլլալ Քաջ Անդրանիկի յիշատակին համար՝ որքան ձեր խուռն ու յարդալից բազմութեամբ ընկերանալը եռագոյն դրօշակին եռեւէն, որուն համար կռուեցաւ երկար տարիներ ժողովրդական մեր հերոսը:

Եկէ՛ք բազմութեամբ, դուք բոլորդ ու բերէք ձեզի հետ ձեր զաւակները՝ որպէսզի մեր տարագիր պատանութիւնը կարենայ ըմբռնել մեր պատմութիւնն ու մեր ազատագրական դաժան պայքարը:

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷ

Փարիզ, 28 Յունուար 1928

ընկերները երդնուլ Անդրանիկի գերեզմանին վրայ, ինչպէս երդուեցան Սերոբ փաշայի հողակոյտին վրայ, թէ պիտի չդադրինք իրենց մեծ հրամանատարին կիսատ թողուցած գործը:

Դամբանականներէն ետք, կրօնական յետին աղօթքներն ալ ըսուեցան: Այդ պահուն, Անդրանիկի կինն ու քրոջ ազգիկը իրենց մեծ հերոսին վրայ եւ արցունքներով համբուրեցին զայն: Մեռելաթաղները փոսը իջեցուցին դագաղը, որ զարձեալ հայկական եռագոյնով ծածկուեցաւ: Ցետոյ դամբարանին երկաթեայ կափարիչը փակուելով ժողովուրդը ցրուեցաւ:

Ժամը 17էր, ու տակաւին փէռ – Լաշէզի դէմաւոր մուտքի դրան առջեւ կը յամենար ժողովուրդը:

×

Անդրանիկի զինուորներուն կողմէ ընկ. Անուշաւան Գաբիկեան կարդաց ուխտ մը.

«Ո՛վ քաջ հերոս, Մայր Աթոռին առջեւ, խաչի եւ աւետարանի վրայ երդում ը - րինք, որ պիտի կռուինք մինչեւ մեր նպատակի իրագործումը՝ մինչեւ վերջին շունչ: Խօսք տուինք հայ ժողովուրդին կռուիլ ու զոհուիլ մեր դատին համար, հիմակ ալ ամէնս մէկ կ'երդնուինք անջնջելի մարմինդ առջեւ, որ պիտի չարունակենք կէս թողած գործդ եթէ մէկ հոգի ալ մնայ մեզմէ: Մենք վստահ ենք մեր յաղթանակին, քանի որ մեր մէջ կրակը դուն վառեցիր: Ննջէ՛ մեծ հերոս, ննջէ՛ մինչեւ այն առեն երբ մենք դանք ու քեզ փոխադրենք այն երկիրը, որուն համար եղար տարիներ կռուեցար· մինչեւ այդ ժամանակը նուիրական արձանդ կանգնուն կթողը մը պիտի ըլլայ մեր սրտերուն մէջ, որպէս հաւատք մեր մեծ իդէալի իրականացման»:

«ՅԱՌԱՋ» 31 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1928

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83 rue d'Hauteville, 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՕԳՈՍՏՈՍ
31
MERCREDI
31 AOUT
1977

LE NUMERO 1,30 F

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13·932

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53e ANNÉE — N° 13.932

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ՀԵՌԱՏԻՊ)

ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Մայուսյի մէջ 50·000 տպաքանակով լոյս տեսած է Սերօ Խանզադեանի «Երեք տարի եւ 291 օր» վէպը: Հայերէնէ ռուսերէն թարգմանած է Ռեգինա Գաբրիէլեան: Յառաջաբանը գրած է բանաստեղծ Միխայիլ Դուդինի: Վէպը գրագէտին յուշերն են գինուորական ճակատի վրայ, Լենինգրադ:

×

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱՃՑ

Քանի մը օրով պաշտօնական այցելութիւն մը կատարած են Յունաստան Խորհ. Միութիւն եւ Կիպրոս – Խորհ. Միութիւն վերակցութիւններու պատուիրակները: Երեւանի մէջ ընդունուած են վարչապետին տեղակալին՝ Ռ. Սվետլովայի կողմէ: Ցնծակցած են Մշակոյթի նախարար Ռ. Պարսամեանի հետ: Այցելած են Ծաղկաձոր եւ Երեւանի «Մասիս» գործատունը:

×

ՊԱՐԱՀՈՒՄԻՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Երեւանի երկաթուղիի մշակոյթի տան պարախումբը՝ ղեկավարութեամբ Վարդգէս Թաշիճեանի, Քիչինեւի մէջ, Մոլդաւիոյ մայրաքաղաքը, մասնակցած է համամիութենական փառատօնին: Պարախումբը չատ լաւ տպաւորութիւն ձգած է եւ մասնագէտներ գնահատած են պարերը:

Պարախումբը յուշամեաղ մը ստացած է կազմակերպիչներէն:

×

ՓԻՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Ջուլիցերիոյ մէջ Յուլիս 5էն Օգոստոս 4 տեղի ունեցած է խաղողագործութեան եւ գինեգործութեան 15րդ համագումարը: Աշխատանքներուն մասնակցած են 40 երկիրներու մասնագէտներ, մէջազգային կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ:

Հորհրդային պատուիրակութիւնը գլխաւորած է Փրոֆ. Ա. Մելքոնեան, որ տնօրէնն է Հայաստանի խաղողագործութեան, գինեգործութեան եւ պտղաբուծութեան գիտահետազօտական հիմնարկութեան:

Փրոֆեսէօրը զեկուցում մըն ալ կատարած է:

×

ՈՈՍԳՈՒՄ

Ներկայիս աւելի քան 1500 ջրանցքներ կ'ոռոգեն Հայաստանի մշակելի հողերը: Կան նաեւ մեծ թէ փոքր 50 ջրամբարներ: կ'ոռոգեն 300·000 հեկտար հող:

Ցառաջիկայ քանի մը տարիներուն գործածելի պիտի դառնան Սեւանա-Հրազդանի աստիճանին մեծ ջրամբարը՝ Ախուրեան՝ Ջողաղի, Շերակի սարահարթի, Արարատեան դաշտի եւ Ջանգեզուրի մայր առուները: Այս ձեւով 1980ին կարելի պիտի դառնայ ոռոգելի հողերուն տարածութիւնը աւելցնել 20·000 հեկտար եւ ջրաբերացնել 60·000 հեկտար արօտավայր:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Քանի մը տող

ՍՈՒՐԻՈՅ նախագահը տեսակցութիւն մը ունած է Նիւ – Եորք Թայմզի, որու ընթացքին յայտարարած է թէ տրամադիր է համաձայնագիր մը ստորագրելու Իսրայէլի մէջ, որ վերջ դնէ պատերազմական վիճակին: Ասիկա, անշուշտ Տէ Ֆաքօ, ճանաչում մըն է Իսրայէլի: Ջորսուկէս ժամուան հարցազրոյցին ընթացքին Ասատ բազմաթիւ հարցեր չօշափած է եւ նաեւ ըսած թէ ամաձայն է որ ՊԱԿը (Պաղեստինեան Ազատագրական կազմակերպութիւն) ներկայացուի արաբական Լիկայի բանակցութեանց:

ՇՈՒԻՑ քաշուեցաւ «Եւրոպական դրամական գօտիէն» արժեզրկելով ֆռանկը: Արժեզրկուեցան նաեւ դանիական եւ նորվեկեական դրամները:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ բացը հասած է 3 միլիառ տոլար պարագի, ինչ որ գայն անանկութեան դուռը կը բերէ, ըստ ամերիկեան Թայմ չաբաթաթերթին: Այս պարտքին կէսը ամերիկեան, զուիցերական եւ արեւմտեան – գերմանական զրամատուներու է: Դրամատան ամերիկացի տէր մը ըսած է «ասիկա կը մտահոգէ բոլորս...»: Միւս կողմէ Միջազգային Դրամական Հիմնարկէն պատուիրակութիւն մը պիտի երթայ Թուրքիա եւ առաջարկէ որ 30 առ հարիւր արժեզրկում կատարուի, բայց Եմտական նախարարը՝ Պիլկիհան յայտարարած է թէ «մեր դրամին վիճակը լաւ է եւ արժեզրկում պէտք չկայ»:

ՊՈԼՍՈՅ, Իմմիրլի եւ Անգարայի մէջ ահաբեկչական դէպքերը, պայթումները կողոպուտները սաստկացած են: Անգարայէն Մալաթիա գացող կառախումբին մէջ, չորս ահաբեկիչներ փորձած են են սպաննել Ափական երեսփոխան մը:

ԼԻԲԱՆԱՆ – ԻՍՐԱՅԷԼ սահմանին շրջանը հրացանաձգութիւնները չարունակուած են Իսրայէլի եւ քրիստոնեայ ուժերուն կողմէ բայց զոհ չկայ: Միւս կողմէ, ՊԱԿը չատ բուռն հակազդեցութիւն ունեցած է քրիստոնեայ պարագլուխներու միացեալ յայտարարութեան առթիւ (այս յայտարարութիւնը, որու անդրադարձանք երէկ զրաքննուած է եւ միայն Ֆրանժիա օրաթերթը Լը Ռեվէյ, ամբողջութեամբ տպած է) եւ կ'ամբաստանէ Լիբանանեան Ճակատը (քրիստոնեայ հոսանքներու համախմբում) որ Իսրայէլի եւ Միացեալ – Նահանգներու ծառան է:

ԱՆԳԱՐԱՅԻ քաղաքապետը յայտարարած է թէ քուեռայի պարագաներ եղած են եւ 34 երախայ մեռած է: Կ'ամբաստանէ նաեւ Անգարայի կառավարիչը եւ Առողջապահութեան նախարարութիւնը որ կը փորձեն ծածկել իրողութիւնը ժողովուրդէն: Մամուլը կ'րսէ թէ պաշտօնական աղբիւրները կը հերքեն թէ քուեռայ ըլլայ եւ Առողջապահութեան նախարարութիւնը կ'ըսէ թէ աղիքային վարակումներ են զորս ոմանք չփոթեր են քուեռայի հետ: Ամէն պարագայի մէջ, իտալական իշխանութիւնները որոշած են քննել Թուրքիայէն եկողները:

«ԿԻՒՆԱՅՏԸՆ»Ի ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԱՆՁՆԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԵՏ

Կիւնայտընի թղթակից էրթուղրուլ Ապայ կը չարունակէ.— Տընիզ Փափազեան դիս ընդունեցաւ Ուաշինկթընի Հայաս – տանեան Միութեան մէջ, իբրեւ ամբողջ Հայերու բաբերը: Մեծ ու փոքր, հայկական բոլոր օրինաւոր կազմակերպութիւններէն ծնած է Հայաստանի ժողովը, որուն վարչութեան նախագահն է Տընիզ Փափազեան, 47 տարու եւ ուսս պատմութեան դասախօս: Սապէս սկսաւ խօսիլ:

– Նախ ըսեմ որ մենք Թուրքիոյ եւ կամ Թուրք ժողովուրդին հակառակ չենք, այլ Թուրք կառավարութեան ցոյց տուած ընթացքին դէմ ենք: Մէջազգային իրաւական կանոններու համաձայն, երբ կառավարութիւն մը կը ստանձնէ տարբեր կառավարութեան մը պարտականութիւնը, իբեն կը փոխանցուին նաեւ նախորդ կառավարութեան պատասխանատուութիւնները, նիւթական եւ բարոյական պարտքերը: Պէտք է հատուցանէ նախորդին հասցուցած վնասները: Օրինակ, եթէ բանտերը լեցուն են քաղաքական բանտարկեալներով, առաջին գործը կ'ըլլայ ազատ արձակել զանոնք: Կրնամ ձեզի օրինակ տալ Օսմանեան շրջանէն: Օսմանեան կայսրութիւնը վերջին անգամ ծանր պարտքերու տակ մտած էր, Թուրք նոր կառավարութեան առաջին գործը եղաւ բանակցութեան նստիլ եւ հաշուեյար – դարի ենթարկել զանոնք, յանձնառու ըլլալով վճարել:

Այս հիման վրայ մենք ալ սապէս կը խորհինք: – Թուրք կառավարութիւնը ժառանգած է նախորդ կառավարութիւններու քաղաքական բոլոր խնդիրը: Որ – պէսզի նոր էջ մը բանանք, բոլոր հին տետրակները պէտք է փակէք, զանազան հարցերու մասին պէտք է երաշխիք տաք միւս երկիրներուն: Տարբեր պարագայ մըն ալ կայ: Ներկայ Թուրք կառավարութիւնները կը չանան քօղարկել անցեալի ոճիրները, իբրեւ թէ այդպիսի բան մը բնաւ պատահած չըլլար: Իր այս ընթացքով, կերպով մը կը չարունակէ Հայերու դէմ գործուած զուլումը: Այս ուղղութեամբ ալ վերջին օրերս քարոզութեան լծուած էք, նամակներ կը գրէք Քոնկրէսի անդամներուն, Թուուցիկներ կը բաժնէք, պատուիրակութիւններ կը ղրկէք Արտաքին նախարարութեան, կը չանաք արգելք ըլլալ հայկական յիշատակարաններուն:

Մարտէյլի մէջ բողոքեցիք, երբ հայկական յիշատակարան մը կը կանգնէր, նոյնը ըրիք հոս, Գալիֆորնիոյ մէջ: Այդ պարագային Թուրք կառավարութիւնը ուրիշ բան չըներ, բայց եթէ հին պարտքերը ուրանալ եւ կերպով մըն ալ նոր յանցանք մը գործել: Մեր համոզումով, այս արարքները մարդկութեան դէմ գործուած ոճիրներ են:

Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան մէջ յանձնախումբ մը կազմուած է, նպատակ ունենալով պրպտել «փոքրամասնութիւններու դէմ գործուած հալածական ցեղասպանութիւնները եւ անոնց արդելիչ մեթոտները»: Այդ յանձնախումբը իր մէկ տեղեկագրին մէջ կը յիշէ թէ «Թուրքիոյ մէջ Հայոց Ջարդը քանեորդ դարուն առաջին կոտորածը կը կազմէ»:

Երբ այս տեղեկագիրը կը խմբագրուէր, Թուրք պատուիրակութիւնը խոստումներ ղրկեց եւ պահանջեց որ այդ հատուածը ընդունի տեղեկագրէն: Յանձնախումբին տեղեկաբերը, որ ամերիկեան երկրի մը պատուիրակն էր, ծառացաւ եւ ընդդիմացաւ, եւ այդ հատուածը չվերցուց տեղեկագրէն: Յետագային, տեղեկագիրը թղթածրարներուն մէջ խառնուեցաւ:

Այսպիսի չատ մը դէպքեր պատահեցան: Թուրք կառավարութիւնը կը չանայ բարձիթողի ընել պատահածները, ճըշմարտութիւնը եւ իրողութիւնը ծածկել: Իբր օրինակ յիշեմ զրոյի մը մէկ դիրքը, որու համաձայն առաջին աշխարհամարտին ոչ մէկ կառավարութիւն մասնակցեր է Հայոց Ջարդին: Այդ զրոյին կինը Թուրք է, բայց իր դիրքը որեւէ փաստ չունի: Չէ կրցեր թղթատել Պատերազմական Նախարարութեան ղրկած հրահանգները եւ զեկոյցները, որոնք հեռագրաւ Իսթանպուլէն Հալէպ ղրկուած էին: Մենք այսօր մեր ձեռքը ունինք Պատերազմական Նախարարութեան այդ հեռագիրներուն օրինակները:

ՋԱՐԴԻ ՀՐԱՀԱՆԳ

Այդ ծածկագիրը հեռագրերով հրահանգներ տրուած էին դիտնալու համար թէ Հայոց Ջարդը ինչպէս պիտի սկսի: Այն առենուան դեսպան Մօրկընթաուի վկայութիւնը կայ, անգլիական կառավարութեան հրատարակած «կապոյտ դիրքը» ամերիկեան քննիչ մարմնին տեղւոյն վրայ կատարած պրպտումները եւ հրատարակած տեղեկագիրը:

Հակառակ այս բոլորին, Թուրք կառավարութիւնը կ'ուրանայ զանոնք եւ չուզեր ըսել.— «Այո', այս դէպքերը դժբախտաբար պատահած են, միայն թէ արդի Թուրքիոյ կառավարութիւնը եւ ժողովուրդը այսպէս չի խորհիր, մենք ալ կը դատապարտենք պատահածները»: Այս պէս չըսեր ձեր կառավարութիւնը եւ ուրացումը կը նախընտրէ, յանցանքը ծածկել կ'ուզէ, եւ այս կերպով մեզմակից կ'ըլլայ անոր: Ամբողջ աշխարհի Հայերը գիտեն այս իրողութիւնները: Ծածկելումն մէջ իմաստ չկայ: Ես պատմութեան փրոֆ. եմ, մեր կոչումն է իրողութիւնները պրպտել եւ լոյսի հանել, որքան ալ դառն ըլլան անոնք: Մեր սկզբունքը այս է, եւ կը ցաւիմ որ Թուրք կառավարութիւնը սխալ կը սորվեցնէ պատմութիւնը, կը չարափոխէ ճշմարտութիւնները»:

(Շար· 5)

ԱՐԱՐԱՏ-ԴԻՆԱՄՕ (ՄՈՍԿՈՒԱ) 1-1

Օգոստ· 26ին Խորհրդային ախոյեանական դարձի մրցումները հետեւեալ արդիւնքները տուած են.—

Դինամօ (Կիեւ) Զարիա՝ 1 – 1:
Դինամօ (Թիֆլիզ) Զենիթ (Լենինգրադ) 1 - 1:
Շախտեոր – Լոկոմոտիւ 2 – 2:
Զերնոմորեց – Կարպատներ (Լվով) 2–0:
Դնիեպր – Տորպեդօ 2 -0:
Դինամօ (Մոսկուա) – Արարատ 1 – մըրցումը տեղի կ'ունենար Մոսկուա:

19 մրցումներէ ետք, դասաւորման գլխաւորն է Կիեւի Դինամօն 26 կէտով, երկրորդ՝ Դինամօ (Թիֆլիզ) 24, երրորդ Շախտեոր՝ 23:

ԱԽԱՂԱՆՔ ԵՒ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ԿՈՒՐԾՔԻՆ ՎՐԱՅ

ԳՐԵՑ՝ ՎԱԶԳԻՆ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

Բ.

Դանդաղօրէն, հեզահեզ աւելի չեչ – տուած թափով, Ազգային վերազարթնու – մի փորձերը մինչեւ դարասկիզբ, ան – դառնալի կերպով, մեր ժողովուրդը պի- տի մղէր դէպի նոր կարգախօս՝ Ազատու – թիւն:

Նորածին մանուկներուն օրօրներուն խառնուած բոլորովին նոր՝ մարտաչունչ երգերը կը դառնային տիրապետող: Մինչ այդ կրկնուած երբեմնի հէքեաթներուն երեւակայական հերոսները, մխ ու ոս – կորով՝ այլեւս իրական էակներ էին եւ ազգային ու մտերմիկ:

Երբ մայրս, իմ յարատեւ պնդումնե – րուն, մանաւանդ աննման հէքեաթ պատ- մողի իր շնորհքը դիտցողներու խնդ - րանքներուն տեղի կուտար, կը վազէի բե- րել լաթակազմ հատոր մը՝ լայնածա – ւալ, զեղատիպ, ձայնագրուած երգարան մը: Ծունկերուս վրայ կը ծաւալէի նա- խապէս ցուցամատս խրած հոն, ուր ճեր- մակ ձիաւոր մը, հպարտ ու սակաւապէն, կը բռնէր ամբողջ էջ մը: Աչքերս անոր վրայ անխտիր, ունկս մայրիկիս չըր - թունքներուն՝ մինչեւ իր վերջին խօսքերը անշարժ եւ լուռ, մինչեւ երկինքէն թափ- ուղ խնճորներուն թուումը ու՝

– Անոնք հասան իրենց մուրատին, դուք ալ հասնիք ձեր մուրատին:

Ամէն ունկնդիր ունէր իրենը, ու կը պո- ռար խանդավառ, քանի կը մնար միւս նոյնը՝ Անդրանիկը տեսնել: Որ Ազգ· հե- րոսի տիպարով պատկերուած, աւելի քան բազմաչարչ, զարթած էր աւելի քան երբեք անհասելի՝ հայրենի հողերէն հե – ռու:

Հայ յեղափոխութեան դարպասի օրերն են:

Անարդ Սուլթանի մը պահընկեցութիւ- նը վերջակէտը կը թուէր ըլալ Հայոց տառապանքին եւ «պետական արդարու – թիւնն» էր որ պիտի փոխարինէր Ֆէտա- յիներու կողմէ գործադրուած մասնակի պատիժներէն ակնկալուածը:

Իսկ Անդրանիկի համոզումն էր որ կա- տարուածը քաղաքական ճգնաժամային մըն է լոկ, իր առողջ բնազդը զինք կը կրծէ, իր չուրջինները կը չանայ համո- զել: Ի զուր: Ու կը հեռանայ չհանգս – րելու համար գալիք ոճիրները վարա – դուրող ահռելաճառի մը խրախճանու – թիւնները: Նոր կարգեր չատագովող բա- ռակոյտերուն հանդէպ ամբողջովին թե – րահաւատ, նոյնքան ալ նոր իշխանաւոր – ներուն:

Եւ կը հեռանար, այլուր մասնակցելու համար թուրք բնածին վայրագութիւն – ները սանձահարող կռիւներուն:

Արդարեւ, ինչքա՜ն, ինչքա՜ն բարի են ժողովուրդները: Միշտ կը հաւատան ոս- կեզօծ խոստումներուն: Իրենց դիւթեան իրաւունքէն կը բխի ան, որուն դէմ բը- նազդը անկարող կ'ըլլայ պատնէշներ ցցել:

Հապա Հա՞յը:

Դարերու կորուստը զարմանելու աչ – խատանքներուն լծուած, յորդած է ար- դէն Հայուն կենսունակութիւնը: Ճիւռ - բարութեան եւ տհմային մշակոյթի բո- լոր մարզերուն մէջ բացառիկ արագու- թեամբ իր կատարած վերելքը, խանդա- վառ ընթացքը, զոր կարելի չէ անշուշտ պարտկել առանց անոր խոյանքը կա – սեցնելու, չուքի տակ թողած է զինք չըր- ջապատող համայնքները, չուք մը այն - քան թանձր՝ որուն մէջ միմիայն նախան- ձը կ'ածի: Եւ չուտ, չատ չուտ կ'ածի նախանձը նամանաւանդ երբ չար է:

Այդ ծառէն թափուած լեղի պտուղ – ները նոյնպէս աննշմար չեն մնար: Լա- տատութիւնը անխառն չէ հետեւաբար: Աւրցունք ու կարօտ ցանելով հայ աշխար- հը կը չարունակէ ցամքիլ: Իր կենսատու ուիշները հայրենախոյզ դէպի օտարու – թիւն կը հոսին եւ մեր գաղթօջախներուն պա- տուհանները միշտ լայն բացուած կը մը- նան պանդխտութիւն առաջնորդող ճամ- բաներուն վրայ:

Հայց տակաւին, հինգ դար հինգ տա- րիներու մէջ սեզմած, Ա· Ընդհ· պատե- րազմի նախօրեակին հայ ժողովուրդը կը պահէ յառաջդիմելու իր հեւքը՝ յու – սատու լուրերով քաջալերը:

Ինչպէ՞ս անտեսել, նման ուիթով, փրփրացող կեանքին պատկերը մեր գի- ւղին, անոր անզուսպ սլացքը, արդար յա- ւակնութիւններուն թուումը անոր խնորհ բնակիչներուն՝ բարեպաշտ, մարդասէր, չինարար, ու ուսումնատենչ:

Ջուտ հայրենակ, զինքը չրջապատող ձիւնածածկ լեռներուն մէջ ազատ՝ ան – կաշկանդ: Եզակի էր ան, իր ծաղկաւէտ հովիտներով, կանաչազարդ բլուրներով, բերքերովը արգասաբեր պարտէզներուն եւ արտերուն:

Մեծկակ, հատակուռ եկեղեցին հրա- ւիրող, պատուհանէ մը թեւլակաթ «Չէնկ»ը փոխարինուած էր պղնձեայ իսկական զանգակով մը՝ «Գամբանան», որուն ղո- ղանջները կը քերէին լեռ, դաշտ ու ձո- րեր: Ինչպէս այլուր, եկեղեցւոյ կից երկ- սեռ դպրոցին մէկ սրահը եղած էր եր – կու, միակ ուսուցչին կողքին կար այլեւս վարժուհի մը: Դարասկիզբի Այբուբէնի վրայ կախուած պնակիաներուն տեղը բըռ- նած կարմին Այբենարաններ կային, ա – նոր քայլ առ քայլ յաջորդող իսկական դիրքեր, յոգնած Նարեկներուն տեղը՝ ընթերցարան, դանճարան, թանգարան եւ մեղրագիտաններ:

Ինչպէ՞ս կարելի է մոռացութեան տալ անպէրճէն ընթերցարանի Ա· դիրքը, ո- րուն Ա· էջին առաջին պարբերութիւնը կը սկսէր՝ «Ռահւ մառւս ռահ, տիր գէթ էէն էէչ եռւ»: Բայց ո՞վ էր կատուն, ո՞վ էր մուկը: Եկուր մէջէն ելիր: Ին – չո՞ւ նման սկզբնաւորութիւն:

Վերջապէս, համ ու հոտ առած էին տօ- նական օրերը, դպրոցական տարեվերջի հանդէսները, հապա՞ հարսանիքները:

Կարելի է զանց առնել, արեւուն վըռ- ւած օրն ի բուն ուրախ ճաւդիւններով լեփ – լեցուն կալերը՝ պիւղայիի քրտին – քովը բեղնաւորուած եւ որոնք խաչա - կընքմաններու եւ ուրախ տարուսեներու ըն - կերակցութեամբ կը պարպուէին մառան- ներու ու մարագներու մէջ:

Տակաւին, ո՛վ զարմանալի: Մեր գիւ – ղին մէջ կար «բաց ու գոց»ի պայքար: Եկեղեցւոյ դաւթին մէջ նոյն դպիրները, փոխ– քարոզասացները կերոնի եւ ցնծդա- ներու տեղ նիզակներ կը չարժէին՝ դը – լուխնուն սաղատարա:

Աչուն է՝ 1914: Վերջին աշունը այդ դիւղին եւ մեր բոլոր դիւղերուն:

Թաղէ – թաղ, տուներու դռներուն ա- ռաջ՝ չարժուն, բարձր եւ լայնանիստ օ- ճախներու վրայ հսկայ կաթսաներ: Ա- նոնց մէջը ցորենով լեցուն՝ ջրածածկ, տակը կաղնիի կոճղեր, չուրջերնին պա - տանեակներ իրենց թեւերը միացնելով անոնցմէ իւրաքանչիւրին պահունքները կը չափչփեն՝ անհամբեր իրարու յաջոր- դող արարողութիւններուն:

Կարգը եկած է վերջապէս կրակին վը- րայ փայտեր նետելուն ու փոխն ի փոխ կը պարեն կաթսաներուն չուրջ կրակի բոցերովը լուսաւորուած, անոր ճարճա- տումներուն նուագովը խելայեղ:

Մինչ կաթսաներէն չոքին կը սկսի բարճ- րանալ, ջուրը իսկապէս սկսած է եռալ, անոր բջիջները իրենց վրայ դիզուած բե- ւր հրելով վեր կը թռչին, ցնծութեամբ կը պայթին ու իրենց հետ զուրս կը նե- տեն հատիկներ:

Վերջին աշունն է ուրեմն: Համայն Հա- յաստան այդպէս կ'եռար ի խնդիր վե – րելքի, երբ իր մէջն ու բոլորտիքը դաւ - մած ոճրագործ ձեռքեր արեան հեղեղ- ներ լեցուցին այդ կենսավառ կաթսային մէջ: Մարեցին Հայուն կրակը, խեղդեցին ու ցրուեցին է՛ն թանկագիններ մարդ- կային հատիկներուն:

Մանուկը, պատանին, իրենց մուրատին հասնելու համար երբեք չեն վարանիր ա- մենասուղ գինը վճարել:

Այդ աներեւակայելի գինը պիտի վը- ճարէի, բոլորովին իմ կամքէս անկախ, օտար հորիզոններու տակ, տարի մը եւ ամիսներ տարուբեր, երբ կ'անցնէինք փո- ղոցները, թաթս միշտ իր ափին մէջ պինդ սեղմուած, կը բարձրանայինք չէնքի մը առաջին յարկը, աճապարանքով կ'անց – նէինք միջանցք մը, ապա, սենեակի մը դրասեղաններուն վրայ դլուխնին ծռած մարդոց բարեւ տալու, կը մտնէինք ու- րիշ մը եւ երբ, այն առեն միայն Վահան Թոթովենց գիս կը հրէր Ազգային հերոսի գրկին մէջ, ու կը գոչէր իր բամբ ձայ- նով՝

– Մուրատիդ հասար:

Ճանապարհին թէեւ տեղեակ մօտաւոր գալիքին, բայց գիս առաջնորդողին խանդն ու արտօրանքը յաջողած էին ստեղծել անակնկալը, որ նման ուրախ պահերը հա- մեմող հրապոյրն է:

Ան ուրեմն, որ Անդրանիկն էր, նստած էր բարձր թիկնաթոռի մը վրայ՝ չորքը երիտասարդներ, ոտքի: Զեռքս բռնեց, բայց աչքերս իր կզակէն վեր չէին հա - մարձակեր բարձրանալ՝ թաւ պեխերուն մէջ մխրճուած: Երբ երկու ձեռքերը ու- սերուս տարաւ, գէմքս կպած էր արդէն իր կուրծքին, գլուխս իր թեւերուն մէջ:

Բնա՜ւ, բնա՜ւ չէի մեծցուցած գինքը երեւակայութեանս մէջ: Իրաւ է: Տակը ճերմակ ձի չկար, Փէտայիի հագուստով չէր, ո՛չ գէնք ունէր, ոչ փամփչտակա - ներ:

Թանձր պեխերը կը չրջապատէին գեղ- ցիկ գիմագիծ մը լայն ճակատով, վրան առատ մազեր՝ հպարտ ձիւնախառն, բա- րի ժպիտ մը, քաղցրաճաշ հարցումներ:

«Հայաստան» օրաթերթի խմբագրա - տան մէջն ենք, երկկի «Կամաւորական Շտապի» չէնքին առաջին յարկի վրայ բնակարան մը, ուր Անդրանիկի սովո - րական ժամու հանապազօրեայ ներկայու- թիւնը հաւաքած է պաշտօնէութենէն բազ- մապատիկ անձեր:

Հոն այդ միջավայրին մէջ, միակ բա- րեկեցութիւնը որ չնորհուած էր ինձ, ազ- գային հերոսի մերձաւորութեան մէջ գը- տած ապահովութիւնս էր, եւ չատ չան- ցած պիտի տեսնէի որ զայն ստիպուած էի բաժնել հազարաւորներու հետ:

Հոն պիտի ապրէի ամիսներ: Բոլորովին համր: Այնքա՜ն բան կար տեսնելիք, լը- սելիք, սորվելիք, որոնց մէջէն ընտրու- թիւն ընել աւելորդ էր, մէկը միւսէն ան- մխիթարական, թէեւ մէկ առ մէկ կը մեզմանային բախտիս եւ լատատեու - թեանս հարուածներով:

Մուրատիս հասած էի ա՛յն օրերուն, երբ մեր կամաւորներն ու իրենց պետերը դառնութեան մրուր կը քամէին, բա - ժակըիրենց չրթունքներուն, տակաւին կը մերժէին զայն ըմպել: Բանտուած ռուս աչխարհակալութեան ուռկանին մէջ անոր թելերը սկսած էին կրծել ռուս ժող· - ովուրդի փետրուարեան յեղափոխութեան առաջամեայ խոստումներուն ընծայած ակ- ցանկներով:

Շատ բնական է որ կը կրծոտէին նաեւ ղիրար, ինչ որ անպատում վիչտ պիտի

ԿԱՐՄԻՐ ԹԱՄՈՒԿ

Բ.

Տէր Յուսիկ թէեւ ինքզինքը կը զսպէր, բայց վարժապետէն ոչ նուազ յափշտակ- ւած կ'երեւար: Այդ րոպէին իր աչքե – րուն առջեւէն կ'անցնէին ուրուականներն հայ հերոսներու, եղիչէէն մինչեւ Րաֆ- ֆի:

– Ուրեմն, ա՛լ գործի ժամը հնչած է, հարցուց:

— Հնչած է, հնչած է, պոռաց վար – ժապետը, խանդավառ հոսհոսութեամբ: Ու «Արմէնիա» մը առնելով համբուրեց պայն, տէրտէրին ալ համբուրել տուաւ: Եւ օդին մէջ բարձրացնելով·

— Ահա՛ դրօշնիս, գոչեց:

— Ու զինուո՞րը, ու զէ՞նքը, ո՞ւր են, հարցուց տէրտէրը զղածեալ ձայնով:

Վարժապետը պաղած մնաց:

Տէր Յուսիկ ժայռի մը կրթնած կէ – աս, համրիչը հանեց, կը քաշէր ու կը մտածէր, մերթ երկինքը, մերթ չուրջը դիտելով: Աչքամ ճակատը չիչփելով կ'երթար կուգար: Քառորդ ժամու մը մը- տածկոտ լռութենէ յետոյ·

— Բարեկա՛մս, ըսաւ տէրտէրը մեղ – մաձայն, ժողովուրդը պատրաստենք: Դրօշին տակ՝ բանակ, չեփորի գոռումին՝ դէնք պէտք է:

Ու պարզեց երկար ատենէ ի վեր յղա- ցած խորհուրդները· «ապաչխարանքի դանճանակի մը», «ապաչխարանքի ա – զօթքներու» հաստատման ծրագիրները վարժապետին հաւանութեանը ենթար – կեց: Երիտասարդին պատասխանը տէր – տիրոջ ճակտին տաք համբոյր մը եղաւ: Քանի մը չաթաթ եռքը Աբշամ իր ամ- բողջ մէկ ամսականը, ու տէր Յուսիկ հանձքին վրայէն ինչ որ կը մնար «Ար- մէնիա»յի կը հասցնէին խանդավառ նա- մակով մը:

Տարի մը յետոյ երբ ապաչխարանքի դանճանակին արդիւնքովը առաջին հրա- ցանը դնուեցաւ, տէրտէրը այս անգամ վարժապետը սարը հրաւիրեց, թերթերն ալ մէկտեղ բերել խնդրելով:

— Դրօշդ պարզէ՛ նայիմ, ըսաւ:

«Արմէնիա»ն օդին մէջ սաւառնեցաւ պատգամի մը ծայրէն: Տէրտէրը հրա – ցանը վեր առաւ ու·

– Այս լեռները, աղաղակեց, չատ լես- կին հայ մայրերու լացերը···

Աբշամ մէկէնմէկ արամաթախիծ ձայ- նով սկսաւ դեղդեղել·

Դու զո՛վ խնդրես, մայր իմ աննուշ —

Ու տէրտէրը՝

Ե՛կ, մի՛ դողար, մօտեցիր հոս ⊥

չարունակեց: Եւ այսպէս լալագին մէյ- մէկ տող փոխադարձեցին: Եւ յանկարծ երկու- քը միասին որոտացին·

Թրքաց մայրեր թոռ լաւ ու դուն —

Ուրախ լուրեր տար ի մեր տուն·

Եւ առաջին դնդակը սուրաց:

— Թո՛ղ դնդակը սակէ եռքը Թրքաց մայրերը լացնէ:

Վարժապետը հրացանը առաւ եւ երկ- րորդ դնդակն ինքը թողուց:

Տէրտէրը՝ հրացանը ուսը, վարժապե – տը՝ «Արմէնիա»ն ձեռքը — մաքին ու բա- զուկին միւթեան խորհրդանշանը — սա- րէն վար կ'իջնէին հոգւով չղապինդ, մարմնով չլապինդ: Ճամբան տէր Յուսիկ յիշեցուց այն օրը, ուր դող կատուի մը պէս վախկոտ այդ միեւնոյն սարն ելած էր, հոն իր զրքերը թաղցնելու համար: Եւ հիմա՞կ:

— Ա՛խ, ես քեզի մատաղ, սո՞ւրբ Մես- րոպս, կ'ըսէր· եթէ այս զրքերը դուն մե- զի պարգեւած չըլլայիր, մենք ի՞նչ պիտի ըլլայինք:

Կը հաւատար գրքին հրաշագործու - թեանը: Անիկա իր զօրութիւնը ցոյց ալ- ած էր: Պահ մը առաջ ո՞վ էր գնդակ արձակողը: Գիրքն էր որ հրացանը իր ձեռքն էր դրած: Գեղին դպրոցէն զօրա- նոցը:

Տէր Յուսիկ որ դեռ տիրացու եղած ա- տենը արդէն տղաքը գլուխը ժողված, ա- նոնց կարդալ կը սորվեցնէր, հիմա ուզեց դպրոց ալ հիմնել: Շնորհիւ մինչեւ այն ատեն առած դասերուն, գեղին մէջ պատրաստուած էր նախնական կրթու - թիւն ստացած նոր սերունդ մը: Դպրոցի չինուելեան համար իր յոյսը նախ եւ ա- ռաջ աչակերտներուն վրայ դրաւ: Նաեւ կը յուսար թէ իր վայելած վարկը ամէն դժուարութիւն պիտի հարթէր: Օր մը ժողովուրդը հաւաքեց, յորդորներ կար- դաց, որպէսզի ամէնուն աչխատութեամ- բը դպրոցը ձրիաբար չինուի: Ամէնքն ալ ոգեւորուեցան: Տէրտէրը նոյն րոպէին իսկ ձեռք զարկաւ: Բամմութիւնը եկին ձգած լեռը ելաւ: Առաջին մեծ քարը ո- րուն հանդիպեցաւ, ուսը նետեց:

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Շար· – 15)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԵՐԳԻԾԱՆՔ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՎՈՍՓՈՐԻ ԱՓԻՆ

Հատուած «Գրչով աշխարհի շուրջը» բազմահատոր ճամբորդական նոթերից

Ես՝ «Եռաժանու» հանճարեղ գրող Կիկոս, որին մի չարք անարժան դրաքննադատներ անպատկառօրէն մխայն տալան զուր են յորջորջում, սիրում եմ ճանապարհորդել: Այդ նպատակով մեծ գոհունակութեամբ օգտւում եմ ժամանակից հաղորդակցութեան միջոցներից: Գերապատուութիւնը տալիս եմ ի հարկէ, օդանաւին, նաւին, աւտոբուսին, աւտոմոբիլին, գնացքին, հեծանիւին, մոտոցիկլին, ձիուն, ջորուն, էշին, ուղտին, չնայած հնակին: Ինձ առանց բացառութեան զուր են գալիս մեր փոքրիկ հողագնդի բոլոր անկիւնները՝ Արկտիկան եւ Անտարկտիկան, Հայլենդին եւ Թահիթին, Ֆինլանտիան եւ Հոլանտիան, Յորիսը եւ Կոստանդինապոլիսը...

Ի դէպ, Կոստանդինապոլիսը հրաշալեղ պոլիս է (չդիտցողներին ասենք, որ «պոլիս» յունարէն նշանակում է քաղաք): Այս բնակավայրը ինձ նոյնքան դուր եկաւ, որքան մի քանի օր առաջ՝ Սին-դապուրը, մի քանի չաբաթ առաջ՝ Մոդրիչօն, մի քանի ամիս առաջ՝ Մադանը, մի քանի տարի առաջ՝ Կիոտօն... Տարօրինակ բան, այստեղ եր-կինքը երկնագոյն էր, ծառեր՝ կանաչ, իսկ ծովի ջուրը՝ աղի: Ճիշդ այնպէս, ինչպէս Ֆիլատելֆիայի կամ էլ Կամչատկայի Պետրոպաւլովսկի ծովախնայ ջրերը: Այդպէս է կեանքը, ոչ մի տեղ ծովի ջուրը քաղցր չէ:

Զբօսնում էի Վոսփորի ափին տարածուած քաղաքի փողոցներով եւ խորհում, փիլիսոփայում, թէ ինչու է ծովի ջուրը աղի եւ ինչ բան է կեանքը: Ցետոյ, որպէսզի չգլորուեմ մելամաղձութեան դիրքը (այդպիսի բան պատահում է նոյն-իսկ ինձ եւ Շէյքսպիրի նման հանճարների հետ) դիտաւորեալ փոխեցի մտածողութեանս ուղղութիւնը: Սկսեցի լարել դործնականօրէն անպարփակ յիշողութիւնս՝ աշխատելով մտաբերել, թէ այս քաղաքում ինչպիսի ծանօթներ ունեմ: Եւ ոչ առանց տխրութեան եկայ այն եզրակացութեան, որ Կոնստանդինապոլսում ոչ մի ծանօթ չունեմ, ինչպէս Ինդիանապոլսում (Ինտիանա նահանգ, ԱՄՆ): Սակայն յանկարծ մտաբերեցի, հիւպատոսարանում աղային, որը, ինչպէս գիտէք, տարիներ առաջ եկել էր այստեղ իր համար կեանքի ընկերուհի դտնելու յոյսով: Ցիշեցի «Բերա, Ծաղկի փողոց, թիւ երկուս» հասցէն եւ, չդիտես ինչու, մի տեսակ ուրախացայ:

Եւ այդ տրամադրութեամբ ճեմում էի քաղաքի փողոցներով, ինչպէս այդ բանն արել եմ Նպաստակիում, Կարաչիում, Բաթումիում: Հետաքրքիր բան, այստեղ էլ մայթերով ամենատարբեր ուղղութիւններով անցորդներ են գնում գալիս ինչպէս Բիրմինդէյմում, Բուֆֆալոյում կամ էլ Պարսելոնում... Բայց դա չէր զարմանալին: Զարմանալին այն էր, որ այդ անծանօթ քաղաքի անծանօթ մարդկանց հարազատ դէմքերի մէջ յանկարծ նկատեցի մի չափազանց հարազատ դէմք, որն առաջին անգամ էի տեսնում: Այո, առաջին անգամ: Սակայն չնայած դրան, այդ անծանօթ դէմքը բարեկամաբար ժպտալով մօտեցաւ եւ ինձ հասկանալի ասաց.

— Բարեւ ձեզ, պարոն Կիկոս:

Հասկանալի է, պատասխանեցի.

— Բարեւ ձեզ:

Փակագծերում ասեմ, որ ով ինձ բարեւում է, ես էլ նրան եմ բարեւում: Այդպիսի սովորութիւն ունեն գրեթէ բոլոր հանճարները: Այդպիսին է նաեւ իմ սկզբունքը՝ համապատասխան վերաբերմունքին պատասխանում եմ համապատասխան վերաբերմունքով:

— Դուք «Եռաժանի»ի հանճարեղ գրողն էք, այդպէ՞ս չէ, — ասաց հարազատ դէմքով անծանօթը եւ ներկայացաւ, — Սիմոն Մելիքսէթեան, սփիւռքի հայ գրող, բանաստեղծ, երգիծաբան:

— Ուրախ եմ, — անկեղծօրէն ուրախացայ ես, սեղմելով նրա ձեռքը:

— Դուք կը ճանչնա՞ք Կոռնելիոս էֆէնտին:

— Ոչ:

— Եթէ մեր երգիծաբաններու երդիծաբան Պարոնեան ողջ ըլլար, ոչ մէկ անպատեհութիւն պիտի տեսնէր Կոռնելիոս էֆէնտին դասելու ազգային ջոջերու կարգին:

— Իսկապէ՞ս, — զարմացայ ես:

— Անիկա հայ Կրեսոս մըն է: Սակայն չախորժիր «Կրեսոս» բառէն, վասնզի «սոս» վերջաւորութիւնը կը համարէ «ափսոս»ի վերջաւորութիւն:

— Իսկապէ՞ս, — զարմացայ ես:

— Կոռնելիոս էֆէնտին կ'ըսէ, թէ Պարոնեանները եւ իր նմանները նօսրացան (նկատի ունի երգիծաբաններուն), իսկ մենք՝ հայ վաճառականներս, Սուրբ Աւետարանէն օրինակ առնելով, աճեցանք, բազմացանք եւ լեցուցինք մոլորակը՝ Թուրքիա Ֆրանսա, Ամերիկա, Պարսկաստան, Ֆլան – Ֆստան...

— Իսկապէ՞ս, — զարմացայ ես:

— Օր մըն ալ նա մարտահրաւէր նետեց բոլոր ժամանակակից բանաստեղծներուն: Սիմոնիկ, ըսաւ Կոռնելիոս էֆէնտին, կ'ուզես տեղնուտեղը քերթուած մը յօրինեմ: Եւ առանց համաձայնութիւնս առնելու ներշնչուած արտասանեց.

Սիմոն ջան
Պատմուճան
Աստիճան...

Հոս կայնեցաւ, սանկ րոպէ մը մտածեց ու խելացի, փառ – փառ աչքերով հրաւէր ուղղեց աներեւոյթ մասսաներուն, ապա «էվրէկա» աղաղակող պիտակին նախանձոյն տեղէն վեր ցատքելով, գոչեց բարձրաղաղակ.

Բադրիջան...

Կոռնելիոս էֆէնտի բանաստեղծութիւնը ինձ յիշեցրեց իմ հայրենի քաղաքը, իմ առանձնատունը, իմ աշխատասենեակը, իմ գրասեղանը, իմ սեփական հանճարեղ բանաստեղծութիւնը.

Տառը տառ է,
Բառը բառ է,
Տողը տող է,
Փողը փող է:

Ես չնորհակալական զգացումներով սեղմեցի Մելիքսէթեանի ձեռքը, որ հեռաւոր Վոսփորի ափին ինձ յիշեցրեց հարազատ միջավայրը եւ ասացի.

— Մինչեւ նոր հանդիպում:

— Ցը՛, — պատասխանեց հարազատ դէմքով ծանօթս:

ԿԻԿՈՍ
(Հանճարեղ գրող)

Ց. Գ. Այս հատուածում ես մեծագոյն հաճոյքով օգտագործել եմ պոլսաբնակ գրող Սիմոն Մելիքսէթեանի «Կոռնելիոս էֆէնտի» երգիծական պատմուածքաշարքից:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

պատճառէր անմեղունակ որեւէ պատասխանի:

Վերիտասարդ Թուրքերու կեղծ եւ ապայհամոզ՝ ուսան հայակուլ ուղղութեան խորապէս համոզուած, գիտենք որ Անդրանիկ չէր գադրած Թուրքը տկարացնող պայքարներուն մասնակցելէ: Թուրք կառավարութեան՝ ըստ երեւոյթին «համքալար», քմահաճ եւ գաղտնի կարգադրութեամբ Ա. Ընդհ. պատերազմին մասնակցութիւնը, նաեւ ահազանգի յայտարարութիւն մըն է գալիք ազգային աղէտի, որուն այդ օրէն սկսեալ համայն հայութիւնը համոզուած էր՝ բնազդօրէն ու զգար:

Համաձայնական պետութիւններուն ստատիկոյի յայդոզութիւնը բնականօրէն դաղտնի էր եւ Անդրանիկ, հեռու հայրենիքէն, անտեղեակ Կովկասի Հայու – թեան ծոցին մէջ կատարուող խմորումներուն, չի մերժեր հոն կազմուած «Կամաւորական Շարժումին» վարիչ մարմնոյ հրաւէրը:

Հայկական կամաւորներէ կազմուած շրջ գունդերէն՝ առաջինին հրամանատարն է: Հզօր պետութեան մը բանակին մէկ մասնիկն են անոնք, ունին առատ ռազմամթերք ու պաշար: Մեր կամաւորները ինքզինքին կը գերազատեն, Անդրանիկ կը յայտնաբերէ հրամանատարի անմիտելի չնորհք:

Եւ սակայն, մեծ է, ահաւոր անոնց պատասխրի եւ հայրենասէրի տառապանքը, երբ դէպի Արեւմտահայ նահանգները կատարած իրենց ներխուժումներուն ամեն ակնատես են կատարուած աւերին, գործած ոճիրներուն՝ ազգային աղէտին: Ատոր զուգընթաց, իրենց դառնութեան բաժակը յորդեցնելու աստիճան անխիղճ, ռուս հրամանատարութեան վերաբերմունքին:

Այս անմարդկային, չափուած ձեւուած քաղաքական արարքը, մղուած ճակատամարտներու ընթացքին, մահուան դռները բախող մարդոց նկատմամբ, կը քայքայեն մեր ամէնէն լաւատես կամաւորներուն, մանաւանդ Անդրանիկին, որուն ուղղուած են բոլորին յոյսերն ու ակնկալութիւնները: Այդ օրերէն մանաւանդ ազգ. հերոսի նկարագրին մէջ արմատ կը նետէ դժգոհանք մը, որ մերոնց կողմէ անզամ, դժբախտաբար մնացած է անհասկնալի:

Ցայտնի են, չատ անգամներ յիշուած, կամաւորական գունդերուն քայլագործութիւնները: Մանաւորաբար Անդրանիկի հրամանատարութեամբ կատարուած՝ ինչպիսիք են Տիլմանի անյոյս ճակատամարտին յայդող ելքը, եւ իր նախաձեռնութեամբ՝ Պիթլիսի գրաւումը:

Այդ, ռուս աչխարհակալութեան համար աղաղակող յանդուգնութիւն մըն է հայկական նահանգներուն ամայացումը եւ աւերը, տակաւին անհրաժեչտ է, հակառակ այն փաստին՝ ժամ առաջ ձերբազատուիլ Հայ կամաւորէն, որ իր ռազմական արժէքով անակնկալի բերած է գինքը, ինչպէս տարիներ առաջ իր կողմէ հրաւիրուած հայ - թաթարական կռիւներու ատեն, մեր ժողովուրդին ցոյց տրուած իբր ազգ ապրելու հզօր կամքը:

Հոն ալ, չար նախանձի մը տուն տուող դրուագներ էին արձանագրուած, աչխարհակալներու աչքին փուչեր ցցուած:

(Շար. 2)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (408)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ԱՊԱՇԽԱՐԱՆՔԸ

ԱՐԱԹԻՄՈՍԻ ՇԱՀԱԴԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Այսպէս մտածած մէկ վայրկեանին, յանկարծ դուռ մը բացուեցաւ ու ճերմակ մօրուքով ու ալեխառն մազերով տարիքոտ մարդ մը դուրս ելլելով սրահէն մը՝ իր կողմը ուղղուեցաւ:

— Վա՛յ չար սատանայ, մեր Աւազ հաւատաքննիչը ա՞ս է..., այս մարդը Աւազ հաւատաքննիչէ աւելի Պետրոս առաքեալին կը նմանի կոր, մտածեց Արաթիմոս:

— Պարոն, Աւազ հաւատաքննիչին հետ խօսիլ փափաքեր էք, խօսք առաւ Տանտօլօ Վենետիկեան պատրիկներու յատուկ քաղաքավարութեամբ մը աթոռ մը ցոյց տալով: Կ'երեւի այդ պաշտօնէն հրաժարած ըլլալս չէք լսացած:

— Վսեմաչուք Տէր, կը ցաւիմ եւ կ'ողբամ Վենետիկի վրայ որ ձեզի պէս Աւազ հաւատաքննիչ մը կորսնցուցած է, պատասխանեց Արաթիմոս խոնարհութիւն մը ընելով: Բայց ես Աւազ հաւատաքննիչին հետ խօսելու եկած չէի, այլ՝ պատրիկ Տանտօլոյի հետ:

Ուրեմն անձնակո՞ն խնդրի մը համար եկած էք:

— Ձերդ վսեմութիւնը հիմա պիտի հասկընայ...: Ձեզի հաճելի անակնկալ մը ընելու եկած եմ եւ չեմ կարծեր որ խաբուած ըլլամ:

— Ասեցէ՛ք, պարոն խօսեցէ՛ք, ի՞նչ կ'ուզէք:

— Այնպէս կը կարծեմ թէ դուք եւ ձեր ընտանիքին մէկ անդամը բարեկամ մը ունեցած է որմէ որեւէ յիշատակ չէ պահած...

— Պիտի խնդրէի որ աւելի յստակօրէն բացատրէիք ձեր միտքը:

— Վսեմաչուք տէր, ինքզինքս բացատրելու համար նախ պէտք է ըսեմ թէ այդ մարդը իմ մտերիմ բարեկամս է...:

— Կրնայ ըլլալ:

— Եւ կը կոչուի Ռոլան Քանտիանօ..., որուն բարեկամութիւնը պատիւ կը համարեմ...:

Հազիւ թէ այս բառերը արտասանած, Արաթիմոս տեսնելով որ Տանտօլօ դէպի դէղին կտրած, ձեռքերն ու ոտքերը դողալով յանկարծ ոտքի կը ցատկէր, ինքնիրենը սա մտածումը ունեցաւ.

— Կարծեմ թէ աւանակութիւն մը դործեցինք, պիտի ձախողինք:

Տանտօլօ արագ քայլերով գնաց սեղանակներուն դուռը կղպեց եւ յետոյ բանաստեղծին քով դառնալով, ցած ձայնով, բարկութեամբ ըսաւ.

— Ո՞վ թոյլ տուաւ ձեզի որ այդպիսի ենթադրութիւններ ընէք: Ի՞նչ ըսելու եկած էք հոս...: Իր կողմէ՞ն կուգաք...: Ի՞նչ ղրկեց ձեզ...: Ասեցէ՛ք, խօսեցէ՛ք...:

— Ո՛չ, վսեմաչուք Տէր,, ո՛չ, ինքը չղրկեց, ես իմ կողմէս է որ կուգամ, դուչեց Արաթիմոս յանկարծ ահաբեկած...: Բայց քանի որ այդ անունը ձեր վրայ լաւ տպաւորութիւն չթողուց, այլեւս հոս մնալու պէտք չեմ տեսներ, Տէր իմ, կ'երթամ, կ'երթամ...: Սխալեր եմ, սխալեր եմ...:

— Ո՛չ, պարոն, կեցէ՛ք:

Տանտօլօ ուղղակի Արաթիմոսի աչքերուն մէջ նայեցաւ:

Ճակտին վրայի պաղ քրտինքը մարգարտահատիկներու պէս փայլել սկսաւ: Ինքզինքը զսպեց եւ հանդարտ ձայնով մը ըսաւ.

— Նստեցէ՛ք, պարոն, եւ անկեղծ եղէք: Համարձակօրէն ըսէք, Ռոլան Քանտիանոյի մասին ի՞նչ ըսելու եկած էիք:

— Վսեմաչուք Տէր, անանկ լսած եմ որ Ռոլան Քանտիանօն ասկէ ութ տարի առաջ ձեր ընտանիքին մաս կազմած է:

Տանտօլօ սարսռաց ,բայց ինքզինքը դարձեալ զսպելով եւ ճակտին քրտինքը սրբելով հարցուց.

— Ատիկա ուրկէ՞ իմացաք:

— Ժողովուրդը իր սերած պատմութիւնը չի մոռնար, Տէր իմ, դոչեց Արաթիմոս: Վենետիկի փողոցներուն եւ նահանգիստին մէջ ամէն ոք անոր վրայ կը խօսի եւ դիտե՞ք թէ ինչ անուն կուտան Լէօնոր Տանտօլոյի եւ Ռոլան Քանտիանոյի. «Վենետիկի Սիրահարները»:

— Ո՛չ, ատիկա չէի գիտեր եւ դիտնալ ալ չեմ ուզեր ... մրմնջեց Տանտօլօ խուլ ձայնով մը:

ՄԻՇԵԼ ՋԵՎԱՀՕ

(Շար.)

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մանաճիւղի վարչութիւնը իր եւ իր ընկերուհիներու կողմէ կը սգայ ազգ. գործիչ եւ վեթերան վաստակաւոր ընկերոջ՝

ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻԻ

մահը եւ այս տխուր առթիւ ցաւակցութիւն կը յայտնէ Հ. Ց. Դաշնակցութեան եւ ողբացեալին բոլոր պարագաներուն:

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

Ընկ. Կարօ Սասունիի մահուան տխուր առթիւ, վահրամ Կ. Մխիթիք «Յառաջ»ի կը նուիրէ 50 ֆրանք:

ՆՈՒԷՐ

Տիկին Նուարդ Զալկաճէֆ 100 ֆր. կը նուիրէ Կապ. Խաչի կայանին (ստանալ «Յառաջ»էն):

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ Ի ՆՊԱՍՏ

ԵՆԹԱՑԱՆԿԵՐ

ԽՄԲ.— Լիբանահայութեան ի նպաստ Ֆրանսայի հանգանակութիւնը փակուած է բայց դեռ կան ենթացանկեր, զորս ցարդ չէինք կրցած հրատարակել: Ուրեմն կը շարունակենք, մաս մաս հրատարակութիւնը (Մարսէյլի) ենթացանկերուն:

ՊՈՒՀՎԱՐ ՕՏՏՕ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

Պ.Պ. Քէլէչեան, Մուրատեան, Թումանեան, Մինասեան, Տիկին Թէճիրեան, Տէր եւ Տիկին Լէֆլէֆեան, Պ.Պ. Սուրէն Կիւրճեան, Սեդրակ Կիւրճեան, Յարութիւն Գարամանուկեան, Նաւասարդ Պալեան, Վահան Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Գավալեան, Տէր եւ Տիկին Թուրնաեան, Ասլաքել Եանարեան, Պ. Գլոտ Եանարեան, Տէր եւ Տիկին Մարզարեան, Պ. Ալվազեան, Գէորգ Կարապետեան, Կիւմիւշեան, Տէր եւ Տիկին Տէր-Մարտիրոսեան, Այրի Տիկին Ալվազոֆ, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Գավալեան, Այրի Տիկին Ովաննա Մինասեան, Այրի Տիկին Մարի Սպասճեան, Տիկին Ժորժէթ Կարապետոֆ, Տիկին Էլիզ Մարտիրոսեան, Այրի Տիկին Գասպարեան, Պ. Ռոպէր Թէճիրեան, Այրի Տիկին Պէնլեան, Այրի Տիկին Ազատի Յակոբեան, Պ. Պ. Սարգիս Պոյաճեան, Ժան Շահիկեան, Տէր եւ Տիկին Դարապաճաղեան, Այրի Տիկին Խաթուն Ազատեան, Պ. Օյանճեան, Այրի Տիկին Ֆիլոր Պալեան 20ական ֆրանք:

(Շար.)

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բացուած եւ 1977 – 1978 ուսումնական տարւոյն արձանագրութիւնները ցերեկոթիկ եւ գիշերօթիկ աշակերտներու համար: Իրենց զաւակները արձանագրել փափաքող ծնողքները դիմեն վարժարանի Տնօրէնութեան՝

26 Rue Troyon — 92310 SEVRES
Tél. 027-68-28

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Որբերու Օգն. Մարմնին տարեկան պարահանդէսը Դեկտեմբեր 4ին:

×

Կապոյտ Խաչի Պանեէօ – Քաչանի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը Հոկտեմբեր 8ին:

×

Կեդրոնականցիներու տարեկան ցայգ-պարահանդէսը Նոյեմբեր 5ին:

×

ՓԱՐԻԶ.— Հայ Նախկին Ռազմիկներու եւ Կամաւորներու Միութիւնը կ'ոգեկոչէ

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ

մահուան 50ամեակը եւ Միութեան 60ամեակը, Հոկտ. 8ին, Սալ Կավօ:

Հոկտ. 15ին ալ պարահանդէս մը կազմակերպած է Օթէլ Ենթեռոնթինենթալ, ի նպաստ Փէռ-Լաշէզ կառուցուելիք յուշարձանին:

ԲՈՑԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄ

Հայ Նախկին Ռազմիկներու եւ Կամաւորներու Միութիւնը Անծանօթ Զինուորի բոցը կ'արծարծէ Կիրակի, Սեպտ. 4, ժամը 18ին: Ժամադրութիւն՝ Ֆըխէլանտա – Շան դ'Էլիզէ Թեռ փլէն:

Հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի իր մասնակցութիւնը բերելու:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

20էն 30 տարեկան հայ կին մը, սթենոտաքթիլօ եւ երկու լեզուն գիտցող՝ հայերէն եւ անգլերէն:

Դիմել՝

Jacques CHELELEKIAN
Voyage Wasteels
87, La Canebière Marseille
Tel : (91) 50-89-12

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ ԵՒ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ
ՑԵՐԵԿՆԱՑ եւ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ
1977 – 1978

Տարեշրջանի արձանագրութիւնները բացուած են:

Վարժարանը կը կիրարկէ ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը: Կարեւորութեամբ կ'աւանդուին նաեւ հայերէի ճիւղեր:

Օտար երկիրներէ եկող աշակերտները ֆրանսերէն լեզուին փութով վարժեցնելու համար մասնաւոր դասընթացքներ հաստատուած են:

ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

ECOLE TEBROTZASSERE

INTERNAT ET EXTERNAT
CLASSES PRIMAIRES
ET SECONDAIRES (1er Cycle)

Préparation au B.E.P.C.

Enseignement de la langue et de la civilisation arméniennes

DIRECTION

S'adresser à :
Direction de l'Ecole Tebrotzassère
1, Bd du Nord, 93340 LE RAINCY
(FRANCE)

Tél. : 927-01-72

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Վարչութիւնը ուրախութիւն ունի ծանուցանելու իր կեդրոնին նորակոչ մատրան մօտալուտ օծումը,

կիրակի 25 Սեպտեմբեր

երեկոյեան ժամը 16ին

Foyer Arménien de Jeunes Filles

3, Rue Guy — 69003 LYON

Le foyer arménien pour jeunes filles est dirigé par les religieuses arméniennes de l'Immaculée Conception.

Il reçoit des jeunes filles de France et de l'étranger désirant poursuivre des études secondaires ou obtenir différents diplômes et licences.

Situé au centre de LYON, il se trouve à proximité des universités, des facultés et des Beaux Arts.

Il ouvrira ses portes le :
10 SEPTEMBRE 1977

Pour les inscriptions et pour tous renseignements, s'adresser à :

Sœur Rose Candide MICHAELIAN
38, route de Collonges
69450 ST CYR AU MONT D'OR
Tél. (78) 47.28.65

ՀԱՅՐԵՆԻ ԿՏՈՒՐԸ

Անարատ Յղութեան հայ քոյրերը ուրախութեամբ կը ծանուցանեն, Ֆրանսայի եւ օտարաբնակ ազգայիններուն, մօտալուտ բացումը հայկական օճախի մը այն հայ օրիորդներուն համար որոնք կը փափաքին իրենց ուսումը յառաջ տանիլ կամ այլապէս վկայականներ ձեռք ձգել:

« Հայրենի Կտուրը » իր նպաստաւոր դիրքով կը գտնուի Լիոնի կեդրոնը, համալսարաններու եւ գեղարուեստական դպրոցներու մօտ:

Բացումը տեղի պիտի ունենայ Սեպտեմբեր 10ին:

Varoujan SARKISSIAN
sevan voyages lyon

VOUS PROPOSE : ses voyages pour toutes destinations à des prix très étudiés

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ԷՆ 15

VISITEZ L'ARMENIE

du 1er au 15 Octobre

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66
Licence Br 72 056 — Téléphone 60-13-66 — Téléx 900287
Licence organisatrice : A 529

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose des

VOYAGES EN ARMENIE

au départ MARSEILLE

Départ Vendredi	Retour Jeudi
16 Septembre	29 Septembre
30 Septembre	13 Octobre
30 Decembre	12 Janvier 1978

JOUR DE L'AN ET NOEL A EREVAN

PRIX PAR PERSONNE 3150 F

Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.

IMPORTANT : *Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.*

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 50 89 12
Org. Lic. 97

SUPER THOMLAC

PEINTURES • PAPIERS PEINTS • TAPIS • MOQUETTES

POSE PAR NOS SPÉCIALISTES DE TOUS REVÊTEMENTS SOLS ET MURS

DEVIS ET POSE GRATUITS • CRÉDIT DE 3 A 21 MOIS

Carrefour de l'Éléphant PALAISEAU

Parking : 3, avenue Jean-Jaurès tél. 928 00 98 - 928 03 88